This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Digitized by Google

AVRE=
LII CORNELII CELSI DE RE
medica libri octo, inter Latinos eius profeſſionis autores facilè principis: ad ueterum & recentiũ exemplarium fidem, necnon doctorum hominum iudicium, ſumma diligentia excuſi.

Acceſſit huic theſaurus uerius, quàm liber, SCRIBONII LARGI, titulo Compoſitionũ Medicamentorum: nunc primùm tineis, & blattis ereptus, induſtria IOANNIS RVELLII doctoris diſertiſſimi.

PARISIIS apud Chriſtianum Vuechel, ſub ſcuto Baſileienſi.

M. D. XXIX.

UNIVERSIDAD CENTRAL BIBLIOTECA DERECHO
61
C 29 a

CAVTVM EST EX NVTV REGIO VT NE QVIS ALIVS OCTO
HOS CORNELII CELSI DE RE MEDICA LIBROS, ET
ITEM SCRIBONII LARGI LIBRVM DE COMPO-
SITIONE MEDICAMENTORVM INTRA
PROXIMVM QVINQVENNIVM,
VEL EXCVDAT VEL DI-
VENDAT: VT LIQVET
EX REGIO DIPLO-
MATE.

Digitized by Google

INDEX OMNIVM, QVAE IN CELSO continentur. Numerus primus foliū, alter paginas, tertius lineas tibi indicabit.

A

ABditas cauſas quid uocēt. 1.2.21.
Abdomen. 43.1.11.
Abſceſſibus ualens malagma Lyſiæ. 57.2.13.
Abſceſſus infra tranſuerſum ſeptū. 5.2.30.
Abſceſſibus maioribus minutiſq; Andreæ cōferens malagma. 57.2.26.
Abſcedentia ſupprimens malagma. 58.2.16.
Abſcedentia oīa muricē ſatis digerere. 58.2.18.
Abſceſſus minuti in urinæ fiſtula quomodo ſanitati redduntur. 17.1.8.
Abſinthium cataplaſmatis hepaticorum recte adijcitur. 49.1.32.
Abſtinentia qualis, ſi morbus cum leuibus indicijs timetur. 27.1.12, ſi cum grauioribus. 27.1.13.
Abſtinentiæ genera duo. 22.1.3.
Abſtinētia in morbis quomodo utendū. 22.1.4.
Abſtinentia magis morbum leuari. 2.2.31.
Abſtinentia nimia inutilis. 6.1.20.
Abſtinentia tēpeſtiua laborantibus utilis. 22.1.10.
Abſtinentiam ſolam ſine ullo periculo mederi ubi morbi metus eſt. 27.1.10.
Acceſſiones ſi plures ſunt, quando cibare in uagis febribus liceat. 29.2.6.
Acceſſiones in febribus confundi, ita ut notari tempus, neque ſpaciū earum poßit. 27.2.9.
Acceſſionem grauiorē ferè nox leuior ſequitur, & triſtior antecedit. 29.1.30.
Acerrima quæ. 44.1.11.
Acetum quare aſpidis ictibus contrariū. 71.2.35.
Acetum ſupprimendo ſanguini efficaciſſimum. 67.1.14.
Acetum mediæ eſt materiæ. 23.2.19.
Acetum ſanguinem ſupprimere, non ſanare hulcera. 46.1.23.
Acetum cibo potuq; aſſumitur. 26.1.6.
Acida lieni conuenire. 49.2.16.
Acia in ſuendo & in fibulando qualis. 67.2.17.
ἀκροχορδόνες. 11.2.4.
Actiones corporis naturales quid appellant. 2.1.5.
Actionum naturalium utilis cognitio. 1.2.21.
Accubitus ſigna letalia. 13.1.36.
Acuto morbo increſcente quo tempore experienda remedia, quæ decreſcentibus morbis alijs cōueniūt. 26.2.15.
Acutum morbum quid indicet, & quid longum. 26.2.19.
Ad aduſta remedia. 72.2.34.
Aduſtorum curādorum diuiſa curatio, & quæ ad utrāque remedia. 72.2.30.
Aduſta cum inflammatione quomodo curanda. 73.1.3.
Ad anginam gargarizanda. 45.2.5.
Ad anguium Italorum ictus. 72.1.36.
Ad ani fiſſa paſtillus. 62.1.8.
Ad aranei ictum remedium. 72.1.12.
Ad articulorum dolores Soſagoræ malagma. 59.1.18.
Ad idem Chryſippi. 59.1.21.
Ad idem Cteſiphontis. 59.1.25.
Ad articulos malagma. 59.1.31.
Ad calculum expellendum cum urina paſtillus. 62.1.12.
Ad cantharidas. 72.2.13.
Ad cancrum paſtillus. 62.1.8.
Ad carcinodas leniendas malagma. 58.2.25.
Ad carcinodas malagma. 58.1.38.
Ad carnem ſupercreſcentem medicamentum, quod inſpergitur. 62.2.8.
Ad ceraſtis ictum. 72.1.14. & .25.
Ad ceruſſam. 72.2.23.
Ad chelydri ictum. 72.1.21.
Ad cicutam. 72.2.16.
Ad compreſſa aurium foramina. 87.1.30.
Ad cicatricem perducens malagma Andreæ. 57.2.21.
Ad dipſadis ictum. 72.1.14.
Ad doloreu omnem malagma Euticlei. 59.1.14.
Adeps. 42.2.36.
Adeps ſenſu caret. 42.2.36.
Ad extrahendum Philocratis. 60.2.15.
Rhypodes. 60.2.20. Hecatæi. 60.2.27.
Alexandrinum uiride. 60.2.31.
Ad extrahendum diadaphnidon emplaſtrum. 60.2.4.
Ad fungos inutiles, cum quibus piri ſurculus inferbuit. 72.2.30.

Ad hæmorrhoidis ictum. 72.1.14.
Ad hyoſcyamum. 72.2.21.
Ad iecur dolens malagma. 57.2.2.
Ad ignem ſacrum Timæi. 63.1.12.
Ad inducendam cicatricem. 63.1.9.
Ad increſcentem carnem. 63.1.10.
Ad infantem mortuum è uulua eijciendum. 62.1.38.
Ad inflammationes uuluæ. 62.1.34.
Ad laterum dolores malagma Apollophanis. 57.2.20.
Ad latus Andreæ malagma. 57.2.24.
Ad lac coactum intus. 72.2.26.
Ad lienem malagma non plus ſex horis manere ibi debere quam ob rem. 57.2.21.
Ad lienem malagma. 57.2.8.
Ad liuorem faciei contuſæ malagma. 58.2.30.
Ad materiam extrahẽdã malagma. 57.1.36.
Ad meliceriás malagma. 58.2.2.
Ad molliendum Moſchi malagma. 58.1.7.
Ad molliendum coitum omnem humoris Cteſiphontis malagma. 59.1.29.
Ad morſus Diogenis nigrum. 61.1.8.
Aliud ibidem.10. & item aliud.13. Rubrum Etheſium dictum ibidẽ.17.aliud ibidem.22.
Ad naturalia ſordida & cancro laborantia paſtillus. 62.1.2.
Ad nigriciem in auribus, naribus, & obſcœnis partibus, eorumq; inflammatione paſtillus. 61.2.35.
Adoleſcentiam tranſgreſſi quibus morbis obnoxij. 11.2.13.
Ad oſſa Ariſtogenis malagma. 59.1.5
Ad panum malagma. 58.2.7.
Ad parotidas malagma. 58.2.2.
Ad parotidas Cteſiphontis malagma. 59.1.28.
Ad pedum dolores Theoſeni malagma. 59.2.1.
Ad Phalangij ictum. 72.1.27.
Ad phymata Arabis cuiuſdam. 58.1.33.
Ad phymata Ariſtonis malagma. 59.1.38.
Ad phymata malagma. 58.2.3 & 7.& 12.
Ad phymata Cteſiphontis malagma. 59.1.28.
Ad phymata lenienda malagma. 58.2.25.
Ad phymata malagma. 58.2.21.
Ad phthiſin medendam. 39.2.24.
Ad podagram & articulos induratos malagma. 59.2.5.
Ad podagram calidam refrigerans malagma. 57.1.29.
Ad podagram Ariſtogenis malagma. 59 1.35.
Ad pus mouendum diadaphnidon. 60.2.11.& 60.2.15.Philocratis.
Ad pus mouendum emplaſtrum. 60.1.20. & 24.
Ad ſacrum ignem enchriſtum. 64.1.4.
Ad ſanguiſugam epotam. 72.2.25.
Ad ſanguinem euocandum peſſus. 62.1.23.
Ad ſecundas expellendas. 64.2.33.
Ad ſternutamenta excitanda. 63.1.17.
Ad ſonitum aurium. 87.2.23.
Ad ſomnum ualentius catapotium. 64.1.17.
Ad hulcera ſordida paſtillus. 61.2.35.
Ad ſtrumas malagma Andreæ. 58.1.20.
Ad ſtrumas cur plura malagmata. 68.1.18.
Ad ſtrumam aliud expeditius. 58.1.27.
Ad ſtrumas. 58.1.37.
Ad ſtrumam Teſiphontis malagma. 59.1.28.
Ad ſtrumas Lyſiæ compoſitio. 57.2.14.
Ad tuſſim catapotium Athenionis.64.2.19.Aliud Heraclidis Tarentini. 64.2.4.
Ad uenarum ora ſanguinem fundentia paſtillus. 62.1.8.
Ad ueſicæ dolorem malagma Euticlei. 59.1.11.
Ad uocem iuuandam 65.1.3.
Ad hulcera mala malagma. 58.2.3.
Adurentia medicamenta. 56.1.26.
Ad uuam inflammatam paſtillus Andronis. 62.1.2.
Ad uulnera Attalum emplaſtrum. 60.1.33.
Ad uulnera recentia glutinãda paſtillus.61.2.18. & quomodo diluatur ibidem.21. Alius ibidem 23. Alius ſphragis dictus Polybij ibidem. 29.
Ad uuluam molliendam peſſus. 62.1.27.
Alius Boethi ibidem. 31.
Aegris eadem remedia non conuenire. 26.2.7.
Aegros multos ab uno medico non poſſe curari. 28.1.32.
Hæmorrhoides. 11.2.15.
Aetates quæ quibus temporibus bene habeant. 11.1.33.
Aeſtate quibus & quomodo utendum edulijs. 8.1.34.
Aetatem in uulneribus obſeruandam. 65.2.26
Aetates quæ quibus morbis obnoxiæ. 10.2.19.
Aeſtatis morbi. 10.2.18.
Aetas quæ tutiſſima. 10.2.18.
Aeſtate qui dies optimi. 10.2.11.
Agamemnonẽ ſequuntur bello Troiano Podalirius & Machaon. 1.1.12.

Digitized by Google

Agamemnon dux belli Troiani. 1.1.12.
ἀγκύλαι. 59.1.12.
ἀγκτῆραι. 67.2.7.
Agni partes nonnullæ alimenti quid præbeant. 23.2.2.
Agitationem omnem exulcerare. 51.2.17.
ἀγρία cur ſcabies dicta. 78.1.36.
Agricolam uſu fieri, non diſputatione. 2.2.12.
Agricultura ſanis alimenta promittit. 1.1.1.
Aiax & Oreſtes imaginibus, non mente fallebantur inſanientes. 36.1.1.
ἀκροχορδόνα. 77.2.2.&.21.
Alexandriæ aër tenuior, quàm Italiæ. 39.1.28.
Alexandrinum uiride quibus partibus uulneri medeatur. 67.2.35.
Alica elota febricitantibus quando rectè detur. 30.2.22.
Alipenæ quæ emplaſtra dicta. 59.2.19.
Aliud Arabis ad idem. 58.1.33.
Allium ante febris acceſſionem edendum. 33.1.22.
Allobrogicum uinum. 48.1.3.
Aloë cathartiis miſcenda. 20.1.26.
Aloë aluum ducit. 7.2.35.
ἄλφος. 79.1.10.
Aluus ſæpius ſi ducatur quid incommodet. 20.1.27.
Aluum quoties ducere in more fuerit Aſclepiadi. 27.2.29.
Aluum ducere quibus de cauſis permiſſum ſit. 20.1.37.
Aluus ducenda nunquam eſt ante diem tertium. 20.2.7.
Aluus quibus de cauſis ducenda eſt, quod apparamentum requirat. 20.2.11.
Alui inijciendæ materiæ tum leues, tum acriores. 20.2.14.
Aluo id quod infunditur cuiuſmodi eſſe debeat. 20.2.19.
Aluo iniecta quo pacto continere ſe æger debeat. 20.2.20.
Aluus bilioſa ſurditati quantum emolumenti conferat. 17.1.6.
Aluus per febres quo pacto ducenda. 20.1.31.
Aluus quæ mala. 12.2.37.
Aluum ſupprimere quomodo liceat. 52.2.20.
Aluum ſtringentia. 8.1.10.
Alui mutatio ſecundum ætates. 8.1.23.
Aluus quæ diutius trahit, quæue in præcipiti eſt. 13.2.33.
Aluus ducta ſuperiores partes reſoluit. 45.1.16.
Aluum ſoluentia. 8.1.13.
Aluus quibus liquanda & ducenda per difficultatem anhelitus. 45.52.34.
Aluo ſuppreſſa quæ ſuperueniant ſymptomata. 72.3.3.
Alui reſolutiones longas tormina ſequi ſolere. 15.2.10.
Aluus quæ peſtifera. 13.2.30.
Aluo ſolutis poſt uomitum quid faciendum. 9.1.21.
Aluus quæ pernicioſa. 17.1.38.
Aluus cita quando non omnino malum ſignum. 12.1.31.
Aluus quæ quibus melior. 8.1.24.
Aluus pluribus diebus non deſcendens quid denotet. 14.1.34.
Aluo ſolutis quid agendum. 9.1.10. per totum caput.
Ambroſia Sopiri Ptolemæo regi compoſita antidotus. 63.2.1.
Ambulationis uarietas quibus officiat. 6.1.10.
Ambulatio recta, quàm flexuoſa magis confert. 6.1.13.
Ambulatione opus eſſe & exercitatiõe cuicunque oculi caligabunt. 85.2.2.
Ambulatio quæ commodior. 6.1.9. &.6.1.13.
Ambulatio in umbra, quam parietes aut uiridaria efficiunt, quàm in ea quæ tecto ſubeſt ſalubrior. 6.1.12.
Ambulatio quibus locis melior. 6.1.11.
Anatomem mortuorum neceſſariam non eſſe qua ratione uolunt Empirici. 3.2.3.
Anatomen uiuorum non eſſe crudelem cur uoluerint Rationales. 2.2.1.
Anatomẽ uiuorum cur crudelem & ſuperuacuam uelint Empirici. 3.1.23.
Anatome uiuorum à quibus facta, & quomodo. 21.2.8.
Anatomen mortuorum fœdam, ſi non crudelem. 3.2.6.
Anatomen mortuorũ utilem & neceſſariam eſſe. 2.1.27.
Anatomen uiuorum qui fecerunt Herophilus & Eraſiſtratus, longè optimè feciſſe. 2.1.26.
Anatome uiuorum facta, adhuc ſpirãtium uiſcera quem poſitum magnitudinem & figuram haberent qui conſiderarint. 2.1.32.

Digitized by Google

Anatome uiuorum quid utilitatis adferat. 2.1.31.
Anatomen uiuorum medias eſſe ſuperuacaneam. 5.1.27.
Andreæ collyrium. 83.2.96.
Andreæ malagma quid poſſit. 57.2.29.
Andreas medicus. 55.1.34.
Andronium medicamentum ad uuæ morbum. 90.2.16.
ἀνασόμωσις. 46.2.32.
Angina. 45.1.31.
Anginæ apud Græcos nomen prout eſt ſpecies. 45.1.32.
Anginæ ultima auxilia. 45.2.8
Anginæ ad ſanitatem redeuntis ſigna. 45.2.12.
Anginæ curatio. 45.1.39.
Anginæ ſubitò finita quid notet. 15.2.8.
Anguis ſi eſtur à ſtrumis liberat. 75.1.8.
Anni tempus in plagis contuendum eſſe. 65.1.26.
ἀνόδυνα. 64.1.10.
Antheras compoſitiones gingiuis ſuccurrere, cum à dentibus recedant. 90.2.6.
Antheræ compoſitiones. 89.2.26
Antidotum Mithridatis aduerſus uenenorum pericula. 63.2.10.
Antidota rarò eſſe neceſſaria. 63.1.26
Antidoti compoſitio. 63.1.32.
Antidota quibus morbis opitulētur. 63.1.27.
Antigonus rex. 37.2.4
Anus, uel os uuluæ ſi procidit, qua curatione utendum ſit. 93.2.21.
A partu uehementes dolores quid portendant. 14.2.13.
Aperiens malagma Miconis. 59.1.3.
Aperiendi uim habens malagma. 58.2.35.
ἄφθαι quid. 11.1.37.
Apoplectici ſola ſanguinis miſſione curantur. 41.1.29.
ἀποσκήματα. 10.2.25.
ἀποπληξία. 41.1.15. & 23.
Apoplecticis niſi motus & mens à miſſo ſanguine redierint, ſpei nihil ſupereſt. 41.1.31.
Apollonius medicus Mys cognominatus. 55.1.34.
Apoplectia celeriter rapiuntur. 41.1.24.
Apollonius empiricus. 1.2.4.
Apollonij duo chirurgici. 94.2.17.
Apyron quid. 58.1.23.
Aquam ferrarij fabri lienoſis prodeſſe. & quare. 49.2.21.
Aqua in febre periculoſa. 30.1.7.
Aqua frigida ſudantibus pernicioſa, & itinere fatigatis, etiam eo tempore quo ſudor iam ſe remiſit 6.2.2.
Aqua frigida quibus os fouendum, nedum caput. 9.1.1.
Aqua frigida capiti quæ prodeſt, quando debeat quis perfundi. 82.2.8.
Aqua frigida expletis cur conueniat. 82.2.5.
Aquam intercutem inſtare quid indicet. 14.1.35.
Aqua intercus quæ minimum ſecum terrorem adferat. 16.2.1.
Aqua inter cutem uetus non ſine magna moleſtia diſcutitur. 37.2.11.
Aquam intercutem quibus modis medicinam ſenſiſſe experiemur. 37.2.40.
Aqua quæ melior. 23.2.30.
Aqua itercus cur facilius in ſeruis, quàm liberis tollatur. 37.1.40.
Aqua frigida infuſa quibus mederi ſoleat. 9.2.23.
Aqua & uinum capite infirmis quomodo negatū. 8.2.33.
Aqua inter cutem longus morbus eſſe poteſt. 37.1.30.
Aqua intercus ſæpe alteri uetuſto morbo ſuperuenire conſueuit, & omnium maximè quartanæ. 37.1.33.
Aqua calida ſalubris ex ſudore febricitantis profuſo deprehenditur. 30.2.10.
Aqua frigida à balneo uenientibus inutilis, ut uoluit Aſclepiades. 6.2.28.
Aquam frigidam alijs quàm capite infirmis prodeſſe. 8.2.38.
Aqua intercute laborantibus hulcera non ſaneſcunt, & quare. 37.1.37.
Aqua frigida capite infirmis quomodo utendum, & quando. 8.2.24.
Aqua quæ in inflammationibus uulneréque ſuperuenientibus adhibetur, quomodo tēperanda, & quatenus adhibenda. 68.2.14.
Aqua frigida omnibus quibus utilis, quando utendum. 9.1.2.
Aqua frigida ualidiſſimè & repentè excitat à Lethargo. 37.1.7.
Aqua frigida quando perfundendus Lethargicus. 37.1.9.
Aqua omnium imbecilliſſimum alimentum. 23.2.21.
Aqua pluuialis leuiſſima. 23.2.26.
Aqua in hydrope niſi emittatur quid incommodet. 38.2.8.

Digitized by Google

Aqua leuis ex pondere apparet. 23.2.29.
Aqua frigida ſtrumas excitat. 9.2.31.
Aquæ intercutis ſpecies omnes ab initio eadem requirunt auxilia. 37.2.20.
Aquæ interautis communis. 37.2.21.
Aquæ intercutis ſpecies tres. 37.1.32.
Aquæ intercutis ſigna ſalubria. 16.2.2.
Aquæ cognitio facilis & neceſſaria, & quo modo. 23.2.28.
Aquæ intercutis ſigna mala. 17.2.4.
Aquæ, ſi in uterum affatim contrahitur, curatio. 38.1.36.
Aream peiorẽ eſſe, quæ denſam cutem, & ſubpinguem, & ex toto glabram fecit. 80.1.4.
Area, quæ græcè ἀλωπεκία nomĩatur, ſub qualibet figura dilatatur, fit & in capillo & in barba. 80.1.5.
Areæ uitium, unum in qualibet ætate: alterum ferè infantibus; & illud uix unquam ſine curatione, hoc per ſe ſæpe finitur. 80.1.11.
Arcæ, quæ græcè ὀφίασις appellatur, notio. 80.1.7.
Areis curandis quod ſubinde raditur, illiniri atramento ſcriptorio ſatis eſt. 80.1.16.
Areis curandis nihil melius, quàm nouacula quotidie radere. 80.1.14.
Areis quæ ſunt communia. 80.1.1.
Arquatus morbus, qui & regius dicitur. 40.2.7.
ἀρσενικόν. 55.2.35.
Ars in detractione ſanguinis quæ præcipua. 18.2.30.
Arteria neruis adiungitur. 19.2.9.
Arteria inciſa neq; coit, neque ſaneſcit, ſed efficiat interdum ut ſanguis erumpat. 19.2.10.
Arteriacæ. 65.1.10.
Arthritim quid nunciet. 14.2.2.
Articularij morbi uere repetunt & inchoantur. 10.2.27.
Oculorum dolor in quibus certis temporibus reuertitur, quid præcauendum. 55.1.7.
Articulis conferens Lyſiæ compoſitio. 57.2.14.
Articulis conueniens malagma Ariſtogenis. 59.1.9.
Articulis accõmodum Euticlei malagma. 59.1.11.
Articulis conferens malagma Andreæ. 57.2.26.
Articulorum dolores quinam ſolui non poſſunt. 57.2.30.
Articulorũ uitia quæ, in quibus ſolui poſſunt, & per quæ leniantur. 16.2.9.
Articulorum uitia quibus partibus frequẽtiora & longiora ſunt. 54.1.38.
Artis crimen non eſſe, etiam ſi profeſſoris. 14.1.3.
Arundinis radicem optime ſurculos educere. 70.2.10.
Arundinem peſſimam eſſe inter ſurculos corpori affixos & quare hoc. 70.2.13.
Aſclepiades cur illi medicinæ parti detraxerit, quæ medicamentis pugnat. 55.1.35.
Aſclepiades ægris quo tempore medicinam dabat. 28.1.10. & .28.2.30.
Aſclepiades medicinam interpolauit. 12.2.10.
Aſclepiades contra dies criticos. 28.2.7.
Aſclepiadem in pluribus ſecutus eſt Celſus. 46.1.21.
Aſclepiades quoties aluum ducebat in morbis. 27.2.29.
Aſclepiades tortoris uicem exhibuit, & cur. 27.2.34.
Aſclepiadis compoſitio commune auxilium aduerſus omnes aurium caſus, iãque uſu comprobatum. 87.1.10.
Aſclepiades frictione ubi & quo modo utendũ ſit, dilucidius præcepit. 21.1.9.
Aſclepiades nihil reperit in frictione, quod non Hippocrates paucis uerbis comprehenderit. 21.1.10.
Aſclepiades multa de frictione tanquam inuẽtor tradidit. 21.1.1.
Aſclepiades funeri obuius uiuere qui efferebatur intellexit. 14.1.2.
Aſclepiades uſus balneo antiquis audacius. 22.1.31.
ἀσκίτης. 37.1.36.
Aſclepiades medicamentorum uſum quomodo temperarit. 20.1.24.
Aſclepiades cibos, ut ſunt aſſumpti, diſtribui. 2.1.16.
Aſclepiadis de morborum ortu cenſura. 1.2.32.
Aſininum lotium epotum quid in podagris, chiragriſque poſſit. 54.2.3.
Aſperata leuantia. 76.2.14.
Aſperæ arteriæ deſcriptio. 42.1.32.
Aſpera arteria exterior ad pulmonẽ & ſpiratũ recipit. 42.1.28.
Aſpis quem percuſſit acetum debere bibere, & quo pacto id cognitum eſt. 71.2.31.
Aſthma & orthopnœa morbi ſũt acuti. 45.2.30.
ἄσθμα. 45.2.28.
Adſtricto corpori quid agendum. 30.2.40.

Digitized by Google

Adſtringentes potiones. 53.1.26.
A tabe quæ mulieres non facile explicentur. 17.1.39.
Athletarum cibi & exercitationes ſanis ſuperuacaneæ. 5.2.14.
Athletis lex exercendi. 6.1.15.
Attoniti quibus de cauſis fiant. 41.1.15
Attoniti qui ſint. 41.1.14.
Attonitorum cura. 41.1.16.
Atram bilem uomere peſſimum. 47.2.28.
Atrophiæ cauſæ. 38.2.28.
Atrophiæ notæ 38.2.24.
Atrophiæ curatio. 39.1.3.
ἀτροφία. 38.2.16.
Auertitur ſanguis quomodo. 19.2.5.
Aues quæ ualentiores. 23.1.27.
Aures in febre obtuſæ quomodo ſanitati reſtituantur ope naturæ. 17.1.15.
Auris dolor acutus iuniores intra ſeptimum diem, ſeniores tardius perimit & quare .15.1.3.
Aurium foramina. 116.1.3.
Auris bulcera & eorum curationes. 89.2.16.
Aurium fractarum curatio. 121.2.16.
Auris cartilago rupta. 121.2.17.
Aurium uſum proximum à luminibus natura nobis dedit. 86.1.24.
Aurium dolores leuantia catapotia, ſi exiguum modum rutæ ſucci, & paſſi adijciamus. 64.1.39.
Aurium inflammationes doloréſque interdum etiam ad dementiam mortémque præcipitant. 86.1.25.
Aurium partes certæ quid alimenti præbeant. 23.2.4.
Auſter ſanum corpus ſpiſſat, mobilius, expeditiúsque reddit. 11.1.4.
Auſtrini morbi. 11.1.5.
Autumno ſine ueſte calciamentiſque non ſit prodeundum. 8.1.38.
Autumnus propter frigoris & caloris uarietatem uulneribus pernicioſus. 65.2.32
Autumnus plurimos opprimit, & quare. 10.2.4.
Autumnus tabidis malus. 17.1.34.
Autumno qualiter, & quo potu cibóque utendum. 8.1.40.
Autumnus inæqualis & quo modo. 10.2.5.
Autumnales morbi. 10.2.33.
Autumnus uarius & inæqualis. 8.1.37.
Autumnus pericularoſus. 8.1.37.
Autumno noctu ſub dio non dormiendum niſi bene opertis. 8.1.40
Autumno quàm æſtate tolerabilior Venus, quanquam nec hac nec illa anni parte utilis. 8.2.5.
Auxilium anceps, quàm nullum, ſatius eſt experiri. 19.1.13.
Auxilium omne quid poſſit. 17.2.7.
Auxilia ſintne morbis increſcentibus ſemper adhibenda 21.1.26.

B

Bacca hederæ iniecta in foramen malè habentis dẽtis, eum findit. 89.1.15.
Baccæ & nuces quomodo curandæ, priuſquam expendantur. 60.2.8.
Baiæ in murtetis. 37.1.24.
Baiæ in murtetis. 22.1.21.
Balneum in febribus quando tutum ſit ingredi. 22.1.34.
Balneum febribus manentibus quando rectè tentatur. 22.1.35.
Balnei tempora duo in intermittentibus febribus. 22.1.40.
Balneum fatigatis quo pacto intrandum. 6.2.17.
Balneorum uſus. 22.1.27.
Balneum poſt cibum quibus proſit. 39.1.14.
βάλανος. 57.2.8.
Balneo æſtuantes qua ratione reficiãtur .7.1.14.
Balnèum Phthiſicis alienum. 39.2.4.
Balnei inutilis ſignum. 22.2.7.& 11.
Barbarũ emplaſtrum qua parte uulneri medeatur. 67.2.33.
Baſilicon Emplaſtrum nigrũ enhæmon. 59.2.33.
Bdellium idem in omnia quod ammoniacum poſſe. 55.2.39. ſed ualentius.
Bilis atra ſuprà uel infrà exiens mala in recẽti morbo. 13.2.16.
Brachiorum fracturarum communis cura. 123.1.37.
Brachij fracti curatio. 124.2.7.
Bubulas carnes pleriſque, qui aliud non concoquũt, decoqui. 47.2.40.
Bubulus lienis potui datus prodeſt lienoſis. 49.2.28.
Bulbi toti corpori illiti ubi inaruerint, efficiunt ut uinum in ſtomacho contineatur. 36.2.20.

C

καχεξία. 11.2.17.
καχεξία. 38.2.30.
Cachexiæ cauſæ. 38.23.5.

Digitized by Google

Cachexiæ ſigna. 38.2.35.
Κακοχυλοι 24.1.2.
Cadauera incīdere & uiſcera ſcrutari neceſſarium. 2.1.27.
Cachexiæ curatio. 39.1.18.
Calculos grādes qui habent reſupinati urinam melius reddunt. 14.2.40.
Calculoſi quibus dignoſcuntur notis. 14.2.27.
χάλκανθον. 55.2.2.
Caligationi oculorum, quæ remedia. 8.1.25.
Caligini oculorum à ſenectute, aut alia imbecillitate quid faciendum. 85.1.37.
Calcibus ſuppurantibus an dolentibus ualens Lyſiæ compoſitio. 57.2.14.
Calas os. 113.1.3.
Calfacientia corpus quæ. 2.2.3.
Calfacientia corpus. 26.1.6.
Calidum uinum datur uentre profluente, per ſudores & uomitus frigidum. 31.1.24.
Caloris uis in morbis. 11.1.8.
Calor quid mali afferat. 9.2.32.
Calor quid efficiat. 9.2.28.
Calor quæ adiuuat. 9.2.26.
Calor nimius quid adferat incommodi. 9.2.26.
Calor fallax febris nota. 30.1.36.
Caluariæ forma & poſitus. 116.1.8.
Caluariæ qualia oſſa. 116.1.11.
Caluariæ oſſa uenæ intercurrentes quid agant. 116.1.12.
Caluaria ſolida rarò ſine ſuturis. 116.1.13.
Caluariæ curatio. 119.2.1.
Caluariæ ictus duo pericula habet. 20.1.5.
γάγγραιναι. 69.2.9.
Cancro obſiſtens compoſitio. 63.1.8. *Alia etiam Timæi.* 63.1.12.
Cancrum nō ſolùm quod occupat corrumpere, ſed etiam ſerpere. 69.2.1.
Cancri æſtate maximè obſcœnis partibus fieri ſolēt 10.2.31.
Cancer qui in cole naſcitur. 92.1.23.
Cancro exciſo, uulnus adurendum. 92.1.34.
Cācer ſi colē occupauerit, quid faciendū. 92.1.30.
Cancer oris. 90.2.27.
Canini dentes. 11.2.1.
Canalis. 43.1.8.
Canini dentes. 116.2.6.
Canum morſibus præcipuè ſal facere. 71.1.9.
Canum morſibus cur ſuper uulnus duobus digitis uerberandum. 71.1.10.
Cappari lienoſis quot modis utile 49.2.33.
Capillis fluentibus ſæpe radendo ſuccurritur. 79.2.7.
Capite infirmis neq; ſub tecto, neq; in ſole. 8.2.15.
Capite infirmos poſt cænā à quibus oporteat abſtinere. 8.2.33.
Capite infirmo ungi, quàm lauari magis expedit. 8.2.17.
Capite infirmo uti balneo quomodo liceat. 8.2.13. *per multas lineas.*
Capitis dolores leniens per ſomnum catapotium. 64.1.22.
Capite infirmo quid fieri oporteat. 8.2.11. *& per totum caput.*
Capitis longa imbecillitas. 43.1.26.
Capitis dolor uehemens, neque mortiferus unde oriatur. 43.1.27.
Capitis dolentis uehementer, & ſubita curatio. 43.1.37
Capitis dolor non niſi cum intolerabilis, ſanguinē mitti poſtulat. 43.1.39.
Capitis ex uino aut cruditate dolentis curatio. 43.2.3.
Capitis dolor ex calore quomodo curari poßit. 43.2.5.
Capitis dolor ex frigore qualiter curetur. 43.2.8.
Capitis dolor ſi cauſa incognita, qua ratione curetur. 43.2.12.
Capitis uetuſti doloris cōmunia auxilia. 43.2.16.
Capitis deſcriptio. 42.1.22.
Caput uehementi febre affectū mortem adferre ſolet, ſi nihil reddat. 17.1.10.
Capitis dolores quo pacto finiri contingat. 16.2.40.
Capitis os poſt aurem craßiſſimum. 116.1.23.
Capitis luxati curatio. 126.2.39.
Caput tonderi ad cutem conducit, ſi pituitæ curſus auxilijs non ceſſerit. 82.1.24.
Caput quid. 43.1.19.
Caput quod firmiſſimum. 116.1.14.
Caput quibuſdam quò minus ætate nudetur ſuccurri nullo modo poteſt. 79.2.10.
Caput uulneratum quid ſequatur. 15.2.14.
Caput ſi febre cōtinenti dolet, neq; reddit quicquā, quibus maximè, & ad quot annos mortiferum. 17.1.10.
Carbunculus qui in cole naſcitur. 92.2.12.
Carbunculi ſolent etiam ex inflammatione naſci. 82.2.23.
Carbūculo nō aliud intus corruptū peius. 73.1.11.
Carbunculi notæ. 73.1.12.

Carbunculus non ſentit & quare. 73.1.22.
Carbunculi aduſtione nihil eſſe melius. 73.1.21.
Carbunculum quatenus aduri oporteat. 73.1.23.
Cruſtam à uiua carne undique deduci ſub eroden=
tibus medicamentis. 73.1.24.
Carbunculum circa ſtomachum & fauces ſpiritum
ſubito elidere. 73.1.20.
Cardiacus morbus quid. 36.1.34.
Cardiacis uinum quale eſſe oportet. 36.2.12.
Cardiaci ſigna. 36.1.35.
Cardiaci curatio. 36.1.38.
Ciborum uarietas ægris quando permittatur ex au=
toritate Aſclepiadis. 30.2.30.
Cibos uarios non facilius concoqui, & qua de cau=
ſa. 30.2.32.
Carnem ſupercreſcentem coërcens emplaſtrum.
61.1.1.
Carnẽ ſupercreſcentẽ reprimẽtia. 69.1.27.
Cicatricem inducentia. 69.1.29.
Carnem putrem continẽtia, leuiterq; exedentia, cõ
poſitiones plures. 62.2.15. per totum. Ad idem
alia cõpoſitio Hieræ. 62.2.34. Alia Iudæi. 62.
2.38. Iollæ alia ad idem. 63.1.1.
Carnem nutrientia, & uulnus implẽtia. 56.2.16.
Caro ex uulnere alia parte dependens, alia inhæ=
rens, ſuturam ne, an fibulam poſtulet. 67.2.9.
Caro quæ optima. 6.1.24.
Caro ſolutis aluo quæ competat. 9.1.16.
Carotides arteriæ. 42.1.25.
Carunculæ quædam in naribus interdum naſcun=
tur. 88.2.2.
Cartilago læſa quomodo curabitur. 118.1.20.
Cataplaſmata etiam in dentem illinũtur. 88.2.32.
Cataplaſmatis aptiſſimum eſt lini ſemen ex mul=
ſo coctum, aut ſi id non eſt, tritiã farina eodem
modo cocta. 82.2.29.
Cataplaſmata reprimentia in ſuperioribus uentris
morbis non expedire. 51.2.19.
καταςαγμοί. 44.1.25.
Catapotijs Anodynis niſi urgente neceſſitate non
utendum. 64.1.11.
Catapotia uarijs de cauſis fieri. 64.1.10.
Catapotia ad hydropem. 37.2.25.
Cauſa euidens quid. 2.1.3.
Cauſarum abditarum ac euidentium cognitio uti=
lis. 1.2.20.
Cauſas morbi metuentium curatio. 27.1.1.
Cauſas interdum apparere in morbis, non tamen
ex his medela. 2.2.18.
Καυσώδης. 17.1.4.
Caua oculorũ hulcera quomodo curẽtur. 84.1.15.
Cautio quando, & cuius rei unicuique noſcenda.
10.1.30.
Cæſarianum collyrium aduerſus omne genus ocu=
lorum ualetudinis idoneum. 84.2.23.
Cælum peſſimum quod. 10.2.17.
Celſi opinio de duabus medicinæ ſectis. 13.2.1.
Κεφαλικά. 43.1.22.
Cephaleæ notæ. 44.1.22.
Κεφαλαία. 60.1.9.
Cephalicon Iudæi. 60.1.36.
Cephalicon Philotæ. 60.1.10.
Cephalicon uiride. 60.1.16.
Ceratum ex roſa. 54.2.27.
Cerebri uulnerati ſigna. 66.1.25.
Cerebrum ſenſu caret. 42.2.35.
Cibaria quæ mediæ materiæ. 23.1.9.
Ceruſſa & ſpuma quomodo incoquenda. 51.1.33.
Cibaria quæ ualidiſſimi generis. 23.1.2.
Cibi qui plurimum alimentum præſtant, & qui nõ
ex habitu. 23.2.10.
Cibi inflantes & acres cæliaco affectu utiliores
50.2.25.
Cibũ ĩclinata febre cur dabat Aſclepiad. 28.2.30.
Cibi ad inclinationem febris melius dantur. 2.2.33.
Cibi qui fugiendi ſolutis aluo. 9.1.14.
Cibum ſtomachus ſæpe reſpuit, quem mens tamen
concupiſcit. 30.1.5.
Cibi cupiditas quæ bona. 12.1.23.
Cibi qui minimam inflãmationẽ pariant. 24.2.38
Cibi qui boni ſucci ſunt, non protinus idonei ſunt
ſtomacho, nec contrà. 24.2.30.
Cibi aceſcentis curatio. 9.2.7.
Cibi principia ſatius eſſe à decedente febre, quàm
reliquias ab incipiente excipi. 28.2.38.
Cibus qui integro corpori infertur, minus corrum
pitur. 28.2.34.
Cibi leniores ſunt ex his animalibus quæ humido cæ
lo, quàm quæ ſicco. 23.2.9.
Cibi imbecilliſſimæ materiæ 23.1.12.
Ciborum in eadem ſpecie adhuc quædam eſſe diſ=
crimina. 23.1.15.
Carni plus alimenti ineſt. 23.1.16.
Cibi alij alijs firmiores qui. 23.1.17
Cibus febricitãtibus quomodo dari debeat. 28.1.9.
Cæli ratio in Aegypto Aſiaq; abſtinendo confert.
28.1.10.
Cibis exhibendis q̃ multipliciter peccatur. 22.1.15.
Ciborum naturæ proprietateſq; noſcendæ cur.
24.1.8.

Digitized by Google

Carbunculus non ſentit & quare. 73.1.22.
Carbunculi aduſtione nihil eſſe melius. 73.1.21.
Carbunculum quatenus aduri oporteat. 73.1.23.
Cruſtam à uiua carne undique deduci ſub erodentibus medicamentis. 73.1.24.
Carbunculum circa ſtomachum & fauces ſpiritum ſubito elidere. 73.1.20.
Cardiacus morbus quid. 36.1.34.
Cardiacis uinum quale eſſe oportet. 36.2.12.
Cardiaci ſigna. 36.1.35.
Cardiaci curatio. 36.1.38.
Ciborum uarietas ægris quando permittatur ex autoritate Aſclepiadis. 30.2.30.
Cibos uarios non facilius concoqui, & qua de cauſa. 30.2.32.
Carnem ſupercreſcentem coërcens emplaſtrum. 61.1.1.
Carnẽ ſupercreſcentẽ reprimẽtia. 69.1.27.
Cicatricem inducentia. 69.1.29.
Carnem putrem continẽtia, leuiterq́; exedentia, cõpoſitiones plures. 62.2.15. per totum. Ad idem alia cõpoſitio Hieræ. 62.2.34. Alia Iudæi. 62.2.38. Iollæ alia ad idem. 63.1.1.
Carnem nutrientia, & uulnus implẽtia. 56.2.16.
Caro ex uulnere alia parte dependens, alia inhærens, ſuturam ne, an fibulam poſtulet. 67.2.9.
Caro quæ optima. 6.1.24.
Caro ſolutis aluo quæ competat. 9.1.16.
Carotides arteriæ. 42.1.25.
Carunculæ quædam in naribus interdum naſcuntur. 88.2.2.
Cartilago læſa quomodo curabitur. 118.1.20.
Cataplaſmata etiam in dentem illinũtur. 88.2.32.
Cataplaſmatis aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum, aut ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta. 82.2.29.
Cataplaſmata reprimentia in ſuperioribus uentris morbis non expedire. 51.2.19.
καταϲαγμοί. 44.1.25.
Catapotijs Anodynis niſi urgente neceſſitate non utendum. 64.1.11.
Catapotia uarijs de cauſis fieri. 64.1.10.
Catapotia ad hydropem. 37.2.25.
Cauſa euidens quid. 2.1.3.
Cauſarum abditarum ac euidentium cognitio utilis. 1.2.20.
Cauſas morbi metuentium curatio. 27.1.1.
Cauſas interdum apparere in morbis, non tamen ex his medela. 2.2.18.
Καυσώδη. 17.1.4.
Caua oculorũ hulcera quomodo curẽtur. 84.1.15.
Cautio quando, & cuius rei unicuique noſcenda. 10.1.30.
Cæſarianum collyrium aduerſus omne genus oculorum ualetudinis idoneum. 84.2.23.
Cælum peſſimum quod. 10.2.17.
Celſi opinio de duabus medicinæ ſectis. 3.2.1.
Κεφαλικά. 43.1.22.
Cephaleæ notæ. 44.1.22.
Κεφαλαία. 60.1.9.
Cephalicon Iudæi. 60.1.35.
Cephalicon Philotæ. 60.1.10.
Cephalicon uiride. 60.1.15.
Ceratum ex roſa. 54.2.27.
Cerebri uulnerati ſigna. 66.1.25.
Cerebrum ſenſu caret. 42.2.35.
Cibaria quæ mediæ materiæ. 23.1.9.
Ceruſſa & ſpuma quomodo incoquenda. 51.1.33.
Cibaria quæ ualidiſſimi generis. 23.1.2.
Cibi qui plurimum alimentum præſtant, & qui nõ ex habitu. 23.2.10.
Cibi inflantes & acres cæliaco affectu utiliores 50.2.25.
Cibũ ĩclinata febre cur dabat Aſclepiad. 28.2.30.
Cibi ad inclinationem febris melius dantur. 2.2.33.
Cibi qui fugiendi ſolutis aluo. 9.1.14.
Cibum ſtomachus ſæpe reſpuit, quem mens tamen concupiſcit. 30.1.5.
Cibi cupiditas quæ bona. 12.1.23.
Cibi qui minimam inflãmationẽ pariant. 24.2.38
Cibi qui boni ſucci ſunt, non protinus idonei ſunt ſtomacho, nec contrà. 24.2.30.
Cibi aceſcentis curatio. 9.2.7.
Cibi principia ſatius eſſe à decedente febre, quàm reliquias ab incipiente excipi. 28.2.38.
Cibus qui integro corpori infertur, minus corrumpitur. 28.2.34.
Cibi leniores ſunt ex his animalibus quæ humido cælo, quàm quæ ſicco. 23.2.9.
Cibi imbecilliſſimæ materiæ 23.1.12.
Ciborum in eadem ſpecie adhuc quædam eſſe diſcrimina. 23.1.15.
Carni plus alimenti ineſt. 23.1.16.
Cibi alij alijs firmiores qui. 23.1.17
Cibus febricitãtibus quomodo dari debeat. 28.1.9.
Cæli ratio in Aegypto Aſiaq́; abſtinendo confert. 28.1.10.
Cibis exhibendis q̃ multipliciter peccatur. 22.1.15.
Ciborum naturæ proprietateſq́; noſcendæ cur. 24.1.8.

Colon qua parte magis cruciet. 51.1.35.
Coli curatio. 51.1.36.
Colicon medicamentum Caſſij. 51.2.3.
Colubram tutò edi. 71.2.10.
Colubræ ictus occidit. 71.2.10.
Colubræ ſaliuam nõ eſſe noxiam ſi quis ſtupente colubra in os digitum indidit neq; percuſſus eſt. 71.2.12.
Circulatores per medicamenta colubras ſtupidas reddunt. 71.2.11.
Collyria ad oculos ſcabros. 85.1.7.
Comeſtio poſt potum ſitim excedentem noxia. 6.1.28.
Comitialis morbos pueros abſumit, & ad quod uſq; tẽpus. Item ꝙ grauidas nonnunquam rapit. 17.2.18.
Comitialis morbus pueris maximè nocuus. 17.2.28.
Comitialis morbi ſigna ſalubria. 16.2.10.
Comitialis morbus ante pubertatem ægrè nõ finitur. 16.2.10.
Comitialis morbi ultima auxilia medico quæ ſint. 40.1.39.
Comitialis morbi mala ſigna quibus morbi nullum eſſe remedium colligitur, aut certè difficilimum. 17.2.21.
Comitialis acuti uim deponit poſt quatuordecim dies. 40.1.17.
Comitialis morbus quando ægre curetur. 17.2.18.
Comitialis morbus quid. 39.2.37.
Comitialis morbus uiros quàm fœminas ſæpius occupat. 39.2.37.
Comitialis inter longos morbos annumeratur: quippe qui ad mortis uſque nõnunquã duret diẽ, nec uitæ periculoſus eſt. 39.2.38.
Comitialis in pueris ueneris initio, in puellis menſtruorum tollitur. 39.2.40.
Comitiali in morbo ſanguis quando detrahendus. 40.1.5. & ibidem.20.
Comitialis morbus quanã ratione curari poſſit. 40.1.1.
Comitiali laborantibus quid cauendum. 40.1.11.
Commiſſurarum dolores cũ inueterarunt, uix cõtingere ſolet ut citra uſtionem finiantur. 54.1.35.
Cõmunes curationes ad brachia confracta quænã. 124.2.36.
Communes curationes ad digitos confractos. 124.2.37.
Compoſitiones ualentiores quæ dentium leuant dolorem. 89.1.6.
Conclaui quonam ægris cubandum. 28.1.1.
Concoquentia & pus mouentia. 55.2.26.
Concubitus quando tutior, peiòrue. 5.2.20.
Concubitus neque concupiſcendus, neque pertimeſcendus. 5.2.17.
Concubitus frequẽtia non numero ſed natura quis utilis. 5.2.18.
Concubitus rarus & frequens quid efficiant. 5.2.18.
Concubitus quis utilis. 5.2.19.
Concubitus interdiu peior eſt, noctu tutior. 5.2.20.
Coucubitus & nocturnus & diurnus utilis ut ſit quid obſeruandum 5.2.21.
Condita omnia inutilia ſunt idque duabus de cauſis. 6.1.24.
Condyloma tuberculum eſt quod ex quadã inflammatione oriri ſolet. 93.1.14
Coniecturæ ratio in mediana quæ. 14.1.5.
Coniectura, non ſcientia multa haberi etiam teſtibus ſcientiæ profeſſoribus. 3.2.16.
Conſuetudinẽ uictus qui immutat, non ſine periculo eſt. 6.2.3.
Conſueta minus moleſta. 6.2.6.
Contentio & cogitatio animi quibus inutilis & quando. 9.1.4.
Continuus in febribus quando cibandus. 29.1.32.
Conualeſcẽtes ſi tardè confirmantur quem ad modum tractandi. 55.1.12.
χόρδαψον. 50.2.38.
χόρδιον. 51.1.1.
Cordis percuſſi ſigna. 65.2.38.
Cordis uentriculi duo. 42.1.39.
Cordis deſcriptio & ubi ſitum ſit. 42.1.38.
Corporibus noſtris multa incidere, quæ ſine medicamentis ad ſanitatem non perueniant. 55.1.34.
Corporis noxarum quinque genera. 65.1.18.
Corporis humani forma & poſitus. 116.1.5.
Corporis pars aliqua raró, nullis non imbecilla. 7.1.19.
Corporis habitus conſultandus in exhibendis cibis per febres. 29.1.36.

Digitized by Google

Corpora à quibuſdam rebus ut mirum ſit, ſimul & affligi & tueri. 17.2.10.
Corpora quæ celerrimè & ſeneſcunt, & ægrotant. 7.2.16.
Corpus conſumentia. 62.2.11.
Corpus exedentia. 56.1.18.
Corpus quod longum prodit morbum. 13.1.12.
Corpus in uulneribus contuendum. 65.2.26
Corpus quando integrum indicatur, & quibus notis. 5.2.38.
Corpus quæ res impleant. 7.1.23.
Corpus ſalubre. 10.2.20.
Corpus quod in morbis bonum prætendit 12.1.20.
κορύζα. 44.1.24.
Corpus quæ extenuant. 7.1.27.
Coſtarum fracturarum curatio. 122.2.20.
Coſtæ findendæ ratio. 122.2.23.
Cotidianarum febrium ſpecies multiplicies. 27.1.34.
Coxæ dolenti tumore ſuperueniente quid faciendum. 54.1.20.
Coxis ultima auxilia. 54.1.22.
Coxarum dolori frictio in ipſis quando adhibenda & quare. 54.1.25.
Coxarum doloribus hulcera facta trahenda, & quare. 54.1.27.
Coxendicum doloribus melius ferendis ætas quæ aptior. 16.2.23.
Coxæ dolentis ſigna, quæ longum morbum, & quo tempore ubi ætas hominis quadrageſimum annum exceſſit, finiatur oſtendunt. 16.1.19.
Coxæ doloribus utile catapotium. 64.1.24.
Coxarum dolores, qui difficilimè curantur. 54.1.11.
Coxarum affectarum curatio. 54.1.13.
Corneæ quæ figura. 19.2.34.
Cornea quo pacto aptatur. 19.2.35
Cornea qua ratione afficiatur. 19.2.36.
Coxæ quando maturè faciléque ſanari poßunt. 16.2.25.
Coxarum os. 117.2.19.
κρισιμοὶ dies qui. 28.2.1.
Cruditatis ſigna. 14.1.26.
Cruditatem pars uicioſa maximè ſentit. 9.2.16.
Crudum qui ructant ſine præcordiorum dolore quid facturi ſint. 5.2.31.
Crurum communes curationes. 24.2.36.
Crurum fractorum curatio. 124.1.37
Crus ex oſſibus duobus conſtat. 117.2.32
Cruſtam à uiua carne undique deduci ſub erodentibus medicamentis 73.1.24.
Chriſippi diſcipuli medicus. 37.2.3.
Chryſippus medicus fuit. 1.1.36.
Cubitus. 117.1.38.
Cucurbitula occipitio inciſo admota phrenitim leuat, & ſomnum conciliat. 35.2.19.
Cucurbitularum genera duo. 19.2.22
Cucurbitularum quæ figura. 19.2.33.
Cucurbitulas ex omni materia fieri poſſe. 19.229.
Cucurbitularum loco quid affigi poteſt. 19.2.39.
Cucurbitulæ conciſa ſcalpello cute, & integra, figuntur. 19.2.4.
Cucurbitula quando cute inciſa applicatur, & quando integra. 20.1.1.
Cucurbitularum quis uſus. 20.1.2.
Cucurbitula membro apponitur, cui ſuccurri oportet. 20.1.5.
Cucurbitula diuerſæ parti affigitur, unde auerſionem quærimus 20.1.7.
Cucurbitula quomodo opus ſit in morbis longis. 20.1.8.
Cucurbitula, qua opus eſt ĩ morbis acutis. 20.1.10.
Cucurbitulis quando potius utendum. 20.1.13.
Cucurbitularum leue præſidium, tamen tutum eſt. 20.1.16.
Curari non poſſe, niſi quod ægrum eſt ſciatur. 2.1.35.
Cura recta quo pacto incidat. 1.2.33.
Curata quid appellemus. 60.2.1.
Curatione alia aliâs opus eſſe. 1.2.26.
Curatio quibus minus prodeſt. 26.2.3.
Curationes morborum duplices. 13.2.3.
Curationes propriæ quid. 18.2.4.
Curationes communes quid. 18.2.3.
Curationes communes duplices. 18.2.5.
Cutem purgantia. 56.2.28.
Cutem rumpens malagma Andreæ. 57.2.25.
Cutis plana circa umbilicum ad pubem quid portẽdat. 12.1.16.
Cutis in uulneribus ſignificationes. 68.2.9.
Cutiliæ, ſubcutiliæq; fontes medicati ſalubres. 47.2.38.

D

Decedentis morbi notæ. 26.2.31.

De diebus criticis Celſi opinio. 28.2.7.
De genu. 126.2.29.
Deiectiones quomodo antiqui moliebantur. 20.1.19.
Deiectio quando fieri debet. 7.2.32.
Deiectio quando ſine noxa. 16.2.16.
Deiectiones interdum neceſſariæ. 7.2.25.
Deiectiones frequenter periculoſæ, & quare. 7.2.37.
Deiecturus qua uictus ratione utetur. 7.2.25.
Delirium cerebro icto quo die ferè accedat. 66.1.28.
Delirium rarò, ſed aliquando tamen ex metu naſcitur. 36.1.25.
Delirium quibus eſt ſaluti. 16.2.33.
Demitur materia quibus auxilijs. 17.2.10
Democritus clarus in medicina. 1.1.32.
Denarius. 57.1.5.
Dentium dolor maximis quoque tormentis annumerari poteſt. 88.2.15.
Dentium dolor ſi grauior eſt, utiliter & aluus ducitur, & calida cataplaſmata ſuper maxillas inijciuntur. 88.2.21.
Dens etiam ſi exeſus eſt, feſtinare ad eximendum eum, niſi res urget, non eſt neceſſe. 89.1.4.
Dens acutior ſaneſcere ſæpe non ſinit hulcus linguæ, ideóque limandus. 90.1.19.
Dentium dolores leniens catapotium. 64.1.22.
Dentes oſſe duriores quem ſitum habent, & quot numero ſint. 116.2.14.
Dentientium morbi. 11.1.39.
Deſinente febre à quibus cibis incipiẽdum. 30.1.2.
Deſtillatio quæ pulmones exulcerauit, peſtifera. 44.1.26.
Deſtillationis in fauces uel nares curatio. 44.2.1.
Deſtilationum omnium uniuerſalis curatio, & quid in his potiſſimum uitandum. 44.1.27.
Deſtillationis in pulmones cura. 44.2.9.
Deſtillatio è capite quot modis in ſubiectas partes fiat. 44.1.15.
Deſtillationis ad nares ſigna. 44.1.17.
Deſtillationis ad fauces notæ. 44.1.19.
Deſtillationis in pulmonem indicia. 44.1.20.
Deſipiunt ægri in acceſſionibus cur. 34.2.15.
Deſident non quoties libet, ſed quoties neceſſe eſt in omni fluore uentris, & quare. 52.1.14.
Deſidia & luxus Græcos ante Latinos afflixit. 1.1.21.
Deſtillationes grauedinéſque qua ratione uitẽtur. 9.1.6.
Detergendus ſudor quo pacto. 30.2.14.
Detrito & deraſo corpori quid expediat. 70.2.4.
Διὰ κρόκου collyrium. 85.1.31.
Διὰ κέρατος collyrium. 83.2.13.
Diaphragma ſpirante homine nequit diuidi. 3.1.35.
Diaphragma quid. 3.1.35.
Διάβρωσις. 46.2.32.
Διάφραγμα. 15.2.30.
Διὰ σταφυλίδων. 60.2.6.
Διαιτητικὴ medicinæ pars prima. 1.1.39.
Dies qui ſalubres, qui non, ubi æqualitas eſt. 10.2.9.
Diætetice medicina bifariam diuiſa. 1.2.6.
Dies quinam, quibus ſumma potentia. 28.2.3.
Dies qui optimi hyeme. 10.2.16.
Dies optimi qui æſtate. 10.2.11.
Difficultatem ſpirandi, in qua fauces ſunt exulceratæ, nequæ inter acutos, neque lõgos morbos adunmerandam. 46.1.33.
Difficultati ſpirandi, ubi ſunt exulcerationes, urinam cientia non conferre quare. 46.1.20.
Difficultati ſpirandi nihil magis prodeſt, quàm ambulatio lenta uſque ad laſſitudinem. 46.1.10.
Difficultati ſpiritus utile catapotium. 64.1.23.
Difficultatis ſpirandi curatio. 45.2.33.
Difficultatis anhelitus ſigna. 43.2.31.
Digitorum hulcera uetera commodiſſimè curãtur aut lycio, aut myrrha cocta, cum utrilibet uinum adiectum ſit. 93.2.37.
Digitorum curatio. 129.1.56.
Digiti tribus oſſibus conſtant. 117.2.4.
Digitorum fractorum curatio communis. 127.1.37.
Digitorum caſus. 128.1.22.
Digiti fracti curatio. 124.2.34.
Dijs opem poſci ſolitam in morbis. 1.2.9.
Diocles Caryſtius poſt Hippocratem de medicina tractauit. 1.1.36.
Diocles medicus. 40.2.16.
Dionyſij collyrium. 81.2.9.
Diſtentio neruorum quando mortifera. 17.1.34.
Dyſpnœa longus eſt morbus. 46.2.29.
Diſſenſio inter medicosles & empiricos. 1. 2.14.
Dolores omnes diſcutiens malagma Ariſtogenis. 59.1.39.
Dolor qua parte minus medicis patet. 17.1.30.
Dolor ſine febre in aliqua parte quid indicet.

Digitized by Google

15.1.27.
Dolor à coxis, inferioribúsque partibus ad pectus transſiens quid notet. 15.1.25.
Dolores plurimos leniens catapotium per ſomnũ. 64.1.23
Doloris capitis in febre remedium. 32.1.38.
Dolor circa tempora & frontem iuuenibus quo pacto finiatur, & quo item ſenioribus. 14.2.16.
Dolor qua parte ſanabilior ſit. 10.2.30.
Dulcia omnia lieni eſſe inimica. 49.2.15.
Durãtia corpus. 26.1.12.
Duritiei uuluæ quid conferat. 53.2.11.
Διάπνοια.. 45.2.26.
Δυσεντερία.. 51.2.9.

E

Ebrius obmuteſcens cur non ſeruatur, niſi aut febris prehendat, aut poſtquam ſoluta ebrietas eſt loquatur 13.2.12.
Edulia quæ boni ſucci. 24.1.10.
Edulia quæ mali ſucci. 24.1.21.
Edulia quæ lenia. 24.1.32.
Edulia quæ acria. 24.1.37.
Edulia quæ pituitam faciunt craſſiorem. 24.2.3.
Edulia quæ tenuiorem faciunt pituitam. 24.2.5.
Edulia ſtomacho idonea. 24.2.7.
Edulia ſtomacho aliena. 24.2.23.
Edulia inflantia. 24.2.33.
Edulia que inflationem leuant. 24.2.40.
Edulia calfacientia. 25.1.2.
Edulia refrigerantia. 25.1.4.
Edulia quæ facilè uicientur. 25.1.10.
Edulia quæ aluum mouent. 25.1.21.
Edulia aluum ſtringentia. 25.1.32.
Aeger quomodo regendus. 27.2.39.
Aegri diebus imparibus nutriebantur. 28.2.4.
Ἐλαιώδες *puris ſpecies.* 66.2.21.
Elæodes quale, ac ex quibus fluat hulceribus. 66.2.25.
Elephantina emplaſtra cur ſic dicta.. 61.1.34.
Εἴλεον. 50.2.40.
Elephantia morbus penè ignotus in Italia. 40.2.36.
Elephantia eſt longus morbus. 40.2.37.
Elephantia quibus notis noſcatur. 40.2.38.
Elephantiæ curatio. 41.1.4.
Emollientia corpus. 26.1.13.
Empedocles clarus in medicina. 1.1.32.
Empirici quid in nouis morbis agant. 3.1.5.
Empirici quid ſuſcipiant, deprecenturue. 2.2.3.
Empirici qua ratione ductam uolunt medicinam. 2.2.28.
Empirici qui ſe uocarint. 2.2.3.
Empirici qua ratione damnent rationales. 3.1.2.
Empirici nolunt medicum conſilio eſſe uacuum. 3.1.9.
Emplaſtrum barbarum enhæmon. 59.2.23.
Emplaſtrorum colores quo modo parentur. 59.2.29.
Emplaſtra quæ hulceribus cruentis inijciuntur, maiorem uſum præſtare. 59.2.15.
Emplaſtra quæ meliora, quibus non ſimplex eſt facultas. 60.1.28
Emplaſtrum τετραφάρμακον *ad pus in partibus obſcœnis.* 92.1.12.
Emplaſtrorum & paſtillorum materia cur laborioſè teratur. 57.1.12.
Emplaſtrum & paſtillus quomodo differant. 57.1.14.
Emplaſtrum qualiter fiat. 57.1.16.
Ἐμπροσθότονος. 44.2.28.
Enhæmi emplaſtri facultas. 59.2.17.
Ἔναιμον *emplaſtrum* 59.2.16.
Ἐννεαφάρμακον. 60.1.24.
Euelpides ætate Celſi maximus fuit ocularius medicus. 81.2.36.
Hepatico morbo quæ medicamenta utilia. 49.1.35.
Hepaticis quibus abſtinendum. 49.2.1
Hepaticis quæ inimica. 49.2.3.
Ἡπατικὸς *morbus æquè longus & acutus.* 49.1.20.
Hepatici morbi acuti ſigna. 49.1.21. *longioris.* 49.1.25.
Hepatici morbi curatio. 49.1.29.
ὑγωπασικά. 60.2.3.
ὑπωπασικά. 57.1.32.
Ephelidem tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis & paulum mellis adiectum eſt. 80.1.32.
Ephelis nihil eſt niſi aſperitas quædam, & durities mali coloris. 80.1.24.
Eryſipelas qua parte periculoſius. 69.2.33.
Eryſipelatos curatio. 69.2.34.
Eryſipelati quæ medicamenta imponuntur betæ folio eſſe contegenda. 69.2.3.
Eryſipelatos refrigerans compoſitio. 69.2.40.
Eryſipelati ſi nigrities adeſt, neque ſerpit, quid faciendum. 70.1.3. *Si uerò ſerpit.* 70.1.5.

Digitized by Google

Ἐρυσίπελας. 69.2.3.
Eraſiſtratus cibum quando cenſet dandum. 28.1.28.
Eraſiſtrati cõpoſitio aut Cratonis rectè ſuper puru lenta naturalia imponitur. 91.2.28.
Erodentia corpus. 25.2.29.
Eruca plantago. 54.2.23.
Ἐσχάραι. 70.1.8.
Aeſculapius autor medicinæ. 1.1.10.
Aeſculapius ĩ deorũ numerũ receptus cur. 1.1.16.
Aeſculapij duo filij. 1.1.62.
Ἔνχριστα quid appellant. 63.2.37.
Εὔχυλοι. 24.1.2.
Euocantia & educentia. 56.2.9.
Euocantia. 63.1.12.
Exaſperantia ægri animum, quando ipſi exponenda. 29.2.40.
Excitant quæ naribus admota. 37.1.16.
Excrementa quæ bonæ ſpei. 12.1.19.
Exercendum frequentius cur. 5.2.6.
Exercitantibus nulla lex certa præfigenda. 6.1.15.
Exercitationis finis. 6.1.12.
Eexercitationem quid ſequi debeat. 6.1.26.
Exercitatio qualis in eo qui laborauit, & bene cõcoxit. 6.1.7. In eo qui fatigatus eſt. 6.1.8.
Exercitia quæ quibus conueniant. 21.2.35.
Exercitatio quando fieri debeat. 6.1.6.
Exercitationes intermiſſæ quid efficiant. 5.2.14.
Exedens emplaſtrum. 60.2.37. Aliud 61.1.1.
Exercitationes commodæ quæ. 6.1.8.
Ex hydrope conualeſcentibus Veneris uſus diu alienus. 38.2.21.
Ex moris medicamentum. 45.2.7.
Ex partu laborantibus. 65.1.1.
Experimenta trahi à ratione qui contendant. 1.2.35.
Experrecto quid agendum. 5.2.40.
Experientia nihil plus confert in curando. 3.2.19.
Experimenta neceſſaria eſſe rationales non negant. 1.2.34.
Experimentum agreſtium, cum dens dolet. 89.1.20.
Experientia quo pacto inuecta. 1.2.37.
Expletis quid agendum. 6.1.30. & 32.
Extenuantia corpus. 7.1.27.
Extentionem tardius fieri, curatione recuruato articulo facta, quàm contractionem, ſi rectum eum continuerimus. 68.2.33.

F

Fabula, per parentes reſtitui, quod per ſe ſaneſcat. 86.1.10.
Facies hippocratica. 13.1.20.
Facies pallida & humida quid notet. 14.1.29.
Faciei ſutura. 116.1.26.
Fames his febribus inutilis, quæ ueterauerunt. 33.1.10.
Fauus. 58.2.2.
Farina hordeacea cocta, & cũ malo cotoneo cocto mixta commodè imponitur lippiẽtibus oculis. 81.1.25.
Faſcia extrema parte uulneris inferius aſſuẽda, & quare. 68.1.15.
Faſcia quæ uulneri deligando apta. 68.1.7.
Faſcia uulneri deligando apta lata eſſe debet, & quare. 68.1.7.
Faſcia quouis modo aptanda. 68.1.9.
Faſcia hyeme ſepius circuire debet, æſtate quantum neceſſe eſt. 68.1.14.
Fatigatis qui cibum ſumpturi ſunt, quid agendum. 6.2.15. Si balneum non eſt, quid. 6.2.16. Si eſt. 6.2.17.
Fatigatis quatenus quieſcendum. 6.2.11.
Fatigatis quo pacto ambulandum. 6.2.13.
Fatigati ungendi quo loco. 6.2.16.
Fatigatis balneum quo pacto ingrediendum. 6.2.17.
Fatigatis balneum feruens non idoneum. 6.2.20.
Fatigatis ex itinere aqua frigida pernicioſa. 6.2.27.
Fatigatis os fouendum quemadmodum. 6.2.20.
Fatigatis ab itinere partes ſuperiores magis quàm inferiores calida ſunt fouendæ. 7.1.3.
Fatigationi aſſiduæ quid agendum. 6.2.36.
Fatigatis ſeſſione quid opus eſt. 7.1.12.
Fatigatos in itinere quid reficiat. 7.1.1.
Fatigatis conſueta leuamini ſunt. 6.2.38. & quare. 40.
Fatigatis qua potione utendum. 6.2.26.
Fatigatis penè febrientibus oleum cum aqua in qua deſident miſcendum. 6.2.21.
Fatigatis labore quid agendum. 6.2.8.
Fauces interdum in difficultate ſpirandi exulcerãtur, quid tum agendum. 46.1.13.
Fauces ſi ſanguine replentur, quomodo hulcus aut in naribus, aut faucibus ſubeſſe ſignificatur. 14.2.29.
Febres accendere, & augere, & nouare morbos quare expediat. 32.1.32.

Digitized by Google

Febris in magno uulnere non pauefcenda. 68.1.34.
Febris in uulneribus quæ pernicioſa. 68.1.36.
Febres quæ ſecuræ. 12.1.23.
Febres ſine dolore & manifeſta cauſa permanentes iumoribus quid portendant, & quid ſenioribus. 15.2.17.
Febris poſt morbum arquatum mala. 1.2.2.
Febres longas quid ſequatur. 15.2.6.
Febricitantibus humor nimius alienus. 30.1.20.
Febris quæ reuertitur. 14.2.18.
Febricitantibus cibus humidus. 30.2.16.
Febre conſiſtente quàm increſcente, & inſtante quàm incipiente, ubi neceſſitas urget, melius aliquid offertur. 29.1.33.
Febribus in quibus calor ex alto uenit quando cibus dandus. 29.1.16.
Febribus ſemel accedentibus & deinde deſinentibus quando cibandum. 29.1.12.
Febrientiũ quæ notæ tutæ à modo iacendi. 12.1.12.
Febres qnaſdam eſſe inordinatas etiam citra uomicam, hulcus, aut inflammationem. 27.2.11.
Febrem nullam eſſe ſine inflammatione, uerũ non eſſe, contra Eraſiſtratum. 32.2.12.
Febris quos morbos finiat. 16.2.36.
Febris notæ. 30.1.40.
Febrium ſpecies quæ. 27.1.23.
Febres quaſdam lõgiore circuitu redire, ſed rarò. 27.1.24.
Febres quas horror antecedit tutiſſimæ, & curationes oportunæ cur. 33.1.2.
Febricitantes ungendi ſub ueſte quando. 30.2.15.
Fel & eius ſitus. 42.2.6.
Fœmora quomodo ſanentur 128.1.27.
Fœmoris curatio. 128.1.29.
Fœmoris uulnerati ſigna. 66.1.8.
Fœminum curationes. 124.2.36.
Fœmorum fractorum curatio. 124.2.36.
Fœminis eripi cura cultus ſui non poteſt. 80.1.21.
Fœmora. 117.2.24.
Fœmur fractum ſemper breuius fit. 124.2.17.
Fœminæ quo argumento dignoſcuntur calculoſæ. 15.1.4.
Fœminis febricitantibus ex partu humor nimius haud competit. 30.1.21.
Fœtus umbecillis & ſani notæ. 15.1.9.
Feræ quæ ualentiores. 23.1.32.
Ferum animal domeſtico leuius. 23.2.8.
Feruores magnos corporis quid ſubeat. 15.2.13.
Feſtinatio & uoluptas in medendo periculoſa interdum. 27.2.22.
Fibulæ quid præſtent. 67.2.8.
Fici uirides uentrem liquant quomodo dati. 50.2.21.
Figuram in uulneribus eſſe obſeruandam. 65.2.20.
Firmari inteſtina cur non repentè, ſed paulatm liceat. 52.1.12.
Fluere aluum quando utile. 52.2.19.
Fluor alui longus quid efficiat. 52.2.21.
Fluor alui primis diebus qualiter curetur. 52.2.23
Poſterioribus diebus quomodo. 52.2.24.
Fluori uentris potionem qualem eſſe oporteat. 52.2.35.
Fluorem alui neglectum difficilius curari. 52.2.38
Fluore qui æger eſt, ungendus prius, quàm balneum intret. 31.1.20.
Fluoris alui curatio à uomitu incipienda. 52.2.39
Fomentum ex ſale neruis idoneum quo pacto paretur. 22.2.24.
Fomenta quæ ſint calida. 22.2.19.
Fomenta ſicca ſpiritum elidere. 45.2.2.
Fomentorum calidorum munus. 22.2.30.
Fomenta calida quæ ualida. 33.1.24.
Fortuna non minus quàm ars poteſt in morbis. 26.1.39.
Fracti humeri curatio. 124.1.20.
Fricari quando liceat. & quando non. 12.1.23.
Frictiones numero non ſunt finiendæ, ſed uirium ratione. 21.2.3.
Frictio quæ in qua ætate aut ſexu cõgruat. 21.2.6
Frictio in certis membris cur ualentior eſt adhibenda. 21.2.8.
Frictio qualis adhibenda, ubi totius corporis infirmitas eſt. 21.2.11.
Frictio cui morbo unicum præſidium ſit, & qualre. 21.2.15.
Frictio quandonam in parte eadem facienda, & quando in alia. 21.2.1.
Frictionis & unctionis differentia. 21.1.20.
Frictio increſcente febre nunquam adhibenda, ſed quando potiſſimum. 21.1.34.
Frictio in quibus corporibus eſſe debeat. 21.1.36.
Frictionis modus diuerſarum rerum cauſa eſt. 21.1.20.
Frictio uehemens, lenis, multa, & modica quid efficiat. 21.1.15.
Frictione quando utendum. 21.1.13.
Frictionum ſpecies ex una cauſa pẽdere. 21.1.15.

Digitized by Google

Frictio quãta poterit ſuſtineri in pedibus & manibus facienda in febre quando. 33.1.27.
Frictio cum alijs omnibus, tum præcipuè quæ ĩ collo ſunt uertebris utilis eſt. 45.1.7.
Frigere exteriora cum ſiti caleſcentibus interioribus malo eſſe. 21.2.13.
Frigida omnia iecur impenſiſſimè lædere. 49.1.1.
Frigida quàm calida ubi in cute uitium eſt melius utuntur. 31.1.21.
Frigida aqua quando in peſtilentia præſtanda eſt. 31.2.17.
Frigida in peſtilẽtia quando non cõuenit. 31.2.28.
Frigoris uis in morbis. 11.1.10.
Frigori ante febres quid faciendum. 32.2.24.
Frigus quid incommodi afferat. 9.2.30.
Frigus quid appellet. 27.1.35.
Frigus cutem qualem efficiat. 9.2.20.
Frigus calórque pro habitu corporis ſequenda. 9.2.18.
Frigus quibus inimicum. 9.21.9.
Frigus quibus proſit. 9.22.9.
Frigus ante febres moleſtum. 32.2.21.
Fructus ſurculorum qui ualentiores. 23.1.25.
Frumentorum ſpecies quæ ualentiores pro ratione ſoli. 23.2.5.

G

Gangræ na quæ curatu haud difficilis. 70.1.13.
Gangræna quomodo curanda. 70.1.18.
Gangrænæ, ubi ſerpit, quæ non adhibenda. 70.1.21.
Gangræna unde fiat. 70.1.27.
Gangrænæ quæ ratio uictus adhibenda. 70.1.28.
Gangrænæ ſerpentis miſerum, ſed unicum præſidium. 70.1.36.
Gãgræna in quibus corporis partibus fiat, qua ætate, & quo habitu. 69.2.10.
Gargarizationes quibus de cauſis fiant. 63.1.21.
Genua cui dolẽt equitare inimiciſſimum. 54.1.34.
Genuum dolores quo modo curandi. 54.1.32.
Geſtatio ſi experienda per acutos morbos eſt, quid obſeruandum. 21.2.24.
Geſtari corpus dolens non debet, niſi neruis dolentibus. 21.2.27.
Geſtationes plures pro uiribus, opibúſque uniuſcuiuſque adhibendæ. 21.2.29.
Geſtationes quæ leuiſſimæ, uehementiſſimæque. 21.2.31.
Geſtatio omnibus doloribus inutilis præterquam neruorum. 41.2.25.
Geſtatio quibus morbis aptiſſima 21.2.19.
Geſtatio quibus corporibus apta. 21.2.19.
Geſtationis opinio quæ ſit Aſclepiadi. 21.2.21.
Gingiuarum oſſa, quæ hebetia ſunt in perpetuum uſtione nudantur. 91.1.2.
Gladiatoris iugulati ſanguis epotus à comitiali liberat morbo. 40.1.37.
Glandulæ in ceruicibus poſitæ. 42.1.26.
Glandulæ cum dolore intumeſcunt. 42.1.27.
Glaucias Empiricus. 1.2.3.
Glutinando uulneri nec linamentum inibi eſſe relinquendum. 67.2.13.
Gracilis conditio. 10.2.22.
Graciles quibus morbis fatigentur. 11.2.20.
Graciles uix repente exanimantur. 11.2.23.
Grauedines & deſtillationes quomodo fugiuntur 9.1.6.
Grauedo quid. 44.1.21.
Grauedinis ſigna. 44.2.22.
Grauedinis curatio 44.2.12.
Grauedines & deſtillationes quid concitet. 5.2.36.
Græcos deſidia & luxus afflixit ante Latinos. 1.1.20.

H

Habitus athletici cur periculoſi. 11.2.29.
Heraclides Tarentinus quartanam quomodo curabat. 34.1.2.
Hedi partes quædam quid alimenti præbent. 23.2.1.
Hemitritæus altera ſpecies tertianæ. 27.1.33.
Hemitritæi typus ac circuitus. 27.1.30.
Hemitritæus aliud morbi genus. 31.2.34.
Hemitritæus quandiu porrigit. 31.2.35.
Hemitritæo plurimi ex curantis errore moriuntur. 31.2.38.
Hemittritæi curatio. 31.2.39.
Hæmorrhoides quid & earum curatio. 92.1.39.
Hermonis collyrium. 84.1.19.
Herophilus & Eraſiſtratus in diuerſas uias curandi medicinam duxerunt. 1.1.37.
Herophilus medicus. 1.1.37.
Herophilus uiuos incidebat. 2.1.28.
Herophili opinio de origine morborum. 1.2.27.
Hibiſci radix ex uino podagris præcipua. 54.2.21.
Hieracis collyrium. 84.2.26.
Hyemales morbi. 11.1.1.
Hyeme totis noctibus quieſcendum. 6.1.2.
Hippocrates autor per calorem cibos concoqui. 2.1.15.

Digitized by Google

Hippocrates Democriti diſcipulus. 1.1.34.
Hippocrates bene præſagiiſſe fertur, & quo argumento. 10.1.20.
Hippocratis cenſura de morborum ortu. 1.2.28.
Hippocrates primus medicinam ab ſapiẽtia diſiũxit. 1.1.35.
Hirundinis pullum qui ederit, toto anno angina non periclitari. 45.2.18.
Hirũdinis pullus tum futuræ, tum inſtanti anginæ quantum poſſit. 45.2.18.
Hirundinis ſanguis noſtros oculos ab exteriore caſu commodiſſimè tuetur. 86.1.11.
Hiſtrionis eſſe rẽ paruã attollere, quò plus præſtitiſſe uideatur. 65.1.34.
Horæ in cibis exhibẽdis tot expectandæ poſt febrẽ, quot eam habuerunt. 29.1.2.
Homerus de referendis ad iram deorum morbis. 1.1.13.
Homerus de poſcenda dijs ope in morbis. 1.1.18.
Homerus de Podalirij & Machaonis arte. 1.1.14.
Homines omnes nullo non tẽpore & ægrotare & mori. 10.1.27.
Horror quid uocetur. 27.1.36.
Horror à ſudore malus. 12.2.18.
Horroris tremoriſq́; cauſa frigus. 9.2.21.
Horror ſubitus ardentem febrem exoluit. 17.1.4.
Horror quas febres antecedat. 33.1.1.
Horroris ultima auxilia quæ. 33.1.34.
Horrentium cibus quis. 33.1.35.
Horrori cum uomitus ſuperuenit, quid agendum. 33.1.31.
Humectantia corpus. 8.1.3.
Hulcus uetus quo pacto curandum. 69.2.23.
Hulceribus uetuſtis, cum ſcapello quis uti nõ uult, emplaſtrum ex ladano conuenit. 69.2.28.
Hulcus cum uaricula quomodo curetur. 69.2.25.
Hulcus nigrum quid notet. 69.2.3.
Hulceris putreſcentis ſigna. 69.2.5.
Hulcerum dolores leniens catapotium. 64.1.22.
Hulcera aurium ſordida melius mulſo eluuntur. 87.1.20.
Hulcera, quas Græci ἄφθας appellant, in pueris periculoſiſſima. 89.2.33.
Hulceris uetuſti ſigna. 69.1.35.
Hulceribus cruſtas inducentia. 56.1.34.
Hulceribus cruſtas reſoluentia. 56.1.38.
Hulcera purgare quædam medicamina cum melle, & eadem cum cera implere. 62.2.10.
Hulcera oculorũ ſordida purgantur Euelpidis collyrio, & quod Smilion nominatur. 83.2.30.
Hulcera in faucibus ſanantia. 46.1.24.
Hulcera inter neruos purgans & implens enchriſtum. 63.2.38.
Hulceribus aurium male affectis pueris aliquanto firmioribus prodeſt fames, & abſtinẽtia quanta maxima imperari poteſt. 90.1.13.
Hulceri ex ſuppuratione facto quando porri & marrubij ſuccus medicamento ſunt. 42.1.5.
Hulcus fungo ſimile in ano. 93.2.30.
Hulcus in uulua quid arguat. 14.2.22.
Humore Celſus aquam intelligi uult, quoties non adijcit, quod genus humoris. 83.2.15.
Humorem educens malagma. 57.2.24.
Humerorũ doloribus depellendis quæ ætas aptior. 16.2.23.
Humerorum dolentiũ ſigna quæ ubi ætas quadrageſimum annum pertigit, difficilem cõmonſtrant curam. 18.1.22.
Humori perſeuerãti proximum pus eſt. 123.1.21.
Humerorũ dolor quis uomitu atræ bilis ſoluatur. 16.2.29.
Humeri luxati ratio. 127.1.19.
Humerorum fractorum curatio. 123.1.37.
Humerorum omnes curationes. 124.2.36.
Humerus. 117.1.26.
Hyeme qua ratione uictus utendum. 8.1.25.
Hydrocephalon. 43.1.32.
Hydrocephalicis quid in curatione commune cum hydropicis. 43.2.28.
Hydrocephalon quo pacto curetur. 43.2.26.
ὑδροφοβία. 71.1.25.
Hydrophobia ſpem in anguſto eſſe oſtendit. 71.1.26.
Hydrophobiæ in piſcinã haud ante prouiſam mergi unicum remedium. 71.1.27.
Hydrops à iecore ortum habet. 14.1.39.
Hydrope qui non curantur. 38.2.13.
ὕδρωψ. 37.1.31.
Hydropis curatio Aſclepiade autore. 38.1.3.
Hydropis cum inflammatione curatio. 38.1.7.
Hydropem morbum eſſe iodineris Eraſiſtratus putauit. 38.2.4.
Hydrops quibus affectis partibus oriri poſſit. 28.2.6.
Hydropicus Antigoni amicus notæ intemperantiæ quomodo in exitium ſe dedit. 37.2.8.
Hydropis inter initia depellendæ auxilium. 37.2.10.
Hymbrium morbi. 11.1.14.
ὑποσάρκα. 37.1.36.

Digitized by Google

I

Ichor quis peior, & quis tolerabilior. 66.2.34.
Ichor qualis & ex quibus hulceribus exeat. 66.2.21.
ἰχῶς ſaniei ſpecies. 66.2.20.
Iecoris dolori. 64.1.24.
Iecoris uomicas quomodo curemus. 49.2.6.
Iecoris ſitus & figura. 42.2.3.
Iecoris fibræ quatuor. 42.2.5.
Ignauia corpus hebetat, & ſenectutem accelerat. 5.2.5.
ἡλιοτρόπιον. 72.1.7.
Iliorum ſitus. 43.1.10.
Ilei ſigna. 51.1.2.
Ileo uomitus ſuperueniens bilioſus periculo adijcit. 51.1.4.
In ileo quando cibus, & quando ſtercus per os redditur. 51.1.3.
Ilei curatio. 51.1.5.
Ileon qua parte ſit, ſi nihil uenter tumet, quomodo experiundum. 51.1.12.
Ilei remedia communia. 51.1.14.
Ileoſis quando dandus potus. 51.1.19.
Ileoſi in declinatione quomodo habendi. 51.1.21.
Ileon facile repetere. 51.1.26.
Imbecillitati quibus auxilijs ſuccurritur. 36.2.8.
Imbecillitatis ſummum periculum. 27.2.37.
Imbecillitas oculorũ, ex qua quidẽ ſatis interdiu, nocte nihil cernunt, in fœminam bene reſpondẽtibus menſtruis non cadit. 85.2.26.
Implentia corpus. 7.1.23.
Implentia uulnus. 69.1.16.
Impleri cibo ægros non tutum, niſi ualetudine inclinata. 30.2.36.
Implendo uulneri qui cibi conueniant. 69.1.20.
In acutis remedia cito mutãda, ſi non reſpõderint; in longis non item. 26.2.10.
In Africa nullo die abſtinendum. 28.1.22.
Inanitionis & repletionis in alterutram mutationem quo pacto fieri debeat. 6.2.2.
In aurem ſi quid incidit, quomodo extrahendum. 88.1.3.
In arquato morbo iecur durum fieri, pernicioſum. 18.1.2.
In balnei uſu requiri uirium rationem, & quare. 22.2.16.
In balneum iturus, ſi imbecillus ſit, quid uitare debeat: & quid facere, ubi ĩ balneũ uenit. 22.2.5.
In capitis doloribus longis quomodo periculum immineat. 18.1.10. & quomodo auxilium his habeatur. 18.1.17.
In cardiaco non eſſe feſtinandum ad uinum. 36.2.10.
In cœliaco morbo quando comprimendum. 50.2.30.
In comitali morbo acceſſio uenientis ſenſus qua parte melius incipiat. 16.2.13.
Increſcere morbum quid indicet. 26.2.26.
Inedia quibus noxia. 8.1.18.
Inediæ facilitas ac difficultas ſecundum ætates. 8.1.17.
Infibulatio & ſutura qua ratione paranda. 67.2.15.
Infibulandæ quæ partes. 672.5.
Inflammationem quæ ſequantur. 47.2.13.
Inflammationis notæ. 32.2.11.
Inflãmatio in uulneribus quoto die futura ſit, oſtẽdit. 68.2.5.
Inflammatione ingenti non modo oculum ſuo loco moueri, ſed etiam lumen amittere. 82.2.12.
Inflammatio oculorum ingens nonnunquam tanto impetu erumpit, ut oculos ſua ſede propellat, quid tum faciendum. 82.1.33.
Inflammatio qua parte bonum portendit. 12.1.35.
Inflammatio grauis uulneri ſuperueniens quid poſtulet. 68.2.12.
Inflammationem uuluæ coërcens catapotium. 64.1.23. Aliud ibidem. 40.
Inflammationis præcordiorum & doloris curatio. 32.2.8.
Inflammatio quando in uulnere uerenda. 67.1.17. & .29.
Infanti lactenti ἄφθαις hulceribus obſeſſo cũ remedium ei imperari non poſſit ullum, quid conuenit, ut faciat nutrix. 89.2.39.
Infantes qui morbi exerceant. 11.1.37.
Infantium morbi niſi primis coitibus aut menſtruis ſoluantur, longi ſunt. 11.2.8.
Infantium paulo prouectiorum morbi. 11.2.3.
In faucibus hulcera purgans catapotiũ. 64.2.28.
Inhorreſcere quando malum. 12.2.10.
In horrore ducenda aluus. 33.1.32.
In peſtilentia ſi corpus plenum eſt, quid expediat. 10.1.3.
In peſtilẽtia integris quid facto opus eſt. 9.2.35. ſi grauitas in corpore eſt, quid. 9.2.40.
In peſtilentia maximè continendum. 9.2.4.
In potione quàm cibo magis ægris indulgendum. 30.1.12.
In phthiſi quid uitare liceat. 39.1.35.

Digitized by Google

In pulmonis morbo quæ mala ſigna. 17.1.18.
In rigoribus neruorũ mittere ſanguinem an liceat. 44.2.32.
Inſaniæ tertia ſpecies duplex eſt. 35.2.40.
Inſano in quo imagines fallunt, quid agendum. 36.1.2.
Inſanientium leuior eſt morbus cum riſu. 36.1.7.
Inſaniæ ſecunda ſpecies à quo humore oriatur. 35.2.25. & quo pacto curetur.
Inſanientium communia remedia. 36.1.21.
Inſuauibus utilibus minus inutilia grata eſſe præferenda. 52.1.17.
Inſaniam tollentia. 16.2.28.
Inſania quibus notis denuncietur futura. 15.1.32.
In ſanguinis detractione brachium quo modo deligandum. 19.2.25.
In ſanguinis detractione morbi genus conſiderandum. 18.2.37.
In ſanguinis miſſione intereſt non quæ ætas, neq; quid in corpore intus geratur, ſed quæ uires. 18.2.22.
In ſuppuratione pars ſana ſi in eã decubuerit, quæ ceu pondere oneratur. 15.2.38.
Inſomniũ eſſe nequit ſine cõtinuo dolore. 12.2.7.
Inſuetis ſubitus calor & frigus tuta non ſunt. 9.2.30.
In tabe ſalua quale ſputum. 16.1.30. quomodo. 16.1.32. & aluus qualis. 16.1.34. corpus quod. 16.1.35.
Intemperantia durior ne ſit in potu quàm eſca. 6.1.21.
Inteſtinorum ictorum ſigna. 66.1.39.
Inteſtinum ieiunum, & cur ſic dictum. 42.2.21.
Inteſtinum tenuius. 42.2.23. ac eius ſitus.
Inteſtinum cæcum. 42.2.29.
Inteſtinum craſſum & eius ſitus. 42.2.29.
Inteſtinum rectum. 42.2.34.
Inteſtini plenioris pars quædam cæca dicta. 51.1.30.
Inteſtinorum morbi à Diocle Caryſtio quo pacto uſurpata nomina. 50.2.38.
Intrita febricitantibus quando rectè datur. 30.2.22.
Inulæ radicem inter ualentiſſima auxilia haberi in coxarum morbis. 54.1.18.
In urina ſanguis & pus quid notent. 14.2.26.
In uulnere magno nonnunquã fragmenta emoriũtur. 125.1.38.
Iocineris & lienis affectorum in hydrope curatio. 38.1.40.
Iecinori ualens Lyſiæ compoſitio. 57.2.13.
Iecinoris uomicæ bonæ notæ. 16.1.21.
Iugale os. 116.2.3.
Iugulum. 117.1.24.
Iuguli fracti curatio. 122.1.26.
Iugulum tranſuerſum fractum ſanari ſine iunctura poteſt. 122.1.28.
Iuncum quadratum & rotundũ quẽ ubique intelligat Celſus. 37.2.36.
Iuuenes robuſti hydrope liberari poſſunt. 38.2.11.

L

Labor quando uitandus. 6.1.33.
Labor corpus firmat, & longam reddit adoleſcentiam. 5.2.6.
Lac quibus morbis rectè detur. 39.2.1.
Lac mulieris uel album oui lenit oculorum inflammationem. 82.1.3.
Lactuca marina grandis. 38.1.33.
Lactucæ marinæ lactis gutta pani adiecta abunde purgat. 20.1.22.
Laſſitudinis ſenſus in febre quid indicet. 15.2.28.
Laſſitudo laboris mutatione leuatur. 6.2.37.
Laterum dolori uetuſto corpus athletico uictu firmandum. 48.2.24.
Laterum in doloribus ſanguinis miſſio quibus cõpetat, & quibus non. 48.1.33.
Laterũ doloribus quo pacto ſuccurritur. 48.1.35.
Laterum dolores quemadmodum & quando finiantur. 16.1.20.
Laterum dolor quod initium habeat. 48.1.26.
Lateris dolores finiens catapotium. 64.2.13.
Laterum doloris curatio. 48.2.7.
Laterum dolori acuto cibus quis. 48.2.
Lana lota implendo uulneri melior. 69.1.16.
Lauatio qualis ſecundum ætates. 8.1.20.
Lectus ſuſpenſus. 21.2.33.
Legumina quæ ualentiora. 23.1.20.
Læuitatem inteſtinorum ex torminibus interdum oriri. 52.1.4.
Læuitas inteſtinorum quid. 52.1.5.
Læuitatem inteſtinorum interdum ægre trahere, nonnunquam præcipitare. 52.1.6.
Læuitatis inteſtinorum curatio. 52.1.7.
Læuitati inteſtinorum uomitũ etiam ueratro albo euocatum conferre. 52.1.22.
Lenticulam tollunt galbanum & nitrũ. 80.1.29.
Lentis febribus mutandis quid agendum. 32.1.6.
Leuitati inteſtinorum depellendæ quæ ætas conuenientior. 16.2.22.

Digitized by Google

Lenticulæ. 22.2.2.
Lene emplaſtrum aliud. 61.2.9. *Aliud ibidem.* 10. *Aliud.* 12.
Λεπιδόχαλκον. 20.1.21.
Leporum coagulo eadē facultas, quæ cæteris coagulis, ſed ualidior. 56.1.2.
λεπίς. 119.1.31.
Lethargus quid. 36.2.35.
Lethargi cura. 36.2.36.
Lethargus morbus eſt acutus. 37.1.29.
Lienis affecti indicia. 49.2.9.
Lienis hulcera non ſaneſcere. 49.2.11.
Lienis uitium quiete augeri. 49.2.13.
λευκός. 61.1.27.
Leuantia. 63.1.12.
Leue emplaſtrum. 61.1.38. *Aliud.* 61.2.1. *Aliud Archagathi.* 61.2.5.
Λευκοφλεγματία. 37.1.35.
Leucophlegmatiæ curatio. 38.1.20.
Lienes paruos habere ea animalia, quæ apud ferrarios fabros educantur. 49.2.23.
Lienem cōſumi malagmate ſuperpoſito. 57.2.12.
Lienis icti ſigna. 66.1.16.
Lienem quæ extenuant. 49.2.28.
Lienis malè habentis mala ſigna. 18.1.3.
Lienis ſitus deſcriptio. 42.2.6.
Lienis cruciatibus. 64.1.24.
Lieni conferens Lyſiæ malagma. 57.2.13.
Lienes magnos quæ ſequantur. 75.1.21.
Lienoſis quæ aut amica, aut inimica. 49.2.14.
Lienoſorum curatio. 49.2.17.
Lingua magna. 42.1.22.
Linguæ ſcabræ ſiccæq; curatio. 32.2.16.
Linguæ hulcera. 90.1.10.
Linguæ reſolutio quomodo fiat, & eius curatio. 44.1.6.
Linguæ exiguæ ſitus ac eius officium. 42.1.30.
Λίπαραι. 61.1.37.
Λιπάρα. 70.2.3.
Lippiētibus oculis noctu quò commodior quies ueniat, non alienum eſt ſemper imponere candidi panis interiorem partem ex uino ſubactam. 81.1.17.
Lippientibus nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex ijs quæ extenuāt, ſumatur, nihil potui præter aquā: uictus enim maximè rationem talem eſſe neceſſariam, quæ obſeruetur. 81.1.5.
Lippitudine orta, protinus quædam notæ ſunt, ex quibus quod euenturum ſit, colligere poſſimus. 80.2.4.
Lippientibus oculis cum uitandi cibi ſunt qui extenuāt, tum præcipuè quibus tenuis humor diu fertur. 83.2.21.
Lippitudini graui à ſecundo die per indita medicamenta rectè ſuccurritur. 81.1.34.
Lippientibus longum ieiunium non eſt neceſſariū. 80.2.40.
Lippitudini utile catapotium. 64.1.22.
Lippitudinis notæ in uulneribus. 14.2.12.
Lippienti deiectio prodeſt. 16.2.27.
Loci mutatio non tuta. 6.1.39. *Quæ quando fieri debeat, & quo etiam modo.* 6.1.40.
Longas deiectiones quid notet. 14.1.24.
Liquidū Euelpidis collyriū uetuſtate efficacius fit. 84.1.12.
Lucubrandum quando. 6.1.3.
Lumbricos interdum ore reddi. 52.1.26.
Lumbricos latos peiores eſſe. 52.1.27.
Lumbrici lati quomodo expellendi. 52.1.28.
Lumbrici teretes qualiter expellantur. 52.1.35.
Lumbrici teretes quam ætatem potiſſimū exerceāt. 52.1.35.
Lumbricorū deſcenſus quando bono eſt. 12.1.34.
Luna uitanda quibus & quando. 8.2.13.
Luxatorum oſſium curatio. 126.1.2.
Lux corpus digerit. 27.2.31.
Luxus & deſidia Græcos afflixit ante Latinos. 1.1.21.
Lyſiæ communis cōpoſitio ad lienem, iecúrque. 57.2.15.

M

Machaon & Podalirius Græcis opem tulerunt. 1.1.13.
Machaon & Podalirius Aeſculapij filij. 1.1.12.
Macies præter conſuetudinem quare mala. 11.2.32.
Magnitudinem periculum facere in uulneribus. 65.2.17.
Malarum ſuturæ. 116.1.29.
Malæ. 116.2.8.
Mali habitus futuri notæ. 14.1.25.
Malagmata emplaſtra & paſtillos multa habere cōmunia. 57.1.8.
Malagmata emplaſtra, & paſtilli quid inter ſe differant. 57.1.9.
Malorum quædam genera. 53.1.7.
Maior morbus quis dicatur. 39.2.34.
Mammæ mulieri grauidæ ſi emacruerunt ſubito, quid portendant. 17.2.30.
Manus luxatæ curatio. 128.1.3.

Digitized by Google

Materiæ genere quomodo in cibis utendum. 23.2.32.
Materia media utẽdum quoties dicit, quid per hoc intelligat. 35.2.30.
Materiam facultatem non eſſe ita multiplicem. 56.2.36.
Materia ciborum quò ualentior, eò difficilius concoquitur, concocta tamen plus alit. 23.2.31.
Materia tantum minuenda, quæ naturaliter digeritur. 27.2.38.
Matutinum tempus ægris remiſſius. 29.1.33.&.29.2.3.
Maxilla. 116.2.6.
Maxillæ fractæ curatio. 121.2.30.
Maxillares dentes. 116.2.27.
Medicina difficilior, clariorq́; quæ morbis medetur. 1.2.13.
Medicina ars coniecturalis. 14.1.4.
Medicinæ parti, quæ medicamentis purgat, qui plurimum tribuant. 55.1.30.
Medicinæ ſcientiam philoſophi cur requirebant. 1.1.29.
Medicinæ fides habenda. 14.1.12.
Medicina Diætetice bifariam diuiſa. 1.2.6.
Medicinæ finis. 1.1.2.
Medicinam nuſquam non eſſe. 1.1.2.
Medicinam prius in Græcia excultam eſſe. 1.1.4.
Medicinam nõ multis ſeculis fuiſſe in Græcia, antequam in Latio. 1.1.9.
Medicinæ partes uetuſtiſſimæ quæ. 1.1.16.
Medicinæ partes quæ à Machaone & Podalirio tẽtatæ. 1.1.17.
Medicina, quæ corpori inimica. 1.1.26.
Medicinæ ptes innexas eſſe, ut ſeparari nequeãt. 55.1.40.
Medicinæ partes quæ, & quot. 1.1.38.
Medicinam quis primus mutauerit. 1.2.10.
Medicæ obſeruationes à quibus rebus ſumendæ. 6.1.37.
Medicina multiplex. 1.1.22.
Medicina num ante rationem inuenta, commentum Empiricorum. 2.2.40.
Medicinæ rationali quid neceſſarium cognitu. 1.2.18.
Medicinæ certitudo. 14.1.5.
Medicinam natura repugnante nihil proficere. 26.1.38.
Medicina quæ neceſſaria. 1.1.22.
Medicinæ ſumma eſt in temporibus & cauſis. 80.2.28.
Medicinam rationalẽ quis prius dãnauerit. 1.2.3.
Wedicinæ periti philoſophi. 1.1.30.
Medicamenta arida, nec coacta inſpergi. 62.3.7.
Medicamentum ex pomis non inſuaue guſtui. 53.1.5.
Medicamenta & potiones raró danda. 27.2.35.
Medicamenta raròdanda. 27.2.35.
Medicamenta Aſclepiades ſuſtulit. 27.2.20.
Medicamentum nullum in febre dari rectè poteſt, in qua incerta ſunt tempora. 33.1.3.
Medicamentum optimum cibus opportunè datus. 28.1.8.
Medicamentum ſtomachum ferè lædere. 55.1.36.
Medicamentũ quod potui datur, ægris nõ prodeſt, ſanis ſemper nocet. 20.2.40.
Medicamenta aluum ſubducẽtia quando rectè adhibeantur. 20.1.28.
Medicamenta omnia proprias facultates habent. 55.2.5.
Medicamentum ex nucibus amaris. 54.2.39.
Medicamẽta lenia & modicè reprimẽtia facilè & uariè miſcentur. 81.1.39.
Medicamentum ad tonſillas, ad aures, & nares purulentas accommodatum. 89.1.33.
Medicamentum ex myrti baccis expreſſis. 73.1.13.
Medico parũ proficienti in acutis quàm longis magis ignoſcendum, & quare. 26.1.40.
Medico in his qui ſeruari non poſſunt quid faciendum, & quid in quibus metus inſtat ſine deſperatione. 65.1.30.
Medici diuerſa ſentientes quare ad ſanitatem homines æquè perducant. 2.2.24.
Medicum cognoſcere quædam caſu. 3.2.1.
Medicorum Rationaliũ opinio de ortu morborũ. 1.2.36.
Medicus quis idoneus. 28.1.33.
Medicus quum ad ægrum uenit quid facturus. 30.1.31.&.30.2.5.
Melancholia quid. 10.2.25.
Μελικηρία ſaniei ſpecies. 66.2.20.
Mel deſpumatum febricitantium cibis quando adijciatur. 30.4.20.
Meliceria quæ deterior & quæ melior. 66.2.37.
Meliceria quæ, & ex quibus hulceribus feratur. 66.2.22.
Medullæ ſpinalis percuſſæ ſignum. 66.2.1.
Medulla ſenſu caret. 42.2.37.
Membranulæ tenues committentes uentriculũ cum liene, iocinereq́; ad ſeptum tranſuerſum. 42.2.24.

Digitized by Google

Membrum tardè extendi uel contrahi unde fiat. 68.2.32.
Membranæ cerebri uiolatæ ſigna. 119.2.5.
Μεμιγμένον collyrium. 83.2.17.
Menſa ſecunda quibus bona maláue. 6.1.25.
Mens quibus labat. 15.1.23.
Meſtitia cum longo timore & uigilia, atræ bilis morbum ſubeſſe ſignificat. 15.1.18.
Menſtrua ſuppreſſa quid mali adferant. 14.2.8.
Mentum. 116.2.7.
Meridie æger peius habet. 29.1.38.
Minij glebam aduerſus inteſtinorum cancerem ualere. 51.2.40.
Mixturarũ innumerabilia eſſe genera. 56.2.37.
Modiolus ferramentum. 118.3.13.
Molliens enchriſtum. 64.1.2.
Mollire quas partes liceat inter implendium uulnera. 69.1.25.
Mollientia medicamenta. 56.2.20.
Morbi autũnales. 10.2.33.
Morbi æſtatis. 10.2.28.
Morbi ad iram deorum relati. 1.1.18.
Morbo, quem græci ὀζαίναν appellant, uix poſſe ſuccurri. 88.1.25.
Morbi qui hyeme ſicca ſemptentrionales uentos habente, uere auſtros, pluuiaſq; exhibẽte, quinam eueniant, & in quibus. 11.1.17.
Morbi auſtrali hyeme, & uere qui. 11.1.23.
Morbi antũno ſicco & aquilonio, præcedenti ſimili æſtate, quinam futuri pro ratione corporũ. 11.1.30.
Morbi curari nequeunt inſi cognita cauſa. 1.2.23.
Morbi peiores leuiores facti bono tempeſtatis habitu. 10.2.15.
Morbi hyemales. 11.1.1.
Morbi ueris qui. 10.2.24.
Morbi ſicca æſtate, aquiloniaq;: autũno pluuio, auſtraliq; quinã hyeme graſſantur. 11.1.27.
Morbi aquilonij. 11.1.3.
Morbi pluuia hyeme, auſtraliq;: uere frigido, ſiccoq; qui, & in quibus accidant. 11.1.19.
Morbos magis leuat abſtinentia. 2.2.31.
Morbos non eloquentia, ſed remedijs curari. 3.1.18.
Morborum genera duo. 26.1.28.
Morborũ genera nulla à uulneribus curabant Podalirius & Machaon. 1.1.14.
Morborum noua genera niſi à ratione non poſſe curari. 1.2.40.
Morbus etiam ſalubris iuuandus, & quibus de cauſis. 21.1.28.
Morbus longus quoad difficultatem quando acuto par eſt. 26.2.4.
Morbum acutum & longũ quando facilius curari contingat. 26.2.6.
Morbus breuis quid. 26.1.29.
Morbus longus quid. 26.1.30.
Morbus modò acutus, modò longus. 26.1.31.
Morbus neque acutus neque longus. 26.1.34.
Morborum alia diuiſio. 26.1.36.
Mori nulla lachryma eſt. 35.2.3.
Morum græcis συκάμινον appellari, ibidem. 35.2.2.
μοροσύκον. 35.2.4.
Morſus omnes uirus quoddã præſeferre. 71.1.4.
Morſus omnes quo pacto curentur. 71.1.5.
Morſibus leuibus præcipue confert Diogeſi emplaſtrum, & quæ deinceps. 71.1.6.
Mortis certáne ſint indicia, cum à medicis deſerti conualeſcant. 13.2.36.
Mortis ſigna certiora. 13.1.27.
Mulierem grauidam quæ miſſione ſanguinis curetur, abortum facturam eſſe, qui affirmarunt, & iam perpetuum hæſit. 18.2.19.
Mulieri locorum uitio prolabenti, obmuteſcentiq; conferens catapotium. 64.1.24.
Mulieri ſuffuſæ ſanguine mammæ quid arguant. 15.2.5.
Mulieri tabes quibus notis leuari cognoſcatur. 6.1.37. & cur is ſoluatur morbus. 16.1.38.
Mulieribus à tabe leuatis uomica, niſi ſanguis redeat, erumpit. 16.1.35.
Mulier ſauguinem uomens menſtruis fluentibus liberatur, & quæ menſtruis non purgatur, periculo uacat, ſanguine è naribus fuſo. 16.2.32.
Mulier quæ locis laborat, aut difficulter partum edit, ſternutatione liberatur. 16.2.33.
Mulier ex partu quomodo in periculo ſit. 18.1.5.
Mulier ſi lac habet, neque perit, neq; grauida eſt, quid inde ſignificetur. 17.1.31.
Morbo acuto facile conficiatur mulier grauida. 13.2.14.
Mulſum quod ualentius. 23.2.24.
Mulſum ex decocto melle faciendum aluo ſolutis. 9.1.18.
Muriam torminoſis infundebat Themiſon. 51.2.28.
Murteta ſuper Baias. 37.2.24.
Muſculum percuſſum mortiferũ eſſe, ni præcida=

tur. 67.1.35.
Muſculi intenti per oſſa contrahuntur. 123.2.10.
Mutare morbos medicis licet, & cur ita. 32.1.5.& .14.
Mutationes repentinæ noxiæ. 6.2.4.
Mutationes paulatim aſſueſcendæ. 6.2.5.
Mydriaſis oculorum. 85.2.24.
μυροβάλανος. 49.2.30.
μηνιγγοφύλαξ. 119.1.14.

N

Nares exulceratas fouere oportet uapore aquæ calidæ, id eſt, ſpongia expreſſa, atque admota. 88.1.18.
Narium foramina. 116.1.35.
Narium fracturarum curatio. 121.1.20.
Naribus ſuturæ. 115.1.29.
Naturæ cognitionem qui mediā ſibi uendicarint. 1.2.6.
Naturam eſſe incomprehēſibilem uolunt empiriā, & quo argumento. 2.2.6.
Natura ſui corporis cuiq; noſcenda. 7.1.16.
Natura qualiter corrigenda. 7.1.19.
Nauſeantibus ex nauigio quid faciendum. 7.1.9.
Neruum quid præciſum eſſe indicet in articulis. 68.2.27.
Neruis cōueniens malagma Ariſtogenis. 59.1.9.
Neruis eſſe utilia acopa. 63.2.26. Aliud elæodes dictum, ibidem. 32.
Neruorum dolori quid noceat. 40.2.11.
Neruorum dolor in paralyſi. 41.2.17.
Nerui quibus dolēt quid agendum, ut in chiragra, & podagra. 9.2.11.
Neruorum quædā uicia ſole, exercitationeq; poſſe curari. 22.1.23.
Neruum ſi ſcalpellus attigit, ſequitur diſtentio cū periculo. 19.2.9.
Neruorum dolores. 40.2.20.
Neruorum diſtentio in puellis quibus indicijs uerenda ſit. 14.1.30.
Nerui intenti per oſſa contrahuntur. 123.2.10.
Nigrities quædam à phagedæna, quæ non ſentitur, & ſerpit: ſi ſuſtinuimus, uſque ad ueſicā uergit, neque ſuccurri poſtea poteſt. 92.2.7.
Nilei collyrium omnium optimum. 82.2.1.
Nilei malagma. 58.1.3. ad molliēdū & digerēdū.
Notæ aduerſæ ualetudinis corpus aliter ſe habere atque conſueuit oſtendunt, non tantùm in peius, ſed etiam in melius. 11.2.27.
Notæ in morbis acutis magis fallaces. 14.1.14.

O

Obeſi quibus morbis opprimantur. 11.2.21.
Obeſi ſubitò ſæpius moriuntur. 11.2.22.
ὀβολός. 57.1.7.
Obligandos eſſe medicos confeſſione promptæ rei & quare. 65.1.35.
Obſcœnarum partiū uicia & curationes. 91.1.30.
Obſcœnarum partium uocabula apud Græcos tolerabilius ſe habent, & iam accepta uſu ſunt. 91.1.31.
Oculorum dolor & inflāmatio, & pituitæ curſus, ut pluribus diebus minimè finiantur, ſolet euenire nōnunquam ſiue tempeſtatū uicio, ſiue corporis. 82.1.7.
Oculorum dolori magno, ubi cādidi panis interior pars uino ſubiecta ſuperimpoſita non medetur, quid faciendum. 81.1.20.
Oculorum inflammatio quò grauior eſt, eò magis leniri medicamētum debet, adiecto uel albo oui, uel muliebri lacte. 82.1.1.
Oculis ſi tantum mali eſt, ut ſomnū diu probibeat, eorum aliquid dandum eſt, quæ ἀνώδυνα Græci uocant. 81.1.30.
Oculorū hulcera ex puſtulis interdū fiunt. 83.1.9.
Oculi noſtri patent ingentibus & uarijs caſibus. 80.2.1.
Oculo malè affecto, in ipſum primo die nihil rectè conijcitur. 81.1.32.
Oculorū curatio aliquo caſu imminutorū. 83.1.15.
Oculos ſanguinis detractione curari, medicamēto, balneo, uetuſtiſſimus author Hippocrates memoriæ prodidit. 80.2.26.
Oculorum foramina. 116.7.34.
Oculis dolentibus in abſtinentia & alui ductione multum auxilij. 80.2.29.
Oculorum grauiores morbi ualidioribus medicamentis curantur. 83.1.38.
Oculi uitium uix ullum eſſe, quod non ſimplicibus quoque & promptis remedijs ſubmoueri poſſit. 86.1.20.
Oculi ſumma cura tuendi ſunt. 80.2.3.
Oculi magnam partem ad uitæ ſimul & uſum, & dulcedinem conferunt. 80.2.2.
Odore fœdo mouentia. 36.2.37.
Officium medici. 28.1.27.
Olera quæ ualentiora. 23.1.21.
Omentum. 42.2.35.
ὠμοτίδες. 39.2.15.
ὀπισθότονος. 44.2.28.
ὀρθόπνοια. 45.2.29.
οὐρητῆρες. 42.2.38.

Oſſa extrahens Andreæ malagma. 57.2.28.
Officium medici quod dicat eſſe Aſclepiades. 27.2.20.
Oſſa in cartilaginem deſinunt. 117.2.6.
Oſſa immobilia. 122.2.13.
Oſſa hulceris putredine interdum affici. 69.2.8.
Os ægri elui poteſt contra Aſclepiadẽ,& quando. 28.1.4.
Oſſibus fiſſis & fractis ferramenta ueteres admouebant. 20.1.16.
Os quot modis excidatur. 118.2.11.
Oſſium,quæ non cõferbuerũt,curatio. 125.2.17.
Os uitiatum qualenam fiat. 118.1.13.
ὡς συνάγχη. 45.1.36.
Oßis uiciati curatio. 118.1.15.
Oſſa reſoluens emplaſtrum. 61.1.1.
Oſſa uitiantur in elephãtia. 40.2.38.
Oua & amylũ pituitã craßiorẽ reddũt. 44.2.4.
Ouũ qua ratione ualentis materiæ & imbecillæ ſit. 23.2.12.
εἰλικρινὲς quid. 12.1.26.

P

Palatum. 42.1.22.
Palati ſutura. 116.1.31.
Palmam quinque oſſa explent. 117.2.14.
Palmæ prima pars multis & minutis oſſibus conſtat. 117.2.9.
Palmæ curatio. 128.1.15.
Panis aqua madens imbecilliſſimus numeratur. 23.2.15.
Panificia omnia firmiſſimi nutrimenti. 23.2.13.
παρακολλητικὸν emplaſtrum,& cur ſic dictum. 60.1.5.
παράλυσις. 41.1.24.
Paralyſis longus eſt morbus. 41.1.27.
Paralyſis oculorum. 85.2.15.
Paralyſis curatio. 41.1.32.
Paralyſi & mydriaſi oculorum quoſdam ſine ulla manifeſta cauſa ſubito obcæcatos:nonnullos cum aliquandiu nihil uidiſſent, repentina profuſione alui lumen recepiſſe. 81.2.30.
Parodontides tubercula,aliáque hulcera gingiuarum. 90.1.21.
Parotides quæ ſub auribus oriuntur. 91.1.15.
Parotidibus ualens Lyſiæ compoſitio. 57.2.14.
Patella. 217.2.32.
Partibus languentibus ſemper ſuccurrendum. 7.1.22.
Paßum quod ualentius. 14.2.25.
Paſtillorum faciendorum quæ ſit ratio. 57.1.22.
Paſtillorum facultates diuerſæ. 61.2.17.
Pecten os. 117.2.16.
Pectoris os. 118.1.8.
Pedes turgentes quid notent. 14.1.34.
Pedes cũ digitis unguibuſq; nigreſcentes in graui morbo quid præſeferant. 16.1.9.
Pediculi in palpebris naſcũtur ex malo habitu corporis. 83.1.24.
Pertinacia iuuantis ſæpe malum corporis uinci. 33.1.30.
περιτόναιος. 43.1.13.
Perfrictis quid opus eſt. 7.1.6.
περιπνευμονικὸς acutus morbus. 48.2.29.
Peripneumatici morbi accidentia. 43.2.30.
Peripneumoniã plus periculi quàm doloris habere. 48.2.32.
Peripneumaticorum curatio. 43.2.33.
Peripneumatici in repetitione quomodo tractandi. 49.1.14.
Peregrinantibus eadem quæ in peſtilentia conuenire. 10.1.10.
πεπλυμένον. 57.1.31.
Πέσσοι quid. 62.1.19.
Peſtilẽtia ex Auſtro quæ præcepta magis requirat. 10.1.8.
Peſtilentiam & alia morborum genera à uulneribus non curabant Podalirius & Machaon. 1.1.14.
Peſtilentiæ quid inutile. 31.1.28.
Peſtilentiæ quid congruat. 31.1.30.
Peſtilẽtiæ auxilia cum temeritate capiẽda. 31.1.34.
Peſtilentia ſi puer laboret,quid facto opus ſit. 31.1.35.
Peſtilens febris ſi ardore extorret,quid poſtulet. 31.2.5.
In peſtilẽtia ſi pituita ſtomacho coït, quid agendũ, & qui ſicco ſtomacho. 31.2.12.
Petronis medicina temeraria,& quare. 32.1.27.
Philippus Epirotes medicus. 37.2.6.
Philetis collyrium ad puſtulas oculorum. 83.1.1.
Philoſophi medicinæ periti. 1.1.30.
Philoſophi cur medendi artẽ requirebant. 1.1.29.
Φλεγμονὴ ex ſanguine in arterias tranſfuſo. 1.2.30.
Phrenitici ad cardiacum ſæpe tranſeunt. 36.1.31.
Φρενῖτις. 34.2.14.in communi acuta febre fit.
Phrenitis quid ſit. 34.2.19.
Phrenitis plura genera. 34.2.22.
Phreniticis intra uerba deſipiẽtibus coërcitionibus aſperioribus non eſt opus. 34.2.27.

Digitized by Google

Phreniticos quoſnam uincire cõueniat. 34.2.29.
Phreniticis prudenter ac miſerabiliter loquentibus non credendum eſſe. 34.2.30.
Phreniticis tenebræ an conueniant. 34.2.30.
Phreniticis nũ ſanguis mitti debeat ex Aſclepiade. 35.1.3.
Phreniticis ſomnus non quærendus multa frictione contra Aſclepiadem. 35.1.3.
Phreniticis quid agendum ſi uires adſint. 35.1.10.
ſin imbecillitas. 35.1.17.
Phreniticis ſæpius aßentiendũ quàm repugnandũ. 35.1.29.
Phthiſis curatio. 39.1.24.
Phthiſis inueterata nõ facile euincitur. 29.1.25.
Phthiſicis cibus qualis. 39.2.4.
Phthiſis ualidiora auxilia. 39.2.13.
Phthiſicis potio qualis. 39.2.21.
Phthiſis qua ætate oriatur. 39.1.30.
Phthiſis præcipua auxilia. 39.2.28.
Phynon collyrium. 83.2.36.
φθίσις. 38.2.38.
φθίσις quo pacto fiat. 38.2.38.
φθίσις ſigna. 38.2.40.
Piſcium differentiæ ex loco quid alimenti præbeãt. 23.2.6.
Piſcium ætas media quid alimẽti præſtet. 23.1.40.
Piſces ſolutis aluo qui eligendi. 9.1.16.
Piſces qui grauiores, leuioresq;. 23.1.33.
Piſtorium opus ex quibus conſtet. 23.1.8.
Pituita ſicca & arida dolorem quidẽ mouet, ſed maturius deſinit, niſi exulcerauerit. 80.2.73.
Pituitæ impetus ſigna ante febres. 14.1.21.
Pituitæ curſum ſæpe grauis ſomnus, ſæpe ſudor, ſæpe alui deiectio finit. 82.1.29.
Pituitam in oculos decurrentem tenens capotium. 64.2.2.
Plaga ex acuto telo tranſuerſa commodior in articulis. 68.2.25.
Plaga ex retuſo, & graui nullum in figura diſcrimen habere. 68.2.26.
Plantago trita & illita elephantioſorum corpus optimè tuetur. 41.1.11.
Plantæ curatio. 129.1.11.
Plenioribus caro abundat. 18.2.34.
Pleniſſimorum morbi, & eorũ quibus uenter ſtrictus eſt. 11.2.1.
Pleuriticis uinum inutile. 43.2.15.
Pleuriticis incipiẽte tuſſi uinũ dãdũ qđ 48.2.23.
Pleuriticis in refectione quomõ tractãdi. 48.2.20.
πλευριτικὸς morbus acutus. 48.1.29.
Pleuritidis ſigna. 48.1.30.
Pleuritis quæ tolerabilis, & quæ grauis. 48.1.31.
Pliſtonicus cibũ putreſcere ĩ uẽtre autumat. 2.1.14.
Pliſtonicus Praxagoræ diſcipulus. 2.1.13.
Podagram chiragrãque quibus tẽporibus repetere ſæpius contingat. 54.2.9.
Podagræ & chiragræ quid facias. 54.2.22.
Podagræ & chiragræ ubi dolor ſine tumore eſt quid agendum. 54.2.22.
Podagra & chiragra quos rarò inuadant. 54.1.40.
Podagræ, chiragræq; ſãguis miſſus cõfert. 54.2.1.
Podagra, chiragraq; inter initia quibus remedijs diſcutiatur. 34.2.1.
Podagræ & chiragræ quibus nihil ſuperimponi poteſt, qualiter ſubueniatur. 54.2.34.
Podagræ & chiragræ tumores ubi obcalluerunt, quid faciendum. 54.2.30.
Podagra, chiragra articulorũ ſunt uitia. 16.2.9.
Podagricis aluũ ducere cur noluerit Eraſiſtratus. 55.1.10.
Podagricis dolores intra quadrageſimum diem remitti. 55.1.3.
Podagricis equitare alienum. 55.1.6.
Podalirius & Machaõ Græcis opẽ tulerũt. 1.1.13.
Podalirius & Machaon medicamẽtis & ferro medebantur. 1.1.10.
Podalirius & Machaon Aeſculapij filij. 1.1.12.
Polybij ſphragis cõpoſitio ex dulci uino liquata, cõmune auxilium auribus laborantibus. 87.1.11.
Polyarchi malagma. 57.2.40. ad molliendum dura, & digerendum potentia.
πολύπους quid. 88.2.5.
Pomorũ eſus an noceat. 8.2.1. & quo pacto. 8.2.2
Poma quando aſſumenda & qualiter. 8.2.4.
Porriginẽ commodius eſt ſubinde pectendo repurgare, quàm ex toto prohibere. 79.2.21.
Porrigo neq; ſine corporis aliquo uitio naſcitur, neque ex toto inutilis eſt, & quare. 79.2.17.
Porriginis uitio recẽti fruſtra obſiſti. 79.2.26.
Porriginẽ ferè in capillo, rarius in barba, aliquando etiam in ſupercilio. 29.2.17.
Porrigo quid ſit, & eius notæ. 79.2.13.
Poſt lateris dolores quid ſuccedat. 15.2.12.
Potio ante acceßionem data multum malo adijcit. 32.2.23.
Potio frigida, quibus uenter non turbatur, utilis. 9.1.19.
Potio frigida ſtomacho languentibus quãdo utilis. 9.1.36.

Digitized by Google

Potio in febre ſitim accendit. 30.1.6.
Potio ex frumento quæ firmior. 23.2.21.
Potiones quando offerre liceat. 30.1.13.
Potioni talia deligenda tempora, qualia cibo. 30.1.16.
Potiones quæ ualentiſſimi generis. 23.2.16.
Praxagoras de medicina tractauit poſt Dioclem. 1.1.36.
Præſidia petenda à certis & exploratis. 2.2.20.
Præcordia qualia, & qua parte malū portendāt. 44.1.21.
Præcordijs in angina rubor & tumor ortus quid. 45.1.14.
Præcordia æqualiter mollia ſine dolore bonū portendunt. 12.1.17. ſi tumidiora & digitis cedūt, quid notent. 12.1.18.
Præcordiorum dolorem ſine inflammatione febris ipſa ſoluit. 32.1.13.
Præcordiorū dolori, ſine febre quid agendum. 32.2.15.
Præcordia dura & inflata emolliēs malagma Andreæ. 57.2.28.
Præcordia inflari per tardam coctionem. 9.2.2.
Præcordia ualetudinis aduerſæ non eſſe cōſumēda in ſecunda. 5.2.22.
Profuſione ſanguinis ſupprimendæ quam ob rem rodentibus nec adurentibus cruſtam inducētibus ſit utendum. 67.1.17.
Profuſionis è uulnere timorem ex quibus aucupemur. 67.1.9.
Profuſionis ſanguinis curatio. 67.1.10.
Profuſio ſanguinis. 53.2.37.
Profuſio ſeminis. 53.2.37.
Profuſionis ſeminis curatio. 53.2.40.
Profuſionibus ſeminis quid uitandum. 54.1.1.
Profluente corpore quid agendum. 31.1.11.
Proprietates hominum ſunt, ſine quarū cognitione præſagiri nihil poteſt. 12.1.6.
Profuſionis ſanguinis ex uulnere ſi medicamenta fortiora uincantur, quid facere expediat. 67.1.20.
Prurigo cum rubore aut calore quid indicet. 15.1.27.
Pubeſcentium morbi. 11.2.5.
Pueritia quando periclitatur. 11.2.6.
Pullus cohortalis quid præſtet alimenti. 23.1.40.
Pulmo cur ſpiritus capax. 42.1.36.
Pulmonis ubi ſitis æqualis ſit. 42.1.36.
Pulmonis icti ſigna. 66.1.3.
Pulmonis morbi ſigna bona ex ſputo. 16.1.16.
Purgans malagma Miconis. 59.1.2.
Purgans emplaſtrum. 60.1.24.
Purgatio nimia mulieri ubi nocet, quid facere expediat. 53.2.19.
Purgationes perniciosæ quæ. 7.1.38.
Purgationes non planè damnandæ. 7.2.7.
Purgatio ex lacte quibuſdam morbis competit. 20.1.32.
Purgationes expulit Aſclepiades. 7.1.37.
Pus maturans malagma Andreæ. 37.2.25.
Pus quo tempore fluat. 66.2.18.
Pus ſalubre. 16.1.25.
Pus quale ſit. 66.2.16.
Pus deterius & quod melius. 66.2.38.
Puſtulas ex inflammationibus interdum oriri. 82.2.33.
πυλῶρον. 42.2.19.
Pyrorum quædam genera. 53.1.6.
Pythagoras clarus in medicina. 1.1.31.

Q

Quadrupedes domeſticæ, quæ ualentiores, & quæ leniores. 23.1.31.
Quadrupedum ætas lactans quid alimenti præſtet. 23.1.39.
Quæſtui ſeruientes medici, præcepta quæ ſedulitatem nō exigunt, libenter amplectūtur. 28.1.34.
Quies ſub dio optima dolore neruorum laborantibus. 9.2.13.
Quies oīs poſt cibum aluo ſolutis cōgrua. 9.1.23.
Quartana ſi in tertiūdecimū diem perſeuerat, quo pacto curanda. 34.1.5.
Quartana ab initio quomodo curanda. 33.2.26.
Quartanæ auxilia quæ conueniant. 34.1.14.
Quartana neminem iugulat. 34.1.20.
Quartana cruditate in quotidianam uerti poteſt. 34.1.19.
Quartana uetus rarò niſi uerè ſoluitur. 34.1.29.
Quartanarū duarū curatio. 34.1.23.
Quartana quando longa. 17.1.32.
Quartana æſtiua breuis. 16.2.34.
Quartana ſimplicior febris. 27.1.26.
Quartanæ typus. 27.1.7.
Quartūquēque diē eſſe efficaciſſimū. 28.2.20.
Quartuſdecimus dies magna ui præditus eſt, quāuis ſit par. 28.2.11.
Quartū diem grauiſſimum eſſe ei, quem ſeptimus liberaturus eſt. 28.2.17.
Quartus dies ad cibi initium eſt aptiſſimus. 28.1.38.
Quartanæ ab initio diligentia adhibenda.

Digitized by Google

33.2.25.
Quotidiana ex annexis febribus, tum integritate intermittentibus quando cibanda. 29.1.27.
Quotidianæ ex quartana cura. 34.2.2.
Quotidiana ſi ueterauerit, experiri poſt febrẽ balneum poteſt. 33.2.1.
Quotidiana ex toto deſinẽte cibus quando dandus. 29.1.26.
Quotiẽſcunque craſſius medicamẽtũ eſt, quàm ut in aurẽ inſtillari poſſit, adijciẽdus humor, ex quo id cõponi debet, donec liquidũ ſatis ſit. 89.2.16.
Quicquid loco motum id ante inflammationẽ reprimẽdum. 126.1.33.

R

Rabioſi canis morſibus quomodo ſuccurratur. 71.1.13.
Rabioſi canis morſus, niſi neruoſo & muſculoſo loco ſit, inurendus. 71.1.14.
Rabioſi canis morſibus quidnam aliqui adhibeant. 71.1.20.
Radiculam ſpecialiter dicta. 23.1.28.
Radius. 117.1.36.
Rhagadiæ, alijq́; ani morbi, & curationes eorum. 92.2.36.
Ῥαπτίδες quibus partibus uulneri medeatur. 67.2.36.
Recidiuam timebat Hippocrates, niſi febris impari die deſineret. 28.2.6.
Refrigerantia corpus quæ. 8.1.1.
Refrigeratis quid opus eſt. 7.1.7.
Refrigerantes herbæ ex aceto capitis dolorem minuunt. 32.2.4.
Regius morbus arquatus dictus. 40.2.7.
Regius morbus poſt febrem tutus, & poſt hunc febris letale eſt. 40.2.10.
Regij morbi indicia. 40.2.11.
Regij morbi curatio. 40.2.16.
Regij morbi curationi conuenientia ex toto auxilia. 40.2.30.
Remiſſionũ tempora interdum eſſe liberalia, interdum uix ulla. 27.2.17.
Remiſſioni cuinam credendum. 32.2.35.
Remedia quando aptius extrinſecus imponuntur. 2.1.39.
Remedia non adhibenda his partibus quæ ignorãtur. 2.1.26.
Remedium certum non eſſe, niſi certa ſit rei notitia. 3.2.18.
Renes, & eorum ſitus. 42.2.9.
Renium percuſſorum ſigna. 66.1.13.
Renium uitiũ quibus notis diſcernatur. 14.2.28.
Renes uentriculos habent. 42.2.11.
Renum uitia deteriora quæ. 49.2.38.
Renum affectorum curatio. 49.2.39.
Renibus ulceratis purgandis quid conueniat. 50.1.4.
Renes ſi dolore leuandi tantum ſint, quid agẽdũ. 50.1.8.
Reprimentia & ſimiliter refrigerantia. 25.2.32.
Reprimentia ſine frigore. 26.1.3.
Reprimentia corpus & ſimiliter mollientia. 25.2.30.
Reprimentia. 63.1.12.
Reſidere in morbi acuti impetu, præcipuè laborantibus pulmonibus malum. 12.2.2.
Reſolutum membrum aluo cita finitur. 16.2.26.
Reſolutioni neruorum ad medicinam quæ non idonea tempora. 17.2.27.
Reſolutionis neruorum ſpecies duæ. 41.1.23.
Reſoluens malagma Andreæ. 57.2.24.
Reſolutionis malagma Miconis. 59.1.2.
Reſolutio oris aluo cita finitur. 15.2.26.
Reſolutioni neruorum depellendæ quæ ætas congruentior. 16.2.24.
Reſolutionis membrorũ ſigna, quibus nõ ſperatur eorum reditus in priſtinũ habitum. 18.1.24.
Reſolutio neruorum mediocris uix ſanatur, uehemens autem poteſt. 17.1.29.
Reſpondere non utique, ſed in pluribus ſatis eſſe medico. 14.1.7.
Reuixiſſe quoſdam in febribus. 13.2.37.
Rheticum uinum. 48.1.3.
Rhinion collyrium. 85.1.2.
Ῥυπῶδες. 63.1.2.
Rhypodes. cur dictum emplaſtrum. 60.2.21.
Ῥηγμοχασμός. 46.2.32.
Rigores neruorũ niſi in quatuor diebus perimãt, nihil in eis eſt periculi. 44.2.30.
Rigores neruorum eodem pacto omnes curandi. 44.2.31.
Rigori neruorũ perfundere ceruices aqua calida non confert, & quare. 44.2.39.
Rigor neruorũ quãdo remedijs cedere appareat. 45.1.19.
Rigoribus neruorum uinum periculoſum. 45.1.24.
Rigor neruorum quot fiat modis. 44.2.25.
Rigoribus neruorũ ubi dolor increuit, quid agendum. 45.1.17.
Rodentia medicamenta. 56.1.8.

ῥοαὶ coſtæ. 117.1.11.
Ruffum emplaſtrum enhæmõ celeriter ad cicatricẽ perducens. 60.1.1.
Rutam cum cerato uentri impoſitam fluori alui benefacere. 53.1.1.
Ructus coacæſcentis & putreſcentis cibi nota eſt. 43.1.21.

S

Sal contritus & cerato miſtus, & ſuper pectus impoſitus peripnеumaticis qua rõne proſit. 49.1.9.
Sal humidum rigoribus neruorũ confert. 45.1.3.
Salis calidi ſuccus anginis efficaciſſimus. 45.2.4.
Sandaracæ eadem uis quæ arſenico, ſed ualidior. 55.2.36.
Saneſcant qui facilius ex plagis. 63.2.27.
Sanies quo tempore emanet. 66.2.18.
Sanies qualis & quid à ſanguine differat. 66.2.15.
Sanies quæ mala, quæue melior. 66.2.31.
Sani facilius famẽ, quàm ſitim ſuſtinent. 30.1.11.
Sanus homo nullis legibus obligandus. 5.2.1.
Sani iacentis habitus. 12.1.14.
Saniei ſpecies. 66.2.20.
Sanguinem in omni morbo mitti nouũ. 18.2.14.
Sanguis quo pacto mittatur. 18.2.13.
Sanguis quibus mittatur, & quibus nõ, & quare. 18.2.15.
Sanguis detrahendus, ſi morbi ratio patietur ſublata cruditatis ſuſpectione, & quod tempus, & qui dies ad hæc aptiores. 19.1.22.
Sanguis quot modis ex pte aliqua fluat. 46.2.31.
Sanguinis ex parte aliqua fluentis ſpecies tres, & quæ mitior, grauiorq́;. 45.2.32.
Sanguinis mediocre perfluuium quibus non inutile. 46.2.38.
Sanguis per urinã redditus ſoluit laſſitudinem. 46.2.40.
Sanguis poſt quartũ diem mitti non debet, & qua die, & cauſa. 19.2.25.
Sanguinis mittendi pericula quæ. 19.2.13.
Sanguinis color habituſq́; attendendus. 19.2.7.
Sanguis quis uitioſus, & quis integer. 19.2.8.
Sanguinis trahendi quis finis. 19.2.25.
Sanguinis profluuio intermoriẽtes quo pacto reficiendi. 68.1.20.
Sanguinis detractionem qui facilius ferãt, tenues, an pingues, & quare. 18.2.34.
Sanguinem natura calidum non eſſe. 44.2.34.
Sanguis quis malus in uulneribus. 66.2.27.
& quis optimus, ibidem.
Sanguinis detractio tum in materiæ copia, tũ corruptela optimum præſidium. 18.2.40.
Sanguis è naribus erũpens quid indicet. 15.1.19.
Sanguinem ex uulnere aut recenti, aut ſaneſcente exire. 66.2.17.
Sanguis in quibus morbis detrahendus non expectando concoctionẽ, & quare. 19.1.19.
Sanguis in pus uertitur, cum in uentrẽ confluxit. 15.1.24.
Sanguinem mitti qui morbi poſtulent. 19.1.1.
Sanguinẽ mitti in dubijs quomodo liceat. 19.1.8.
Sanguis & pus in urina quid notent. 14.2.26.
Sanguis ex qua parte eliciendus. 19.1.35.
Sanguis quibus morbis rectè mittatur refragantibus uiribus. 19.1.14.
Sanguis uel columbæ, uel palumbæ, uel hirundinis ad oculos commodiſsimus, qui extrinſecus offenduntur, cum ſanguine ſuffuſi ſunt. 86.1.7.
Sanguinem mittere cui expeditũ, cuiq́; difficile. 19.2.8.
Sanguis quibus in pueritia fluit, & dein deſinit, quid promittat. 14.1.36.
Sanguinẽ mittere in febris impetu hominem iugulare eſt. 19.1.28.
Sanguinis miſſio diuidenda nonnũquã in biduum, & quare. 19.1.31.
Sanguinem è uulnere, ſi parum fluxerit, è brachio mittendum, & in quibus potiſſimum. 67.1.33.
Sanguinis mittendi ratio, ſi in capite, uel humero uitium ſit, & cur ita. 19.2.2.
Sanguis an quàm longiſsimè inde, ubi lædit, mittendus. 19.1.38.
Sanguinem ſupprimentia. 55.2.12.
Sanguis in hulceribus, & uulneribns. 66.2.16.
Sanguinem uomere peſtiferum. 13.2.25.
Sanguinis profluuij notæ. 14.1.23.
Sanguinem ſupprimens malagma. 58.2.21.
Sanguis ſpumans excretus pulmonis uitium oſtendit. 15.1.7.
Sanguinis profluentis ex membrana, quæ ſuper cerebrum eſt, curatio. 63.1.5.
Sanguinis profluuiũ ex alio loco ſiſtens cõpoſitio. 63.1.6.
Σαρκοφάγος. 55.1.1.
Satietas inutilis. 6.1.20.
Satietas quæ inediam ſequitur, periculoſa. 22.1.7.
Scorpione percuſſos ſanguinis miſſione remediatũ fuiſſe 72.1.10.
Σκωρία μολύβδου. 56.24.

Scoptula operta. 117.1.5.
σχοῖνος. 37.2.35.
Septi tranſuerſi icti ſigna. 66.2.5.
Septum tranſuerſum quid. 3.1.34.
Serapiō rōnalē diſciplinā primus dānauit. 1.2.3.
Serpētis omnis ictus & ieiuni, & ieiuno magis nocere. 72.1.39.
Serpentis cū incubat ictus longè pernicioſiſſimus. 72.1.40.
Serpentia quemadmodum fiant. 69.2.11. & quomodo inuicem tranſeant. 69.2.14.
Serpentium hulcerum accidentia. 69.2.17.
Serpentia quando curari poſſint, & quando non. 69.2.20.
Serpētibus laborātes uitam quo pacto finiant. 69.2.21.
Serpentis ictu percuſſus poſt exuſtionē quo pacto tractandus. 71.2.15.
Serpentium morſibus aptiſsimū Epheſium eſſe emplaſtrum. 71.2.22.
Serpentium morſus quo pacto curandi. 71.2.1.
Serpentes quibus locis magis peſtiferi. 72.1.34.
Seruari qui non poſſint. 13.2.6.
Si bilem euomant quid. 7.1.9.
Siccantia corpus. 8.1.7.
Sil ſpecialiter dici. 64.1.6.
Signa morbi futuri, qui ſæpe euadunt, ſecuri eſſe poſſunt: cōtrà, quibus nouū, non tutū. 12.1.8.
Signa morbum oſtendentia futurum. 11.2.30.
Signinū uinum. 48.1.4.
Singultum ſternutamento finiri. 16.2.31.
Singultus à uomitu malus. 12.2.19.
Smilion collyrium. 83.2.32.
Si pituita acida quid. 7.1.10.
Sitientes noctu ob ardorem ex conſuetudine quid agant. 9.2.3.
Συκάμινον. 35.2.2.
Συκομόρον. 35.2.4.
Sycoſis in partibus quæ pilis cōtegūtur. 79.2.33.
Sycoſis duæ ſpecies. 79.2.29.
Σύκωσις quid. 79.2.29.
Συνάγχη. 45.1.34.
Solis ardor uitandus capite infirmis. 82.1.6. & quando. 17.
Smaragdinum emplaſtrum enhæmon. 59.2.37.
Sonitus auriū uitiū peſſimū, ubi magnis morbis uenientibus, maximeq; comitiali puenit. 87.2.26.
Sonitus aurium ex grauedine leuiſſimum malum. 87.2.25.
Somno dolorem leuare catapotium. 64.1.11.
Somno quod uulua dolens prohibuit inducēdo catapotium. 64.2.4.
Somnum qui cibi concilient. 25.2.18.
Senſus quæ res excitent. 25.2.20.
Sōnus opprimens cū ſtertore in ſubito capitis dolore, ita ut expergiſci nō poſſit qui dormit, properæ mortis ſignum. 17.2.1.
Sōnus & ſitis ī ægris quomodo adhibēda. 28.1.2.
Somnus quis malo eſt. 12.2.8.
Somnum conciliantia. 35.1.37.
Παρασυνάγχη. 45.1.38.
Παρθένιον. 25.2.33.
Περδίκιον. 25.2.33.
Πογύγονον. 25.2.34.
σπασμὸς quid. 11.1.10.
Παράλυσις quid. 11.1.10.
Spes in magnis malis quæ. 13.1.6.
Specioſiorē fieri ſolito ſuſpectum 11.2.28.
Phagedænæ in cole naſcentis curatio. 92.2.3.
Sphagitides uenæ. 42.1.24.
Sphragis Polybij in quibus partibus medeatur uulneri. 67.2.34.
Spinæ morbi. 11.2.16.
Spina. 116.2.23.
Spinæ curatio. 123.1.29.
Spiratio quæ mala. 12.2.10.
Spiritus faucibus illiſus per febres quid portendat. 15.2.18.
Sputo ſanguinis ex ginguis & ore qualiter ſuccurratur. 47.1.6.
Sputum ſanguinis grauiter erumpens ex ore hominem conſumere poteſt. 47.1.8.
Sputo ſanguinis in muliere, cui menſtrua nō ferūtur, quomodo ſuccurratur. 47.1.10.
Sputo ſanguinis ex faucibus q̄d agendū. 47.1.12.
Sputo ſanguinis ex faucibus an uincula conferant. 47.1.17.
Sputo ſanguinis è faucibus ſitim pdeſſe. 47.1.25.
Sputo ſanguinis è faucibus curādo, qui loci quibus temporibus conueniant. 47.1.32.
Sputū ſanguinis mulieribus, quibus menſtrua non reſpondent, fieri. 46.2.30.
Sputū ſanguinis ex tuſſi unde feratur. 46.2.27.
Sputum mixtum ruſo & ſanguine, ſi ſtatim edatur non malum. 16.1.19.
Sputo ſanguinis ex faucibus quæ neceſſaria, & quæ inimica. 47.1.28.
Sputo ſanguinis è faucibus erūpente, quicquā nō lædere, niſi ex hulcere id excreetur. 46.2.26.
Sputū ſanguinis ex quibus ptibus uenire poſſit &

Digitized by Google

quot modis. 46.2.19.
Sputum ſanguinis ſæpe ſimile aquæ in qua recens caro lota ſit, excreari. 46.2.23.
Sputum ſanguinis ſi à faucibus feratur, quot modis erumpat. 46.2.24.
Sputum cruentum quibus. 11.2.13.
Sputum pro ruſo purulentum factum, periculi minus habet. 16.1.29.
Sputum in pulmonis morbo quodnam malum. 17.1.13.
Squamæ æris duas ſpecies eſſe. 55.2.16.
Stature longæ conditio. 10.2.21.
Sternutamentum quo in morbo periculoſum, quod aliâs ſalutare habetur. 17.1.18.
Sternutamentum inter bona indicia eſt. 12.1.22.
Στρ/χν\ 25.2.36.
Σξοφὸσ quid. 14.1.40.
Stomachus inteſtinorum principium. 44.2.12.
Stomachus interior uia eſt ad ſtomachum, & cibũ recipit. 42.1.29.
Stomachi reſolutio quid. 47.2.32.
Stomachus reſolutus ut curetur. 47.2.33.
Stomacho laboranti quoties cibus ſumendus. 9.1.35.
ςόμα. 55.2.30.
ςομαχικά. 58.2.35.
Stomachus unde incipit, & ubi deſinit. 42.2.13.
Stomachi infirmi notæ. 9.1.37.
Stomachi exulcerationis cura. 47.2.19.
Stomachi pituita pleni cura. 47.2.23.
Stomacho bile uitioſo quomodo occurratur. 47.2.29.
Stomachi bile uitioſi quod ſignum. 47.2.28.
Stomachi cibum non continentis curatio. 48.1.5.
Stomacho inualidi qui. 5.2.25.
Stomacho qui parum ualent, quid primo cibo ſumere conueniat. 6.1.26.
Stomachi ſitus. 47.1.34.
Stomachi longa eſſe uitia & quæ. 47.1.34.
Stomachi reſolutio frequens malum & graue. 47.1.37.
Stomachi inflati cura. 47.2.2.
Stomachi omnibus uitijs commune. 47.2.10.
Stomachi inflammationis cura. 47.2.13.
Stomachi ardoris cura. 47.2.15.
Stomacho inualidis, ſi bene coxerunt, quid facto opus eſt. 5.2.28.
Sin minus coxerint quid. 5.2.30.
Stomachi nõ cõtinentis ualentia remedia. 48.1.15.
Stomachi icti ſigna. 66.1.32.
Stomacho non continente quid agendum, & uentre profluente. 31.1.14.
Stomachum icta ueſica affiã. 66.2.9.
Stomacho laborans quo potu utatur. 9.1.34.
Strumæ aperiendæ idoneum malagma. 58.2.38.
Sudationes naturales. 37.2.23.
Sudorem quæ euocent. 37.2.22.
Sudantibus aqua frigida pernicioſa. 6.2.27.
Sudor ingens præſtantiſſimum auxilium peſtilentis febris. 31.2.23.
Succurrendum protinus inter initia, ne maiori periculo locus ſit. 86.1.8.
Sudor à ſole & exercitatione quando utilis. 22.1.23. & quibus conueniat. 22.1.25.
Sudori mouẽdo quæ genera caloris infirmis apta ſint. 22.1.24.
Sudor elicitur duobus modis. 22.1.18.
Sudor ſicco calore quomodo eliciatur. 22.1.19.
Sudorem in febribus quando manare neceſſe ſit. 11.1.26.
Sudor ſi exercet quid agendum. 31.1.17.
Sudoris ſigna letalia. 13.2.23.
Sudor quis malus & quando. 12.2.20.
Sudor quis longum morbum oſtendat. 13.1.10.
Sudores quando non ſunt, ſicco calore tentandi. 22.1.26.
Suendæ quæ partes potiſſimum. 67.2.4.
Suffuſio oculorum. 85.2.9.
Suis partes quædã quod alimentũ præbeãt. 23.2.1.
Sulphuris ſuffitus in doloribus neruorum ualere. 41.2.18.
Supiores ptes exercẽdæ qbus aluus ſoluta. 9.1.12.
Supinũ obdormire in profuſione ſeminis nocuum. 54.1.6.
Suppurationes ſi intus incidant quo pacto curandæ in reſolutis neruis. 41.2.34.
Suppuratio quæ nondum patet oculis quem in modum deprehendi poſſit. 15.2.39.
Suppurationum genera periculoſa. 17.1.25.
Suppurationum ſigna periculoſa. 17.1.24.
Suppuratio in morbis. 15.2.16.
Suppurationibus quibus ætas periclitatur. 17.1.28
Suppuratio in lateris dolere non purgata intra quadraginta dies in tabem tranſit. 15.1.16.
Suppurationes quæ intus procedunt quænam lieniſores. 16.2.24.
Suppurationes quæ exterius feruntur, tolerabiliores. 16.1.23.
Suppurationes quæ qua parte fiant. 15.2.25.
Sura. 117.2.38.

Digitized by Google

Surditati ſiniendæ quid plus conferre poteſt. 17.1.6.
Surculus è corpore quo pacto eijciendus. 70.2.8.
Surculorum corpori affixorum arundinem & ſilicem eſſe peſſimam, & quare. 70.2.13.
Surculis ex filice, aut arundine utraque adu rſus alteram medicamento eſt. 70.2.14.
Suſpenſus ſi ore ſpumet, detractus ad uitam nõ redit. 17.1.37.
Suturæ pauciores caput ualidum reddunt. 116.1.15.
Suturarum incertus numerus & locus. 116.1.10.
Suturæ duæ ſuper aures. 116.1.16.
Sutura una per uerticem ad aures. 116.1.17.
Sutura una per medium caput. 116.1.8.
Suturam oras iungere, quæ nec ex toto ſe contingere debent, & cur hoc. 67.2.23.
Sutura & infibulatio quomodo facienda. 67.2.15.

T

Tabem timendam eſſe quid oſtendat. 14.1.32.
Tabes ſuccedit poſt minimas deſtillationes. 15.2.11.
Tabes mulieri quibus notis leuari cognoſcatur. 16.1.37.
Tabi uomicæ fiſtulæq; ſuperuenĩetes, non facilè ſaneſcunt, niſi bona ſigna ualetudinis ſubſequantur. 17.1.37.
Tabis plures ſpecies. 38.2.24.
Tabis ſigna peſſima. 17.1.30.
Talus. 118.1.5.
Tali prolapſus. 129.1.1.
Teneſmon per ſe nunquam iugulare. 52.2.3.
Teneſmi indicia. 52.2.4.
Teneſmi curatio. 52.2.5.
πετραφάςμακορ. 52.2.9.
Teneſmo laboranti quæ potio. 52.2.12.
Tegendos ægros non eſſe febris impetu, maximè ſi ardens eſt. 30.2.12.
Tenuioris inteſtini affecti mala ſigna. 18.1.1.
Tenuioris inteſtini morbus intra quod tẽpus perimat. 18.1.4.
Tenuioribus ſanguis abundat. 18.2.34.
Temeritas adiuuat, quos ratio non reſtituit. 32.1.29.
Tempeſtates quæ ſalubres, quæ non. 10.2.3.
Tempore antelucano frigus intendere. 45.1.12.
Tempora quæ ſalubria. 10.2.1. & quæ non.
Tempora cibo & potioni idonea. 30.1.22.
Temporibus febrium incertis quid agendum. 33.1.7.
Tempus curationi opportunum. 65.2.30.
Terrentia omnia in comitiali fugienda. 40.1.13.
Terra aceto aſperſa cur ſpumet. 71.2.36.
Tertianarum genera duo. 27.1.28.
Tertiana ſpecies prima à quartana quid differat. 27.1.29.
Tertianæ genus hemitritæus. 31.2.32.
Tertianæ curandæ tres ſcopi. 33.2.14.
Tertianæ ueteris cura. 33.2.17.
τέτανος quid. 11.1.11.
τέτανος. 44.2.28.
τεθεραπευμένα. 60.1.40.
Tepefieri ſemper conueuit medicamẽtum quod in aurem infundas. 86.2.40.
Tharrhias quid lethargum dicat eſſe. 36.2.40.
Themiſon quædam in ſenectute deflexit ab Aſclepiade. 1.2.11.
Themiſon quo pacto cibum ægris offerebat. 28.1.11. & .28.2.35.
Theodoti collyrium. 81.2.23.
τιθυμαλλος. 56.1.22.
Tibia. 117.2.40.
Tonſillæ & earum cura. 89.1.28.
Torminoſorum cibus. 51.2.29.
Torminoſorum potus. 51.2.32.
Torminoſis quæ dolorem leuent. 51.2.25.
Torminoſis quæ uentrem diſtringant, & urinam moueant, quibus adhibere liceat, & quibus non, & quare. 51.2.30.
Torminibus in quibus alia remedia non iuuerint quid agendum. 51.2.34.
Tormina acria periculoſa non ſunt. 15.2.18.
Tormina cur periculoſa, ſi poſt potionẽ urina nõ redditur. 17.2.36.
Torminibus melius ferendis quæ ætas commodior. 16.2.21.
Tormina quæ mortifera. 17.2.30.
Torminum ſigna. 51.2.10.
Tormina cum inueterauerint, aut hominem tollere: aut ſi finiuntur, excruciant. 51.2.15.
Torminum curatio. 51.2.16.
Tormina ſupprimens catapotium. 64.1.24. & 40.
Tormina quibus bona. 16.2.35.
Torminibus uetuſtioribus quid agendum. 51.2.22.
Torminibus uitelli quando adhibẽdi, & cum quibus. 51.2.27.
Thoracis dolores finiens catapotium. 64.2.15.

Digitized by Google

Torpentibus membris quid faciendum .41.1.39.
Tremori neruorum in paralyſis morbo quidnam alienum. 40.2.28.
Triticum quod firmius. 23.1.17.
τροχίσκος. 57.1.8.
Tubercula quæ φύματα, Græci uocāt circa glā dem naſcuntur, quæ uel ferro, uel medicamētis aduruntur. 92.1.20.
Tumor durus circa neruū licet non præciſum diu permanens quid notet. 68.2.30.
Timere ex ſomno mali morbi eſt. 12.2.30.
Tumores in hypoſarca pulſandi ueſicis inflatis. 38.1.35.
Tumores ſubitò ab hulceribus, & à tergo ſi inciderint. 15.1.13.
Si à priore parte, quid. 15.1.12.
Tumor magnus ſi ſine dolore eſt & ſiccus. ſine ullo periculo eſt. 80.2.15.
Tuſſis cur moleſta. 45.1.36.
Tuſſis duplex. 45.1.30.
Tuſſis humidæ curatio. 45.2.4.
Tuſſis ſiccæ curatio. 45.2.8.
Tuſſis omnis cōmunis curatio. 45.1.40. & 46. 2.13.
Tuſſis frequens ſanguinem ex quibus extundat. 46.2.27.
Tuſſis in hydrope ſpem tollit. 17.2.6.
Tuſsis potione aufertur. 123.1.6.
τυμπανίτις. 37.1.35.
φύματα. 17.1.8.

V

Vagis febribus cibus quando detur. 29.2.4.
Valentiſſimum nutrimentum quid. 23.1.3.
Valetudo aduerſa ex quibus creetur opiniones uariæ. 1.2.25.
Valetudo bona ob bonos mores. 1.1.20.
Varos, lenticulas, ephelidas curare penè ineptiæ ſunt. 80.1.20.
Vari commodiſſimè tolluntur impoſita reſina. 80.1.27.
Vehementi malo niſi æquè uehemens auxilium non ſuccurrit. 20.1.17.
Veratrum nigrum quibus conueniat. 20.1.29.
Veratrum album quo tempore rectè detur. 20.2.37.
Veratrum daturus quid aſſumpturo facere debet. 20.2.38.
Vere, qua, & quemadmodum utendum uictus ratione. 8.1.30.
Veris morbi. 10.2.24.
Vertebræ ſpinæ. 116.2.23.
Vermes aurium quomodo protrahendi, aut exe candi. 87.1.32.
Vena præciſa ſanguinem non emittit, & quare. 19.2.12.
Venarum pulſus fallaces. 30.1.24. & quare.
Venarum ora ſanguinem fundere ſolita, ſi ſubitò ſupprimantur, quid indicent. 15.1.15.
Vena arterijs iungitur. 19.2.9.
Venæ ſupra hulcera uehementer motæ quid denotent. 15.2.15.
Venenis aſſumptis non tam facilè opitulari, quàm illatis. 72.2.4.
Venenis aſſumptis quid expediat. 72.2.6.
Venus quo tempore tutiſſima. 8.1.33.
Venus quando non ita pernicioſa. 8.1.30.
Venus tolerabilior in autumno. 8.2.6.
Venere ſi in tremore neruorum uſus fueris, quid tum facere expediat. 40.2.32.
Venus inimica dolore neruorum laborantibus. 9.2.14.
Venus in totum fugienda æſtate. 8.2.7.
Venus nec æſtate, nec autumno utilis. 8.2.5.
Venenis uenatorijs Gallos precipuè uti. 71.2.9.
Venena ſerpentium uulnere, non guſtu nocere. 71.2.8.
Venenum exugentes quid obſeruare debent. 71.2.13.
Venenum è uulnere ubi non eſt qui exugat, quid faciendum. 71.2.18.
Venenorum partem maximam frigore interimere. 71.2.25.
Ventrem per inferiora purgandum, ſoluere: per ſuperiora, comprimere oportet. 36.1.10.
Venti qui ſalubres, qui non. 10.2.11.
Ventriculus ex quibus conſtet, & eius ſitus. 42.2.14.
Ventorum ſalubritas regionū ſorte mutatur. 10.2.13.
Ventriculi uulnerati ſigna eadem, quæ & ieiuni, & quæ ea ſint. 66.1.36.
Veſicæ dolētis ſigna ſalubria ex urina. 16.1.14.
Veſicæ uulneratæ ſigna. 66.2.8.
Veſicis bubulis inflatis neruorum dolores pulſandi. 40.2.20.
Veſica aliter in uiris atque fœminis ſita. 43.1.1.
Veſicæ doloribus onmibus potiones quæ ex odoribus fiunt, eſſe idoneas. 53.2.23.
Veſperi peſſimè æger habet. 29.1.40.
Veſicæ uitium quibus indicijs habeatur. 14.2.34.

Veſicis inflatis tumores in leucophlegmatia pulſandi. 38.1.35.
Veſicæ dolori ĩtolerabili quid expediat. 53.2.26.
Veſica duplex. 42.2.39.
Victus ratione qua, & quemadmodum utendum æſtate. 8.1.34.
Victus ratio plus cæteris proficit in ſonitu aurium curando. 87.1.27.
Victus ratione qua, & quemadmodum autumno utendum. 8.1.38.
Victus ratio hyemalis. 8.1.25.
Victus ratione qua & quemadmodum uere utendum. 8.1.30.
Vigiliæ nocturnæ etiã ſi ſomnus interdiu fuit, malum ſignum. 12.2.3.
Vigiliæ quæ peiores. 12.2.6.
Vigilias quid ſequatur. 15.2.14.
Vino mulſo, & uenere qui abſtinuerunt totũ annum à podagra chiragráque ſecuros fuiſſe. 54.2.5.
Vinum quod firmius. 23.2.22.
Vinum quod mediæ materiæ. 23.2.19.
Vinum quale ſecundum ætates. 8.1.10.
Vinum & aqua alternatim ſumenda quando. 10.1.7. & 10.1.13.
Vinum quale capite infirmis. 8.2.30.
Vinum ſubſtractum plus, quàm ſi cibo dematur adiuuat. 27.1.13.
Vinum quare magis, quàm aquam ſumendum capite infirmis. 8.2.31.
Vinum & aqua capite infirmis quomodo utendum. 8.2.33.
Vinum uenenis omnibus contrarium. 71.1.24.
Vinum uulneri inimiciſſimum. 68.1.31.
Vinum quod implẽdo uulneri cõmodũ. 69.1.24.
Vinum reſinatum. 48.1.3.
Vires ægri conuellendas, & quibus modis putarit Aſclepiades. 27.2.31.
Viſcera patefacta per uulnus ſana ne ſint nõ poſſe cognoſci, ſi color ignoretur. 2.1.36.
Vinum ſolutis aluo quod idoneũ. 8.1.18. & quod noxium. 9.1.17.
Viſcera uulnerata qua ratione curanda. 68.1.18.
Vis corporis melius ex uenis, quàm ex ipſa ſpecie quando exiſtimanda. 68.1.27.
Vita ocioſa quare inutilis. 6.2.7.
Vita nimis ocioſa inutilis & quare. 6.2.7.
Vitæ propoſitũ eſſe obſeruãdũ ĩ plagis. 65.2.26.
Vmbilici prominentis curatio. 91.1.23.
Vncia. 57.1.4.
Vncia denarij. 57.1.6.
Vnctio ex calfacientibus in febre quando adhibenda. 33.1.26.
Vnctio præcedere an ſubſequi balneum debeat quo pacto ſciendum. 22.2.13.
Vnctio ad flammas capite infirmis non conuenit, ad prunam interdum. 8.2.17.
Vngi quid & quando liceat. 21.1.21.
Vnguis. 117.2.17.
Vomica in iocinere qua ſit parte. 16.1.22.
Vomicæ omnis quis finis, & intus factæ indicium. 41.2.38.
Vomicæ ex dolore pulmonis quomodo & quando excitentur. 15.2.32.
Vomica mulieri ex tabe erumpens quò cruentior, eò melior. 16.1.40.
Vomitoria medicis præſcripta ſtomachum lædere. 7.2.23.
Vomitus uentrem ſolutum comprimit, ſuppreſſum ſoluit. 8.1.14.
Vomitus ab Aſclepiade reiectus. 7.1.34.
Vomitus ſanguinis, etiam cum repetit, quibus nihil adferat periculi. 47.1.2.
Vomitus aluo ſolutis quando adhibendus. 9.1.20.
Vomitus fatigatis quomodo & quando competit. 6.2.34.
Vomitus deiectiones longas ſupprimit. 16.2.31.
Vomitus quis malus. 12.2.33.
Vomitus ſi fauces exaſperauit quid facto opus ſit. 7.2.25.
Vomitus quibus naturis utilis. 7.2.6.
Vomitus manè quid faciat. 7.2.21.
Vomitus quis bonus. 12.1.27.
Vomitu facto ſi ſtomachus languet, quid opus ſit. 7.2.24.
Vomitus quotidianus eſſe non debet. 7.2.18.
Vomitus capite in firmis alienus. 8.2.35.
Vomitus ſi repetẽdus eſt, melior quomodo. 7.2.30.
Vomitus quibus naturis inutilis. 7.2.5.
Vomitus mala ſigna. 13.2.24.
Vomitus in ſecunda ualetudine quibus neceſſarius. 20.2.28.
Vomitus in quibus morbis utilis. 20.2.29.
Vomitus in quibus morbis lenibus medicamentis, & in quibus aſperioribus mouendus. 20.2.33.
Vomitus quiſnam ſoluat. 8.1.16.
Vomitus cur utilior hyeme, quàm æſtate. 7.2.4.
Vomitus in uulneribus quis malus. 68.1.38.
Vomitus quiſnam comprimat. 8.1.15.
Vrina mortem præſagiens. 13.2.28.

Digitized by Google

Vrina uiris & mulieribus quæ deterrima. 13.2.29.
Vrina in homine ſano parum liquida quid notet. 15.1.29.
Vrina quæ pueris peſſima. 13.2.29.
Vrina tenuis crudaq; diu perſeuerans cum alijs ſalutaribus ſignis quid indicet. 15.2.29.
Vrinæ diffiaultati utile catapotium. 65.1.4.
Vrina quæ mala. 12.2.34.
Vrina diluta & alba in phreneticis uitioſa. 12.2.36.
Vrina quæ laudabilis. 12.1.27.
Vrinæ iter in maſculis ſpacioſius compreſſiuſq; in fœminis breuius & plenius. 43.1.4.
Vrinam qui cibi moueant. 25.2.11.
Vrina uiridis quid ſignificet. 14.2.25.
Vrinam mouentia. 37.2.30.
Vrina quæ longum morbum promittit. 13.1.5.
Vrinam deducentia 49.2.25.
Vrinæ tenui ſuper potionum modum fluenti, ſi maciem & periculum affert, quid faciendum. 53.2.27.
Vrinæ craſſæ quid. 53.2.33.
Vrina alba quid notet. 5.1.39.
Rufa quid. 5.2.39.
Vrina craſſa cum ſubſidentia alba quid indicet. 14.2.23.
Vtriculi oleo repleti. 22.2.22.
Vuæ inflãmatio uehemens terrere debet. 90.2.11.
Vuæ morbus & curatio. 90.2.10.
Vulnerari telo acuto quàm retuſo eſſe cõmodius. 65.2.21.
Vulneri parum puro balneum infeſtiſſimum, & quare. 69.1.1.
Vulneribus frictio qua parte competat. 69.1.3.
Vulneri purgando quæ conferant. 69.1.6.
Vulnus quando purgandum. 69.1.6.
Vulnus quando purum, & quando non. 59.1.8.
Vulnus quando implendum. 69.1.14.
Vulneri poſt ſuturam & infibulationem quid faciendum 67.2.26.
Vulnus ſine peregrinis aut conquiſitis medicaminibus poſſe curari. 67.2.30.
Vulneri graui quid conferat. 68.1.3.
Vulnera inſanabilia. 65.1.39.
Vulnera ægre ſanabilia. 65.2.4.
Vulnera periculoſa. 65.2.8.
Vulnera tutiora. 65.2.16.
Vulpinum iecur aridum, aut ſine ferro coctum cõeſtum diffiaultati ſpirandi conferre. 46.1.6.
Vuluæ ceruicis poſitus. 43.1.8.
Vuluæ ſitus. 43.1.9.
Vuluæ in uirginibus & mulieribus magnitudo. 43.1.6.
Vuluæ dolenti quid agendum. 53.2.28.
Vuluæ percuſſæ ſigna. 66.1.19.
Vulneratis quid attendere primùm liceat ne pereant. 67.1.7.
Vulnera aperienti. 55.2.30.
Vulnera ex quibus bonus ſanguis fluxit curationi magis expoſita. 66.2.30. & quæ ab his ſecundo.
Vulneratis uinum quando non competat. 69.1.22.
Vulneribus tenuibus Hecatæi emplaſtrum cõgruere: altis uerò Philocratis. 70.2.17.
Vulneribus cicatrix quando inducenda. 70.2.21.
Vulneri grandi medicamentum utile. 68.2.17.
Vulneri ſi latè plaga patet quod medicamentum. 68.2.18.
Vulnere ſi latius plaga hiat quod medicamentum utile, quomodo oporteat tractari 68.2.18.
Vulneribus quies medicamentum optimum. 68.2.7.
Vulneratis quibus minus periculi eſt in motu. 68.2.37.
Vulneribus grauibus, ſenilibuſq; emplaſtra accommodata. 61.1.17. Aliud ibidem. 32.
Vulnerum colores qui malum prodant & qui bonum. 68.2.7.
Vulnerum poſitus obſeruandus, & cur. 65.2.24.
Vulneribus recentibus emplaſtra ad morſus rectè imponi. 61.1.24.
Vulnus glutinantia. 55.2.18.
Vulnus latius quàm ſuturam fibulam pati. 67.2.23.
Vulnus ſi glutinatur aut leniter intumeſcit, quid poſtulet. 68.2.11.
Vulnus graue ante inflammationem quam uictus rationem requirat. 68.1.23.
Vulneratis calida aqua niſi aut febris eſt, aut æſtas, aut dolor, bibenda. 68.1.25.
Vulneratis uictus rationem perpetuam non poſſe præſcribi. 68.1.27.
Vulnus minus intumeſcere periculoſum, nihil intumeſcere periculoſiſſimum, & cur iſtud. 68.1.31.
Vulnus quid notet maturè ſanum fore. 68.1.33.

Digitized by Google

Vulnus prius eſſe purgandum, quàm fibula aut ſutura admittatur, & cur hoc. 67.2.10.
Vulnus quod aſtrictum à faſcia eſt, cancro periclitatur. 68.1.13.
Vulnus quot diebus prius, quàm retegatur deligatum perſeueret. 68.2.3.
Vuluæ ſtrangulatus quid à comitiali morbo diſtet. 53.1.38.
Vuluæ morbus crebrò reuertens quibuſdam fœminis perpetuus. 53.1.39.
Vuluæ morbus qualiter curatur. 53.1.40.
Vuluæ morbo diſtentis uinum in totum annum circuncidendum. 53.2.8.

Z

Zenon. 55.1.34.
Zopyrus. 63.2.2.

FINIS

¶ Hippocratis iuſiurandum.

TEſtor Apollinem medicum, & Aeſculapium, Hygiamq́;, & Pa=
natiam Aeſculapij filias, & deos ac deas omnes, me, quantum in
me erit, & quantum ingenium meum valebit, hæc omnia obſer=
uaturum quæ hoc iureiurando atque his tabellis continentur. Tributurum
me præceptori meo à quo hanc artem edoctus ſum, non minus quàm parē=
ti à quo ſum genitus, vitamq́; cũ eo communicaturum. Res omnes quas illi
neceſſarias eſſe intelligam pro viribus meis ſumminiſtraturum: progeniem
eius, fratrum loco habiturum: hanc artem ſine mercede, & ſine pactionibus
edocturum. Præcepta omnia liberè & fideliter traditurum, meis & præce=
ptoris mei liberis cęteriſque diſcipulis, qui ſe legibus medicinæ adſtrinxerit
atque iurati fuerint, alij præterea nemini. In curandis ægrotis pro viribus,
& pro ingenio meo rebus neceſſarijs vſurum, nemini ægritudinem dilatu=
rum, nihil per iniuriam facturũ. Rogatum mortale venenum nemini datu=
rũ, neque id cuiq̃ conſulturum, neq; mulieri prægnanti ad interficiendũ cō
ceptum fœtum potionem porrecturum: vitam meam atq; artem meam pu
ram atq; integram ſeruaturum: laborãtes lapillo haudquaq̃ exciſurum, ſed
expertis huius artis hoc negocium permiſſurum: quãcunque domum in=
greſſus fuero, duntaxat liberandis ægrotis operam daturum, omnem iniu=
riã, omnem corruptelam, omne genus turpitudinis, res etiã venereas
ſponte mea euitaturum, ſiue muliebria corpora curauero, ſiue vi=
rilia, ſiue hominis liberi, ſiue ſerui: quæ inter curandum vel
videro, vel audiero, vel etiam extra curam in vita ho=
minum cognouero, quæ reticenda eſſe intelli=
gam, nemini aperturum, ſed intemera/
tam taciturnitatem ſeruaturum.
Præſens igitur iuſiuran/
dum integrè atq;
incorruptè
ſeruan
ti mi
hi
omnia
tam in vita
q̃ in arte mea pro/
ſpera fœliciaq́; ſuccedãt,
& gloria in æternum parata ſit:
tranſgredienti verò atque periuro,
contraria omnia eueniant.

Digitized by Google

REVERENDO DOMINO D. IOANNI *Oliuerio diui Medardi Sueßionenſis antiſtiti meritiſſimo, Simon Siluius typographus, annum optat feliciſſimũ.*

COGITANTI mihi, antiſtes ampliſſime, cuiuſnam potiſſimum auſpicijs ex typographia noſtra in manus hominum exiret Cornelius Celſus, unus tu occurris, cuius autoritati & præſidio quicquid nuncupatur, ab omni iniuria tutum eſt: ut qui multa opera & propenſione rei literariæ faueas, prorſusq; erga honeſtiſſimæ cuiuſque artis profeſſores Mœcenatem quendam, uel parentem potius agere ſoleas. Quare boni conſules, pater ornatiſſime, ſi hic mihi licere putem, ut candidis lectoribus oſtendam quàm non temerè, nec inconſultò, è multis unum te deligo, cui uel quiduis à prælo noſtro, etiam paruum, & minimi precij dedicem. Nam quicquid illuſtrem uirũ reddere ſolet tum admirabilẽ, tum amabilem: quicquid eſſe poteſt, quod ſibi à principibus uiris optant & expetunt inferiores, id uniuerſum in te benigniſſimus omnium largitor Deus ſic infudit, ut neſciam, utrum te, heroëm ne, an potius numen quoddam terreſtre uocitem. Alias in alijs ſuſpicimus dotes, alias requirimus: ut mira fuit Catonis illius Cenſoris grauitas morum, & ſeueritas, at eiuſdem quanta inhumanitatis nota? Cui non celebrata Numæ religio? Et tamen quàm ridicula & impia fuerit ſuperſtitio, documento poſt tot annos tandẽ fuit, quòd ſub Ianiculo, in agro L. Petilij ſcribæ, dum cultores altius molirentur terram, reperti in lapidea arca illius non integri modò libri, ſed & recentiſſima ſpecie, ipſi lecti & expenſi Senatuſconſulto in ignem coniecti ſunt. Demoſthenis apud Græcos, & Tullij apud Romanos eloquentia propè in miraculum ceſſit. Cæterum in uiris adeò illuſtribus, quot quantaq; uitia? Nec eſſe uideo, quur Traiani clementiam iuſtitiamq; tantopere mihi commendent, quando crudelitatis ſuæ & hic in Chriſtianos homines documenta dedit. Quoſdam uulgus miratur, tantùm ob natalium claritudinem: quin & regina illa Carthaginienſium Dido, apud Poëtam, Tu ne ille (inquit) Aeneas, quem Dardanio Anchiſæ alma Venus genuit? At te qui norit, ornatiſſime præſul, à quibus non laudet? qui omnia in te contemplabitur, quæſo, quid non ſuſpiciet, quid non ducet magnum? Tum quid notare poterit uel tantillum? Primùm quod attinet ad generis nobilitatem, Patritius natus es, è conſulari & ſenatoria gente, unde in omni æuo petita eſt uera nobilitas. Nec mihi iactet ſanguinarius miles fumoſas imagines ſuas. Præclarum eſt pro patria fortiter egiſſe, ſed ualeat illa tam ſolennis nobilitas, quæ cæde parta ſit; niſi fortè bellum ſine cæde geritur, & nullum eſt ſcælus, hominem iugulare ob inanẽ mundi gloriam, aut id genus aliud, quem anteà fortaße nunquam cognoris. Cedant, cedant arma togæ. Quãtò pax antecellit bello, tantò diuinarum humanarumq; rerum periti homines, qui conſilio & prudentia Rempub. gubernant, & omnium utilitati & honori rectè conſulunt, iura dicunt, bonos tuentur & prouehunt, intemperantes continent in officio, animaduertunt in noxios & pernicioſos homines; tenent deniq; ac moderantur ſoli nauis clauum in orbe, quaſi procelloſiſſimo mari & periculoſiſſimo, ut citra illorum operã mortalium res nulla ratione ſtarent. Tantò, inquam, hi cæteris quàmlibet audacibus belligeratoribus anteferendi ſunt. Præclarè M. Tullius, Non uiribus, inquit, aut uelocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur; ſed conſilio, ſententia, & autoritate. Et parum prodeſſent arma foris, niſi eſſet cõſilium domi. Quàm illuſtre ergo genus tuũ, reuerẽde pater, in quo nõ Senatores modò, ſed & Senatorũ præſides fuerunt? Nam illud uobis ceu hæreditarium eſt, Iuris utriuſque abſolutam tum cognitionem, tum actionem in numerato habere: unde tu, quod rariſſimum eſt & ſummè inuſitatum, à puero in cœnobio, & religionis clauſtro uerſatus, in tantum uirum euaſiſti, ut dignus habeare, qui omnium conſenſu, conſilijs ciuitates regas, & iudicijs emẽdes: nec minus te dos ſapientiæ uitæ ſanctitati coniuncta commẽdat, ſpectabilemq; reddit. Nonne hoc ipſum eò admirabilius eſt, quò rarius uſu uenit? Nam ferè tenera & docilis ætas eorum qui ſub religionis (ut ſic dicam) iugum miſſi ſunt, in alio quouis, quàm in literarum ſtudio occupari ſolet, & inſumi. At tibi non ſola contigit diuinarum & humanarum legum peritia, quin non facilè diſcerni poteſt, quæ præſtantium linguarum tibi inſita, & quæ genuina ſit. Græcam & noſtrã Mineruam pulchrè amplexus; Hebraicã ſermonis angulos etiã penetrare ſtudes feliciſſimè. Acri & ſingulari ingenio excellẽs,

Digitized by Google

facilis in excogitando, & ad deprehendẽdum promptus. Non feſellit tua adoleſcentis egregia indoles, quæ nemini non maxima pollicebatur, & ſummam expectationem apud omnes concitabat. Habent, quod ſperabant de te homines, abſolutum pietatis, ſapientiæ: breuiter, omnis uirtutis exemplar. Quid tuorum morum elegantia ſuauius, mellitius? Et uirtutum experimentis conſpicabilis, earum ueſtigia ubique impreſſiſti. Non iure hæc demirentur omnes, & Deum glorificent, cui accepta, quemadmodum tu facis, ferenda ſunt omnia? Hæc quidem pauca ſunt, ex his, propter quæ nulli non es admirationi. Agè nunc, quid in te comperiũt boni & ſtudioſi omnes cuiuſuis ordinis, quo adducantur ut te non prædicent ſolùm ac celebrent (quod nuſquam non faciunt, quicunq; pietatem tuam norunt) ſed deament etiam & obſeruent? Humaniſſimum eſſe aliquid oportet. An quòd ſis aduerſus nulli, & cunctis affabilis? Hoc quidem plurimum mouet, ſed non uniuerſum eſt. Equidem uerè Chriſtiani partes exiſtimo, nemini aduerſari, niſi aut diuinam maieſtatem lædenti, aut proximum uiolãti. Id quod cũ ut Chriſtianum decet, ſedulò facias, uirorũ pientiſſime, cũ unius domini DEI gloriam & regnũ ubiq; quæras, & fratres in CHRISTO tuearis, nec uſquam ſinas eſſe deſertos: contrà, facilè diſſimules iniurias & offenſiones quæcunque ad te pertineant, quid eſſe poſſit, quo traharis in odium uel inuidiam cuiuſquam? niſi eſt fortè (ut malignus eſt mundus) qui ſpontè tam malus ſit, ut uirtutem ægrè patiatur. Porrò quiuis etiamnum hoc nomine plurimi fiunt, & amandi uidentur, quòd amicis exorabiles ſe præbeant, & inimicis placabiles. Itaq; quantum colenda eſt amplitudo tua, qui cum in eo ſis faſtigio, ut ulciſcã uel pro lubidine queas, ſi qui fortè laceſſant, ita te compares, ut infinito potius habeas omnem admittere iniuriam, quàm ullam, uel minimam inferre? Nec dubium, quin ſi ita incideret, charitatis officio peruinceres, quiſquis quæreret tibi incommodare, aut alioqui etiam in te malè adfectus eſſet: conſultò feciſſe uidetur natura parens, quæ nomen tibi indidit ab oliua. Nam tu pacis es, & Chriſtianæ charitatis tenaciſsimus, ut ſi quis alius. Accedit, quòd nullum reijcias quanuis miſerum & tenuẽ. Itaq; nemo unquam abs te non lætus, non confirmatus, aut uoti compos & (ut ſic dicam) planè contentus abiuit. Nam quorſum addam de affabilitate, quando nemine clam eſt, celſitudinem tuam ea modeſtia & humanitate excellere, ut pauperrimo cuiq; quotidie tui conueniendi copiam facias, & puerum etiam, ubi opus eſſet, colloquio dignarere? Trepidat quiſquam ad perſonæ ſublimitatem quã ſuſtines, bono animo eſſe iubes. Eget tui inops, etiam media nocte præſtò ades. Iã, quid dicam de liberalitate, beneficentia, hoſpitalitate, quid breuiter de omnibus charitatis officijs? Quod genus hominum tibi non obſtrictum eſt? Quis ordo tibi non debet? Quot captiui miſerè perijſſent, ſi non opem ipſe tuliſſes? Quot impiè uincti, liberati ſunt opera tua? Quot uindicati à calumnijs? ſeruati ab iniuria, erepti ab oppreſſione, fauore tuo? Quot deſtituti auxilio, per te ius ſuum obtinuerunt? Heus, quid ago? maris arenam numerem? Quis non humanitatem & beneficentiã tuam in ſumma, ſi cupit, experitur? Iã ad te uelut numen quoddã undiq; uenitur. tuaq; domus quaſi aſylum eſt aut portus tutiſſimus. O fœlicem hominem, & prorſus diuinum. Nã de egentibus quid attinet meminiſſe, quos tuis facultatibus alis? Quid opus etiã memorare, quàm paternè tractes cœnobitas tuos, quàm prudẽter & piè in eos beneficia colloces? Quàm magnificè in eccleſia tua, collapſa reſtituis? quàm omni ex parte omnia ſarta tectaq; habes? quàm ſanctè CHRISTI & pauperum bona adminiſtras, cũ hac fama impulſi adeò celebres religioſorum uirorum conuentus te ſibi paſtorem & dominum optãt, & toties eligunt? Iã uerò egregij artifices, & quicunq; excellunt in arte aliqua, optãt ualde, ut principes ſua uti uelint induſtria: quàm igitur tui ſunt ſtudioſi, cum ad alium nullum fœlicius accedere poſſint, aut magis in rem ſuam? Sed hic nihil opus eſt uerbis. Ego igitur, quem tua celſitudo famulorum tuorũ albo dignata eſt adſcribere, ad te acceſſi: tuæ pietati & me & mea qualiacũq; obtuli. Gratias ago, uirorũ optime, quòd huius animuli propenſionem boni conſulueris: ac tibi citra intermiſſionem precor felicitatem, ſed in annos Neſtoreos; quoniã tã neceſſarius es in hoc orbe pauperibus & bonis, quàm quod maximè neceſſariũ. Demoſthene altero opus eſſet, qui uellet de laudibus tuis pro dignitate dicere. Nam hoc omnino ſupra uires meas eſt: immenſæ ſunt, innumeræq;, & nimis pauca de illis dicta ſunt à nobis: tũ quòd epiſtolaris anguſtia non patiebatur longius euagari, tum quòd ueritus ſum ne dum ſingulares & diuinas dotes tuas oratione ſuſtinere conarer, ingenij culpa detererem. Hoc enim maximè in cauſſa fuit ut uela complicarem, funemq; reducerem. Dominus DEVS noſter IESVS CHRISTVS te diu ſeruet incolumem. E typographia noſtra. Anno M.D.XXVIII. pridie Calendas Ianuarias.

ARTIVM AVRELII CORNELII Celſi Liber primus incipit.

VT alimenta ſanis corporibus agricultura, ſic ſanitatem ægris medicina promittit. Hęc nuſquam quidem non eſt. Siquidem etiam imperitiſſimæ gētes herbas, alia'q; prompta in auxilium vulnerum, morborúmque noue/runt. Verūtamen apud Græcos aliquāto magis, quàm in cæteris nationibus exculta eſt. ac ne apud hos quidem à prima origine: ſed paucis ante nos ſæculis: vtpote cum vetuſtiſſimis autor Aeſculapi9 celebretur. Qui quoniam adhuc rudem, & vulgarem hāc ſci/entiam paulo ſubtilius excoluit, in deorum numerum receptus eſt. Huius deinde duo filij Podalirius & Machaon bello troiano ducem Agamenno/nem ſecuti, non mediocrem opem commilitonibus ſuis attulerunt. Quos tamen Homerus non in peſtilentia, neque in varijs generibus morborum aliquid attuliſſe auxilij, ſed vulneribus tantummodo ferro & medicamētis mederi ſolitos eſſe, propoſuit. Ex quo apparet has parteis medicinæ ſolas ab his eſſe tentatas: eas'que eſſe vetuſtiſſimas. Eodémque autore diſci po/teſt, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos eſſe: & ab ijſdem opem poſci ſolitam. Veríque ſimile eſt inter nonnulla auxilia aduerſæ va/letudinis, plerunq; tamen eam bonam contigiſſe ob bonos mores: quos neq; deſidia, neq; luxuria vitiarant. Siquidem hęc duo corpora prius in Græcia, deinde apud nos adflixerūt. Ideo'que multiplex iſta medicina, neq; olim, neq; apud alias gentes neceſſaria, vix aliquos ex bonis ad ſenectutis princi/pia perducit. Ergo etiam poſt eos, de quibus retuli, nonnulli clari viri me/dicinam exercuerunt, donec maiore ſtudio literarum diſciplina agitari cœ=pit: quæ vt animo pręcipue omnium neceſſaria, ſic corpori inimica eſt. Pri=mo'que medendi ſcientia, ſapientiæ pars habebatur: vt & morborum cu/ratio, & rerum naturæ contemplatio, ſub ijſdem autoribus nata ſit. Scilicet his hāc maxime requirentibus, qui corporum ſuorum robora, inquieta co/gitatione, nocturna'que vigilia minuerant. Ideoque multos ex ſapientiæ profeſſoribus peritos eius fuiſſe accepimus. Clariſſimos vero ex his Pytha/goram, & Empedoclem, & Democritum. Huius autem (vt quidā credi/derunt) diſcipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memo ria dignus, ab ſtudio ſapientiæ diſciplinam hanc ſeparauit: vir & arte, & fa=cūdia inſignis. Poſt quem Diocles Cariſtius. deīde Praxagoras, & Chry/ſippus. tum Herophilus & Eraſiſtratus ſic artem hanc exercuerūt, vt etiā in diuerſas curādi vias proceſſerit. Iiſdémq; tēporibus in treis parteis medi cina diuiſa eſt. vt vna eſſet quæ victu, altera quæ medicamentis, tertia quę manu mederetur. Primā διαιτητικὴν, ſecūdā φαρμακευτικὴν, tertiā χειρουργικὴν, Græci nominauerunt. Eius autem, quæ victu morbos curat, longe cla/

Digitized by Google

riſſimi autores, etiā altius quædā agitare conati: rerū quoq; naturæ ſibi cognitionē vēdicauerūt, tāq̄ ſine ea trūca & debilis medicina eſſet. Poſt quos Serapion, primus omnium nihil hanc rationalem diſciplinam pertinere ad medicinam profeſſus, in vſu & experimentis eam poſuit. Quem Apollonius & Glaucias, & aliquanto pòſt Heraclides Tarentinus, & aliqui non mediocres viri ſecuti, ex ipſa profeſſione ſe Empiricos appellauerunt. Sic in duas parteis ea quoque, quæ victu curat, medicina diuiſa eſt: alijs rationalem artem: alijs vſum tantum ſibi vendicantibus: nullo vero quicq̄ poſt eos, qui ſupra comprehenſi ſunt, agitāte, niſi quod acceperat: donec Aſclepiades medendi rationem ex magna parte mutauit. Ex cuius ſucceſſoribus Themiſon nuper ipſe quoq; quædam in ſenectute deflexit. Et per hos quidem maxime viros ſalutaris iſta nobis profeſſio increuit. Quoniam autem ex tribus medicinæ partibus vt difficillima, ſic etiam clariſſima eſt ea, quæ morbis medetur, ante omnia de hac dicendum eſt. Et quia prima in eo diſſenſio eſt, quod alij ſibi experimentorum tantummodo notitiam neceſſariā eſſe contendunt: alij, niſi corporum rerúmq; ratione cōperta, non ſatis potentem vſum eſſe proponunt, indicādum eſt, quæ maxime ex vtraq; parte dicātur: quo facilius noſtra quoq; opinio interponi poſſit. Igitur hi qui rationalem medicinam profitentur, hæc neceſſaria eſſe proponūt: abditarū, & morbos continentium cauſarum notitiam: deinde euidentium, poſt hæc etiam naturalium actionū: nouiſſime partium interiorum. Abditas cauſas vocant, in quibus requiritur ex quibus principijs noſtra corpora ſint: quid ſequundam, quid aduerſam valetudinem faciat. Neq; enim credunt poſſe eum ſcire, quomodo morbos curare conueniat, qui, vnde hi ſint, ignoret. Neq; eſſe dubiū, quin alia curatione opus ſit, ſi ex quatuor principijs vel ſuperans aliquid, vel deficiens aduerſam valetudinem creat. vt quidam ex ſapientiæ profeſſoribus dixerunt. alia ſi in humidis omne vitium eſt: vt Herophilo viſum eſt. alia ſi in ſpiritu, vt Hippocrati. alia ſi ſanguis ī eas venas, quæ ſpiritui accommodatæ ſunt, trāſfunditur: & inflammationem, quam Græci φλεγμονὴν nominant, excitat: ea'que inflammatio talem motum efficit, qualis in febre eſt, vt Eraſiſtrato placuit. alia ſi manantia corpuſculi per inuiſibilia foramina ſubſiſtendo iter claudunt: vt Aſclepiades contendit. Eum vero recte curaturum, quem prima origo cauſæ non fefellerit. Neq; vero inficiantur experimēta quoq; eſſe neceſſaria: ſed ne ad hęc quidem aditum fieri potuiſſe, niſi ab aliqua ratione contendunt. Non enim quidlibet antiquiores viros ægris inculcaſſe, ſed cogitaſſe quid maxīe conueniret, & id vſu exploraſſe, quod antè cōiectura aliqua duxiſſet. Neq; intereſſe an nunc iam pleraq; explorata ſint: ſi à conſilio tamen cœperunt. Et id quidem in multis ita ſe habere. Sępe vero etiam noua incidere genera morborum, in quibus nihil adhuc vſus oſtenderit. Et ideo neceſſarium ſit

animaduertere

animaduertere vnde ea cœperit: ſine quo nemo mortalium reperire poſſit, cur hoc quàm illo potius vtatur. Et ob hæc quidem in obſcuro poſitas cauſas perſequuntur. Euidẽtes vero has appellant, in quibus quærũt initium morbi calor attulerit an frigus, fames an ſatietas, & quæ ſimilia ſunt. Occurſurum enim vitio dicunt eum qui originem non ignoraret. Naturales vero corporis actiones appellant, per quas ſpiritum trahimus & emittim⁹, cibum potionémque & aſſumimus, & coquimus. Itémque per quas eadẽ hæc in omnes membrorũ parteis degeruntur. Tum requirunt etiã quare venę noſtrę modo ſubmittant ſe, modo attollant. quæ ratio ſomni, quæ vigiliæ ſit. Sine quorum notitia neminem putant vel occurrere, vel mederi morbis inter hæc naſcentibus poſſe. Ex quibus quàm maximè pertinere ad rem cõcoctio videtur. Huic potiſſimũ inſiſtunt & duce alij Eraſiſtrato adteri cibum in ventre contendunt. alij Pliſtonico Praxagorę diſcipulo putreſcere. alij credũt Hippocrati per calorẽ cibos cõcoqui. Accedúntq; Aſclepiadis æmuli, qui omnia iſta vana & ſuperuacua eſſe proponunt. Nihil enim cõcoqui, ſed crudam materiam ſicut aſſumpta eſt in corp⁹ omne deduci. Et hæc quidem inter eos parum conſtant. Illud vero conuenit: alium dandum cibum laborantibus: ſi hoc, alium: ſi illud, verum eſt. Nam ſi terĩt intus, eum querẽdum eſſe qui facillimè teri poſſit. Si putreſcit: eum in quo hoc expeditiſſimum eſt. Si calor concoquit, eum qui maximè calorem moueat. At nihil ex his eſſe quærẽdum, ſi nihil concoquitur. Ea vero ſumẽda quæ maximè manent qualia aſſumpta ſunt. Eadémque ratione cum ſpiritus grauis eſt, cum ſomnus aut vigilia vrgẽt, eum mederi poſſe arbitrantur qui prius illa ipſa qualiter eueniant perceperit. Præter hæc cum in interioribus partibus, & dolores, & morborum varia genera naſcantur: neminem putãt his adhibere poſſe remedia, quæ ipſe ignoret. Neceſſarium ergo eſſe incidere corpora mortuorum eorúmque viſcera atq; inteſtina ſcrutari. Lõgéque optimè feciſſe Herophilum & Eraſiſtratum qui nocentes homines à regibus ex carcere acceptos, viuos inciderint. Conſiderarintq; etiam ſpiritu remanente, ea quæ natura antè clauſiſſet: eorúmque poſituram, colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, duritiem, mollitiẽ, liuores, contractum, proceſſus deinde ſingulorum & receſſus, & ſiue quid inſeritur alteri: ſiue quid partẽ alterius in ſe recipit. Neque enim cum dolor intus incidit, ſcire quid doleat eum, qui qua parte quodq; viſcus inteſtinúmve ſit, nõ cognouerit. Neque curari id quod ęgrum eſt poſſe ab eo, qui quid ſit, ignoret. Et cum per vulnus alicuius viſcera patefacta ſunt: eum qui ſanę cuiuſquam colorem partis ignoret, neſcire quid integrum, quid corruptum ſit. Ita ne ſuccurrere quidem poſſe corruptis. Aptiúsque extrinſecus imponi remedia, compertis interiorum & ſedibus & figuris: cognitaq; eorum magnitudine. Similésq; omnia, quæ poſita ſunt, rationes habere. Neque eſſe

Digitized by Google

crudele ſicut plerique proponunt hominum nocentium & horum quoque paucorum, ſupplicijs remedia populis innocentibus ſæculorum omnium quæri. Contrà hi, qui ſe empiricos ab experientia nominant, euidentes quidem cauſas vt neceſſarias amplectuntur. Obſcurarum vero cauſarum & naturalium actionum quæſtionem ideo ſuperuacuam eſſe contendunt: quoniam incomprehenſibilis natura ſit. Non poſſe vero comprehendi, patere ex eorum, qui de his diſputarunt, diſcordia. Cum de iſta re, neque inter ſapientiæ profeſſores, neq; inter ipſos medicos conueniat. Cur enim potius aliquis Hippocrati credat, quàm Herophilo, Cur huic potius, quàm Aſclepiadi: Si rationes ſequi velit, omnium poſſe videri non improbabiles. Si curationes, ab omnibus his ægros productos eſſe ad ſanitatem. Ita neq; diſputationi, neq; auctoritati cuiuſquam fidem derogari oportuiſſe. Etiã ſapientiæ ſtudioſos maximos medicos eſſe, ſi ratiocinatio hoc faceret. nũc illis verba ſupereſſe, deeſſe medẽdi ſciẽtiã. Differre quoq; pro natura locorum genera medicinæ: & aliud opus eſſe Romæ: aliud in Aegypto: aliud in Gallia. Quod ſi morbos eæ cauſæ facerẽt, quæ vbiq; eædem eſſent: remedia quoq; vbique eadem eſſe debuiſſent. Sæpe etiã cauſas apparere, vt puta lippitudinis, vulneris: neq; ex his patere medicinã. Quòd ſi ſcientiam hanc nõ ſubijciat euidens cauſa: multo minus eã poſſe ſubijcere, quę in dubio eſt. Cum igitur illa incerta, incõprehenſibilis ſit: à certis potius & exploratis petendum eſſe pręſidium. id eſt his, qui experientia in ipſis curationibus docuerit: ſicut in cæteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem, aut gubernatorem diſputatione, ſed vſu fieri. At nihil iſtas cogitationes ad medicinã pertinere: eo quoq; diſci, quòd qui diuerſo de his ſenſerit, ad eandem tamen ſanitatem homines perduxerint. Id enĩ feciſſe: quia non ab obſcuris cauſis, neq; à naturalibus actiõib9, quę apud eos diuerſæ erãt, ſed ab experimentis, prout cuique reſponderant, medendi vias traxerint. Ne inter initia quidem ab iſtis quæſtionibus deductam eſſe medicinam, ſed ab experimentis. Aegrorum enim, qui ſine medicis erant, alios propter auiditatem primis diebus protinus cibum aſſumpſiſſe: alios propter faſtidium abſtinuiſſe: leuatúmque magis eorum morbum eſſe, qui abſtinuerãt. Itémque alios in ipſa febre aliquid ediſſe: alios paulo ãte eam: alios poſt remiſſionem eius: optimè deinde his ceſſiſſe, qui poſt finem febris id fecerit. Eadémque ratione, alios inter principia protinus vſos eſſe cibo pleniore: alios exiguo: grauioréſq; eos factos, qui ſe implerent. Hæc, ſimilia que cum quotidie inciderent, diligentes homines notaſſe quæ plerúnque melius reſponderent: deinde ægrotantibus ea præcipere cœpiſſe. Sic medicinam ortam, ſubinde aliorum ſalute: aliorum interitu pernicioſa diſcernentem à ſalutaribus. Repertis deĩde medicinę iam remedijs, homines de rationib9 eorum diſſerere cœpiſſe: nec poſt rationem medicinam eſſe inuentam, ſed

post

Digitized by Google

poſt inuentã medicinã, rationẽ eſſe quęſitã. Requiritur etiã, ſi ratio idẽ doceat quod experiẽtia: an aliud. Si idẽ, ſupuacuã eſſe. Si aliud, eſſe contrariã. Primo tamẽ remedia explorãda ſumma cura fuiſſe. nũc vero iã explorata eſſe: neq; vlla, aut noua genera morborũ reperiri, aut nouã deſiderare medicinã. Quòd ſi iã incidat mali gen9 aliquod ignotũ: nõ ideo tamẽ fore medico de rebus cogitandũ obſcuris, ſed eum protinus viſurum, cui morbo id proximum ſit: tentaturúmque remedia ſimilia iſtis, quæ vicino malo ſępe ſuccurrerint, & per eius ſimilitudinem opem reperturum. Neque enim ſe dicere cõſilio medicum non egere, & irrationabile animal hanc artẽ poſſe præſtare: ſed has latentium rerum coniecturas ad rem non pertinere: quia non interſit, quid morbum faciat, ſed quid tollat. Neque ad rem pertineat quomodo, ſed quàm id optimè digeratur. Siue hac de cauſa concoctio incidat, ſiue de illa: & ſiue concoctio ſit illa, ſiue tãtum digeſtio. Neque quęrendum eſſe quomodo ſpiremus: ſed quid grauem tardúmque ſpiritũ expediat. Neque quid venas moueat, ſed quid quæ'que motus genera ſignificent. Hæc autem cognoſci experimentis, & in omnibus eiuſmodi cogitationibus in vtramque partem diſſeri poſſe. Itaquè ingenium & facũdiã vincere, morbos autem nòn eloquentia, ſed remedijs curari. Quæ ſi quis elinguis, vſu diſcreta bene norit: hunc aliquanto maiorem medicum futurum, quàm ſi ſine vſu linguam ſuam excoluerit. Atque ea quidẽ, de quibus dictum eſt, ſuperuacua eſſe tantummodo. Id vero quod reſtat etiam crudele: viuorum hominum aluum, atque præcordia incidi, & ſalutis humanæ præſidem artem non ſolum peſtem alicui, ſed hanc etiam atrociſſimam inferre: cum præſertim ex his, quæ tanta violentia quærantur, alia non poſſint omnino cognoſci: alia poſſint etiam ſine ſcelere. Nam colorẽ, liuorem, mollitiem, duritiem, ſimilia'que omnia non eſſe talia inciſo corpore qualia integro fuerint: quia cum corporibus inuiolata ſunt: hęc tamẽ metu, dolore, inedia, cruditate, laſſitudine, mille alijs mediocribus affectibus ſępe mutẽtur: multo magis veriſimile eſt interiora, quibus maior mollities, lux ipſa noua ſit, ſub grauiſſimis vulneribus, & ipſa trucidatione mutari. Neque quicquam eſſe ſtulti9, quàm quale quidque viuo homine eſt, tale exiſtimare eſſe moriente, imò iam mortuo. Nam vterum quidem, qui minus ad rem pertineat, ſpirante homine poſſe diduci: Simulat'que vero ferrum ad præcordia acceſſit, & diſciſſum tranſuerſum ſeptum eſt, quod membrana quadam ſuperiores parteis ab inferioribus diducit (διάφραγμα Græci vocant) hominem protinus animam amittere. Ita demum mortui præcordia, & viſcus omne in conſpectũ latrocinãtis medici dari, quod neceſſe ſit tale eſſe, quale mortui ſit: non quale viui fuit. Itaquè conſequi medicum, vt hominem crudeliter iugulet: non vt ſciat qualia viui viſcera habeamus. Si quid tamen ſit, quod adhuc ſpirante homine cõſpectui ſub=

ijciatur:id ſæpe caſum offerre curantibus. Interdum enim gladiatorem in harena, vel militem in acie, vel viatorem à latronibus exceptum ſic vulnerari, vt eius interior aliqua pars aperiatur:& in alio alia ſita:ita ſedem, poſitum, ordinem, figuram, ſimiliáque cognoſcere prudentem medicum non cædem, ſed ſanitatem molientem:idque per miſericordiam diſcere, quod alij dira crudelitate cognouerint. Ob hoc ne mortuorum quidem lacerationem neceſſariam eſſe. Quæ & ſi non crudelis, tamen fœda ſit:cum aliter plæraque in mortuis ſe habeant. Quantum vero in viuis cognoſci poteſt, ipſa curatio oſtẽdat. Cũ hæc per multa volumina, ꝑ quæ magnę cõtẽtiõis diſputationes à medicis ſæpe tractata ſint, atque tractentur:ſubijciendum eſt, quæ proxima vero videri poſſint. Ea neque addicta alterutri opinioni ſunt, neque ab vtraque nimium abhorrẽtia, media quodammodo inter diuerſas ſententias. Quod in plurimis contentionibus deprehendere licet ſine ambitione verum ſcrutantibus, vt in hac ipſa re. Nam quæ demũ cauſæ, vel ſecũdam valetudinem præſtent, vel morbos excitent, quomodo ſpirit9, aut cibus vel detrahatur, vel digeratur:ne ſapiẽtiæ quidẽ profeſſores ſcientia cõprehendunt, ſed coniectura perſequuntur. Cuius autẽ rei nõ eſt certa notitia, eius opinio certũ reperire remediũ non poteſt. Verúmque eſt ad ipſam curandi rationem nihil plus conferre, q̃ experientiã. Quanq̃ igitur multa ſint ad ipſas artes propriè non pertinentia, tamen eas adiuuat excitãdo artificis ingeniũ. Itaq; iſta quoq; naturę rerũ cõtẽplatio, q̃uis nõ faciat medicũ aptiorẽ, tamen medicinę reddit profectũ. Veriq; ſimile eſt, & Hippocratẽ, & Eraſiſtratũ, & quicũq; alij nõ cõtenti ſint febres & vlcera agitare:rerum quoq; naturã ex aliqua parte ſcrutati ſunt, non ideo quidem medicos fuiſſe, verũ ideo quoq; maiores medicos extitiſſe. Ratione verò opus eſt ipſi medicinę, & ſi non inter obſcuras cauſas, neque inter naturales actiones, tamen ſępe. Eſt enim hęc ars coniecturalis:neque reſpõdet ei plęrunque non ſolum coniectura, ſed etiam experientia. Et interdum non febris, non cibus, non ſomnus ſubſequitur ſicut aſſueuit. Rarius, ſed aliquando morbus quoque ipſe nouus eſt, quem nõ incidere, manifeſtè falſum eſt: cum ætate noſtra quædam ex naturalibus partibus carne prolapſa & arente, intra paucas horas expiauerit. Sic vt nobiliſſimi medici, neque genus mali, neque remedium inuenerint. Quos ego nihil tentaſſe iudico:quia nemo in ſplendida perſona periclitari coniectura ſua voluerit, ne occidiſſe, niſi ſeruaſſet, videretur. Veri tamen ſimile eſt, potuiſſe aliquid cogitare detracta tali verecundia, & fortaſſe reſponſurum fuiſſe id quod aliquis eſſet expertus. Ad quod medicinę genus neque ſemper ſimilitudo aliquid confert, & ſi quando confert, tamen idipſum rationale eſt inter multa ſimilia genera & morborum & remediorum cogitare:quo potiſſimum medicamento ſit vtẽdum. Cũ igitur talis res incidit, medicus aliquid oportet inueniat, quod

non

non vtique fortaſſe,ſed ſæpius tamen etiam reſpondeat. Petet autem nouum quoque conſilium non ab rebus latentibus (iſtæ enim dubiæ & incertæ ſunt) ſed ab his quæ explorari poſſunt:id eſt,euidẽtibus cauſis. Intereſt enĩ fatigatio morbũ, an ſitis,an frigus,an calor,an vigilia,an fames fecerit: an cibi, vinique abundantia,an intemperantia libidinis. Neque ignorare hunc oportet,quæ ſit ægri natura:humidum magis, an magis ſiccum corpus eius ſit:validi nerui,an infirmi:frequẽs aduerſa valetudo an rara:ea quę cũ eſt,vehemẽs eſſe ſoleat,an leuis:breuis, an longa. Quod is vitæ genus ſit ſecutus,laborioſum,an quietum:cum luxu,an cũ frugalitate. Ex his enim ſimilibúsque ſæpe curandi noua ratio ducenda eſt. Quamuis ne hęc quidem ſic præteriri debent, quaſi nullam controuerſiam recipiant. Nam & Eraſiſtratus non ex his fieri morbos dixit:quoniam & alij & ijdẽ aliàs, poſt iſta non febricitarent:& quidam medici ſæculi noſtri ſub autore, vt ipſi videri volunt,Themiſone contendunt nullius cauſæ notitiam quicquam ad curationes pertinere:ſatiſque eſſe quędam communia morborum intueri. Siquidem horum tria genera eſſe:vnum adſtrictum, alterum fluens,tertium mixtum. Nam modo parum excernere ægros, modo nimium, modo alia parte parum,alia nimium.Hæc autem genera morborum, modo acuta eſſe,modo longa:& modo increſcere,modo conſiſtere:modo minui conſueuerunt. Cognito igitur eo quod ex iſtis eſt,ſi corpus adſtrictum eſt,digerendum eſſe:ſi profluuio laborat,continendum: ſi mixtum vitiũ habet, occurrendum ſubinde vehementiori malo. & aliter acutis morbis medendum,aliter vetuſtis:aliter increſcentibus,aliter ſubſiſtentibus:aliter iam ad ſanitatem inclinantibus.Horum obſeruationem, medicinam eſſe, quã ita finiunt,vt quaſi viam quandam, quam μεθοδὸν Gręci nominant,eorúmq; quę in morbis communia ſunt,contemplatricem eſſe contendunt: ac neq; rationalibus ſe, neque experimenta tantũ ſpectantibus annumerari volũt: cum ab illis eo nomine diſſentiant,quòd in coniectura rerum latentium volunt eſſe medicinam ab his eò,quòd parum artis eſſe in obſeruatione experimentorum credunt. Quod ad Eraſiſtratum pertinet,primum ipſa euidẽtia eius opinioni repugnat:quia raro niſi poſt horum aliquid morbus venit. Deinde non ſequitur,vt quod alium nõ afficit,aut eundem aliàs,id ne alteri quidem:aut eidem tempore alio noceat. Poſſunt enim quædã ſubeſſe corpori,vel ex infirmitate eius, vel ex aliquo affectu, quæ vel in alio non ſunt, vel in hoc aliàs non fuerunt:ea'que per ſe non tanta vi cõcitãt morbum, tamen obnoxium magis alijs iniurijs corpus efficiunt. Quòd ſi contemplationem rerum naturæ,quam temerè medici ſibi vendicant, ſatis comprehendiſſet,etiam illud ſciſſet, nihil omnino ob vnam cauſam fieri, ſed id ꝑ cauſa apprehendi,quod contuliſſe plurimum videtur. Poteſt autem id dũ ſolum eſt non mouere,quod iunctum alijs maximè mouet.Accedit ad hęc

quod ne ipſe quidem Eraſiſtratus, qui tranſſuſo in arterias ſanguine febrẽ fieri dicit, id'q; nimis repleto corpore incidere repperit: cur ex duob⁹ æquẽ repletis alter in morbũ iciderit, alter õni periculo vacarit, quod quotidie fieri apparet, non diſcreuerit. Ex quo diſci poteſt, vt vera ſit illa trãſſuſio: tamen illam non per ſe, cum plenum corpus eſt, fieri: ſed cum horum aliquid acceſſerit. Themiſonis vero ęmuli, ſi perpetua quę promittunt habent, magis etiam quàm ylli rationales ſunt. Neq; enim ſi quis non omnia tenet quę rationalis alius probat, protinus alio nouo nomine artis indiget. Si modo, quod primum eſt, non memoriæ ſoli, ſed rationi quoque inſiſtit. Si vero, quod proprius eſt, vix ylla perpetua pręcepta medicinalis ars recipit: idem ſunt quod hi, quos experimenta ſola ſuſtinẽt. Eò magis quoniam ſi cõpreſſerit aliquem morbus an fugerit, quilibet etiã imperitiſſimus videt. Quid autem compreſſum corpus reſoluat, quod ſolutum teneat, ſi à ratione tractatum eſt, rationalis eſt medicus. Si vt ei qui ſe rationalem negat, confiteri neceſſe eſt: ab experientia empiricus eſt. Ita apud eũ morbi cognitio extra artem: medicina infra vſum eſt. Neq; adiectum quicquam empiricorum profeſſioni, ſed demptum eſt: quoniam illi multa circunſpiciunt, hi tãtũ facillima & non plus quàm vulgaria. Nam & hi qui & pecoribus ac iumentis medẽtur, cũ propria cuiuſque ex multis animalibus noſſe non poſſunt, communibus tantummodo inſiſtunt. Et exteræ gentes cum ſubtilem medicinæ rationem non nouerint, communia tantum vident. Et qui amplè valetudinarios nutriunt, quia ſingulis ſumma cura conſulere non ſuſtinẽt, ad communia iſta confugiunt. Neque Hercules iſtud & antiqui medici neſcierunt, ſed his contenti nõ fuerunt. Ergo etiam vetuſtiſſimus autor Hippocrates dixit mederi oportere & cõmunia & propria intuẽtem. Ac ne iſti quidem ipſi intra ſuam profeſſionem conſiſtere vllo modo poſſunt. Siquidem & compreſſorum, & fluentium morborum genera diuerſa ſunt: faciliúsque id in his quę fluunt, inſpici poteſt. Aliud eſt enim ſanguinem, aliud bilem, aliud cibum vomere: aliud deiectionibus, aliud torminibus laborare: aliud ſudore digeri, aliud tabe conſumi. Atque in parteis quoq; humor erumpit, vt in oculos aurésq;. Quo periculo nullum humanum membrũ vacat, Nihil autem horum ſic, vt aliud, curatur. Ita protin⁹ in his à communi fluentis morbi contemplatione, ad propriam medicina deſcendit. Atque in hac quoque rurſus alia proprietatis notitia ſæpe neceſſaria eſt: quia non eadem omnibus etiam in ſimilibus caſibus opitulantur. Siquidẽ certæ quędã res ſunt: quæ in pluribus vẽtrẽ aut aſtringũt, aut reſoluũt. Inueniuntur tamen in quibus aliter atq; in cæteris idẽ eueniat. In his ergo cõmuniũ inſpectio contraria eſt: propriorum tantum ſalutaris. Et cauſę quoq; æſtimatio ſæpe morbum ſoluit. Ergo etiam ingenioſiſſimus ſęculi noſtri medicus, quem nuper vidimus, Caſſius febricitãti cuidam, & magna ſiti affe-

cto,

cto,cum poſt ebrietatem eum premi cœpiſſe cognoſceret, aquam frigidã ingeſſit. Qua ille epota,cũ vini vim miſcendo fregiſſet: ꝓtinus febrẽ ſomno & ſudore diſcuſſit. Quod auxiliũ medicus opportunè ꝓuidit:nõ ex eo quod aut ſtrictũ corpus erat, aut fluebat:ſed ex cauſa,quæ antè præceſſerat. Eſt'q; etiã ꝓprium aliquid & loci, & temporis iſtis quoq; auctoribus, qui cum diſputãt,quẽadmodum ſanis hominibus agẽdum ſit,pręcipiũt, vt grauibus aut locis,aut temporibus magis vitetur frigus,ęſtus, ſacietas, labor,libido,magiſq; vt cõquieſcat hiſdem aut locis, aut tẽporibꝰ.ſi quis grauitatem corporis ſentit:ac neq; vomitu ſtomachũ,neq; purgatiõe aluũ ſolicitet. Quæ vera quidẽ ſunt: à cõmunibus tamen ad quædã ꝓpria deſcendunt:niſi perſuadere nobis volunt,ſanis quidẽ cõſiderandũ eſſe,quod cælum,quod tempus anni ſit:ęgris vero non eſſe. Quibus tãto magis omnis obſeruatio neceſſaria eſt,quanto magis obnoxia offenſis infirmitas eſt. Quinetiam morborum in hiſdem hominibus alię atq; alię ꝓprietates ſũt: & qui ſequũdis aliquãdo fruſtra curatꝰ eſt,contrarijs ſæpe reſtituitur. Plurima'q; in blãdo cibo diſcrimina reperiũtur. Ex quibus cõtentus vno ero. Nam famem facilius fert adoleſcens,quàm puer:facilíꝰ in denſo cęlo,quã in tenui:facilius in hyeme,quàm æſtate:facilius vno cibo, q̃ prãdio quoq; aſſuetus: facilius inexercitatus,quã exercitatus homo ſuſtinet. Sæpe autẽ in eo magis neceſſaria cibi feſtinatio eſt,qui minꝰ inediam tolerat. Ob quę coniitio eum qui propria nõ nouit, communia tantum intueri debere:eũque qui noſſe propria poteſt:illa quidẽ nõ oportere negligere,ſed his quoque inſiſtere. Ideo'q; cum par ſcientia ſit, vtiliorem tamen medicum eſſe amicum, q̃ extraneum. Igitur vt ad ꝓpoſitum meum redeã,rationalẽ quidem puto medicinam eſſe debere:inſtrui vero ab euidentibus cauſis,obſcuris omnibus non à cogitatiõe artificis,ſed ab ipſa arte reiectis. Incidere autẽ viuorum corpora,& crudele,& ſuperuacuum eſt.mortuorum corpora diſcentibus neceſſarium. Nam poſitum & ordinem noſſe debent. Quæ cadauera melius quã viuus & vulneratus homo repręſentant. Sed & cætera quę modo in viuis cognoſci poſſunt,in ipſis curationibus vulneratorũ paulo tardius,ſed aliquando mitius vſus ipſe mõſtrauit. His propoſitis,primũ dicam quemadmodum ſanos agere conueniat: tum ad ea tranſibo, quæ ad morbos,curationéſque eorum pertinebunt.

Digitized by Google

Caput primum quemadmodum ſanos agere conueniat.

SAnus homo qui & bene valet, & ſuæ ſpontis eſt, nullis obligare ſe legibus debet: ac neque medico, neque iatraliptа egere. Hũc oportet varium habere vitę genus: modo ruri eſſe, modo in vrbe: ſæpiúsque in agro, nauigare, venari, quieſcere interdum: ſed frequentius ſe exercere. Siquidem ignauia corpus hebetat: labor firmat: illa maturam ſenectutem: hic longam adoleſcentiam reddit. Prodeſt etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis vti: modo vngi, modo idipſum negligere. nullum cibi genus fugere, quo populus vtatur: interdum in conuiuio eſſe, interdum ab eo ſe retrahere: modo plus iuſto, modo non amplius aſſumere. bis die potiꝰ, quàm ſemel cibum capere, & ſemper quamplurimum: dummodo hunc cõcoquat. Sed vt huius generis exercitationes, cibiq; neceſſarij ſunt, ſic athletici, ſuperuacui. Nam & intermiſſus propter ciuiles aliquas neceſſitates ordo exercitationis, corpus affligit: & ea corpora quæ more eorum repleta ſunt, celerrimè & ſeneſcunt & ægrotant. Concubitus vero neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcẽdus eſt. Rarus corpus excitat: frequens ſoluit. Cum autem frequens non numero ſit, ſed natura: ratione ætatis & corporis ſcire licet eum non inutilem eſſe, quem corporis neq; languor, neq; dolor ſequitur. Idem interdiu peior eſt: noctu tutior. ita tamen ſi neq; illum cibus, neq; hunc cum vigilia labor ſtatim ſequitur. Hæc firmis ſeruanda ſunt: cauendúmq; ne in ſequũda valetudine, aduerſæ præſidia cõſumantur.

Quæ ſtomacho imbecillis ſeruanda ſint. Caput. II.

ET imbecillis ſtomacho, quo in numero magna pars vrbanorum, omnésque penè cupidi literarum ſunt, obſeruatio maior neceſſaria eſt: vt quod vel corporis, vel loci, vel ſtudij ratio detrahit, cura reſtituat. Ex his igitur qui bene concoxit, manè tutò ſurget: qui parum quieſcere debet: & ſi manè ſurgendi neceſſitas fuerit, redormire. Qui non cõcoxit, ex toto cõquieſcere, ac neque labori ſe, neque exercitatiõi, neque negotio credere. Qui crudum ſine præcordiorum dolore ructat, is ex interuallo aquam frigidam bibere, & ſe nihilo minus cõtinere. Habitare vero ædificio lucido perflatum æſtiuum hibernũ ſolem habente: cauere meridianum ſolem: matutinum & veſpertinum frigus: itémque auras fluminum atque ſtagnorum: miniméque nubilo cælo ſoli aperienti ſe committere, ne modo frigus, modo calor moueat. Quæ res maximè grauedines deſtillationésque concitat. Magis vero grauibus locis iſta ſeruãda ſunt, in quibus etiam peſtilentiam faciũt. Scire autem licet integrum corpus eſſe, cũ cotidie manè vrina alba, dein ruffa eſt. Illud cõcoquere, hoc concoxiſſe ſignificat. Vbi experrectus eſt aliquis, paulum intermittere: deinde, niſi

Digitized by Google

hyems eſt, fouere os multa aqua frigida debet: longis diebus meridiari potius ante cibum: ſin minus, poſt eum. per hyemem potiſſimum totis noctibus conquieſcere. Sin lucubrandum eſt, non poſt cibũ id facere, ſed poſt concoctionem. Quẽ interdiu vel domeſtica, vel ciuilia officia tenuerunt, huic tempus aliquod ſeruandum curationi corporis ſui eſt. Prima aũt eius curatio exercitatio eſt, quæ ſemper antecedere cibũ debet: in eo qui minus laborauit, & bene cõcoxit, ãplior: in eo qui fatigat9 eſt, & minus cõcoxit, remiſſior. Cõmodè vero exercent, clara lectio, arma, pila, curſus, ãbulatio. Atq; hæc nõ vtiq; plana cõmodior eſt: Siquidẽ melius aſcenſus quoq; & deſcẽſus cũ quadã varietate corpus moueat: niſi tamen id per q̃ imbecillũ eſt. Melior autẽ eſt ſub dio, q̃ in porticu: melior ſi caput patitur in ſole, q̃ in vmbra: melior in vmbra, q̃ parietes aut viridaria efficiũt, q̃ quæ tecto ſubeſt: melior recta, q̃ flexuoſa. Exercitationis autem plerunq; finis eſſe debet ſudor: aut certe laſſitudo, quę citra fatigationẽ ſit: idq; ipſum modo minus, modo magis faciendum eſt. Ac ne his quidem athletarum exẽplo, vel certa eſſe lex, vel immodic9 eſſe labor debet. Exercitationẽ recte ſequitur modo vnctio vel in ſole, vel ad ignem: modo balineum: ſed conclaui quàm maxie & alto, & lucido, & ſpacioſo. Ex his vero neutrum ſępe fieri oportet: ſed ſępius alterutrum pro corporis natura. Poſt hæc paulum conquieſcere opus eſt. Vbi ad cibum vẽtum eſt, ſępe inutilis nimia ſatietas: ſępe inutilis nimia abſtinentia: ſæpe, ſi qua intemperantia ſubeſt, durior eſt in potione quàm in eſca. Cibus à ſalſamentis, oleribus, ſimilibúſque rebus, melius incipit. Tum caro aſſumẽda eſt, quę aſſa optima, aut elixa eſt. Condita omnia duabus de cauſis inutilia ſunt: quoniã & plus propter dulcedinem aſſumitur: & quod modo par eſt, tamen ægrius concoquitur. Secunda menſa bono ſtomacho nihil nocet: in imbecillo coaceſcit. Si quis itaq; hoc parũ valet, palmulas, poma'q;, & ſimilia, melius primo cibo aſſumit. Poſt multas potiones, quę aliquantum ſitim exceſſerũt, nihil edendũ eſt. poſt ſatietatem nihil agẽdum. Vbi expletus eſt aliquis, facilius concoquit: ſic quicquid aſſumpſit, potione aquæ frigidę includit: tum pauliſper inuigilat: deinde bene dormit. *Si* quis interdiu ſe ĩplebit, poſt cibũ neq; frigori, neq; ęſtui, neq; labori ſe debet committere. Neq; enim tam facile hęc inani corpore quàm repleto nocent. Si quibus de cauſis futura inedia eſt, labor omnis vitandus eſt.

Obſeruationes quędam, prout res noue accidunt, & corporum genera, & ſexus, & ætates, & tempora anni ſunt.

Caput tertium.

VT que hęc quidem penè perpetua ſunt. Quaſdã autem obſeruationes deſiderãt & noue res, et corporũ genera, & ſexus, & ętates, & tẽpora anni. Nam neq; ex ſalubri loco in grauem, neq; ex graui in ſalubrem tranſitus ſatis tutus eſt. Ex ſalubri in grauem prima hyeme: ex

graui

grauí,in eum qui ſalubris eſt,prima æſtate tranſire melius eſt. Neq; vero ex multa fame,nimia ſatietas:neque ex nimia ſatietate fames idonea eſt. Periclitatúrque & qui ſemel,& qui bis die cibum incontinenter contra conſuetudinem aſſumit. Item neq; ex nimio labore ſubitum ocium,neq; ex nimio ocio ſubit9 labor ſine graui noxa eſt. Ergo quum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit aſſueſcere. Omnem etiam laborem facilius vel puer, vel ſenex,quàm inſuet9 homo ſuſtinet. Atq; ideo quoq; nimis ocioſa vita vtilis non eſt:quia poteſt incidere laboris neceſſitas. Si quando tamen inſuetus aliquis laborauit,aut multo plus quàm ſolet: etiã is qui aſſueuit. huic ieiuno dormiendum eſt:multo magis ſi etiam os amarum eſt,vel oculi caligãt,aut venter perturbatur. Tum enim non dormiẽdum tantummodo ieiuno eſt, ſed etiam in poſterum diem permanẽdum,niſi cito id quies ſuſtulit. Quod ſi factum eſt,ſurgere oportet,& lentè paululum ambulare. At ſi ſomni neceſſitas nõ fuit,quia modice magis aliquis laborauit,tamen ingredi aliquid eodem modo debet. Communia deinde omnibus ſunt poſt fatigationem cibum ſumpturis,vbi paulum ambulauerũt. ſi balneum nõ eſt, calido loco, vel in ſole,vel ad ignem vngi,atq; ſudare. ſi eſt,ante omnia in tepidario reſidere:deinde vbi paulum conquieuerunt,intrare & deſcendere in ſoliũ:tum multo oleo vngi, leniterque perfricari, iterum in ſolium deſcendere. Poſt hæc,os aqua calida fouere:deĩde frigida. Balneum his feruens idoneum nõ eſt. Ergo ſi nimiũ alicui fatigato penè febris eſt, huic abũdẽ eſt loco tepido demittere ſe inguinib9 tenus in aquã calidam, cui paulum olei adiectum, deinde totũ quidem corpus,maxime tamẽ eas parteis, quę in aqua fuerũt, leniter perfricare ex oleo, cui vinum & paulum contriti ſalis ſit adiectum. Poſt hęc omnibus fatigatis aptũ eſt cibum ſumere,eo'q; humido vti:aqua, vel certe diluta potione eſſe contentos: maximéq; ea quæ moueat vrinam. Illud quoq; noſſe oportet,quòd ex labore ſudanti frigida potio perniciosiſſima eſt:atq; etiam,quũ ſudor ſe remiſit,itinere fatigatis ĩutilis. A balineo quoq; venientibus Aſclepiades inutilem eam iudicauit. Quod in his verũ eſt,quibus aluus facilè,nec tutò reſoluitur,quiq; facile inhorreſcunt:perpetuum in omnibus non eſt,quum potius naturale ſit potione æſtuantem ſtomachum refrigerari,frigentem calefieri. Quod ita præcipio,vt tamen fatear, ne ex hac quidem cauſa ſudanti adhuc frigidum bibẽdum eſſe. Solet etiam prodeſſe poſt varium cibum,frequentéſq; dilutas potiones,vomitus: & poſtero die longa quies: deinde modica exercitatio. Si aſſidua fatigatio vrget,inuicem modo aqua,modo vinum bibendum eſt:raro'q; balneo vtẽdum. Leuat'q; laſſitudinem etiã laboris mutatio:eúmq;, quem nouum genus eiuſdem laboris preſſit,id quod in cõſuetudine eſt,reficit. Fatigato cotidianum cubile tutiſſimum eſt:inſolitum cõtrà,laſſat. Quod enim cõtra conſuetudinem eſt,nocet:ſeu molle,ſeu durum eſt. Propriè quædam ad eũ

pertinent,

pertinent, qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipſo quoq; itinere frequens frictio. Poſt iter, primum ſedile, deinde vnctio: tum calida aqua in balneo magis ſuperiores parteis, quàm iferiores foueat. Si quis vero exuſtus in ſole eſt, huic in balneũ protinus eundum eſt: perfundendúmq; oleo corpus & caput: deinde in ſolium bene calidũ deſcendendum eſt: tum multa aqua per caput infundẽda prius calida: deide frigida. At ei qui perfrixit, opus eſt in balneo primum inuoluto ſedere, donec inſudet: tum vngi: deide lauari: cibum modicum, deinde potiones meracas aſſumere. Is vero qui nauigauit, & nauſea preſſꝰ eſt, ſi multã bilẽ euomuit, vel abſtinere cibo debet, vel paulum aliquid aſſumere. Si pituitam acidam effudit, vtiq; ſumere cibum: ſed aſſueto leuiorem. ſi ſine vomitu nauſea fuit, vel abſtinere, vel poſt cibum vomere. Qui vero toto die, vel in vehiculo, vel in ſpectaculis ſedit, huic nihil currẽdum, ſed lentè ambulandum eſt. Lẽta quoq; in balneo mora, dein cæna exigua prodeſſe conſueuerunt. Si quis in balneo æſtuat, reficit hunc ore exceptum, & in eo retentum acetum. Si id non eſt, eodẽ modo frigida aqua aſſumpta. Ante omnia autem norit quiſque naturam ſui corporis: quoniam alij graciles, alij obeſi ſunt, alij calidi, alij frigidiores: alij humidi, alij ſicci: alios aſtricta, alios reſoluta aluꝰ exercet. Raro quiſq̃ nõ aliquam partem corporis imbecillam habet. Tenuis vero homo implere ſe debet, plenus extenuare, calidus refrigerare, frigidus calefacere, madẽs ſiccare, ſiccus madefacere. Itémque aluũ firmare is cui fuſa: ſoluere is, cui aſtricta eſt. Succurrendúmque ſemper parti maximè laboranti eſt. Implet autẽ corpus modica exercitatio, frequentior quies, & ſi poſt prandium eſt balneum, contracta aluus, modicum frigus hyeme, ſomnus & plenus, & non nimis longus, molle cubile, animi ſecuritas, aſſumpta per cibos & potiões maximè dulcia & pinguia, cibus & frequentior, & quantus pleniſſimus poteſt concoqui. Extenuat corpus aqua calida ſi quis in eam deſcendit, magisque ſi ſalſa eſt, in ieiunio balneum, inurens ſol, & omnis calor, cura, vigilia, ſomnus nimium vel breuis, vel longus, lectus per æſtatem terra, hyeme durum cubile, curſus, multa ambulatio, omniſque vehemens exercitatio, vomitꝰ, deiectio, acidæ res & auſterę, & ſemel die aſſumptæ epulę, & vini non per frigidi ieiuno potio in conſuetudinem adducta. Cum vero inter extenuantia poſuerim vomitum & deiectionem, de his quoque propriè quædam dicenda ſunt. Eiectum eſſe ab Aſclepiade vomitum in eo volumine, quod de tuenda ſanitate compoſuit, video: neque reprehendo, ſi offenſus eorum eſt conſuetudine, qui cotidie eijciendo vorandi facultatem moliuntur. Paulo etiam longius proceſſit: idem purgationes quoque eodem volumine expulit. Et ſunt hæ pernicioſæ, ſi nimis valentibus medicamentis fiunt. Sed hec tamen ſubmouenda eſſe non eſt perpetuum: quia corporũ, temporúmque ratio poteſt ea facere neceſſaria, dum & modo, & non niſi cum opus eſt, adhibeantur.

hibeantur. Ergo ille quoque ipſe, ſi quid iam corruptũ eſſet, expelli debere, confeſſus eſt. Ita non ex toto res condemnanda eſt, ſed eſſe eius etiam plures cauſæ poſſunt: éſtque in ea quædam paulo ſubtilior obſeruatio adhibenda. Vomitus vtilior eſt hyeme, quàm æſtate. Nam tum & pituitæ plus, & capitis grauitas maior ſubeſt. Inutilis eſt gracilibus, & imbecillum ſtomachum habentibus. Vtilis eſt plenis & bilioſis omnibus, ſi vel nimium ſe replerunt, vel parum concoxerunt. Nam ſiue plus eſt, quàm quod concoqui poſſit, periclitari ne corrumpatur, non oportet. Si vero corruptum eſt: nihil commodius eſt, quàm id, qua via primum expelli poteſt, eijcere. Itaquè vbi amari ructus cum dolore & grauitate præcordiorum ſunt, ad hunc protinus confugiendum eſt. Item prodeſt ei, cui pectus æſtuat, & frequens ſaliua, vel nauſea eſt: aut cui ſonant aures, aut madẽt oculi, aut os amarum eſt. Similitérque ei, qui vel cælum, vel locum mutat: ijſque quibus, ſi per plures dies non vomuerunt, dolor pręcordia infeſtat. Neque ignoro inter hęc præcipi quietem, quæ non ſemper contingere poteſt agendi neceſſitatem habentibus: nec in omnibus idem facit. Itaquè iſtud luxuriæ cauſa fieri nõ oportere confiteor. Interdum valetudinis cauſa recte fieri experimẽtis credo. Commoneo tamen ne quis, qui valere & ſeneſcere volet, hoc cotidianũ habeat. Qui vomere poſt cibum volet, ſi ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet aſſumere: ſi difficilius, aquæ, vel ſalis, vel mellis paulum adijcere. At qui manè vomiturus eſt, antè bibere mulſum, vel iſopum: aut eſſe radiculam debet: deinde aquam tepidam, vt ſuprà ſcriptũ eſt, bibere. Cætera quę antiqui medici præceperunt, ſtomachũ omnia infeſtant. Poſt vomitum, ſi ſtomachus infirmus eſt, paulum cibi, ſed huius idonei, guſtandum: & aquæ frigidę cyathi treis bibendi ſunt. Si autẽ vomitus fauces exaſperauit, qui vomuit, ſi manè id fecit, ambulare debet: tum vngi, deinde cęnare. Si poſt cęnam, poſtero die lauari, & in balneo ſudare. hinc ꝓximus cibus mediocris vtilior eſt, iſque eſſe debet cum pane heſterno: vino auſtero meraco, & carne aſſa, cibiſq; omnibus quàm ſicciſſimis. Qui vomere bis in menſe vult, melius conſulet, ſi biduo continuarit, quàm ſi poſt quintumdecimum diem vomuerit: niſi hæc mora grauitatem pectori facient. Deiectio autem medicamento quoque petenda eſt, vbi venter ſuppreſſus parum reddit: ex eóque inflammationes, caligines, capitis dolores, aliáq; ſuperioris partis mala increſcunt. quid enim inter hæc adiuuare poſſunt quies & inedia, quæ per illas maxime eueniunt? Qui eijcere volet, primũ cibis viniſq; vtetur his, quæ hoc pręſtant. Dehinc ſi parum illa proficient, aloen ſumat. Sed purgatiões quoq;, vt interdum neceſſarię ſunt, ſic vbi frequẽtes ſunt, periculum afferunt. Aſſueſcit enim non ali corpus, & ob hoc infirmum erit: cum omnibus morbis obnoxia maximè infirmitas ſit. Calefacit autem vnctio, aqua ſalſa, magiſque ſi calida eſt, omnia ſalſa, amara,

carnoſa,

Digitized by Google

carnoſa: ſi poſt cibum eſt balneum, vinum auſterum. Refrigerat in ieiunio & balneũ, & ſomnus, niſi nimis longus eſt: & omnia acida, aqua quàm frigidiſſima. oleum ſi aquę miſceatur. Humidum autem corpus efficit labor maior quàm ex conſuetudine: frequens balneum, cibus plenior, multa potio: poſt hæc ambulatio & vigilia. Per ſe quoque ambulatio multa, & vehemẽs, & matutina exercitatio, & nõ protinus cibus adiectus: ea genera eſcæ quæ veniunt ex locis frigidis & pluuijs & irriguis. Cõtrà ſiccat modica exercitatio, fames, vnctio ſine aqua, calor, ſol modicus, frigida aqua, cibꝰ exercitationi ſtatim ſubiectus, & is ipſe ex ſiccis & æſtuoſis locis veniens. Aluum aſtringit labor, ſedile, creta figuralis corpori illita, cibus imminutus, & is ipſe ſemel die aſſumptus ab eo qui bis ſolet: exigua potio, néque adhibita, niſi cum cibi quis quãtum aſſumpturus eſt, cepit: poſt cibum quies. Contrà ſoluit aucta ambulatio, atq; eſca: poſt motus qui poſt cibũ eſt, ſubinde potiones cibo immixtæ. Illud quoq; ſcire oportet, quod ventrem vomitus ſolutum comprimit: compreſſum ſoluit. Itémq; cõprimit is vomitus, qui ſtatim poſt cibum eſt: ſoluit is qui tardè ſuperuenit. Quod ad ætates vero pertinet, inediam facillimè ſuſtinent mediæ ætates: minus iuuenes: minimè pueri & ſenectute confecti. Quo minus fert facile quiſq;, eo ſępius debet cibum aſſumere: maximéq; eo eget qui increſcit. Calida lauatio & pueris, & ſenibus apta eſt. Vinum dilutius pueris, ſenibus meracius: neutri ætati quæ inflationes mouent. Iuuenum minus quæ aſſumant, & quomodo curentur, intereſt. Quibus iuuenibus fluxit aluus, plærunq; in ſenectute contrahitur. quibus in adoleſcentia fuerit aſtricta, ſæpe in ſenectute ſoluitur. Melior eſt autem in iuuene fuſior: in ſenectute aſtrictior. Tempus quoq; anni cõſiderare oportet. Hyeme plus eſſe cõuenit: minus, ſed meracius bibere: multo pane vti, carne potius elixa, modicè oleribus: ſemel die cibum capere, niſi nimis venter aſtrictus eſt. Si prandet aliquis, vtilius eſt exiguũ aliquid & ipſum ſiccũ ſine carne, ſine potiõe ſumere. Eo tẽpore anni calidis omnibus potius vtendũ eſt, vel calorem mouentibus. Venus tum non æquè pernicioſa eſt. At vere paulum cibo demendum: adijciendúmq; potioni: ſed dilutius tamen bibendum eſt, magis carne vtẽdum, magis oleribus: tranſeundum paulatim ad aſſa ab elixis. Venus eo tẽpore anni tutiſſima eſt. Aeſtate vero & potiõe, & cibo corpus ſępius eget. Ideo prandere quoq; commodum eſt. Eo tempore aptiſſima ſunt & caro, & olus, potio quàm dilutiſſima, vt ſitim tollat, nec corpus incendat: frigida lauatio, caro aſſa, frigidi cibi, vel qui refrigerent. Vt ſæpius autem cibo vtendum, ſic exiguo eſt. Per autumnum propter cæli varietatem periculũ maximum eſt. Itaq; neq; ſine veſte, neq; ſine calciamentis prodire oportet: præcipuéq; diebus frigidioribus: neq; ſub dio nocte dormire, aut certe bene operiri. Cibo vero iã paulo pleniore vti licet: minus, ſed meraciꝰ bibere.

Digitized by Google

Poma nocere quidam putant, quæ immodice toto die plerunq; ſic aſſumũ
tur, ne quid ex denſiore cibo remittatur. Ita non hæc, ſed conſumatio om=
nium nocet. Ex quibus in nullo tamen minus quàm in his noxa eſt. Sed
his vti non ſæpius quàm alio cibo conuenit. Denique aliquid denſiori cibo
cum hic accedit, neceſſarium eſt demi. Neq; æſtate vero, neq; autũno vti
lis venus eſt. Tolerabilior tamen per autumnum. æſtate in totũ ſi fieri po=
teſt abſtinendum.

De his, qui aliqua parte corporis laborant: & primum de his, quibus caput infirmum eſt. Caput. IIII.

PRoximum eſt vt de his dicam, qui parteis aliquas corporis imbe
cillas habent. Cui caput infirmum eſt, is ſi bene concoxerit, leni
ter perfricare id manè manibus debet. nũquam id, ſi fieri poteſt,
veſte velare, aut ad cutem tonderi. Vtileq; lunam vitare, maximéque ante
ipſum lunę, ſoliſq; concurſum, ſed nuſquam poſt cibum progredi. Si cui ca
pilli ſunt, eos cotidie pectere. multum ambulare, ſed, ſi licet, neq; ſub tecto
neq; in ſole. Vbiq; autem vitare ſolis ardorem, maximéq; poſt cibum & vi
num, potius vngi, quàm lauari: nũquam ad flammam vngi, interdum ad
prunam. Si in balneum venit, ſub veſte primum paulum in tepidario inſu=
dare, ibi vngi: tum tranſire in calidarium: vbi ſudabit, in ſoliũ non deſcen
dere, ſed multa calida aqua per caput ſe totum perfundere: tũ tepida, dein
frigida, diutiúſq; ea caput, quàm cęteras parteis perfundere: deinde id ali
quandiu perfricare: nouiſſimè detergere & vngere. Capiti nihil æque pro=
deſt atq; aqua frigida. Itaq; is cui hoc infirmum eſt, per æſtatem id bene lar
go canali cotidie debet aliquãdiu ſubijcere. Semper autem, etiam ſi ſine bal
neo vnctus eſt, neque totum corpus refrigerare ſuſtinet, caput tamen aqua
frigida perfundere. Sed cum cæteras parteis attingi nolit, demittere id ne
ad ceruices aqua deſcendat, eamq; ne quid oculis, aliiſve partibus noceat,
defluẽtem ſubinde manibus ad os regere. Huic modicus cibus neceſſarius
eſt, quem facile concoquat. iſque ſi ieiunio caput læditur, aſſumendus etiã
medio die eſt. Si non læditur, ſemel potius. Bibere huic aſſidue vinum di
lutum, leue, quàm aquam magis expedit: vt cum caput grauius eſſe cœpe
rit, ſit quò confugiat: eiq; ex toto neq; vinum, neq; aqua ſemper vtilia ſunt:
medicamentum vtrũq; eſt, cum inuicem aſſumitur. Scribere, legere, voce
contendere huic opus non eſt vtiq; poſt cænam, poſtq̃ nec cogitatio quidẽ
ei ſatis tuta eſt: maximè tamen vomitus alienus eſt.

De his qui lippitudine, grauedine, deſtillatione, tonſilliſq; laborant. Caput. V.

NEque vero his ſolis, quos capitis imbecillitas torquet, vſ9 aquę fri
gidæ prodeſt, ſed his etiã, quos aſſidue lippitudines, grauedines,
deſtillationes, tonſilléq; male habent. His autem nõ caput tantũ

cotidie

Digitized by Google

cotidie perfundēdum eſt, ſed os quoq; multa frigida aqua fouendum eſt. Præcipuéq; omnibus quibus hoc vtile auxilium eſt, eo vtendū eſt, vbi grauius cælum auſtri reddiderunt. Cun'q; omnibus inutilis ſit poſt cibum aut contentio, aut cogitatio animi: tum his pręcipuè, qui vel capitis, vel arterię dolores habere conſueuerunt, vel quoſlibet alios oris affectus. Vitari etiā grauedines, deſtillationésq; poſſunt, ſi quàm minimè eum, qui his opportunus eſt, aerem, vel loca, aquas'que mutet, ſi caput in ſole protegit ne incendatur, néve ſubitum ex repentino nubilo frigus id moueat. Si poſt concoctionem ieiunus caput radit. Si poſt cibum neque legit, neq; ſcribit.

Ad ſolutam aluū remedia. Caput. VI.

QVem vero frequenter cita aluus exercet, huic opus eſt pila, ſimilibúsq; ſuperiores parteis exercere: dum ieiunus eſt ambulare, vitare ſolis nimium ardorem, continua balnea, vngi citra ſudorem: non vti cibis varijs, miniméq; virulentis, aut leguminibus, oleribúsve his quæ celeriter deſcendūt. omnia deniq; fugere quę tardè concoquntur. Venatio, duriq; piſces, & ex domeſticis animalibus aſſa caro maximè iuuant. Nūquam vinū ſalſum bibere expedit, ne tenue quidem aut dulce, ſed auſterum & plenius, neq; idipſum peruetus. Si mulſo vti volet, id ex decocto melle faciendū eſt. Si frigidæ potiones ventrem eius non turbant, his vtendum potiſſimum eſt. Si quid offenſæ in cæna ſenſit, vomere debet, idque poſtero, quoq; die facere, tertio modici pōderis panem ex vino eſſe, adiecta vua vel olea, vel ex defruto, ſimilibúsque alijs: deinde ad conſuetudinē redire. Semper autem poſt cibum conquieſcere, ac neq; intendere animum, neq; ambulatione quamuis leui dimoueri.

Remedia ad cωli dolorem. Caput. VII.

ET ſi laxius inteſtinum dolere conſueuit, quod κῶλον nominant, cum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendū tſt, vt concoquat aliquis: vt lectione & alijs generibus exerceatur: vtaeur balneo calido, cibis quoq; & potiōibus calidis: deniq; omnimodo frigus euitet. Item dulcia omnia, legumina'que & quicquid inflare conſueuit.

Q uæ agenda ſint ſtomacho laborantibus. Caput. VIII.

SI quis vero ſtomacho laborat, legere clarè debet: poſt lectionem ambulare: tū pila, vel armis, alio've quo genere, quo ſuperior pars mouetur, exerceri. Non aquam, ſed vinum calidum bibere ieiunus. Tum cibum bis die aſſumere: ſic tamen vt facile concoquat. Vti vino tenui & auſtero: & poſt cibum frigidis potionibus potius. Stomachum aūt infirmum indicant, pallor, macies, præcordiorum dolor, nauſea & nolentium vomitus, in ieiuno dolor capitis. Q uę in quo nō ſunt, is firmi ſtomachi eſt. Neq; credendum vtiq; noſtris eſt, qui cū in aduerſa valetudine vinum, aut frigidam aquam concupierunt, delitiarum patrocinium in accu=

ſationem non merentis ſtomachi habent. At qui tardè concoquũt, & quorum ideo præcordia inflantur, qui ve propter ardorem aliquem noctu ſitire conſueuerunt, antequam cõquieſcant, duos tréſve cyathos per tenuem fiſtulam bibãt. Prodeſt etiam aduerſus tardam concoctionem clarè legere: deinde ambulare: tum vel vngi, vel lauari aſſidue: vinum frigidum bibere, & poſt cibũ magnã potionẽ ſumere: ſed vt ſuprà dixi per ſiphonẽ, deinde omnes potiones aqua frigida includere. Cui vero cibus aceſcit, is ante eum bibere aquam egelidam debet & vomere. At is cui ex hoc frequens deiectio incidit, quotiens aluus ei conſtiterit, frigida potiõe potiſſimũ vtatur.

Quid obſeruandum ſit dolore neruorum laborantibus. Caput. IX.

SI cui vero dolere nerui ſolẽt, quod in podagra, chiragra've eſſe cõſueuit, huic quantum fieri poteſt, exercendũ id eſt quod affectũ eſt, obijciendúmq; labori, & frigori, niſi cum dolor increuit. Sub dio quies optima eſt. Venus ſemper inimica eſt, Concoctio, ſicuti in omnibus corporis affectibus, neceſſaria eſt. Cruditas enim id maximè lædit: & quoties offenſum corpus eſt, vicioſa pars maximè ſentit. Vt concoctio autem omnibus vitijs occurrit, ſic rurſus alijs frigus, alijs calor. Quæ ſequi quiſque pro habitu corporis ſui debet. Frigus inimicum eſt ſeni, tenui, vulneri, pręcordijs, inteſtinis, veſicę, auribus, coxis, ſcapulis, naturalibus, oſſibus, dentibus, neruis, vuluæ, cerebro. Idem ſummam cutem facit pallidã, aridam, duram, nigram. Ex hoc horrores, tremoréſque naſcũtur. At prodeſt iuuenibus & omnibus plenis: rectior'q; mens eſt, & melius concoquitur, vbi frigus quidem eſt, ſed cauetur. Aqua vero frigida infuſa præter quàm capiti etiã ſtomacho prodeſt. Itẽ articulorũ doloribus, qui ſunt ſine vlceribus, item rubicundis nimis hominibus, ſi dolore vacant. Calor autẽ adiuuat oĩa, quæ frigus infeſtat. item lippientes, ſi nec dolor, nec lachrimę ſunt. Neruos quoq; qui contrahuntur, præcipuéque ea vlcera, quæ ex frigore ſunt. Idem corporis colorem bonũ facit: vrinam mouet. Si nimius eſt, corpus effœminat, neruos emollit, ſtomachum ſoluit. Minimè verò aut frigus, aut calor tuta ſunt, vbi ſubita inſuetis ſunt. Nam frigus lateris dolores, alia'q; vitia: frigida aqua ſtrumas excitat. Calor concoctionem prohibet: ſomnum aufert, ſudorem digerit, obnoxium morbis peſtilentibus corpus efficit.

Obſeruatio in peſtilentia. Caput. X.

ESt etiam obſeruatio neceſſaria, qua quis in peſtilentia vtatur adhuc integer, cum tamen ſecurus eſſe non poſſit. Tum igitur oportet peregrinari, nauigare. Vbi id non licet, geſtari, ambulare ſub dio ante æſtum leniter, eodémque modo vngi, & vt ſuprà comprehenſum eſt, vitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem, libidinem, multo'que magis ſe cõtinere, ſi qua grauitas in corpore eſt, tum neq; manè ſurgendũ,

neq;

neque pedibus nudis ambulandum eſt, miniméque poſt cibum aut balne/
um, neq; ieiuno, neq; cænato vomendum eſt. Neque mouenda aluus: atque
etiam ſi per ſe mota eſt, comprimenda eſt, Abſtinendum potius ſi plenius
corpus eſt. Itémque vitandum balneum, ſudor, meridianus ſomnus vtiq;,
ſi cibus quoque anteceſſit: qui tamen ſemel die tũc commodius aſſumitur:
inſuper etiam modicus, ne cruditatem moueat. Alternis diebus inuicẽ mo
do aqua, modo vinũ bibendum eſt. Quibus ſeruatis, ex reliqua victus con
ſuetudine quàm minimũ mutari debet. Cum vero hæc in omni peſtilentia
facienda ſunt, tum in ea maximè, quam auſtri excitarint. Atque etiam pe=
regrinantibus eadem neceſſaria ſunt, vbi graui tempore anni diſceſſerũt
ex ſuis ſedibus: vel vbi in graues regiones venerũt. Ac ſi cætera res aliqua
prohibebit, vtiq; abſtinere debebit. Atque ita ab vino ad aquam, ab hac ad
vinum, eo qui ſupra poſitus eſt modo, tranſitus ei eſſe.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI libri primi finis. Incipit ſecundus de ſignis & communibus auxilijs.

INſtantis aũt aduerſæ valetudinis ſigna complura ſunt. In quibus explicandis, nõ dubitabo autoritate antiquorum virorum vti, maximéq; Hippocratis: cum recentiores quoque medici, quamuis quædam in curationibus mutarint, tamen hæc illum optimè præſagiſſe fateantur. Sed antequam dico quibus præcedentibus morborum timor ſubſit, non alienum videtur exponere: quæ tempora anni, quæ tempeſtatum genera, quæ partes ætatis, qualia corpora maximè tuta, vel periculis oportuna ſint: quod genus aduerſæ valetudinis in quoque timeri maximè poſſit. Non quo non omni tempore, in omni tempeſtatum genere omnis ætatis, omnis habitus hominum per omnia genera morborum & ægrotent & moriantur, ſed quòd frequentius tamen quædam eueniant. Ideoq; vtile eſt ſcire vnumquemque quid, & quando maximè caueat.

QVAE ANNI TEMPORA, QVAE TEMPEſtatum genera, quæ parteis ætatis, qualia corpora vel tuta vel morbis oportuna ſint: & quod valetudinis genus in quoq; timeri poſſit.

CAPVT PRIMVM.

IGitur ſaluberrimū ver eſt: ꝓxima deinde ab hoc hyems: periculoſior æſtas. Autūnus lōgè periculoſiſſimus. Ex tēpeſtatibus vero optimę æquales ſunt: ſiue frigidæ, ſiue calidę. peſſimę, q̄ variāt maxiè. Quò fit vt autūnus plurimos opprimat. Nā ferè meridianis temporibus calor: nocturnis atq; matutinis, ſimúlq; etiam veſpertinis frigus eſt. Corpus ergo & æſtate, & ſubinde meridianis caloribus relaxatum, ſubito frigore excipitur. Sed vt eo tempore id maximè fit, ſic quandocunq; euenit, noxium eſt. Vbi ęqualitas autem eſt, tamen ſaluberrimi ſunt ſereni dies; meliores pluuij, quàm tantum nebuloſi aut nubili: optimique hyeme, qui omni vento vacant: æſtate quibus fauonij perflant. Si genus aliud ventorū eſt, ſalubriores ſeptentrionales q̄ ſubſolani vel auſtri ſunt. Sic tamen, vt in hæc interdum regionum ſorte mutentur. Nam ferè ventus vbique à mediterraneis regionibus veniens, ſalubris: à mari, grauis eſt. Neq; ſolum in bono tempeſtatum habitu certior valetudo eſt: ſed priores morbi quoq;, ſi qui inciderunt, leuiores ſunt, & prōptius finiuntur. Peſſimum ergo cælū eſt, quod ægrum fecit, adeò vt in id quoque genus, quod natura peius eſt in hoc ſtatu, ſalubris mutatio ſit. At ætas media tutiſſima eſt, quę neque iuuētę calore, neque ſenectutis frigore infeſtatur. Longis morbis ſenectus: acutis adoleſcentia magis patet. Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt: neque gracile, neque obeſum. Nam longa ſtatura vt in iuuenta decora eſt, ſic matura ſenectute conficitur. Gracile corpus, infirmum. obeſum, hebes eſt. Vere tamen maxime quæcunque humoris motu nouantur, in metu eſſe conſueuerunt. Ergo tū lippitudines, puſtulæ, profuſio ſanguinis, abſceſſus corporis, quæ ἀποςήματα Græci nominant, bilis atra, quam μελαγχολίαν appellant: inſania, morbus comitialis, angina, grauedines, deſtillationes oriri ſolent. Hi quoque morbi, qui in articulis, neruiſque modo vrgēt, modo quieſcunt, tū maximè & inchoantur & repetunt. At æſtas non quidem vacat pleriſque ab his morbis, ſed adijcit febres, vel continuas, vel ardentes, vel tertianas: vomitus, alui deiectiōes, auricularum dolores, vlcera oris, cācros & in cęteris quidē partibus, ſed maxiè obſcœnis, & quicquid ſudore hominē reſoluit. Vix quicq̄ ex his in autūnū nō incidit: ſed oriuntur eo quoque tēpore febres incertę: lienis dolor, aqua iter cutē, tabes, quā Græci φθίσιν nominant: vrinæ difficultas, quam στραγγουρίαν appellant: tenuioris inteſtini morbus, quem εἰλεὸν nominãt. Fit item leuitas inteſtinorum, quę λιεντερία vocatur: coxæ dolores, morbi comitiales. Idémque tempus & diutinis malis fatigatos, & ab ęſtate tantum proxima preſſos interimit: & alijs nouis morbis conficit, & quoſdam longiſſimos implicat, maximéque quartanis: quæ per hyemem quoque exerceant. Neque aliud magis tempus peſtilentiæ patet, cuiuſcunque ea generis eſt, quamuis varijs ratio=

nibus

nib9 nocet. Hyems autem capitis dolores, tuſſim, & quicquid in faucibus,
in lateribus, in viſceribus mali cõtrahitur, irritat. Ex tempeſtatibus, Aqui=
lo tuſſim mouet, fauces exaſperat, ventrẽ aſtringit, vrinam ſupprimit, hor
rores excitat: item dolores lateris & pectoris. Sanũ tamen corpus ſpiſſat,
& mobilius atque expeditius reddit. Auſter aures hebetat, ſenſus tardat, ca
pitis dolores mouet, aluum ſoluit, totum corpus efficit hebes, humidum,
languidum. Cæteri venti quo vel huic, vel illi propriores ſint, eo magis vi=
cinos his, illisve affectus faciũt. Denique omnis calor, & iecur, & lienem in=
flat: mentem hebetat, vt anima deficiat, vt ſanguis prorumpat, efficit. Fri/
gus modo neruorum diſtentionem: modo rigorem infert. Illud σπάσμος, id
eſt conuulſio: hoc autem τέτανος Græca voce nominatur: nigritiem in vlce=
ribus, horrorem in febribus excitat. In ſiccitatibus acutæ febres, lippitudi=
nes, tormina, vrinæ difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres
longæ febres, alui deiectiones, angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio
neruorum, quam παράλυσιν Græci nominant. Neque ſolum intereſt quales
dies ſit: ſed etiã quales ãte preceſſerint. Si hyems ſicca ſeptemtrionales ven
tos habuit, ver autem auſtros, & pluuias exhibet, ferè ſubeũt lippitudines,
tormina, febres, maximéque in mollioribus corporibus: ideo'q; pręcipue in
mulieribus. Si vero auſtri, pluuiæ'que hyemem occuparunt: ver autem &
frigidum & ſiccum eſt, grauidę quidem fœminę, quibus tum adeſt partus
abortu periclitantur. Hæ vero quę gignunt, imbecillos, vixq; vitales edũt.
Cæteros lippitudo arida: & ſi ſeniores ſunt, grauedines atque deſtillationes
malè habent. At ſi à prima hyeme auſtri ad vltimum ver continuarunt, la
terum dolores & inſania febricitantium, quam φρένησιν appellant, quàm ce
lerrimè rapiunt. Vbi vero calor à primo vere orſus, æſtatem quoque ſimilẽ
exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi. At ſi ſicca æſtas
aquilones habuit, autumno vero imbres, auſtrique ſunt, tota hyeme, quæ
proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas: in quibuſdam etiam tabes oriũtur.
Sin autem autumnus quoque æquè ſiccus iiſdem aquilonibus perflatur,
omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quæ muliebria eſſe propo=
ſui, ſequũda valetudo contingit. Durioribus vero inſtare poſſunt & aridæ
lippitudines: & febres partim acutæ, partim longę: & hi morbi, qui ex atra
bile naſcuntur. Quod ad ætates vero pertinet, pueri, proximique his, vere
optimè valent, & æſtate prima tutiſſimi ſunt. Senes ęſtate, & autumni pri=
ma parte. Iuuenes hyeme: quiq; inter iuuentam ſenectutémque ſunt. inimi
cior ſenibus hyems: æſtas adoleſcentibus eſt. Tũ ſi qua imbecillitas oritur,
proximum eſt vt infantes, teneros'que adhuc pueros ſerpentia vlcera oris,
quæ ἄφθας Græci nominant, vomitus, nocturnæ vigiliæ, auriũ humor,
circa vmbilicum inflammationes exerceant. Propriè etiam dentientiũ gin
giuarum exulcerationes, diſtẽtiones neruorum, febriculæ, alui deiectiões,
maximéq;

maximéque caninis dentibus orientibus malè habēt. Quę pericula plenisſimi cuiuſque ſunt, & cui maximè venter aſtrictus eſt. At vbi ætas paulū proceſſit, glandulæ & vertebrarum, quæ in ſpina ſunt, aliquæ inclinationes: ſtrumæ, verrucarum quædam genera dolētia (ἀκροχόρδονας Græci appellant) & plura alia tubercula oriūtur. Incipiente vero iam pube, ex iiſdem multæ & longæ febres: ſanguinis ex naribus curſus. Maximéque oīs pueritia primum circa quadrageſimum diem: deinde ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno: poſtea circa pubertatem periclitatur. Si qua etiā genera morborum in infantem inciderunt, ac neque pubertate, neque primis coitibus, neq; in fœmina primis menſtruis finita ſunt, ferè longa ſunt. Sæpius tamē morbi pueriles, qui diutius manſerunt, terminantur. Adoleſcentia morbis acutis, item comitialibus, tabiq; maximè obiecta eſt: feréque iuuenes ſunt, qui ſanguinem expuunt. Poſt hanc ætatem laterum & pulmonis dolores: letharg9, cholera, inſania, ſanguinis per quędam etiam velut ora venarum, (αἱμορροΐδας Gręci appellant) profuſio. In ſenectute ſpiritus & vrinę difficultas, grauedo articulorum, & renum dolores, neruorum reſolutiones, malus corporis habitus (καχεξίαν Græci appellant) nocturnæ vigilię, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium, præcipuéque ſoluta aluus: quę ſequuntur hanc tormina, vel leuitas inteſtinorum, cætera'que fuſi vētris mala. Præter hęc graciles, tabes, deiectiones, deſtillationes: item viſcerum & laterum dolores fatigant. Obeſi plerunq; acutis morbis, & difficultate ſpirandi ſtrangulantur: ſubito'que ſæpe moriuntur. Quod in corpore tenuiore vix euenit.

De ſignis aduerſæ valetudinis futuræ, Caput. II.

ANte aduerſam autem valetudinem, vt ſuprà dixi, quædam notę oriuntur: quarum omnium commune eſt, aliter ſe corpus habere atq; conſueuit: neq; in peius tantum, ſed etiam in melius. Ergo ſi plenior aliquis, & ſpecioſior, & coloratior factus eſt: ſuſpecta habere bona ſua debet. Quæ quia neq; in eodem habitu ſubſiſtere, neq; vltrà progredi poſſunt: ferè retro quaſi ruina quadam reuoluuntur. Peius tamen ſignum eſt, vbi aliquis contra conſuetudinem emacuit, & calorē decorémque amiſit: quoniā in his quæ ſuperant, eſt quod morbus demat. in his quæ deſunt, non eſt quod ipſum morbū ferat. Præter hæc protinus timeri debet, ſi grauiora membra ſunt, ſi crebra vlcera oriuntur, ſi corpus ſupra conſuetudinē incaluit, ſi grauior ſomnus preſſit, ſi tumultuoſa ſomnia fuerunt, ſi ſæpius expergiſcitur aliquis quàm aſſueuit, deinde iterū ſoporatur: ſi corpus dormientis circa parteis aliquas contra conſuetudinem inſudat: maximéq; circa pect9, aut ceruices, aut crura, vel genua, vel coxas. Itē ſi marcet animus: ſi loqui & moueri piget, ſi corpus torpet, ſi dolor præcordiorum eſt, aut totius pectoris, aut in plurimis venis capitis, ſi ſaliuæ plenum eſt os, ſi oculi cū

dolore

Digitized by Google

dolore vertuntur,ſi tempora aſtricta ſunt, ſi membra inhorreſcunt, ſi ſpiri
tus grauior eſt , ſi circa frontem intentæ venæ mouentur , ſi frequentes o=
ſcitationes,ſi genua quaſi fatigata ſunt, totúmve corpus laſſitudinem ſen=
tit.Ex quibus ſæpe plura nunquam non aliqua febrem antecedunt. In pri=
mis tamen illud conſiderandum eſt: Nunquid ſæpius horum aliquid eue/
niat,ac neq; ideo corporis vlla difficultas ſubſequatur.Sunt enim quædam
proprietates hominum,ſine quarum notitia nō facile quicquam in futurū
præſagiri poteſt.Facile itaq; ſecurus eſt in his aliquis,quæ ſæpe ſine pericu=
lo euaſit.Ille ſolicitari debet, cui hęc noua ſunt , aut qui iſta nunq̃ ſine cuſto
dia ſui tuta habuit.

Quæ bona in ægrotantibus ſigna ſint.Caput.III.

VBi vero febris aliquem occupat, ſcire licet non periclitari ſi in la=
tus aut dextrum,aut ſiniſtrum,vt ipſi viſum eſt cubat, cruribus
paulum reductis:qui ferè ſani quoq; iacentis habitus eſt, ſi facilè
conuertitur,ſi noctu dormit.Si interdiu vigilat,ſi ex facili ſpirat,ſi non cō
flictatur,ſi circa vmbilicum & pubem cutis plana eſt:ſi præcordia eius ſi=
ne vllo ſenſu doloris æqualiter mollia in vtraq; parte ſunt . Quod ſi paulo
tumidiora ſunt,ſed tamen digitis cedunt & non dolent: hæc valetudo, vt
ſpacium aliquod habebit,ſic tuta erit.Corpus quoq; quod æqualiter mol/
le & calidum eſt,quod'que æqualiter totum inſudat , & cuius febricula eo
ſudore finitur,ſecuritatem pollicetur:quando iam ad ſanitatem venit cor=
pus . Sternutamentum etiam inter bona inditia eſt . Et cupiditas cibi vel à
primo ſeruata,vel etiam poſt faſtidium orta. Neq; terrere debet ea febris,
quę eodem die finita eſt:ac ne ea quidem, quæ quamuis longiore tempore
euanuit,tamen ante alteram acceſſionem ex toto quieuit, ſicut corpus inte
grum quod ειλικρινὲς Græci vocant , fieret . Si quis autem incidit vomitus,
mixtus eſſe & bile,& pituita debet:& in vrina ſubſidere albū,leue, æqua=
le:ſic vt etiam ſi quæ quaſi nubeculæ innatarint , in imum deferantur. At
venter ei qui à periculo tutus eſt , reddit modo mollia figurata eodem ferè
tempore,quo ſequunda valetudine aſſueuit:modo conuenientia his que aſ
ſumuntur.peior cita aluus eſt:ſed ne hæc quidem terrere protinus debet,ſi
matutinis temporibus coacta magis eſt : aut ſi procedente tempore paula=
tim contrahitur,& ruffa eſt: neq; fæditate odoris ſimilem aluū ſani homi=
nis excedit . Ac lumbricos quoq; aliquos ſub fine morbi deſcendiſſe nihil
nocet.Si inflammatio in ſuperioribus partibus dolorem,tumorémque fe=
cit,bonum ſignū eſt.Sonus ventris inde ad inferiores parteis euolutus,ma
giſq; etiam ſi ſine difficultate cum ſtercore exceſſit.

Mala ſigna ægrotantium.
Caput.IIII.

Cōtra

COntra grauis morbi periculum eſt, vbi ſupinus æger iacet porrectis manibus & crurib9. Vbi reſidere vult in ipſo acuti morbi impetu: præcipuéque pulmonibus laborantibus. Vbi nocturna vigilia premitur: etiam ſi interdiu ſomnus accedit. Ex quo tamen peior eſt, qui inter quartam horam & noctem eſt, quàm qui matutino tempore ad quartam. Peſſimum tamen eſt, ſi ſomnus neque noctu neq; interdiu accedit. Id enim ferè ſine continuo dolore eſſe non poteſt. Aequè vero ſignum malum eſt etiam ſomno vltra debitum vrgeri: peiúsq; quo magis ſe ſopor interdiu, noctúq; continuat. Mali etiam morbi teſtimoniū eſt vehementer & crebro ſpirare, à ſexto die cœpiſſe inhorreſcere, pus expuere, vix excreare, dolorem habere continuum, difficulter ferre morbum, iactare brachia & crura, ſine voluntate lachrimare, habere humorem glutinoſum dētibus inhærentem, cutem circa vmbilicum & pubem macram, præcordia inflāmata, dolentia, dura, tumida, intenta, magísq; ſi hæc, dextra parte, quā ſiniſtra ſunt, periculoſiſſimum tamen eſt, ſi venæ quoq; ibi vehementer agitantur. Mali etiam morbi ſignum eſt, nimis celeriter emacreſcere: caput & pedes, manúsque calidas habere, ventre & lateribus frigentibus, aut frigidas extremas parteis acuto morbo vrgēte: aut poſt ſudorem inhorreſcere, aut poſt vomitum ſingultum eſſe: vel rubere oculos: aut poſt cupiditatem cibi, poſt've longas febres hunc faſtidire, aut multum ſudare, maximéque frigido ſudore: aut habere ſudores non per totum corpus æquales: quiq; febrem non finiant, & eas febres, quæ cotidie tempore eodem reuertantur, quæ've ſemper pares acceſſiones habeant, neq; tertio quoque die leuentur: quæ've continuent, vel per acceſſiones increſcant, per diſceſſiones tantum molliantur: nec vnquam integrum corpus dimittant. Peſſimum eſt, ſi ne leuatur quidem febris, ſed æquè concitata continuant. Periculoſum eſt etiā poſt arquatum morbum febrem oriri, vtiq; ſi præcordia dextra parte dura manſerūt, ac dolentibus his leua. Nulla acuta febris leuiter terrere nos debet. Neque vnq̄ in acuta febre. vt à ſomno non eſt terribilis neruorū diſtentio. Timere etiam ex ſomno mali morbi eſt. Itémque in prima febre protinus mentem eſſe turbatam, membrúmve aliquod eſſe reſolutum. Ex quo caſu quamuis vita redditur, tamen id ferè membrum debilitatur. Vomit9 etiam periculoſus eſt ſinceræ pituitæ vel bilis: peior'que ſi viridis aut niger eſt. At mala vrina eſt in qua ſubſidunt ſubrubra aut liuida: deterior in qua quaſi fila quædam tenuia, atq; alba: peſſima ex his ſi tanquam ex furfurib9 factas nubeculas repræſentat. Diluta quoque atque alba vitioſa eſt, ſed in phreneticis maximè. Aluus aūt mala eſt ex toto ſuppreſſa. Periculoſa etiā quæ inter febres fluens conquieſcere hominem in cubili non patitur: vtiq; ſi quod deſcēdit, eſt perliquidum, aut albidum, aut pallidum, aut ſpumās. Præter hæc periculum oſtendit id quod excernitur ſi eſt exiguum, glutinoſum:

nosum:

Digitized by Google

leue, album, idémque ſubpallidum: vel ſi eſt aut liuidum, aut bilioſum, aut cruentum, aut peioris odoris, quàm ex conſuetudine. Malũ eſt etiã, quod poſt longas febres ſincerum eſt.

De ſignis longę valetudinis. Caput. V.

POſt hæc inditia notum eſt longum morbum fieri. Sic enim neceſſe eſt, niſi occidit. Neque vitæ alia ſpes in malis magnis eſt, quàm vt impetum morbi trahendo aliquis effugiat: porrigatúrque in id tempus quod curationi locum præſtet. Protinus tamen ſigna quędã ſunt, ex quibus colligere poſſumus morbum & ſi non interemerit, longius tamẽ tempus habiturum. Vbi frigidus ſudor inter febres non acutas circa caput tantũ, & ceruices oritur: aut vbi febre non quieſcente corpus inſudat. Aut vbi corpus modò frigidũ, modò calidum eſt, & color alius ex alio fit. Aut vbi quod inter febres aliqua parte abſceſſit, ad ſanitatem non peruenit. At vbi æger pro ſpatio parum emacreſcit. Item ſi vrina modo liquida & pura eſt, modo habet quædam ſubſidentia leuia, atque alba rubra've ſunt, quæ in ea ſubſidunt: aut ſi quaſdam quaſi maculas repræſentat, aut ſi bullulas excitat.

De inditijs mortis. Caput. VI.

SEd inter hęc quidem propoſito metu ſpes tamen ſupereſt. Ad vltima vero iam ventũ eſſe teſtantur, nares acutæ, collapſa tempora, oculi concaui, frigidę languidę'que aures, & imis partibus leniter verſæ: cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger, aut perpallidus: multo'que magis ſi ita hæc ſunt, vt neque vigilia præceſſerit, neque ventris reſolutio, neque inedia. Ex quibus cauſis interdum hæc ſpecies oritur, ſed vno die finitur. Itaq; diutius durãs mortis index eſt. Si vero in morbo vetere iam triduo talis eſt, in propinquo mors eſt: magiſq; ſi præter hęc oculi quoque lumen refugiunt & illachrimant: quæ'que in his alba eſſe debent, rubeſcunt, atque in hiſdem venulæ pallent: pituita'que in his innatãs nouiſſimè angulis inhæreſcit: altérq; ex his minor eſt: hique aut vehementer ſubſederunt, aut facti tumidiores ſunt: pérq; ſomnum palpebræ non cõmittuntur, ſed inter has ex albo oculorum aliquid apparet: neque id fluens aluus expreſſit: eędémq; palpebræ pallent, & idem pallor labra & nares decolorat. Eadẽq; labra, & nares, oculiq;, & palpebræ, & ſupercilia, aliqua've ex his peruertuntur: iſque propter imbecillitatem iam non audit, aut non videt, eadem mors denunciatur. Vbi ægri ſupini cubant, hiſque genua cõtracta ſunt. Vbi deorſum ad pedes ſubinde delabitur. Vbi brachia & crura nudat, & inęquabiliter diſpergit: neq; his calor ſubeſt. Vbi hiat, vbi aſſidue dormit, vbi is qui mentis ſuæ non eſt, neque id facere ſanus ſolet, dentibus ſtridet. Vbi vlcus quod aut antè, aut in ipſo morbo natum eſt, aridũ & aut pallidum, aut liuidum factum eſt. Illa quoque mortis inditia ſunt: vngues,

Digitized by Google

digitiq; pallidi, frigidus ſpiritus: aut ſi manibus quis in febre, & acuto morbo, vel inſania, pulmonis ve dolore vel capitis, in veſte floccos legit, fimbrias've diducit: vel in adiūcto pariete ſi qua minuta eminent, carpit. Dolores etiā circa coxas, & inferiores ꝑteis orti, ſi ad viſcera trāſierūt, ſubito'q; deſierūt, mortē ſubeſſe teſtātur: magisq; ſi alia quoq; ſigna acceſſerunt. Neq; is ſeruari poteſt, qui ſine vllo timore febricitās ſubitò ſtrāgulatur: aut deuorare ſaliuā ſuam nō poteſt. Cuive in eodē febris corporisque habitu ceruix conuertitur: ſic vt deuorare æquè nihil poſſit. Aut cui ſimul & continua febris, & vltima corporis infirmitas eſt. Aut cui febre æquè non quieſcente exterior pars friget: īterior ſic calet, vt etiā ſitim faciat. Aut qui febre æquè non quieſcēte, ſimul & delirio & ſpirādi difficultate vexatur. Aut qui epoto veratro, exceptus diſtētiōe neruorū eſt. Aut qui ebrius obmutuit. Is enī febre adiecta, neruorum diſtentione conſumitur: niſi aut febris acceſſit, aut eo tempore, quo ebrietas ſolui debet, loqui cœpit. Mulier quoque grauida acuto morbo facilè conſumitur, & is cui ſomnus dolorem auget, & cui protinus in recenti morbo bilis atra, vel infra, vel ſupra ſe oſtendit: cuive alterutrum modo ſe prompſit, cum iam longo morbo corpus eius eſſet & extenuatum & affectum. ſputū etiam bilioſum, & purulentū: ſiue ſeparatim iſta, ſiue mixta proueniunt, interitus periculum oſtendunt. Ac ſi circa ſeptimum diem tale eſſe cœpit, proximum eſt, vt is circa quartumdecimum diem decedat: niſi alia ſigna meliora, peiora've acceſſerint. Quæ quò leuiora grauiora've ſubſecuta ſunt, eò vel ſeriorem mortem, vel maturiorē denunciant. Sudor quoque frigidus in acuta febre peſtiferus eſt: atq; in omni morbo vomitus, qui varius & multorum colorum eſt: pręcipuéque ſi malus in hoc odor eſt. Ac ſanguinem quoque in febre vomuiſſe peſtiferum eſt. Vrina vero rubra & tenuis in magna cruditate eſſe conſueuit, & ſæpe antequā ſpacio matureſcat, hominem rapit. Itaq; ſi talis diutius permanet, periculū mortis oſtendit. Peſſima tamen eſt, præcipuéque mortifera, nigra, craſſa, mali odoris. Atq; in viris quidem & mulieribus talis deterrima eſt. In pueris verò, quę tenuis & diluta eſt. Aluus quoq; varia peſtifera eſt, quæ ſtrigmentum, ſanguinem, bilem viridem, aliquid modò diuerſis temporibus, modò ſimul, & in mixtura quadam, diſcreta tamen repræſentat. Sed hæc quidem poteſt paulò diutius trahere. In præcipiti verò iam eſſe denūciat, quæ liquida: eadémque vel nigra, vel pallida, vel pinguis eſt: vtiq; ſi magna fœditas odoris acceſſit. Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio. Si certa futurę mortis inditia ſunt, quomodo interdū deſerti à medicis conualeſcāt, quoſdam'que fama prodierit in ipſis funeribus reuixiſſe. Quin etiam vir iure magni nominis Democritus, ne finitæ quidem vitæ ſatis certas notas eſſe propoſuit, quibus medici credidiſſent, adeò illud non reliquit vt certa aliqua ſigna futurę mortis eſſent. Aduerſus quos, ne dicā illud quidē quod

in vicino

Digitized by Google

in vicino ſępe quędam notę poſitę non bonos, ſed imperitos medicos deci=
piunt, quod Aſclepiades funeri obuius intellexit quendam viuere qui effe
rebatur, ne protinus crimen artis eſſet ſi quod profeſſoris ſit: illa tamen mo
deratius ſubijciam. Coniecturalem artem eſſe medicinam, rationémq; con
iecturæ talem eſſe, vt cum ſępius aliquando reſponderit, interdum tamen
fallat nos. Si quid itaque vix in milleſimo corpore aliquando decipit, id no=
tam non habet: cum per innumerabiles homines reſpondeat. Idque non in
his tantum, quę peſtifera ſunt, dico: ſed in his quoq;, quę ſalutaria. Siquidē
etiam ſpes interdū fruſtratur, & moritur aliquis, de quo medicus ſecurus
primò fuit. Quæque medendi cauſa reperta ſunt, nonnūquam in peius ali
quid conuertunt. Neque id euitare humana imbecillitas in tanta varietate
corporum poteſt. Sed eſt tamen medicinę fides, quæ multò ſæpius, pérque
multò plures ægros prodeſt. Neque tamen ignorare oportet in acutis mor=
bis fallaces magis notas eſſe & ſalutis, & mortis.

De notis quas aliquis in ſingulis morborum generibus
habere poſſit. Caput. VII.

SEd quū propoſuerim ſigna quæ in omni aduerſa valetudine cō=
munia eſſe conſueuerunt, ea quoque tranſibo, vt quas aliquis in
ſingulis morborum generibus habere poſſit notas, indicem. quę=
dam autē ſunt quæ ante febres: quædā quæ inter eas quid aut intus ſit, aut
venturum ſit, oſtendunt. Ante febres, ſi caput graue eſt, aut ex ſomno ocu
li caligant, aut frequentia ſternutamenta ſunt: circa caput aliquis pituitæ
impetus timeri poteſt. Si ſanguis, aut calor abundat, proximum eſt, vt ali=
qua parte profluuium ſanguinis fiat. Si ſine cauſa quis emacreſcit, ne in ma
lum habitum corpus eius recidat, metus eſt. Si præcordia dolent, aut inflā=
matio grauis eſt, aut non toto die concocta fertur vrina, cruditatē eſſe ma=
nifeſtū eſt. Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis do=
loribus conflictantur, vel terram edunt. Qui diu habent faciem pallidam
& tumidam, aut capite, aut viſceribus, aut aluo laborant. Si in continua fe
bre puero venter nihil reddit, mutatúrque ei color, nec ſomnus accedit, plo
rat'que is aſſidue: metuenda neruorum diſtentio eſt. Frequens aūt deſtilla
tio in corpore tenui, longo'que tabem timidam eſſe teſtatur. Vbi pluribus
diebus non deſcendit aluus, docet aut ſubitam deiectionem, aut febriculā
inſtare, Vbi pedes turgēt, longę deiectiones ſunt. Vbi dolor in imo ventre
& coxis eſt, aqua inter cutem inſtat. Sed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſo=
let. Idem propoſitum periculum eſt his, quibus volūtas deſidēdi eſt, ven=
ter nihil reddit, niſi & ægrè, & durum: tumor in pedibus eſt, idémque mo=
do dextra, modo ſiniſtra parte ventris inuicem oritur atq; finitur. ſed à ie=
cinore id malum proficiſci videtur. Eiuſdem morbi nota eſt: vbi circa vm=
bilicum inteſtina torquentur (ϛροφόρ Græci nominant) coxæ'que dolores

manent: ea'q; neq; tempore,neq; remedijs ſoluũtur.Calor autẽ articul
prout in pedibus, manibus,aut alia qualibet parte ſic eſt, vt eo loco ne
cõtrahãtur:aut ſi id membrũ ex leui cauſa fatigatũ æque frigido calid
offenditur,podagram chiragrã've,vel eius articuli in quo id ſentitur, r
bum futurum eſſe denunciat. Quibus in pueritia ſanguis ex naribus
xit,dein fluere deſijt,hi vel capitis doloribus conflictẽtur neceſſe eſt,v
articulis aliquas exulcerationes graues habeant, vel aliquo morbo etiã
bilitentur. Quibus fœminis menſtrua non proueniunt,neceſſe eſt ca
acerbiſſimi dolores ſint:vel quælibet alia pars morbo infeſtetur. Eadé
his pericula ſunt quibus articulorum vitia:dolores,tumoréſque ſine po
gra,ſimilibúſque morbis oriuntur & deſinunt. Vtiq; ſi ſępe tempora i
dolent:noctúq; corpora inſudant:ſi frons prurit,lippitudinis metus eſt
mulier à partu vehementes dolores habet, neque alia præterea ſigna m
ſunt:circa vigeſimum diem aut ſanguis per nares erumpet, aut in infe
ribus partibus aliquid abſcedet. Quicunque etiam dolorem ingentẽ c
tempora & frontem habebit,is alterutra ratione eum finiet:magiſque
uenis erit,per ſanguinis profuſionem:ſi ſenior, per ſuppurationem. Fe
autem quæ ſubitò,ſine ratione,ſine bonis ſignis finita eſt, ferè reuerti
Cui fauces ſanguine & interdiu,& noctu replentur, ſic vt neq; capitis d
res,neq; præcordiorum,neque tuſſis,neq; vomitus,neq; febricula præ
ſerit:huius aut in naribus,aut in faucibus vlcus reperietur.Si mulieri ex
guine febricula orta eſt,neq; cauſa apparet,vlcus in vulua eſt. Vrina au
craſſa ex qua quod deſidet albũ eſt,ſignificat circa articulos,aut circa v
ra dolorem,metúmque morbi eſſe. Eadem viridis aut viſcerum dolor
tumorémq; cum aliquo periculo ſubeſſe,aut certe corpus integrũ non
teſtatur. At ſi ſanguis aut pus in vrina eſt,vel veſica, vel renes exulce
ſunt.Si hæc craſſa carunculas quaſdam exiguas quaſi capillos habet:a
bullat,& male olet, & interdum quaſi harenam,interdum quaſi ſangu
trahit,dolent autem coxæ: quę' que inter has ſupérque pubem ſunt: &
cedunt frequentes ructus:interdum vomitus bilioſus, extremæ'q; par
frigeſcunt: vrinæ crebra cupiditas,ſed magna difficultas eſt: & quod i
excretum eſt,aquæ ſimile vel ruffum, vel pallidum eſt. paulum tame
eo leuamenti eſt.aluus vero cum multo ſpiritu redditur,vtique in reni
vitium eſt. Aut ſi paulatim deſtillat:vel ſi ſanguis per hanc editur, & i
quædam cruenta concreta ſunt:idque ipſum cum difficultate redditu
circa pubem inferiores parteis dolent:in eadem veſica vitium eſt.Calcu
vero his inditijs cognoſcuntur. Difficulter vrina redditur: paulatim
interdum etiam ſine voluntate deſtillat. Eadem harenoſa eſt: nonnun
aut ſanguis,aut cruentũ,aut purulentũ aliquid cũ ea excernitur.Eam'
quidam promptius recti, quidam reſupinati, maximéque hi qui gran

calcu

Digitized by Google

calculos habent: quidam etiam inclinati reddunt : colémque extendendo,
dolorem leuant. Grauitatis quoque cuiuſdam in ea parte ſenſus eſt : atq; ea
curſu, omnique motu augentur. Quidam etiam cũ torquentur, pedes in=
ter ſe ſubinde mutatis vicibus implicant. Fœminæ vero oras naturalium
ſuorũ manibus admotis ſcabere crebro coguntur. Nonnunquam ſi digitũ
admouerunt, vbi veſicæ ceruicem is vrget, calculum ſentiunt. At qui ſpu=
mantem ſanguinem excreant, his in pulmone vitium eſt. Mulieri grauidæ
ſine modo fuſa aluus elidere partum poteſt. Eidem ſi lac ex mammis pro=
fluit, imbecillum eſt quod intus gerit. Durę mammæ ſanũ illud eſſe teſtã=
tur. Frequens ſingultus, & præter conſuetudinem continuus, iecur inflam
matum eſſe ſignificat. Si tumores ſuper vlcera ſubitò eſſe deſierunt : idq; à
tergo incidit, vel diſtentio neruorum, vel rigor timeri poteſt. At ſi à prio=
re parte id euenit, vel lateris acutus dolor, vel inſania expectanda eſt. Inter=
dum etiam huiuſmodi caſum, quę tutiſſima inter hęc eſt, profuſio alui ſe/
quitur. Si ora venarum ſanguinem ſolita fũdere ſubito ſuppreſſa ſunt, aut
aqua inter cutem, aut tabes ſequitur. Eadem tabes ſubit ſi in lateris dolore
orta ſuppuratio, intra quadraginta dies purgari non potuit. At ſi longa tri
ſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atrę bilis morbus ſubeſt. Quibus ſę=
pe ex narib9 fluit ſanguis, his aut lienis tumet, aut capitis dolores ſũt, quos
ſequitur vt quædam ante oculos tanquam imagines obuerſentur. At qui=
bus magni lienes ſunt, gingiuę his malę ſunt, & os olet: aut ſanguis aliqua
parte ꝓrũpit. Quorũ ſi nihil euenit, neceſſe eſt in cruribus mala vlcera, &
ex his nigræ cicatrices fiant. Quibus cauſa doloris, neq; ſenſus eius eſt, his
mens labat. Si in ventrem ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Si à coxis
& ab inferioribus partibus dolor in pectus tranſit, neque vllum ſignũ ma=
lum acceſſit, ſuppurationis eo loco periculũ eſt. Quibus ſine febre aliqua
ex parte dolor, aut prurigo cũ rubore, aut calore eſt: ibi aliquid ſuppurat.
Vrina quoque quæ in homine ſano parum liquida eſt, circa aures futuram
aliquam ſuppurationem eſſe denũciat. Hæc vero cum ſine febre quoq; vel
latentium, vel futurarũ rerũ notas habeant, multo certiora ſunt vbi febris
acceſſit: atq; etiam aliorũ morborum tum ſigna naſcuntur. Ergo protinus
inſania timenda eſt, vbi expeditior alicuius, q̃ ſani fuit ſermo eſt : ſubitaq;
loquacitas orta eſt, & hæc ipſa ſolito audacior: aut vbi rarò quis & vehemẽ
ter ſpirat: venasq; concitatas habet præcordijs duris & tumentibus. Ocu=
lorum quoq; frequens motus, & in capitis dolore offuſæ oculis tenebræ:
vel nullo dolore ſubſtante ſomnus ereptus: continuataque nocte & die vi=
gilia: vel proſtratum contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic, vt ipſi=
us alui dolor id non cœperit. Item robuſto adhuc corpore inſolitus dentiũ
ſtridor, inſanię ſigna ſunt. Si quid etiam abſceſſit anteq̃ ſuppuraret, manen
te adhuc corpore inſolita febre ſubſedit, periculum affert primum furoris,

 deinde

deinde interitus. Auris quoq; dolor acutus, cum febre continua vehemen=
tique ſepe mentem turbat: & ex eo caſu iuniores, interdum intra ſeptimum
diem moriuntur: ſeniores tardius: quoniam neq; æquè magnas febres ex/
periuntur, neque æquè inſaniunt: ita ſuſtinent dum his affectus intus ver=
ſatur. Suffuſæ quoque ſanguine mulieris mammæ, furorem venturũ eſſe
teſtantur. Quibus autem longæ febres ſunt, his aut abſceſſus aliquis, aut
articulorum dolores erũt. Quorum faucibus in febre eliditur ſpiritus, in/
ſtat his neruorum diſtentio. Si angina ſubito finita eſt, in pulmonem id ma
lum tranſit: idque ſæpe intra ſeptimũ diem occidit. Quod niſi incidat, ſe=
quitur, vt aliqua parte ſuppuret. Deinde poſt alui longam reſolutionẽ, tor
mina. Poſt hæc inteſtinorum leuitas oritur. Poſt nimias deſtillationes, ta
bes: poſt lateris dolores, vitia pulmonũ: poſt hæc, inſania. Poſt magnos fer
uores corporis, neruorum rigor, aut diſtentio. Vbi caput vulneratum eſt,
delirium. Vbi vigilia torſit, neruorum diſtentio. Vbi vehementer venæ ſu
per vlcera mouentur, ſanguinis profluuium erit. Suppuratio vero pluribus
morbis excitatur. Nam ſi longe febres ſine dolore, ſine manifeſta cauſa re=
manent, in aliquam partem id malum incumbit, in iunioribus tamen: nam
in ſenioribus ex eiuſmodi morbo quartana ferè naſcitur. Eadem ſuppura=
tio fit, ſi præcordia dura dolentia ante vigeſimum diem hominem non ſu
ſtulerunt: neq; ſanguis ex naribus fluxit: maximéq; in adoleſcentibus vtiq;
ſi inter principia aut oculorum caligo, aut capitis dolores fuerunt: ſed cum
inferioribus partibus aliquid abſceſſit. Aut ſi præcordia tumorem mollem
habent, neq; habere intra ſexaginta dies deſinũt, hærétque per omne id tẽ
pus febris. Sed tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus: ac ſi inter ipſa vl=
cera non fuit, circa aures erumpit. Cumq; omnis longus tumor ad ſuppura
tionem ferè ſpectet, magis eò tendit is, qui in præcordijs, q̃ is qui in vẽtre
eſt. is qui ſupra vmbilicum: q̃ is qui infrà eſt. Si laſſitudinis etiam ſenſus in
febre eſt, vel in maxillis, vel in articulis aliquid abſcedit. Interdum quoque
vrina tenuis & cruda ſic diu fertur, vt alia ſalutaria ſigna ſint. Ex quo eo ca
ſu plerunq; infra tranſuerſum ſeptum, quod Διάφραγμα Greci vocãt, fit ab=
ſceſſus. Dolor autem pulmonis ſi neq; per ſputa, neq; per cucurbitulas, ne=
q; per ſanguinis detractionem, neq; per victus rationem finitus eſt, vomi=
cas aliquas interdum excitat aut circa vigeſimũ diem, aut circa quadrage=
ſimum, nonnunquam etiam circa ſexageſimum. numerabimus autem ab
eo die, quo primũ febricitauit aliquis, aut inhorruit, aut grauitatem eius
partis ſenſit, Sed hæ vomicæ modo à pulmone, modo à contraria parte na=
ſcuntur. Quod ſuppurat ab ea parte quam afficit, dolorem, inflammatio=
némq; concitat ipſum calidius eſt: & ſi in partem ſanam aliquis decubuit,
onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam ſuppuratio quæ nõ=
dum oculis patet ſic deprehendi poteſt. Si febris non dimittit, ea que inter=

diu

Digitized by Google

diu leuior eſt, noctu increſcit: multus ſudor oritur, cupiditas tuſſiendi eſt, & penè nihil in tuſſi excreatur: oculi caui ſunt, malæ rubent, venæ ſub lingua inalbeſcunt, in manibus fiunt adunci vngues, digiti, maximéque ſummi, pallent, in pedibus tumores ſunt, ſpiritus difficilius trahitur, cibi faſtidium eſt, puſtulæ toto corpore oriuntur. Quod ſi protinus initio dolor, & tuſſis fuit, & ſpiritus difficultas: vomica vel ante vel circa vigeſimum diē erumpet, Si ſerius iſta cœperint, neceſſe eſt quidem increſcant: ſed quò minus cito affecerint, eò tardius ſoluentur. Solent etiam in graui morbo pedes cum digitis vnguibúſq; nigreſcere. Quod ſi non eſt mors conſecuta, & reliquum corpus inualuit, pedes tamen decidunt.

Quæ notæ in quoque morbi genere vel ſpem, vel pericula oſtendant. Caput. VIII.

SEquitur, vt in quoq; morbi genere proprias notas explicem, quæ vel ſpem, vel periculum oſtendant. Ex veſica dolente ſi purulenta vrina proceſſit, inq; ea leue, & album ſubſedit, metū detrahit. In pulmonis morbo ſi ſputo ipſe leuatur dolor, quamuis id purulētum eſt, tamen æger facilè ſpirat, facilè excreat, morbum ipſum nō difficulter fert, poteſt ei ſecūda valetudo contingere. Neq; inter initia terreri conuenit, ſi protinus ſputum mixtum eſt ruffo quodam & ſanguine, dūmodo ſtatim edatur. Laterum dolores ſuppuratiōe facta, deinde intra quadrageſimum diem purgata, finiuntur. Si in iecinore vomica eſt, & ex ea fertur pus purū & albū, ſalus ei facilis. Id enī malū in tunica eſt. Ex ſuppuratiōibus verò hę tolerabiles ſunt, quę in exteriorē partē ferūtur & acuunť. Et ex his quę intus procedūt, hę leuiores, quę cōtra ſe cutē nō afficiūt: eā'q; & ſine dolore eſſe, & eiuſdē coloris, cuius reliquæ ptes ſunt, ſinūt eſſe. Pus quoq; quacūque parte erūpit, ſi eſt leue, albū, & vnius coloris, ſine vllo metu eſt: & quo effuſo febris protinus conquieuit: deſierúntque vrgere cibi faſtidium & potionis deſiderium: ſi quādo etiam ſuppuratio deſcendit in crura, ſputúmq; eiuſdem factum pro ruffo purulentum eſt, periculi minus eſt. At in tabe eius qui ſaluus futurus eſt, ſputum eſſe debet album, æquale totum, eiuſdémq; coloris ſine pituita: eique etiam ſimile eſſe oportet ſi quid in nares à capite deſtillat. Lōge optimū eſt febrē omnino nō eſſe: ſecūdū eſt, tantulū eſſe, vt neq; cibū impediat, neq; crebram ſitim faciat. Aluus in hac valetudine ea tuta eſt, quæ cotidie coacta, ea'q; conuenientia his quæ aſſumūtur reddit. Corpus id quod minimè tenue, maximéq; lati pectoris atq; fœtoſi eſt: cuiúſque cartilago exigua & carnoſa eſt. Super tabem ſi mulieri quoq; ſuppreſſa menſtrua fuerunt, & circa pectus, atque ſcapulas dolor manſit, ſubito'q; ſanguis erupit, leuari morbus ſolet. Nam & tuſſis minuitur, & ſitis atque febriculæ deſinūt. Sed iiſdem ferè niſi redit ſanguis, vomica erūpit: quæ quò cruentior, eò melior eſt. Aqua aūt inter cutem minimè terribilis eſt,

bilis eſt, quæ nullo antecedēte morbo cœpit: deinde quę longo morbo ſu
peruenit. Vtique ſi firma viſcera ſunt, ſi ſpiritus facilis, ſi nullus dolor, ſi ſi
ne calore corpus eſt, æqualitérque in extremis partibus macrum eſt: ſi ver
ter mollis, ſi nulla tuſſis, nulla ſitis, ſi lingua ne per ſomnū quidē inareſcit
ſi cibi cupiditas eſt, ſi venter medicamentis mouetur, ſi per ſe excernit mo
lia & figurata, ſi extenuatur, ſi vrina & vini mutatione, & epotis aliquibu
medicamentis mutatur. Si corpus ſine laſſitudine eſt, & morbum facilè ſu
ſtinet: ſiquidem in quo omnia hæc ſunt, is ex toto tutus eſt, in quo plura ex
his ſunt, is in bona ſpe eſt. Articulorū verò vitia vt podagræ chiragræq
ſi iuuenes tentarunt, neq; callum induxerunt, ſolui poſſunt: maximéq; to
minibus leniuntur, & ex quocunque modo venter fluit. Item morbus co
mitialis ante pubertatē ortus non ægrè finitur: & in quo ab vna parte cor
poris venientis acceſſionis ſenſus incipit. optimū eſt à manibus pedibúsv
initium fieri: deinde à lateribus: peſſimum inter hæc à capite. Atque in hi
quoque ea maximè proſunt, quæ per deiectiones excernuntur. Ipſa auten
deiectio ſine vlla noxa eſt, quę ſine febre eſt, ſi celeriter deſinit, ſi contract
ventre nullus motus eius ſentitur, ſi extremā aluū ſpiritus ſequitur. Acri
quidem tormina periculoſa non ſunt, ſi ſanguis & ſtrigmenta deſcendūt
dum febris cæteræ que acceſſiones huius morbi adſint: adeo vt etiam gr
uida mulier non ſolum reſeruari poſſit, ſed etiam partum reſeruare. Pro
déſtque in hoc morbo ſi iam ætate aliquis proceſſit. Contra inteſtinorum
leuitas facilius à teneris ætatibus depellitur: vtique ſi ferri vrina & ali cib
corpus incipit. Eadem ætas prodeſt & in coxæ dolore & humerorum, & i
omni reſolutione neruorum. Ex quibus coxa ſi ſine torpore eſt, ſi leuiter fi
get, quamuis magnos dolores habet: tamen & facilè, & maturè ſanatur: re
ſolutúmq; membrum ſi nihilominus aliter fieri ſanum poteſt. oris reſoluti
etiam aluo cita finitur. Omniſq; deiectio lippienti prodeſt. At varix ortu
vel per ora venarum ſubita profuſio ſanguinis, vel tormina, inſaniam to
lūt. Humerorum dolores, qui ad ſcapulas vel manus tendunt, vomitu at
bilis ſoluuntur. Et quiſquis dolor deorſum tendit, ſanabilior eſt. Singultu
ſternutamento finitur. Longas deiectiones ſupprimit vomitus. mulier ſa
guinem vomens profuſis menſtruis liberatur. Quę menſtruis non purga
tur, ſi ſanguinē ex naribus fudit, omni periculo vacat. Quæ locis labora
aut difficulter partū edit, ſternutamento leuatur, æſtiua quartana ferè b
uis eſt cui calor & tremor eſt, ſaluti deliriū eſt. Lienoſis bona tormina ſun
Deniq; ipſa febris, quod maximè mirum videri poteſt, ſæpe præſidio eſt
Nam & præcordiorum dolores, ſi ſine inflammatione ſunt, ſinit: & in iec
noris dolore ſuccurrit: & neruorum diſtentionem rigorémque, ſi poſtea c
pit, ex toto tollit. & ex difficultate vrinæ morbum tenuioris inteſtini orti
ſi vrinam per calorem mouet, leuat. At dolores capitis: quibus oculoru

calig

caligo,& rubor cum quadam frontis prurigine accedunt,ſanguinis profu= ſionem vel fortuita,vel etiam petita ſummouentur. Si capitis ac frontis do lores ex vento,vel frigore,aut æſtu ſunt,grauedine & ſternutamentis fini= untur. Febrem autem ardentem,quam Græci καυσώδη vocant: ſubitus hor= ror exoluit. Si in febre aures obtuſæ ſunt,ſi ſanguis è naribus fluxit,aut ven ter reſolutus eſt,illud malum deſinit ex toto. Nihil plus aduerſus ſurditatē q̃ billioſa aluus poteſt. Quibus in fiſtula vrinæ vti minuti abſceſſus, quos φύματα Græci vocant,eſſe cœperunt, iĳs vbi pus ea parte profluxit, ſanitas redditur. Ex quibus cum pleraq; per ſe proueniant, ſcire licet interea quoq; quę ars adhibet,naturam plurimum poſſe. Contrà, ſi caput febre continen ti dolet,neq; quicquam reddit,malum atque mortiferum eſt: maximéque id periculum eſt pueris à ſeptimo anno ad quartumdecimum. In pulmo= nis morbo ſi ſputum primis diebus non fuit,deinde à ſeptimo die cœpit,& vltra ſeptimum manſit,periculoſum eſt. Quantoque magis mixtos, neq; inter ſe diductos colores habet,tātò deterius. Et tamē nihil peius eſt quàm ſincerum id edi: ſiue ruffum eſt,ſiue cruentum: ſiue albū, ſiue glutinoſum: ſiue pallidum,ſiue ſpumans: nigrum tamen peſſimum eſt. In eodem mor= bo periculoſa ſunt tuſſis,deſtillatio: etiam,quod aliàs ſalutare habetur, ſter nutamentum. Periculoſiſſimúmq; eſt ſi hæc ſecuta ſubita deiectio eſt. Fe= rè verò qui in pulmonis,eadem in lateris doloribus & mitiora ſigna,& aſpe riora eſſe conſueuerunt. Ex iecinore ſi pus cruentum exit,mortiferum eſt. At ex ſuppurationibus hæ peſſimæ ſunt, quę intus tendūt, ſic vt exterio= rem quoq; cutem decolorent. Ex his deinde, quę in exteriorem partē pro= rūpunt,quę maximę,quæque planiſſimę ſunt. Quod ſi ne rupta quidem vomica,vel pure extrinſecus emiſſo febris quieuit,aut quamuis quieuerit, tamen repetit. Item ſi ſitis eſt,ſi cibi faſtidium,ſi venter liquidus, ſi pus eſt liuidum & pallidum,ſi nihil æger excreat,niſi pituitam ſpumantem: peri= culum certum eſt. Atq; ex his quidem ſuppurationibus, quas pulmonum morbi concitarunt,ferè ſenes moriuntur: ex cęteris iuniores. At in tabe ſpu tum mixtum purulentum,febris aſſidua,quæ & cibi tempora eripit, & ſiti affligit,in corpore tenui periculum ſubeſſe teſtatur. Si quis etiam in eo mor bo diutius traxit,vbi capilli fluūt,vbi vrina quædam araneis ſimilia ſubſi= dentia oſtendit,atq; in his odor fœdus eſt, maximéq; vbi poſt hæc orta de= iectio eſt, protinus moritur. Vtique ſi tempus autūni eſt,quo ferè qui cæ= tera parte anni traxerunt,reſoluūtur. Item pus expuiſſe in hoc morbo,de= inde ex toto ſpuere deſiſſe,mortiferū eſt. Solent etiam in adoleſcētibus ex eo morbo vomicæ,fiſtulæque oriri: quæ non facilè ſaneſcunt, niſi ſi mul= ta ſigna bonę valetudinis ſubſecuta ſunt. Ex reliquis verò minimè facilè ſa nantur virgines: aut hæ mulieres,quibus ſuper tabem menſtrua ſuppreſſa ſunt. Cui verò ſano ſubitus dolor capitis ortus eſt,dein ſomnus oppreſſit, ſic

ſic vt ſtertat, neque expergiſcatur, intra ſeptimum diem pereundũ eſt: ma-
gis ſi eum aluus cita non anteceſſerit, ſi palpebræ dormientis non coëunt,
ſi album oculorum apparet. Quos tamen ita mors ſequitur, ſi id malũ nõ
eſt febre diſcuſſum. At aqua inter cutem ſi ex acuto morbo cœpit, ad ſani-
tatem rarò perducitur: vtique ſi contraria his, quę ſupra poſita ſunt, ſubſe-
quuntur. Aequè in ea quoque tuſſis ſpem tollit. Item ſi ſanguis ſurſum de-
orſúmque erupit, & aqua medium corpus impleuit. Quibuſdam etiam in
hoc morbo tumores oriuntur, deinde deſinunt, deinde rurſus aſſurgunt.
Hi quidem tutiores ſunt, quàm qui ſupra comprehẽſi ſunt, ſi attendũtur.
Sed ferè fiducia ſequundæ valetudinis opprimuntur. Illud iure aliquis mi-
rabitur, quomodo quędam ſimul & affligunt noſtra corpora, & parte ali- 1
qua tueantur. Nam ſiue aqua inter cutem quem impleuit, ſiue in magno
abſceſſu multum puris coiјt, ſimul id omne effudiſſe ęquè mortiferum eſt:
ac ſi quis ſani corporis vulnere factus exanguis eſt. Articuli verò qui ſic do-
lent, vt ſuper eos ex callo quædam tubercula innata ſunt, nunquam libe-
rantur. quæ'que eorum vitia vel in ſenectute cœperunt, vel in ſenectutem
ab adoleſcentia peruenerunt, vt aliquando leniri poſſunt: ſic nunquam ex
toto finiuntur. Morbus quoque comitialis poſt annum quintum & vigeſi-
mum ortus ægrè curatur: multo'que ægrius his qui poſt quadrageſimum
annum cœpit: adeò vt in ea ętate aliquid in natura ſpei vix quicquã in me-
dicina ſit. In eodem morbo ſi ſimul totũ corpus afficitur, neq; ante in par- 2
tibus aliquis venientis mali ſenſus eſt, ſed homo ex improuiſo concidit, cu-
iuſcunq; is ætatis eſt, vix ſaneſcit. Si vero aut mens læſa eſt, aut neruorum
facta reſolutio, medicinę locus non eſt. Deiectionibus quoque, ſi febris ac-
ceſſit, ſi inflammatio iecinoris, aut præcordiorum, aut ventris, ſi inmodi-
ca ſitis, ſi longius tempus, ſi aluus varia, ſi cum dolore eſt, etiam mortis pe-
riculũ ſubeſt: maximéque ſi inter hæc tormina vetera eſſe cœperunt. Is'q;
morbus maximè pueros abſumit vſq; ad annum decimum. Cęteræ ætates
facilius ſuſtinent. Mulier quoque grauida eiuſmodi caſu rapi poteſt: atque
etiã ſi ipſa conualuit, partum tamen perdit. Quin etiam tormina ab atra bi- 3
le orſa mortifera ſunt. aut ſi ſub his, extenuato iã corpore, ſubitò nigra alu⁹
profluxit, aut inteſtinorum leuitas. Periculoſior eſt, ſi freques deiectio eſt.
Si venter omnibus horis, & cum ſomno, & ſine hoc profluit. Si ſimiliter no-
ctu & interdiu. Si quod excernitur aut crudum eſt, aut nigrum, & præter
id etiam leue & mali odoris ſit, ſi ſitis vrget, ſi poſt potionem vrina nõ red-
ditur: quod euenit quia tunc liquor omnis non in veſicam, ſed inteſtina de-
ſcendit. ſi os exulceratur, ſi rubet facies, & quaſi maculis quibuſdam colo-
rum omnium diſtinguitur, ſi venter eſt quaſi fermentatus, pinguis, atq; ru-
goſus, ſi & cibi cupiditas non eſt. Inter quæ cũ euidens mors ſit, multo eui-
dentior eſt, ſi iam longum quoq; id vitium eſt: maximè etiam ſi in corpore 4

ſenili eſt. ſi verò in tenuiore inteſtino morbus eſt, vomitus, ſingultus, neruorum diſtentio, delirium, mala ſunt. At in morbo arquato durum fieri iecur pernicioſiſſimum eſt. Quos lienis male habet, ſi tormina prehenderũt, deinde inuerſa ſunt: vel in aquam inter cutem, vel inteſtinorũ leuitatem, vix vlla medicina periculo ſubtrahit. Morbus inteſtini tenuioris, niſi reſolutus eſt, intra ſeptimũ diem occidit. Mulier ex partu ſi cum febre, vehementibus etiam & aſſiduis capitis doloribus premitur, in periculo mortis eſt. ſi dolor atq; inflãmatio eſt in his partibus, quibus viſcera cõtinẽtur, frequẽter ſpirare in ſignum malũ eſt. Si ſine cauſa longus dolor capitis eſt, & ceruices ac ſcapulas tranſit: rurſúſque in caput reuertitur, aut à capite ad ceruices ſcapulaſ'que peruenit, pernicioſus eſt: niſi vomicã aliquã excitauit, ſic, vt pus extuſſiretur. aut niſi ſanguis ex aliqua parte prorupit, aut niſi in capite multa prurigo, toto've corpore puſtulæ ortæ ſunt. Aequè magnũ malum eſt vbi torpor atq; prurigo peruagantur, modò per totum caput, modò in parte: aut ſenſus alicuius ibi quaſi frigoris eſt: ea'q; ad ſummam quoque linguam perueniunt. Et cũ in iiſdem abſceſſibus auxilium ſit, eò difficilior ſanitas eſt, quò minus ſæpe ſub his malis illi ſubſequuntur. In coxæ verò doloribus ſi vehemens torpor eſt, frigeſcitq; crus & coxa: aluus niſi coacta non reddit, idq; quod excernitur mucoſum eſt, iam'q; ætas eius hominis quadrageſimum annum exceſſit, is morbus erit longiſſimus, miniméque annuus: neq; finiri poterit, niſi aut vere, aut autumno. Difficilis æquè curatio eſt in eadem ætate vbi humerorũ dolor, vel ad manus peruenit, vel ad ſcapulas tendit, torporémque & dolorem creat, neq; bilis vomitu leuatur. Quacunq; verò parte corporis membrum aliquod reſolutum eſt, ſi neque mouetur & emacreſcit, in priſtinum habitum non reuertitur: eo'q; minus quò vetuſtius id vitium eſt, & quò magis in corpore ſenili eſt. Omniq; reſolutioni neruorum ad medicinam non idonea tempora ſunt, hyems, & autumnus. aliquid ſeparatim pòſt, vere & ęſtate. Is'q; morbus mediocris vix ſanatur. vehemens ſanari non poteſt. Omnis etiam dolor minùs medicinæ patet, qui ſurſum procedit. Mulieri grauidæ, ſi ſubitò mammæ emacruerunt, abortus periculũ eſt. Quæ neq; peperit, neq; grauida eſt, ſi lac habet, à menſtruis defecta eſt. Quartana æſtiua breuis, autũnalis ferè longa eſt: maximéq; quæ cœpit hyeme appropinquante. ſi ſanguis profluxit, deinde ſecuta eſſe dementia cũ diſtentione neruorum, periculũ mortis eſt. Itémq; ſi medicamentis purgatum, & adhuc inanem neruorum diſtentio oppreſſit: aut ſi in magno dolore extremæ parteis frigent. Neq; is ad vitam redit, qui ex ſuſpendio ſpumante ore detractus eſt. Aluus nigra ſanguini atro ſimilis repentina, ſiue cũ febre, ſiue etiam ſine hac eſt, pernicioſa eſt.

De morborum curationibus.

Caput. IX.

Digitized by Google

COgnitis inditijs, quæ nos vel ſpe conſolentur, vel metu terreant, ad curationes morborum tranſeundum eſt. Ex his quædam communes ſunt, quędam proprię. Cōmunes, quę pluribus morbis opitulantur. Proprię, quæ ſingulis. Antè de communibus dicam. Ex quibus tamen quędam non ægros ſolùm, ſed ſanos quoque ſuſtinent. quædam in aduerſa tātū valetudine adhibētur. Omne vero auxiliū corporis, aut demit aliquā materiā, aut adijcit: aut euocat, aut reprimit: aut refrigerat, aut calefacit: ſimúlq; aut durat, aut mollit. Quædam non vno modo tantùm, ſed etiam duobus inter ſe non contrarijs adiuuant. Demitur materia ſanguinis detractione, cucurbitula, deiectione, functione, vomitu, peſtatiõe, omnique exercitatiõe, corporis abſtinētia, ſudore. De quibus ꝓtinus dicā.

De ſanguinis detractione. Caput. X.

SAnguinem, inciſa vena, mitti nouum non eſt. Sed nullum penĕ morbum eſſe, in quo nō mittatur, nouum eſt. Item mitti iunioribus & fœminis vterū non gerentibus, vetus eſt. In pueris verò idem experiri, & in ſenioribus, & in grauidis quoq; mulieribus, vetus non eſt: ſiquidē antiqui primam, vltimam'que ætatem ſuſtinere non poſſe hoc auxilij genus iudicabant: perſuaſerant'q; ſibi mulierem grauidam, quæ ita curata eſſet, abortum eſſe facturam. Poſtea verò vſus oſtendit nihil ex his eſſe perpetuum: alias'que potiones, obſeruationes adhibendas eſſe: ad quas dirigi curantis conſilium debeat. Intereſt enim non quæ ætas ſit, neq; quid in corpore intus geratur, ſed quæ vires ſint. Ergo ſi iuuenis imbecillus eſt: aut ſi mulier, quę grauida non eſt, parū valet, malè ſanguis emittitur. Emoritur enī vis, ſi qua ſupererat hoc modo erepta eſt. At firmus puer, & robuſtus ſenex, & grauida mulier valēs, tuto curātur. Maximè tamē in his medicus imperitus falli poteſt: quia ferè minus roboris illis ætatibus ſubeſt. Mulierique prægnāti poſt curationem quoque viribus opus eſt, non tantū ad ſe, ſed etiam ad partum ſuſtinendum. Non quicquid autem intentionē animi, aut prudentiam exigit, protinus faciendum eſt: cum pręcipua in hoc ars ſit, quæ non annos numeret, neq; conceptionem ſolam videat, ſed vires æſtimet: & ex eo colligat, poſſit nec ne ſupereſſe quod vel puerum, vel ſenē, vel in vna muliere quod duo corpora ſimul ſuſtineat. Intereſt enim inter valens corpus & obeſum: inter tenue & infirmum. Tenuioribus magis ſanguis, plenioribus magis caro album dat. Faciliùs itaque illi detractionē eiuſmodi ſuſtinent: celeriúsq; ea ſi nimiū eſt pinguis aliquis affligit. Ideo'q; vis corporis melius ex venis quàm ex ipſa ſpecie æſtimatur. Neque enim ſolum hæc conſideranda ſunt, ſed etiam morbi genus quod ſit. Vtrum ſuperans an deficiens materia læſerit. Corruptum corpus ſit, an integrū. Nā ſi materia vel deeſt, vel integra eſt, iſtud alienum eſt. At ſi vel copia ſui malè habet, vel corrupta eſt, nullo modo melius ſuccurritur. Ergo vehemens

abundat.

febris

febris vbi rubet corpus, plenæ' que venæ tument, ſanguinis detractionem requirit. Item viſcerum, morbi, neruorúmque reſolutio, & rigor, & diſtentio, quicquid deniq; fauces difficultate ſpiritus ſtrangulat, quicquid ſubitò ſupprimit vocem, quiſquis intolerabilis dolor eſt, & quacunque de cauſa ruptum aliquid intus atque colliſum eſt. Item malus corporis habitus, omnésq; acuti morbi, qui modo (vt ſupra dixi) non infirmitate, ſed onere nocent. Fieri tamen poteſt, vt morbus quidem id deſideret, corpus autem vix poſſe videatur. Sed ſi nullum tamen apparet aliud auxiliū periturúsq; ſit qui laborat, niſi temeraria quoque via fuerit adiutus, in hoc ſtatu, boni medici eſt oſtendere, quàm nulla ſpes ſine ſanguinis detractione ſit: fateriq; quantus in hac ipſa re metus ſit. Et tum demum ſi exigetur, ſanguinē mittere. De quo dubitari in eiuſmodi re non oportet. Satiùs eſt enim anceps auxilium experiri, quàm nullum. Id' q; maximè fieri debet, vbi nerui reſoluti ſunt, vbi ſubitò aliquis obmutuit, vbi angina ſtrangulatur, vbi prioris febris acceſſio penè confecit, parémque ſubſequi veriſimile eſt: neq; eandem videntur ſuſtinere ægri vires poſſe. Cum ſit autem minimè crudo ſanguis mittendus: tamen ne id quidem perpetuum eſt. Neq; enim ſemper cōctionem res expectat. Ergo ſi ex ſuperiore parte aliquis decidit, ſi cōtuſus eſt, ſi ex aliquo ſubito caſu ſanguinem vomit, quamuis paulò ante ſumpſit cibū, tamē protinus ei demenda materia eſt: ne ſi ſubſederit, corpus affligat. Idémque etiam in alijs caſibus repentinis qui ſtrangulabunt, dictū erit. At ſi morbi ratio patietur, tum demum nulla cruditatis ſuſpectione remanente id fiet. Ideo' que ei rei videtur aptiſſimus aduerſæ valetudinis dies, ſecundus aut tertius. Sed vt aliquando etiam primo die ſanguinē mittere neceſſe eſt, ſic nunquam vtile poſt diem quartum eſt: cum iam ſpatio ipſo, materia & exhauſta eſt, & corpus corrumpit: vt detractio imbecillū id facere poſſit, non poſſit integrū. Quod ſi vehemens febris vrget, in ipſo impetu eius ſanguinem mittere, hominem iugulare eſt. Expectanda ergo remiſſio eſt, ſi non decreſcit: ſed creſcere deſijt, neq; ſperatur remiſſio: tunc quoq; quamuis peior, ſola tamen occaſio non omittenda eſt. Ferè etiam iſta medicina vbi neceſſaria eſt, in biduum diuidenda eſt. Satiùs eſt enim in primum, leuare ægrū, deinde perpurgare: quàm ſimul omni vi effuſa fortaſſe præcipitare. Quod ſi in cura quoque aquæ, quæ inter cutem eſt ita reſpōdet, quanto magis neceſſe eſt in ſanguine reſpondeat? Mitti verò is debet, ſi totius corporis cauſa fit ex brachio: ſi partis alicuius, ex ea ipſa parte, aut certe quàm proxima: quia non vbique mitti poteſt, ſed in temporibus, in brachijs, iuxta talos. Neque ignoro quoſdam dicere quàm longiſſimè ſanguinem inde vbi lædit, eſſe mittendum. Sic enim auerti materiæ curſum: at illo modo in id ipſum quod grauat euocari. Sed id ipſum falſum eſt. Proximū enim locum primo exhaurit. Ex vlterioribus autem eatenus ſanguis

Digitized by Google

ſequitur, quatenus emittitur vbi is ſuppreſſus eſt: quia non trahitur, ne venit quidem. Videtur tamen vſus ipſe docuiſſe, ſi caput fractum eſt, ex brachio potius ſanguinem mittendum eſſe. Si quod in humero vitium eſt, ex altero brachio: credo, quia ſi quid parum ceſſerit, oportuniores hæ partes iniuriæ ſunt, quæ iam malè habent. Auertitur quoque interdum ſanguis vbi alia parte prorũpens, alia emittitur. Deſinit enim fluere quà volumus, inde obiectis quę prohibeant, alio dato itinere. Mittere autem ſanguinem, cum ſit expeditiſſimum, vſum habent, tum ignaro difficillimum eſt. Iũcta enim eſt vena arterijs: his nerui. Ita ſi neruũ ſcalpellus attigit, ſequitur neruorum diſtentio: ea quæ hominem crudeliter conſumit. At arteria inciſa neq; coit, neq; ſaneſcit, interdum etiam vt ſanguis vehementer erumpat efficit. Ipſius quoque venæ, ſi fortè præciſa eſt, capita comprimuntur: nec ſanguinem emittunt. At ſi timidè ſcalpellus demittitur, ſummam cutem lacerat: neq; venam incidit. Nonnũquam etiam ea latet: neq; facilè reperitur. Ita multæ res id difficile inſcio faciunt, quod perito facillimũ eſt. Incidenda ad medium vena eſt: ex qua cum ſanguis erumpit, colorem eius habitúmque oportet attendere. Nam ſi his craſſus & niger eſt, vitioſus eſt. Ideo'q; vtiliter effundit. Si rubet & pellucet: integer eſt. Ea'q; miſſio ſanguinis adeò non prodeſt: vt etiam noceat, protinúsq; is ſupprimendus eſt. Sed id euenire nõ poteſt, ſub eo medico, qui ſcit ex quali corpore ſãguis mittendus ſit. Illud magis fieri ſolet: vt æquè niger aſſiduè ac primo die profluat. Quod q̃uis ita eſt, tamẽ ſi iã ſatis fluxit, ſupprimẽdus eſt. Sẽpérque antè finis faciendus eſt, quàm anima deficiat. Deligãdúmq; brachium, ſuperimpoſito expreſſo ex aqua frigida penicillo: & poſtero die aduerſo medio digito, non autem ſcalpello, vena ferienda: vt recẽs coitus eius reſoluatur, iterúmque ſanguinem fundat. Siue autem primo, ſiue ſecundo die ſanguis, qui craſſus & niger initio fluxerat, & rubere, & pellucere, cœpit: ſatis materię detractũ eſt: atq; quod ſupereſt, ſincerũ eſt. Ideo'q; protinus brachium deligandũ: habẽdúmq; ita eſt, donec valens cicatricula ſit: quæ celerrimè in vena confirmatur.

De ſanguinis detractione per cucurbitulas. Caput. XI.

CVcurbitularum verò duo genera ſunt: ęneum, & corneum. Aenea altera parte patet, altera clauſa eſt. Cornea altera parte æque patẽs, altera foramẽ habet exiguũ. In æneã, linamentũ ardens cõijcitur: ac ſic os eius corpori aptatur, imprimitúrque: donec inhæreat. Cornea, per ſe corpori imponitur: deinde vbi ea parte qua exiguum foramen eſt, ore ſpiritus adductus eſt: ſupérque cera cauum id clauſum eſt, æquè inhæreſcit. Vtra'q; non ex his tantũ materiæ generibus, ſed etiã ex quolibet alio rectè fit. At ſi cætera defecerũt, caliculus, quoq; aut pultarius oris cõpreſſioris, ei rei commodè aptatur. Vbi inhæſit, ſi conciſa antè ſcalpello cutis eſt, ſan-

guinẽ extrahit: ſi integra eſt, ſpiritũ. Ergo vbi materia quæ intus eſt, lædit illo modo. Vbi inflatio, hoc imponi ſolet. Vſus autem cucurbitulæ, præcipuus eſt: vbi non in toto corpore, ſed in parte aliqua vitium eſt: quam exhauriri ad confirmandum valetudinem ſatis eſt. Id'que ipſum teſtimoniũ eſt: etiam ſcalpello ſanguinem, vbi membro ſuccuritur, ab ea potiſſimum parte, quę iam læſa eſt, eſſe mittendum: quod nemo cucurbitulam diuerſę parti imponit: niſi cũ profuſionem ſanguinis eò auertit: ſed ei ipſi quæ dolet quæ'que liberanda eſt. Opus etiam eſſe cucurbitula poteſt in morbis lõgis: quamuis iam & ijs ſpacium aliquod acceſſit: ſiue corrupta materia, ſiue ſpiritu malè habẽte. In acutis quoque quibuſdam ſi & leuari corpus debet, & ex vena ſanguinem mitti, vires non patiũtur. Id'que auxilium vt minus vehemens, ita magis tutum. Neq; vnquam periculoſum eſt etiam, ſi in medio febris impetu, etiam ſi in cruditate adhibetur: Ideo'que vbi ſanguinem mitti opus eſt, ſi inciſa vena, præceps periculum eſt: aut ſi in parte corporis etiam vitiũ eſt, huc potius confugiendũ eſt. Cũ eo tamen vt ſciamus, hic vt nullũ periculum, ita leuius præſidiũ eſſe: nec poſſe vehementi malo, niſi æquè vehemens auxiliũ ſuccurrere.

De deiectione. Caput. XII.

DEiectionem autem antiqui varijs medicamentis, crebra'que alui ductione, in omnibus ferè morbis moliebantur: dabãt'que aut nigrum veratrum, aut filiculam, aut ſquamam æris (quam λέπιδα χάλκου Græci vocãt) aut lactucę marinę lac: cuius gutta pani adiecta abũdè purgat. aut lac, vel aſininum, vel bubulum, vel caprinum: eiq; ſalis paulũ adijciebant, decoquebant'q; id: & ſublatis his, quæ coiërant: quod quaſi ſerũ ſupererat, bibere cogebant. Sed medicamenta ſtomachũ ferè lædũt. Ideo'q; omnibus catharticis aloe miſcenda eſt. Aluus ſi vehementius fluit, aut ſæpius ducitur, hominem infirmat. Ergo nunquam in aduerſa valetudine, medicamentũ eius rei cauſa rectè datur: niſi vbi is morbus ſine febre eſt. Vt cum veratrum nigrum, aut atra bile vexatis, aut cum triſtitia inſanientibus, aut his quorum nerui parte aliqua reſoluti ſunt, datur. At vbi febres ſunt, ſatius eſt eius rei cauſa cibos potionéſque aſſumere: qui ſimul & alãt, & ventrem molliant. Súntque valetudinis genera: quibus ex lacte purgatio conuenit. Plerunque verò aluus potius ducẽda eſt, quod ab Aſclepiade quoque ſic temperatum, vt tamen ſeruatum ſit. video plærunque ſeculo noſtro præteriri. Eſt autem ea moderatio, quam is ſecutus videtur, aptiſſima: vt neq; ſæpe ea medicina tentetur, & tamen ſemel ſumptum vel bis, non omittatur. Si caput graue eſt, ſi oculi caligant, ſi morbus maioris inteſtini eſt (quod Greci κῶλον nominant) ſi in imo ventre, aut in coxa dolores ſunt. ſi in ſtomachum quędam bilioſa concurrunt, vel etiam pituita, eò ſe, humoréve aliquis aquę ſimilis cõfert, ſi ſpiritus difficilius redditur: ſi nihil

per ſe venter excernit, vtiquè ſi iuxta quoque ſtercus eſt, & intus remanet, aut ſi ſtercoris odorem nihil deijciens, æger ex ſpiritu ſuo ſentit, aut ſi corruptū eſt quod excernitur, aut ſi prima inedia febrem nō ſuſtulit, aut ſi ſanguinē mitti, cum opus ſit, vires non patiuntur: tempúſve eius rei pręterijt, aut ſi multū ante morbū aliquis portauit. aut ſi is qui ſæpe, vel ſponte, vel caſu, purgatus eſt, ſubitò habet aluū ſuppreſſam. Seruanda verò illa ſunt: ne ante diem tertium ducatur, ne vlla cruditate ſubſtante, ne in corpore infirmo, diúque in aduerſa valetudine exhauſto, neue in eo, cui ſatis aluus reddit cotidie, quíve eam liquidam habebit, ne in ipſo acceſſionis impetu, quia quod tum infuſum eſt, aluo continetur: regeſtúmque in caput multò grauius periculum efficit. Pridie verò abſtinere debet æger, vt aptus tali curationi ſit. Eodem die ante aliquot horas aquam calidam bibere, vt ſuperiores eius parteis madeſcant. tum inijcienda aluus eſt, ſi leui medicina contenti ſumus: pura aqua, ſi paulò valentiori: mulſa, ſi leni ex aqua in qua fœnū græcum, vel ptiſana, vel malua decocta ſit. Si reprimendi cauſa, ex verbenis. acris autem eſt marina aqua, vel alia ſale adiecto: atq; vtraque decocta commodior eſt. Acrior fit adiectio, vel oleo, vel nitro, vel melle quoq;. Si acrior eſt, eò plus extrahit: ſed minus facilè ſuſtinetur. Id quod infunditur, neque frigidum eſſe oportet, neq; calidum: ne alterutro modo lædat. Cum infuſum eſt, quantū fieri poteſt, continere ſe in lectulo debet æger: ne primę cupiditati deiectionis protinus cedere. Vbi neceſſe eſt, tum demū deſidere. Feréque eo modo dempta materia, ſuperioribus partibus leuatis morbum ipſum mollit. Cum verò quotiens res coegit, deſidēdo aliquis ſe exhauſit, pauliſper debet couquieſcere: & ne vires deficiant, vtique eo die cibum aſſumere, qui plenior an exiguus ſit dandus, ex ratione eius acceſſionis, quæ expectabitur, an in metu non erit, æſtimare oportebit.

De vomitu. Caput. XIII.

AT vomitus vt in ſecunda quoq; valetudine ſæpe neceſſarius billioſis eſt, ſic etiam in his morbis, quos bilis cōcitauit. Ergo omnibus, qui ante febres horrore & tremore vexātur: omnibus, qui colera laborant: omnibus etiam, cum quadam hilaritate inſanientibus: & comitiali quoque morbo oppreſſis: neceſſarius eſt. Sed ſi acutus morbus eſt, ſicut in colera, ſi febris eſt, vt inter horrores: aſperiorib9 medicamētis opus non eſt. ſicut in deiectionibus quoq; ſupra dictū eſt. ſatiſq; eſt ea vomitus cauſa ſumi: quę ſanis quoq; ſumēda eſſe propoſui. At vbi longi, valenteſq; morbi ſine febre ſunt: vt comitialis, aut inſania, veratro quoque albo vtendum eſt. Id neque hyeme, neque æſtate rectè datur: optimè vere, tolerabiliter autumno. Quiſquis daturus erit, id agere antè debet: vt accepturi corpus humidius ſit. Illud ſcire oportet, omne eiuſmodi medicamentū, quod potui datur, non ſemper ęgris prodeſſe: ſemper ſanis nocere.

De frictione. Caput. XIIII.

DE frictione verò, & geſtatione adeo multa Aſclepiades tāquam inuentor eius poſuit: quod in eo volumine, quod communiū auxiliorum ſcripſit, cum trium tantum faceret mentionem: huius & equi, & geſtationis: tamen maximam partē in hoc conſumpſerit. Oportet aūt neq; recētiores vi[illegible] his fraudare: quę vel repererūt, vel rectè ſecuti ſunt. & tamē ea, quæ apud antiquiores aliquos poſita ſunt, auctoribus ſuis reddere. Neque dubitari poteſt, quin latius quidem, & dilucidius vbi, & quomodo frictione vtendū eſſet, Aſclepiades præceperit: nihil tamen repererit, quod non à vetuſtiſſimo autore Hippocrate paucis verbis comprehēſum ſit. qui dixit, frictione ſi vehemēs ſit, durari corpus: ſi lenis, molliri: ſi multa, minui: ſi modica, impleri. Sequitur ergo vt tū vtēdum ſit, cū aut aſtringendum corpus ſit, quod fluens eſt. aut molliendum quod induruit: aut digerendum in eo quod copia nocet, aut alendum id quod tenue, & infirmum eſt. Quas tamen ſpecies, ſi quis curioſius æſtimet. quod iam ad medicum non pertinet. faciliè ītelliget omnes ex vna cauſa pendere quę demit. Nam & aſtringitur aliquid eo dempto, quod interpoſitum vt id laxaretur, effecerat. & mollitur eo detracto, quod duritiem creabat: & impletur non ipſa frictione, ſed eo cibo, qui vſq; ad cutem digeſtione quadam relaxatam penetrat. Diuerſarum verò rerū in modo cauſa eſt. Inter vnctionem autem, & frictionem multū intereſt. Vngi enim leniterque pertractari corpus, etiam in acutis & recentibus morbis oportet: in remiſſione tamen & ante cibum. Longa verò frictione vti, neque in acutis morbis, neq; in creſcentibus conuenit: præter quàm cum phreneticis ſomnus ea queritur. Amat autem auxilium hoc valetudo longa, & iam à primo impetu inclinata. Neque ignoro quoſdam dicere, omne auxilium neceſſariū eſſe increſcentibus morbis: non cum iam per ſe finiuntur. Quod nō ita ſe habet. Poteſt enim morbus, etiam qui per ſe finem habiturus eſt, citius tamē adhibito auxilio tolli. quod duabus de cauſis neceſſarium eſt: vt & quàm primum bona valetudo contingat, & ne morbus qui remanet, iterum quauis leui de cauſa exaſperetur. Poteſt enī morbus minus grauis eſſe, quàm fuerit: neque ideo tamen ſolui, ſed reliquis quibuſdam inhærere: quas admotum aliquod auxilium diſcutit. Sed vt leuata quoque aduerſa valetudine rectè frictio adhibetur, ſic nunquam adhibenda eſt febre increſcente. Verum ſi fieri poterit, cum ex toto corpus ea vacabit, minus certè cum ea remiſerit. Eodem autem modo in totis corporibus eſſe debet: vt cū infirmus aliquis implendus modò eſt in partibus: aut quia ipſius eius membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius. Nā & capitis longos dolores ipſius frictio leuat. Non in impetu tamen doloris & membrum aliquod reſolutum ipſius frictione confirmatur. Longè tamen ſepius aliud perfricandum eſt.

 cum

cum aliud dolet: maximéque cum à ſummis aut à medijs partibus corporis, euocare materiã volumus: ideóq; extremas parteis perfricamus. Neque audiendi ſunt, qui numero finiũt, quotiens aliquis perfricandus ſit. Id enim ex viribus hominis colligẽdum eſt. Et ſi is perinfirmus eſt, poteſt ſatis eſſe quinquagies: ſi robuſtior, poteſt ducenties eſſe faciendum. Inter vtrunque deinde, prout vires ſunt. Quò fit vt etiam minùs ſæpe in muliere, quàm in viro: minùs ſæpe in puero vel ſene, quàm in iuuene manus dimouendæ ſint. Deniq; ſi certa membra perfricantur, multa valentique frictiõe opus eſt. Nam neque totum corpus infirmari cito per partem poteſt: & opus eſt quàm plurimum materiæ digeri: ſiue id ipſum membrum ſiue per id aliud leuamus. At vbi totius corporis imbecillitas, hanc curationem per totũ id exigit, breuior eſſe debet & lenior, vt tantummodo ſummam cutem emolliat: quò facilius capax ex recẽti cibo nouę materię fiat. In malis iam ægri eſſe teſtatur, vbi exterior pars corporis friget: interior, cũ ſiti calet: vt ſupra poſui. Sed tunc quoque vnicum in frictione pręſidiũ eſt, quæ ſi calorem in cutem euocauit, poteſt alicui medicinę locum facere.

De geſtatione. Caput. XV.

GEſtatio quóque longis etiam, & inclinatis morbis aptiſſima eſt. Vtiliſque eſt & his corporibus, quæ iam ex toto febre carent, ſed adhuc exerceri p ſe nõ poſſunt: & his quibus lentę morborũ reliquiæ remanent: neq; aliter elidũtur. Aſclepiades etiã in recenti, vehementique febre, præcipuéque ardente, ad diſcutiendam eam, geſtatione dixit vtendum eſſe. Sed id periculoſè fit: meliúsq; quiete eiuſmodi impetus ſuſtinetur. Si quis tamen experiri volet, ſic experiatur: ſi lingua non erit aſpera, ſi nullus tumor, nulla duricies, null9 dolor viſceribus aut capiti, aut pręcordijs ſuberit. Et ex toto nunquam geſtari corpus dolens debet: ſiue id in toto, ſiue in parte eſt: niſi tamen ſolis neruis dolentibus. neq; vnquam in recenti febre, ſed in remiſſione eius. Genera autem geſtationis plura ſunt adhibenda: quæ ſunt & pro viribus cuiúſque & pro opibus, ne aut imbecillũ hominem nimis digerant, aut humili obſint. Geſtationũ leniſſima eſt naui, vel in portu, vel in flumine, vehementior in alto mari naui vel lectica aut ſcamno, acrior vehiculo. Atque hæc ipſa, & intendi & leniri poſſunt: ſi nihil horũ eſt, ſuſpendi lectus debet & moueri. ſi ne id quidem eſt, at certè vni pedi lecti funiculus ſubijciẽdus eſt: atq; ita lectus huc & illuc manu impellendus. Et leuia quidem genera exercitationis, infirmiſſimis conueniũt. Valẽtiora verò, his qui iã pluribus diebus febre liberati ſunt, aut ijs qui grauiũ morborũ initia ſic ſentiunt, vt adhuc febre vacent. Quod & in tabe, & in ſtomachi vitijs, & cum aqua cutem ſubijt, & interdũ in morbo regio fit. Aut vbi quidam morbi, qualis comitialis, qualis iſania ſine febre: quamuis diu manet. In quibus affectibus ea quóque genera exercitationũ

necessaria

neceſſaria ſunt, quæ comprehendimus eo loco: quo quemadmodum ſani, neque firmi homines ſe gererent, præcepimus.

De abſtinentia. Caput. XVI.

ABſtinentię verò duo genera ſunt: Alterũ vbi nihil aſſumit æger, Alterum vbi non niſi quod oportet. Initia morborum primũ famem, ſitimque deſiderant: ipſi deinde morbi, moderationem: vt neque aliud quàm expedit, neq; eius ipſius nimium ſumatur. Neq; enim cõuenit iuxta inediam protinus, ſacietatem eſſe. Quod ſi ſanis quoq; corporibus inutile eſt, vbi aliqua neceſſitas famem fecit: quantò inutilius eſt, in corpore etiã ægro? Neq; vlla res magis adiuuat laborantẽ, ꝙ tẽpeſtiua abſtinentia. Intemperantes homines apud nos ipſi cibi tẽpora curãtibus dãt. Rurſus alij tempora medicis pro dono remittunt, ſibi ipſis modum vendicant. Liberaliter agere ſe credunt qui cętera illorum arbitrio relinquunt, in genere cibi liberi ſunt: quaſi queratur quid medico liceat, nõ quid ægro ſalutare ſit. Cui vehementer nocet: quotiens in eius, quod aſſumitur vel tempore, vel modo, vel genere peccatur.

De ſudore. Caput. XVII.

SVdor etiã duobus modis elicitur: aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt, & harenæ calidæ & laconici, & clibani, & quarũdã naturalium ſudationes, vbi e terra profuſus calidus vapor ædificio includitur: ſicut ſuper baias in murtetis habemus. Pręter hęc ſole quoq; & exercitatione is mouetur. Vtilia'q; hæc genera ſunt, quotiens humor intus nocet: isq; digerendus eſt. Ac neruorum quo'q; quędam vitia ſic optimè curantur: ſed cætera infirmis poſſunt conuenire. ſolet exercitatio tantum robuſtioribus, qui tamen ſine febre, vel initio morbi, vel etiam grauibus morbis tenentur. Cauendum autem eſt, ne quid horum vel in febre vel cruditate tentetur. At balnei duplex vſus eſt. Nam modò diſcuſſis febribus, initium cibi plenioris, viniq; firmioris valetudini facit, modò febrem ipſam tollit: ferèq; adhibetur vbi ſummam cutem relaxari, euocariq; corruptum humorem & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo vtebantur, Aſclepiades audacius. Neq; terrere autem ea res, ſi tempeſtiua eſt, debet: & ante tempus nocet. Quiſquis febre liberatus eſt, ſimul atq; ea vno die non acceſſit, eo qui proximus eſt poſt tempus acceſſionis, tuto lauari poteſt. At ſi circuitũ habere ea febris ſolita eſt, ſic vt tertio quarto've die reuertatur: quandocunq; non acceſſit, balneum tutum eſt. Manentibus verò adhuc febribus, ſi hæ ſunt quæ lentæ, lienéſque iamdiu malè habent: rectè medicina iſta tentatur. Cũ eo tamen ne præcordia dura ſint, neue ea tumeant, neue lingua aſpera ſit, neue aut in medio corpore, aut in capite vllus dolor ſit: neue tum febris increſcat. At in his quidem febribus, quæ certum circuitum habent, duo balnei tempora ſunt: alterum ante horrorem,

alterum febre finita. In his verò, qui lentis febriculis diu detinentur: cum aut ex toto receſſit acceſſio, aut ſi id non ſolet certè lenita eſt: iamq; corpus tam integrum eſt, quàm maximè eſſe in eo genere valetudinis ſolet, imbecillus homo iturus in balneum vitare debet, ne antè, frigus aliquod experiatur. Vbi in balneum venit, pauliſper reſiſtere: experirique num tempora aſtringantur, & an ſudor aliquis oriatur. Illud ſi incidit, hoc nō ſecutū eſt, inutile eo die balneū eſt: perungēdus eſt is leniter & referendus eſt: vitandúmq; omni modo frigus, & abſtinentia vtendum. At ſi temporibus integris, primum ibi, deinde alibi ſudor incipit: fouendum os aqua calida, tum in ſolio deſidendum eſt: atq; ibi quoq; videndum, nū ſub primo contactu aquæ calidæ ſumma cutis inhorreſcat. quod vix tamen fieri poteſt: ſi priora rectè acceſſerūt. Certū id autem ſignū inutilis balnei eſt. Antè verò, an poſtea quàm in aquam calidam ſe dimittat aliquis, perūgi debeat, ex ratione valetudinis ſuę cognoſcat. Ferè tamē, niſi vbi nominatim vt poſtea fiat id præcipieẗ, moto ſudore leuiter corp⁹ pungēdū deīde in aquā calidā demittēdū eſt. Atq; hic quoq; habēda viriū ratio eſt. Neq; cōmittēdū vt per æſtū anima deficiat, ſed maturi⁹ is auferēdus, curioſéq; in veſtimētis inuoluendus eſt: vt neq; ad eum frigus aſpiret: & ibi quoque antequā aliquid aſſumat, inſudet. Fomenta quoque calida ſunt: milium, ſal, harena: quodlibet eorum calefactum & in linteum coniectum. Si minore vi opus eſt, etiam ſolum linteum. At ſi maiore, extincti, inuolutiq; panniculis, & ſic circundati. Quin etiam calido oleo replentur vtriculi: & in vaſa fictilia, ad ſimilitudinē, quas lenticulas vocant, aqua cōijcitur, & ſal ſicco linteo excipitur: demittitúrq; in aquam bene calidam, tū ſuper id membrum, quod fouendū eſt, collocatur: iuxta'q; ignem ferramenta duo ſunt capitibus paulò latioribus: alterúmque ex his demittitur in eum ſalem, & aqua ſupèr leuiter aſpergitur. Vbi frigere cœpit, ad ignem refertur: & idem in altero fit: deinde inuicem in vtroq;. inter quę deſcēdit ſalſus & calidus ſuccus, qui cōtractis aliquo morbo neruis, opitulatur. His omnibus cōmune eſt digerere id, quod vel præcordia onerat, vel fauces ſtrangulat, vel in aliquo membro nocet. Quando autem quo'que vtendum ſit, in ipſis morborum generibus dicetur.

Qui cibi, potionēsve, aut valentis, aut mediæ, aut imbecillę materię ſint. Caput. XVIII.

CVm de his dictum ſit, quæ detrahendo iuuant, ad ea veniēdum eſt, quę nos alunt: id eſt cibum & potionem. hęc autē non omnium tantum morborum, ſed etiam ſequūdæ valetudinis communia præſidia ſunt. Pertinétq; ad rem omnium, proprietates noſſe: primum vt ſani ſciant quomodo his vtantur, deinde vt exequentibus nobis morborum curationem, liceat ſpecies rerum, quæ aſſidue neceſſarię

erunt,

erūt,ſubijcere. Neq; neceſſe eſt ſubinde ſingulas eas nominare. Scire igitur
oportet omnia legumina, quæ que ex frumentis panificia ſunt, generis va
lentiſſimi eſſe. Id valentiſſimum voco, in quo plurimum alimēti eſt. Item
omne animal quadrupes dominatum, omnem grādem feram: quales ſunt
capræ, ceruus, aper, onager: omnem grandem auem, quales ſunt anſer, &
pauo, & grus: omnes beluas marinas, ex quibus cœtus eſt, quę que his pa=
res ſunt. Item mel & caſeum. quò minùs mirum eſt. opus piſtorium, valen
tiſſimum eſſe: quod ex frumento, adipe, melle, caſeo conſtat. In media verò
materia, numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos aſſu=
mimus. Ex quadrupedibus, leporem, aues omnes à minimis ad phœnico=
pterum. item piſces omnes, qui ſalem non patiuntur, ſolidíve ſaliūtur. Im
becilliſſimam verò materiam eſſe omnem caulē oleris, & quicquid in cau
liculo naſcitur: qualis eſt cucurbita, & cucumis, & capparis: omnia poma,
oleas, cochleas: itémq; conchilia. Sed quamuis hæc ita diſcreta ſunt, tamen
etiam quæ ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt: aliaq; res,
alia vel valentior eſt vel infirmior. Si quidem plus alimenti eſt in carne, q̃
in vllo alio. Firmius eſt triticum, quàm milium: idipſum, quàm hordeum:
& ex tritico firmiſſima ſiligo, deinde ſimila: deīde cui nihil ademptum eſt
(quod αὐτόπυρον Gręci vocāt) īfirmior eſt. ex ſimila, deinde cum polline in=
firmiſſimus cibarius panis. Ex leguminibus verò, valentior faba, vel len/
ticula, quàm piſum. Ex oleribus valentior rapa, napique & omnes bulbi,
in quibus cepam quoque & allium numero, quàm paſtinaca: vel quæ ſpe=
cialiter, radicula appellat̃. Item firmior braſſica, & beta, & porrum: quàm
lactuca, vel cucurbita, vel aſparagus. At ex fructibus ſurculorum, valenti=
ores vuę, ficus, nuces, palmulæ: quàm quæ poma propriè nominātur. Atq;
ex his ipſis firmiora, quę ſuccoſa, quàm quę frigida ſunt. itémq; ex his aui=
bus, quę in media ſpecie ſunt, valētior ea quæ pedibus, quàm quæ volatu
magis nititur: & ex his quæ volatu fidunt, firmiores ſunt, quæ grandiores
aues, quàm quæ minutæ ſunt: vt ficedula, & turdus. Atq; eæ quoque, quę
in aqua degunt, leuiorem cibum præſtant, quàm quæ natandi ſcientiā nō
habēt. Inter domeſticas verò quadrupedes, leuiſſima ſuilla eſt: grauiſſima,
bubula. Itémque ex feris, quò maius quodq; animal, eò robuſtior ex eo ci/
bus eſt. Piſciūq; eorū, qui ex media materia ſunt, quibus maximè vtimur
tamen, grauiſſimi ſunt ex quibus ſalſamenta quoq; fieri poſſunt, qualis la
certus eſt. deinde qui quamuis teneriores, tamen duri ſunt: vt aurata, cor/
uus, ſcarus, oculata: tū plani, poſt quos etiam leuiores lupi, mulliq;, & poſt
hos omnes ſaxatiles. Neque verò in generibus rerum tantummodo diſcri=
men eſt, ſed etiam in ipſis, quod & ætate ſit, & membro, & ſolo, & cælo, &
habitu: nam quadrupes animal omne ſi lactans eſt, minus alimenti pręſtat.
Itē quò tenerior pullus cohortalis eſt. In piſcibus quoque media ætas, quę
nondum

Digitized by Google

nondum ſummam magnitudinem impleuit. Deinde ex eodem ſuæ vngu
læ, roſtrum, aures, cerebellum ex agno, hedo' ve cum petiolis totum capu
aliquanto quàm cętera membra leuiora ſunt: adeo vt in media materia po
ni poſſint. Ex auibus colla, à læue rectè infirmis annumerātur. Quod ad
ſolum verò pertinet, frumentum quoq; valentiùs eſt collinum, quàm can
peſtre: leuior piſcis inter ſaxa editus, quàm in harena: leuior in harena, q̃ i
limo. Quò fit, vt ex ſtagno, vel lacu, vel flumine eadem genera grauior
ſint. Leuior' que qui in alto, quàm qui in vado vixit. Omne etiam færun
animal domeſtico leuius, & quodcunque humido cælo, q̃ quod ſicco na
tum eſt. Deinde eadem omnia pinguia, quàm macra: recentia, quàm ſalſa
noua, quàm vetuſta plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit iuru
lenta, quàm aſſa: magis aſſa, quàm elixa. Ouum durum valentiſſimæ m
teriæ eſt: molle vel ſorbile, imbecilliſſimæ. Cúmque panificia omnia fir
miſſima ſint, elota tamen quædam genera frumenti: vt alica, oriza, ptiſa
na, vel ex hiſdem facta ſorbitio, vel pulticula. Et aqua quoque madens p
nis, imbecilliſſimis annumerari poteſt. Ex potionibus verò quæcũque e
frumento facta eſt, itémque lac, mulſum, defrutum, paſſum, vinũ aut du
ce, aut vehemens, aut muſtum, aut magnę vetuſtatis, valentiſſimi gener
eſt. At acetum, & id vinum, quod paucorum annorum, vel auſterum, ve
pingue eſt, in media materia eſt. Ideo' q; infirmis nunquam generis alteri
dari debet. Aqua omnium imbecilliſſima eſt: firmior' q; ex frumento pot
eſt, quo firmius fuit ipſum frumẽtum. firmior ex eo vino quod bono ſolo
quàm quod tenui, quod' que tẽperato cęlo, quàm quod aut nimis humido
aut nimis ſicco, nimiúmq; aut frigido, aut calido natũ eſt. Mulſũ quò plu
mellis habet, defrutũ quò magis ĩcoctũ eſt, paſſum quò ex ſicciore vua eſt
eò valẽtius eſt. Aqua leuiſſima pluuialis eſt, deĩde fõtana: tũ ex flumine, tũ
ex puteo: poſt hæc ex niue, aut glacie. grauior his ex lacu: grauiſſima ex pa
lude. Facilis etiam & neceſſaria cognitio eſt naturam eius requirentibus
Nam leuis, pondere apparet, & ex his quæ pondere pares ſunt: eò melior
quæq; eſt, quò celeriùs & calefit & frigeſcit: quoq; celeriùs ex ea legumina
percoquũtur. Ferè verò ſequitur, vt quò valentior quæ' que materia eſt, eò
minus facilè concoquatur: ſed ſi concocta eſt, plus alat. Itaq; vtendum eſt
materiæ genere pro viribus: modúſque omnibus pro genere ſumendus.
Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmiſſimis opus eſt. Mediocriter fir
mos media materia optimè ſuſtinet: & robuſtis apta validiſſima eſt. Plus
deinde aliquis aſſumere ex leuioribus poteſt: magis in his, quæ valentiſſi
ma ſunt, temperare ſibi debet.

Quæ natura ac proprietas cuiuſque rei ſit qua veſcimur.

Caput. XIX

Neq;

Digitized by Google

NEque hæc ſola diſcrimina ſunt, ſed etiam aliæ res boni ſucci, aliæ mali ſunt: quas εὐχύλȣς: vel κακοχύλȣς Greci vocāt. Alię lenes, alię acres, alię craſſiorem pituitam in nobis faciunt, alię tenuiorē, alię idoneæ ſunt ſtomacho, aliæ alienæ ſunt. Itémq; aliæ inflant, alię ab hoc abſunt. alię calefaciunt, alię refrigerant. aliæ facilè in ſtomacho areſcunt, alię non facilè intus corrumpuntur. alię mouent aluum, aliæ ſupprimunt. aliæ citant vrinam, alię tardant. Quædam ſomnum mouent, quædam ſenſus excitant. Quæ omnia ideo noſcenda ſunt, quoniam aliud aliter vel corpori, vel valetudini conuenit.

Quę res boni ſucci ſint. Caput. XX.

BOni ſucci ſunt, triticum, ſiligo, alica, oriza, amilum. Item & lenes ſunt, & ſtomacho aptę, & calefaciunt, tragum, ptiſana, lac, caſeus mollis, omnis venatio, omnes aues, quæ ex media materia ſunt. Ex maioribus quoque hæ, quas ſuprà nominauimus. Medij inter teneros duroſ'q; piſces, vt mullus & lupus, verna, lactuca, vrtica, malua, cucumis, cucurbita, ouum ſorbile, portulaca, cocleæ, palmulæ. ex pomis quodcunq; neq; acerbum, neque acidum eſt. Vinum dulce, vel lene, paſſum, defrutū, oleæ quæ ex his duobus in alterutro ſeruatæ ſunt, vuluæ, roſtra, trūculiq;. In ſumma omnis pinguis caro, omnis glutinoſa, omne iecur.

Quæ res mali ſucci ſint. Caput. XXI.

MAli verò ſucci ſunt milium, panicum, hordeum, legumina, caro domeſtica permacra, omniſque caro ſalſa, omne ſalſamentum, garum, vetus caſeus, cicer, radicula, rapa, napi, bulbi, braſſica, magiſque etiam cima eius, aſparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, naſturciū, thimum, nepeta, ſaturia, hiſopum, ruta, anetū, feniculū, cuminū, aneſum, lapatium, ſinapi, & alliū, cepa, lienes, renes, ītestina, pomū quodcūq; acidum vel acerbum eſt, acida, acetū, omnia acria, acerba, oleū, piſces quoq; ſaxatiles, omnéſq; qui ex tenerrimo genere ſunt, aut hi qui rurſus nimiū duri, viroſique ſunt: vt ferè quos ſtagna, lacus, limoſive riui fuerunt: quive in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

Quæ res lenes: quæ've acres ſint. Caput. XXII.

LEnes autem ſunt, ſorbitiones, pulticula, laganum, amilum, ptiſana, pinguis caro, & quęcunq; glutinoſa eſt. Quod ferè quidem in omni, quę domeſtica ſit, præcipuè tamen in vngulis, trunculiſq; ſuum: in petiolis, capituliſque hedorum, & vitulorum, & agnorum: omnibúſq; cerebellis. item ſi qui propriè bulbi nominantur, lac, defrutum, paſſum, nuclei pinei: acria ſunt omnia nimis auſtera, omnia acida, omnia ſalſa: & mel quidem in quo melius eſt, eò magis. Item allium, cepa, eruca, ruta, naſturciū, cucumis, beta, braſſica, aſparagus, ſinapi, radicula, intubus, ocymum, lactuca, maxima'que olerum pars.

Quę

Quę res craſſiorem, quæ've tenuiorem pituitam faciunt. Caput. XXIII.

CRaſſiorem autem pituitam faciunt, oua ſorbilia, halica, oriza, am
lum, ptiſana, lac bulbi, omnia'que ferè glutinoſa. Extenuant eand
omnia ſalſa atq; acria & acida.

Quæ res ſtomacho idoneæ ſunt. Caput. XXIIII.

STomacho autem aptiſſima ſunt, quæcunque auſtera ſunt: etia
quæ acida ſunt, quæ'que contacta ſale modico ſunt. Item pan
ſine fermento, & elota alica, vel oriza, vel ptiſana, oĩs auis, omn
venatio, atq; vtraque vel aſſa vel elixa. Ex domeſticis animalibus bubul
Si quid ex cęteris ſumitur, macrum potius, quàm pingue. Ex ſue vngula
roſtra, aures, vulu ęque ſteriles. Ex oleribus intubus, lactuca, paſtinaca, c
curbita elixa, ſiſer. Ex pomis ceraſium, morum, ſorbum, pirũ fragile, qua
cruſtuminũ vel meuianum eſt. Item pira quæ reponuntur tarentina atq
ſignina. Malũ orbiculatum, aut ſcaudianum, vel amerinum, vel cotonei
vel punicum. Abſinthiũ, murices, purpuræ, cochleæ. Vuæ ex olla, mol
ouum, palmulæ, nuclei pinei, oleæ albæ ex dura muria, eędem aceto intin
ctæ, vel nigrę, quæ in arbore bene permaturuerunt: vel quę in paſſo, defr
to've ſeruatæ ſunt. Vinum auſterum, licet iam aſperum ſit, item reſinatũ
duri ex media materia piſces, oſtrea, pectines, murices, purpuræ, cochlea
cibi, potionésq; vel frigidę, vel feruentes, abſinthium.

Quæ res alienæ ſtomacho ſunt. Caput. XXV.

ALiena verò ſtomacho ſunt omnia tepida, omnia ſalſa, omnia iur
lenta, prædulcia, omnia pinguia, ſorbitio, panis fermentatus: ite
que vel ex milio, vel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quod
cunque olus ex oleo, garo've eſtur, mel, mulſum, defrutum, paſſum, lac, o
caſeus, vua recens, ficus & viridis & arida, legumina omnia quæ'que infla
re conſueuerunt. Item thymũ, nepeta, ſatureia, hyſſopũ, naſturcium, lapa
tium, lapſanum iuglandes. Ex his autem intelligi poteſt non quicquid b
ni ſucci eſt, protinus ſtomacho conuenire, neque quicquid ſtomacho cõu
nit, protinus boni ſucci eſſe.

Quę inflant aut inflationem leuant. Caput. XXVI.

INflãt autem omnia ferè legumina, omnia pinguia, omnia dulcia
omnia iurulenta, muſtum, atque etiam id vinum, cui nihil adhu
ętatis acceſſit. Ex oleribus alliũ, cepa, braſſica, omnésque radices
excepto ſiſere, & paſtinaca, bulbi, ficus etiam aridæ: ſed magis virides, vu
recẽtes, nuces omnes, exceptis nucleis pineis, lac, omniſq; caſeus: quicqui
deinde ſubcrudum aliquis aſſumpſit. Minima inflatio fit ex venatione, au
cupio, piſcibus, pomis, oleis, cõchilijs, ouis vel mollib9, vel ſorbilibus, vino
vetere. Feniculum verò & anetum inflationes etiam leuant.

Qua

Quæ res aut calefaciunt, aut refrigerant. Caput. XXVII.

AT calefaciunt piper, ſal, caro omnis iurulenta, allium, cepa, ficus arida, ſalſamentum, vinum, & quò meracius eſt, eò magis. Refrigerant olera, quorum crudi caules aſſumuntur, vt intubus & lactuca. Item coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, ceraſia, mala auſtera, pira fragilia, caro elixa, præcipuéque acetum, ſiue cibus ex eo, ſiue potio aſſumitur.

Quæ res intus facilè vitiantur, vel minimè corrumpuntur. Caput. XXVIII.

FAcilè autem intus corrumpuntur, panis fermentatus & quiſquis alius, quàm ex tritico eſt, lac, mel, ideóque lactantia atque omne piſtorium opus, teneri piſces, oſtrea, olera, caſeus & recens & vetus, craſſa vel tenera caro, vinum dulce, mulſum, defrutum, paſſum, quicquid deinde vel iurulentũ eſt, vel nimis dulce, vel nimis tenue. At minimè intus vitiantur, panis ſine fermento, aues, & eæ potius duriores, aurati piſces, neq; ſolum aurata pura, aut ſcarus, ſed etiam lolligo, locuſta, polypus. Item bubula, omniſque dura caro, eadémq; aptior eſt ſi macra, ſi ſalſa eſt, omniáque ſalſamenta, cochleę, murices, purpurę, vinum auſterum, vel reſinatum.

Quę res aluum mouent. Caput. XXIX.

AT aluum mouẽt, panis fermentatus, magiſq; ſi cibarius, vel hordeaceus eſt, braſſica ſi ſubcruda eſt, lactuca, anetum, naſturcium, ocymum, vrtica, portulaca, radicula, capparis, alliũ, cepa, malua, lapathium, beta, aſparagus, cucurbita, ceraſia, mora, vua omnia mitia, ficus etiam arida, ſed magis viridis, vuę recentes pingues, minutę aues, cochleę, garũ, ſalſamenta, oſtrea, pelorides, echini, muſculi: & omnes ferè conchulę, maximéque ius earum, ſaxatiles, & omnes teneri piſces, ſępiarum atramentum: ſi qua caro aſſumitur pinguis eadem, vel iurulenta, vel elixa, aues quæ natant, mel crudum, lac, lactãtia omnia, mulſum, vinum dulce, vel ſalſum, aqua, tenera omnia, tepida, dulcia, pinguia, elixa, iurulẽta, ſalſa, diluta.

Quæ res aluum conſtringant, Caput. XXX.

COntra aſtringũt, panis ex ſiligine, vel ex ſimila, magis ſi ſine fermento eſt, magis etiam ſi vſtus eſt: intenditúrque vis eius etiam ſi bis coquitur. Pulticula vel ex alica, vel ex pannico, vel ex milio, itémque ex hiſdem ſorbitio, & magis ſi hæc antè fricta ſunt. Lenticula, cui vel beta, vel intubus, vel ambubeia, vel plantago adiecta eſt: magiſque etiam ſi illa antè fricta eſt per ſe, etiam intubus vel ex plantagine vel ambubeia fricta, minuta olera, braſſica bis decocta, dura oua, magiſq; ſi aſſa ſunt, minutæ aues, merula, palumbus, magiſq; ſi poſco decoctus eſt, graues omnéſaues, quæ magis currunt, quàm volant: lepus, caprea: iecur

ex his, quæ ſeuum habent, maximéque bubulum, ac ſeuum ipſum, caſeus qui vehementior vetuſtate fit, vel ea mutatione, quam in caſeo tranſmarino videmus: aut ſi recens eſt ex melle, mulſo'ue decoctus. Item mel coctū, pira immatura, ſorba, magiſque ea, quæ torminalia vocantur, mala cydonia & punica, oleę vel albæ, vel permaturæ, myrta, palmulæ, purpurę, muríces, vinum reſinatum vel aſperum: item meracum, acetū, mulſum quod inferbuit: item defrutum, paſſum, aqua vel tepida, vel præfrigida, dura, id eſt ea quæ tardè putreſcit, ideo'q; pluuia potiſſimum: omnia dura, macra, auſtera, aſpera, toſta, & in eadem carne aſſa potiùs quàm elixa.

Quę res vrinam mouent. Caput. XXXI.

VRinam autem mouent, quæcunque in horto naſcentia boni odoris ſunt: vt apium, ruta, anetum, ocymū, mēta, hyſſopū, aneſum, coriādrum, naſturcium, eruca, feniculum. Pręter hęc aſparagus, capparis, nepeta, thymum, ſatureia, lapſanum, paſtinaca, magiſq; agreſtis, radicula, ſiſer, cepa. Ex venatione maximè lepus, vinum tenue, piper & rotundum & longum, ſinapi, abſinthium, nuclei pinei.

Quę res ſomnum mouent, aut ſenſus excitant. Caput. XXXII.

SOmno verò aptū eſt papauer, lactuca, maximéque æſtiua, cuius cauliculus iam lacte repletus eſt: morum, porrū. Senſus excitant nepeta, thymum, ſatureia, hyſſopum, præcipuéque puleium, ruta, & cepa.

Quæ res corpus aut erodant, aut reprimant, aut refrigerent, aut calefaciant, aut durent, aut emolliāt. Caput. XXXIII.

EVocare verò materiam multa admodum poſſunt. Sed ea quę ex peregrinis medicamētis maximè conſtant, aliiſque magis, quàm quibus ratione victus ſuccurritur, opitulantur, in præſentia differam. Ponam ea verò, quæ prompta & his morbis, de quibus protinus dicturus ſum, apta, corpus erodunt: & ſic eo quod mali eſt, extrahunt. Habent autē hanc facultatem ſemina erucæ, nacturcij radiculę, præcipue tamē omnium ſinapi. Salis quoque & fici eadem vis eſt. Leniter verò ſimul & reprimūt, & molliunt lana ſuccida vel aceto, vel vino, quo oleum adiectum eſt. Contritæ palmulæ, furfures in ſalſa aqua, vel aceto decoctæ. At ſimul reprimūt & refrigerāt, herba muralis παρθένιον vel περδίκιον appellāt: ſerpillum, puleiū, ocymū, herba ſanguinalis, quam Gręci πολύγονον vocāt, portulaca, papaueris folia, capreoliq; vitium, coriandri folia, hyoſcyamū, muſcus, ſiſer, apium, ſolanum, quam στρύχνον Gręci vocant, braſſicæ folia, intubus, plantago, feniculi ſemen, contrita pira vel mala: præcipuéque cydonia, lenticula, aqua frigida, maximéque pluuialis, vinum, acetum, & ex horum aliquo magis, madens vel panis, vel farina, vel ſpongia, vel cinis, vel lana ſuccida, vel etiam linteolum, creta cimolia, gipſum, melinum, myrteum

teum,roſa,acerbum oleum,verbenarum contuſa cũ teneris caulibus folia, cuius generis ſunt olea,cupreſſus,myrtus,lentiſcus,tamaris, liguſtrũ, roſa, lubus, laurus,hedera,punicum malum. Sine frigore autem reprimunt cocta mala cydonia,malicorium,aqua calida,in qua verbenæ coctæ ſunt, quas ſupra propoſui,pulnis vel ex fece vini, vel ex myrti folijs, amaræ nuces.Calefacit verò ex qualibet farina cataplaſma,ſiue ex tritici, ſiue ex farris,ſiue hordei,ſiue herui,vel lolij,vel milij,vel panici,vel lenticulæ,vel fabæ,vel lupini,vel lini,vel fœni græci,vbi ea deferbuit,calidaque impoſita eſt. Valentior tamẽ ad id,omnis farina eſt ex mulſo, q̃ ex aqua cocta. Præterea ciprinum,irinum,medulla, adeps ex felle iuncta oleo, magiſq; ſi vetus eſt,ſal,nitrum,git,piper,quinquefolium, feréque quæ vehementer & reprimunt,& refrigerant. Durant quę calefaciunt,& digerunt, & emolliunt. Pręcipuéque ad emolliendum poteſt catapalſma ex lini vel fœni gręci ſemine. His autem omnibus & ſimplicibus,& permixtis variè medici vtũtur,vt magis quid quiſque perſuaſerit ſibi appareat, quàm quid euidenter compererit.

LIBER SECVNDVS FINIT.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI LIBER TERTIVS INCIPIT.

De morborũ generibus. Caput. I.

PRouiſis omnibus quæ pertinẽt ad vniuerſa genera morborum,ad ſingulorum curationes veniam. Hos autem in duas ſpecies Gręci diuiſerunt: aliosque ex his acutos, alios longos eſſe dixerunt. Ideoque quoniam non ſemper eodem modo reſpõdebant,eoſdem alij inter acutos, alij inter longos retulerunt. Ex quo plura eorum genera eſſe manifeſtum eſt. Quidam enim breues vtique ſunt,qui cito vel tollunt hominem,vel ipſi cito finiuntur,Quidam longi,ſub quibus neque ſanitas in propinquo,neq; exitium eſt. Tertiúmque genus eorũ eſt,qui modò acuti, modò longi ſunt. Idque non in febribus tantummodo, in quibus frequentiſſimum eſt,ſed in alijs quoque fit. Atque etiam præter hos quartum eſt,quod neq; acutum dici poteſt,quia non perimit: neq; vtique longũ,quia ſi occurritur,facilè ſanatur. Ego cum de ſingulis dicã, cuius quiſque generis ſit,indicabo. Diuidã autẽ omnes in eos,qui in totis corporibus conſiſtere videntur: & eos qui oriuntur in partibus. Incipiam à prioribus, pauca de omnibus pręfatus. In nullo quidem morbo minus fortuna ſibi vẽdicare,quã ars poteſt: vtpote cum repugnante natura, nihil medicina proficiat. Magis tamen ignoſcendum medico eſt parum proficienti in acutis

morbis, quàm in lõgis. Hic enim breue ſpatium eſt, intra quod, ſi quod au
xilium non profuit, æger extinguitur. Ibi & deliberationi, & mutatiõi re
mediorũ tempus patet: adeò, vt raro, ſi inter initia medicus acceſſit, obſe
quens æger ſine illius vitio pereat. Longus tamẽ morbus cum penitus inſe
dit, quod ad difficultatẽ pertinet, acuto par eſt. Et acutus quidẽ, quò vetu
ſtior eſt: lõgus autẽ, quò recẽtior, eò facilius curatur. Alterũ illud ignorari
non oportet, quod non omnibus ægris eadem auxilia conueniunt. Ex quo
incidit, vt alia atq; alia ſummi autores quaſi ſola vindicauerint: prout cuiq;
ceſſerant. Oportet itaque vbi aliquid nõ reſpondet, non tanti putare auto
rem, quanti ægrũ: & experiri aliud atque aliud. Sic tamen, vt in acutis mor
bis citò mutetur quod nihil prodeſt. in longis, quos tempus vt facit, ſic etiã
ſoluit, non ſtatim condemnetur, ſi quid non ſtatim profuit. Minus verò re
moueatur, ſi quid paulum ſaltem iuuat: quia profectus tempore expletur.

Quomodo morbi cognoſcantur, & an increſcant, an conſiſtant, an minuantur, & qua ratione ab initio qui lãguere incipit curari debeat. Caput. II.

PRotinus aũt inter initia ſcire facile eſt, quis acutus morbus, quis
longus ſit: non in his ſolis, in quibus ſemper ita ſe habet, ſed in his
etiam in quibus variat. Nam vbi ſine intermiſſionibus acceſſioni
dolore graui vrgẽtur, acutus morbus eſt. Vbi lenti dolores, lentę ve febre
ſunt, & ſpacia inter acceſſiones porriguntur, accedúntque ea ſigna, quę in
priore volumine expoſita ſunt: lõgum hunc futurum eſſe manifeſtum eſt.
Videndum etiam eſt, morbus an increſcat, an conſiſtat, an minuatur: qui
quædam remedia increſcentibus morbis, plura inclinantibus conueniunt
Ea'que quę decreſcentibus apta ſunt, vbi acutus increſcens vrget, in rem
ſionibus potius experienda ſunt. Increſcit autem morbus dũ grauiores do
lores, acceſſionéſque veniunt: hæ'que & antequam proximè reuertuntur
& poſtea deſinunt. Atque in longis quoque morbis etiam tales notas no
habẽtibus ſcire licet increſcere, ſi ſomnus incertus eſt, ſi deterior cõcoctio
ſi fœdiores deiectiones, ſi tardior ſenſus, ſi pigrior mens, ſi percurrit corpo
frigus, aut calor, ſi id magis pallet. Ea verò quę contraria his ſunt, decedẽ
tis eius notæ ſunt. Præter hęc, in acutis morbis ſerius æger alendus eſt: ne
niſi iã inclinatis, vt primo dempta materia impetum frangat. In lõgis ma
turiùs, vt ſuſtinere ſpatium aduenturi mali poſſit. Ac ſi quando is nõ in to
to corpore, ſed in parte eſt: magis tamen ad rem pertinet vim totius corpo
ris molliri, quàm propriè partes ægrę ſanentur. Multum etiam intereſt a
initio quis rectè curatus ſit, an perperam: quia curatio minus his prodeſt
in quibus aſſiduè fruſtrà fuit. Si quis temerè habitus adhuc ĩtegris viribu
viuit, admota curatiõe momẽto reſtituitur. Sed cũ ab his cœperim, quę n
tas quaſdã futurę aduerſę valetudinis exhibent, curationũ quoq; pricipi

ab animaduerſion

ab animaduerſiõe eiuſdẽ tẽporis faciã. Igiř ſi quid ex his, quę propoſita ſũt incidit, omnium optima ſunt, quies & abſtinentia. Si quid bibendũ, aqua. Id'que interdum vno die fieri ſatis eſt. Interdum ſi terrentia manẽt, biduo: proximéq; abſtinere etiã: ſumendus eſt cibus exiguus, bibenda aqua, poſtera die etiam vinum: deinde inuicem alternis diebus, modò aqua, modò vinum: donec omnis cauſæ metus finiatur. Per hæc enim ſępe inſtans grauis morbus diſcutitur. Plurimique falluntur dũ ſe primo die protinus ſublaturos languorem, aut exercitatione, aut balneo, aut coacta deiectiõe, aut vomitu, aut ſudationibus, aut vino ſperant. Non quò non interdum id incidat, aut non decipiat, ſed quò ſæpius fallat: ſola'q; abſtinentia ſine vllo periculo medeatur. Cum præſertim etiam pro modo terroris moderari liceat, & ſi leuiora inditia fuerunt, ſatis ſit à vino tantum abſtinere, quod ſubtractum pluſq̃ ſi cibo aliquid dematur, adiuuat. ſi paulò grauiora, facilè ſit nõ aquam tantum bibere, ſed etiam cibo carnem ſubtrahere. interdum panis quoque minus, quàm pro conſuetudine aſſumere: humido'que cibo eſſe cõtentũ, & olere potiſſimum. Satiſque ſit tum ex toto à cibo, à vino, ab omni motu corporis abſtinere, cum vehementes notę irruerunt. Neque dubium eſt quin vix quiſquam, qui nõ diſſimulauit, ſed per hæc maturè morbo occurrit, ægrotet.

De febrium generibus. Caput. III.

ATq; hæc quidẽ ſanis faciẽda ſunt, tãtũ cauſam metuẽtibus. ſequitur verò curatio febriũ, qđ & in toto corpore, & vulgare maximè morbi genus eſt. Ex his vna cotidiana, altera tertiana, tertia quartana eſt. Interdum etiam longiore circuitu quędam redeũt. Sed id raro euenit. In prioribus & morbi ſunt, & medicina. At quartanę quidem ſimpliciores ſunt. Incipiunt ferè ab horrore, deinde calor erumpit, finita'q; febre biduum integrum eſt: ita quarto die reuertitur. Tertianarum verò duo genera ſunt. Alterum eodem modo quo quartana & incipiens, & deſinẽs: illo tantũ interpoſito diſcrimine, quod vnũ diẽ pręſtat ĩtegrũ, tertio redit. Alterũ lõgè pernicioſiꝰ, quod tertio quidẽ die reuertiř, ex octo aũt & quadraginta horis ferè ſex & triginta per acceſſionem occupat. interdũ etiam vel minus vel plus: neque ex toto in remiſſione deſiſtit, ſed tantum leuius eſt. Id genus plęrique medici hemitritęon appellant. Cotidianæ verò variæ ſunt & multiplices. Aliæ à frigore, Aliæ protinus à calore incipiũt: Aliæ ab horrore. Frigus voco vbi extremę parteis membrorũ inalgeſcũt: horrorem vbi totum corpus intremit. Rurſus aliæ ſic deſinunt, vt ex toto ſequatur integritas: aliæ ſic vt aliquantum quidem minuatur ex febre, nihilominus tamen quędam reliquiæ remaneant, donec altera acceſſio accedat: ac ſæpe aliæ vix quicquam aut nihil remittant, ſed ita vt cõtinuẽt. Deinde aliæ feruorem ingentem habent, aliæ tollerabilem, aliæ cotidie pares

ſiunt,alię impares,atque inuicem altero die leniores, altero vehemẽtiores:
aliæ tempore eodem poſtridie reuertuntur,alię vel ſerius vel celerius,alię
diem noctémque acceſſionẽ & deceſſionem implent: alię minus, alię plus:
aliæ cum decedunt ſudorem mouent,aliæ non mouent: atq; aliàs per ſudo
rem ad integritatem venitur,aliàs corpus tantũ imbecillius redditur.Ac
ceſſiones etiam non ſingulę ſingulis diebus fiunt,modò binæ pluréſve cõ
currunt.Ex quo ſæpe euenit,vt cotidie plures acceſſiones,remiſſionéſque
ſint.Sic tamen vt vnaquæque alicui priori reſpondeat. Interdum verò ac
ceſſiones quoque confunduntur ſic,vt notari neque tempora earum, neq;
ſpatia poſſint.Neque verum eſt quod dicitur à quibuſdam, nullam non fe
brem inordinatam eſſe:niſi aut ex vomica,aut ex inflammatione,aut ex vl
cere.Facilior enim ſemper curatio foret,ſi hoc verum eſſet. Sed quod eui
dentes cauſæ faciunt,facere etiam abditæ poſſunt.Neque de re,ſed de ver
bo controuerſiam mouent. Qui cum aliter,alitérque in eodem morbo fe
bres accedãt,non eaſdem inordinatè redire,ſed alias alias'que ſubinde ori
dicunt.Quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret: etiam ſi verè di
ceretur.Tempora quoq; remiſſionum modò liberalia,modò vix vlla ſunt.

De curationum diuerſis generibus. Caput.IIII.

ET febrium quidem ratio maximè talis eſt.Curationum verò di
uerſa genera ſunt:prout autores aliquos habẽt. Aſclepiades offi
ciũ eſſe medici dicit & vt tutò,vt celeriter, & vt iucũdè curet.
Id votũ eſt,ſed fere periculoſa eſſe nimium & feſtinatio, & vo
luptas ſolet.Qua vero moderatione vtendum ſit, vt quantum fieri poteſt
omnia iſta contingant:prima ſemper habita ſalute in ipſis partibus curati
onum couſiderandũ erit.Et ante omnia queritur,primis diebus æger qua
ratione cõtinendus ſit: Antiqui, medicamentis quibuſdam datis,cõcocti
onem moliebantur,eò quòd cruditatem maxime horrebant.deinde eã ma
teriam,quæ lædere videbatur ducendo,ſæpius aluũ ſubtrahebant.Aſcle
piades medicamenta ſuſtulit:aluũ non totiens,ſed ferè tamen in omni mor
bo ſubduxit.Febre verò ipſa pręcipue ſe ad remediũ eius vti profeſſus eſt.
Conuellendas enim vires ægri putauit:luce,vigilia,ſiti ingenti,ſic,vt ne os
quidem primis diebus elui ſineret. Quò magis falluntur,qui per omnia iu
cundam eius diſciplinam eſſe contendunt. His enim vlterioribus quidem
diebus cubantis etiam luxuriæ ſubſcripſit: primis verò tortoris vicem ex
hibuit.Ego autem medicamentorum dari potiones, & aluum duci nõ niſi
rarò debere,concedo.Et id non ideo tamen agendum, vt ægri vires con
uellantur, exiſtimo: quoniam & ex imbecillitate ſummum periculum eſt.
Minui ergo tantum materiam ſuperantem oportet:quæ naturaliter dige
ritur, vbi nihil noui accedit. Itaque abſtinendus à cibo primis diebus eſt,
in luce habendus æger; niſi infirmus dum interdiu eſt. quoniam corpus
iſta

Digitized by Google

iſta quoque digerit:iſque cubare quàm maximo cõclaui debet. Quod ad
ſitim verò,ſomnúmque pertinet: moderandum eſt, vt interdum vigilet:
noctu,ſi fieri poteſt,conquieſcat. Ac neq; potet, neque nimium ſiti cruci=
etur. Os etiam eius elui poteſt, vbi & ſiccum eſt, & ipſi fœtet: quamuis id
tempus aptum potioni non eſt. Commodéque Eraſiſtratus dixit ſępe infe
riore parte humorem non requirẽte,os & fauces requirere:neq; ad rẽ malĕ
haberi ægrum pertinere. Ac primo quidem ſic tenendus eſt. Optimũ verò
medicamentum eſt,oportunè cibus datus:qui quando primo dari debeat,
queritur? Plerique ex antiquis tardè dabant,ſæpe quinto die,ſæpe ſexto:&
id fortaſſe vel in Aſia,vel in Aegypto cęli ratio patiť. Aſclepiades vbi ęgrũ
triduo per omnia fatigarat,quarto die cibo deſtinabat. At Themiſon nup
non quando cœpiſſet febris,ſed quando deſiſſet,aut certè leuata eſſet, con
ſiderabat:& ab illo tempore expectato die tertio,ſi nõ acceſſerat febris,ſta=
tim,ſi acceſſerat vbi ea vel deſierat,vel ſi aſſiduè inhęrebat,ſi certè ſe incli=
nauerat,cibum dabat. Nihil autem horum vtiq; perpetuum eſt. Nã poteſt
prĩo die primus cibus dãdus eſſe,poteſt ſecũdo,poteſt tertio,poteſt nõ niſi
quarto,aut quĩto:poteſt poſt vnã acceſſionẽ,poteſt poſt duas, poteſt poſt
plures. Refert enim qualis morbus ſit,quale corpus,quale cęlũ,quæ ætas,
quod tempus anni:miniméque in rebus multũ inter ſe differẽtibus, quod
intermittendum non eſt, perpetuum eſſe præceptum temporis poteſt. In
morbo qui plus viriũ aufert,celerius cibus dãdus eſt:itémq; ex eo cęlo,quo
magis digerit. Ob quam cauſam in Africa nullo die æger abſtineri rectè
videtur. Maturius etiam puero,quàm iuueni:ęſtate,quàm hyeme dari de=
bet. Vnum illud eſt,ſemper quod vbique ſeruandum eſt:vt ægri vires ſub=
inde aſſidens medicus inſpiciat,& quãdiu ſupererunt, abſtinentia pugnet:
ſi imbecillitatem vereri cœperit,cibo ſubueniat. Id enim eius officium eſt,
vt ægrum neq; ſuperuacua materia oneret, neque imbecillitatẽ fame pro=
dat. Itaque apud Eraſiſtratum quoq; inuenio,qui quamuis parum docuit
quando venter,quando corpus ipſum exinaniretur, dicẽdo tamen hęc eſſe
viſenda, & tum cibum dandum,cum corpori deberetur: ſatis oſtendit dũ
vires ſupereſſent,dari non oportere:ne deficerent,conſulendũ eſſe. Ex his
autem intelligi poteſt ab vno medico multos non poſſe curari: eúmq; ſi ar=
tifex eſt,idoneum eſſe qui nõ multum ab ægro recedit:ſed qui quæſtui ſer
uiunt,quoniam is maior ex populo eſt,libenter amplectuntur ea pręcepta,
quę ſedulitatẽ nõ exigũt, vt in hac ipſa re:facile eſt enim dies vel acceſſio=
nes numerare his quoque,qui ægrum raro vident. Ille aſſideat neceſſe eſt:
qui,quod ſolum opus eſt,viſurus eſt,quando nimis imbecillus futurus ſit:
niſi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi, dies quartus aptiſ=
ſimus eſſe conſueuit. Eſt autem alia etiam de diebus ipſis dubitatio:quoniã
antiqui potiſſimum impares ſequebantur, eos'que tanquam tunc de ægris

 indicaretur

iudicaretur κρίσιμος nominabãt. In his erat dies tertius, quĩtus, ſeptimus,
nonus, vndecimus, quartuſdecimus, vnus & viceſimus: ita vt ſũma poten-
tia ſeptimo, deinde quartodecimo, deinde vni & viceſimo daretur. Igitur
ſic ægros nutriebãt, vt dierum imparium acceſſiones expectarent: deinde
poſtea cibum quaſi leuioribus acceſſionibus inſtantibus darent. adeo vt
Hippocrates ſi alio die febris deſiſſet, recidiuam timere ſit ſolitus. Id Aſcle-
piades iure vt vanum repudiauit: neque in vllo die, quia par, impar ve eſſet,
his vel maius vel minus periculum eſſe dixit. Interdum enim peiores dies
pares fiunt: & oportunius poſt eorum acceſſiones cibus datur. Nõnunquã
etiam in ipſo morbo, dierum ratio mutatur: fitque grauior, qui remiſſior
eſſe conſueuerat. atq; ipſe quartuſdecimus par eſt: in quo eſſe magnam vim
antiqui fatebantur. Qui cum octauum primi naturam habere contende-
rent, vt ab eo ſecũdus ſeptenarius numerus inciperet, ipſi ſibi repugnabãt
non octauũ, neq; decimum, neq; duodecimum diem ſumendum, quaſi po-
tẽtiorẽ. Plus eni tribuebãt nono, & vndecimo. Quod cũ feciſſent ſine vlla
ꝓbabili ratiõe, ab vndecio nõ ad tertiũdecimũ ſed ad quartũdecimũ tra
ſiebant. Eſt etiam apud Hippocratẽ: & quẽ ſeptimus dies liberaturus ſit
quartũ eſſe grauiſſimum. Ita, illo quoq; autore, in die pari & grauior febri
eſſe poteſt, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartũ quenque die,
vt in vtrunque efficaciſſimum apprehendit, id eſt quartum, ſeptimum, vn-
decimum, quartumdecimum, decimumſeptimum: in quo & ab imparia ad
paris nũeri rationẽ trãſit. & ne hoc quidẽ propoſitũ cõſeruauit cũ, à ſepti
die vndecimus, non quartus ſed quintus ſit. adeo apparet quacunque rati-
one ad numerum reſpeximus, nihil ratiõis ſub illo quidem autore reperiri.
Verum in his quidem antiquos tũc celebres ad modũ Pytagorici numer
fefellerunt: cum hic quoq; medicus non numerare dies debeat, ſed ipſas ac-
ceſſiones intueri: & ex his coniectare quando dandus cibus ſit. illud autem
magis ad rem pertinet ſcire, tum oporteat dari cum iam bene venę cõqui-
euerunt, aut etiam num manentibus reliquijs febriũ. Antiqui enim quàm
integerrimis corporibus alimentum offerebãt. Aſclepiades inclinata qui-
dẽ febre, ſed adhuc tamen vna hærente. In quo vanam rationem ſecutus
eſt: non quo non ſit interdum maturius cibus dandus, ſi maturè timetur al-
tera acceſſiõ: ſed quo ſcilicet quàm ſaniſſimo dari debeat. Minus enim cor-
rumpitur, quod integro corpori infertur. Neq; tamen verum eſt quod Th
miſoni videbatur, ſi duabus horis integer futurus eſſet æger: ſatius eſſe tũc
dare, vt ab integro corpore potiſſimum diduceretur. Nam ſi diduci tam ce-
leriter poſſet, id eſſet optimum. Sed cum hoc, breue tempus non prę̃ſtet
ſatius eſſe principia cibi à decedente febre, quàm reliquias ab incipiẽte ex-
cipi. ita ſi longius tempus ſecundum eſt, quàm integerrimo dandus eſt: ſi
breue, etiam antequam ex toto integer fiat. Quo loco verò integritas eſt,

eodem

eodẽ eſt remiſſio: quæ maximè in febre cõtinua poteſt eſſe. Atq; hic quoq; quęritur, vtrum tot horæ expectandæ ſint, quot febrem habuerunt? an ſatis ſit primam partem earũ præteriri, vt ægris iucũdius inſidat, quibus interdum nõ vacat? Tutiſſimum eſt autem antè, totius acceſſiõis tẽpus prætarire: quamuis vbi longa febris fuit, poteſt indulgeri ægro maturius: dũ tamen antè minimè pars dimidia prætereatur. Id'q; non in ea ſola febre, de qua proximè dictum eſt, ſed in omnibus ita ſeruandum eſt.

De febrium ſpeciebus, & ſingularum curationibus, & primo quando cibus febricitantibus dandus ſit. Caput. V.

HAec magis per omnia genera febrium perpetua ſunt: nunc ad ſingulas earum ſpecies deſcendam. Igitur ſi ſemel tantum acceſſit, deinde deſijt, ea'que vel ex inguine, vel ex laſſitudine, vel ex eſtu, alia've ſimili re fuit, ſic, vt iterior nulla cauſa metum fecerit, poſtero die cũ tẽpus acceſſionis ita trãſijt, vt nihil moueret, cibus dari poteſt. At ſi ex alto calor venit, & grauitas vel capitis, vel præcordiorum ſecuta eſt, neq; apparet quid corpus confuderit, quamuis vnam acceſſionem ſecuta integritas eſt, tamẽ, quia tertiana timeri poteſt, expectãdus eſt dies tertius: & vbi acceſſionis tẽpus præterijt, cibus dãdus eſt, ſed exiguus: quia quartana quoq; timeri poteſt. Et die quarto demum, ſi corpus integrum eſt, eo cũ fiducia vtendũ. Si verò poſtero, tertio've, aut quarto die ſecuta febris eſt, ſcire licet morbum eſſe. Sed tertianarũ quartanarúmque, quarũ & certus circuitus eſt, & finis integer eſt, & quia liberaliter quieta tempora ſunt, expeditior ratio eſt. de quibus ſuo loco dicam. Nunc vero eas explicabo, quæ cotidie vrgent. Igitur tertio quoque die cibus ægro commodiſſimè datur: vt alter febrem minuat, alter viribus ſubueniat. Sed his dari debet, ſi quotidiana febris eſt, quę ex toto deſinat: ſimulatq; corpus integrum factum eſt, ſi quãuis non acceſſiones, febres tamen iunguntur: & cotidie quidem increſcũt, ſed ſine integritate tamen remittunt, cum corpus ita ſe habet, vt maior remiſſio non expectetur. Si altero die grauior, altero leuior acceſſio eſt poſt grauiorem. Ferè verò grauiorem acceſſionẽ leuior nox ſequitur. quò fit vt grauiorem acceſſionem nox quoq; triſtior antecedat. At ſi continuatur febris, neq; leuior vnquam fit, & dari cibum neceſſe eſt: quando dari debeat, magna diſſentio eſt. Quidam, quia ferè remiſſius matutinũ tempus ęgris eſt, tunc putant dandum. Quod ſi reſpondet, nõ quia manè eſt, ſed quia remiſſio eſt ægro, dari debet. Si verò ne tunc quidem vlla requies ægris eſt, hoc ipſo peius id tempus eſt, quòd cum ſua natura melius eſſe debeat, morbi vitio non eſt, ſimúlq; inſequitur tempus meridianum: à quo cum omnis æger ferè peior fiat, timeri poteſt, ne ille magis etiam quàm ex conſuetudine vrgeatur. Igitur alij veſpere tali ægro cibum dant. Sed cum eo tempore ferè peſſimi ſint, qui ægrotant, verendũ eſt, ne ſi quid tunc mouerimus,

fiat

Digitized by Google

fiat aliquid aſperiùs. Ob hæc ad mediam noctem decurro, id eſt finito iam grauiſſimo tempore, eodémque longiſſimè diſtante: ſecuturis verò antelucanis horis, quibus omnes ferè maximè dormiunt: deinde matutino tempore, quod natura ſua leuiſſimum eſt. Si verò febres vagæ ſunt, quia verendum eſt, ne cibum ſtatim ſubſequantur, quandocunque quis ex acceſſione leuatus eſt, tunc debet aſſumere. At ſi plures acceſſiones eodem die veniũt, conſiderare oportet, pares ne per omnia ſint: quod vix fieri poteſt, an impares. Si per omnia pares ſint, poſt eam potius acceſſionem cibus dari debet quæ non inter meridiem & veſperem deſinit. Si impares ſunt, conſiderandum eſt, quo diſtent. Nam ſi altera grauior, altera leuior eſt, poſt grauiori dari debet: ſi altera longior, altera breuior, poſt longiorem: ſi altera grauior, altera leuior eſt, cõſiderandũ eſt, vtra magis affligat, illa vi, an hęc tẽpore, & poſt eam dandus eſt. Sed planè plurimum intereſt, quantæ, qualéſq; inter eas remiſſiones ſint. Nam ſi poſt alteram febrem motio manet, poſt alteram integrum corpus eſt, integro corpore, cibo tempus aptius eſt. Si ſemper febricula manet, ſed alterum tamen longius tempus remiſſionis eſt, id potius eligendum eſt: adeo vt vbi acceſſiones cõtinuantur, protinus inclinata priore, dandus cibus ſit. Etenim perpetuum eſt, ad quod omne conſilium dirigi poteſt: cibum quàm maximè ſemper ab acceſſione futura reducere, & hoc ſaluo dare, quàm integerrimo corpori. Quod nõ inter duas tãtum, ſed etiam inter plures acceſſiones ſeruabitur. Sed cum ſit aptiſſimum, tertio quoque die cibum dare, tamen ſi corpus infirmum eſt, cotidie dandus eſt, multo'que magis ſi continentes febres ſine remiſſione ſunt: quanto magis corpus affligunt. aut ſi duę pluréſvè acceſſiones eodem die veniunt. Quæ res efficit, vt & à primo die protinus cibus dari cotidie debeat. Si protinus venæ conciderunt, & ſæpius eodem die, ſi inter plures acceſſiões, ſubinde vis corpori deeſt. Illud tamen in his ſeruandum eſt, vt poſt eas febres minus cibi detur: poſt quas, ſi per corpus liceret, omnino nõ daretur. Cum verò febris inſtet, incipiat, augeatur, conſiſtat, decedat, deinde in deceſſione conſiſtat, aut finiatur, ſcire licet, optimum cibo tempus eſſe febre finita: deinde cum deceſſio eius conſiſtit, tertium ſi neceſſe eſt, quãdocunque decedit: cętera omnia periculoſa eſſe. Si tamen propter infirmitatẽ neceſſitas vrget, ſatius eſſe, conſiſtente iam incremento febris, aliquid offerre, quàm increſcente. Satius eſſe inſtante, quàm incipiente: cum eo tamen vt nullo tempore is qui deficit, non ſit ſuſtinendus. Neque hercule ſatis eſt, ipſas tãtum febres medicum intueri, ſed etiam totius corporis habitum, & ad eum dirigere curationem: ſeu ſuperſunt vires, ſeu deſunt, ſeu quidã mali affectus interueniunt. Cum verò ſemper ægros ſecuros agere conueniat, vt corpore tantum, non etiã animo laborent, tum præcipuè vbi cibũ ſumpſerunt. Itaque ſi qua ſunt quæ exaſperatura eorum animos ſunt, optimũ

eſt

eſt eadem ægrotantium notitiæ ſubtrahere. Si id fieri non poteſt, ſuſtinere tamen poſt cibum vſq; ſomni tempus: & cũ experrecti ſunt, tũ exponere.

Quãdo potiones febricitantibus dari expediat. Caput. VI.

SEd de cibo facilior quidem cum ægris ratio eſt: quorum ſępe ſtomachus hũc reſpuit, etiã ſi mẽs cõcupiſcit. De potione verò ingẽs pugna eſt: eó que magis, quò maior febris eſt. Hęc enim ſitim accendit: & tum maximè aquam exigit, cum illa periculoſiſſima eſt. Sed docendus æger eſt, vbi febris quieuerit, protinus ſitim quoque quieturã: longiorémque acceſſionem fore, ſi quod ei datum fuerit alimentum. Ita celerius eum deſinere ſitire, qui non bibit. Neceſſe eſt tamen quantò facilius etiam ſani famem, quàm ſitim ſuſtinent: tantò magis ægris in potione, q̃ in cibo indulgere. Sed primo quidẽ die nullus humor dari debet: niſi ſubitò ſic venæ conciderunt, vt cibus quoque dari debeat. Secundo verò, cęteriſq; etiam quibus cibus non dabitur, tamen ſi magna ſitis vrgebit, potio dari poteſt. Ac ne illud quidem ab Heraclide Tarentino dictum ratione caret: vbi aut bilis ægrum, aut cruditas male habet: expedire quoq; per medicas potiones miſceri nouam materiam corruptæ. Illud videndum eſt, vt qualia tempora cibo leguntur, talia potioni quoque: vbi ſine illo datur, deligantur: aut cũ ægrũ dormire cupiemus. Quod ferè ſitis prohibet. Satis autem conuenit cum omnibus febricitantibus nimius humor alienus ſit, tũ præcipuè eſſe fœminis, quę ex partu in febres inciderunt. Sed cum tempora cibo potionique, febris & remiſſionis ratio det, nõ eſt expeditiſſimum ſcire, quando æger febricitet, quando melior ſit, quãdo deficiat. Sine quibus diſpenſari illa non poſſunt. Venis enim maximè credimus fallaciſſimæ rei: quia ſæpe iſtæ leniores, celerioréſve ſunt, & ætate, & ſexu, & corporum natura. Et plerunque ſatis ſano corpore ſi ſtomachus infirmus eſt, nonnunq̃ etiã incipiẽte febre ſubeũt & quieſcũt: vt ĩbecillus is videri poſſit: cui facilè adhuc grauis iſtat acceſſio. Cõtrà, ſępe eas cõcitat, & reſoluit ſol, & balneum, & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus. Adeò vt cum primum medicus venit, ſolicitudo ægri dubitantis quomodo ille ſe habere videatur, eas moueat. ob quam cauſam periti medici eſt, nõ protinus vt venit, apprehendere manu brachiũ. Sed primũ reſidere hilari vultu, percunctariq; quemadmodum ſe habeat: & ſi quis eius metus eſt, eum probabili ſermone lenire: tum deinde eius corpori manũ admouere. Quas venas autem conſpectus medici mouet, quàm facilè mille res turbant. Altera res eſt, cui credimus, calor æquè fallax. Nã hic quoque excitatur ęſtu, labore, ſomno, metu, ſolicitudine. Igitur intueri quidẽ oĩa etiã iſta oportet. Sed his non omnia credere: ac protinus quidem ſcire non febricitare eum, cuius venę naturaliter ordinatæ ſunt, tepor'q; talis eſt, qualis eſſe ſanis ſolet. Non protinus autem ſub calore motúq; febrem ſeſe concipere, ſed ita,

ſi ſumma

ſi ſumma quoque arida inęqualiter cutis eſt, ſi calor & in fronte eſt, & imi
præcordijs oritur, ſi ſpiritus ex naribus cum feruore prorũpit, ſi color, au
rubore, aut pallore nouo mutatus eſt, ſi oculi graues, aut perſicci, aut ſubh
midi ſunt, ſi ſudor cum fit, inæqualis eſt, ſi venæ non æquis interuallis m
uentur. Ob quã cauſam medicus, neq; in tenebris, neque à capite ęgri debe
reſidere, ſed illuſtri loco aduerſus eũ, vt oẽs notas ex vultu quoq; cubanti
illuſtri loco percipiat. Vbi verò febris fuit atq; decreuit, expectari oporte
num tempora, partéisve corporis aliæ paulum madeſcant: quę ſudorẽ ve
turum eſſe teſtentur. At ſi qua nota eſt, tunc demum dare potui calidan
aquam: cuius ſalubris effectus eſt, ſi ſudorem per omnia membra diffũdi
Huius autem rei cauſa continere æger ſub veſte ſatis multa manus debe
eadémque crura pedéſque contegere, qua malè plerique ægros in ipſo im
petu febris, peſſiméque vbi ardens ea eſt, malè habent. Si ſudare corpus co
pit, linteum tepefacere oportet: paulatímque ſingula membra detergere
At vbi ſudor omnis finitus eſt, aut ſi is nõ venit, vbi quàm maximè potui
idoneus eſſe cibo æger videtur, ſub veſte leniter vngendus eſt, tũ deterge
dus, deinde ei cibus dandus. His autem febricitantibus humidus eſt aptiſſi
mus, aut humori certe quàm proximus: vtiq; ex materia quàm leuiſſima
maximéque ſorbitio: eaque ſi magnę febres fuerunt, quàm tenuiſſima eſſ
debet. Mel quoq; deſpumatum huic recte adijcitur, quo corpus magis nu
triatur: ſed id, ſi ſtomachum offendit, ſuperuacuum eſt: ſicut ipſa quoqu
ſorbitio. Dari verò inuicem eius poteſt, vel intrita ex aqua calida, vel alic
elota: ſi firmus eſt ſtomachus: & cõpreſſa aluus ex aqua mulſa: ſi vel ille la
guet vel hæc profluit, ex puſca. Et primo quidem cibo ita ſatis eſt: ſecũd
verò aliquid adijci poteſt, ex eodem tamen genere materiæ, vel olus, vel cõ
chilium, vel pomum. Et dum febres quidem increſcunt, hic ſolus idoneu
cibus eſt. Vbi verò aut deſinunt, aut leuantur, ſemper quidem incipiendũ
eſt ab aliquo ex materia leuiſſima: adijciendum verò aliquid ex media, ra
tione habita ſubinde, & virium hominis, & morbi. Ponendi verò ægro va
rij cibi, ſicut Aſclepiades pręcepit: tũ demũ ſunt, vbi faſtidio vrgetur, neq
ſatis vires ſufficiunt, vt paulum ex ſingulis deguſtando, famem vitet. At ſi
neque vis neque cupiditas deeſt, nulla varietate ſolicitãdus ęger eſt, ne plu
aſſumat, quàm concoquat. Neq; verum eſt, quod ab ea dicitur, facilius con
coqui cibos varios: educuntur enim facilius. Ad concoctionem autẽ mate
rię genus, & modus pertinẽt. Neque inter magnos dolores, neque increſcẽ
te morbo tutum eſt ægrum cibo impleri: ſed vbi inclinata iam in melius va
letudo eſt. Sũt aliæ quoq; obſeruationes in febribus neceſſariæ: atq; id quo
q; videndum eſt, quod quidam ſolum pręcipiunt, an aſtrictum corpus ſit,
an profluat. Quorum alterum ſtrangulat quod continet, alterum digerit:
nam ſi aſtrictum eſt, ducenda aluus eſt, mouẽda vrina, eliciẽdus omni mo
do ſudor.

Digitized by Google

do ſudor. In hoc genere morborum ſanguinem etiam miſiſſe, concuſſiſſe vehemētibus geſtationibus corpus, in lumine habuiſſe, imperaſſe famem, ſitim, vigiliam prodeſt. Vtile eſt etiam ducere in balneum, prius dimittere in ſolium, tum vngere, iterum ad ſolium redire, multa'que aqua fouere inguina, interdum etiam oleum in ſolio cum aqua calida miſcere, vti cibo rarius & ſerius tenui, ſimplici, molli, calido, exiguo, maximéq; oleribus, qualia ſunt, lapatium, vrtica, malua: vel iure etiam concharū, muſculorúmve, aut locuſtarum, neq; danda caro niſi elixa eſt. At potio eſſe debet magis liberalis, & ante cibum, & poſt hunc, & cum hoc vltra quàm ſitis coget. Poteritque à balneo etiam piuguius, aut dulcius dari vinū. poterit ſemel aut bis interponi græcum ſalſum. Contrà verò ſi corpus profluet, ſudor coercēdus, quies habenda erit: tenebris ſomniſq;, quando velit, vtendū: nō niſi leui geſtatione corpus agitandum, & pro genere mali ſubueniendum.

Nam ſi venter fluit, aut ſi ſtomachus non continet, vbi febris decreuit, liberaliter oportet aquam tepidā potui dare, & vomere cogere: niſi aut fauces, aut præcordia, aut latus dolet, aut vetus morbus eſt. Si verò ſudor exercet, duranda cutis eſt, vel nitro, vel ſale: quę cum oleo miſcentur. At ſi leuius id vitium eſt, oleo corpus vngendum eſt: ſi vehementius, roſa, vel melino, vel myrteo: cui vinum auſterum ſit adiectū. Quiſquis autem fluore æger eſt, quum venit in balneum, prius vngendus, deinde in ſoliū dimittendus eſt. Si in cute vitium eſt, frigida quoq;, quàm calida aqua melius vtetur. Vbi ad cibum ventum eſt, dari debet is valens, frigidus, ſiccus, ſimplex, qui quàm minimè corrumpi poſſit: panis toſtus, caro aſſa, vinum aſperum, vel certè ſubauſterum: ſi venter profluit, calidum: ſi ſudores nocēt, vomitúsq; ſunt, frigidum.

Quomodo peſtilentes febres curari debeant. Caput. VII

DEſiderat etiam propriam animaduerſionem in febribus, peſtilētię caſus. In hac minimè vtile eſt, aut fame, aut medicamētis vti, aut ducere aluum. Si vires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt: præcipuéque ſi cum dolore febris eſt. Si id parum tutum eſt, vbi febris aut tenuata, aut leuata eſt, vomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quàm in aliis morbis, ducere in balneum opus eſt: vinum calidum & meracius dare, & omnia glutinoſa. Inter quæ quoque, carnem generis eiuſdem. Nam quò celerius eiuſmodi tempeſtates corripiunt, eò maturius auxilia, etiā cum quadam temeritate rapienda ſunt. Quod ſi puer eſt, qui laborat, neque tantum robur eius eſt, vt ſanguis mitti poſſit, ſiti ei vtendum eſt: ducenda aluus vel aqua, vel ptiſanæ cremore: tum demū, is leuibus cibis nutriendus. Et ex toto, non ſic pueri, vt viri curari debent. Ergo, vt in alio quoq; genere morborum, parcius in his agendum eſt. Non facilè ſanguinem mittere, non facilè ducere aluum, non cruciare vigilia, faméve, aut nimia ſiti,

Digitized by Google

non vino curare ſatis conuenit. Vomitus, poſt febrem eliciēdus eſt: deind
dandus cibus ex leuiſſimis, tum is dormiat: poſtero quoque die ſi febris m
net, abſtineatur. Tertio ad ſimilem cibum redeat. Dandaq; opera eſt, quan
tum fieri poteſt, vt inter oportunam abſtinētiam, cibosque oportunos ob
miſſis cæteris nutriatur. Si verò ardens febris extorret, nulla medicamē
danda potio eſt: ſed in ipſis acceſſionibus oleo, & aqua refrigerādus eſt, qu
miſcenda manu ſunt, donec albeſcant: & conclaui tenendus, quò multum
& purum aërem trahere poſſit: neque multis veſtimentis ſtrangulandu
ſed admodum leuibus tātum velandus eſt. Poſſunt etiam ſuper ſtomach
imponi folia vitis, in aqua frigida tincta. Ac ne ſiti quidem nimia vexādu
eſt, alendus maturius eſt, id eſt à die tertio, & ante cibum iiſdem perūgen
dus. Si pituita in ſtomacho coiit, inclinata iam acceſſione, vomere cogēdu
eſt: & tunc dandum frigidum olus, aut pomum ex his, quæ ſtomacho co
ueniunt. Si ſiccus manet ſtomachus, ꝓtinus vel ptiſanę, vel alicę, vel oriz
cremor dādus eſt, cum quo recens adeps cocta ſit. Cum verò in ſummo in
cremento morbus eſt, vtique non ante diem quartū, magna ſiti antecede
te, frigida aqua copioſè pręſtanda eſt, vt bibat etiam vltra ſatietatem: & c
iam venter, & præcordia vltra modum repleta, ſatisque refrigerata ſun
vomere debet. Quidam ne vomitum quidem exigunt: ſed ipſa aqua frigi
da tantum ad ſatietatem data, pro medicamento vtuntur. Vbi vtrumlibe
factum eſt, multa veſte operiēdus eſt, & collocandus, vt dormiat. Feréqu
poſt longam ſitim, & vigiliam, poſt multam ſatietatem, poſt infractum c
lorem, plenus ſomnus venit, per quem ingens ſudor effunditur, idq; præ
ſentiſſimum auxilium eſt. Sed in his tamen, in quibus pręter ardorē, null
dolores, nullus pręcordiorum tumor, nihil prohibens, vel in thorace, vel i
pulmone, vel in faucibus, nō vlcus, nō defectio, nō deiectio, nō profluui
alui fuit. Si quis autem in huiuſmodi febre leuiter tuſſit, is neque vehemē
ſiti conflictatur, neque bibere aquam frigidam debet: ſed eo modo curan
dus eſt, quo in cæteris febribus præcipitur.

Curatio ſemitertianæ febris, quæ hemitritæos dicitur.

Caput. VIII.

AT vbi id genus tertianæ eſt, quod hemitritæon medici appellāt,
magna cura opus eſt, ne id fallat. Habet enim plærunq; frequen-
tiores acceſſiones, deceſſionésque, vt aliud morbi genus videri
poſſit: porrigitque febris inter horas vigintiquatuor & vigintiſex: vt quod
idem eſt, non idem eſſe videatur. Et magnopere neceſſarium eſt, neq; dari
cibum, niſi in ea remiſſione, quæ vera eſt: & vbi ea venit, protinus dari: plu-
rimique ſub alterutro curantis errore, ſubitò moriuntur. ac niſi magnopere
aliqua res prohibet, inter initia ſanguis mitti debet: tum dari cibus, qui ne-
que incitet febrem, & tamen longum eius ſpatium ſuſtineat.

Curatio

bile tumet semper calida luy tertia: febri
hemitriteus alj sed reuoluta manet.

Curatio lentarum febrium.
Caput.IX.

NOnnunquam etiam lentæ febres,ſine vlla remiſſione, corpus tenēt:ac neque cibo, neq; vlli remedio locus eſt.In hoc caſu medici cura eſſe debet, vt morbū mutet.Fortaſſe enim curationi oportunior fiet.Sæpe igitur ex aqua frigida, cui oleum ſit adiectum , corpus eius pertractandum eſt:quoniam interdum ſic euenit, vt horror oriatur, & fiat initiū quoddam noui motus:éxq; eo cum magis corpus incaluit, ſequatur etiam remiſſio.In his frictio quoque,ex oleo,&ſale,vtilis videtur. at ſi diu frigus eſt,& torpor,& iactatio corporis,non alienum eſt,in ipſa febre,dare mulſi tres aut quatuor cyathos:vel cum cibo vinum bene dilutum. Intenditur enim ſæpe ex eo febris: & maior ortus calor,ſimul, & priora mala tollit,& ſpem remiſſionis,in ea curatione oſtendit.Neque hercules iſta curatio noua eſt:qua nūc,quidam traditos ſibi ęgros,qui ſub cautioribus medicis trahebantur,interdum contrarijs remedijs ſanant. Siquidē apud antiquos quoque ante Erophilum,& Eraſiſtratum, maximéque poſt Hippocratem,fuit Petro quidam,qui febricitantē hominem,vbi acceperat, multis veſtimentis operiebat:vt ſimul calorem ingentem , ſitimque excitaret. Deinde,vbi paulum remitti cœperat febris , aquam frigidam potui dabat: ac ſi mouerat ſudorem,explicuiſſe ſe ęgrum indicabat.ſi nō mouerat, plus etiā aquę frigidę ingerebat,& tū vomere cogebat. Si alterutro modo febre liberauerat,ꝓtinus ſuillā aſſā,& vinū homini dabat.Si nō liberauerat, decoquebat aquā ſale adiecto,eā'q; bibere cogebat: vt mouēdo vētrē purgaret.Et intra hæc, omnis eius medicina erat. Ea'que non minus grata fuit his ,quos Hippocratis ſucceſſores nō refecerāt.quā nūc eſt his, quos Erophili,vel Eraſiſtrati æmuli,diu tractos non expedierunt.Neq; ideo tamē, non eſt temeraria iſta medicina: quia plures,ſi protinus à principijs excepit, interemit.Sed cū eadem omnibus cōuenire non poſſint, ferè quos ratio nō reſtituit,temeritas adiuuat.Ideo'q; eiuſmodi medici,melius alienos ęgros, quàm ſuos nutriunt.Sed eſt circūſpecti quoque hominis, & nouare interdum,& augere morbum,& febres accēdere:quia curationem, vbi id quod eſt,non recipit,poteſt recipere id quod futurum eſt.

Remedia in febribus, ad capitis dolorem, &præcordiorum inflammationem,& ariditatem,& ſcabritiem linguæ. Caput.X.

COnſiderandū etiam eſt, febres ne ſolæ ſint,an alia his quoq; mala accedant:id eſt,num caput doleat,num lingua aſpera, num prę cordia intenta ſint.Si capitis dolores ſunt, roſam cum aceto miſcere oportet,& in id ingerere: deinde habere duo pittatia, quæ latitudinē frontis,longitudinémque æquent.Ex his inuicem,alterum in aceto,& ro-

ſa habere, alterum in frõte, aut intinctam iiſdem lanam, ſuccidã imponere. Si acetum offendit, pura roſa vtendum eſt. Si roſa ipſa lædit, oleo acerbo. ſi iſta parum iuuant, teri poterit, vel iris arida, vel nuces amaræ, vel quælibet herba, ex refrigerantibus. Quorum quidlibet, ex aceto impoſitum, dolorẽ minuit: ſed magis aliud in alio. Iuuat etiã panis cum papauere iniectus, vel cum roſa, ceruſſa, ſpumáue argenti. Olfacere quoque, vel ſerpillũ, vel anetum, non alienum eſt. At ſi in pręcordijs inflammatio, & dolor eſt, primò, ſuper imponenda ſunt cataplaſmata reprimẽtia, ne ſi calidiora fuerint, plus eò materiæ concurrat. Deinde, vbi primo inflammatio ſe remiſit, tunc demum ad calida, & humida veniendum eſt: vt ea, quæ remanſerint, diſcutiant. Notæ verò inflammationis ſunt quatuor: rubor, & tumor cum calore, & dolore. Quò magis errauit Eraſiſtratus, qui febrem nullã ſine hac eſſe, dixit. Ergo, ſi ſine inflammatione dolor eſt, nihil imponendum eſt. Hunc enim, ſtatim ipſa febris ſoluit. At ſi neq; inflammatio, neq; febris, ſed tantum præcordiorum dolor eſt, protinus calidis, & ſiccis fomentis vti licet. Si verò lingua ſicca eſt, & ſcabra, detergenda primum penicillo eſt, ex aqua calida. Deinde, vngenda mixtis inter ſe roſa, & melle. Mel purgat, roſa reprimit: ſimúlque ſiceſcere non ſinit. At ſi ſcabra non eſt, ſed arida, vbi penicillo deterſa eſt, vngi roſa debet: cui cæræ ſit paulum adiectum

Remedia contra frigus, quod febrem præcedit. Caput. XI.

SOlet etiam, ante febres eſſe frigus, idq; vel moleſtiſſimum morbi genus eſt. Vbi id expectatur, omni potione prohibendus æger eſt. Hæc enim paulò antè data, multum malo adijcit. Item maturius veſte multa tegendus eſt, admouenda partibus his, pro quibus metuimus, ſicca, & calida fomentatio: ſic ne ſtatim vehementiſſimi calores incipiant, ſed paulatim increſcant. Perfricandæ quoq; eæ parteis, manibus vnctis, ex vetere oleo ſunt: eique adijciendum aliquid, ex calefaciẽtibus. Contentique medici quidam, vna frictione etiam, ex quolibet oleo ſunt. In harum febrium remiſſionibus, nonnulli tres, aut quatuor ſorbitiõis cyathos, etiam nunc non manẽte febre, dant. Deinde, ea bene finita, reſtituunt ſtomachum cibo frigido, & leni. Ego tum hoc puto tentandum, cum parum cibus ſemel, & poſt febrem datus prodeſt. Sed curioſe perſpiciendum eſt, ne tempus remiſſionis decipiat. Sæpe enim in hoc quoque genere valetudinis, iam minui febris videtur, & rurſus intenditur. Itaque ei remiſſioni credendum eſt, quæ etiam immoratur, & iactationem, fœtorémque quendã oris (quem ὄζην Græci vocant) minuit. Illud ſatis cõuenit, ſi cotidie pares accesſiones ſunt, cotidie paruum cibum dandum: ſi impares, poſt grauiorẽ cibum: poſt leuiorem, aquam mulſam.

Curatio horroris in febribus. Caput. XII.

Horror

Digitized by Google

HOrror autem, eas ferè febres antecedit, quę certum habent circu=
itum, & ex toto remittuntur. Ideo'que tutiſſimę ſunt, maximè
quę curationes admittũt. Nam vbi incerta tempora ſunt, neque
alui ductio, neque balineum, neque vinũ, neque medicamentũ aliud, rectè
datur. incertum eſt enim, quando febris vẽtura ſit: ita fieri poteſt, vt ſi ſub=
itò venerit, ſumma in eo pernicies ſit, quod auxilij cauſa ſit inuentum. Ni=
hilq; aliud fieri poteſt, quàm vt primis diebus, bene abſtineat æger: deinde
ſub deceſſu febris eius, quę grauiſſima eſt, cibum ſumat. at vbi certus circu
itus eſt, facilius omnia illa tẽtã tur: quia facilius proponere nobis, & acceſſi=
onum, & deceſſionũ vices poſſumus. In his autem, cum veterauerũt vtilis
fames non eſt. Primis tantummodo diebus, ea pugnandũ eſt, deinde diui/
dẽda curatio eſt: & ãtè horror, tũ febris diſcutiẽda. Igitur cũ primũ aliquis
inhorruit, & ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepidã aquam, ſub=
ſalſam, & vomere eum cogere: nam ferè talis horror, ab his oritur, quæ bi
lioſa in ſtomacho reſederunt. Idem faciendum eſt, ſi proximo quoque cir/
cuitu, æquè ceſſit: ſæpe enim ſic diſcutitur. iam'que quod genus febris ſit,
ſcire licet. Itaque ſub expectatione proximè acceſſionis, quæ inſtare tertia
poteſt, deducendus in balneum eſt: danda'q; opera eſt, vt per tempus hor=
roris, in ſolio ſit. Si ibi quoque ſenſerit, nihilominus idem ſub expectatiõe
acceſſionis quartæ, faciat: ſiquidem eo quoque modo, ſæpe id diſcutitur: ſi
nec balneum quidem profuit, ante acceſſionem allium edat, aut bibat cali=
dam aquam cum pipere: ſiquidem ea quoque aſſumpta, calorem mouent,
qui horrorem non admittit. Deinde eo modo, quo in frigore pręceptũ eſt,
antequam inhorreſcere poſſit, operiatur. Fomentiſque ſe protinus validi=
oribus, totum corpus circundare conuenit: maximéque inuolutis extinctis
teſtis & titionibus. Si nihilominus horror perruperit, multo oleo calefacto
inter ipſa veſtimenta perfundatur: cui æquè ex calefacientibus, aliquid ſit
adiectum: adhibeatúrque frictio, quantam is ſuſtinere poterit: maximéq;
in manibus, & pedibus, & ſpiritum ipſe contineat: neq; deſiſtẽdum eſt etiã
ſi horror eſt. Sępe enim pertinacia iuuantis, malum corporis vincit. Si quid
euomuit, danda aqua tepida, iterúmque vomere cogendus eſt: vtendúmq;
eiſdem eſt, donec horror finiatur. Sed pręter hęc, ducenda aluus eſt, ſi tar=
dius horror quieſcet: ſiquidem id quoque exonerato corpori prodeſt. Vlti=
ma quoque poſt hęc, auxilia ſunt, geſtatio, & frictio. Cibus autẽ, in eiuſmo
di morbis maximè dandus eſt, qui mollem aluum præſtet. Caro glutinoſa,
vinum, cũm dabitur, auſterum.

Curatio cotidianæ febris. Caput. XIII.

HAec ad omnes circuitus febriũ pertinent: diſcernendæ tamen ſin=
gulæ ſunt, ſicut rationem habent diſſimilem. ſi cotidiana eſt, tri=
duo primo, magnopere abſtinere oportet: tum cibis altero quoq;

die vti. Si res inueterauerit, poſt febrem experiri balneum, & vinum, ma
giſque ſi horrore ſublato hęc ſupereſt.

Curatio tertianæ febris. Caput. XIIII.

SI tertiana verò, quæ ex toto intermittit, aut quartana eſt, medij
diebus, & ambulationibus vti oportet, alijs'que exercitationibus
& vnctionibus. quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus
in hoc genere morborum, multo ante acceſſionem caput ęgri multa calid
aqua perfundebat, deinde vinum dabat. Quod quamuis pleraq; eius vi
præcepta ſecutus eſt Aſclepiades, rectè tamen præterijt. Eſt enim anceps
Ipſe, ſi tertiana febris eſt, tertio die poſt acceſſionem, dicit aluum duci op
tere: quinto poſt horrorem, vomitum elicere, deinde poſt febrem, ſicuti il 1
mos erat, adhuc calidis dare cibum & vinum. Sexto die in lectulo detiner
ſic enim fore, ne ſeptimo die febris accedat. Id ſępe fieri poſſe, veriſimile eſ
Tutius tamen eſt, vt hoc ipſo ordine vtamur. Tria remedia, vomitus, al
ductionis, vini potus per triduum, id eſt die tertio, & quinto, & ſeptim
tentare: nec vinum niſi poſt acceſſionem die ſeptimo bibat. Si vero prim
diebus diſcuſſus morbus non eſt, inciditque in vetuſtatem, quo die febr
expectabitur, in lectulo ſe contineat, poſt febrem perfricetur: tum cibo a
ſumpto bibat aquam. poſtero die, quo cibo vacat, & ab exercitatione, vn
ctionéq;, aqua tantum contentus, conquieſcat. Et id quidem optimũ eſ 2
Si vero imbecillitas vrgebit, & poſt febrem vinum, & medio die paulũ ci
debebit aſſumere.

Curatio quartanæ febris. Caput. XV.

EAdem in quartana facienda ſunt. Sed cum hæc tardè admodum
finiatur, niſi primis diebus diſcuſſa eſt, diligentius ab initio pra
cipiendum eſt, quid in ea debeat fieri. Igitur, ſi cui cũ horrore fe
bris acceſſit, ea'q; deſijt, eodem die, & poſtero, tertio'que cõtinere ſe debe
& aquam tantummodo calidam primo die poſt febrem ſumere: biduo pro
ximo quantum fieri poteſt, ne hanc quidem. ſi quarto die cum horrore fe
bris reuertitur, vomere ſicut ante præceptum eſt, deinde poſt febrem mo
dicum cibum ſumere: vini quadrantem. Poſtero, tertio'que die abſtinere
aqua tantummodo calida, ſi ſitis eſt, aſſumpta: ſeptimo die balneo frigus
præuenire, abſtinere, continere ſe debet, & aqua tantummodo calida ſi ſi
tiet, ac tũ ita ſeptimo die balneo frigus præuenire: ſi febris redierit, ducere
aluũ, vbi ex eo corpus conquieuerit, inunctione vehementer perfricari, eo
dem modo ſumere cibum, & vinum, biduo proximo ſe abſtinere, friction
ſeruata: decimo die, rurſus balneum experiri: ſi poſtea febris acceſſit, æquè
perfricari, vinum copioſius bibere: ac ſi proximum eſt, quies tot dierum, &
abſtinentia cum cæteris quæ præcipiuntur, febrem tollant. Si verò nihil
ominus remanet, aliud ex toto ſequẽdum eſt curationis genus: idq; agẽdũ,
vt quod

vt quod diu ſuſtinendum eſt, corpus facilè ſuſtineat. Quò minus etiam cu ratio probari Heraclidis Tarẽtini debet, qui primis diebus ducendã aluũ, deinde abſtinendum vſq; in ſeptimum diem dixit. Quod vt ſuſtinere aliquis poſſit, tamen etiam febre liberatus, vix refectioni valebit. Adeò ſi febris ſæpius acceſſerit, concidet. Igitur ſi tertiodecimo die morbus remanebit, balineum neq; ante febrem, neq; poſt eam tentandum erit: niſi interdũ iam horrore diſcuſſo. Horror ipſe, per eadem quæ ſupra præſcripta ſunt, expugnandus. Deinde poſt febrem debet vngi, & vehementer perfricari: cibum & validum, & fortiter aſſumere, vino vti quantum libebit. poſtero die cum ſatis quieuerit, ambulare, exerceri, vngi, perfricari fortiter, cibum accipere ſine vino, tertio die abſtinere. Quo die verò febrẽ expectabit, antẽ ſurgere & exerceri: daréque operam non oportet, vt in ipſam exercitationẽ tempus febris incurrat: ſic enim ſæpe illa diſcutitur. At ſi in opere occupauit, tum demũ ſe recipere. In eiuſmodi valetudine medicamenta ſunt: oleũ, frictio, exercitatio, cibus, vinum. Si venter aſtrictus eſt, ſoluendus eſt. Sed hæc facilè validiores faciunt, ſi imbecillitas occupauit, pro exercitatione geſtatio eſt. Si ne hanc quidem ſuſtinet, adhibenda tamen frictio eſt: ſi hæc quoq; vehemens onerat, intra quietem, & vnctionem, & cibum ſuſtinẽdũ eſt: danda'q; opera eſt, ne qua cruditas in cotidianam id malũ vertat. Nam quartana neminẽ iugulat: ſed ſi ex ea facta cotidiana eſt, in malis æger eſt. Quod tamen niſi culpa vel ægri, vel curantis, nonnunquam fit.

Curatio duarum quartanarum. Caput, XVI.

AT ſi duæ quartanæ ſunt, neq; hæ, quas propoſui, exercitationes adhiberi poſſunt, aut ex toto quieſcere opus eſt, aut ſi id difficile eſt, leuiter ambulare, conſidere diligenter inuolutis pedibus, & capite. Quotiẽs febris acceſſit & deſijt, cibum modicum ſumere, & vinũ: reliquo tempore, niſi imbecillitas vrget, abſtinere. Aut ſi duæ febres penè iunguntur, poſt vtranq; cibum ſumere. Deinde vacuo tempore, & moueri aliquid, & poſt vnctionem cibo vti. Cum verò vetus quartana raro, niſi vere ſoluatur, vtique eo tempore attendendum eſt, ne quid fiat quod valetudinem impediat. Prodéſtque in vetere quartana, mutare ſubinde victus genus, à vino ad aquam, ab aqua ad vinum, à lenibus cibis, ad acres, ab acribus ad lenes tranſire, eſſe radicem, deinde vomere, iuréve pulli gallinacei ventrem reſoluere, oleum ad frictiones adijcere, calefacientia ante acceſſionem ſorbere, vel aceti cyathos duos, vel vnum ſinapis cum tribus græci vini ſalſi, vel mixta paribus portionibus, & aqua diluta, piper, caſtoreũ, laſer, myrram. Per hęc enim, ſimilia'q; corpus agitandum eſt: vt moueatur ex eo ſtatu, quo detinetur. Si febris quieuit, diu meminiſſe eius diei cõuenit: eo'q; vitare frigus, calorem, cruditatem, laſſitudinẽ. Facilè enim reuertitur, niſi à ſano quoq; aliquandiu timetur.

Curatio cotidianæ febris, quæ ex quartana facta ſit. Caput. XVII.

AT ſi ex quartana cotidiana facta eſt, cum id vitio inciderit, per bi-
duum abſtinere oportet, frictione vti, aquã tantũmodo veſperi
potui dare: tertio die ſæpe fit, ne febris accedat, ſed ſiue fuit, ſiue
non fuit, cibus poſt acceſſionis tempus eſt dandus. at ſi manet, per biduum
abſtinentia, quanta maximè imperari corpori poteſt fricatiõe cotidie vten-
dum eſt.

De tribus inſaniæ generibus, & primo de eius curatione, quæ à Græcis φρένιτις dicitur. Caput. XVIII.

ET febriũ quidẽ ratio expoſita eſt. Superſunt verò alij coporis affe-
ctus, qui huic ſuperueniunt: ex quibus eos, qui certis partibus aſ-
ſignari non poſſunt, protinus iungam. Incipiam ab inſania: pri-
mam'que huius ipſius partem aggrediar, quę & acuta, & in febre eſt: Græ-
ci φρένιτιν appellant. Illud ante omnia ſcire oportet, interdum in acceſſiõe
ægros deſipere, & loqui aliena. Quod non quidem leue eſt, neque incidere
poteſt, niſi in febre vehementi, non tamen æquè peſtiferum eſt. Nam plæ-
runque breue eſſe conſueuit, leuato'que acceſſionis impetu protinus mens
redit. Neq; id genus morbi remediũ aliud deſiderat, quàm quod in curan-
da febre præceptum eſt. Phrenitis verò tunc demum eſt, cum cõtinua de-
mentia eſſe incipit: aut cum æger quamuis adhuc ſapiat, tamen quaſdam
vanas imagines accipit: perfecta eſt, vbi mens illis imaginibus addicta eſt.
Eius autem plura genera ſunt: ſi quidẽ ex phreneticis alij hilares, alij triſtes
ſunt, alij facilius continentur, & intra verba deſipiunt, alij conſurgũt & vi-
olenter quędã manu faciũt, atq; ex his ipſis, alij nihil niſi impetu peccãt, alij
etiam artes adhibent, ſummam'que ſpeciem ſanitatis in captandis maiorũ
operum occaſionibus præbent: ſed exitu deprehenduntur. Ex his autem,
eos qui intra verba deſipiunt, aut leuiter etiam manu peccant, onerare aſpe-
rioribus coercitionibus ſuperuacuum eſt. Eos verò qui violentius ſe gerũt,
vincire conuenit: ne vel alteri, vel ſibi noceant. Neque credendũ eſt, ſi vin-
ctus aliquis dum leuari vinculis cupit, ſanum iam ſe fingat, quamuis pru-
denter & miſerabiliter loquatur: quoniam is dolus inſanientis eſt. Ferè ve-
rò antiqui tales ægros in tenebris habebant, eò quòd eis contrarium eſſet
exterreri: & ad quietem animi tenebras ipſas conferre aliquid, iudicabant.
At Aſclepiades tanquam tenebris ipſis terrentibus, in lumine habẽdos eſſe
dixit, neutrum tamen perpetuum eſt: Alium enim lux, alium tenebræ ma-
gis turbant: reperiunturque in quibus nullum diſcrimen deprehendi, vel
hoc, vel illo modo poſſit. Optimum itaque eſt vtrũque experiri: & habere
eum, qui tenebras horret, in luce: eum qui lucem, in tenebris. At vbi nullũ
tale diſcrimen eſt, æger ſi vires habet, loco lucido: ſi non habet, obſcuro con-
tinẽdus eſt. Remedia verò adhibere, vbi maximè furor vrget, ſuperuacuũ

eſt

eſt: ſimul enim febris quoq; increſcit. Itaque tũ nihil niſi continendus æger eſt. Vbi vero res patitur, feſtinanter ſubueniendũ eſt. Aſclepiades perinde eſſe dixit his ſanguinem mitti, ac ſi trucidentur: rationem hanc ſequutus, quod neq; inſania eſſet, niſi febre intenta: neq; ſanguis, niſi in remiſſiõe eius rectè mitteretur. Sed ipſe in his, ſomnum multa frictione quęſiuit: cum & intentio febris ſomnum impediat, & frictio nõ niſi in remiſſione eius vtilis ſit. Itaq; hoc quoque auxilium debuit præterire. Quid igitur eſt? Multa in præcipiti periculo rectè fiunt, aliàs omittenda. Et continuata quoq; febris habet tempora, quibus & ſi non remittit, non tamen creſcit. Eſt'que hoc vt non optimum, ſic tamen ſecundum remedij tẽpus. Quod ſi vires ægri patiuntur, ſanguis quoque mitti debet. Nec minus deliberari poteſt, an aluus ducenda ſit, tũ interpoſito die conuenit caput ad cutẽ tondere, deinde aqua fouere in qua verbenæ aliquæ decoctæ ſint, vel ex reprimẽtibus, aut prius fouere, deinde tondere, & iterum fouere: ac nouiſſimè roſa caput, narésque implere, offerre etiam naribus rutam, ex aceto contritam, mouere ſternutamenta medicamentis in id efficacibus. Quæ tamen facienda ſunt in his, quibus vires non deſunt. Si tamẽ imbecillitas eſt, roſa tantum caput, adiecto ſerpillo, ſimilique vel aliquo madefaciẽdum eſt. Vtiles etiã in quibuſcunque viribus herbæ duæ ſunt, ſolanum & muralis: ſimul ex vtraque ſucco expreſſo caput impleatur. cum ſe febris remiſerit, frictione vtendum eſt: parcius tamẽ in his, qui nimis hilares quàm in his qui nimis triſtes ſũt. Aduerſus omnium autem ſic inſanientium animos, gerere ſe pro cuiuſque natura, neceſſarium eſt. Quorundam enim vani metus leuandi ſunt: ſicut in homine prædiuite famem timente incidit, cui ſubinde falſæ hęreditates nunciabantur. quorundam audacia coercenda eſt, ſicut in his fit, in quibus continendis plagæ quoque adhibentur: quorundam etiam intempeſtiuus riſus, & obiurgatione, & minis prohibendus eſt: quorundam diſcutiendæ triſtes cogitationes. Ad quod ſymphonię, & cymbala, ſtrepitúſque proficiunt. Sæpius tamen aſſentiendum, quàm repugnandum eſt: paulatimq;, & non euidenter ab his, quæ ſtultè dicentur, ad meliora mẽs eius abducẽda eſt. Interdum etiam elicienda ipſius intentio, vt fit in hominibus ſtudioſis literarum, quibus liber legitur: aut rectè ſi delectantur, aut perperam, ſi id ipſum eos offendit. Emendando enim, conuertere animum incipiunt. Quin etiam recitare ſi qua meminerunt, cogendi ſunt. Ad cibum quoq;, quoſdam non deſiderantes, deduxerunt hi, qui inter epulantes eos collocauerunt. Omnibus verò ſic affectis, ſomnus & difficilis, & præcipuè neceſſarius eſt. Sub hoc enim plęriq; ſaneſcunt. Prodeſt ad id, atq; etiam ad mentem ipſam componendam, crocinum vnguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus vigilant hi, quidam ſomnum moliuntur, potui dando aquam, in qua papauer, aut hyoſcyamos decocta ſit: alij mandragorę mala

puluino

puluino ſubijciunt: alij vel amomũ, vel ſicamini lachrymã, fronti inducũt. Hoc nomen apud medicos reperio. Sed cum Græci morum συκάμινον appellant, mori nulla lachryma eſt: ſic vero ſignificatur lachryma arboris in Aegypto naſcẽtis, quàm ibi συκομόρον appellant. Plurimi decoctis papaueris corticibus, ex ea aqua ſubinde ſpongia os, & caput fouent. Aſclepiades ea ſuperuacua eſſe dixit: quoniam in lethargum ſæpe compellerẽt. Præcipit autem vt primo die à cibo, potione, ſomno abſtineretur, veſperè ei daretur potui aqua: tunc frictio admoueretur lenis, ita vt ne manũ quidem qui fricaret, vehementer imprimeret: poſtero deinde die, hiſdem omnibus factis, veſpere ei daretur ſorbitio, & aqua, rurſúsque frictio adhiberetur, Per hanc enim nos cõſecuturos, vt ſomnus accedat. Id interdũ fit & quidem adeo, vt illo confitente, nimia frictio etiã lethargi periculũ afferat. Sed ſi ſic ſomnus non acceſſit, tum demum illis medicamentis accerſendus eſt, habita ſcilicet eadem moderatione, quę hic quoq; neceſſaria eſt: ne, quẽ obdormire volumus, excitare poſtea non poſſimus. Confert etiam aliquid ad ſomnum, ſaliens iuxta cadens, vel geſtatio poſt cibum, & noctu, maximéque ſuſpenſi lecti motus. Neq; alienum eſt, ſi neq; ſanguis antè miſſus eſt, neque mens conſtat, neque ſomnus accedit, occipitio inciſo cucurbitulam admouere. Quæ quia leuat morbum, poteſt etiam ſomnũ facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda eſt. Nam neque implendus æger eſt, ne inſaniat. neque ieiunio vtique vexandus eſt, ne imbecillitate in cardiacum recidat. Opus eſt autem cibo infirmo, maximéque ſorbitione, potione aquæ mulſæ: cuius ternos cyathos bis hyeme, quater æſtate, dediſſe ſatis eſt. Alterum genus inſaniæ eſt, quod ſpacium longius recipit: quia ferè ſine febre incipit, leues deinde febriculas excitat, & conſiſtit in triſtitia: quam videtur bilis atra contrahere. In hac, vtilis detractio ſanguinis eſt. Si quid hanc prohibet, prima eſt abſtinentia, ſecũda per aluum veratrum, vomitúmque purgatio: poſt vtrũlibet adhibenda bis die frictio eſt. Si magis valet, frequens etiam exercitatio. In ieiunio vomitus, cibus ſine vino dandus ex media materia eſt: quam quotiens poſuero, ſcire licet etiam ex infirmiſſima dari poſſe, dum ne illa ſola quis vtatur: valentiſſima tantũmodo eſſe remouenda. præter hæc ſeruanda aluus eſt quàm tenerrima. remouẽdi terrores, & potius bona ſpes afferenda. quærenda delectatio ex fabulis ludiſque, quibus maxime capi ſanus aſſueuerat. Laudãda, ſi qua ſunt ipſius opera, & ante oculos eius ponenda. Leuiter obiurgandi vana triſtitia. ſubinde admonendus in his ipſis rebus, quæ ſolicitant, cur non potius letitiæ, quàm ſolicitudinis cauſa ſit. Si febris quoq; acceſſit, ſicut aliæ febres curãda eſt. Tertium inſanię genus eſt ex his longiſſimum, adeò vt vitam ipſam non impediat: quod robuſti corporis eſſe cõſueuit. Huius autem ipſius, ſpecies duæ ſunt. Nam quidam imaginibus, non mente falluntur: qualem in-

ſanientem

Digitized by Google

ſanientem Aiacem, vel Oreſtem poetarum fabulæ ferunt. quidam animo deſipiunt. Si imagines fallunt, ante omnia videndum eſt, triſtes an hilares ſint. In triſtitia, nigrum veratrum, deiectiõis cauſa: in hilaritate, album, ad vomitum excitandum, dari debet. Id' que ſi in potione nõ accepit, pani adijciendũ eſt, quo facilius fallat. Nam ſi bene ſe purgauerit, ex magna parte morbũ leuabit. Ergo etiã ſi ſemel datum veratrum, parũ profecerit, interpoſito tempore, iterum dari debet. Neque ignorare oportet, leuiorem eſſe morbum cum riſu, quàm ſeriò inſanientium. Illud quoque perpetuum eſt in omnibus morbis, vbi ab inferiore parte purgandus aliquis eſt, ventrem eius antè ſoluendum eſſe: vbi à ſuperiore, comprimendum. Si verò conſilium inſanientem fallit, tormentis quibuſdam optime curatur. Vbi perperã aliquid dixit, aut fecit, fame, vinculis, plagis coercendus eſt. Cogendus eſt, & attendere, & ediſcere aliquid, & meminiſſe. Sic enim fiet, vt paulatim metu cogatur conſiderare quid faciat. Subitò etiam terreri, & expaueſcere in hoc morbo prodeſt. Et ferè quicquid animum vehementer perturbat. Poteſt enim quædam fieri mutatio, cum ab eo ſtatu mens in quo fuerat, abducta eſt. Intereſt etiam ſi ipſe ſine cauſa ſubinde rideat, an mœſtus dimiſſúsque ſit. nã demens hilaritas terroribus his, de quibus ſupra dixi, melius curatur. ſi nimia triſtitia eſt, prodeſt lenis, & multa bis die frictio. Item per caput aqua frigida infuſa, demiſſúmque corpus in aquam, & oleũ. Illa communia ſunt, inſanientes vehementer exerceri debere, multa frictione vti: neq; pinguem carnem, neq; vinum aſſumere. cibis vti poſt purgationẽ ex media materia q̃ leuiſſimis. nõ oportere eſſe, vel ſolos, vel inter ignotos, vel inter eos, quos aut contemnant, aut negligant. mutare debere regiones, & ſi mẽs redit, annua peregrinatione eſſe iactandos. Raro, ſed aliquãdo tamẽ ex metu delyrium naſcitur. Quod genus inſanientium, ſpecie, ſimiliq; victus genere curandum eſt: præterquam quod in hoc inſanię genere ſolo, rectè vinum datur.

Cardiaci morbi curatio. Caput. XIX

HVic morbo præcipuè contrarium eſt id genus, quod καρδιακὸν à Græcis nominatur: quamuis ſæpe ad eum phrenetici tranſeunt. Si quidem mens in illis labat, in hoc conſtat. Id autem nihil aliud eſt, quàm nimia imbecillitas corporis: quod ſtomacho languẽtem immodico ſudore digeritur. Licétq; protinus ſcire id eſſe, vbi venarum exigui, imbecilliq; pulſus ſunt. Sudor autem ſupra conſuetudinem, & modo, & tempore ex toto thorace, & ceruicibus, atq; etiã capite prorũpit: pedibus tãtũmodo, & cruribus ſiccioribus, atq; frigentibus. At vbi id morbi genus eſt, curatio prima eſt, ſupra pręcordia imponere, quę reprimant cataplaſmata: ſecunda, ſudorẽ prohibere. Id pręſtat acerbum oleum vel roſa, vel melinũ, aut myrteum. Quorum aliquo, corpus leuiter perungendum, cæratúmq;

ex aliquo

Digitized by Google

ex aliquo horum, tum imponendum eſt. Si ſudor vincit, delinendus homo eſt vel gypſo, vel argenti ſpuma, vel cimolia creta, vel etiam ſubinde horũ puluere reſpergendus. Idem pręſtat puluis ex contritis aridi myrti, vel rubi folijs, aut ex auſteri, & boni vini arida fece. Pluraq; ſimilia ſunt, quæ ſi deſunt, ſatis vtilis eſt quilibet ex via puluis iniectus. Super hæc verò quò minus corpus inſudet, leui veſte debet eſſe cõtectus, loco non calido, feneſtris patentibus, ſic vt perflatus quoque aliquis accedat. Tertium auxilium eſt imbecillitati iacentis, vino, ciboque ſuccurrere. Cibus nõ multus quidem, ſed ſæpe tamen nocte ac die dandus eſt: vt nutriat, neq; oneret. Is eſſe debet ex infirmiſſima materia, & ſtomacho aptus. Niſi aũt neceſſe eſt, ad vinum feſtinare non oportet. Si verẽdum eſt, ne deficiat, tum & intrica ex hoc, & hoc ipſum auſterum quidem, ſed tamen tenue meracum. Egelidũ ſubĩde, & liberaliter dandum eſt adiecta polenta, ſi modo is æger parum cibi aſſumit. Idque vinum eſſe debet, neq; nullarum virium, neq; ingentiũ, rectéq; tota die, & nocte vel tres heminas ęger bibet. Si vaſtiꝰ corpus eſt, plus etiã. Si cibum non accipit, perunctum antè perfundere aqua frigida conuenit, & tum dare. Quod ſi ſtomachus reſolutus parum cõtinet, & ante cibum, & poſt eũ ſpõtè vomere oportet: rurſúſq; poſt vomitũ, cibum ſumere. Si ne id quidem manſerit, ſorbere vini cyathum, interpoſitaque hora, ſumere alterũ: ſi id quoq; ſtomachus reddiderit, totũ corpus bulbis cõtritis, ſuperillinendum eſt. Qui vbi inaruerunt, efficiunt, vt vinum in ſtomacho contineatur: éxq; eo toti corpori calor, veniſq; vis redeat. Vltimũ auxiliũ eſt, in aluum, ptiſanę, vel alicæ cremorem ex inferioribus partibus inijcere: ſi quidem id quoq; vires tuetur. Neq; alienum eſt: naribus quoque æſtuantis admouere quod reficiat: id eſt roſam & vinũ. Et ſi qua in extremis partibus frigent, vnctis & calidis manibus fouere. Per quæ ſi cõſequi potuimus, vt & ſudoris impetus minuatur, & vita prorogetur: incipit iã tẽpus ipſum eſſe præſidio, vbi in tuto eſſe videtur: verendum tamen eſt, ne ad eandem imbecillitatem cito recidat. Itaque vino tantum remoto, cotidie validiorẽ cibum debet aſſumere, donec ſatis virium corpori redeat.

De lethargo & eius curatione. Caput. XX.

ALter quoq; morbus eſt, aliter phrenetico contrarius. In illo difficilis ſomnus, prompta ad omnem audaciam mens eſt. At in hoc, marcor, & inexpugnabilis penè dormiendi neceſſitas, lethargum Græci nominãt. atq; id quoq; genus acutũ eſt, & niſi ſuccurritur celeriter, iugulat. Hos ægros quidam ſubinde excitare nituntur admotis his per quę ſternutamẽta euocantur, & his, quę odore fœdo mouẽt. qualis eſt pix cruda, lana ſuccida, piper, veratrum, caſtoreum, acetum, alliũ, cepa, iuxta etiã galbanũ incendunt, aut pilos, aut cornu ceruinũ. Si nõ eſt, quodlibet aliud Hęc enim cum comburuntur, odorem fœdum mouẽt. Tharrias verò quidam acceſſionis

dam acceſſionis eſſe id malum dixit, leuarique cum ea deceſſit. Itaq; eos, qui ſubinde excitant ſine vſu, malè habere. Intereſt autem in deceſſiōe expergiſcatur æger, an cum febris non leuetur, aut leuata quoq; ea ſomnus vrgeat. Nam ſi expergiſcitur, adhibere ei vt ſopito ſuperuacuum eſt. Neq; enim vigilando melior fit, ſed per ſe, ſi melior eſt, vigilat. Si vero continens ei ſomnus eſt, vtiq; excitandus eſt: ſed his temporibus, quibus febris leuiſſima eſt: vt & excernat aliquid, & ſumat. Excitat autē validiſſimè, repente aqua frigida infuſa poſt remiſſionem. Itaq; perūctum oleo multo corpus, tribus aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum eſt. Sed hoc vtemur, ſi ęqualis ęgro ſpiritus erit: ſi mollia pręcordia. Sin aliter hæc erūt, ea potiora, quæ ſuprà cōprehenſa ſunt. Et, quod ad ſomnū quidē pertinet, commodiſſima hæc ratio eſt. Medendi autem cauſa caput radendum: deinde poſtea fouendum eſt aqua, in qua laurus, aut ruta decocta ſit. Altero die imponēdum caſtoreum, aut ruta ex aceto contrita, aut lauri baccæ, aut hedera cum roſa & aceto. Præcipueq; proficit, & ad excitandum hominē, naribus admotum, & ad morbum ipſum depellendum, capiti frontive impoſitum ſinapi. Geſtatio etiam in hoc morbo prodeſt: maximeq; opportunè cibus datus, id eſt in remiſſione, quāta maxime iuenire poterit. Aptiſſima ſorbitio eſt, donec morbus decreſcere incipiat, ſic, vt ſi cotidie grauis acceſſio eſt, hæc cotidie detur. Si alternis, poſt grauiorem, ſorbitio: poſt lęuiorem, mulſa aqua. Vinum quoq; cum tempeſtiuo cibo datum, non mediocriter adiuuat. Quòd ſi poſt longas febres eiuſmodi torpor corpori acceſſit, cætera eadem ſeruanda ſunt. Ante acceſſionem aūt tribus, quatuor've horis caſtoreum (ſi venter aſtrictus eſt) mixtum cum ſcamonea: ſi non eſt, per ſeipſum cum aqua dandum eſt. Si præcordia mollia ſunt, cibis vtendū eſt plenioribus. Si dura, in iiſdem ſorbitionibus ſubſiſtendū, imponēdumq; eſt præcordijs, quod ſimul & reprimat & emolliat.

De aqua inter cutē, hoc eſt hydropico morbo. Caput. XXI.

SEd hic quidem acutus eſt morbus. Lōgus verò fieri poteſt eorū, quos aqua inter cutem malè habet, niſi primis diebus diſcuſſus eſt: ὑδρῶπα Græci vocant. Atq; eius tres ſpecies ſunt. Nam modò ventre vehementer intento creber intus ex motu ſpiritus ſonus eſt. Modò corpus inæquale eſt, tumoribus aliter, aliterq; per totum id oriētibus. Modò intus in vnū aqua cōtrahitur, & moto corpore ita mouetur, vt impetus eius conſpici poſſit. Primum τυμπανίτην: ſecundum λευκοφλεγματίαν, vel ὑποσάρκα: tertium ἀσκίτην Græci nominant. Communis tamen eſt humoris nimia abundantia, ob quam ne vlcera quidem in his ęgris facilè ſaneſcunt. Sępe verò hoc malum per ſe incipit: ſæpe alteri vetuſto morbo, maximeq; quartanæ ſuperuenit. Facilius in ſeruis quàm in liberis tollitur: quia cum deſideret famem, ſitim, mille alia tædia, longam'q; patientiam, prompti⁹

his ſuccurritur, qui facile coguntur, quàm quibus inutilis libertas eſt. Sed ne hic quidem, qui ſub alio ſunt, ſi ex toto ſibi temperare non poſſunt, ad ſalutem perducuntur. Ideo'que non ignobilis medicus Chryſippi diſcipulus apud Antigonum regem, amicum quendam eius notæ intemperātiæ, mediocriter eo morbo implicitum negauit poſſe ſanari. Cúmq; alter medicus Epirotes Philippus ſe ſanaturum polliceretur, reſpondit illum ad morbum ægri reſpicere, ſe ad animum. Neque eum res fefellit. Ille enim cum ſumma diligentia non medici tantummodo, ſed etiam regis cuſtodiretur, tamen malagmata ſua deuorando, bibēdo'que ſuam vrinam, in exitium ſe præcipitauit. Inter initia tamē non difficilima curatio eſt, ſi imperata ſunt corpori, quies, ſitis, inedia. At ſi malum inueterauerit, non ſine magna moleſtia diſcutitur. Metrodorum tamen Epicuri diſcipulum referunt, cū hoc morbo tentaretur, neq; æquo animo ferret neceſſariam ſitim, vbi diu abſtinuerat, bibere ſolitum, deide euomere. Quod ſi redditur quicquid receptū eſt, multū tædio demit: ſi à ſtomacho retentum eſt, morbū auget. Ideo'q; in quolibet tentandum non eſt. Sed ſi febris quoque eſt, hæc in primis ſubmouenda eſt per eas rationes, per quas huic ſuccurri poſſe propoſitum eſt. Si ſine febre æger eſt, tū demū ad ea veniendū eſt, quæ ipſi morbo mederi ſolent. Atque hic quoq; quæcunq; ſpecies eſt, ſi nondum nimis occupauit, iiſdem auxilijs opus eſt. Multum ambulandum: currendum aliquando eſt. Superiores maximè parteis ſic perfricandæ, vt ſpiritum ipſum contineat. Euocandus eſt ſudor, non exercitatione tantummodo, ſed etiam in harena calida, vel laconico, vel clibano, ſimilibúsque aliis: maximéque vtiles naturales, & ſiccę ſudationes ſunt, quales ſuper Baias habemus in myrtetis: balneum, atque omnis humor alienus eſt. Ieiuno rectè catapotia dantur, facta ex abſynthij duabus, myrrhę tertia parte. Cibus eſſe debet ex media quidē materia, ſed tamen generis durioris. Potio non vltrà dāda eſt, quàm vt vitam ſuſtineat: optima'que eſt, quæ vrinā mouet. Sed idipſum tamen molliri cibo quàm medicamento, melius eſt. Si tamen res coget, ex his aliquid, quæ id præſtent, erit decoquendum, ea'q; aqua potui danda. Videntur aūt hanc facultatem habere, iris, nardum, crocum, cinamum, amomū, caſſia, myrrha, balſamum, galbanum, ladanum, ænanthe, panace, cardamomū, hebenus, cupreſſi ſemen, vua tyminia, quam σαφίδ᾽αγρίαν Gręci nominant, abrotanum, roſæ folia, acorum, amarę nuces, tragoriganum, ſtyrax, coſtū, iunci quadrati, & rotundi ſemen, illud κυπῥρον χοῖνον hoc, Græci vocant. quæ quoties poſuero, non quæ hic naſcuntur, ſed quæ inter aromata afferuntur ſignificabo. Primò tamen quæ leuiſſima ex his ſunt, id eſt roſæ folia, vel nardi ſpica, tentanda ſunt. Vinum quoq; vtile eſt & auſterum, ſed q̄ tenuiſſimum. Commodum eſt etiam lino cotidie ventrem metiri, & qua comprehendit aluum, notam imponere: poſtero die videre, ſi plenius corp⁹ 40
ſit,

ſit,an extenuetur.Id enim,quod tenuatur,medicinam ſentit. Neq; alienũ eſt metiri & potionẽ eius, & vrinã. Nam ſi plus humoris excernitur,quàm aſſumitur,ita demũ ſecundę valetudinis ſpes eſt. Aſclepiades in eo qui ex quartana in hydropa deciderat,ſe abſtinentia bidui,& frictione vſum,tertio die, iam & febre & aqua liberato, cibum & vinum dediſſe, memoriæ ꝓdidit.Hacten⁹ cõmuniter de omni ſpecie dici poteſt. Si vehemẽti⁹ malũ eſt diducẽda ratio curãdi eſt.Ergo ſi iſlãmatio & ex ea dolor creber eſt, vtilis quotidianus,aut alterno quoq; die poſt cibum,vomitus eſt. Fomẽtis ſiccis,calidiſque vtendum eſt. Si per hæc dolor nõ finitur,neceſſariæ ſunt ſine ferro cucurbitulæ.Si ne per has quidem tormentum tollitur,incidẽda cutis eſt,& tum his vtendum. Vltimum auxilium eſt,ſi cucurbitulæ nihil profuerũt,per aluum infundere copioſe aquam calidam,eam'que recipere. Quin etiam cotidie ter,quatérve opus eſt vti frictione vehemẽti, cũ oleo, & quibuſdam calefacientibus. Sed in hac frictione à ventre abſtinendum eſt.Imponendum verò in eum crebrius ſinapi,donec cutem erodat,ferramentiſque candentibus pluribus locis venter exulcerandus eſt, & ſeruãda vlcera diutius. Vtiliter etiam ſcilla cocta delinitur cutis:ſed diu poſt has inflammationes abſtinendum eſt ab omnibus inflãtibus. At ſi id vitium eſt, cui λευκοφλεγματία nomen eſt,eas partes quę tumẽt ſubijcere ſoli oportet: ſed non nimium,ne febricula incidat: ſi is vehementior eſt, caput velandũ eſt,vtendúmque frictione,madefactis tantum manibus aqua,cui ſal,& nitrum,& olei paulùm ſit adiectum:ſic,vt aut pueriles aut mulíebres manus adhibeantur, quò mollior earum tactus ſit. Id'que ſi vires patiuntur, ante meridiẽ,tota hora:poſt meridiem,ſemihora fieri oportet. Vtilia etiam ſunt cataplaſmata,quæ reprimũt,maximéq;,ſi corpora teneriora ſunt. Incidẽdum quoq; eſt ſuper talum quatuor ferè digitis,ex parte interiore, qua per aliquot dies frequens humor feratur,atq; ipſos tumores ĩcidere altis plagis oportet. Concutiendúmque multa geſtatiõe corpus eſt,atque vbi inductæ vulneribus cicatrices ſunt,adijciendum & exercitationibus eſt,& cibis,donec corpus ad priſtinum habitũ reuertatur. Cibus valens eſſe debet, & glutinoſus: maximéque caro. Vinum (ſi per ſtomachum licet) dulci⁹. Sed ita, vt inuicem biduo triduo've,modò aqua, modò id bibatur. Prodeſt etiam lactucę marinæ,quæ grandis iuxta mare naſcitur,ſemen,cum aqua potui datum.Si valens eſt qui id accipit,ei ſcilla cocta,ſicut ſupra dixi, delinitur, autoréſq; multi ſunt,ĩflatis veſicis,pulſandos tumores eſſe. Si verò id morbi genus eſt,quo in vterum multa aqua contrahitur,ambulare, ſed magis modicè oportet:malagma,quod digerat,impoſitum habere,id'que ipſum, ſuperimpoſito triplici panno, faſcia,non nimium tamen,vehemẽter aſtringere. Quod à Tharria profectum, ſeruatum eſſe à pluribus video.

Si iecur,aut lienem affectum eſſe manifeſtum eſt,ficum pinguem contu/

ſam adiecto melle, ſuperponere. Si per talia auxilia venter non ſiccatur, ſed humor nihilominus abūdat, celeriore via ſuccurrere: vt is per vētrē ipſum emittatur. Neque ignoro, Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi viam: morbum enim hunc iecinoris putauit, ideo que ita illum eſſe ſanādū, fruſtra q; aquam emitti, quæ, vitiato illo, ſubinde naſcatur. Sed primum, non huius viſceris vnius, hoc vitium eſt: nam ſplene affecto, & in totius corporis malo habitu fit: deinde, vt inde cœperit, tamen aqua, niſi emittitur, quæ contra naturam ibi ſubſiſtit, & iecinori, & cæteris inferioribus partibus nocet. Conuenitque corpus nihilominus eſſe curandum: neque enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinæ locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne illud quidem in controuerſiam venit, quin non omnes, in hoc morbo, ſic curari poſſint: ſed iuuenes robuſti, qui vel ex toto carent febre, vel certè ſatis liberales intermiſſiones habent. Nam, quorum ſtomachus corruptus eſt, quive ex atra bile huc deciderunt, quique malum corporis habitum habēt, idonei huic curationi non ſunt. Cibus autem, quo die primum humor emiſſus eſt, ſuperuacuus eſt: niſi, ſi vires deſunt. Inſequentibus diebus, & his vinum meracius quidem, ſed non ita multum dari debet: paulatimque euocandus ęger eſt ad exercitationes, frictiones, ſolem, ſudationes, nauigationes, & idoneos cibos, donec ex toto cōualeſcat. Balneum rarū res amat: frequentiorem in ieiuno vomitum. Si æſtas eſt, in mari natare commodū eſt. Vbi conualuit aliquis diu, tamen alienus ei Veneris vſus eſt.

De tabe, & eius ſpeciebus, & curationibus. Caput. XXII.

Diutius ſępe, & periculoſius, tabes eos male habet, quos iuaſit. Atq; huius quoque plures ſpecies ſunt. Vna eſt qua corpus non alitur, & naturaliter, ſemper aliquibus decedentibus, nullis verò in eorū locū ſubeuntibus, ſumma macies oritur, & niſi occurritur, tollit: ἀτροφίαν hanc Græci vocāt. Ea, duabus ferè de cauſis, incidere conſueuit. Aut enim, nimio timore aliquis minꝰ, aut auiditate nimia, plus quàm debet, aſſumit: ita vel quod deeſt, infirmat: vel quod ſuperat, corrumpitur. Altera ſpecies eſt, quam Græci καχεξίαν appellant, vbi malus corporis habitus eſt, ideoque omnia alimenta corrumpuntur. Quod ferè fit, cum longo morbo vitiata corpora, etiam ſi illo vacant, refectionem tamen non accipiunt: aut, cū malis medicamentis corpus affectum eſt: aut, cum diu neceſſaria defuerunt: aut, cū inuſitatos, & inutiles cibos aliquis adſumpſit, aliquidue ſimile incidit. Huic, præter tabem, illud quoq; nonnunquam accidere ſolet, vt per aſſiduas puſtulas, aut vlcera, ſumma cutis exaſperetur, vel aliquæ corporis partes intumeſcant. Tertia eſt, longéque periculoſiſſima ſpecies, quam Gręci φθίσιν nominauerunt. Oritur ferè à capite: inde in pulmonem deſtillat: huic exulceratio accedit: ex hac febricula leuis fit, quę etiam cum quieuit, tamen & repetit. Frequens tuſſis eſt, pus excreatur, interdū cruētū aliquid

Quicquid

Digitized by Google

Quicquid excreatum eſt, ſi in ignem impoſitum eſt, mali odoris eſt. Itaq; qui de morbo dubitant, hac nota vtuntur. Cũ hæc genera tabis ſint, animaduertere primum oportet, quid ſit, in quo laboratur. Deĩde, ſi tantũmodo non ali corpus apparet, cauſam eius attendere, &, ſi cibi minus aliquis quã debet aſſumit, adijcere, ſed paulatim: ne, ſi corpus inſuetum ſubita multitudine onerauerit, concoctionẽ impediat. Si verò plus iuſto quis aſſumere ſolitus eſt, abſtinere vno die: deinde ab exiguo cibo incipere, cotidie adijcere, donec ad iuſtum modum perueniat. Præter hæc conuenit ambulare locis quàm minime frigidis, ſole vitato, per manus quoque exerceri. Si infirmior eſt, geſtari, vngi, perfricari (ſi poteſt) maxime per ſeipſum, ſæpius eodem die, & ante cibum, & poſt eum, ſic vt interdnm oleo quædam adijciantur calefacientia, donec inſudet. Prodéſtque ieiuno prætendere per multas partes cutem, & attrahere, vt relaxetur: aut, poſita reſina, & abducta ſubinde, idem facere. Vtile eſt etiam interdum balneum, ſed poſt cibũ exiguum. Atq; in ipſo ſolio rectè cibi aliquid aſſumitur: aut, ſi ſine hoc frictio fuit, poſt eam protin9. Cibi verò eſſe debẽt ex his, qui facilè concoquũtur, qui maximè alunt. Ergo, vini quoq;, ſed auſteri, neceſſarius vſus eſt: mouenda vrina. At ſi malus corporis habitus eſt, primum, abſtinendum eſt, deinde aluus ducenda: tum, paulatim cibi dandi, adiectis exercitationibus, vnctionibus, frictionibus. Vtilius his frequens balneum eſt, ſed ieiunis, etiam vſque ad ſudorem. Cibis verò opus eſt copioſis, varijs, boni ſucci, quiq; etiã minus facile corrumpantur, vino auſtero. Si nihil reliqua proficiũt, ſanguis mittendus eſt, ſed paulatim, cotidiéque pluribus diebus: cum eo, vt cætera quoq; eodẽ modo ſeruẽtur. Quod ſi mali plus eſt, & vera phthiſis eſt, inter initia protinus occurrere, neceſſarium eſt. Neque enim facilè hic morbus, cum inueterauerit, euincitur. Opus eſt, ſi vires patiuntur, longa nauigatiõe cæli mutatione, ſic, vt denſius, quam id eſt, ex quo diſcedit æger, petatur. Ideo'q; aptiſſimè Alexandriam ex Italia itur. Feréque id poſſe inter principia corpus pati debet, cum hic morbus, ætate firmiſſima maxime oriatur: id eſt, ab anno duodecimo ad annum quintum & trigeſimum. Si id imbecillitas non ſinit, naue, tamen non longe, geſtari commodiſſimum eſt. Si nauigationem aliqua res prohibet, lectica, vel alio modo corpus dimouendũ eſt: tum à negotijs abſtinendum eſt, omnibúsq; rebus, quę ſolicitare animũ poſſunt: ſomno indulgendum, cauendæ deſtilationes: ne, ſi quid cura leuaret, exaſperent: & ob id vitanda cruditas, ſimúlque ſol & frigus. Os obtegendum, fauces velandæ, tuſſicula ſuis remedijs finiẽda, &, quãdiu quidẽ febricula incurſat, huic interdum abſtinẽtia, interdum etiam tempeſtiuis cibis medendum. Eo'que tempore bibenda aqua. Lac quoq;, quod in capitis doloribus, & in acutis febribus, & per eas facta nimia ſiti, ſiue præcordia tument, ſiue biliosa vrina eſt, ſiue ſanguis fluxit, pro veneno eſt: in phthiſi

famē, ſicut in omnibus longis, difficilibúſque febriculis, rectè dari poteſt. Quod ſi febris, aut nondum incurſat, aut iam remiſit, recurrendum eſt ad modicas exercitationes: maximéque ambulationes, item lenes frictiones. Balneum alienum eſt. Cibus eſſe debet primò acer: vt allium, porrum, idq; ipſum ex aceto, vel ex eodem intubus, ocimum, lactuca. Dein lenis, vt ſorbitio ex ptiſana, vel ex alica, vel ex amylo, lacte adiecto. Idem oriza quoq;, & ſi nihil aliud eſt, far præſtat. Tū inuicem, modò his cibis: modo illis vtendum eſt. Adijciēdaq; quædā ex media materia, præcipuéq; vel ex apruna, cerebellum, vel piſciculus, & his ſimilia. Farina etiam cum ſeuo ouillo, caprino've mixta, deinde incocta, pro medicamento eſt: vinum aſſumi debet leue, auſterum. Hactenus non magna mole pugnatur. Si vehementior noxa eſt, ac neque febricula, neque tuſſis quieſcit, tenuaríque corpus apparet, validioribus auxilijs opus eſt. Exulcerādus eſt ferro candenti, vno loco ſub mento, altero in gutture, duobus ad mammam vtrāque, item ſub imis oſſibus ſcapularū, quas ὠμοπλάτας græci vocāt, ſic, ne ſaneſcere vlcera ſinamus, niſi tuſſi finita. Cui per ſe quoq; medendum eſſe, manifeſtum eſt. Tūc ter, quatérque die, vehementer extremæ partes perfricandæ, thorax leui manu pertractādus, poſt cibum intermittenda hora, & perfricanda crura, brachia'que. Interpoſitis denis diebus, demittendus eſt æger in ſolium, in quo ſit aqua calida, & oleum: cæteris diebus bibenda aqua, tum & vinum: ſi tuſſis non eſt potui frigidum dandum: ſi æſtas eſt, egelidum. Vtile eſt etiam cibos, in remiſſionibus, cotidie dari: frictiones, geſtationéſque ſimiliter adhiberi: itemq;, acria, quarto, aut quinto die ſumere: interdū herbam ſanguinalem ex aceto, vel plantagine, eſſe. Medicamētum etiā eſt, vel plantaginis ſuccus per ſe, vel marubium, ex melle concoctum: ita vt illius cyathus ſorbeatur, huius cochleare plenum paulatim delingatur: vel inter ſe mixta, & incocta reſinæ terebinthinæ pars dimidia. butyri & mellis pars altera. Præcipua tamen ex his omnibus ſunt victus, vehiculum, & nauis, & ſorbitio. Aluus cita vtique vitanda eſt. Vomitus, in hoc morbo. ſi frequens eſt, pernicioſus eſt, maximéque ſanguinis. Qui meliuſculus eſſe cœpit, adijcere debet exercitationes, frictiones, cibos, deinde, ipſe ſe, ſuppreſſo ſpiritu, perfricare: diu abſtinere à vino, balneo, Venere.

¶De comitialis morbi curationibus. Caput. XXIII.

INter notiſſimos morbos eſt etiā is, qui comitialis, vel maior, nominatur. Homo ſubito cōcidit: ex ore, ſpumæ mouetur: deinde, interpoſito tēpore, ad ſe redit, & per ſe ipſum cōſurgit. Id genus, ſępius viros, quam fœminas, occupat: ac ſolet quidem etiam longum eſſe, vſq; ad mortis diem, & vitæ non periculoſum. Interdū tamen, cum recens eſt, hominem conſumit, & ſępe eum, ſi remedia non ſuſtulerunt: in pueris, Veneris, in puellis, menſtruorū initium tollit: modo cum diſtentione membro-

rum, aut neruorum, prolabitur aliquis, modo ſine illa quidem. Hos quoq;, ijſdem quibus lethargicos, excitare conãtur, quod admodum ſuperuacuũ eſt, &, quia ne lethargicus quidem ijs ſanatur, &, quia cum poſſit ille nunquam expergiſci atque ita fame interire, hic ad ſe vtique reuertitur. Vbi cõcidit aliquis, ſi nulla neruorum diſtentio acceſſit, vtiq; ſanguis mitti debet. Si acceſſit, non vtique mittendus eſt, niſi alia quoque hortãtur. Neceſſariũ autẽ eſt ducere aluum, vel nigro veratro purgare, vel vtrũque facere, ſi vires patiuntur: tunc caput tundere, oleo'q;, & aceto perungere, cibum poſt diem tertiũ, ſimul cum tranſit hora, qua concidit, dare. Neque ſorbitiones autẽ his, alij'q; molles, & faciles cibi, neque caro, minimẽq; ſuilla conuenit, ſed mediæ materiæ. Nam & viribus opus eſt, & cruditates cauendæ ſunt, cum quibus fugere oportet ſolem, balneum, ignem, omnia'q; calefacientia: item frigus, vinum, Venerem, loci pręcipitis conſpectum, omniũ'q; terrẽtium, vomitũ, laſſitudinẽ, ſolicitudines, negocia omnia. Vbi tertio die cibus datus eſt, intermittere quartũ, & invicem alterũ quẽq;, eadem hora cibi ſeruata, donec quatuordecim dies tranſeant. quos vbi morbus exceſſit, acuti vim depoſuit. At ſi manet, curãdus iam vt longus eſt. Quòd ſi non, quo die primum id incidit, medicus acceſſit, ſed is qui cadere conſueuit ei tarditus eſt, protinns eo genere victus habito, qui ſupra comprehẽſus eſt, expectandus eſt dies, quo prolabatur: vtendum'q; tum, vel ſanguinis miſſione, vel ductione alui, vel nigro veratro, ſicut præceptũ eſt. Inſequẽtibus deinde diebus per eos cibos quos propoſui, vitatis omnibus quæ cauẽda dixi, nutriendus. Si per hæc morbus finitus non fuerit, confugiendũ erit ad album veratrũ, ac ter quoq; aut quater eo vtendũ, non ita multis interpoſitis diebus: ſic tamen ne iterum vnquam ſumat, niſi conciderit. Medijs autẽ diebus vires eius erunt nutriendæ, quibuſdam, pręter ea quæ ſcripta ſunt, adiectis. Vbi mane experrectus eſt, corpus eius leuiter ex oleo vetere, cum capite, excepto ventre, permulceatur: tum ambulatione quã maxime lõga, & recta vtatur: poſt ambulationẽ loco tepido, vehemẽter & diu, ac nõ minus ducẽties, niſi infirmus erit, perfricetur: deinde per caput multa aqua frigida perfundatur, paulum cibi aſſumat, conquieſcat, rurſus ante noctem ambulatione vtatur: iterũ vehementer perfricetur, ſic vt neq; venter, neq; caput cõtingatur: poſt hæc cœnet, ĩterpoſitisq; tribus aut quatuor diebus, vno aut altero acria aſſumat. Si ne per hæc quidem fuerit liberatus, caput radatur, vngatur oleo vetere, adiecto aceto & nitro, perfundatur aqua ſalſa, bibat ieiunus ex aqua caſtoreum, nulla aqua, niſi decocta, potionis cauſa vtatur. Quidã iugulati gladiatoris calido ſanguine epoto, tali morbo ſe liberarunt. Apud quos miſerum auxilium, tolerabile miſerius malum fecit. Quod ad medicũ vero pertinet, vltimũ eſt, iuxta talum, ex vtroque crure paulum ſanguinis mittere, occipitiũ incidere, & cucurbitulas admouere,

ferro candente in occipitio quoque & infrà, qua ſumma vertebra cũ capite cõmittitur, adurere duobꝰ locis, vt per ea pernitioſus humor euadat. Quibus ſi finitũ malum non fuerit, prope eſt, vt perpetuũ ſit. Ad leuandũ id, tãtũmodo vtẽdũ erit exercitatione multa, frictiõe, cibiſq; his qui ſupra cõprehenſi ſunt, pręcipuéq; vitanda omnia, quæ ne fierent excepimus.

¶De regij morbi curatione. Caput. XXIIII.

NEque notus eſt morbus, quem interdũ arquatũ, interdũ regium nominãt. Quẽ Hippocrates ait, ſi poſt ſeptimũ diem febricitãte ægro ſuperuenit, tutũ eſſe, mollibus tantũmodo præcordijs ſubſtantibus. Diocles ex toto, ſi poſt febrem oritur, etiã prodeſſe: ſi poſt hunc febris, occidere. Color aũt eũ morbum detegit, maxime oculorũ, in quibus quod album eſſe debet, fit luteũ. Solétque accedere & ſitis, & dolor capitis, & frequens ſingultus, & præcordiorum dextra parte durities, & vbi corporis vehemẽs motus eſt, ſpiritus difficultas, membrorúmq; reſolutio, atq; vbi diutius manet morbus, totum corpus cum pallore quodã inalbeſcit. Primo die abſtinere ægrum oportet, ſecundo ducere aluum: tum ſi febris eſt, eam victus genere diſcutere. Si non eſt, ſcamoneam potui dare: vel cum aqua betam albã contritã, vel cum aqua mulſa nuces amaras, abſynthiũ, anyſum, ſic vt pars huius minima ſit. Aſclepiades aquã quoq; ſalſam, & quidẽ per biduum, purgationis cauſa bibere cogebat, ijs quæ vrinã mouent, reiectis. Quidã ſuperioribus omiſſis, per hęc, & per eos cibos, qui extenuant, idem ſe conſequi dicunt. Ego vbique ſi ſatis virium eſt, validiora: ſi parum, imbecillia auxilia præfero. Si purgatio fuit, poſt eam triduo, primò modice cibũ oportere aſſumere ex media materia, & vinũ bibere græcum, ſalſum, vt reſolutio vẽtris maneat: tum altero triduo validiores cibos & carnis quoque aliquid eſſe, intra aquã manere: deinde ad ſuperius genus victus reuerti, cum eo, vt magis ſatietur, omiſſo gręco vino, bibere integrũ auſterum, atq; ita per hæc variare, vt interdum acres quoq; cibos interponat, interdũ ad ſalſum vinum redeat. Per omne vero tempus vtendum eſt exercitatione, frictione: ſi hyems eſt, balneo: ſi æſtas, frigidis natationibus: lecto etiam & conclaui cultiore clauſo loco vti, ludis, laſciuia, per quę mens exhilaretur. Ob quę regius morbus dictus videtur. Malagma quoq; quod digerat ſuper pręcordia datum, prodeſt, vel arida ibi ficus impoſita, ſi iecur aut lienis affectus eſt.

¶De elephantiæ curatione. Caput. XXV.

IGnotus autem penè in italia, frequẽtiſſimus in quibuſdã regionibus, is morbus eſt, quem ἐλεφαντίασιν Græci vocãt, isque longis annumeratur. Totum corpus afficitur, ita vt oſſa quoq; vitiari dicãtur. Sũma pars corporis crebras maculas, crebroſ'q; tumores habet. Rubor harum paulatim in atrum colorẽ conuertitur. Summa cutis inæquabiliter craſſa,

craſſa,tenuis,dura, molliſque,quaſi ſquamis quibuſdã exaſperatur, corpus emacreſcit,os,ſuræ,pedes intumeſcũt. Vbi vetus morbus eſt, digiti in manibus pedibúſq; ſub tumore condũtur, febricula oritur, quæ facile tot malis obrutum hominẽ cõſumit. Protinus ergo inter initia ſanguis per biduũ mitti debet, aut nigro veratro venter ſolui, adhibẽda tum, quanta ſuſtineri poteſt, inedia eſt, paulũ deĩde vires reficiendæ, & ducenda aluus. Poſt hęc, vbi corpus leuatum eſt, vtẽdum eſt exercitatione, præcipuéq; curſu, ſudor primum labore ipſius corporis, deinde etiam ſiccis ſudationibus euocãdus, frictio adhibenda, moderandúmq; inter hæc, vt vires conſeruẽtur, balneũ rarũ eſſe debet. Cibus ſine pinguibus, ſine glutinoſis, ſine inflantibus. Vinũ pręterquam primis diebus, rectè datur. Corpus contrita plantago, & illita, optimè tueri videtur.

¶De attonitis & eorum curatione. Caput. XXVI.

ATtonitos quoque raro videmus, quorũ & corpus & mens ſtupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo, ἀποπληξίαν hũc Gręci appellant. His ſanguis mittendus eſt. Veratro quoq; albo, vel alui ductione vtendum. Tum adhibendæ frictiones, & ex media materia, minime pingues cibi, quidam etiam acres, & à vino abſtinendum.

¶De reſolutione neruorum, quæ apoplexia vel paralyſis dicitur. Caput. XXVII.

AT reſolutio neruorum, frequens vbiq; morbus eſt. Sed interdum tota corpora, interdum partes infeſtat. Veteres autores illud apoplexian, hoc paralyſin nominauerunt. Nunc vtrũq; paralyſin appellari video. Solent autem, qui per omnia membra vehementer reſoluti ſunt, celeriter rapi, ac ſi correcti non ſunt, diutius quidem viuũt, ſed raro tamen ad ſanitatem perueniunt: & plerúmque miſerum ſpiritum trahũt, memoria quoq; amiſſa. In ꝑtibus verò nũq̃ acutus, ſæpe longus, ferè ſanabilis morbus eſt. Si omnia membra vehementer reſoluta ſunt, ſanguinis detractio, vel occidit, vel liberat. Aliud curationis genus, vix vnquam ſanitatẽ reſtituit, ſæpe mortem tantum differt, vitam interim infeſtat. Poſt ſanguinis miſſionem, ſi non redit & motus & mens, nihil ſpei ſupereſt. Si redit, ſanitas quoque proſpicitur. At vbi pars reſoluta eſt, proderit malo corporis, vel ſanguis miſſus, vel aluus ducta. Cætera eadem in vtroq; caſu facienda ſunt. Siquidem vitare pręcipue conuenit frigus, paulatimque ad exercitationes reuertendum eſt, ſic, vt ingrediatur ipſe protinus, ſi poteſt. Si id crurum imbecillitas prohibet, vel geſtetur, vel motu lecti concutiatur, tum id membrum, quod deficiet, ſi poteſt, per ſe: ſi minus, per alium moueatur, & vi quadã ad conſuetudinẽ ſuã redeat. Prodeſt etiam torpentibus mẽbris ſummam cutẽ exaſperaſſe, vel vrticis cæſam, vel impoſito ſinapi: ſic vt vbi rubere cœperit corpus, hæc remoueantur. Scilla quoq; contrita, bulbique

contriti

contriti cum thure rectè imponuntur. Neque alienum eſt, reſina cutē tertio quoque die diutius vellere, pluribus etiam locis, aliquando ſine ferro cucurbitulas admouere. Vnctiõi verò aptiſſimũ eſt vetus oleum, vel nitrum aceto & oleo mixtum. Quin etiam fouere aqua calida marina, vel ſi ea non eſt, tamen ſalſa, magnopere neceſſarium eſt. At ſi quo loco, vel naturales, vel etiam manu factæ tales natationes ſunt, ijs potiſſimum vtendum eſt, pręcipuéque in his agitanda membra, quæ maxime deficiunt. Si id nõ eſt, balneum tamen prodeſt. Cibus eſſe debet ex media materia, maximéque ex venatione: potio, ſine vino, aquæ calidæ. Si tamen vetus morbus eſt, interponi quarto vel quinto die purgationis cauſa, vinum græcũ ſalſum prodeſt. Poſt cœnam *vtilis* vomitus eſt. Interdum verò etiã neruorum dolor oriri ſolet. In hoc caſu, non oportet vomere, non medicamentis vrinã mouere, non ſine exercitatione, ſudores, vt quidã præcipiunt, expedit. Bibenda aqua eſt, bis die. In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt. Deinde retento ſpiritu, ab ipſa exercitatione potius, ſuperiores partes mouendæ, balneo rarò vtendum, mutandum ſubinde peregrinationibus cœlũ. Si dolor eſt, ea ipſa pars ſine oleo, nitro ex aqua perungenda eſt: deĩde inuoluenda, & ſubijcienda pruna lenis & ſulphur, atq; id ita ſuffumigãdum, idque aliquandiu faciendum. Sed ieiuno, cum bene iam concoxerit, cucurbitulæ quoque ſæpe dolenti parti admouendę ſunt, pulſandúsq; leuiter inflatis veſicis bubulis is locus eſt. Vtile eſt etiam ſeuum miſcere cũ hyoſcyami, & vrticæ contritis ſeminibus, ſic, vt omnium par modus ſit, idque imponere, fouere aqua in qua ſulphur decoctum ſit. Vtriculi quoque rectè imponuntur, aqua calida repleti, aut bitumen cum ordeacea farina mixtum: atq; in ipſo potiſſimum dolore vtendum geſtatione vehementi eſt. Quod in alijs doloribus peſſimum eſt. Tremor autem neruorum æque vomitu, medicamentiſque vrinam mouentibus intenditur. Inimica etiam habet balnea, aſſas'que ſudationes, bibenda aqua eſt, acri ambulatione vtendum, Item vnctionibus, frictionibúsq;, maximè per ſeipſum, pila, ſimilibúsque ſuperiores partes dimouendæ, cibo quolibet vtendum, dummodo concoctioni vtiq; ſtudeatur. Secundum cibum, curis abſtinendum. Rariſſima Venere vtendum eſt. Si quando quis in eam prolapſus eſt, tum oleo leuiter diúque, in lectulo perfricari manibus puerilibus potiꝰ, quàm virilibus debet. Suppurationes autem, quæ in aliqua interiori parte oriuntur, vbi notæ fuerint, primum id agere oportet, per ea cataplaſmata quæ reprimunt, ne coitus inutilis materiæ fiat. Deinde, ſi hæc victa ſunt, per ea malagmata q̃ digerunt, diſſipentur. Quod ſi conſecuti non ſumus ſequitur vt euocetur, deinde vt matureſcat, omnis tunc vomicæ finis eſt, vt rumpatur. Indiciúmque eſt, pus vel aluo, vel ore redditum, ſed nihil facere oportet, quo minus quicquid eſt puris excedat. Vtẽdum maxime ſorbitionibus eſt & aqua

calida:

calida. Vbi pus ferri deſijt, tranſeundum ad faciles quidem, ſed tamen validiores & frigidos cibos, frigidam'que aquam: ſic, vt ab egelidis tamen initium fia t: primo'que cum melle quædam edenda, vt nuclei pinei, vel græcæ nuces, vel auellanæ. Poſtea ſubmouendum id ipſum, quo maturius induci cicatrix poſſit. Medicamentum eo tẽpore vlceri eſt, ſuccus aſſumptus vel porri, vel marubij, & omni cibo porrum ipſum adiectum. Oportebit autem vti in his partibus quæ nõ afficientur, frictionibus: item ambulationibus lenibus. Vitandúmque erit ne vel luctando, vel currendo, vel alia ratione, ſaneſcentia vlcera exaſperentur. In hoc enim morbo pernicioſus, ideo'que omnimodo cauendus ſanguinis vomitus eſt.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI LIBER QVARTVS INCIPIT.

De humani corporis interioribus ſedibus. Caput. I.

HActenus reperiuntur ea genera morborum, quæ in totis corporibus ita ſunt, vt ijs certę ſedes aſſignari nõ poſſint. Nunc de his dicam quę ſunt in partibus. Facilius autem omnium interiorum morbi, curationéſque in notitiam venient, ſi prius eorum ſedes breuiter oſtendero. Caput igitur, ea'que quæ in ore ſunt non lingua tantummodo palato'que terminantur, ſed etiam quatenus oculis noſtris expoſita ſunt, in dextra ſiniſtra'que circa guttur venæ grandes, quæ ſphagitides nominanẽ, itémque arteriæ (quas carotidas vocant) ſurſum procedentes vltra aures feruntur. Atque in ipſis ceruicibus glandulæ poſitæ ſunt, quæ interdum cum dolore intumeſcunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum aſperam arteriam nominant: alterum ſtomachum. Arteria exterior ad pulmonem: ſtomachus interior ad vẽtriculum fertur. Illa ſpiritum, hic cibum recipit: quibus cum diuerſæ viæ ſint, qua coeunt exigua in arteria, ſub ipſis faucib9 lingua eſt: quæ cum ſpiramus, attollitur: cum cibũ potionémque aſſumimus, arteriam claudit. Ipſa autem arteria dura & cartilaginoſa in gutture aſſurgit: cæteris partibus reſidet. Conſtat ex circulis quibuſdam compoſitis ad imaginẽ earum vertebrarum, quæ in ſpina ſunt: ita tamen vt ex pte exteriore aſpera, ex interiore ſtomachi modò lęuis ſit: ea'que deſcendẽs ad præcordia cum pulmone committitur. Is ſpongioſus, ideo'que ſpiritus capax, & à tergo ſpinæ ipſi iunctus in duas fibras vngulæ bubulæ modo diuiditur. Huic cor annexum eſt natura muſculoſum in pectore ſub ſiniſteriore mãma ſitum, duos'que quaſi vẽtriculos habet. At ſub corde atq; pulmone tranſuerſum ex valida membrana ſeptũ eſt, quod à pręcordijs vterũ

diducit

diducit æque neruoſum, multis etiam venis per id diſcurrentibus à ſupe=
riore parte non ſolum inteſtina, ſed iecur quoq; lienémq; diſcernit. Hęc vi=
ſcera proxima, ſed infrà tamen poſita dextra ſiniſtra'q; ſunt. Iecur à dextra
parte ſub præcordijs ab ipſo ſepto orſum intrinſecus cauum, extrinſecus
gibbum, quod prominens leuiter ventriculo inſidet, & in quatuor fibras di
uiditur. Ex inferiore verò parte ei fel īhęret: at lienis ſiniſtra nō eidē ſepto,
ſed inteſtino innexus eſt: natura mollis & rarus, lōgitudinis craſſitudiniſq;
modicæ, iſque paulum à coſtarum regione in vterum excedens ex maxia
parte ſub his cōditur: atq; hęc quidem iuncta ſunt. Renes verò diuerſi, qui
lumbis ſummis coxis inhærent à parte earum reſimi, ab altera rotūdi: qui
& venoſi ſunt, & ventriculos habent, & tunicis ſuper conteguntur, ac viſce
rum quidem hę ſedes ſunt. Stomachus verò, qui inteſtinorum principium
eſt, neruoſus, ſeptus à ſeptimæ ſpinæ vertebra incipit, ac circa pręcordia cū
ventriculo committitur. Ventriculus autem qui receptaculum cibi eſt, cō=
ſtat ex duobus tergoribus: iſque inter lienem & iecur poſitus eſt, vtroq; ex
his paulum ſuper eum ingrediente. Súntque etiam membranulæ tenues,
per quas inter ſe omnia iſta connectuntur: iunguntúrq; ei ſepto, quod trāſ=
uerſum eſſe ſuprà poſui. Inde ima ventriculi pars paulum in dexteriorem
partem conuerſa, in ſummum inteſtinum coartatur. Hanc iuncturam πυ=
λωρον Græci vocant: quoniam portæ modo in inferiores parteis ea quæ ex=
creturi ſumus, remittit. Ab ea ieiunum inteſtinum incipit, non ita implici=
tum: cui tale vocabulum eſt, quia nunquam quod accipit continet, ſed pro=
tinus in inferiores parteis tranſmittit. Inde tenue inteſtinum eſt in ſinus ve
hementer implicitum. Orbes verò eius per membranulas ſinguli cum infe
rioribus connectuntur, qui in dexteriorem partem cōuerſi, & è regione de=
xterioris coxæ finiti, ſuperiores tamen partes magis complent. Deinde id
inteſtinū cum craſſiore altero tranſuerſo committitur, quod à dextra par=
te incipiens, in ſiniſteriorem peruium & lōgum eſt: in dexteriorem nō eſt:
ideo'que cæcum nominatur. At id quod peruium eſt, latè fuſum atque ſi=
nuatum, minúſq; quàm ſuperiora inteſtina neruoſum, ab vtraq; parte huc
atque illuc volutum, magis tamen ſiniſteriores, inferioréſque partes tenēs,
contingit iecur atque ventriculum. Ac deinde cum quibuſdam membra=
nulis à ſiniſtro rene venientibus iungitur, atque hic dextra recuruatum in
imo dirigitur qua excernit, ideo'que ibi rectum inteſtinū nominatur. Con
tegit verò vniuerſa hæc omentum ex interiore parte læue & strictum, ex
ſuperiore mollius: cui adeps quoq; inaſcitur, quæ ſenſu ſicut cerebrū quoq;
& medulla caret. At à renibus ſingulæ venę colore albæ ad veſicam ferun=
tur, οὐρητῆρας Græci vocāt, quòd per eas indedeſcendentem vrinam in veſi=
cam deſtillare concipiunt. Veſica autem in ipſo ſinu neruoſa & duplex, cer
uice plena atque carnoſa iūgitur per venas cum inteſtino, eo'que oſſe, quod
pubi

pubi ſubeſt. Ipſa ſoluta atque liberior eſt, aliter in viris atque in fœminis poſita. Nam in viris iuxta rectum inteſtinum eſt potius in ſiniſtram partem inclinata. In fœminis ſuper genitale earum poſita eſt, ſupérq; elapſa ab ipſa vulua ſuſtinetur. Tum in maſculis iter vrinæ ſpacioſius, & compreſſius, à ceruice huius deſcẽdit ad colẽ. In fœminis breuius & plenius, ſuper vuluæ ceruicẽ ſe oſtẽdit.. Vulua aũt in virginibus quidẽ admodum exigua eſt. In mulieribus verò niſi vbi grauidæ ſunt, non multò maior, q̃ vt manu comprehẽdatur. Ea recta cõtinuata'q; ceruice, quẽ canalẽ vocãt, cõtra mediã aluũ orſa, inde paulũ ad dexteriorẽ coxã cõuertitur: deinde ſuper rectũ inteſtinũ progreſſa, ilijs fœminæ latera ſua innectit. Ipſa aũt ilia inter coxas & pubem imo vẽtre poſita ſunt, à quibus ac pube abdomen ſurſum verſus ad pręcordia puenit: ab exteriore parte, euidẽti cute: ab interiori, læui mẽbrana incluſum, quæ omento iũgitur, περιτόναιος aũt à Græcis nominatur.

¶De curationibus morborũ qui naſcũtur à capite, & primò de eius dolore, deinde de morbo, qui circa faciẽ naſcitur, tũ de linguæ reſolutione, poſtremò de deſtillatõne ac grauedine. Caput. ij.

His veluti in conſpectũ quendã quatenus ſcire curanti neceſſariũ eſt adductis, remedia ſingularũ laborantiũ partiũ exequar, orſus à capite, ſub quo noĩe nũc ſignifico eã partẽ, quæ capillo tegitur. Nam oculorum, aurium,, dentium dolor, & ſi quis ſimilis eſt, aliàs erit explicandus. In capite autem interdum acutus & peſtifer morbus eſt, quẽ κεφαλαίαν Gręci vocãt. Cuius notę ſunt: horror calidus, neruorũ reſolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, ſic vt vox ſupprimatur: vel ſanguinis ex narib9 curſus, ſic vt corp9 frigeſcat, anima deficiat. Pręter hęc dolor intolerabilis maximè circa tẽpora vel occipitiũ, Interdũ aũt in capite lõga imbecillitas, ſed neq; grauis, neq; periculoſa per hoĩs ætatẽ eſt. Interdũ grauior dolor ſed breuis: neq; tamẽ mortiferus, qui vel vino, vel cruditate, vel frigore, vel igne, aut ſole cõtrahitur. Hique omnes dolores modò in febre, modò ſine hac ſunt, modò in toto capite, modò in parte: ĩterdũ ſic, vt oris quoq; proximã partẽ excruciẽt. Pręter hęc etiã inueniť genus quod poteſt longũ eſſe, vbi humor cutem inflat, ea'q; intumeſcit, & pręmẽti digito cedit, ὑδροκέφαλον Græci appellant. Ex his, id quod ſecundo loco poſitum eſt, dum leue eſt, qua ſit ratione curandum dixi, cum perſequerer ea, quæ ſani homines in imbecillitate partis alicuius facere deberent. Quæ vero auxilia ſint capitis vbi cum febre dolor eſt, eo loco explicitum eſt, quo febriũ curatio expoſita eſt. Nunc de cæteris dicendum eſt. Ex quibus id quod acutum eſt, & id quod ſupra conſuetudinem intenditur idq; quod ex ſubita cauſa, & ſi non peſtiferum tamẽ vehemens eſt, primam curationem habet, qua ſanguis mittatur. Sed id, niſi intolerabilis eſt dolor, ſuperuacuum eſt. Satiúsq; eſt abſtinere à cibo, ſi fieri poteſt, etiam à potione. Si non poteſt

Digitized by Google

aquam bibere. Si poſtero die dolor remanet, aluum ducere, ſternutame
euocare, nihil aſſumere, niſi aquam: ſæpe enim dies vnus aut alter tot
dolorem hac ratione diſcutit, vtique ſi ex vino vel cruditate origo eſt
verò in his auxilij parũ eſt, tonderi oportet ad cutẽ: deinde conſiderand
eſt, quæ cauſa dolorem excitarit: ſi calor, aqua frigida multa perfunder
put expedit, ſpongiã concauam imponere ſubinde in aqua frigida expr
ſam, vngere roſa & aceto: vel potius his tinctam lanam ſuccidam impo
re, aliáq; refrigerãtia cataplaſmata. At ſi frigus nocuit, caput oportet p
fundere aqua calida marina, vel certè ſalſa, aut in qua laurus decocta ſit
caput vehemẽter perfricare: deinde calido oleo implere, veſte velare. Q
dam etiam id deuinciunt. Alij ceruicalibus veſtimentíſque onerant, &
leuantur: alios calida cataplaſmata adiuuant. Ergo etiã vbi cauſa incog
ta eſt, videre oportet refrigerantia magis, an calefaciẽtia leniant: & his
quæ experimentum approbarit. At ſi parum cauſa diſcernitur, perfũc
caput, primùm aqua calida ſicut ſuprà præceptum eſt, vel ſalſa, vel ex l
ro decocta: tum frigida poſca. Illa in omni vetuſto capitis dolore comm
nia ſunt: ſternutamenta excitare, inferiores parteis vehementer perfric
gargarizare his quæ ſaliuam mouent, cucurbitulas temporibus & occ
tio admouere, ſanguinem ex naribus detrahere, reſina ſubinde tempor
uellere, & impoſito ſinapi exulcerare ea quę male habent, antè linteolo ſ
iecto, ne vehementer arrodat: candentibus ferramentis vbi dolor eſt vl
excitare, cibum ſemper modicum cum aqua ſumere: vbi leuatus eſt do
in balineum ire: ibi multa aqua prius calida, deinde frigida per caput p
fundi. Si diſcuſſus ex toto dolor eſt, etiam ad vinum reuertendũ: ſed po
ſemper antequã quicq̃ aliud, aquã bibere. Diſſimile eſt id genus, quod
morem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem neceſſarium eſt: de
imponere ſinapi, ſic vt exulceret. Si id parũ profluit, ſcalpello vtendum
Illa cum hydropicis communia ſunt: vt exerceatur, inſudet, vehemen
perfricetur, cibis potionibúſque vtatur, vrinam præcipuè mouentibus.

¶ De morbo qui circa faciem naſcitur, quem Græci κυνικὸν σπασμὸν vocant.

CIrca faciem verò morbus innaſcitur, quem Græci κυνικὸν σπα
nominãt. Is cũ acuta ferè febre oritur. Os cũ motu quodam p
uertitur, ideóq; nihil aliud eſt quàm diſtentio oris. Accedit c
bra coloris in facie, totóq; corpore mutatio. Somnus in prom
eſt. In hoc ſanguinem mittere, optimum eſt. Si finitum eo malũ non eſt
cere aluum; ſi ne ſic quidem diſcuſſum eſt, albo veratro vomitum mou
Præter hæc neceſſarium eſt vitare ſolẽ, laſſitudinẽ, vinum: ſi diſcuſſum
his non eſt, vtendum eſt curſu, frictione in eo quod lęſum eſt leni & mu
in reliquis partibus breuiore, ſed vehementi: prodeſt etiam mouere ſter

tamen

tamēta, caput radere, idq; perfundere aqua calida vel marina, vel certè ſalſa, ſic vt ei quoq; ſulphur adijciatur: poſt perfuſionem, iterum perfricari: ſinapi manducare, eodémque tempore affectis oris partibus cæratum, integris idem ſinapi donec arrodat imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

De reſolutione linguę.

AT ſi lingua reſoluta eſt, quod interdũ per ſe, interdũ ex morbo aliquo fit, ſic vt ſermo hominis nõ explicet̃, oportet gargarizare ex aqua in qua vel thymũ, vel hyſſopũ, vel nepeta decocta ſit: aquã bibere: caput & os, & ea quę ſub mento ſunt, & ceruicem vehemẽter perfricare, laſere linguam ipſam linere, manducare quæ ſunt acerrima, id eſt ſinapi, allium, cepam, magna vi luctari vt verba exprimantur, exerceri retento ſpiritu, caput ſæpe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam eſſe radiculam, deinde vomere.

¶De deſtillatione ac grauedine.

DEſtillat autem humor ex capite interdum in nares, quod lene eſt: interdum in fauces, quod peius eſt: interdum etiam in pulmonẽ quod peſſimum eſt. Si ĩ nares deſtillat, tenuis per has pituita profluit, caput leuiter dolet, grauitas eius ſentitur, frequentia ſternutamenta ſunt. Si in fauces, has exaſperat, tuſſiculam mouet: ſi in pulmonem, præter ſternutamenta & tuſſim, eſt etiam capitis grauitas, laſſitudo, ſitis, æſtus, biliosa vrina. Aliud autem quàmuis non multum diſtãs malum grauedo eſt. Hæc nares claudit, vocem obtundit, tuſſim ſiccam mouet, ſub eadem ſalſa eſt ſaliua, ſonant aures, venæ mouentur in capite, turbida vrina eſt. Hæc omnia κορύζας Hippocrates nominat. Nunc video apud Græcos in grauedine hoc nomen ſeruari, deſtillationes καταςαγμοὺς appellari. Hæc autem & breuia, & ſi neglecta ſunt longa eſſe conſueuerũt. Nihil peſtiferum eſt, niſi quod pulmonem exulcerauit. Vbi aliquid eiuſmodi ſenſimus, protinus abſtinere à ſole, balneo, vino, Venere, debemus. Inter quę vnctione & aſſueto cibo nihilominus vti licet: ambulatione tantum acri, ſed recta vtẽdum eſt, & poſt eam caput atq; os ſuprà quinquagies perfricandum. Raro'que fit, vt ſi biduo, vel certe triduo nobis temperauimus, id vitiũ nõ leuetur. Quo leuato, ſi in deſtillatione craſſa facta pituita eſt, vel in grauedine nares magis pallent, balneo vtendum eſt, multa'que aqua, prius calida, pòſt egelida fouendum os, capútque: deinde cum cibo pleniore vinum bibendum: at ſi æquè tenuis die quarto pituita eſt, vel nares æquè clauſę vidẽtur, aſſumendũ eſt vinũ amineum auſterum: deinde rurſus biduo aqua: poſt quę ad balneum, & ad cõſuetudinem reuertendum eſt. Neq; tamen illis ipſis diebus, quibus aliqua omittenda ſunt, expedit tanquam ęgros agere: ſed cętera oĩa quaſi ſanis facienda ſunt, præterquam ſi diutius aliquem & vehementius iſta ſolicitare conſuerunt: huic enim quędam curioſior obſeruatio neceſſaria eſt

ria eſt. Igitur huic ſi in nares vel in fauces deſtillauit, præter ea quæ ſ
retuli, protinus primis diebus multum ambulandum eſt, perfricanda
hemẽter inferiores partes, leuior frictio adhibẽda thoraci erit, leuior
ti, demenda aſſueto cibo pars dimidia, ſumẽda oua, amylum, ſimiliáq
pituitam faciunt craſſiorem. Siti quanta maxima ſuſtineri poteſt, pug
dum eſt. Vbi per hęc idoneus aliquis balneo factus, eóque vſus eſt, adi
dus eſt cibo piſciculus aut caro: ſic tamẽ, ne protinus iuſtus modus cil
matur. Vino meraco copioſius vtendum eſt. At ſi in pulmonem quoc
ſtillat, multóque magis & ambulatione & frictione opus eſt: eadémq
hibita ratione in cibis, ſi non ſatis illi proficiunt, acrioribus vtẽdum eſ
gis ſomno indulgendum, abſtinendúmque à negocijs omnibus: aliqu
ſed ſerius, & balneũ tentandum. In grauedine autem primo die quieſ
neque eſſe, neq; bibere: caput velare: fauces lana circundare: poſtero di
gere: diu abſtinere à potione, aut, ſi res coegerit, non vltra heminam a
aſſumere. Tertio die panis non ita multum ex parte interiore cum piſ
lo, vel leni carne ſumere, aquam bibere. Si quis ſibi temperare non pot
quo minus pleniore victu vtatur, vomere. Vbi in balneum ventũeſt
ta aqua calida caput & os fouere vſque ad ſudorem: tum ad vinum re
Poſt quæ vix fieri poteſt, vt idem incommodum maneat: ſed ſi man
vtẽdum erit cibis frigidis, aridis, leuibus, humore quàm minimo: ſer
frictionibus, exercitationibúſque, quæ in omni tali genere valetudini
ceſſariæ ſunt.

¶ De ceruicis morbis curationibúſque. Caput. III.

A Capite tranſitus ad ceruicem eſt, quæ grauibus admodum
bis obnoxia eſt: neq; tamen alius importunior acutióŕque r
bus eſt, quàm is qui quodam rigore neruorum, modò caput
pulis, modò mentum pectori annectit, modo rectam & immobilem
uicem intendit. Priorem Græci ὀπισθότονον, inſequentem ἐμπροσθότονον,
mum τέτανον appellant: quamuis minus ſubtiliter, quidam indiſcreti
nominibus vtuntur. Ea ſæpe intra quartum diem tollũt. Si hũc euaſe
ſine periculo ſunt. Omnia eadem ratione curantur, idque cõuenit. Sed
clepiades vtique mittendum ſanguinem credidit, quod quidam vitã
eſſe dixerunt: eo quod maximè tum corpus calore egeret, iſque eſſet i
guine. Verũ hoc quidem falſũ eſt. Neq; enĩ natura ſanguinis eſt, vt vti
leat: ſed ex his, quę in homine ſũt, hic celerrimè vel caleſcit, vel refrige
Mitti vero ne debeat, ex his intelligi poteſt, quæ de ſanguinis miſſione
cepta ſunt. Vtiq; autem recte datur caſtoreum, & cum hoc piper uel l
Deinde opus eſt fomento humido & calido. Itaq; pleriq; aqua calida n
ta ceruices ſubinde perfundunt. Id in præſentia leuat: ſed oportuniores
uos frigori reddit, quod vtiq; vitandum eſt. Vtilius igitur eſt cerato li

do primùm ceruícem perungere: deīde admouere veſicas bubulas, vel vtriculos oleo calido repletos, vel ex farina calidum cataplaſma, vel piper rotūdum cum fico contuſum. Vtiliſſimum tamen eſt humido ſale fouere, quod quomodo fieret iam oſtendi. Vbi eorum aliquid factum eſt, admouere ad ignem, vel ſi ęſtas eſt, in ſole ęgrum oportet, maximeq; oleo vetere: ſi id nō eſt, ſyriaco: ſi ne id quidem eſt, adipe quàm vetuſtiſſima ceruicem, & ſcapulas, & ſpinas perfricare. Frictio cum omnibꝰ in homine vertebris utilis ſit, tum iјs præcipuè quæ in collo ſunt, ergo die noctequе, interpoſitis tamen quibuſdam temporibus, hoc remedio vtendum eſt. Dum id intermittitur, imponendum malagma aliquod ex calefacientibus. Cauendum verò præcipuè frigus: ideoq; in eo cōclaui, ī quo cubabit ęger, ignis continuꝰ eſſe debebit, maximéq; tempore antelucano, quo præcipuè frigus intēditur. Neq; inutile erit caput attōſum habere, idq; irino vel cyprino calido madefacere, & ſuperimpoſito pileo velare: nonnunquā etiam in calidum oleum totum deſcendere, vel in aquam calidam, in qua fœnum gręcum decoctum ſit, & adiecta olei pars tertia. Aluus quoq; ducta, ſæpe ſuperiores partes reſoluit. Si verò etiam vehementius dolor creuit, admouendæ ceruicibus cucurbitulæ ſunt, ſic vt cutis incidatur: eædem aut ferramētis, aut ſinapi adurendæ. Vbi leuatus eſt dolor, moueriq; ceruix cepit, ſcire licet cedere remedijs morbum. Sed diu vitandus cibus, quiſquis mandendus eſt. Sorbitionibus vtendum, itemque ouis ſorbilibus, aut à pullis mollibus ius aliquod aſſumendum. Id ſi bene proceſſerit, iamque ex toto rectè ſe habere ceruices videbuntur, incipiendum erit à pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mandendus, quàm vinum guſtandum: ſiquidem huius vſus præcipuè periculoſus, ideoque in longum tempus differendus eſt.

¶De faucium morbis ac curationibus, & primum de angina, deinde de difficultate ſpirandi, vltimò de tuſſi. Caput iiij.

VT hoc autem morbi genus circa totam ceruicem, ſic alterū æquè peſtiferum acutúmque in faucibus eſſe conſueuit, noſtri anginā vocant: apud Græcos nomen prout ſpecies eſt. Interdum enim neq; rubor neque tumor vllus apparet, ſed corpus aridum eſt, vix ſpiritus trahitur, membra ſoluūtur, id συνάγχην vocant. Interdum lingua faucéſq; cum rubore intumeſcunt, vox nihil ſignificat, oculi vertuntur, facies pallet, ſingultúſque eſt, id ὡς συνάγχη vocatur. Illa cōmunia ſunt, æger non cibum deuorare, non potionē poteſt, ſpiritus eius includitur. Lenius eſt vbi tumor tantummodo & rubor eſt, cætera non ſequuntur, id παρασυνάγχην appellant. Quicquid eſt, ſi vires patiuntur, ſanguis mittendus eſt: ſi nō abundat, ſecundum eſt, ducere aluum. Cucurbitula quoq; rectè ſub mento

& circa fauces admouetur, vt id quod ſtrangulat, euocet. Opus eſt deinde
fomentis humidis: nam ſicca ſpiritum elidunt. Ergo admouere ſpongias
oportet, quæ melius in calidum oleum, quàm in calidam aquam ſubinde
demittuntur. Efficaciſſimúſque eſt ſalis calidi ſuccus. Tum commodum
eſt hyſſopum vel nepeta vel thymum vel abſynthiũ vel etiã furfures, aut
ficus aridas, aut mulſam aquam decoquere, eaq; gargarizare: poſt hæc pa-
latum vngere vel felle taurino, vel eo medicamẽto, quod ex moris eſt: pol-
line etiam piperis id recte reſpergitur. Sed ſi per hæc parum proficitur, vl
timum eſt incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in
palato citra vuã vel eas venas, quæ ſub lingua ſunt: vt per ea vulnera mor
bus erũpat. Quibus ſi non fuerit æger adiutus, ſcire licet, malo victũ eſſe
Si verò his morbus leuat9 eſt, ianque fauces & cibum, & ſpiritum capiũt
facilis ad bonã valetudinem recurſus eſt. Atq; interdum natura quoq; ad
iuuat, ſi ex anguſtiore ſede vitium tranſit in latiorem. Itaque rubore & tu
more in præcordijs orto, ſcire licet fauces liberari. Quicquid autem eas l
uauit, incipiendum eſt ab humidis, maximeq; aqua mulſa decocta: deind
aſſumendi molles & non acres cibi ſunt, donec fauces ad priſtinum habit
reuertantur. Vulgò audio ſi quis pullũ hirundinis ederit, angina toto ãn
non periclitari, ſeruatumque eum ex ſale, cum hic morbus vrget, cõburi
carbonẽque eius contritum, in aquam mulſam, quæ potui datur infricari
& prodeſſe. Id cum idoneos autores ex populo habeat, neq; habere quic
quam periculi poſſit, q̃uis in monumentis medicorum non legerim, tam
inſerendum huic operi meo credidi.

De difficultate ſpirandi.

EST etiã circa fauces malũ, quod apud græcos aliud atq; aliud nom
habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit
Sed hæc dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, δυσπνοια ap
pellatur. Cum vehementior eſt, vt ſpirare æger ſine ſono & anhelation
non poſſit, ἄσθμα. Cum acceſſit id quoque, ne niſi recta ceruice ſpiritus tra
hatur, ὀρθόπνοια. Ex quib9 id quod primum eſt poteſt diutius trahi. Duo in
ſequentia, acuta eſſe conſuerunt. His communia ſunt: ꝓ propter anguſti
as, per quas ſpiritus euadit, ſibilũ elidit: dolor in pectore præcordijſq; eſ
interdũ etiã in ſcapulis, iſq; modo decidit, modo reuertitur: ad hæc tuſſic
la accedit. Auxilium eſt, niſi aliquid prohibet, in ſanguinis detractiõe. Ne
que id ſatis eſt, ſed lacte quoq; venter ſoluendus eſt. Liquanda aluus, inter
dum etiam ducenda, quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum traher
commodius. Caput autem etiam in lecto ſublime habendum eſt: thora
fomentis, cataplaſmatiſq; calidis, aut ſiccis, aut etiam humidis adiuuandu
eſt: & poſtea vel malagma ſuperimponẽdũ vel certe cæratum ex cyprino
vel irino vnguento. Sumenda deinde ieiuno potui mulſa aqua, cum qua ve
hyſſopus cocta, vel contrita capparis radix ſit. Datur etiam vtiliter aut ni

trun

Digitized by Google

trũ, aut naſturciũ album frictum: deinde contritũ & cum melle mixtum, ſimulq; cõcoquãtur mel, galbanum, reſina terebinthina, & vbi coierũt, ex his quod fabæ magnitudinem habet cotidie ſub lingua liquatur, aut ſulphuris ignem non experti. P. ⚹. & quadrans abrotani. P. ⚹. in vini cyatho teruntur, id'que tepefactum ſorbetur. Eſt etiam nõ vana opinio, vulpinum iecur vbi ſiccum & aridum factum eſt, contundi oportere, polentã'q; ex eo potioni aſpergi, vel eiuſdem pulmonem quàm recentiſſimum aſſum, ſed ſine ferro coctum, edendum eſſe. Præter hæc ſorbitionibus & lenibus cibis vtendum eſt, interdum vino tenui auſtero, nonnunquã vomitu. Proſunt etiam quæcunque vrinã augent, ſed nihil magis quàm ambulatio lenta, penè vſque ad laſſitudinem: frictio multa præcipue inferiorum partium vel in ſole, vel ad ignem, & per ſe ipſum, & per alios vſque ad ſudorem. In interiore vero faucium parte, interdum exulceratio eſſe conſueuit. In hac plerique extrinſecus cataplaſmatis calidis fomentisq; humidis vtũtur. Volunt etiam vaporem calidum ore recipi, per quẽ molliores alij partes eas fieri dicunt, oportunioreſque vitio iam hærenti. Sed ſi bene ſic vitari morbus poteſt, tuta illa præſidia. Si metus eius eſt, ſuperuacua ſunt. Vtique autem perfricare fauces periculoſum eſt: exulcerat enim, neque vtilia ſunt, quæ vrinæ mouendæ ſunt apta: quia poſſunt dum trãſeunt ibi quoq; pituitam extenuare, quam ſupprimi melius eſt. Aſclepiades multarum rerum, quas ipſi quoque ſecuti ſumus, autor bonus, acetum ait q̃ acerrimũ eſſe ſorbẽdum: hoc.n. ſine vlla noxa comprimi vlcera. Sed id ſupprimere ſanguinem poteſt, vlcera ipſa ſanare nõ poteſt. Melius huic rei licitum eſt. Quod idem quoque æque probat, vel porri, vel marrubij ſucc⁹, vel nuces græcę cũ tragachanto contritæ, & cum paſſo mixtæ: vel lini ſemen contritum, & cum dulci vino mixtum: exercitatio quoque ambulandi, currẽdiq; neceſſaria eſt. Frictio à pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda. Cibi vero eſſe debent neque nimium acres, neque aſperi, mel, lenticula, tragum, lac, ptiſana, pinguis quoque caro: præcipue'que porrum, & quicquid cum hoc mixtum eſt. Potionis quàm minimum eſſe conuenit. Aqua dari poteſt, vel pura, vel in qua malum cotoneum palmulę've decoctæ ſũt, gargarizationes quoque lenes: ſin hæ parum proficiunt, reprimẽtes vtiles ſunt. Hoc genus neque acutum eſt, & poteſt eſſe non longum: curationem tamen maturam, ne vehementer & diu lædat, deſiderat.

De tuſſi.

TVſſis verò ferè ꝓpter fauciũ exulcerationẽ moleſta eſt, quæ multis modis contrahitur. Itaque illis reſtitutis, vet⁹ finitur. Solet tamen interdum per ſe quoq; male habere, & vix cum ipſa facta eſt eliditur: ac modò arida eſt, modò pituitam citat. Oportet hyſſopum altero quoq; die bibere: ſpiritu retento currere, ſed minimè in puluere, ac lectiõe

vti vehementi, quę primò impedit à tuſſi, pòſt eam vincit: tum ambulare: deinde per manus quoq; exerceri, & pectus diu perfricare. Poſt hæc quàm pinguiſſimæ ficus vncias tres ſupra prunas incoctas, eſſe. Præter hæc ſi humida eſt, proſunt frictiones validæ cum quibuſdam calefacientibus, ſic, vt caput quoq; ſiccum vehementer perfricetur. Item cucurbitulę pectori admotæ, ſinapi ex parte exteriore faucibus impoſitum donec leuiter exulceraret: potio ex menta nucibúſque græcis & amilo, primo'que aſſumptus panis aridus: deinde aliquis cibus lenis. At ſi ſicca tuſſis eſt, cum ea vehementiſſimè vrget, adiuuat vini auſteri cyathus aſſumptus: dum ne amplius id interpoſito tempore aliquo quàm ter aut quater fiat. Itē laſeris quàm optimi paulum deuorare opus eſt, porri vel marrubij ſuccum aſſumere, ſcillam delingere, acetum ex ea vel certè acre ſorbere, aut cum ſpica allij cōtriti duos vini cyathos. Vtilis etiam in omni tuſſi eſt peregrinatio, nauigatio lōga, loca maritima, natationes. Cibus interdum mollis, vt malua, vt vrtica: interdum acer, vt lac cum allio coctum, ſorbitiōes quibus laſer ſit adiectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit, ouum ſorbile ſulphure adiecto, potus primùm aqua calida: deinde in vicem alijs diebus hæc, alijs vinum.

Magis terreri poteſt aliquis cum ſanguinem expuit. Sed id modò minus, modò plus periculi habet. Exit enim modò ex gigiuis, modò ex ore: & quidem ex hoc interdum etiam copioſè, ſed ſine tuſſi, ſine vlcere, ſine gingiuarum vllo vitio: ita vt nihil excreetur. Verum vt ex naribus, ſic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdū ſanguis profluit: interdū ſimile aquæ quiddam, in qua caro recens lota eſt. Nonnunquam autē is à ſummis faucibus fertur, modò exulcerata ea parte, modò nō exulcerata: ſed, aut ore venæ alicuius adaperto, aut tuberculis quibuſdam natis, ex his ſanguine erūpēte. Quod vbi incidit, neq; lædit potio aut cibus, neque quicquam aut ex vlcere excreatur. Aliquando gutture & arterijs exulceratis, frequēs tuſſis ſanguinem quoq; extundit. Interdum etiam fieri ſolet, vt aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut ex iecinore feratur. Sæpe fœminæ quibus ſanguis per menſtrua non reſpondet, hunc expuunt: autoréſque medici fuerunt, vel exeſa parte aliqua ſanguinem exire vel rupta, vel ore alicuius venæ patefacto. Primā διάβρωσιν, ſecundā ῥηγμοχασμὸν, tertiā ἀνασόμωσιν appellant. Vltima minimĕ nocet, prima grauiſſimè. Ac ſæpe quidem euenit, vti ſanguinem pus ſequatur: interdum autem qui ſanguinē ipſum ſuppreſſit, ſatis ad valetudinē profuit. Sed ſi ſecuta vlcera ſunt, ſi pus, ſi tuſſis eſt, ꝓut ſedes ipſa eſt, ita varia & periculoſa genera morborum ſunt. Si verò ſanguis tantum fluit, expeditius & remediū & finis eſt. Neque ignorare oportet, eis quibus fluere ſanguis ſolet, aut quib⁹ ſpina dolet, coxę'ue, aut poſt curſum vehementem vel ambulationem (dum febris abſit) nō eſſe inutile ſanguinis mediocre profluuium: idque per vrinam redditum, ipſam quoq; laſſitudinem

dinem ſoluere. Ac ne in eo quidem terribile eſſe, qui ex ſuperiore loco decidit: ſi tamen in eius vrina nihil nouabit. Neque vomitum huius afferre periculum: etiam cum repetit, ſi ante confirmare & implere corpus licuit: & ex toto nullũ nocere, qui in corpore robuſto neq; nimius eſt, neque tuſſim aut calorem mouet. Hæc pertinẽt ad vniuerſum. Nũc ad ea loca quæ propoſui veniam. Si ex gingiuis exit, portulacam manducaſſe ſatis eſt: ſi ex ore, continuiſſe eo merum vinum: ſi parũ id proficit, acetum: ſi inter hęc quoq; grauiter erumpit (quia hominem cõſumere poteſt) commodiſſimum eſt, impetum eius, admota occipitio cucurbitula, ſic, vt cutis quoq; incidatur, auertere. Si id mulieri cui mẽſtrua nõ feruntur euenit, eandem cucurbitulam inciſis inguinibus eius admouere. At ſi ex faucibus, interioribúsve partibus proceſſit, & metus maior eſt, & cura maior adhibẽda: ſanguis mittendus eſt, & ſi nihilominus ex ore proceſſit, iterum tertio'que cotidie paulum aliquid: protinus autem debet ſorbere vel acetum, vel etiam cũ thure plantaginis aut porri ſuccum: imponenda'que extrinſecus ſupra id quod dolet lana ſuccida ex aceto eſt, & id ſpongia ſubinde refrigerandum. Eraſiſtratus horum crura quoque, & femora, brachia'que pluribus locis deligabat: id Aſclepiades adeò non prodeſſe, vt etiam inimicum eſſet, propoſuit. Sed id ſæpe commodè reſpondere experimenta teſtantur. Neque tamen pluribus locis deligari neceſſe eſt, ſed ſat eſt infra inguina & ſuper talos ſummos'que humeros, etiam brachia. Tũ ſi febris vrget, dãda eſt ſorbitio, & potui aqua in qua aliquid ex his quę aluum aſtringunt decoctum ſit: at, ſi abeſt febris, vel elota alica, vel panis ex aqua frigida, & molle quoque ouum dari poteſt: potui, vel idem quod ſuprà ſcriptum eſt, vel vinum dulce, vel aqua frigida: ſed ſic bibendum erit, vt ſciamus huic morbo ſitim prodeſſe: præter hæc neceſſária ſunt: quies, ſecuritas, ſilentium. Caput huius quoq; cubãtis ſublime eſſe debet, rectéque tõdetur, Facies ſæpe aqua frigida fouenda eſt. At inimica ſunt: vinum, balneum, Venus, in cibo oleum, acria omnia: item calida fomenta, conclaue calidum & incluſum, multa veſtimẽta corpori iniecta, etiam fricationes vbi benè etiam ſanguis conquieuit. Tum verò incipiendum à brachijs cruribúsque: à thorace abſtinendum. In hoc caſu, per hyemem locis maritimis, per æſtatem mediterraneis opus eſt.

¶ De ſtomachi morbis & curationibus. Caput. V.

FAucibus ſubeſt ſtomachus, in quo plura longa vitia incidere cõſuerunt. Nam modò ingens calor, modò inflatio hunc, modò inflammatio, modò exulceratio afficit. Interdum pituita, ĩterdum bilis oritur, frequentiſſimúmque eſt eius malum quo reſoluitur: neque vlla re magis aut afficitur, aut corpus afficit. Vt diuerſa aũt vitia eius, ſic etiam remedia ſunt. Vbi exæſtuat, aceto cum roſa extrinſecus ſubinde fouendus eſt, imponendúsque puluis cum oleo, & ea cataplaſmata, quæ ſimul & re/

primunt

Digitized by Google

primunt & molliunt. Potui, niſi quid obſtat, gelida aqua præſtanda. Si inflatio eſt, proſunt admotæ cucurbitulæ, neq; incidere cutē neceſſe eſt: proſunt ſicca & calida fomenta: ſed nō vehemētiſſima. Interponēda abſtinentia eſt. Vtilis ī ieiuno potio eſt abſynthij, aut hyſſopi, aut rutę. Exercitatio primò lenis, deinde maior adhibenda eſt, maximéque quæ ſuperiores parteis moueat: quod genus in omnibus ſtomachi vitijs aptiſſimum eſt. Poſt exercitationem opus eſt vnctione, frictiōe, balneo quoq; nōnūq̄ ſed rarius: interdum alui ductione. Cibis deinde calidis, neq; inflantibus, eodémque modo calidis potionibus: primò aquæ, pòſt vbi reſedit inflatio, vini auſteri. Illud quoq; in omnibus ſtomachi vitijs præcipiendum eſt, vt quo modo ſe quiſque æger refecerit, eo vt ſanus vtatur: nam redit huic imbecillitas ſua, niſi ijſdē defenditur bona valetudo, quibus reddita eſt. At ſi inflammatio aliqua eſt, quam fere tumor & dolor ſequitur, prima ſunt: quies, & abſtinentia, lana ſulphurata circundata, in ieiuno abſynthium. Si ardor ſtomachum vrget, aceto cum roſa ſubinde fouendus eſt: deinde cibis quidem vtendum eſt modicis. Imponenda verò extrinſecus quæ ſimul & reprimunt, & molliunt: deinde his detractis vtendum calidis ex farina cataplaſmatis, quę reliquias digerant. Interdum aluus ducenda. Adhibēda exercitatio, & cibus plenior. At ſi exulceratio ſtomachum infeſtat, eadē ferè facienda ſunt, quę in faucibus exulceratis præcepta ſunt. Exercitatio, frictio inferiorum partium adhibenda, Adhibendi lenes & glutinoſi cibi: ſed citra ſatietatē. Oīa acria, atq; acida remouenda. Vino, ſi febris nō eſt, dulci, aut ſi id inflat, certè leni vtendum: ſed neq; præfrigido, neq; nimis calido. Si verò pituita ſtomachus impletur, neceſſarius modò in ieiunio, modò poſt cibum vomitus eſt. Vtilis exercitatio, geſtatio, nauigatio, frictio. Nihil edendū, bibendūq; niſi calidum: vitatis tantum his, quæ pituitam contrahere conſuerunt.

Moleſtius eſt, ſi ſtomachus bile vitioſus eſt. Solent autem hi qui ſic tentant interpoſitis quibuſdam diebus hanc, & quidem (quod peſſimum eſt) atrā vomere. His rectè aluus ducitur, potiones ex abſynthio dantur: neceſſaria geſtatio, nauigatio, &, ſi fieri poteſt, ex nauſea vomitus: vitāda cruditas: ſumendi cibi faciles & ſtomacho non alieni, vinum auſterum. Vulgatiſſimū verò peſſimúmque ſtomachi vitium eſt reſolutio: id eſt cum cibi nō tenax eſt, ſolétq; deſinere ali corpus, ac ſic tabe cōſumi. Huic generi inutiliſſimū balineum eſt. Lectiones exercitationéſque ſuperioris partis, neceſſariæ; itē vnctiones frictionéſque: hic perfundi frigida, atq; in eadem natare: canalibus eiuſdem ſubijcere etiam ſtomachum ipſum, & magis etiam à ſcapulis id quod contra ſtomachum eſt. Conſiſtere in frigidis, medicatiſque fontibus, quales cutiliarum ſubcutiliarūq; ſunt, ſalutare eſt. Cibi quoq; aſſumendi ſunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur, quàm facile vitiātur. Ergo plerique qui nihil aliud concoquere poſſunt, bubulam coquūt. Ex quo

colligi

colligi poteſt, neque auem, neque venationem, neq; piſcem dari debere, niſi generis durioris. Potui quidem aptiſſimum eſt vinum frigidum, vel certè bene calidum meracum, potiſſimùm rheticum vel allobrogicum, aliúdve quod & auſterum, & reſina conditum eſt: ſi id non eſt, quàm aſperrimum: maximéque ſigninum. Si cibus non continetur, danda aqua: & eliciendus plenior vomitus eſt: iterúmque dandus cibus: & tum admouendæ duobus intra ſtomachum digitis cucurbitulæ, ibique duabus aut tribus horis continendæ ſunt. Si ſimul & vomitus & dolor eſt, imponenda ſupra ſtomachū eſt lana ſuccida, vel ſpongia ex aceto, vel cataplaſma quod refrigeret. Perfricanda verò non diu, ſed vehementer brachia & crura, & calefacienda. Si plus doloris eſt, infra præcordia quatuor digitis cucurbitula vtēndum eſt: protinus dandus panis ex poſca frigida. Si non continuit, poſt vomitum lene aliquid ex his, quæ non aliena ſtomacho ſint. Si ne id quidem tenuit, ſinguli cyathi vini, ſingulis interpoſitis horis, donec ſtomachus conſiſtat. Valens etiam medicamentum eſt radiculæ ſuccus: valentius acidi punici mali compari modo ſucci, qui ex dulci punico malo eſt, adiecto etiam intubi ſucco & menta, ſed huius minima parte: quibus tantundē, quantum in his omnibus eſt, aquæ frigidæ quàm optimè miſcetur: id enim plus quàm vinum ad comprimendum ſtomachum poteſt: ſupprimendus autem vomit9 eſt, qui per ſe venit: ſic, ſi nauſea eſt. Sed ſi coacuit intus cibus aut cōputruit, quorum vtrumlibet ructus oſtendit, eijciendus eſt: protinúsq; cibis aſſumptis iiſdem, quos proximè poſui, ſtomachus reſtituendus. Vbi ſublatus eſt præſens metus, ad ea redeundum eſt, quæ ſuprà præcepta ſunt.

¶De laterum doloribus. Caput. VI.

Stomachus lateribus cingitur, atque in his quoque vehementes dolores eſſe conſuerunt: & initium vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio curſu, vel ex morbo eſt. Sed interdum id malū intra dolorem eſt, iſque modò tardè, modò celeriter ſoluitur: interdum ad pernitiē quoque procedit, oritúrq; acutus morbus, qui πλευριτικὸς à Gręcis nominať. Huic dolori lateris, febris & tuſſis accedit: & per hanc excreatur, ſi tolerabilis morbus eſt, pituita: ſi grauis, ſanguis. Interdum etiam ſicca tuſſis eſt, quę nihil emolitur. Id'que primo vitio grauius, ſecūdo tolerabilius eſt. Remedium verò eſt magni & recentis doloris, ſanguis miſſus. At ſiue leuior, ſiue vetuſtior caſus eſt, vel ſuperuacuum, vel ſerum id auxilium eſt: confugiēdúmque ad cucurbitulas eſt, antè ſumma cute inciſa. Rectè etiam ſinapi ex aceto ſuper pectus imponitur, donec vlcera puſtulas'que excitet: & tum medicamentū, quod humorē illuc citet. Pręter hęc circūdare primū oportet latus ipſum lana ſulphurata: deinde cum paulū inflammatio ſe remiſit, ſiccis & calidis fomētis vti. Ab his tranſitus ad malagmata eſt. Si vetuſtior dolor remanet, nouiſſimè reſina impoſita diſcutitur. Vtendū cibis, potionibúsq;

Digitized by Google

potionibúſque calidis, vitandum frigus. Inter hæc tamen non alienum &
extremas parteis oleo, & ſulphure perfricare. Si leuata tuſſis eſt, leni lectiõe
vti: iam'que & acres cibos, & vinum meracius aſſumere. Quæ à medicis
præcipiuntur, vt tamen ſine his ruſticos noſtros epota ex aqua, herba tri/
xago ſatis adiuuet. Hæc in omni lateris dolore communia ſunt: plus nego=
cij eſt, ſi acutus quoque morbus is factus eſt. In hoc præter ea quæ ſuprà po
ſita ſunt, hæc animaduertenda ſunt: vt cibus ſit quàm maximè tenuis & le=
nis, præcipuéque ſorbitio, ea'que ex ptiſana potiſſimum, aut ius in quo por
rus cum pullo gallinaceo coctus ſit: idque non niſi tertio quoque die detur,
ſi tamen per vires licebit: potio verò aqua mulſa, in qua hyſſopum aut ruta
decocta ſit. Quæ quibus temporibus danda ſint, ex ratione vel adiectę, vel
leuatæ febris apparebit, ſic, vt in remiſſione quàm maxima dent: cum eo ta
men, vt ſciamus non eſſe eius generis tuſſi aridas fauces cõmittendas: ſępe
enim vbi nihil eſt quod excreatur, continuatur & ſtrãgulat. Ob quam cau=
ſam dixi etiam peius id genus eſſe tuſſis, quòd nihil quàm pituitam moue=
ret. Sed hic vinum ſorbere, vt ſuprà præcepimus, morbus ipſe non patitur:
in vicem eius cremor ptiſanę ſumẽdus eſt. Vt his autem in ipſo morbi fer=
uore ſuſtinendus æger eſt, ſic, vbi paulum is ſe remiſit, alimenta pleniora,
& vini quoq; aliquid dari poteſt: dum nihil detur, quod aut refrigeret cor=
pus, aut fauces aſperet. Si in refectiõe quoque manſerit tuſſis, intermittere
oportebit vno die, poſtero'que, cum cibo vini paulo plus aſſumere. Atque
incipiente quoque tuſſi, tum non erit alienum (vt ſuprà quoque poſitũ eſt)
vini cyathos ſorbere. Sed in hoc genere valetudinis dulce, vel certè lene cõ
modius eſt. Si malum inueterauit, athletico victu corpus firmandum eſt.

¶ De viſcerum morbis, & primò de pulmone, deĩde de iecinore, tũ
de liene, poſtremò de renibus. Caput. vij.

A Compagine verò corporis ad viſcera tranſeundum eſt, & impri/
mis ad pulmonem veniendum, ex quo vehemens & acutus mor=
bus oritur, quem περιπνευματικὸν Græci vocant. Eius hæc conditio
eſt: Pulmo totus afficitur, Hũc caſum eius ſubſequitur tuſſis, bilem vel pus
trahẽs, præcordiorum totiúſque pectoris grauitas, ſpiritus difficultas, ma=
gnę febres, cõtinua vigilia. cibi faſtidiũ, tabes. Id genus morbi plus periculi
quàm doloris habet. Oportet ſi ſatis validę vires ſunt, ſanguinem mittere:
ſi minores, cucurbitulas ſine ferro pręcordijs admouere. Tum, ſi ſatis valet,
geſtando ægrum, digerere: ſi parum, intra domum tamen dimouere. Poti/
onem autem hyſſopi dare, cui ficus arida ſit incocta: aut aquam mulſam, in
qua vel hyſſopum, vel ruta decocta ſit. Frictione vti diutiſſimè in ſcapulis,
proximè ab his in brachijs, & pedibus, & cruribus, leuiter contra pulmonẽ,
idque bis cotidie facere: quod ad cibum verò pertinet, huic nec ſalſis opus
eſt, neque acribus, neq; amaris, neq; aluum aſtringentibus, ſed paulo leuio=
ribus.

Digitized by Google

ribus. Ergo primis diebus danda eſt ſorbitio ptiſanæ, vel alicæ, vel orizæ, cũ qua recẽs adeps cocta ſit. Cum hac ſorbile ouum, nuclei pinei ex melle, panis, vel elota alica, ex aqua mulſa: potui deinde non ſolum pura aqua, ſed etiam mulſa egelida, aut ſi æſtas eſt, etiam frigida: niſi quid obſtat. Hęc aũt altero quoq; die increſcente morbo dare, ſatis eſt. Vbi in incremẽto cõſtitit, quantum res patitur, ab omnibus abſtinendũ eſt, præterquam aqua egelida. Si vires deſunt, adiuuandæ ſunt aqua mulſa, proſuntque aduerſus dolores impoſita calida fomenta: vel ea, quæ ſimul & reprimunt, & emolliunt. Prodeſt impoſitus ſuper pectus ſal bene contritus, cũ cęrato mixtus: quia leuiter cutem erodit, eo'que impetum materiæ, quo pulmo vexatur, enecat. Vtile etiam aliquod malagma eſt, ex his quæ materiã trahũt. Neq; alienum eſt dum premit morbus, clauſis feneſtris ægrum continere. Vbi paulum leuatus eſt, ter aut quater die, feneſtris aliquantò apertis, paruum aerem recipere. Deĩde in refectione pluribus diebus à vino abſtinere: geſtatione, frictione vti: ſorbitiõibus, & prioribus cibis adijcere: ex oleribus porrum, ex carne vngulas & ſumma trunculorum, atque piſciculos: ſic, vt diu nihil lene & molle ſumatur.

De iecinoris morbo & curatione. Caput octauum.

ALterius quoq; viſceris morbus ideſt iecinoris, ęquè modò longus, modò acutus eſſe conſueuit, ἡπατικὸν Græci vocant. Dextra parte ſub præcordijs vehemens dolor eſt, idẽ'que ad latus dextrum, & ad iugulum humerũ'q; partis eiuſdem peruenit: nõnunquam manus quoq; dextra torquetur, horror calidus eſt. Vbi malè eſt, bilis euomitur: interdũ ſingultus propè ſtrangulat. Et hæc quidem acuti morbi ſigna ſunt: longioris verò, vbi ſuppuratio in iecinore eſt, dolor'q; modò finitur, modò intenditur: dextra parte præcordia dura ſunt, & tument: poſt cibum maior difficultas eſt. Accedit maxillarum quędam reſolutio: vbi inueterauit malũ, vẽter & crura, pedéſq; intumeſcunt. pectus, atque humeri, circa'que iugulum vtrunq; extenuatur. Initiò ſanguinem mittere optimum eſt: tum vẽter ſoluendus eſt, ſi non poteſt aliter, per nigrum veratrum: imponenda extrinſecus cataplaſmata, primum quæ reprimant: deinde calida quæ deducãt: quibus rectè iris vel abſynthium adijcitur, poſt hæc malagma. Dandę verò ſorbitiones ſunt: omnéſque cibi & calidi, & qui non multum alant, & ferè qui pulmonis quoque dolori conueniunt: prætérq; eos qui vrinã mouent, potionéſque ad id efficaces. Vtilia in hoc morbo ſunt thymum, ſatureia, hyſſopum, nepeta, amylum, ſiſamum, lauri baccæ, pini flos, herba ſãguinalis, mẽta, ex malo cotoneo medium, columbæ iecur recens & crudũ. Ex quibus quædã per ſe ſic eſſe, quædã adijcere vel ſorbitioni, vel potioni licet: ſic tamẽ vt pcè aſſumanť. Neq; alienũ eſt abſynthiũ cõtritũ ex melle & pipere, eiúſq; catapotiũ cotidie deuorare: abſtinendũ vtiq; eſt ab omni=

bus frigidis:neque enim res vlla magis iecur lædit. Frictionibus vtendum in extremis partibus:vitandus omnis labor:omnis vehementior motus:ne ſpiritus quidem diutius cõtinendus eſt. Ira, trepidatio, pondus, ictus, curſus, inimica ſunt. Perfuſio corporis multa prodeſt ex aqua, ſi hyems eſt, calida:ſi æſtas, tepida. Item liberalis vnctio, & in balneo ſudor. Si verò iecur vomica laborat, eadem facienda ſunt, quæ in cæteris interioribus ſuppurationibus. Quidam etiã contrà id ſcalpello aperiunt:ipſã vomicã adurũt.

De lienis morbo, & curatione. Caput nonum.

At lienis vbi affectus eſt, intumeſcit: ſimúlq; cum eo pars ſiniſtra: ea'q; dura eſt, & prementi renititur:vẽter intẽtus eſt:aliquis etiã cruribus tumor eſt. Vlcera aut omnino nõ ſaneſcũt, aut certè cicatricẽ vix recipiũt. In ĩtẽta ãbulatione, curſúq; dolor, & quędã difficultas eſt. Hoc vitiũ quies auget. Itaq; exercitatiõe & labore opus eſt:habita tamẽ ratione, ne febre mixta, ſi nimium proceſſerit, excitetur. Vnctiones, frictionéſque, & ſudores neceſſarij ſunt. Dulcia omnia, inimica ſunt. Item lac & caſeus, Acida autem maximè conueniũt. Ergo acetum acre per ſe ſorbere, & magis etiam quod ſcilla conditum eſt, expedit. Edenda ſunt ſalſamẽta, vel oleę ex muria dura, tinctę in aceto lactucæ: intubiq; & betę ex eodem: ex ſinapi aſparagus, armoracia, paſtinaca, vngulæ, roſtra, aues macræ, eiuſdem generis venatio. Potui verò ieiuno dari debet abſynthium ĩcoctũ: at poſt cibum aqua à ferrario fabro, in qua candens ferrum ſubinde tinctũ ſit. Hęc enĩ vel præcipuè lienẽ coercet:quod animaduerſum eſt in his animalibus, quæ apud hos fabros educata, exiguos lienes habent:poteſt etiam dari vinum tenue, auſterũ, omnia'q; in cibis & potionibus, quæ vrinæ mouendę ſunt:præcipuéque ad id valet vel trifolij ſemen, vel cuminum, vel apiũ, vel ſerpillũ, vel cytiſus, vel portulaca, vel nepeta, vel thymum, vel hyſſopum, vel ſatureia:hæc enim inde cõmodiſſimè vidẽtur humorem deducere. Lienis quoque bubulus vtiliter eſui datur:pręcipuéq; eruca & naſturcium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinſecus ſunt quę leuent. Fit ex vnguento & palmulis, quod μυξοβάλανον Græci vocant. Fit ex lini & naſturcij ſemine, cui vinum & oleum adijcitur. Fit ex cupreſſo viridi, & arida ficu. Fit ex ſinapi cui ſeui hircini à renibus quarta pars põderis adijcitur:teritúrq; ĩ ſale, & ꝓtinus imponit̃:multiſq; modis huic rei cappari aptũ eſt:nã & ipſum cũ cibo aſſumere, & muriã eius cũ aceto ſorbere, cõmodũ eſt. Quin etiã extrinſecus radicẽ cõtritã, vel corticẽ eius cũ furfuribus, aut ipſum cappari cũ melle cõtritũ, imponere expedit. Malagmata quoq; huic rei aptantur.

De renum morbis, & curationibus. Caput. X.

At renes, vbi affecti ſunt, diu malè habẽt. Peius eſt, ſi frequẽs biliosus vomitus accedit. Oportet cõquieſcere, cubare molliter, ſoluere aluum:ſi aliter non reſpondet, etiam ducere: ſæpe deſiderein

aqua

aqua calida: neque cibum, neque potionem frigidam aſſumere: abſtinere ab omnibus ſalſis, acribus, acidis pomis: bibere liberaliter: adijcere modò cibo, modò potioni piper, porrum, ferulã, album papauer. Quæ maximè inde vrinam mouere conſuerũt. Auxilio quoque his exulceratis ſunt, ſi adhuc vlcera purganda ſunt: cucumeris ſemina detractis corticibus ſexaginta: nuclei ex pinu ſylueſtri duodecim: aneſi, quod tribus digitis ſumi poſſit: croci paululũ: contrita, & in duas mulſi potiones diuiſa. Si verò dolor tantũ leuandus eſt, eiuſdem cucumeris ſemina triginta, ijdem nuclei viginti, nuces grȩcȩ quinq;, croci paululũ: contrita, & cum lacte potui data. At ſupèr quoque rectè quædam malagmata inijciuntur, maximéq; ea, quæ humori extrahendo ſunt.

De inteſtinorum morbis, & primò de cholera. Caput. xj.

A Viſceribus ad inteſtina veniendum eſt, quȩ ſunt & acutis, & lõgis morbis obnoxia. Primò æquè facienda mentio eſt choleræ: quia commune id ſtomachi, atq; inteſtinorum vitium videri poteſt. Nam ſimul & deiectio, & vomitus eſt, prætérque hæc inflatio eſt, inteſtina torquentur, bilis ſuprà, infra'que erumpit: primũ aquæ ſimilis, deinde vt in ea recens caro lota eſſe videatur, interdum alba, nõnunquam nigra, vel varia. Ergo eo nomine morbũ hunc χολέραν Græci nominarũt: prȩter ea verò quæ ſuprà compræhenſa ſunt, ſæpe etiam crura manúsque contrahuntur, vrget ſitis, anima deficit: quibus concurrentibus, non mirũ eſt, ſi ſubito quis moritur. Neque tamen vlli morbo minori momento ſuccurritur. Protinus ergo vbi iſta cœperunt, aquæ tepidæ quàm plurimum bibere opertet, & vomere. Vix vnquam ſine vomitu ſequitur: ſed etiam ſi nõ incidit, miſcuiſſe tamẽ nouã materiam corruptæ, prodeſt: pars'que ſanitatis eſt vomitum eſſe ſuppreſſum: ſi id incidit, protinus ab omni potione abſtinendum eſt. Si verò tormina ſunt, oportet frigidis, & humidis fomentis ſtomachum fouere: vel, ſi vẽter dolet, ijſdem egelidis: ſic vt venter ipſe mediocriter calentibus iuuetur. Quòd ſi vehementer & vomitus, & deiectio, & ſitis vexant, & adhuc ſubcruda ſunt quæ vomuntur, nondum vino maturum tempus eſt. Aqua, neq; ea ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt, admouendúmque naribus eſt pulegium ex aceto, vel polẽta vino aſperſa, vel mẽta, ſi nondum matura eſt. At cũ diſcuſſa cruditas eſt, tum magis verendũ eſt ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum eſt ad vinum. Id eſſe oportet tenue, odoratum, cum aqua frigida mixtum: vel polenta adiecta, vel melle quoq;, aſſumere expedit: quotiésq; aliquid aut ſtomach9, aut vẽter effudit, toties per hȩc vires reſtituere. Eraſiſtratus primò trib9 vini guttis, aut quinis aſpergendam potionem eſſe dixit: deinde paulatim merum adijciẽdum. Is ſi & ab initio vinum dedit, & metum cruditatis ſecutus eſt, nõ ſine cauſa fecit. Si vehementem infirmitatem adiuuari poſſe tribus gut-

tis putauit, errauit. At ſi inanis eſt homo, & crura eius contrahuntur, interponenda potio abſynthij eſt. Si extremæ partes corporis frigent, vngendæ ſunt calido oleo, cui cæræ paulum ſit adiectum: calidiſque fomentis nutriendæ. Si ne ſub his quidem quies facta eſt, extrinſecus contra ventriculum ipſum cucurbitula admouēda eſt, aut ſinapi ſuperimponendum. Vbi is cōſtitit, dormire oportet: poſtero die vtiq; à potione abſtinere, die tertio in balneum ire, paulatim ſe cibo reficere: ſomno, quiſquis facile acquieſcit: itē'q; laſſitudine, & frigore. Si poſt ſuppreſſam choleram febricula manet, aluū duci neceſſarium eſt: tum cibis, vino'que vtēdum eſt: ſed hic quidem morbus & acutus eſt, & inter inteſtina, ſtomachúmque verſatur: ſic vt cuius potiſſimùm partis ſit, non facilè dici poſſit.

¶ De cœliaco ventriculi morbo. Caput. xij.

IN ipſius verò ventriculi porta conſiſtit is, qui & longus eſſe conſueuit, κοιλιακὸς à Græcis nominatur. Sub hoc venter indureſcit, dolor'q; eius eſt. Aluus nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem trāſmittit. Extremæ partes frigeſcunt. Difficulter ſpiritus redditur. Commodiſſimū eſt, īter initia calida cataplaſmata toto vētri imponere, vt dolorem leniant: poſt cibum vomere: atque ita ventrem exinanire. Proximis deinde diebus cucurbitulas ſine ferro ventri, & coxis admouere. Ventrem ipſum liquare dato lacte, & vino ſalſo frigido. Si tempus anni patitur, etiam viridibus ficis: ſic tamen ne quis aut cibus, aut humor vniuerſus detur, ſed paulatim. Ergo per interualla temporis ſat eſt cyathos binos, ternos've ſumere, & cibum pro portione huius: cōmodéque facit cyatho lactis cyathus aquę mixtus, & ſic datus. Cibique inflantes, & acres vtiliores ſunt, adeo vt lacti quoq; rectē contritum allium adijciatur: procedente verò tempore opus eſt geſtari, maximéque nauigare, perfricari ter aut quater die, ſic vt nitrū oleo miſceatur: perfundi aqua calida poſt cibum: deinde ſinapi imponere per oīa membra, excepto capite, donec arrodatur, & rubeat: maximéque ſi corpus durum, & virile eſt: paulatim deinde faciendus eſt tranſitus ad ea, quę ventrem comprimūt. Aſſa caro danda, valēs, & quæ non facilè corrumpatur: potui verò pluuialis aqua decocta: ſed quæ per binos, ternos've cyathos bibatur. Si vetus vitium eſt, oportet laſer quàm optimum ad piperis magnitudinem deuorare: altero quoque die vinum, vel aquam bibere: interdum interpoſito cibo ſingulos vini cyathos ſorbere: ex inferiori parte infundere pluuialem egelidam aquā, maximéque ſi dolor in imis partibus remanet.

¶ De tenuioris inteſtini morbo. Caput. xiij.

INter ipſa verò inteſtina conſiſtunt duo morbi, quorum alter in tenuiore, alter in pleniore eſt. Prior acutus eſt: inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Caryſtius tenuioris inteſtini morbū χόρδαψον, plenioris εἰλεὸν nominauit. A plerisque video nūc illum priorem εἰλεὸν, hūc

χόρδιον

χόρδιον nominari. Sed prior modò ſupra vmbilicum, modò ſub vmbilico dolorem mouet. Fit ex alterutro loco inflammatio, nec aluus, nec ſpiritus infrà tranſmittitur: ſi ſuperior pars affecta eſt, cibus: ſi inferior, ſtercus per os redditur: ſi vtrumlibet vetus eſt, adijcitur periculo vomitus bilioſus, mali odoris: aut varius, aut niger. Remedium eſt ſanguinē mittere, vel cucurbitulas pluribus locis admouere, non vbiq; cute inciſa: id enim duobus, aut tribus locis ſatis eſt: ex ceteris ſpiritum euocare, abunde eſt. Tum animaduertere oportet, quo loco malum ſit: ſolet enim contra id tumere. Et ſi ſupra vmbilicum eſt, alui ductio vtilis non eſt. Si infrà eſt, aluum ducere (vt Eraſiſtrato placuit) optimum eſt: & ſæpe id auxilij ſatis eſt. Ducitur autem percolato ptiſanæ cremore cum oleo & melle, ſic vt prẹter ea nihil adijciatr. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet ſupra ſummum vētrem, paulatimq; deducere. Inuenietur enī mali locus, qui neceſſe eſt renitatur: & ex eodem deliberari poterit, ducenda necne aluus ſit. Illa communia ſunt: calida cataplaſmata admouere, ea'que imponere à mām̄is vſque ad inguina, & ſpinam: ac ſæpe mutare, brachia, crura'que perfricare, demittere totum hominem in calidum oleum. Si dolor nō quieſcit, etiam in aluum ex parte inferiore treis, aut quatuor cyathos calidi olei dare. Vbi per hæc conſecuti ſumus, vt iā ex inferiore parte ſpiritus tranſmittatur, offerre potui mulſum tepidum non multum. Nam antè magna cura vitandum eſt, ne quid bibat: ſi id commodè ceſſit, adijcere ſorbitionem. Vbi dolor, & febricula quierūt, tum demum vti cibo pleniore: ſed neq; inflāte, neq; duro, neque valido, ne inteſtina adhuc imbecilla lædantur: potui verò nihil præterquam puram aquam. Nam ſiue quid vinolētum, ſiue acidum eſt, id huic morbo alienum eſt. Ac poſtea quoq; vitare oportet balneum, ambulationem, geſtationem, cæteros'que corporis motus. Nam facilè id malum redire conſueuit: & ſiue cum frigus ſubit, ſiue aliqua iactatio, niſi bene iam confirmatis inteſtinis, reuertitur.

¶De morbo inteſtini plenioris. Caput. xiiij.

IS autē morbus, qui inteſtino pleniore eſt, in ea maximè parte eſt, quam cæcam eſſe propoſui. Vehemens inflatio, vehementes dolores dextra magis parte: inteſtinū quod verti videtur, propè ſpiritum elidit. In plæriſque poſt frigora, cruditatéſque oritur: deinde quieſcit, & per ætatem ſæpe repetens ſic cruciat, vt vitẹ ſpacio nihil demat. Vbi is dolor cœpit, admouere ſicca, & calida fomenta oportet: ſed primò lenta, deinde validiora, ſimúlque frictiones ad extremas parteis, id eſt crura, brachia'que materiam reuocare. Si diſcuſſum non eſt, qua dolet cucurbitulas ſine ferro defigere. Eſt etiam medicamentum eius rei cauſa comparatum, quod κολικὸν nominatur. Id ſe reperiſſe Caſſius gloriabatur. Magis prodeſt potui datū, ſed impoſitum quoque extrinſecus, digerendo ſpiritum, dolorē

leuat. Niſi finito verò tormẽto, rectè neque cibus, neque potio aſſumitur. Quo victu ſit vtendum, qui hoc genere tentantur, iam mihi dictum eſt. Confectio medicamenti, quod κολικὸν nominatur, ex his cõſtat: coſti, aneſi, caſtorei, ſingulorum. p°. ⚹. iij. petroſelini. p°. denariorum. iij. piperis lõgi & rotũdi, myrrę, nardi, ſingulorum. p°. ⚹. j. Quę melle excipiũtur: id autem & deuorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

De torminibus inteſtinorum. Caput. xv.

PRoxima his inter inteſtinorum mala, tormina eſſe conſuerunt, δυσεντερία Græcè vocatur: intus inteſtina exulcerãtur. Ex his cruor manat. Iſ'q; modò cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modò cum quibuſdam quaſi muccoſis excernitur: ĩterdum ſimul quædam carnoſa deſcendunt. Frequens deijciendi cupiditas, dolor'que in ano eſt. Cum eodem dolore exiguũ aliquid emittitur. Atque eo quoque tormentũ intẽditur. Id'q; poſt tẽpus aliquod leuatur, exigua'q; requies eſt, ſomnus interpellatur, febricula oritur: longo'que tempore id malũ cũ inueterauerit, aut tollit hominem, aut etiam (ſi finitur) excruciat. Oportet in primis cõquieſcere. Siquidem omnis agitatio exulcerat: deinde ieiunũ ſorbere vini cyathum, cui contrita radix quinquefolij ſit adiecta: imponere cataplaſmata ſuper ventrẽ quæ reprimũt, quod in ſuperioribus ventris morbis non expedit: quotiéſque deſidit, ſubluere aqua calida, ĩ qua decoctæ verbenę ſint: portulacam vel coctam, vel ex dura muria ediſſe, cibos, potionéſque eas, quæ aſtringunt aluum. Si vetuſtior morbus eſt, ex inferioribus partib⁹ tepidũ infundere, vel ptiſanæ cremorem, vel lac, vel adipem liquatã, vel medullam ceruinam, vel oleum, vel cum roſa butyrũ, vel cum eadem album crudũ ex ouis: vel aquam, in qua lini ſemen decoctum ſit: vel, ſi ſomnus nõ accedit, vitellos cũ aqua, in qua roſæ floris folia cocta ſint. Leuãt enim dolorem hæc, & mitiora vlcera efficiunt: maximéq; vtilia ſunt, ſi cibi quoque ſecutũ faſtidiũ eſt. Themiſon muria dura quàm aſperrima ſic vtendũ memoriæ prodidit. Cibi verò eſſe debent qui leniter ventrem diſtringant, & ea quæ vrinam moueant. Si ea conſecuta ſunt in aliam partem humorem auertendo, proſunt: ſi non ſunt conſecuta, noxã augent. Itaque niſi in quib⁹ promptè id facere cõſuerunt, non ſunt adhibenda. Potui ſi febricula eſt, aqua pura calida, vel ea, quæ ipſa quoque aſtringat, dari debet: ſi non eſt, vinum lene auſterum. Si pluribus diebus nihil remedia alia iuuerunt, vetúſq; iam vitium eſt, aquæ bene frigidæ potio aſſumpta, vlcera aſtrĩgit, & initiũ ſecundę valetudinis facit. Sed vbi venter ſuppreſſus eſt, protinus ad calidã potionem reuertendum eſt. Solet autẽ interdum etiam putris ſanies, peſſimi'que odoris deſcendere, ſolet purus ſanguis profluere: ſi ſuperius vitium eſt, aluus aqua mulſa duci debet: tunc deinde eadem infundi, quæ ſuprà comprehenſa ſunt. Valénſque eſt etiam aduerſus cancerem inteſtinorum

minij gleba, cum ſalis hemina contrita. Si minus, mixta his aqua in aluum datur. At ſi ſanguis profluit, cibi potionéſque eſſe debent, quæ aſtringant.

De læuitate inteſtinorum. Caput. xvj.

EX torminibus interdum inteſtinorum læuitas oritur, quæ continere nihil poſſunt: & quicquid aſſumptũ eſt, imperfectum protinus reddunt. Id interdum ægros trahit, interdum præcipitat. In hoc vtique adhibere oportet comprimentia, quo facilius tenẽdi aliquid ĩteſtinis vis ſit. Ergo & ſuper pectus ponetur ſinapi, exulceratá'q; cute, malagma, quod humorem euocet, & ex verbenis decoctis aqua deſidat: & cibos potionéſque aſſumat, quæ aluum aſtringũt, & frigidis vtetur perfuſionib9. Oportet tamen proſpicere, ne ſimul his omnibus admotis, vitiũ cõtrarium per immodicas inflationes oriatur. Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt, aliquibus cotidie adiectis. Et cum in omni fluore ventris, tũ in hoc præcipuè neceſſarium eſt, non quoties libet deſſdére, ſed quoties neceſſe eſt: vt hæc ipſa mora in conſuetudinem ferendi oneris inteſtina deducat. Alterũ quoq; quod æquè ad omnes ſimiles affect9 ptinet, in hoc maximè ſeruandum eſt: vt (cum pleraque vtilia inſuauia ſint, qualis eſt plãtago, & rubi, & quicquid mali corio mixtum eſt) ea potiſſimũ ex his dentur, quæ maximè æger volet. Deĩde ſi omnia iſta faſtidiet, ad excitandã cibi cupiditatem interponatur aliquid minus vtile, ſed magis gratum. Exercitationes, frictiones huic quoque morbo neceſſarię ſunt: & cum his ſol, ignis, balneum, vomitus (vt Hippocrati viſum eſt) etiam albo veratro (ſi cætera parum proficient) euocatus.

De lumbricis aluum occupantibus. Caput. xvij.

NOnnunq̃ aũt lumbrici quoq; occupant aluũ: hiq; modò ex inferioribus ptibus, modò fœdius ore reddunt̃. Atq; interdũ latos eos, qui peiores ſunt, interdũ teretes videmus. Si lati ſunt, aqua potui dari debet, in qua lupinũ aut cortex mori decoctus ſit: aut cui adiectũ ſit cõtritũ vel hyſſopũ, vel piperis acetabulũ, ſcamoneæ paulũ. Vel etiam pridie cũ multum alliũ ederit, vomat. Poſteró'q; die mali punici tenues radiculas colligat, quantum manu comprehendet: eaſ'q; contuſas in aquæ tribus ſextarijs decoquat, donec tertia pars ſuperſit. Huc adijciat nitri paulum, & ieiunus bibat. Interpoſitis deinde tribus horis, duas potiones ſumat, aut aquę, vel murię durę, ſic adiectę: tum déſidat, ſubiecta calida aqua in pelue. Si verò teretes ſunt, qui pueros maximè exercent, & eadem dari poſſunt & quædam leuiora: vt contritum ſemen vrticæ, aut braſſicæ, aut cumini cũ aqua: vel menta cum eadem, vel abſynthium decoctum, vel hyſſopum ex aqua mulſa, vel naſturcij ſemen cum aceto contritum. Ediſſe etiam & lupinum, & allium prodeſt, vel maluæ oleum ſubter dediſſe.

De teneſmo inteſtinorum morbo. Caput. xviij.

EST aũt aliud leuius omnibus proximis, de quibus ſuprà dictũ eſt, quod τηνεσμὸν Græci vocant: id neque acutis, neq; longis morbis annumerari debet: cum & facilè tollatur, neq; vnq̃ per ſe iugulet: in hoc æquè atq; in torminibus frequens deſidendi cupiditas eſt, æquè dolor vbi aliquid excernitur. Deſcẽdunt autẽ pituitæ, nucisque ſimilia, interdum etiam leuiter ſubcruenta: ſed his interponuntur nonnũquam ex cibo quoq; rectè coacta: déſidere oportet in aqua calida, ſæpiúsque ipſum manu nutrire, cui plura medicamenta idonea ſunt, butyrum cum roſa, aggatia ex aceto liquata, emplaſtrum id, quod τετραφάρμακον Græci vocant, roſa liquatum, alumen lana circũdatum, & ita appoſitũ: eadémque ex inferiore parte indita, quæ torminum auxilia ſunt, eadem verbenæ decoctæ, vt inferiores partes foueantur: alternis verò diebus aqua, alternis leue, & auſterum vinũ bibẽdum eſt. Potio eſſe debet egelida, & frigida: proprior ratio victus talis, qualem in tormina ſuprà præcepimus.

¶De ventris fluxu, & curatione. Caput. xix,

LEuior etiam dum recens deiectio eſt, vbi & liquida aluus, & ſæpius quàm ex cõſuetudine fertur: atque interdum tolerabilis dolor eſt, interdum grauiſſimus, idque peius eſt: ſed vno die fluere aluum ſæpe pro valetudine eſt, atq; etiam pluribus, dum febris abſit, & intra ſeptimum diẽ id cõquieſcat. Purgatur enim corpus, & quod intus læſurum erat, vtiliter effunditur: verùm ſpacium periculoſum eſt. Interdum enim tormina, ac febriculas excitat, viréſque cõſumit: primo die quieſcere ſatis eſt, neq; impetum ventris prohibere: ſi per ſe deſiit, balneo vti, paulum cibi capere: ſi manſit, abſtinere non ſolum à cibo, ſed etiã à potione. Poſtero die ſi nihilominus liquida aluus eſt, æquè conquieſcere, paulũ aſtringentis cibi ſumere, tertio die in balneum ire, vehementer omnia præter ventrem perfricare, ad ignem lumbos, ſcapulaſ'que admouere: cibis vti, ſed vẽtrem contrahentibus, vino non multum meraco. Si poſtero quoq; die fluet, plus ediſſe: ſed vomere etiam ex toto, donec conquieſcat. Contra ſitim, fame, vomitu niti. Vix enim fieri poteſt, vt poſt hãc animaduerſionem aluus non contrahatur. Alia via eſt vbi velis ſupprimere: Cœnare, deinde vomere, poſtero die in lecto conquieſcere, veſperè vngi ſed leniter: deinde panis circa ſelibram ex vino amineo mero ſumere: tum aſſum aliquid, maximéq; auẽ: & poſtea vinum idem bibere aqua pluuiali mixtum: idque vſque quintum diem facere, iterúmq; vomere. Frigidam autem aſſiduè potionem eſſe debere, contra priores autores Aſclepiades affirmauit, & quidem quàm frigidiſſimam. Ego experimentis quẽque in ſe, credere debere exiſtimo calida potius, an frigida vtatur. Interdũ aũt euenit, vt id pluribus diebus neglectum, curari difficilius poſſit. A vomitu oportet incipere, deĩde poſtero die veſperè, tepido loco vngi, cibum modicũ aſſumere, vinum meracũ quàm

aſperrimum,

aſperrimum, impoſitam ſuper ventrem habere cum cerato rutam. In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque frictione opus eſt: vehiculo ſediſſe, vel magis etiam equo, prodeſt. Neque enim vlla res magis inteſtina confirmat. Si verò etiam medicamentis vtendum eſt, aptiſſimum eſt id, quod ex pomis fit. Vindemię tempore in grande vas conijciẽda ſunt pira, atque mala ſylueſtria: ſi ea non ſunt, pira tarentina viridia, vel ſignina, mala ſcandiana, vel amerina, myrapia: hisque adijciẽda ſunt cotonea, & cũ ipſis corticibus ſuis punica, ſorba, & (quibus magis vtimur) etiã torminalia, ſic vt hæc tertiã ollę partem teneant: tũ deinde ea muſto implenda eſt, coquendũ'que id, donec omnia, quæ indita ſunt, liquata in vnitatem quãdam coeant. Id guſtui non inſuaue eſt, & quandocunque opus eſt, aſſumptum leuiter, ſine vlla ſtomachi noxa ventrem tenet: duo, aut tria cochlearia vno die ſumpſiſſe, ſatis eſt. Alterũ valentius eſt genus, myrti baccas legere, ex his vinũ exprimere: id decoquere, vt decima pars remaneat, eiúsq; cyathum ſorbere. Tertium quod quandocũque fieri poteſt, malum punicũ excauare: exemptíſque omnibus ſeminibus, membranas quæ inter ea fuerũt iterũ conijcere, tum infundere cruda oua, rudicula'que miſcere: deĩde malum ipſum ſuper prunam imponere, quod dum humor intus eſt, non aduritur. Vbi ſiccum eſſe cœpit, remouere oportet, extractúmque cochleari, quod intus eſt ediſſe. Aliquibus adiectis, maius momentũ habet. Itaq; etiam in piperatum conijcitur, miſcetúrque cum ſale, & pipere: eſt quid ex his edendum: eſt pulticula etiam, cum qua paulum ex fauo vetere coctum ſit: & lenticula cum malo corio cocta, rubíque cacumina in aqua decocta, & ex oleo, atq; aceto aſſumpta, efficacia ſunt: atque ea aqua, in qua vel palmulæ, vel malum cotoneum, vel arida ſorba, vel rubi decocti ſunt, potata. Quod genus ſignifico, quoties potionem dandã eſſe dico, quæ aſtringat. Tritici quoque hemina in vino amineo auſtero decoquitur, idque triticum ieiuno, ac ſitienti datur: ſupérque id vinum id ſorbetur, quod iure valentiſſimis medicamentis ãnumerari poteſt: atque etiam potui datur vinũ ſignium, vel reſinatum auſterum, vel quodlibet auſterum. Contunditúrq; cũ corticibus, ſeminibúsque ſuis punicũ malum: vino'q; tali miſcetur: idq; vel merũ ſorbet aliquis, vel bibit mixtum: ſed medicamentis vti niſi in vehementibus malis, ſuperuacuum eſt.

De vuluæ morbo, & curationibus. Caput.XX.

EX vulua quoque fœminis vehemẽs malum naſcitur, proximéq; ab ſtomacho vel afficitur hæc, vel corpus afficit. Interdum etiã ſic exanimat, vt tãquam comitiali morbo proſternat. Diſtat tamẽ hic caſus eo, quòd neque oculi vertuntur, nec ſpumæ profluunt, nec nerui diſtenduntur, ſopor tantum eſt: idque quibuſdã fœminis crebrò reuertẽs, perpetuum eſt. Vbi incidit, ſi ſatis virium eſt, ſanguis miſſus adiuuat. Si pa

rũ eſt,cucurbitulæ tamẽ defigẽdæ ſunt in inguinibus.Si diutius aut iacet,
aut alioqui iacere conſueuit,admouere oportet naribus, extinctum ex lu=
cerna linamentum: vel aliud ex his, quæ fœdioris eſſe odoris retuli, quod
mulierem excitet.Idémque aquæ quoq; frigidæ perfuſio efficit,adiuuat'q;
ruta contrita cum melle,vel ex cyprino ceratum,vel quodlibet calidum,&
humidũ cataplaſma naturalibus pubetenus impoſitũ. Inter hæc etiã per/
fricare coxas,& poplites oportet,Deinde vbi ad ſe redit, circuncidendum
vinum eſt in totum annũ,etiamſi caſus idẽ non reuertitur.Frictione coti/
die vtendum totius quidem corporis, pręcipuè verò ventris,& poplitum.
Cibus ex media materia dandus. Sinapi ſuper imũ ventrem tertio quoq;,
aut quarto die imponendũ,donec corpus rubeat.Si durities manet, molli/
re commodè videtur ſolanum in lac demiſſum,deinde contritum: & cæra
alba,atque medulla ceruina cum irino,aut ſeuum taurinum,vel caprinum
cum roſa mixtum.Dãdum potui etiam vel caſtoreum eſt,vel git, vel ane/
thum.Si parum pura eſt,purgatur iũco quadrato:ſi verò vulua exulcerata
eſt,cæratum ex roſa fiet:& recens ſuilla adeps,& ex ouis album miſceatur,
idque apponatur:vel album ex ouo cum roſa mixtum,adiecto,quò facilius
conſiſtat, cõtritę roſę puluere.Dolens verò ea ſulphure ſuffumigari debet.
At ſi purgatio nimia mulieri nocet, remedio ſunt cucurbitulæ cute inciſa
inguinibus,vel etiam ſub mammis admotæ:ſi maligna purgatio eſt, ſubij=
cienda ſunt coeuntia.Id faciunt etiam albæ oliuæ,& nigrum papauer cum
melle aſſumptum,& gummi cum trito ſemine apij liquatum,& cum cya=
tho paſſi datum.Præter hæc in omnibus veſicę doloribus idonee potiones
ſunt,quæ ex odoribus fiunt:ideſt ſpica nardi,croco,cinnamo,caſia,ſimili=
búsque.Idémque etiam decocta lentiſcus pręſtat:ſi tamẽ intolerabilis do/
lor eſt,& ſanguis profluit, etiam ſanguinis detractio apta eſt: aut certè co=
xis admotæ cucurbitulæ,cute inciſa.At cum vrina ſuper potionum modũ
etiam ſine dolore profluẽs, maciem,& periculum facit,ſi tenuis eſt,opus eſt
exercitatione,& frictione: maximéque in ſole,vel ad ignem. Balneum ra/
rum eſſe debet,neq; longa in eo mora,cibus comprimens. Vinum auſterũ
meracum,per æſtatem frigidum,per hyemen egelidum:ſed tãtum,quan/
tũ minimum ſit.Infinita,aluus quoque vel ducẽda, vel lacte purgãda eſt,
Si craſſa vrina eſt,vehementior eſſe debet & exercitatio,& frictio : longior
in balneo mora:cibis opus eſt teneris:vinũ idem.In vtro'que morbo vitan=
da omnia ſunt,quę vrinam mouere conſuerunt.

De nimia profuſione ſeminis ex naturalibus. Caput.XXI.

ESt etiam circa naturalia vitium,nimia profuſio ſeminis:quod ſine
Venere,ſine nocturnis imaginibus ſic fertur,vt ĩterpoſito ſpacio,
tabe hominem cõſumat. In hoc affectu ſalutares ſunt vehemẽtes
frictiones,perfuſiones, natationéſque quàm frigidiſſimæ: neque cibi, nec

potio

niſi frigida aſſumpta. Vitare autē oportet cruditates: omnia inflantia: nihil ex his aſſumere, quæ cōtrahere ſemen videntur: qualia ſunt, ſiligo, ſimila, oua, alica, amylum, omnis caro glutinoſa, piper, eruca, bulbi, nuclei pinei. Neque alienum eſt fouere inferiores parteis aqua decocta ex verbenis comprimentibus: ex ijſdem aliqua cataplaſmata imo ventri, inguinibúſque circundare: pręcipuéque ex aceto rutam vitare, & ne ſupinus obdormiat.

¶De coxarum morbis, & curationibus. Caput. XXII.

SVpereſt vt ad extremas parteis corporis veniā, quæ articulis inter ſe conſeruntur: initium à coxis faciam. Harum ingens dolor eſſe conſueuit: isque hominem ſæpe debilitat, & quoſdam non dimittit. Eóque id genus difficilimè curatur, quòd ferè poſt longos morbos vis peſtifera huc ſe inclinat: quæ vt illas parteis liberat, ſic hanc ipſam quoq; affectam prehendit. Fouendum primùm aqua calida eſt: deinde vtēdum calidis cataplaſmatis. Maximè prodeſſe videtur aut cum hordeacea farina, aut cū ficu ex aqua decocta mixtus capparis cortex cōciſus, vel lolij farina ex vino diluto cocta, & mixta cum acida fęce: quę, quia refrigeſcunt, imponere noctu malagmata commodius eſt. Inulæ quoque radix contuſa, & ex vino auſtero poſtea cocta, & latè ſuper coxam impoſita, inter valentiſſima auxilia eſt. Si iſta non ſoluerunt, ſale calido & humido vtendum eſt. Si ne ſic quidem finitus dolor eſt, aut tumor ei accedit: īciſa cute, admouendę ſunt cucurbitulæ: mouenda vrina. Aluus ſi compreſſa eſt, ducenda. Vltimum eſt, & ī veteribus quoq; morbis efficaciſſimum, tribus aut quatuor locis ſuper coxam, cutem candentibus ferramētis exulcerare. Sed frictione quoque vtendum eſt, maximè in ſole, & eodem die ſæpius: quo facilius ea, quæ coeundo nocuerunt, dirigantur. Eáque ſi nulla exulceratio eſt, etiam ipſis coxis, ſicut & cæteris partibus adhibenda eſt. Cum verò ſæpe aliquid exulcerandum candenti ferramento ſit, vt materia inutilis euocetur, illud perpetuum eſt, non vt primum fieri poteſt huius generis vlcera ſanare, ſed ea trahere, donec id vitium, cui per hæc opitulantur, conquieſcant.

¶De genuum doloribus, & cura. Caput. xxiij.

COxis proxima genua ſunt, in quibus ipſis nonnunquā dolor eſſe conſueuit. In ijſdem autem cataplaſmatis, cucurbitulíſque præſidium eſt: ſicut etiam cū in humeris, alijſue commiſſuris dolor aliquis exortus eſt. Equitare ei, cui genua dolent, inimiciſſimum omnium eſt. Omnes autem eiuſmodi dolores vbi inueterauerunt, vix citra vſtionem finiuntur.

De articulorum doloribus in manibus, pedibúſq;. Caput. XXIIII.

IN manibus pedibúſque articulorum vitia frequentiora, longioráq; ſunt, quæ in podagris, chiragriſue eſſe conſuerunt. Ea rarò vel caſtratos, vel pueros ante fœminę coitū, vel mulieres, niſi quibus

Digitized by Google

bus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant. Vbi ſentiri cœperunt, ſanguis mittẽ
dus eſt. Id enim iter initia ſtatim factum, ſæpe annuã, nonnunquã perpe/
tuam valetudinem totam pręſtat. Quidam etiam, cum aſinino locio epoto
ſe eluiſſent, in perpetuum hoc malum euaſerunt. Quidam cum toto anno
à vino mulſo, Venere ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitæ conſecuti
ſunt. Id'que vtique poſt primum dolorem ſeruandum eſt, etiam ſi quieuit.
Quod ſi iam conſuetudo eius facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior
his tẽporibus, quibus dolor ſe remiſit. Maiorem verò curam adhibere de/
bẽt hi, quibus id reuertitur. Quod ferè vere, autũno've fieri ſolet. Cũ verò
dolor non vrget, manu geſtari debet: deinde ferri, inambulatione leui ſe di=
mouere: & ſi podagra eſt, ĩterpoſitis temporibus exiguis inuicem modò ſe=
dere, modò ambulare: tũ anteq̃ cibũ capiat, ſine balneo loco calido leuiter
perfricari, ſudare, perfundi aqua egelida: deinde cibũ ſumere ex media ma=
teria, interpoſitis rebus vrinam mouentibus: quotiésque plenior eſt, euo/
mere. Vbi dolor vehemẽs vrget, intereſt ſine tumore is ſit, an tumor cũ ca
lore, an tumor iam etiam obcaluerit. Nam ſi tumor nullus eſt, calidis fo/
mẽtis opus eſt. Aquam marinam, vel muriam duram feruefacere oportet:
deinde in peluem coniȷcere: & cum iam homo pati poteſt, pedes demittere,
ſupérque pallam dare, & veſtimento tegere: paulatim deinde iuxta labrum
ipſum ex eadem aqua leuiter infundere, ne calor intus deſtituat: ac deinde
noctu cataplaſmata calefaciẽtia imponere, maximéque hibiſci radicem ex
vino coctã: ſin verò tumor, calo'rque eſt, vtiliora ſunt refrigerantia, rectè=
que in aqua quàm frigidiſſima articuli continentur: ſed neque cotidie, neq;
diu fit, ne nerui lędãtur. Imponendum verò eſt, eruca plãtago, cataplaſma
quod refrigeret. Neque tamen in hoc cotidie diu permanendum: ſed ad ea
tranſeundum, quæ ſic reprimunt, vt emolliant. Si maior eſt dolor, papaue=
ris cortices in vino coquendi, miſcendíque cum cærato ſunt, quod ex roſa
factum ſit. Vel cæræ, & adipis ſuillæ tantundem vnà liquandum, deinde
his vinum miſcendum, atque vbi quod ex eo impoſitum eſt corticis incalu=
it, detrahendum, & ſubinde imponendum aliud eſt. Si verò tumores etiam
obcaluerunt, & dolent, leuat ſpõgia: quę impoſita ſubĩde, ex oleo, vel aceto,
vel aqua frigida exprimitur: aut pari portione inter ſe mixta, pix, cęra, alu=
men. Sunt etiam plura idonea manibus, pedibúsque malagmata. Quòd ſi
nihil ſuperimponi patitur, id quod ſine tumore eſt fouere oportet ſpõgia:
quæ in aquam calidam demittatur, in qua vel papaueris cortex, vel cucu=
meris ſylueſtris radix decocta ſit: tum inducere articulis crocum cum ſuc=
co papaueris, & ouillo lacte. At ſi tumor eſt, fouere quidem debet aqua cõ/
gelida, in qua lẽtiſcus, verbena, alia've ex reprimentibus decocta ſint: iduci
verò medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis, aut ex ceruſa, cui
cõtritæ herbæ muralis ſuccus ſit adiectus. Lapis etiam qui carnem exedit,

quem σαρκοφάγον Græci vocāt, exciſus ſic vt pedes capiat, demiſſos eos cum dolent, retentoſque ibi leuare conſueuit. Ex quo in Aſia lapidi Aſio gratia eſt. Vbi dolor, & inflammatio ſe remiſerūt, quod intra dies quadraginta fit, niſi vitium hominis acceſſit, modicis exercitationibus, abſtinētia, vnctionibus lenibus vtendum eſt: ſic, vt etiam acopo, vel liquido cęrato cyprino articuli perfricētur. Equitare podagricis quoq; alienum eſt. Quibus verò articulorū dolor certis temporibus reuertitur, hos antè & curioſo victu cauere oportet, ne inutilis materia corpori ſuperſit, & crebriore vomitu: & ſi quis ex corpore metus eſt, vel alui ductione vti, vel lacte purgari. Quod Eraſiſtratus ī podagricis expulit, ne in inferiores parteis factus curſus pedes repleret: cum euidens ſit omni purgatione non ſuperiora tantummodo, ſed etiam inferiora exinaniri. Ex quocūque autem morbo quis inualeſcit, ſi tardè confirmat̃, vigilare prima luce debet, nihilominus in lecto conquieſcere: circa tertiam horam leuiter vnctis manibus corpus permulcere. Deinde delectationis cauſa quantum iuuat ambulare, circūciſa omni negocioſa cogitatione, vel actione: tū geſtari diu, multa fricatione vti, loca, cœlum, cibos ſæpe mutare. Vbi triduo, quatriduóve vinum bibit, vno, aut etiā altero die interponere aquam. Per hæc enim fiet, ne in vitia tabem inferentia incidat, & vt maturè vires ſuas recipiat. Cum ex toto verò conualuerit, periculoſè vitę genus ſubitò mutabit, & iordinatè aget. Paulatim ergo debebit omiſſis his legibus, eò tranſire vt arbitrio ſuo viuat.

LIBRI QVARTI FINIS.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI LIBER QVINTVS INCIPIT.

DIxi de his malis corporis, quibus victus ratio maxīè ſubuenit. Nūc tranſeundum eſt ad eam medicinæ partem, quę magis medicamentis pugnat. His multum antiqui autores tribuerūt, & Eraſiſtratus, & hi qui ſe empiricos nominauerunt: præcipuè tamen Erophilus, deductique ab illo viri: adeò vt nullū morbi genus ſine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorū memoriæ prodiderunt: qualia ſunt vel Zenonis, vel Andræ, vel Apollonij, qui Mys cognominatus eſt. Horum autem vſum ex magna parte Aſclepiades nō ſine cauſa ſuſtulit: & cum omnia ferè medicamenta ſtomachum lædant, malique ſucci ſint, ad ipſius victus rationem potius omnem curam ſuam trāſtulit. Verū vt illud in pleriſque morbis vtilius eſt, ſic multa admodum corporibus noſtris incidere conſuerunt, quæ ſine medicamētis ad ſanitatem peruenire nō poſſunt. Illud ante omnia ſcire conuenit, quòd omnes medicinæ partes ita

Digitized by Google

innexæ ſunt, vt ex toto ſeparari non poſſint: ſed ab eo nomen trahãt, à quo plurimum petunt. Ergo vt illa quæ victu curat, aliquando medicamentũ adhibet: & illa quæ pręcipuè medicamẽtis pugnat, adhibere etiam rationẽ victus debet, quæ multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac ſæpe ſimplicia opitulentur, ſæpe mixta, non alienũ videtur antè proponere & nomina, & vires, & mixturas eorũ: quò minor ipſius curationis ex ſequentibus mora ſit.

De ſimplicibus facultatibus quarũcunque rerum, ex quibus medicamẽta fiunt: & primò de his quę ſanguinem ſupprimunt.
Caput. I.

SAnguinem ſupprimunt: atramentum ſutorium, quod Græci χάλκανθον appellant, chalcitis, acacia, & ex aqua lyciũ, thus, aloe, gummi, plũbum combuſtũ, porrũ, herba ſanguinalis, creta vel cimolia, vel figularis, myſi, frigida aqua, vinũ, acetum, alumen, melinum, ſquama & ferri, & æris: atq; huius quoque duæ ſpecies ſunt, alia tantum æris, alia rubri æris.

Quæ vulnus glutinent. Caput. II.

GLutinant vulnus: myrrha, thus, gummi, præcipuéque acanthinũ pſylleum, tragacãtha, cardamomum, bulbi, lini ſemen, naſturciũ, oui albũ, gluten, ichthyocolla, vitis alba, cõtuſæ cum teſtis ſuis cochleæ, mel coctũ, ſpõgia vel ex aqua frigida, vel ex vino, vel ex aceto expreſſa, ex iiſdem lana ſuccida: ſi leuis plaga eſt, etiam aranea, alumen & ſciſſile (quod χισὸν vocatur) & liquidum, melinum, auripigmentũ, ærugo, chalcitis, atramentũ ſutorium.

Quæ concoquant, & moueant pus. Caput. III.

COncoquunt & mouent pus: nardũ, myrrha, coſtus, balſamũ, galbanũ, propolis, ſtyrax, thuris & fuligo, & cortex, bitumẽ, pix, ſulphur, reſina, ſeuum, adeps, oleum.

Quæ aperiant vulnera. Caput. iiij.

VVlnera aperiunt tanquã ora in corporibus, quod σόμα Græcè dicitur: cinnamomum, balſamum, panaces, iuncus quadratus, pulegiũ, flos albæ violæ, bdelliũ, galbanum, reſina terebinthina, & pinea, propolis, oleũ vetus, piper, pyretrũ, chamępitys, vua taminia, ſulphur, alumẽ, rutę ſemẽ.

Quæ purgent. Caput. V.

PVrgant: erugo, auripigmentum, quod ἀρσενικὸν a Grecis nominatur. Huic autem & ſandaracæ in omnia, eadem vis: ſed validior eſt ſquama æris, pumex, iris, balſamum, ſtyrax, thus, thuris cortex, reſina & pinea, & terebinthina liquida, œnanthe, lacerti ſtercus, ſanguis columbæ, & palumbi, & hirundinis, ammoniacum, bdellium, quod in omnia, idem quod ammoniacum poteſt: ſed valentius eſt abrotonum, ficus arida, coccum Gnidium,

ſcobis

ſcobis eboris, omphacium, radicula, coagulum, ſed maximè leporinũ: cui eadem, quæ cæteris coagulis facultas. Sed vbique validior eſt: fel, vitellus crudus, cornu ceruinum, glutẽ taurinũ, mel crudum, miſyos, chalcitis, crocum, vua taminia, abrotanum, ſpuma argẽti, galla, ſquama æris, lapis hæmatites, minium, coſtum, ſulphur, pix cruda, ſeuum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenticula, eruum.

Quæ rodant. Caput ſextum.

RODunt, alumen liquidum, ſed magis rotundum, ærugo, chalcitis myſi, ſquama æris, ſed magis rubri, æs combuſtum, ſandaraca, miniũ Synopicum, galla, balſamum, myrrha, thuris cortex, galbanum, reſina terebinthina humida, piper vtrũq;: ſed rotundum magis, cardamomum, auripigmentum, calx, nitrũ, & ſpuma eius, apij ſemẽ, narciſſi radix, omphacium, alcyonium, oleum ex amaris nucibus, allium, mel crudum, vinum, lẽtiſcus, ſquama ferri, fel taurinum, ſcamonea, vua taminia, cinnamomum, ſtyrax, cicutæ ſemen, reſina, narciſſi ſemen, fel, nuces amaræ, oleũ'q; earũ, atramentum ſutorium, chryſocolla, veratrum, cinis.

Quæ exedant corpus. Caput ſeptimum.

EXedunt corpus: acaciæ ſuccus, hebenus, ærugo, ſquama æris, chyſocolla, cinis Cyprius, nitrum, cadmia, ſpuma argenti, hypocyſtis, diphryges, ſal, auripigmentum, ſulphur, cicuta, ſandaraca, ſalamãdra, alcyonium, æris flos, chalcitis, atramentum ſutorium, ochra, calx, acetũ, galla, alumẽ, lac caprifici, vel lactucæ marinæ, quæ τιθύμαλλος à Græcis nominatur: alcyonium, fel, thuris fuligo, ſpodium, lenticula, mel, oleę folia, marrubiũ, lapis hæmatites & Phrygius & Aſius, & ſciſſilis, myſi, vinum, acetum.

Quæ adurant. Caput octauum.

ADurunt: auripigmentum, atramentum ſutorium, chalcitis, myſi, ærugo, calx, charta combuſta, ſal, ſquama æris, fex combuſta, myrrha, ſtercus & lacerti, & columbę, & palumbi, & hirundinis: piper, coccum Gnidium, allium, diphryges, laç vtrunque, quod proximo capite ſuprà comprehenſum eſt: veratrũ & album, & nigrum, cantharides, corallium, pyretrũ, thus, ſalamandra, eruca, ſandaraca, vua taminia, chryſocolla, ochra, alumẽ, ſciſſile, ouillum ſtercus, ænanthe.

Quæ cruſtas vlceribus inducant. Caput nonum.

EAdem ferè cruſtas vlceribus tanquam igne aduſtis inducunt: ſed pręcipuè chalcitis, vtique ſi cocta eſt, flos æris, ærugo, auripigmentum, myſi & id quoque magis coctum.

Quę cruſtas vlceribus reſoluant. Caput decimum.

CRuſtas verò has reſoluit farina triticea cum ruta, vel porro, aut lẽticula, cui mellis aliquid adiectum eſt.

Quæ diſcutiant ea, quæ in aliqua parte corporis coierũt. Caput xj.

AD diſcutienda verò ea, quæ in corporis parte aliqua coierunt, maximè poſſunt, abrotonũ, helenium, amaracus, alba viola, mel, liliũ, ſampſucus Cyprius, lac, ſertula Campana, ſerpyllum, cupreſſus, cedrus, iris, viola purpurea, narciſſus, roſa, crocum, paſſum, iuncus quadratus, nardum, cinnamomum, caſia, ammoniacum, cæra, reſina, vua taminia, ſpuma argenti, ſtyrax, ficus arida, tragoriganus, lini & narciſſi ſemen, bitumen, ſordes ex gymnaſio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amarę nuces, ſulphur.

Quæ euocent & educant. Caput duodecimum.

EVocat & educit: ladanum, alumen rotundum, hebenus, lini ſemẽ, omphacium, fel, chalcitis, bdellium, reſina terebĩthina & pinea, propolis, ficus arida decocta, ſtercus columbæ, pumex, farina lolij groſſi in aqua cocti, elaterium, lauri baccæ, nitrum, ſal.

Quæ aſperata leuent. Caput. xiij.

LEuat id, quod exaſperatum eſt: ſpodium, hebenus, gummi, oui album, lac, tragacanthum.

Quæ carnem nutriant & vlcus impleant. Caput. xiiij.

CArnem alit, & vlcus implet: reſina, pinea, ochra actice: mel, aſteriace, cęra, butyrum.

Quæ molliant. Caput. XV.

MOlliunt: æs combuſtum, terra Erythria, nitrum, papaueris lachryma, ammoniacum, bdellium, cæra, ſeuum, adeps, oleum, ficus arida, ſeſamum, ſertula Campana, narciſſi & radix & ſemen, roſæ folia, coagulum, vitellus crudus, amaræ nuces, medulla omnis, ſtibi, pix, cochlea cocta, cicutę ſemen, plumbi recrementũ: σκωρίαν μολύβδου Gręci vocãt: panaces, cardamomum, galbanum, reſina, vua tami a, ſty rax, iris, balſamum, ſordes ex gymnaſio, ſulphur, butyrum, ruta.

Quæ cutem purgent. Caput. xvj.

CVtem purgat mel: ſed magis, ſi eſt cum galla, vel eruov el lẽticula, vel marrubio, vel iride, vel ruta, vel nitro, vel ęrugine.

De mixturis ſimplicium rerũ, & de ratione ponderum, & quid malagma, & emplaſtrum, & paſtillus inter ſe differant.

Caput. xvij.

EX poſitis ſimplicibus facultatibus, dicendum eſt quemadmodum miſceantur, quę ex his fiant. Miſcentur autẽ variè: neque huius vllus modus eſt, cum ex ſimplicibus alia demantur, alia adijciantur: iiſdem ſeruatis, ponderum ratio mutetur. Ita cum facultatũ materia non ita multiplex ſit, inumerabilia mixturarum genera ſunt: quæ comprehendi ſi poſſent, tamẽ eſſet ſuperuacuum. Nam & iidem affectus ĩtra paucas compoſitiones ſũt, & mutare eas, cuilibet (cognitis facultatibus) facile eſt. Itaque contentus his ero, quas accepi velut nobiliſſimas. In hoc autem volumine eas explicabo,

Digitized by Google

bo, quæ vel deſiderari in prioribus potuerunt, vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam: ſic vt tamen quæ magis cõmunia ſunt, ſimul iungam. Si qua ſingulis, vel etiam paruis accommodata ſunt, in ipſorum locum differam. Sed & antea ſciri volo, in vncia põdus denariorũ ſeptem eſſe. Vnius deĩde denarij põdus diuidi à me in ſex parteis, id eſt, ſex vncias: vt idem in vncia denarij habeam, quod Græci habent in eo, quem ὄβολον appellant. Id ad noſtra pondera relatum, paulò plus dimidio ſcrupulo facit. Malagmata verò, atque emplaſtra paſtilliq́ue, quos τροχίσκους Græci vocant, cum plurima eadem habeant, differunt eo, quòd malagmata maximè ex floribus eorũq́ue etiam ſurculis: emplaſtra, paſtilliq́ue magis ex quibuſdam metallicis fiunt: deinde malagmata cõtuſa abunde molleſcũt: nam ſuper integram cutem inijciuntur. Laborioſè verò conteruntur ea ex quibus emplaſtra, paſtilliq́ue fiunt: ne lędant vulnera cum impoſita ſunt. Inter emplaſtrum autem, & paſtillum hoc intereſt: quòd emplaſtrum vtique liquati aliquid accipit: in paſtillo tantum arida medicamẽta aliquo humore iunguntur. Tum emplaſtrum hoc modo fit: arida medicamenta per ſe teruntur: deinde mixtis his inſtillatur aut acetum, aut ſi quis alius nõ pĩguis humor acceſſurus eſt: & ea rurſus ex eo teruntur. Ea verò quæ liquari poſſunt, ad ignem ſimul liquantur: & ſi quid olei miſceri debet, tum infũditur. Interdum etiam aridum aliquid ex oleo prius coquitur. Vbi facta ſunt quæ ſeparatim fieri debuerunt, in vnum omnia miſcẽtur. At paſtilli hæc ratio eſt: arida medicamenta contrita humore nõ pingui, aut vino vel aceto coquũtur: & rurſus cocta, inareſcunt. Atq; vbi vtendum eſt, eiuſdẽ generis humore diluuntur: tum emplaſtrum imponitur: paſtillis illinitur, aut alicui molliori: aut cærato miſcetur.

De malagmatis. Cap. xviij.

Malagma aduerſum calidas podagras.

His cognitis primùm malagmata ſubijciam: quę ferè non ſunt refrigerandi, ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamẽ quod refrigerare poſſit, ad calidas podagras aptũ. Habet gallæ & immaturę, & alterius, coriandri ſeminis, cicutæ, lachrymę aridæ, gummi, ſingulorum plenum acetabulũ: cærati eloti, quod πεπλυμένον Græci vocant, ſelibram. Reliqua ferè calefaciunt. Sed quędam digerunt materiam, quædam extrahũt: quæ ἐπισπαστικὰ vocãtur: pleraq́ue certis magis partibus membrorum accommodata ſunt.

Malagma ad materiam extrahendam.

Si materia extrahenda eſt, vt in hydropico, in lateris dolore, in incipiente abſceſſu: in ſuppuratione quoq; mediocri aptum eſt id, quod habet reſinæ aridę, nitri, ammoniaci, galbani, ſingulorum. p. ✳. cęræ. p. ✳. Aut in quo hæc ſunt: æruginis raſę, thuris, ſingulorum. p. ✳. ij. ammoniaci ſalis. p. ✳. vj. ſquamæ æris, cęræ, ſingulorũ. p. ✳. viij. reſinæ aridæ. p. ✳. xij. aceti cyathus. Idem præſtat cumini farina cum ſtruthio, & melle. p. ✳. ij.

Digitized by Google

Malagma ad iecur dolens.

SI iecur dolet, id in quo eſt balſami lachrymę. p°. ✳. xij. coſti, cinamomi, caſiæ, corticis myrrhę, croci, iunci rotundi, balſami ſeminis, iridis Illiricæ, cardamomi, amomi, nardi, ſingulorũ. p°. ✳. xvj. Quibus adijcitur nardinum vnguentũ, donec cerati craſſitudo ſit: & huius quidem recẽtis, vſus eſt. Si verò ſeruandum eſt, reſinæ terebinthinę. p°. ✳. xvj. cæræ. p°. ✳. x. ex vino leni contunduntur.

Malagma ad lienem.

AT ſi lienis torquet, glandis, quã βάλανον Græci vocant, cortex, & nitrũ paribus portionibus cõtundũtur, reſperguntúrque aceto quàm acerrimo. Vbi cærati craſſitudinem habet, linteo antea in aqua frigida madefacto, illinitur, & ſic imponitur, ſupraq́ue farina hordeacea inijcitur: ſed manere ibi non amplius ſex horis debet, ne lienem conſumat. Satiúsque eſt id bis, aut ter fieri. Cõmunem autem & iecinori, & lieni, & abſceſſibus, & ſtrumæ, parotidibus, articulis: calcibus quoque ſuppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni ventris Lyſias cõpoſuit ex hyſſopi, panacis, ſtyracis, galbani, reſinæ, ſingulorũ. p°. ✳. ij. ammoniaci, bdellij, cæræ, ſeui taurini, iridis aridæ. p°. ✳. ij. cachryos acetabulo, piperis granis quadragita. Quæ contrita, irino vnguento temperantur.

Malagma ad laterum dolores.

AD laterũ aũt dolores cõpoſitio eſt Apollophanis, in qua ſunt reſinæ terebĩthinę, thuris fuliginis, ſingulorũ. p°. ✳. iiij. bdellij, ãmoniaci, iridis, ſeui vitulini, aut caprini, à renibꝰ ſicci, ſingulorũ. p°. ✳. iiij. Hęc aũt eadem omnẽ dolorẽ leuant, dura emolliunt, mediocriter calefaciũt. Ad idem latus Andreæ quoq; malagma eſt, quod etiam reſoluit, educit humorem, pus maturat: vbi id maturum eſt, cutem rumpit: ad cicatricem perducit, prodeſt impoſitum minutis, maioribúsque abſceſſibus, itẽ articulis: ideoq́; & coxis, & pedibus dolẽtibꝰ. Itẽ ſi quid in corpore colliſum eſt, reficit: pręcordia quoq; dura, & inflata emollit, oſſa extrahit: ad oĩa deniq; valet, quæ adiuuare calor poteſt: id habet cæræ. p°. ✳. xj. viſci ſycamini, quã aliàs ſycomorum vocant, lachrymę, ſingulorum. p°. ✳. j. piperis & rotundi, & longi, ammoniaci, thymiamatis, bdellij, iridis Illiricę, cardamomi, amomi, xilobalſami, thuris maſculi, myrrhæ, reſinæ aridæ, ſingulorũ. p°. ✳. x. pyretri, cocci Gnidij, ſpumæ nitri, ſalis ammoniaci, ariſtolochiæ Creticæ, radicis ex cucumere agreſti, reſinæ terebinthinæ liquidę, ſingulorum. p°. ✳. xx. quibus adijcitur vnguenti irini, quantum ſatis eſt ad ea mollienda, atque cogenda.

¶ Malagmata ad reſoluenda quæ aſtricta ſunt: & mollienda quæ dura ſunt: & dirigenda quæ coeunt.

PRęcipuum verò eſt ad reſoluenda quæ aſtricta ſunt: molliẽda quæ dura ſunt: digerenda quæ coeunt id, quod ad Polyarchum autorem refertur.

Habet

Habet iũci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, cæræ, reſinæ liquidæ pares portiones.

Aliud malagma ad eadem.

ALiud ad eadem Nilei, croci magmatis, quod quaſi recrementum eius eſt. pº.✳.iiij. ammoniaci, thymiamatis, cæræ, ſingulorum. pº.✳.xx. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cæra cũ roſa liquatur, & tũ omnia iunguntur.

Malagma Moſchi ad molliendum.

PRopriè etiam dura mollit id, quod Moſchi eſſe dicitur. Habet galbani vnciam, thuris fuliginis. pº.✳.iij. cæræ, ammoniaci, thymiamatis trientes, picis aridæ. pº.✳.iij. aceti heminas treis.

Malagma Medi ad digerenda quæ coeunt.

FErtur etiã ad digerenda quæ coeunt ſub autore Medo, quod habet cæręPº.✳.iij. panacis. pº.✳.ſemis: ſquamę ęris, aluminis rotundi, item ſciſſilis, ſingulorum. pº.✳.j. plumbi combuſti. pº.✳.j. & ſemis.

Malagma Panthemi ad eadem.

AD eadem Panthemus vtebatur calcis. pº.✳.ſemis. ſinapis contriti: itẽ fœni Gręci, aluminis, ſingulorũ. pº.✳.j. ſeui bubuli. pº.✳.iij. & ſemis.

Malagma ad ſtrumas.

AD ſtrumam multa malagmata iuenio. Credo autem quò Peius id malum eſt, minúsque facilè diſcutitur, eò plura eſſe tentata: quæ in perſonis variè reſponderunt. Andreas autor eſt, vt hęc miſceantur, vrticæ ſeminis. pº.✳.j. piperis rotundi, bdellij, galbani, ãmoniaci. thymiamatis, reſinæ aridæ: ſingulorum. pº.✳.iiij. reſinę liquidę. cæræ, pyretri, piperis lõgi, lactucæ marinę ſeminis, ſulphuris ignem non experti: quod apyron vocaẽ, fecis aridę, aceti, ſpumę nitri, ſalis ammoniaci, ſinapis, cardamomi, radicis ex cucumeris ſylueſtri, reſinæ, ſingulorum. pº.✳.viij. Quæ ex leni vino contunduntur.

Aliud malagma ad idem valens.

EXpeditius ad idem fit, quod habet viſci, felini ſtercoris, reſinę, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris. pº.✳.j. lapidis quem pyriten vocant. pº.✳.iiij. cumini acetabulum. Item in quo eſt lapidis eiuſdẽ pars vna, ſulphuris duę partes, reſinæ terebinthinę partes tres.

Malagma ad ſtrumam & phymata.

ARabis autem cuiuſdam eſt ad ſtrumã, & orientia tubercula, quæ phymata vocãtur: quod hęc digerit. Habet myrrhæ, ſalis ãmoniaci, thuris, reſinę & liquidę & aridę, croci magmatis, cęrę, ſingulorum. pº.✳.j. lapidis eius, quem pyriten vocant. pº.✳.iiij. quibus quidam adijciunt, ſulphuris. pº.✳.ij.

Malagma ad ſtrumam, & tubera, & carcinodas.

ESt etiam proficiens in ſtruma: & in his tuberibus, quæ difficiliter concoquuntur: & in his, quę carcinodę vocantur: quod ex his cõſtat, ſulphuris. pº.✳.ij. nitri. pº.✳.iiij. myrrhæ. pº.✳.vj. fuliginis thuris. pº.✳.ſemis. ſalis ammoniaci. pº.✳.iij. cæræ. pº.✳.j.

Digitized by Google

Malagma Protarchi ad parotidas, & fauum, & mala vlcera.

PRotarchus autem ad parotidas, ea'que tubercula, quæ melicera, id eſt, faui vel φυματα nominantur: item mala vlcera, pumicis, reſinæ pineæ liquidæ, thuris fuliginis, ſpumæ nitri, iridis, ſingulorũ. p°. ✳. viij. cũ cæræ. p°. ✳. ix. miſcebat, hiſque olei cyathum, & dimidium adijciebat.

Malagma aduerſus panum, & phymata.

AT aduerſus panum tum primùm orientem, quod φυγετλον Græci vocant, & omne tuberculum, quod φυμα nominatur, miſcetur ochra, quę Attica nominatur cũ duabus partibus ſimilæ, iiſque cõtunditur: ſubinde mel inſtillatur, donec malagmatis craſſitudo ſit.

Malagma aduerſus phymata.

DIſcutit etiam omne tuberculum, quod phyma vocatur, id, quod habet calcis, nitri ſpumę, piperis rotundi, ſingulorum. p°. ✳. j. galbani. p°. ✳. ij. ſalis. p°. ✳. iiij. quę excipiuntur cærato ex roſa facto.

Malagma ad ſupprimendum omne quod abſcedit.

SVpprimitque omne quod abſcedit id, in quo eſt galbani, fabę freſę, ſingulorum. p°. ✳. j. myrrhę, thuris, ex radice capparis corticis, ſingulorum p°. ✳. iiij. Satiſque omnia abſcedentia digerit murex combuſtus, & bene contritus aceto ſubinde adiecto.

Malagma ad ſanguinem ſupprimendum, & phymata.

AT ſi ſatis ſanguis ſubit, rectè imponitur quod aduerſus phymata quoque poteſt. Conſtat ex his, bdellij, ſtyracis, ammoniaci, galbani, reſinæ & aridę, & liquidę pineę. Item ex lentiſci, thuris, iridis, ſingulorum. p°. ✳. ij.

Malagma ad carcinodas, & phymata lenienda.

CArcinodę verò & phymata commodè his leniũtur, galbani, viſci, ammoniaci, reſinę terebithinę ĩ ſingulis. p°. ✳. j. ſeui taurini. p°. ✳. ſemis: fecis combuſtæ quàm maxima portione: dum id ſiccius non faciat, quàm eſſe malagma oportet.

Malagma ad liuorem faciei contuſæ.

QVòd ſi facie contuſa liuor ſubcruentus eſt, hæc compoſitio, nocte & die impoſita, tollit. Ariſtolochiæ, thapſiæ, ſingulorũ. p°. ✳. ij. bdellij, ſtyracis, ammoniaci, thymiamatis, galbani, reſinæ aridæ, & ex lentiſco liquidæ, thuris maſculi, iridis Illiricæ, cæræ, ſingulorũ. p°. ✳. iiij. Idẽ faba quoq; impoſita perficit.

Malagmata ſtomachica ad aperiendum.

SVnt etiam quædam malagmata, quæ σομαχικὰ Græci vocant: quoniam aperiendi vim habent. Quale eſt, quod ex his conſtat: piperis longi, ſpumæ nitri, ſingulorum. p°. ✳. ij. eriſimi, p°. ✳. iiij. quæ cum melle miſcẽtur. Idonea'que etiam ſtrumæ aperiendæ ſunt eius generis. Vehementiúſque ex his eſt id, quod habet calcis. p°. ✳. iiij. piperis grana ſex, nitri, cæræ, ſingulorum. p°. ✳. x. mellis. p°. ✳. iij. olei heminam.

Miconis malagma ad reſoluendum aperiendúmque, ac purgandum.

MIconis quoq; eſt quod reſoluit, aperit, purgat. Habet alcyonium, ſulphur, nitrũ, pumicẽ paribus portionibus: quibus tantum picis, & cæræ adijcitur, vt fiat cerati craſſitudo.

Malagma ad oſſa, & neruos.

AD oſſa autem Ariſtogenis, fit ex his, ſulphuris. p°. ✱. j. reſinæ terebinthinæ, nitri ſpumæ, & ex ſcilla partis interioris, plumbi eloti, ſingulorum, p°. ✱. ij. thuris fuliginis. p°. ✱. viij. ficus aridæ quàm pinguiſſimę, ſeui taurini, ſingulorũ. p°. ✱. viij. cęrę. p°. ✱. xj. iridis Macedonicæ. p°. ✱. vj. ſeſami fricti acetabulũ, maximéq; neruis, & articulis malagma cõuenit.

Malagma Euticlei ad articulos, & ad omnem dolorem.

IGitur Euticlei eſt & ad articulos, & ad omnem dolorem, & ad veſicæ, & ad recenti cicatrice contractos articulos: quas ἄγκυλας Græci nominant: quod habet fuliginis, thuris acetabulũ, reſinę tantundem, galbani ſine ſurculis ſeſcunciam, ammoniaci, bdellij, ſingulorum. p°. ✱. iij. cærę. p°. ✱. ſemis. Aliud item fit, quod habet iridis, ammoniaci, galbani, nitri, ſingulorum. p°. ✱. xiiij. reſinæ liquidæ. p°. ✱. vj. cæræ. p°. ✱. xvj.

Malagma Soſagorę ad dolores articulorum.

AD dolores articulorum Soſagorę, plumbi cõbuſti, papaueris lachrymę, corticis hyoſcyami, ſtyracis, peucedani, ſeui, reſinę, cęrę pares portiões.

Chryſippi malagma ad idem valens.

CHryſippi: reſinę liquidę, ſandaracę, piperis, ſingulorũ. p°. ✱. xij. quibus cærę paulum adijcitur.

Cteſiphontis malagma ad idem valens, & ad parotidas, & phymata, & ſtrumam.

CTeſiphontis, cęræ Creticę, reſinę terebinthinæ, nitri quàm ruberrimi, ſingulorum. p°. ✱. ſemis. olei cyathi tres. Sed id nitrum antè per triduũ inſtillata aqua teritur, & cũ ſextario eius incoquitur, donec omnis humor cõſumatur. Poteſt verò ea compoſitio etiam ad parotidas, phymata, ſtrumam, omnémque coitum humoris emoliendum.

Malagma ad articulos.

AD articulos fici quoque aridi, partem nepetę mixtam, vel vuam taminiam ſine ſeminibus cum pulegio rectè aliquis imponit.

Malagma Ariſtonis aduerſus podagras, & recentia phymata, & omneis dolores.

EAdem podagrę pręſidio ſunt. Sed ad eam fit Ariſtonis quoq;, quod habet, nardi, cynnamomi, caſię, chameleontis, iunci rotundi, ſingulorum p°. ✱. viij. ſeui caprini ex irino liquati. p°. ✱. xx. iridis. p°. ✱. j. quę in aceto q̃ acerrimo iacere per. xx. dies debet. Idẽ autem etiam recentia phymata, doloréſque omnes diſcutit.

Theoſeni malagma ad pedum dolores.

Digitized by Google

AT theoſenus ad pedũ dolores, ſeui à renibus partem tertiã, ſalis parteis duas miſcebat, ijſ'que membranulam illitam imponebat: tũ ſupèr inijciebat ammoniacum, thymiama in aceto liquatum.

Numenij malagma ad podagram, cæteroſ'que articulos induratos.

AT Numenius podagram, cæteroſ'que articulos induratos hoc molliebat: abrotani, roſæ aridæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum. p°. ✳. iij. reſinæ terebinthinæ. p°. ✳. iiij. thuris, ſpumæ nitri, ſingulorum. p°. ✳. viij. iridis, ariſtolochiæ, ſingulorum. p°. ✳. xij. cæræ. p°. ✳. iij. quibus adijcitur cedri cyathus vnus, olei laurini cyathi tres, olei acerbi ſextarius.

Dexij malagma, ſi quando callus in articulis increuit.

SI quando autem in articulis callus increuit, Dexius docuit imponere calcis. p°. ✳. iiij. ceruſſę. p°. ✳. viij. reſinæ pineę. p°. ✳. xx. piperis grana. p°. ✳. xx. cerę. p°. ✳. ij. Quibus dũ contundũtur, hemina vini lenis inſtillat.

De emplaſtris. Caput decimumnonum.

EX emplaſtris autem nulla maiorem vſum pręſtant, quàm quę cruentis protinus vulneribus inijciũtur: ἔναιμα Græci vocant. Hęc enim reprimunt inflammationem, niſi magna vis eam cogit: atque illius quoque impetum minuunt: tum glutinant vulnera quę id patiuntur: cicatricem hiſdẽ inducunt. Conſtant autem ex medicamentis non pinguibus, ideo'que alipenæ nominantur.

Barbarum emplaſtrum nigrum, quod cruentis protinus vulneribus inijcitur.

OPtimum ex his eſt, quod Barbarum vocatur. Habet æruginis raſæ. p°. ✳. xij. ſpumę argenti. p°. ✳. xx. aluminis, picis aridę, reſinę pineę aridæ, ſingulorum. p°. ✳. j. quibus adijciuntur olei, & aceti ſingulæ heminæ.

Choacon emplaſtrum nigrum, ad idem valens.

ALterum ad idem, quod Choacon vocãt, habet ſpumæ argenti. p°. ✳. c. reſinę aridę tantundem. Sed ſpuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplaſtris color niger eſt, qui ferè talis fit ex pice, atq; reſina. At ex bitumine nigerrimus: ex ęrugine, aut ęris ſquama, viridis: ex minio ruber: ex ceruſſa, albus.

Baſilicon emplaſtrum nigrum ad idem.

PAucæ admodum compoſitiones ſunt, in quibus aliquid miſturæ varietas nouat. Ergo id quoque nigrum eſt, quod Baſilicon nominatur. Habet panacis. p°. ✳. j. galbani. p°. ✳. ij. picis, & reſinæ, ſingulorum. p°. ✳. x. olei dimidium cyathum.

Smaragdinum emplaſtrum ad idem.

AT quod peruiride eſt, Smaragdinum appellatur, in quo ſunt reſinæ pineæ. p°. ✳. iij. cæræ. p°. ✳. j. æruginis. p°. ✳. ſemis, thuris fuliginis. p°. ✳. ij. olei tantundem, & aceti, quo fuligo & ærugo in vnum cogantur.

Emplaſtrum ruffum ad idem.

EST etiam coloris ferè ruffi, quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videtur. Habet thuris. p°. ✱. j. reſinæ. p°. ✱. ij. ſquamæ æris. p°. ✱. iij. ſpumæ argenti. p°. ✱. xx. cæræ. p°. ✱. c. olei heminam.

κολλητικόν emplaſtrum ad idem.

PRæterea eſt, quod κολλητικόν à glutinando vocant. Conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis. p°. ✱. iiij. ſpumę argenti. p°. ✱. iiij. & olei veteris hemina.

Cephalicum emplaſtrum Philotæ, capiti conueniens.

PRæterea ſunt quędam generis eiuſdem, quę quia capitibus fractis maximè conueniunt, κεφαλικά à Græcis nominãtur. Philotæ compoſitio habet terræ Erythriæ, chalcitidis, ſingulorũ. p°. ✱. iiij. myrrhæ. æris combuſti. p°. ✱. x. ichthyocollæ. p°. ✱. vj. æruginis raſæ, aluminis rotundi, miſyos crudi, ariſtolochię, ſingulorum. p°. ✱. viij. ſquamę ęris. p°. ✱. xx. thuris maſculi. p°. ✱. ij. cęræ. p°. ✱. j. roſę, & olei acerbi ternos cyathos, aceti quantum ſatis eſt, dum arida ex eo conteruntur.

Emplaſtrum viride ad idem valens.

ALiud ad idem viride: ęris cõbuſti, ſquamę æris, myrrhę, ichthyocollę, ſingulorũ. p°. ✱. vj. myſios crudi, æruginis raſæ, ariſtolochiæ, aluminis rotũdi, ſingulorũ, p°. ✱, viij. cęrę. p°. ✱ vj. olei hemina, aceti qđ ſatis ſit.

Tetrapharmacum emplaſtrum ad pus mouendum.

PVri autem mouendo non aliud melius, quàm quod expeditiſſimum eſt, τετραφάρμακον à Græcis nominatur: habet pares portiones cęrę, picis, reſinę, ſeui taurini: ſi id non eſt, vitulini.

Enneapharmacum emplaſtrum ad pus mouendum, & ad purgãdũ.

ALterum ad idem ἐννεαφάρμακον nominatur, quod magis purgat: conſtat ex nouem rebus: cęra, melle, ſeuo, reſina, myrrha, roſa, medulla vel ceruina, vel vitulina, vel bubula, hyſſopo, butyro. Quorum ipſorum quoque pondera paria miſcentur. Sunt autem quędam emplaſtra, quibus vtriúsque rei facultas eſt: quæ ſi ſingula habenda ſunt, meliora ſunt. Sed in copia reijcienda ſunt: his potius adhibitis, quæ propriè id quod eo tempore opus eſt, conſequuntur. Exempli cauſa duo proponam.

Attalum emplaſtrum ad vulnera.

ESt igitur ad vulnera Attalum: quod habet ſquamę æris. p°. ✱. xvj. fuliginis. p°. ✱. xv. ammoniaci tantundem, reſinę terebinthinæ liquidæ p°. ✱. xxv. ſeui taurini tantundem, aceti heminas tres, olei ſextarium.

Iudęi emplaſtrum fracto capiti accommodatum.

AT inter ea, quę fracto capiti accommodantur, habent quidam id quod ad autorem Iudęum refertur. Conſtat ex his: ſalis. p°. ✱. iiij. ſquamæ æris rubri, æris combuſti, ſingulorũ. p°. ✱. xij. ammoniaci, thymiamatis, thuris fulginis, reſinæ Colophoniacę, cęrę, ſeui vitulini curati, ſingulorũ, p°. ✱. xx. aceti ſeſquicyathum, olei minus cyathum. τεθεραπευμένα Græci appellant

appellant, quæ curata vocant: cum ex ſeuo puta omnes membranulæ diligenter exemptę ſunt, ex alio medicamento.

διὰ δαφνίδων emplaſtrum ad extrahendum.

SVnt etiam quædam emplaſtra nobilia ad extrahendum. Quę ipſa quoque ἐπισπαστικὰ nominãtur. Quale eſt quod quia lauri baccas habet διὰ δαφνίδων apellatur: in eo eſt reſinæ terebinthinæ. p°. ✳. x. nitri, cæræ, picis aridæ, baccarũ lauri, ſingulorum. p°. ✳. xx. olei paulum. Quoties aut baccam, aut nucem, aut ſimile aliquid poſuero, ſcire oportebit, antequam expendatur, ei ſummam pelliculam eſſe demendam.

Aliud διὰ δαφνίδων ad extrahendum, & pus mouendum.

ALiud eo nomine, quod puri quoq; mouendo eſt: ſeui vitulini, ammoniaci, thymiamatis, picis, cæræ, nitri, baccarũ lauri, reſinæ aridæ, ariſtolochiæ, pyretri pares portiones.

Philocratis emplaſtrum ad extrahendum, & pus mouendum.

PRæter has eſt Philocratis, quod habet ſalis ammoniaci. p°. ✳. vij. ariſtolochiæ. p°. ✳. viij. cęrę, reſinæ terebinthinæ, fuliginis thuris, ſingulorũ. p°. ✳. xv. ſpumæ argenti. p°. ✳. xxxij. Quibus vt pus quoque moueant, iridis. p°. ✳. iiij. & galbani. p°. ✳. vj. adijciuntur.

Rhypodes emplaſtrum ad extrahendum.

OPtimum tamen ad extrahendum eſt id, quod à ſimilitudine ſordium ῥυπώδης Græci appellant. Habet myrrhæ, croci, iridis, propolis, bdellij, capitulorum punici mali, aluminis & ſciſſilis, & rotũdi, myſi, chalcitis, atramẽti ſutorij cocti, panacis, ſalis ammoniaci, viſci, ſingulorũ. p°. ✳. iiij. ariſtolochiæ. p°. ✳. viij. ſquamæ æris. p°. ✳. xvj. reſinæ terebinthinæ. p°. ✳. lxxvj. cerę, & ſeui vel taurini, vel hircini. p°. ✳. c.

Emplaſtrum Hecatęi ad extrahendum.

HEcatæo quoq; autore emplaſtrum generis eiuſdem fit ex his: galbani. p°. ✳. ij. fuliginis thuris. p°. ✳. iiij. picis. p°. ✳. vj. cæræ, & reſinæ terebinthinæ, ſingulorum. p°. ✳. viij. quibus paulũ irini vnguenti miſcetur.

Alexandrinum emplaſtrum viride ad extrahendum.

VAlénſque ad idem emplaſtrum viride alexandrinum eſt. Habet aluminis ſciſſilis. p°. ✳. viij. ſalis ammoniaci. p°. ✳. viij. iij. ſquamæ æris. p°. ✳. xvj. myrrhę, thuris, ſingulorum. p°. xviij. cęræ. p°. ✳. cl. reſinę Colophoniacæ, aut pineæ. p°. ✳. cc. olei heminam, aceti ſextarium.

De emplaſtris exedentibus.

QVædam autem ſunt emplaſtra exedẽtia, quæ σηπτὰ Gręci vocant: quale eſt id quod habet reſinę terebinthinæ, fuliginis thuris, ſingulorum. p°. ✳. iij. ſquamę ęris. p°. ✳. j. ladani. p°. ✳. ij. aluminis tãtundẽ, ſpumę argenti. p°. ✳. iiij.

Emplaſtrum quod exeſt corpus, & oſſa reſoluit, & ſupercreſcentem carnem coercet.

Exeſt

Exeſt etiã vehementer corpus, atq; oſſa quoq; reſoluit, & ſupercreſcentẽ carnẽ coercet id, quod habet ſpumę argẽti, ſquamæ æris, vncias ſingulas: nitri ignẽ nõ experti, lapidis Aſij, ariſtolochię. p°. ſextantes. cęrę, reſinę terebinthinę, thuris, olei veteris, atramenti ſutorij, ſalis ammoniaci. p°. ✳. ſemis: ęruginis raſę. p°. ✳. beſſem. aceti ſcillitici heminã, vini aminæi tantundem.

Emplaſtra aduerſus morſus, & alia recentiora vulnera.

SVnt etiam aduerſus morſus quędam accommodata: quale eſt Diogenis nigrum, quod habet bituminis, cęrę, reſinę pineę aridę, ſingulorum. p°. ✳. xx. ſpumę argẽti. p°. ✳. c. olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamę eris. p°. ✳. iiij. ceruſſæ, & ęruginis paſſæ, ſingulorũ. p°. ✳. viij. ammoniaci. p°. ✳. xij. cęrę, reſinæ pineę, ſingulorum. p°. ✳. xxv. ſpumę argenti. p°. ✳. c. olei ſextarius. Aut in quo ſunt ſquamæ æris. p°. ✳. xiiij. galbani. p°. vj. ceruſſę, & eruginis raſę, ſingulorũ. p°. ✳. viij. cæræ, reſinæ pineæ, ſingulorũ. p°. ✳. lv. ex quibus ſpuma argenti concoquitur.

Etheſium emplaſtrum rubrum ad idem valens.

RVbrum quoque emplaſtrum quod Etheſium vocatur huc aptũ eſt. Habet reſinę terebĩthine. p°. ✳. ij. galbani. p°. ✳. iiij. minij ſynopici. p°. ✳. vj. thuris fuliginis. p°. ✳. vj. cæræ. p°. ✳. viij. ſpumæ argẽti. p°. ✳. lvj. olei veteris heminam.

Aliud emplaſtum ad idem valens.

ITem id quod ex his conſtat: ſquamę æris, thuris fulginis, ſingulorum. p°. ✳. iiij. galbani. p°. ✳. vj. ſalis ammoniaci. p°. ✳. xij. iij. cæræ. p°. ✳. xxv. olei tribus heminis. Hæc aũt alijs quoq; recentioribus vulneribus rectè imponuntur

Leuca emplaſtra non grauibus vulneribus accommodata, & maximè ſenilibus.

SVnt enim alba lenia: λευκὰ Græci vocant, ferè nõ grauibus vulneribus accommodata, precipuéque ſenilibus. Quale eſt quod habet ceruſſæ. p°. ✳. xxxij. ſeui vitulini curati, & cæræ, ſingulorũ. p°. ✳. lviij. olei heminas tres, ex quibus ea ceruſſa coquitur.

Elephantinum emplaſtrum.

ALiud quod habet ceruſſæ. p°. ✳. cæræ. p°. ✳. xxxv. olei heminam, aquæ ſextarium. Quæ quotiens adijciuntur ceruſſæ, vel ſpumæ argenti, ſcire licet illa ex his coquenda eſſe. Eſt autem ea percandida compoſitio, quæ ſuprà poſita eſt: ideóque Elephantina nominatur.

Lenia emplaſtra.

LEnia quoque quędam emplaſtra ſunt, quas λιπαρὰς ferè Gręci nominant: vt id quod habet minij. p°. ✳. iiij. ſpumæ argenti. p°. ✳. xxv. cæræ, & adipis ſuillæ, ſingulorum. p°. ✳. xxvij. vitellos quatuor.

Emplaſtrum lene.

ALia compoſitio generis eiuſdē: cæræ, reſinę terebinthinę, ſingulorum. p̊. ✱. vj. ceruſſę. p̊. ✱. viij. ſpumæ argēti, plumbi recrementi, σκωρίαν μολύβδου Græci vocant, ſingulorum. p̊. ✱. xx. cicini olei, & myrti, ſingulorum heminæ.

Archagathi emplaſtrum lene.

TErtia quę ad autorē archagathū refertur: myſi cocti, æris cōbuſti, ſingulorum. p̊. ✱. iiij. ceruſſæ coctæ. p̊. ✱. viij. reſinæ terebinthinæ. p̊. ✱. x. ſpumæ argenti. p̊. ✱. vj.

Emplaſtra eiuſdem generis ad leniendum apta.

ETiamnum generis eiuſdem: ſpumæ argenti, cærę, adipis ſuillæ, ſingulorum. p̊. ✱. xxvij. vitelli cocti quatuor, roſæ hemina. Aut cærati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis ſuillæ pars quarta, paulum ex plumbi recremento. Aut ſpumæ argenti ſelibra ex olei hemina, & aquę marinę altera, cocta donec bullire deſierit: cui paulum cæræ ſit adiectum, aut pares portiones cęrę, ſeui, ſtibi, ſpumę argenti, ceruſſæ.

De paſtillis, & primò de his qui ad recentia vulnera glutinā da, ſanā da'que apti ſunt. Caput vigeſimum.

PAſtilli quoque facultates diuerſas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda, ſanāda'que apti. Qualis eſt qui habet chalcitis, myſi, ſpumæ nitri, floris ęris, gallę, aluminis ſciſſilis modicè cocti, ſingulorum. p̊. ✱. j. ęris combuſti, capitulorum mali punici, ſingulorum. p̊. ✱. iij. Hunc oportet diluere aceto, ſic vbi vulnus glutinandum eſt illinere. At ſi neruoſus aut muſculoſus is locus eſt, commodius eſt cærato miſcere, ſic, vt illius octo partes, nona huius ſit.

Alius paſtillus ad glutinanda vulnera.

ALius ad idem conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. p̊. ✱. j. æris cōbuſti. p̊. ✱. iiij. ſpumæ argenti. p̊. ✱. xj. olei ſextario.

De Sphragide paſtillo, quem Polybius confecit ad glutinandum vulnus.

SEd longè Polybij celeberrimus eſt, σφραγὶς autem nominatur, qui habet aluminis ſciſſilis. p̊. ✱. j. iij. atramēti ſutorij. p̊. ✱. ij. myrrhę. p̊. ✱. v. aloes tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, ſingulorum. p̊. ✱. vj. Quæ contrita vino auſtero excipiuntur.

Paſtillus ad vlcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, & in obſcœnis partibus, inflammationéſque eorum.

AD vlcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, obſcœnis partibus, inflammationéſque eorum: chryſocollę. p̊. ✱. j. atramenti ſutorij, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. p̊. ✱. ij. halicacabi corticis. p̊. ✱. iiij. minij. p̊. ✱. vj. ſpumæ argenti. p̊. ✱. xij. ceruſſę. p̊. ✱. xvj. Quę ex aceto & cogūtur, & vbi vtendum eſt, diluuntur.

Paſtillus Andronis ad vuam inflammatam, ad naturalia ſordida,

Digitized by Google

etiam cancro laborantia.

ANdronis verò eſt ad vuam inflammatam, ad naturalia ſordida etiam cancro laborantia: gallæ, atramenti ſutorij, myrrhæ, ſingulorũ. p°. ✳. j. ariſtolochiæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. p°. ✳. ij. capitulorum punici mali. p°. ✳. xxv. ex paſſo coactorum, & (cum vſus exigit) aceto vel vino dilutorum: prout valentius aut lenius vitium eſt, cui medendum eſt.

Paſtillus ad fiſſa ani, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum.

PRopriè autem ad ani fiſſa, vel ora venarũ fundentia ſanguinem, vel cancrum: æruginis. p°. ✳. ij. myrrhæ. p°. ✳. xij. ſtibis, lachrymæ papaueris, acaciæ, ſingulorum. p°. ✳. xvj. Quæ ex vino & teruntur, & in ipſo vſu deliquãtur.

Paſtillus ad expellendum calculum cum vrina.

EXpellere autem ex veſica cum vrina calculum videtur hęc compoſitio; caſiæ, croci, myrrhę, coſti, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balſami, hyperici pares portiones conteruntur: deinde vinum lene inſtillatur, & paſtilli fiunt, qui ſinguli habeant. p°. ✳. iii. hique ſinguli cotidie manè ieiuno dantur.

De peſſis. Caput vigeſimumprimum.

HAec tria cõpoſitionũ genera: id eſt quæ in malagmatis, paſtillis, emplaſtriſque ſunt, maximum, præcipuéque varium vſum præſtãt. Sed alia quoque vtilia ſunt, vt ea quæ fœminis ſubijciuntur (πεσσοὺς Græci vocant) Eorum hæc proprietas eſt: Medicamẽta compoſita molli lana excipiũtur, ea'que lana naturalibus conditur.

Ad ſanguinem euocandum.

AD ſanguinem autem euocãdum, cauneis duabus adijcitur nitri. p°. ✳. j. aut allij ſemen conteritur, adijcitur myrrhę paulũlum, & vnguẽto ſuſino miſcetur, aut cucumeris ſylueſtris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

Ad vuluam molliendam.

AD vuluam molliendam, oui vitellus, & fœnum Gręcum, & roſa, & crocum temperãtur. Aut elaterij. p°. ✳. iij, ſalis tantundem, vuę taminię. p°. ✳. vi. melle excipiuntur.

Alia peſſi compoſitio, ad idem valens.

AVt Boetho authore, croci, reſinę terebinthinę, ſingulorum. p°. ✳. iiii. myrrhæ. p°. ✳. iij. roſæ. p°. ✳. j. ſeui vitulini. p°. ✳. iij. cæræ. p°. ✳. ij. miſcentur.

Ad inflammationes vuluæ, Numenij peſſus.

OPtima autem aduerſus inflammationes vuluæ Numenij compoſitio eſt, quæ habet croci. p°. ✳. iij. cæræ. p°. ✳. j. butyri. p°. ✳. viij. adipis anſerinę. p°. ✳. xij. vitellos coctos duos, roſę minus cyatho.

Ad eijciendum è vulua infantem mortuum.

SI verò infans intus deceſſit, quo facilius eijciatur, malicoriũ ex aqua terendum, eo'que vtendum eſt.

Si mulier vitio locorum concidit, qua curatione vtendum ſit.

SI concidere vitio locorum mulier ſolet, cochleæ cum teſtis ſuis comburendæ, conterendæ'que, deinde his mel adijciendum eſt. Si non comprehendit, adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

De medicamentis quibus aridis vtimur. Caput. XXII.

Ad carnem ſupercreſcentem exedendam.

QUædam miſturæ medicamentorum ſunt, quibus aridis neque coactis vtimur: ſic vt inſpergamus, aut cum aliquo liquido miſta illinamus: quale eſt ad carnem ſupercreſcentem exedendam, quod habet ſquamæ, fuliginis thuris, ſingulorum. p°. ⚹. j. æruginis. p°. ⚹. ij. Hęc autem eadem cũ melle purgant vlcera, cũ cæra implent. Myſi quoq; & galla, ſi paribus portionibus miſceantur, corpus conſumunt: ea'que vel arida inſpergere licet, vel, excepta cadmia, illinere.

Ad putrem carnem continendam, ne vltra ſerpat, eam'que leniter exedendam plures compoſitiones.

PVtrem verò carnem continet, neq; vltra ſerpere patitur, & leniter exeſt, mel, vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel cũ oleæ folijs, antè ex vino decoctis. Itẽ ſertula Campana in mulſo cocta, deinde contrita: aut calx cum cærato, aut amaræ nuces cũ allio: ſic vt huius pars tertia ſit, paulúmq; his croci adijciatur. Aut quod habet ſpumæ argẽti. p°. ⚹. vj. cornu bubuli cõbuſti. p°. ⚹. xij. olei myrtei, & vini cyathos ternos. Aut quod ex his conſtat: floris punici mali, atramenti ſutorij, aloes, ſingulorum. p°. ⚹. ij. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum. p°. ⚹. iiij. gallæ. p°. ⚹. viij. ariſtolochiæ. p°. ⚹. x. Vehementius idem facit etiam adurendo auripigmentum cum chalcitide & nitro, aut calce, aut charta combuſta. Item ſal cũ aceto. Vel ea cõpoſitio quæ habet chalcitidis, capitulorum punici mali, aloes, ſingulorum. p°. ⚹. ij. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorũ. p°. ⚹. iiii. gallæ. p°. ⚹. viii. ariſtolochiæ. p°. ⚹. x. mellis, quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Vel cãtharides p°. ⚹. i. ſulphuris. p°. ⚹. i. lolii. p°. ⚹. iii. Quibus adiicit̃ picis liquidę quantum ſatis eſt: adiungẽdum mel chalcitis quoq; cum reſina, & ruta miſta, aut cum eadem reſina diphryges, aut vua taminia cum pice liquida. Idem verò poſſunt feces vini combuſtæ, & calcis, & nitri pares portiones: vel aluminis ſciſſilis'. p°. ⚹. xxxiii. thuris, ſandaracę, nitri, ſingulorũ. p°. ⚹. j. gallæ. p°. ⚹. viii. ariſtolochię. p°. ⚹. x. mellis quãtũ ſatis eſt.

Hieræ cõpoſitio.

EST etiam Hieræ compoſitio, quæ habet myrrhæ, chalcitidis, ſingulorum. p°. ⚹. ii. aloes, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. p°. ⚹. iiii. ariſtolochiæ, gallæ immaturæ, ſingulorum. p°. ⚹. viii. mali corii contriti. p°. ⚹. xx.

Iudæi compoſitio.

EST & Iudęi, in qua ſunt calcis partes duæ, nitri q̃ ruberrimi pars tertia: quæ vrina impuberis pueri cogũtur, donec ſtrigmẽti craſſitudo ſit. Sed ſubinde is locus, cui id illinit̃, madefaciẽdus eſt.

Iollæ compoſitio.

AT Iollas, chartæ combuſtæ, ſandaracæ, ſingulorum. p° ✱.j. calcis. p° ✱.ii. auripigmenti tantundem miſcebat.

Ad ſanguinis profluuia vel ex membrana cerebri, vel alijs locis: & ad cancrum, & ad inducendam cicatricem, & ad coercendā carnem creſcentem.

SI verò ex membrana, quæ ſuper cerebrum eſt, profluit ſanguis, vitellus combuſtus & cōtritus inſpergi debet. Si alio loco ſanguinis profluuium eſt, auripigmenti, ſquamæ ęris, ſingulorum. p° ✱.j. ſandaracæ. p° ✱.ii. marmoris cocti. p° ✱.iiii. inſpergi debēt. Eadem cācro quoq; obſiſtūt. Ad inducendam cicatricem: ſquamæ æris, thuris fuliginis, ſingulorum p° ✱.ii. calcis. p° ✱.iiii. Eadem increſcentem quoque carnem coercent.

Timęi compoſitio ad ignem ſacrum, vel cancrum.

TImęus autem ad ignem ſacrum vel ad cancrum his vtebatur: myrrhæ p° ✱.ii. thuris, atramenti ſutorii, ſingulorum. p° ✱.iii. ſandaracæ, auripigmenti, ſquamæ æris, ſingulorum. p° ✱.iiii. gallę. p° ✱.vi. cæruſſæ cōbuſtæ. p° ✱.viii. Eadē vel arida inſperſa, vel melle excepta idē pręſtāt.

Ad ſternutamenta excitanda.

STernutamenta verò vel albo veratro, vel ſtruthio coniecto in nares excitantur: vel his mixtis, piperis, veratri albi, ſingulorum. p° ✱.iii. caſtorei p° ✱.i. ſpumæ nitri. p° ✱.ii. ſtruthii. p° ✱.viii.

Gargarizationes quibus fieri debeant.

GArgarizationes autem aut leuandi cauſa fiūt, aut reprimēdi, aut euocādi. Leuāt: lac, cremor vel ptiſanæ, vel furfurum. Reprimit aqua, in qua vel lenticula, vel roſa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulæ decoctæ ſunt. Euocant: ſinapi, piper.

De antidotis, & quibus malis opitulentur. Caput. xxiii.

ANtidota rarò, ſed præcipuè interdum neceſſaria ſunt: quia grauiſſimis caſibus opitulantur. Ea rectè quidem dātur colliſis corporibus vel per ictus, vel vbi ex alto deciderunt: vel in viſcerū, laterum, faucium, interiorū'que partium doloribus. Maximè autem deſideranda ſunt aduerſus venena vel per morſus, vel per cibos, aut potiones noſtris corporibus inſerta.

Compoſitio Antidoti.

VNum eſt, quod habet lachrymæ papaueris. p° ✱. iii. acori, malobatri p° ✱.v. iridis Illiricæ, gummi, ſingulorū. p° ✱.ii. aneſi. p° ✱.iii. nardi Gallici, foliorum roſę aridorum, cardamomi, ſingulorum. p° ✱.iiii. petroſelini. p° ✱.iiii.iii. terfolii. p° ✱.v. caſiæ nigræ, ſilis, bdellii, balſami, ſeminis piperis albi, ſingulorum. p° ✱.iii. ſtyracis. p° ✱.v.iii. myrrhę, opoponacis, nardi Syri, thuris maſculi, hypociſtidis ſucci, ſingulorum. p° ✱.vi. caſtorei. p° ✱.vi. coſti, piperis albi, galbani, reſinæ terebinthinæ, croci, floris iuncirotundi, ſingulorum. p° ✱.vi.iii. dulcis radicis. p° ✱. viii.iii. Quæ melle vel paſſo excipiuntur.

Digitized by Google

Aliud antidotũ Ambroſia noĩatũ, quod Zopirus Ptolemęo regi cõpoſuit.

ALterum quod Zopirus regi Ptolemæo dicitur compoſuiſſe, atque Ambroſiam nominaſſe, ex his conſtat: Coſti, thuris maſculi, ſingulorum. p°.✱.v. piperis albi. p°.✱.iii. floris iunci rotundi. p°.✱.ii. cynnamomi. p°.✱.iii. caſiæ nigrę. p°.✱.iiii. croci Cilicij. p°.✱.iiii.iij. myrrhę quã ſtacten nominat. p°.✱.v. nardi Indici. p°.✱.viii. Quę ſingula contrita, melle cocto excipiũtur. Deinde vbi vtendum eſt, id quod Aegyptię fabę magnitudinem impleat in potione vini diluitur.

Antidotum Mithridatis.

NObiliſſimum autem eſt Mithridatis, quod cotidie ſumendo, rex ille dicitur aduerſus venenorum pericula tutum corpus ſuum reddidiſſe. In quo hæc ſunt: coſti. p°.✱.iii. acori. p°.✱.v. hyperici, cumini, ſagapeni, acaciæ ſucci, iridis Illiricę, cardamomi, ſingulorũ. p°.✱.ii. aneſi. p°.✱.iii. nardi gallici, gentianæ radicis, aridorum roſæ foliorum, ſingulorum. p°.✱.iiii. papaueris lachrymæ, petroſelini, ſingulorum. p°.✱.iiii.iii. caſiæ, ſilis, lolii, piperis longi, ſingulorum. p°.✱.vi. ſtyracis. p°.✱.iii. caſtorei, thuris, hypociſtidis ſucci, myrrhæ, opoponacis, ſingulorum. p°.✱.vi. malobathri folii. p°.✱.vi. floris iunci rotundi, reſinę terebinthinæ, galbani, dauci cretici ſeminis, ſingulorum. p°.✱.v.iii. nardi, opobalſami, ſingulorum. p°.✱.vi.iii. thlapſis. p°.✱.v.xxxiii. radicis ponticæ. p°.✱.vii. croci, zinziberis, cynnamomi, ſingulorum. p°.✱.viii.iii. Hæc contrita melle excipiuntur, & aduerſus venenum, quod magnitudinem nucis Græcæ impleat, ex vino datur. In cæteris autẽ affectibus corporis pro modo eorũ, vel quod Aegyptiæ fabæ, vel quod erui magnitudinem impleat, ſatis eſt.

De Acopis. Caput. XXIIII.

Acopum neruis vtile.

ACopa quoq; vtilia neruis ſunt. Quale eſt quod habet floris iunci rotũdi. p°.✱.ii.xxii. coſti, iunci quadrati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, ſingulorum. p°.✱.iiii.ii. myrrhæ, æris combuſti, ſingulorum. p°.✱.vij. iridis Illiricæ, cæræ, ſingulorum. p°.✱.iiii. alexandrini calami. iunci rotũdi, aſpalathi, xylobalſami, ſingulorum. p°.✱.xviii. ſeui. p°.✱.i. vnguenti irini cyathum.

Acopum Elæodes neruis vtile.

ALterum quod ἐλαιώδεις vocant, hoc modo fit: cęræ. p°.✱.ij. olei tantundem, reſinæ terebinthinæ ad nucis iuglandis magnitudinem ſimul incoquũtur: deinde infuſa in mortario terũtur, inſtillatúrque ſubinde quàm optimi mellis acetabulum, tum irini vnguenti, & roſæ terni cyathi.

Enchriſta ad vlcera purganda & implenda.

Εγχριστα autẽ Græci vocant liquida quæ illinũtur. Quale eſt quod fit ad vlcera purganda, & implenda: maximè inter neruos, paribus portionibus inter ſe miſtis, butyri, medullę vitulinę, adipis anſerinę, cærę, mellis, reſinæ terebinthinæ, roſæ, olei cilicini. Quæ ſeparatim omnia liquantur,

deinde

deinde liquida miſcentur, & tum ſimul teruntur. Et hoc quidem magis purgat, magis verò emollit, ſi pro roſa cyprus infunditur.

Ad ſacrum ignem.

AD ſacrum ignem ſpumæ argenti. p. ⚹. vi. cornu bubuli combuſti. p. ⚹. ii. conteruntur, adiicitúrque inuicem vinum, & id quod ſpecialiter ſil vocatur, & myrteum, donec vtriuſque terni cyathi conficiantur.

De catapotijs. Caput. XXV.

Catapotium ad ſomnum accerſendum, & leuationem doloris, & ſimul ad coquendum.

CAtapotia quoq; multa ſunt, varijs que de cauſis fiunt. ἀνώδυνα vocant, quæ ſomno dolorem leuāt. Quibus vti, niſi nimia neceſſitas vrget, alienum eſt. Sunt enim ex vehementibus medicamentis & ſtomacho alienis. Poteſt tamen etiam ad concoquendum, quod habet papaueris lachrymæ, galbani, ſingulorum. p. ⚹. i. myrrhæ, caſtorei, piperis, ſingulorum. p. ⚹. ij. Ex quibus quod erui magnitudinem habet, ſatis eſt deuoraſſe.

Catopotium valentius, ad ſomnum.

AIterum ſtomacho peius, ad ſomnum valentius ex his fit, mandragoræ p. ⚹. iii. apij ſeminis, itē hyoſcyami ſeminis, ſingulorū. p. ⚹. iiij. Quę ex vino teruntur. Vinum autem eiuſdem magnitudinis, quæ ſuprà poſita eſt, abundè eſt ſumpſiſſe.

Catapotium ad plurimos dolores per ſomnum leniendos.

SIue autem capitis dolores, ſiue vlcera, ſiue lippitudo, ſiue dentes, ſiue ſpiritus difficultas, ſiue inteſtinorum tormenta, ſiue inflammatio vuluę eſt, ſiue coxa, ſiue iecur, aut lienis, aut latus torquet, ſiue vitio locorum aliqua prolabitur, & obmuteſcit, occurrit dolori per quietem eiuſmodi catapotiū: Silis, acori, rutæ ſylueſtris ſeminis, ſingulorū. p. ⚹. i. caſtorei, cinnamomi, ſingulorum. p. ⚹. ii. papaueris lachrymæ, panacis, radicis mandragoræ, malorum aridorum, iunci rotundi floris, ſingulorum. p. ⚹. ij. piperis grana. lvj. Hæc per ſe contrita, rurſus inſtillato ſubinde paſſo, ſimul omnia teruntur, donec craſſitudo ſordium fiat. Ex eo paulū aut deuoratur, aut aqua diluitur, & potui datur.

Catapotium aliud ad multa valens.

QVinetiam ſylueſtris papaueris, cum iam ad excipiendam lachrymam maturum eſt, manipulus qui manu comprehēdi poteſt, *in* vas demittitur: & ſuperinfunditur aqua, quæ id contegat, atque ita coquitur. Vbi iā bene manipulus is coctus eſt, ibidem expreſſus proiicitur: & cū eo humore, paſſi pari menſura miſcetur: inferuétq; donec craſſitudinem ſordiū habeat. Cum infrixit, catopotia ex eo fiūt, ad noſtrę fabę magnitudinem, habéntque vſum multiplicem. Nam & ſomnum faciunt vel per ſe aſſumpta, vel ex aqua data: & aurium dolores leuant, adiectis exiguo modo rutę ſucco, ac paſſi. Et tormina ſupprimūt ex vino liquata, & inflammationē vul=

uæ coercent mixta cȩrato ex roſa facto, cum paulum his croci quoque acceſſit: & ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

Catapotium ad inducendum ſomnum, quod vulua dolens prohibuit.

ITem ſi vulua dolens ſomnum prohibuit, croci. p°. ⚹. ii. aneſi, myrrhȩ, ſingulorum. p°. ⚹. i. papaueris lachrymæ. p°. ⚹. iiii. cicutæ ſeminis. p°. ⚹. viii. miſcentur, excipiunturq; vino vetere: & quod lupini magnitudinē habet, in tribus cyathis aquæ diluitur. Id tamen in febre periculoſe datur.

Ad iecur ſanandum.

AD ſanandum iecur, nitri. p°. ⚹. iii. croci, myrrhȩ, nardi Gallici, ſingulorum. p°. ⚹. i. melle excipiuntur, datur'que quod Aegiptiȩ fabȩ magnitudinem habeat.

Ad finiendos dolores lateris.

AD lateris dolores finiendos, piperis, ariſtolochiæ, myrrhæ pares portiones.

Ad thoracis dolores finiendos.

AD thoracis, nardi. p°. ⚹. i. thuris, caſiæ, ſingulorum. p°. ⚹. iii. myrrhȩ, cinnamomi, ſingulorum. p°. ⚹. vi. croci. p°. ⚹. viii. reſinæ terebinthinȩ quadrans, mellis heminȩ tres.

Catapotium Athenionis ad tuſſim.

AD tuſſim Athenionis: myrrhæ, piperis, ſingulorum. p°. ⚹. i. caſtorei, papaueris lachrymæ, ſingulorum. p°. ⚹. i. Quæ ſeparatim cōtuſa, poſtea iunguntur, & ad magnitudinem fabæ noſtræ bina catipotia mane, bina noctu dormituro dantur.

Catapotium Heraclidis Tarentini ad tuſſim, & ſomnum.

SI tuſſis ſomnum prohibet, ad vtrun'q; Heraclidis Tarentini, croci. p°. ⚹. i. cynnamomi, caſtorei, papaueris lachrymæ, ſingulorum. p°. ⚹. i. myrrhæ, piperis longi, coſti, galbani, ſingulorum. p°. ⚹. iii.

Catapotium ad purganda vlcera in faucibus tuſſientibus.

QVòd ſi purganda ſunt vlcera in faucibus tuſſiētibus, panacis, myrrhȩ, reſinȩ terebithinȩ, ſingulorū. p°. ⚹. v. galbani. p°. ⚹. iij. hyſſopi. p°. ⚹. iii. conterenda ſunt, hiſque hemina mellis adiicieda, & quod digito excipi poteſt, deuorandum eſt.

Colicæ Caſſii Medici.

Colicȩ verò Caſſii ex his conſtat, croci, aniſi, caſtorei, ſingulorum. p°. ⚹. iii. petroſelini. p°. ⚹. iiii. piperis & longi & rotundi, ſingulorum. p°. ⚹. v. papaueris lachrymæ, iunci rotūdi, myrrhæ, nardi, ſingulorum. p°. ⚹. vj. Quȩ melle excipiuntur. Id autē & deuorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

Ad infantem mortuum, aut ſecundas expellendas.

INfantem verò mortuum, aut ſecūdas, expellit aquæ potio, cui ſalis ammoniaci. p°. ⚹. i. aut cui dictami Cretici. p°. ⚹. i. adiectum eſt.

Loborantibus ex partu quid dari debeat.

EX partu laborantibus eriſimum ex vino tepido ieiunẽ dari debet.

Ad adiuuandam vocem.

VOcem adiuuat thuris.p°.✳.i.in duobus cyathis vini datum.

Aduerſus difficultatem vrinæ.

ADuerſus vrinæ difficultatem:piperis longi,caſtorei,myrrhæ,galbani, papaueris lachrymę, croci,coſti, vnciæ ſingulæ: ſtyracis,reſinæ terebinthinæ.p°. ſextantes:mel,abſinthij cyathus.Ex quibus ad magnitudinẽ fabæ Aegyptiæ & manè,& cœnato dari debet.

Arteriaces compoſitio quomodo fiat.

ARteriace verò hoc modo fit:caſiæ,iridis,cinnamomi,nardi, myrrhę, thuris,ſingulorum.p°.✳.i.croci.p°.✳. i. piperis grana.xxx. ex paſſi tribus ſextariis decoquuntur: donec mellis craſſitudo his fiat. Aut croci, myrrhæ,thuris,ſingulorum.p°.✳.i.coniiciuntur in paſſi eundem modũ, eodẽ q;modo decoquũtur. Aut eiuſdẽ paſſi heminæ tres vſq; eò coquunt̃, donec extracta inde gutta indureſcat, & adiicitur tritæ caſiæ.p°.✳.i.

De quique generibus noxarum corporis,& primò de vulneribus quæ maximè per tela inferuntur. Caput vigeſimumſextum.

CVm facultates medicamentorum propoſuerim,genera,in quibus noxa corpori eſt,proponam. Ea quinque ſunt. Cum quid extrinſecus læſit: vt in vulneribus. Cum quid intra ſeipſum corruptum eſt:vt in cancro.Cũ quid innatum eſt:vt in veſica calculus.Cum quid increuit:vt vena quæ intumeſcens in varicem conuertitur. Cum quid deeſt: vt cum curta pars aliqua eſt.Ex his alia ſunt,in quibus plus medicamẽta:alia,in quibus plus manus proficit.Ergo dilatis his,quę pręcipuè ſcalpellum & manum poſtulãt, nunc de his dicam,quæ maximè medicamentis egent. Diuidã autem hanc quoque curandi partem ſicut priorem. Et antè dicam, quæ in quamlibet partem corporis incidunt.Tum de his,quæ certas parteis infeſtant.Incipiã à vulneribus.In his autem ante omnia ſcire medicus debet,quæ inſanabilia ſint,quæ difficilem curationem habeant,quæ promptiorem. Eſt enim prudentis hominis primùm eum qui ſeruari non poteſt,non attingere:nec ſubire ſpeciem eius vt occiſi, quem ſors ipſius peremit. Deinde vbi grauis metus ſine certa tamen deſperatione eſt,indicare neceſſariis periclitantis in difficili rem eſſe:ne ſi victa ars malo fuerit,vel ignoraſſe,vel fefelliſſe ſe videatur.Sed vt hæc prudenti viro conueniunt,ſic rurſus hiſtrionis eſt:paruam rem attollere,quò plus præſtitiſſe videatur. Obligarique æquum eſt confeſſione promptæ rei:quò curioſius etiam circunſpiciat,ne quod per ſe exiguum eſt,maius curãtis negligentia fiat.

Quæ vulnera inſanabilia ſint.

SEruari non poteſt,cui baſis cerebri,cui cor, cui ſtomachus, cui iecinoris portæ, cui in ſpina medulla percuſſa eſt:cuiq; aut pulmo medius, aut ie/

iunũ, aut tenuius inteſtinũ, aut ventriculus, aut renes vulnerati ſunt: cuive circa fauces grandes venæ, vel arteriæ pręciſæ ſunt.

Quæ vulnera difficilem curationem habeant.

VIx aũt ad ſanitatem perueniunt, quibus vlla parte pulmo, aut iecinoris craſſum, aut membrana quæ continet cerebrum, aut lienis, aut vulua, aut veſica, aut vllum inteſtinum, aut ſeptum tranſuerſum vulneratum eſt. Hi quoque in præcipiti ſunt, in quibus vſque ad grandes, intus'que conditas venas in alis vel poplitibus mucro deſcendit. Periculoſa etiam vulnera ſunt, vbicunque venæ maiores ſunt: quoniam exhaurire hominem profuſione ſanguinis poſſunt. Id'q; euenit non in alis tantum, atque poplitibus: ſed etiam in his venis, quę ad anum, teſticulos'que perueniunt. Præter hæc malum vulnus eſt, quodcunque in alis, vel fœminibus, vel inanibus locis, vel in articuls, vel inter digitos eſt. Item quodcunque, muſculum, aut neruum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem lęſit.

Quæ vulnera tutiorem habeant curationem.

TVtiſſimum omnium quod in carne eſt: & hæc quidem loco vel peiora, vel meliora ſunt. Modo verò periculum facit, quodcũq; magnum eſt.

Obſeruationes quędam & ętatis, & corporis, & vitæ, & temporis in vulneribus.

ALiquid etiam in vulneris genere, figura'q; eſt. Nam peius eſt quod etiã colliſum, quàm quod tãtum diſciſſum eſt: adeo vt acuto quoq;, quàm retuſo telo vulnerari commodius ſit. Peius etiam vulnus eſt, ex quo aliquid exciſum eſt, ex quo've caro alia parte abſciſſa, alia dependet. Peſſima'q; plaga in orbem eſt: tutiſſima quæ lineæ modo recta eſt. Quò deinde propius huic, illive figurę vulnus eſt, eò vel deterius, vel tolerabilius eſt. Quin etiã confert aliquid & ætas, & corpus, & vitę propoſitum, & anni tempus: quia facilius ſaneſcit puer vel adoleſcẽs, q̃ ſenior: valens, q̃ infirmus: neq; nimis tenuis neq; nimis plenus, q̃ ſi alterum ex his eſt: integri habitus, quàm corrupti: exercitatus, quàm iners: ſobrius & temperans, quàm vino venerique deditus. Oportuniſſimúmq; curationi tempus vernum eſt: aut certè neque feruens, neq; frigidum: ſi quidem vulnera & nimius calor, & nimium frigus infeſtant: maximè tamẽ horum varietas, ideo'q; pernicioſiſſmus autũnus eſt. Sed pleraque ex vulneribus oculis ſubiecta ſunt: quorũdã ipſæ ſedes indices ſunt, quas alio loco demonſtrauimus, cum poſitus interiorum partium oſtẽdimus. Veruntamen quia quædam vicina ſunt, intereſt quoque vulnus in ſumma parte ſit, an penitus penetrauerit: neceſſarium eſt notas ſubiicere, per quas quid intus actum ſit ſcire poſſimus: & ex quibus vel ſpes, vel deſperatio oritur.

Signa percuſſi cordis.

IGitur corde percuſſo, ſanguis multus fertur, venæ langueſcunt, color pallidiſſimus, ſudores frigidi, malique odoris tãquam in rotato corpore oriuntur;

untur:extremiſque partibus frigidis,matura mors ſequitur.

Signa pulmonis icti.

PVlmone icto,ſpirandi difficultas eſt: ſanguis ex ore ſpumans, ex plaga ruber,ſimulq; etiam ſpiritus cum ſono fertur: in vulnus inclinari iuuat: quidam ſine ratione conſurgunt. Multi ſi in ipſum vulnus inclinati ſunt, loquuntur:ſi in aliam partem, obmuteſcunt.

Signa iecinoris vulnerati.

IEcinoris autem vulnerati notæ ſunt:multus ſub dextra parte præcordiorum profuſus ſanguis:ad ſpinam reducta præcordia:in ventrem cubandi dulcedo:punctiones,doloréſque vſque ad iugulum,iunctū'q; ei latus ſcapularum,os intentum.Quibus nõnunquam etiam bilioſus vomitus accedit.

Signa percuſſorum renum.

REnibus verò percuſſis,dolor ad inguina teſticulo'ſque deſcendit:difficulter vrina redditur,ea'que aut eſt cruenta,aut cruor fertur.

Signa vulnerati lienis.

AT liene icto,ſanguis niger à ſiniſtra parte prorumpit: pręcordia cū vẽtriculo ab eadem parte indureſcunt:ſitis ingens oritur:dolor ad iugulum,ſicut iecinore vulnerato venit.

Signa percuſſæ vuluæ.

AT cum vulua percuſſa eſt,dolor inguinibus,& coxis,& femoribus eſt. Sãguinis pars per vulnus,pars per naturale deſcendit:vomitus bilis inſequitur.Quædam obmuteſcunt: quędam mente labuntur: quædam ſui compotes,neruorum,oculorúmque dolore vrgeri ſe confitentur: morientéſq; tandem,quæ corde vulnerato patiuntur.

Signa percuſſi cerebri,vel membranæ eius.

SIn cerebrū,membrana've eius vulnus accepit,ſanguis per nares,quibuſdam etiā per aures exit:feréque bilis vomitus inſequitur. Quorundam ſenſus obtundūtur,appellatiq; ignorant. Quorundā trux vultus eſt: quorundam oculi quaſi reſoluti, huc atque illuc mouentur. Feréque tertio,vel quinto die deliriū accedit. Multorum etiam nerui diſtendūtur. Ante mortem autem plerique faſcias,quibus caput deligatum eſt,lacerant: ac nudū vulnus frigori obijciunt.

Signa percuſſi ſtomachi.

VBi ſtomachus autem percuſſus eſt, ſingultus,& bilis vomitus iſequitur.Si quid cibi vel potionis aſſumptum eſt,id redditur cito:venarum motus elãgueſcūt:ſudores tenues oriunt̄,per quos extremę ꝑtes frigeſcūt.

Signa ieiuni inteſtini,& ventriculi vulnerati,& aliorū inteſtinorum.

COmmunes verò ieiuni inteſtini, & ventriculi vulnerati notæ ſunt. Nā cibus,& potio per vulnus exeunt:præcordia indureſcunt. Nonnunquā bilis per os redditur. Inteſtino tantum ſedes inferior eſt. Cætera inteſtina icta vel ſtercus,vel odorem eius exhibent.

Signa percuſſæ medullæ,quæ in ſpina eſt.

Medulla

MEdulla verò quæ in ſpina eſt diſcuſſa, nerui reſoluuntur, aut diſtenduntur, ſenſus intercidit: interpoſito tempore aliquo, ſine volūtate inferiores partes vel ſemen, vel vrinam, vel etiam ſtercus excernunt.

Signa ſepti tranſuerſi percuſſi.

AT ſi ſeptum tranſuerſum percuſſum eſt, præcordia ſurſum cōtrahuntur, ſpina dolet, ſpiritus rarus eſt, ſanguis ſpumans fertur.

Signa veſicæ vulneratæ.

VEſica verò vulnerata, dolent inguina. Quod ſuper pubē eſt, intēditur: pro vrina ſanguis, aut ex ipſo vulnere vrina deſcendit: ſtomachus afficitur. Itaque aut bilem vomūt, aut ſingultiunt: frigus, & ex eo mors ſequitur

De ſanguine, & ſanie, & pure, & eorum ſpeciebus: quandoque meliora, deteriora ve ſint.

HIs cognitis, etiam nūc quædam alia noſcenda ſunt, ad omnia vulnera vlceraque, de quibus dicturi ſumus, pertinentia. Ex his autem erit ſanguis, ſanies, pus. Sanguis ōnibus notus eſt. Sanies eſt tenuior hoc, variè craſſa, & glutinoſa, & colorata. Pus craſſiſſimū, albidiſſimúmque, glutinoſius & ſanguine, & ſanie. Exit autem ſanguis ex vulnere recēti, aut iā ſaneſcente. Sanies eſt inter vtrunq; tempus. Pus ex vlcere iam ad ſanitatē ſpectāte. Rurſus & ſanies, & pus, quaſdam ſpecies Græcis nominibus diſtinctas habent. Eſt enim quædam ſanies, quæ vel ἰχὼρ, vel μελικηρία nominatur. Eſt pus, quod ἐλαιώδης adpellatur. ἰχὼς tenuis, ſubalbidus ex malo vlcere exit, maximéque vbi neruo læſo inflammatio ſecuta eſt. Μελικηρία craſſior, & glutinoſior, ſubalbida, mellíque albo ſubſimilis fertur. Hæc quoque ex malis vlceribus, vbi nerui circa articulos læſi ſunt, & inter hęc loca maximè ex genibus. ἐλαιώδης tenue, ſubalbidū, quaſi vnctū colore, atq; pinguitudine, oleo albo non diſſimile, adparet in magnis vlceribus ſaneſcentibus. Malus autem eſt ſanguis nimium aut tenuis, aut craſſus: colore vel liuidus, vel niger: aut pituita miſtus, aut varius. Optimus calidus, rubēs, modicè craſſus, non glutinoſus. Itaque protinus eius vulneris expedita magis curatio eſt, ex quo ſanguis bonus fluxit. Itémque poſtea ſpes in his maior eſt, ex quibus melioris generis quęque proueniunt, Sanies igitur mala eſt, multa, nimis tenuis, liuida: aut pallida, aut nigra, aut glutinoſa, aut mali odoris: aut quæ & ipſum vlcus, & iunctam ei cutem erodit. Melior non multa, modicè craſſa, ſubrubicunda, aut ſubalbida. ἰχὼς autem peior eſt multus, craſſus, ſubliuidus, aut ſubpallidus, glutinoſus, ater, calidus, mali odoris. Tolerabilior eſt ſubalbidus, qui cætera omnia contraria prioribus habet. Meliceria autem mala eſt, multa, & percraſſa: melior quę & tenuior, & minus copioſa eſt. Pus inter hæc optimum eſt. Sed id quoque peius eſt, multum, tenue, dilutum: magiſque ſi ab initio tale eſt. Itémquę ſi colore ſero ſimile, ſi pallidum, ſi liuidum, ſi feculentum eſt. Præter hæc ſi malè olet, niſi tamen

locus

locus hunc odorem excitat. Melius eſt, quò minus eſt, quò craſſius, quò albidius. Itémque ſi leue ęſt, ſi nihil olet, ſi æquale eſt: modo tamē conuenire & magnitudini vulneris, & tempori debet. Nam plus ex maiore, plus nōdū ſolutis inflāmationibus naturaliter fertur. Elęodes quoq; peius eſt multū, & parū pingue: quò minus etiā, quóq; idipſum pinguius, eò melius eſt.

Curatio aduerſus profuſionem ſanguinis in vulneribus.

QVibus exploratis, vbi aliquis ictus eſt, qui ſeruari poteſt, protin9 proſpicienda duo ſunt: ne ſanguinis profuſio, néve inflammatio interimat. Si profuſionem timemus, quod ex ſede vulneris, & magnitudine eius, & ex impetu ruentis ſanguinis intelligi poteſt, ſiccis linamentis vulnus implendum eſt: ſupráque imponenda ſpongia, ex aqua frigida expreſſa, ac manu ſupèr comprimenda. Si parum ſic ſanguis conquieſcit, ſæpius linamēta mutanda ſunt. Et ſi ſicca parum valent, aceto madefacienda ſunt. Id vehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt. Ideóque quidā id vulneri infundunt. Sed alius rurſus metus ſubeſt: ne nimis valenter ibi retenta materia magnam inflammationem poſtea moueat. Quæ res efficit vt neque rodētibus medicamentis, neq; adurentibus, & ob id ipſum inducētibus cruſtā, ſit vtēdum: quanuis pleráque ex his ſanguinem ſupprimunt. Sed ſi ſemel, ad ea decurritur potius, quę mitius idem efficiunt. Quòd ſi illa quoq; profluuio vincūtur, venæ quę ſanguinem fundunt apprehendendæ: circáque id quod ictum eſt, duobus locis deligandæ, intercidendǽque ſunt: vt & in ſe ipſæ coeant, & nihilominus ora præcluſa habeant. Vbi ne id quidem res patitur, poſſunt ferro cādenti aduri. Sed etiam ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco, quo neq; neruus, neque muſculus eſt: vtputa in fronte, vel ſuperiore capitis parte, commodiſſimum tamen eſt cucurbitulam admouere à diuerſa parte: vt illuc ſanguinis curſus reuocetur.

Curationes aduerſus vulnerum inflammationem.

ET aduerſus profuſionem quidem in his auxiliū eſt. Aduerſus inflammationem aūt, in ipſo ſanguinis curſu. Ea timeri poteſt, vbi læſum eſt vel os, vel neruus, vel cartilago, vel muſculus: aut vbi parum ſanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, ſanguinem maturè ſupprimere nō oportebit, ſed pati fluere, dum tutum erit: adeò vt ſi parum fluxiſſe videbitur, mitti quoq; ex brachio debeat: vtiq; ſi corpus iuuenile, & robuſtū, & exercitatum eſt: multóq; magis, ſi id vulnus ebrietas præceſſit. Quòd ſi muſculus læſus videbitur, præcidendus erit. Nam percuſſus, mortiferus eſt: præciſus, ſanitatem recipit.

De glutinatione vulnerum.

SAnguine autem vel ſuppreſſo (ſi minus erumpit) vel exhauſto (ſi per ſe parum fluxit) longè optimum eſt vulnus glutinari. Poteſt autem id vel quod in cute, vel etiam in carne eſt, ſi nihil ei pręterea

terea mali accedit. Poteſt caro alia parte dependens, alia inhærens: ſi tamē
etiamnum integra eſt, & coniunctione corporis fouetur. In his verò quæ
glutinantur duplex curatio eſt. Nā ſi plaga in molli parte eſt, ſui debet: ma
ximéque ſi diſciſſa auris ima eſt, vel imus naſus, vel frōs, vel bucca, vel pal=
pebra, vel labrum: vel circa guttur cutis, vel venter. Si verò in carne vulnus
eſt, hiat que, neq; in vnum orę facilè attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt:
īponēdæ verò fibulę ſunt (ἀγκτῆρας Gręci nominãt) quę oras, paulū tamē,
cōtrahunt, quò minus lata poſtea cicatrix ſit. Ex his autem colligi poteſt,
id quoq; quod alia parte dependens, alia inhærebit (ſi alienatum adhuc nō
eſt) futurā, an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ātè debet imponi, quàm
intus vulnus purgatum eſt: ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id
enim & in pus vertitur, & inflammationē mouet, & glutinari vulnus pro/
hibet. Ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditū
eſt, inibi relinquendum eſt: nam id quoq; inflammat. Comprehendi verò
ſutura vel fibula non cutem tantum, ſed aliquid etiam ex carne, vbi ſuberit
hęc, oportebit: quò valentius hæreat, neq; cutem abrumpat. Vtraque opti=
ma eſt ex acia molli non nimis torta, quò mitius corpori inſidat. Vtraque
neque nimis rara, neq; nimis crebra iniijcienda eſt. Si nimis rara eſt, non con
tinet. Si nimis crebra eſt, vehementer afficit: quia quò ſæpius acus corpus
tranſiuit, quo'que plura loca iniectum vinculum mordet, eò maiores in/
flammationes oriūtur, magisque æſtate. Neutra etiam vim vllam deſide/
rat: ſed eatenus vtilis eſt, qua cutis ducentem quaſi ſua ſponte ſubſequitur.
Ferè tamen fibulæ latius vulnus eſſe patiuntur. Sutura oras iungit, quæ ne
ipſę quidem inter ſe contingere ex toto debēt: vt ſi quid intus humoris con=
creuerit, ſit qua emanet. Si quod vulnus neutrum horum recipit, id tamen
purgari debet: deinde omni vulneri primò imponenda eſt ſpongia ex aceto
expreſſa: ſi ſuſtinere aliquis aceti vim non poteſt, vino vtendum eſt. Leuis
plaga iuuatur etiam, ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur. Sed
ea quocunque modo impoſita, dum madet, prodeſt. Itaque vt inhæreſcat,
non eſt committendum. Licétq; ſine peregrinis, & cōquiſitis, & compoſi=
tis medicamentis vulnus curare. Sed ſi quis huic parū confidit, imponere
medicamentum debet, quod ſine ſeuo compoſitum ſit ex his, quæ cruentis
vulneribus apta eſſe propoſui. Maximéq;, ſi caro eſt, barbarum: ſi nerui vel
cartilago, vel aliquid ex eminentibus, quales aures, vel labra ſunt, Polybij
ſphragidem. Alexandrinum quoque viride neruis idoneum eſt, eminenti/
búſque partibus ea, quam Gręci ἑξάπτυσσω vocant. Solet etiam colliſo corpore
exigua parte findi cutis. Quod vbi incidit, non alienum eſt ſcalpello latius
aperire: niſi mu ſculi neruique iuxtà ſint, quos incidi non expedit. Vbi ſatis
diductum eſt, medicamentum imponendum eſt. At ſi id quod colliſum
eſt, quamuis parum diductum eſt, latius tamen aperiri propter neruos,
aut

aut muſculos non licet, adhibenda ſunt ea, quæ humorẽ leniter extrahant, præcipuéque ex his id, quod rhypodes vocari propoſui. Non alienũ eſt, etiã vbicunque vulnus graue eſt impoſitum, quò id iuuetur, inſuper circundare lanam ſuccidã ex aceto, & oleo. Vel cataplaſma, ſi mollis is locus eſt, quod leniter reprimat. Si neruoſus aut muſculoſus, quod emolliat.

Quo modo vulnus ligari conueniat.

FAſcia verò ad vulnus deligandum lintea aptiſſima eſt, ea'que lata eſſe debet, vt ſemel iniecta non vulnus tantum, ſed paulũ vtrinq; etiã oras eius cõprehendat. Si ab altera parte caro magis receſſit, ea melius attrahit. Si ęquè ab vtraq;, trãſuerſa cõprehẽdere oras debet: aut ſi id vulneris ratio non patitur, media primũ inijcienda eſt, & tum in vtrãque partem ducatur. Sic autem deligãda eſt, vt & contineat, neque aſtringat. Quod non continetur, elabitur. Quod nimis aſtrictum eſt, cancro periclitatur. Hyeme ſæpius faſcia circuire debet: æſtate quoties neceſſe eſt: tum extrema pars eius inferioribus acu aſſuenda eſt. Nam nodus vlcus lędit, niſi tamen longẽ eſt. Illo neminem decipi decet, vt propriam viſcerum curationem requirat: de quibus ſuprà poſui. Nam plaga ipſa curãda extriſecus vel ſutura, vel alio medicinæ genere eſt. In viſceribus nihil mouendũ eſt, niſi aut ſi quid ex iecinore, aut liene, aut pulmone dũtaxat extremo dependeat, pręcidatur. Alioquin vulnus interius ea victus ratio, ea'que medicamenta ſanabunt, quæ cuique viſceri conuenire ſuperiore libro propoſui.

De ratione victus & notis vulnerum, curationibus'que eorum.

HIs ita primò die ordinatis homo in lecto collocandus eſt, is'que ſi graue vulnus eſt, abſtinere quantum vires patiuntur ante inflammationem à cibo debet: bibere donec ſitim finiat aquam calidam: vel ſi æſtas eſt, neque febris neque dolor eſt, etiam frigidam. Adeo tamen nihil perpetuum eſt. Sed ſemper pro viribus corporis æſtimandum: vt imbecillitas etiam cibum protinus facere neceſſarium poſſit, tenuem ſcilicet & exiguum, qui tãtum ſuſtineat. Multiq; etiam ex profluuio ſanguinis intermorientes, ante vllam curationem vino reficiendi ſunt: quod alioqui inimiciſſimum vulneri eſt. Nimis verò ĩtumeſcere vulnus, periculoſum: nihil intumeſcere, periculoſiſſimum eſt. Illud indicium eſt magnæ inflammationis: hoc emortui corporis. Protinúsq; ſi mens homini conſiſtit: ſi nulla febris acceſſit, ſcire licet, maturè vulnus ſanum fore. Ac ne febris quidẽ terrere debet, ſi in magno vulnere, dum inflammatio eſt, ꝑmanet. Illa pernitioſa eſt, quæ vel leui vulneri ſuperuenit, vel vltra tempus inflammationis durat, vel delirium mouet: vel ſi neruorum rigor, aut diſtentio, quæ ex vulnere orta eſt, eam non finit. Vomitus quoque bilioſus non voluntarius, vel protinus vt percuſſus eſt aliquis, vel dum inflammatio manet, malum ſignum eſt: in his duntaxat, quorum vel nerui, vel etiã neruoſi loci vulne-

Digitized by Google

rati ſunt. Sponte tamen vomere non alienũ eſt: præcipuè his, quibus in cõſuetudine fuit: ſed neque protinus poſt cibum, neque iam inflammatione orta: neque cum in ſuperioribus partibus plaga eſt. Biduo ſic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergenda'que ſanies ex aqua frigida eſt, eadẽ'q; rurſus inijcienda ſunt. Quinto iam die, quãta inflammatio futura eſt ſe oſtendit. Quo die rurſus detecto vulnere conſiderãdus color eſt. Quòd ſi liuidus, aut pallidus, aut varius, aut niger eſt, ſcire licet malum vulnus eſſe. Id'q; quandocunq; animaduerſum eſt, terrere nos poteſt. Albũ, aut rubicundum eſſe vlcus, commodiſſimum eſt. Item cutis dura, craſſa, dolẽs, periculum oſtendit. Bona ſigna ſunt vbi hæc ſine dolore tenuis, & mollis eſt. Sed ſi glutinatur vulnus, aut leuiter ĩtumuit, eadẽ ſunt ĩponẽda, quę primò fuerunt. Si grauis inflammatio eſt, neq; glutinandi ſpes eſt, ea'q; pus moueant, aquę quoque calidę neceſſarius vſus eſt: vt & materiam digerat, & duritiem emolliat, & pus citet. Ea ſic temperanda eſt, vt & manu contingenti iocunda ſit: vſq; eò adhibẽda donec aliquid ex tumore minuiſſe, colorẽ'que vlceri magis naturalem reddidiſſe videatur: maximéque, ſi grãde vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis, rhypodes. Poſt id fomentũ, ſi lata plaga non patet, imponi protinus emplaſtrũ debet: &, ſi latius hiat, illud emplaſtrum liquari ex irino vnguẽto oportet, eo'q; illita linamenta diſponi per plagam: deinde emplaſtrum ſuprà dari, & ſuper id ſuccidã lanam: minúsq; etiam, quàm primò, faſcię aſtrigẽdę ſunt.

Curationes propriè articulorum.

PRopriè quędam in articulis viſenda ſunt, in quibus ſi præciſi nerui ſunt, qui continebant, debilitas eius partis ſequitur. Si id dubiũ eſt, & ex acuto telo plaga eſt, ea tranſuerſa commodior eſt. Si ex retuſo & graui eſt, nullum in figura diſcrimen eſt. At viſendum eſt, pus ſupra articulum, an infra naſcatur. Si ſub eo naſcitur, album'que & craſſum diu fertur, neruum præciſum eſſe credibile eſt. Magis quoque, maiores dolores inflammationes'que quò maturius excitatæ ſunt. Quàmuis autem non abſciſſus neruus eſt, tamen ſi circà tumor durus diu permanet, neceſſe eſt & diuturnum vlcus eſſe, & ſano quoque eo tumorem permanere: futurum'q; eſt, vt tardè membrum id extendatur vel contrahatur, Maior tamẽ in extendendo mora eſt, vbi recuruato articulo curatio adhibita eſt, quàm in recuruando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum, quod ictum eſt, ratione certa debet. Si glutinandum eſt, vt ſuperius ſit: ſi in inflammatione eſt, vt in neutrã partem inclinatum ſit. Si iam pus profluit, vt deuexum ſit. Optimum etiã medicamẽtum quies eſt: moueri & ambulare, niſi ſanis, alienum eſt. Minus tamen his eſt periculoſum, qui in capite vel brachijs, quàm qui in inferioribus partibus vulnerati ſunt. Miniméque ambulatio conuenit, fœmine, aut crure, aut pede laborante. Lo-

cus

cus in quo cubabit, tepidus eſſe debebit. Balneum quoque dum parũ vulnus purum eſt, inter res infeſtiſſimas eſt. Nam id & humidum, & ſordidũ reddit, ex quibus ad cancrum tranſitus eſſe conſueuit. Leuis frictio rectè adhibetur: ſed his partibus, quæ longius abſunt à vulnere.

Vulnus quomodo purgandum ſit.

INflammatione finita vulnus purgandum eſt. Id optimè faciũt tincta in melle linamenta: ſupra'que id emplaſtrum, vel enneapharmacum dandum eſt. Tum demum verò purum vlcus eſt cum rubet: ac nimium neque ſiccum, neque humidum eſt. Ac quodcunq; ſenſu caret, quod non naturaliter ſentit, quod nimium aut aridum, aut humidum eſt: quod aut pallidum, aut albidum, aut liuidum, aut nigrum eſt, id purum non eſt.

Quomodo vulnus implendum ſit.

PVrgato, ſequitur vt impleatur, iã'q; calida aqua eatenus neceſſaria eſt, vt ſanies remoueatur. Lanę ſuccidæ ſuperuacuus vſus eſt. Lota melius circundatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua. Itaq; ea adhiberi non alienum eſt: vt butyrum cum roſa, exigua mellis parte, aut cũ eadẽ parte, aut cũ eadem roſa tetrapharmacum, aut ex roſa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci, vitatis omnibus acribus: ſed iam plenioribus. Nam & auis, & venatio, & ſuilla elixa dari poteſt. Vinum omnibus dum febris, dum inflammatio eſt, alienum eſt. Item'que vſque ad cicatricem, ſi nerui, muſculi've vulnerati ſunt: etiam ſi altè caro, aut ſi plaga in ſumma cute generis tutioris eſt, poteſt non peruetus, modicè tamen datum, ad implendũ quoque proficere. Si quid molliendum eſt, quod in neruoſis locis, muſculoſiſque neceſſarium eſt, cærato quoque ſuper vulnus vtendum eſt. At ſi caro ſupercreuit, modicè reprimit ſiccum linamentũ: vehementius ſquama æris. Si pus eſt, quod tolli opus eſt, adhibenda ſunt etiamnũ vehemẽtiora quæ corpus exedant. Cicatricem poſt omnia hæc commodè inducit, lycium ex paſſo, aut lacte dilutum: vel etiam per ſe impoſitum ſiccũ linamentum.

De vlceribus, quæ extrinſecus per vulnera incidunt, curationibus'que eorum.

HIc ordo fœlicis curationis eſt. Sed quædam tamen periculoſa incidere cõſuerunt. Interdum enim vetuſtas vlcus occupat, inducitúrque ei callus, & circùm oræ craſſæ liuẽt: poſt quæ quicquid medicamentorum ingeritur, parum proficit: quod ferè negligenter curato vlceri ſuperuenit. Interdum vel ex nimia inflammatione, vel ob æſtus immodicos, vel ob nimia frigora, vel quia nimis vulnus aſtrictum eſt, vel quia corpus aut ſenile, aut mali habit9 eſt, cancer occupat. Id genus a Græcis diductum in ſpecies eſt: noſtris vocabulis non eſt. Omnis autem cancer

Digitized by Google

non ſolum id corrumpit, quod occupauit, ſed etiã ſerpit: deinde alijs alijſq; ſignis decernitur. Nam modò ſuper imflammationem rubor vlcus ambit, iſq; cum dolore procedit, ἐρυσιπέλας Græci nominãt. Modò vlcus nigrũ eſt, quia caro eius corrupta eſt. Idque vehementius etiam putreſcendo intenditur. Vbi vulnus humidum eſt, & ex nigro vlcere humor pallidus fertur, malique odoris eſt, carunculæ corruptæ. Interdum etiam nerui ac mẽbranę reſoluuntur, ſpecillúmq; demiſſum deſcendit, aut in latus, aut deorſum: eoque vitio nonnunquam os quoq; afficitur: modò oritur ea, quam Græci γάγγραιναν appellant. Priores in qualibet parte corporis fiunt. Hæc in prominentibus membris, id eſt inter vngues, & alas vel inguina: feréque in ſenibus, vel his quorum corpus mali habitus eſt. Caro ĩ vlcere vel nigra, vel liuida eſt, ſed ſicca & arida: proximaque cutis, plærunq; ſubnigris puſtulis impletur: deinde ei proxima vel pallida vel liuida, feréque rugoſa ſine ſenſu eſt. Vlterior in inflammatione eſt, omniaque ea ſimul ſerpunt. Vlcus, in locum puſtuloſum. Puſtulæ, in eum qui pallet aut liuet. Pallor aut liuor, in id quod inflammatum eſt. Inflammatio, in id quod integrum eſt, tranſit. Inter hæc deinde febris acuta oritur, ingénsque ſitis: quibuſdam etiam delirium accedit: alij quamuis mentis ſuæ compotes ſunt, balbutiendo tamen vix ſenſus ſuos ore explicant. Incipit affici ſtomachus. Fit fœdi ſpiritus ipſe odoris. Atque initium eius quidem mali recipit curationem. Vbi verò penitus inſedit, inſanabile eſt, plurimique ſub frigido ſudore moriuntur.

Curatio vlceris.

AC pericula quidem vulnerum hæc ſunt. Vetus autem vlcus ſcalpello incidendum eſt, excidendęque eius oræ, & quicquid ſuper eas liuet, æquè incidendum. Si varicula intus eſt, quæ his ſanari prohibet, ea quoq; excidenda. Deinde, vbi ſanguis emiſſus, nouatúmq; vulnus eſt, eadem curatio adhibenda, quę in recẽtibus vulneribus expoſita eſt. Si ſcalpello aliquis vti non vult, poteſt ſanare id emplaſtrũ, quod ex ladano it: & cum vlcus ſub eo exeſum eſt, id quo cicatrix inducitur.

Curatio Eryſipelarum.

ID autem quod Eryſipelas vocari dixi, non ſolum vulneri ſuperuenire, ſed ſine hoc quoque oriri conſueuit: atq; interdum periculum maius affert, vtiq; ſi circa ceruices aut caput conſtitit. Oportet, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere, deinde imponere ſimul reprimentia, & refrigerantia, maximéque ceruſſam ſolani ſucco, aut cimoliam cretã aqua pluuiatili exceptã: aut ex eadem aqua ſubactam farinã cupreſſo adiecta, aut ſi tenerius corpus eſt, lenticulam. Quicquid impoſitum eſt, betæ folio contegendum eſt, & ſupèr linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per ſe refrigerantia parum proderunt, miſcenda erunt hoc modo, ſulphuris. p°. ✳. ceruſſæ & croci, ſingulorum. p°. ✳. xx. eaque cum vino

conterenda

conterenda ſunt,& id his illinendum:aut ſi durior locus eſt,ſolani folia cōtrita,ſuillæ adipi miſcenda ſunt, & illita linteolo ſuperiniicienda. At ſi nigrities eſt,neq; dum ſerpit,imponēda ſunt,quæ carnem putrem lenius exedant,repurgatúmque vlcus ſic vt cætera nutriendum eſt. Si magis putre eſt,iam'que procedit ac ſerpit,opus eſt vehementius erodentibus. Si ne hęc quidem euincūt,aduri locus debet,donec ex eo nullus humor feratur:nam quod ſanum eſt,ſiccum eſt cum aduritur: poſt vſtionem putris vlceris ſuperponenda ſunt,quæ cruſtas à viuo reſoluant,eas ἐσχάρας Gręci vocāt. Vbi exciderunt purgandum vlcus maximè melle & reſina eſt, ſed aliis quoque purgari poteſt,quibus purulenta curantur, eodémque modo ad ſanitatem perducendum eſt.

Curatio Gangrænæ.

GAngrænam verò,ſi nōdum planè tenet, ſed adhuc incipit, curare non difficilimum eſt, vtiq; in corpore iuuenili, & magis etiam ſi muſculi integri ſunt, ſi nerui vel læſi non ſunt, vel leuiter affecti ſunt,neque vllus manus articulus nudatus eſt,aut carnis in eo loco paulum eſt:ideo'q; non multum,quod putreſceret,fuit: conſiſtitque eo loco vitiū, quod maximè fieri in digito poteſt. In eiuſmodi caſu primū eſt,ſi vires patiuntur,ſanguinem mittere. Deinde quicquid aridū eſt,& intentione quadam proximum quoque locum malè habet,vſq; ad ſanū corpus concidere. Medicamenta verò,dum malum ſerpit,adhibenda nulla ſunt,quæ pus mouere conſuerunt,ideo'que ne aqua quidem calida. Grauia quoq;, quàmuis reprimentia,aliena ſunt. Sed his quàm leuiſſimis opus eſt,ſupérque ea quæ inflammata ſunt,vtendum eſt refrigerantibus. Si nihilo magis malum cōſtitit,vri id,quod eſt inter integrum,ac vitiatum locum,debet. Pręcipuéq; in hoc caſu petendum,non à medicamentis ſolum,ſed etiā à victus ratione præſidium eſt. Neque enim id malum niſi corrupti vitioſique corporis eſt. Ergo primò niſi imbecillitas prohibet,abſtinentia vtendum. Deinde dāda quæ per cibū potionémque aluū, ideo'que etiam corpus aſtringant, ſed ea leuia. Poſtea ſi vitium conſtitit,imponi ſuper vulnus eadem debent,quæ in putri vlcere pręſcripta ſunt. Ac tum quoque plenioribus cibis vti licebit ex media materia,ſic tamen vt non niſi aluū,corpúſque ſiccātibus:aqua verò pluuiatili frigida: balneū (niſi iam certa fiducia redditę ſanitatis eſt) alienū eſt,ſiquidem emollitum in eo vulnus,cito rurſus eodem malo afficitur. Solent verò nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilominus ſerpere his cancer. Inter quæ miſerum ſed vnicum auxiliū eſt, vt cætera pars corporis tuta ſit,membrum quod paulatim emoritur,abſcidere. Hæ grauiſſimorum vulnerum curationes ſunt. Sed ne illa quidem negligenda,vbi integra cute interior pars colliſa,aut vbi deraſum,attritū've aliquid eſt:aut vbi ſurculus corpori infixus eſt,aut vbi tenue,ſed altum vulnus inſedit. In

primo caſu commodiſſimum eſt malicorium ex vino coquere, interiorē'q; eius partem conterere, & cærato miſcere, ex roſa facto, idq; ſupponere: deinde vbi cutis ipſa exaſperata eſt, inducere lene medicamentū: quale λιπάρα, eſt. Deraſo verò, detrito'que imponēdū eſt emplaſtrum tetrapharmacum, minuendúſque cibus, & vinum ſubtrahendum. Neque id, quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit. Siquidem ex eiuſmodi caſibus ſępe cancri fiunt. Quòd ſi leuius id erit, & in parte exigua, contenti eſſe poterimus eodem leni medicamēto. Surculū verò (ſi fieri poteſt) oportet vel manu, vel etiam ferramento eijcere. Si vel pręfractus eſt, vel altius deſcendit quàm vt ita fieri poſſit, medicamento euocandus eſt. Optimè autem educit ſuperimpoſita arundinis radix: ſi tenera eſt, protinus cōtrita: ſi iam durior, antè in mulſo decocta. Cui ſemper mel adijciendum eſt, aut ariſtolochia cum eodem melle. Peſſima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera eſt. Eadem'que offenſa etiam in filice eſt. Sed vſu cognitum eſt, vtranque aduerſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ſuperimpoſita eſt. Facit autem idem in omnibus ſurculis, quodcunque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis, tenuibúſque vulneribus aptiſſimum eſt. Priori rei Philocratis, huic Hecatæi emplaſtrum maximè conuenit.

Quomodo cicatrix vulneri inducenda, purganda'que ſit.

VBi verò in quolibet vulnere ventum ad inducendum cicatricem eſt, quod perpurgatis iam repletiſque vlceribus neceſſarium eſt, primùm ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur: deinde cū iam continenda eſt, ſiccum imponendum eſt, donec cicatrix inducatur. Tū deligari ſupèr album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maximè ſano corpori ſimilē, accipit. Idē radix ſylueſtris cucumeris præſtat. Idem compoſitio, quæ habet elaterij. p. ✳. j. ſpumę argēti. p. ✳. ij. vnguenti pondo. p. ✳. iiij. Quæ excipiuntur reſina terebinthina, donec emplaſtri craſſitudo ex omnibus fiat. Ac nigras quoque cicatrices leniter purgant paribus portionibus miſta: ærugo, plumbum elotum, eadémque roſa cocta: ſiue vngitur cicatrix, quod in facie fieri poteſt: ſiue id vt emplaſtrum imponitur, quod in alijs partibus commodius eſt. At ſi vel excreuit cicatrix, vel concaua eſt, ſtultum eſt, decoris cauſſa rurſus & dolorē & medicinam ſuſtinere. Alioqui res vtriq; ſuccurri patitur. Si quidē vtraq; cicatrix exulcerari ſcalpello poteſt. Si medicamētum aliquis mauult, idem efficiunt compoſitiones hę, quæ corpus exedunt. Cute exulcerata, ſuper eminentem carnem, exedentia medicamenta conijcienda ſunt: ſuper concauā, implentia, donec vtrunq; vlcus ſanę cuti æquetur: & tū cicatrix īducatur.

De vulneribus quæ per morſus inferuntur, eorúmque curationibus.

Caput. XXVII.

Dixi

DIxi de his vulneribus, quæ maximè per tela inferuntur. Sequitur vt de his dicam, quæ morſu fiunt, interdum hominis, interdum ſimiæ, ſæpe canis, nonnunquam ferorum animalium, aut ſerpẽtium. Omnis autem ferę morſus habet quoddã virus. Itaque ſi vehemens vulnus eſt, cucurbitula admouẽda eſt. Si leuius, protinus emplaſtrum iniijciendum, pręcipuéq; Diogeſi. Si id non eſt, quodlibet ex his, quæ aduerſus morſus propoſui. Si ea non ſunt, viride Alexãdrinum. Si ne id quidem eſt, quodlibet non pingue ex his, quę recentibus vulneribus accommodantur. Sal quoque his, pręcipue'q; ei, quod canis fecit, medicamemtum eſt, ſi manus vulneri imponitur, ſuper'que id duobus digitis verberatur: Exſaniat enim, ac ſalſamentum quoque rectè ſuper id vulnus deligatur.

Curatio aduerſus rabioſi canis morſum.

VTique autem ſi rabioſus canis fuit, cucurbitula virus eius extrahendum eſt. Deinde ſi locus neque neruoſus, neque muſculoſus eſt, vulnus id adurendum eſt. Si vri non poteſt, ſanguinem homini mitti non alienum eſt. Tum vſto quidem vulneri ſuperimponenda, quæ cæteris vſtis ſunt. Ei verò quod expertum ignem non eſt, ea medicamenta, quæ vehementer exedunt. Poſt'q; nullo nouo magiſterio, ſed iam ſupraposito vlcus erit implendum, & ad ſanitatem perducendum. Quidã poſt rabioſi canis morſum protinus in balneum mittunt, ibique patiuntur deſudare, dũ vires corporis ſinunt, vlcere adaperto, quo magis ex eo quoq; virus deſtillet: deinde multo, meraco'que vino excipiunt: quod omnibus venenis contrarium eſt. Id'que cum ita per triduum factum eſt, tutus eſſe homo à periculo videtur. Solet autem ex eo vulnere, vbi parum occurſum eſt, aquæ timor naſci, ὑδροφοβίαν Græci appellant. Miſerrimum genus morbi, in quo ſimul æger & ſiti, & aquæ metu cruciatur. Quo oppreſſis in anguſto ſpes eſt. Sed vnicum tamen remedium eſt, necopinantem in piſcinã non antè ei prouiſam proijcere. Et ſi natandi ſcientiã nõ habet, modò merſum bibere pati, modò attollere. Si habet, interdum deprimere, vt inuitus quoq; aqua ſatietur. Sic enim ſimul & ſitis, & aquę metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexatum neruorũ diſtentio abſumat. Id ne incidat, à piſcina protinus in oleum calidũ demittendus eſt. Antidotum autem, præcipuè id quod primo loco poſui: vbi id non eſt, aliud, ſi nondum æger aquam horret potui ex aqua dandum eſt: & ſi amaritudine offenditur, mel adijciendum eſt. Et ſi iam is morbus occupauit, per catapotia ſumi poteſt.

Curationes communes aduerſus omnes morſus ſerpẽtium.

SErpentium quoque morſus non nimium diſtantem curationem deſiderant, quàmuis in ea multum antiqui variarunt, vt in ſingula genera anguium, ſingula medẽdi genera pręciperent: atq; alijs,

alia. Sed in omnibus eadem maximè proficiunt. Igitur in primis ſuper vulnus id membrum deligandum eſt: non tamen nimium vehemẽter, ne torpeat. Dein venenum extrahendum eſt: id cucurbitula optimè facit. Neque alienũ eſt, antè ſcalpello circa vulnus incidere, quò plus vitiati iã ſanguinis extrahat̃. Si cucurbitula nõ eſt, quod tamẽ vix ĩcidere poteſt, tũ quodlibet ſimile vas, quod idẽ poſſit. Si ne id quidẽ eſt, homo adhibẽdus eſt, qui vulnus exſugat. Neq; hercules ſcientiã pręcipuã habent hi, qui pſylli nominãtur, ſed audaciam vſu ipſo confirmatam. Nam venenum ſerpentis, vt quędam etiam venatoria venena, quibus Galli pręcipuè vtuntur, nõ guſtu, ſed in vulnere nocent. Ideóq; colubra ipſa tutò eſtur, ictus eius occidit: & ſi ſtupente ea (quod per quædam medicamenta circulatores faciunt) in os digitum quis indidit, neque percuſſus eſt, nulla in ea ſaliua noxa eſt. Ergo quiſquis exemplum pſylli ſecutus, id vulnus exuxerit, & ipſe tutus erit, & tutum hominem pręſtabit. Illud ne intereat, antè debebit attendere: ne quod in gingiuis, palatóve, aliáve parte oris vlcus habeat. Poſt hęc is homo loco calido collocandus eſt: ſic vt id quod percuſſum erit in inferiorem partem inclinetur. Si neque qui exugat, neque cucurbitula eſt, ſorbere oportet ius anſerinum, vel ouillum, vel vitulinum, & vomere. Viuum autem gallinaceum pullum per medium diuidere, & protinus calidum ſuper vulnus imponere: ſic vt pars interior corpori iungatur. Facit id etiam hedus, agnúſve diſciſſus, & calida eius caro ſtatim ſuper vulnus impoſita. Emplaſtra quoque, quæ ſuprà compræhenſa ſunt. Aptiſſimúmq; eſt vel epheſium, vel id quod ei ſubiectum eſt. Præſénſque in aliquo antidoto præſidium eſt. Si id non eſt, neceſſarium eſt, exorbere potionem meri vini cũ pipere: vel quodlibet aliud, quo calor mouendus eſt, ne humorem intus coire patiatur. Nã maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam vrinam mouentia, quia materiam extenuant, vtilia ſunt.

Speciales curationes aduerſus ictus ſerpentium, & primò aduerſus ictum Aſpidis.

Haec aduerſus omnes ictus communia ſunt. Vſus tamen ipſe docuit, eum, quẽ Aſpis percuſſit, acetũ potius bibere debere. Quod demonſtraſſe dicitur caſus cuiuſdam pueri, qui cum ab hac ictus eſſet, & partim ob ipſum vulnus, parti ob ĩmodicos æſtus ſiti premeretur: ac locis ſiccis alium humorem non reperiret, acetum quod forte ſecum habebat ebibit, & liberatus eſt. Credo quoniam id, quamuis refrigerãdi vim habet, tamen habet etiam diſſipandi. Quò fit vt terra reſperſa eo ſpumet. Eadem ergo vi veriſimile eſt, ſpiſſeſcentem quoque intus humorem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſanitatem.

Aduerſus ictum ſcorpionis.

IN quibuſdam etiam alijs ſerpentibus, certa quædam auxilia ſatis nota ſunt. Nam ſcorpio ſibi ipſe pulcherrimum medicamentum eſt. Quidam contritum cum vino bibunt: quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponunt: quidam ſuper prunam eo impoſito, vulnus ſuffumigant: vndique veſte circundata, ne is fumus dilabatur: tum carbonem eius ſuper vulnus deligant. Bibere autem oportet herbæ ſolaris, quam ἡλιοτρόπιον Græci vocant, ſemen, vel certè folia ex vino. Super vulnus verò etiam furfures ex aceto, vel ruta ſyluatica rectè imponitur, vel cũ melle ſal toſtus. Cognoui tamen medicos, qui ab ſcorpione ictis, nihil aliud quàm ex brachio ſanguinem miſerunt.

Aduerſus Aranei, & ſcorpionis ictum.

ET ad ſcorpionis autem, & ad Aranei ictum, allium cum ruta rectè miſcetur, ex oleo'que contritum ſuperimponitur.

Aduerſus Ceraſtis, & Dipſę, & Hæmorrhoidis ictum.

AT ſi Ceraſtes, aut Dipſas, aut Hęmorrhois percuſſit, aſphodeli, quod Aegyptiæ fabæ magnitudinem æquet, arefactum, in duas potiones diuidendũ eſt: ſic vt ei rutæ paulùm adijciatur. Trifolium quoq;, & mẽtaſtrum, & cum aceto panaces ęquè proficiũt. Coſtúmque, & caſia, & cinnamomum rectè per potionem aſſumuntur.

Aduerſus Chelydri ictum, & Ceraſtis.

ADuerſus Chelydri verò ictum, panaces, aut laſer, quod ſit ſcrupulorũ. p°. ⚹. ij. vel porri ſuccus cũ hemina vini ſumendus eſt, & edenda multa ſatureia. Imponendũ autem ſuper vulnus ſtercus caprinum ex aceto coctũ, aut ex eodem hordeacea farina, aut ruta: vel nepeta cum ſale contrita, melle adiecto. Quod in eo quoque vulnere, quod ceraſtes fecit, æquè valet.

Aduerſus Phalangij ictum.

VBi verò phalangium nocuit, pręter eam curationem quæ manu redditur, ſępe homo demittendus in ſolium eſt: dandus'que ei myrrhę, & vuæ taminiæ par modus ex paſſi hemina: vel radiculæ ſemẽ, aut lolij radix ex vino, & ſuper vulnus furfures ex aceto cocti: imperandum'que vt is cõquieſcat.

Aduerſus ictus Italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis ſunt.

VErum hæc genera ſerpentium & peregrina, & aliquantò *magis* peſtifera ſunt: maximéque æſtuoſis locis gignuntur. Italia, *frigidiorésque* regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quòd *minus* terribiles angues edunt. Aduerſus quos ſatis proficit herba betonica, vel cantabrica, vel centauriõ, vel argemonia, vel trixago, vel perſonina, vel marinæ paſtinacæ ſingulæ, binę've tritæ, & cum vino potui datæ, & ſuper vulnus impoſitæ. Illud ignorari non oportet: omnis ſerpẽtis ictum & ieiuni, & ieiuno magis nocere. Ideo'que pernitioſiſſimi ſunt cum incubant. Vtiliſſimum'que eſt,

vbi

vbi ex anguibus metus eſt, non antè ꝓgredi, quàm quis aliquid aſſumpſit.

Remedium generale aduerſus omnia venena, vel in cibo, vel in potione aſſumpta.

NOn tam facile iiſ opitulari eſt, qui venenum, vel in cibo, vel in potione ſumpſerunt. Primùm: quia non protinus ſentiunt vt ab angue icti: ita ne ſuccurrere quidem ſtatim ſibi poſſunt. Deinde: quia noxa non à cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Commodiſſimum eſt tamen vbi primùm ſenſit aliquis, protinus oleo multo epoto vomere. Deinde, vbi pręcordia exhauſit, bibere antidotum. Si id non eſt, vel merum vinum.

Specialia remedia aduerſus quædam venena, & primò aduerſus cantharidas.

SVnt tamen quædam remedia propria aduerſus quædam venena, maximéque leuiora. Nam ſi cantharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte cõtuſa, vel galbano, vino adiecto dari, vel lac per ſe debet.

Aduerſus cicutam.

SI cicutã, vinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerẽdum eſt: deinde is vomere cogendus. Poſteaque laſer ex vino dandum. Iſque ſi febre vacat, in calidum balneum mittẽdus. Si non vacat, vngendus ex calefacientibus eſt. Poſt quę, quies ei neceſſaria eſt.

Aduerſus hyoſcyamum.

SI hyoſcyamum, feruens mulſum bibendum eſt, aut quodlibet lac: maximè tamen aſininum.

Aduerſus ceruſſam.

SI ceruſſam, ius malue, vel ius glandis ex vino contritę, maximè proſunt.

Aduerſus ſanguiſugam ſi epota eſt, & lac quod intus coiit.

SI ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum eſt. Si lac intus coiit, aut paſſum, aut coagulum, aut cum aceto laſer.

Aduerſus fungos inutiles.

SI fungos inutiles quis aſſumpſerit, radicula aut epota, aut cum ſale & aceto edenda eſt. Ipſi verò hi & ſpecie quidem diſcerni poſſunt ab vtilibus, & cocturæ genere idonei fieri. Nam ſiue ex oleo inferbuerunt, ſiue piri ſurculus cum his inferbuit, omni noxa vacant.

De aduſtis corporis locis, & quo modo curari debeant.

ADuſtis quoque locis extrinſecus vis infertur. Itaq; ſequi videtur, vt de his dicam. Hæc autem optimè curantur folijs, aut lilij, aut linguæ caninæ, aut betæ in vetere vino, oleoque decoctis. Quorum quodlibet protinus impoſitum ad ſanitatem perducit. Sed diuidi quoque curatio poteſt in ea, quę mediocriter exedentia reprimentiaque, primò & puſtulas prohibeant, & ſummam pelliculam exaſperent. Deinde ea, quę lenia ad ſanitatẽ perducant. Ex prioribus eſt lenticulæ cum melle farina, vel myrrha, vel vino: creta cimolia cum thuris cortice contrita, & aqua coacta: atq;, vbi vſus

necessitas

neceſſitas incidit, aceto diluta. Ex inſequentibus quælibet lipara, ſed idonea maximè eſt, quæ vel plūbi recremētū, vel vitellos habet. Eſt etiam illa aduſtorum curatio: dum inflammatio eſt, impoſitā habere cum melle lēticulam. Vbi ea declinauit, farinā cum ruta, vel porro, vel marrubio, donec cruſtæ cadāt. Tum eruū cū melle, aut irim, aut reſinam terebinthinā, donec vlcus purum ſit. Nouiſſimè ſiccum linamentum.

De interioribus vlceribus, quæ aliqua corporum parte corrupta, naſcuntur. Caput. XXVIII.

De carbunculo, & eius curatione.

AB his quę extrinſecus incidūt, ad ea veniendum eſt, quæ interius corrupta aliqua corporum parte, naſcūtur. Ex quibus non aliud carbunculo peius. Eius hæ notæ ſunt, Rubor eſt, ſupérque eum non nimium puſtulę eminent, maximè nigræ: interdum ſubliuidę, aut pallidæ. In his ſanies eſſe videtur, infrà color niger eſt. Ipſum corpus aridū, & durius quàm naturaliter oportet. Circa quem quaſi cruſta eſt, ea'q; inflāmatione cingitur: neq; in eo loco leuari cutis poteſt, ſed inferiori carni quaſi affixa eſt. Somnus vrget, nonnūquam horror, aut febris oritur, aut vtrūq;. Id'que vitium ſubtèr actis quaſi quibuſdam radicibus ſerpit, interdum celerius, interdum tardius, ſuprà quoque procedens inalbeſcit: dein liuidum fit, circúmque exiguæ puſtulę oriuntur. Et ſi circa ſtomachū faucésve incidit, ſubitò ſpiritum ſępe elidit. Nihil melius eſt, quàm protinus adurere. Neque id graue eſt. Nam nō ſentit, quoniam ea caro mortua eſt. Finiſque adurendi eſt, dum ex omni parte ſenſus doloris eſt. Tum deinde vulnus, ſicut cætera aduſta, curandum eſt. Sequitur enim ſub medicamentis erodētibus cruſta, vndique à viua carne diducta, quę trahit ſecum quicquid corruptum erat, purúſque iam ſinus curari poteſt implentibus. At ſi in ſumma cute vitium eſt, poſſunt ſuccurrere quędam vel exedentia tantum, vel etiā adurentia. Vis pro magnitudine adhibēda eſt. Quodcūque verò medicamentum poſitum eſt, ſi ſatis proficiet, protinus à viua corruptam partem reſoluit. Certa'que eſſe fidutia poteſt, ferè vt vndique vitioſa caro excedat, qua huiúſce rei medicamen exeſt. Si id non fit, medicamētúmq; malo vincitur, vtique ad vſtionem properandū eſt. Sed in eiuſmodi caſu abſtinendū à cibo, à vino eſt. Aquam liberaliter bibere expedit. Magiſque ea ſeruanda ſunt, ſi febricula quoque acceſſit.

De carcinomate, & eius curatione.

NOn idem periculum καρκίνωμα affert, niſi imprudentia curantis agitatum eſt. Id vitium fit maximè in ſuperioribus partibus, circa faciem, nares, aures, labra, mammas fœminarum. Et in iecore aūt, aut ſplene hoc naſcitur. Circa locū aliqua quaſi pūcta ſentiuntur, isq; immobilis, inęqualis tumet, interdum etiam torpet. Circa eū inflatæ venæ

quaſi recuruantur, hæque pallent, aut liuent, nonnunquam etiam in quibuſdam deliteſcũt. Tactúsque is locus, alijs dolorem affert, in alijs eum nõ habet. Et nonnunquam ſine vlcere durior aut mollior eſt, quàm eſſe naturaliter debet: nonnunquam iiſdem omnibus vlcus accedit: interdúmq; nullam habet proprietatem: interdum ſimile his eſt, quæ vocant Græci κονδυλώματα, aſpredine quadã, & magnitudine ſua. Colorque eius ruber eſt, aut lenticulæ ſimilis, neq; tutò fertur. Nam protinus aut reſolutio neruorum, aut diſtentio inſequitur. Sæpe homo ictus obtumeſcit, atq; eius anima deficit. Quibuſdam etiam ſi idipſum preſſum eſt, quæ circà ſunt intenduntur, & intumeſcunt. Namque peſſimum id genus eſt, feréque id primũ fit, quod κακοήθες à Græcis nominatur. Deinde ex eo id καρκίνωμα, quod ſine vlcere eſt. Deĩde vlcus ex eo thymium. Tolli nihil niſi κακοήθες poteſt, reliqua curationibus iritantur. Et quò maior vis adhibita eſt, eò magis quidã vſi ſunt medicamẽtis adurentibus. Quidam ferro adulſerunt. Quidam ſcalpello exciderunt. Neque vlli vnquam medicina proficit. Sed aduſta protinus cõcitata ſunt, & increuerunt, donec occiderent. Exciſa etiam poſt inductam cicatricem, tamen reuerterunt, & cauſam mortis attulerunt. Cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent, ſed imponendo tantum lenia medicamenta, quæ quaſi blandiantur, quò minus ad vltimam ſenectutem perueniant non prohibentur. Diſcedere autem cacoethes, quod curationem recipit, à carcinomate, quod nõ recipit, nemo ſcire poteſt, niſi tempore & experimento. Ergo vbi primùm vitium notatũ eſt, imponi debent medicamenta adurentia. Si leuatur malum, minuuntúrque eius indicia, procedere curatio poteſt, & ad ſcalpellũ, & ad vſtionẽ. Si protinus iritatum eſt, ſcire licet iã carcinoma eſſe, remouendaque ſunt omnia acria, omnia vehementia. Sed ſi ſine vlcere is locus durus eſt, imponi ficum quàm pinguiſſimam, aut rhypodes emplaſtrũ, ſatis eſt. Si vlcus æquale eſt, cæratum ex roſa inijciẽdum eſt, adijciendúsque ei puluis ex contrita teſta, ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. Si id nimium ſupercreuit, tẽtanda ſquama æris eſt, quę leniſſima ex adurẽtibus eſt, eatenus ne quid eminere patiatur: ſed ita, ſi nihil exacerbauit. Si minus, eodem cærato contenti eſſe debebimus.

De Theriomate, & eius curatione.

EST etiam vlcus, quod θηρίωμα Græci vocant. Id & per ſe naſcitur, & ĩterdũ vlceri ex alia cauſa facto ſuperuenit: color eſt vel liuidus vel niger: odor fœdus: multus, & mucci ſimilis humor. Idipſum vlcus neque tactum, neque medicamentum ſentit, prurigine tantum mouetur. At circà dolor eſt, & ĩflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex vlcere ſanguis erumpit. At id quoque malũ ſerpit. Quę omnia ſæpe intendũtur. Fitque ex his vlcus, quod ἕρπητα ἐσθιόμενον Græ-

ci vocant, quia celeriter ſerpendo, penetrando'que, vſque oſſa corpus vorat. Id vlcus inæquale eſt, cœno ſimile, ineſt'que multus humor glutinoſus: odor intolerabilis, maior'que quàm pro modo vlceris inflammatio. Vtrũq; ſicut omnis cancer, fit maximè in ſenibus, vel his, quorum corpora mali habitus ſunt. Curatio vtriusque eadem eſt, ſed in maiore malo magis neceſſaria. Ac primùm à victus ratione ordinandus eſt, vt quieſcat in lectulo: vt primis diebus à cibo abſtineat: aquã quàm plurimã aſſumat. Aluus quoq; ei ducat̃. Dein poſt inflãmationẽ cibum boni ſucci capiat, vitatis omnibus acribus: potionis quantũ volet, ſic vt interdiu quidem aqua cõtentus ſit. In cœna etiam vini auſteri aliquid bibat. Non æquè tamen fame in his, quos Herpes vrgebit, atque his qui Therioma adhuc habebunt, vtendũ erit. Et victus quidem talis neceſſarius eſt. Super vlcus verò inſpergẽda arida aloe, œnanthe eſt: & ſi parum proficiet, chalcitis. Ac ſi quis neruus exeſa carne nudatus eſt, contegendus antè linteolo eſt, ne ſub eo medicamẽto aduratur. Si validioribus etiamnum remedijs opus eſt, ad eas compoſitiones veniedũ eſt, quę vehementius adurunt. Quicquid autem inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet. Supèr dãda cũ melle ſunt vel linamenta, vel oleæ folia ex vino decocta, vel marrubium: ea'que linteolo cõtegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreſſo. Circa'que qua tumor ex inflammatione eſt, imponenda, quæ reprimant, cataplaſmata. Si ſub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet: diligenter neruis, ſiqui apparent, ante contectis. Aduſtum vel medicamentis, vel ferro corpus primùm purgandum, deinde implẽdũ eſſe, apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

De ſacro igne, & eius curatione.

SAcer quoque ignis malis vlceribus annumerari debet. Eius duæ ſpecies ſunt. Alterum eſt ſubrubicundum, aut mixtum rubore atque pallore, exaſperatúmque per puſtulas continuas: quarũ nulla altera maior eſt, ſed plurimę perexiguę. In his ſemper ferè pus, & ſepe rubor cum calore eſt: ſerpitque id nonnunquam ſaneſcente eo, quod primũ vitiatum eſt: nonnunquam etiam exulcerato, vbi ruptis puſtulis vlcus cõtinuatur, humor'q; exit, qui eſſe inter ſaniem, & pus videri poteſt. Fit maximè in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, præcipuéq; in plãtis. Alterum autem eſt in ſummæ cutis exulceratione, ſed ſine altitudine, latum, ſubliuidum, inęqualiter tamen: medium'que ſaneſcit, extremis procedentibus: ac ſæpe id quod iam ſanum videbitur, iterum exulceratur. At circà proxima cutis, quæ vitium receptura eſt, tumidior, & durior eſt, colorémque habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo ferè corpora ſeniora tẽtãtur, aut quæ mali habitus ſunt: ſed in cruribus maximè. Omnis autem ſacer ignis, vt minimũ periculum habet ex his quæ ſerpunt, ſic propè difficilimè tollitur. Medicamentum eius fortiſſimũ eſt. Vno die febris,

Digitized by Google

quæ humorē noxiũ abſumat. Cuius quò craſſius & albidius eſt, eò periculi minus eſt. Prodeſt etiam infrà os vlcerum lædi, quò plus puris exeat: & id, quo ibi corruptum corpus eſt, extrahat: ſed tamē ſi febricula acceſſit, abſtinentia, lectulo, alui ductione opus eſt. In omni verò ſacro igni neq; lenibus, & glutinoſis cibis, neque ſalſis, & acribus vtendum eſt, ſed his quæ inter vtrunq́ue ſunt: qualis eſt panis ſine fermento, piſcis, hedus, aues, exceptoq́; apro omnis ferè venatio. Si nō eſt febricula, & geſtatio vtilis eſt, & ambulatio, & vinum auſterum, & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe, quàm cibus debet. Ipſa autē vlcera ſi mediocriter ſerpunt, aqua calida: ſi vehementius, vino calido fouenda ſunt. Deinde acu puſtulæ quæcunque ſunt aperiendæ. Tum imponenda ea, quæ putrem carnem exedāt. Vbi inflammatio ſublata, vlcúſque purgatum eſt, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere poſſunt proficere mala cotonea in vino cocta, atque contrita. Poteſt emplaſtrum vel Hierę, vel tetrapharmacum, cui quinta pars thuris adiecta ſit. Poteſt nigra hedera ex vino auſtero cocta. Ac ſi celeriter malum ſerpit, non aliud magis proficit. Purgato vlcere, quod in ſumma cute eſſe propoſui, ſatis ad ſanitatem eadem lenia medicamenta proficient.

De Chironio vlcere, & eius curatione.

CHironium autem vlcus adpellatur, quod & magnũ eſt, & habet oras duas calloſas, tumentes. Exit ſanies non multa, ſed tenuis. Odor malus neq; ĩ vlcere, neq; in eius tumore eſt. Nulla ĩflãmatio, dolor modicus eſt, nihil ſerpit: ideóque nullũ periculum adfert, ſed non facilè ſaneſcit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, vlcúſq; renouatur, & maximè in pedibus & cruribus. Super id imponi debet, quod & lene aliquid, & vehemens, & reprimens habeat. Quale eius rei cauſa fit ex his, Squamæ æris, plũbi eloti cõbuſti, ſingulorũ. p°. ✳. iiij. Cadmiæ, cæræ, ſingulorũ. p°. ✳. viij. roſæ quantũ ſatis eſt ad cærã ſimul cũ eis molliendam.

De vlceribus quę ex frigore in pedibus, & manibus oriuntur, & eorum curationibus.

FIunt etiam ex frigore hyberno vlcera, maximè in pueris, & pręcipuè pedibus, digitiſque eorum: nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri eſt. Interdum puſtulæ oriuntur: deinde exulceratio. Dolor autem modicus, prurigo maior eſt: nonnunquam humor exit, ſed non multus, qui referre vel pus, vel ſaniem videtur. In primis multa calida aqua fouēdũ eſt, in qua rapa decocta ſint: aut ſi ea non ſunt, aliquæ verbenæ ex reprimentibus. Si nondum adapertum vlcus, æs quàm maximè calidum quis pati poteſt, admouendũ eſt. Si iam exulceratio eſt, imponi debet alumen ęqua portione cum thure contritum, cũ

vino adiecto: aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt, hic quoque melius lenia medicamẽta proficiunt.

De ſtruma, & eius curatione.

STruma quoque eſt tumor, in quo ſubtèr concreta quædam ex pure & ſanguine, quaſi glandulæ oriuntur. Quæ vel præcipuè fatigare medicos ſolent: quoniam & febres mouent, nec vnquam facilè matureſcunt. Et ſiue ferro ſiue medicamentis curantur, plerunq́; iterũ iuxta cicatrices ipſas reſurgũt, multoq́; pòſt medicamento eſt opus. Quibus id quoque accedit, quòd longo ſpatio detinent. Naſcuntur maximè in ceruice: ſed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque fœminarũ ſe reperiſſe chirurgicus Meges autor eſt. Propter hæc & album veratrum rectè datur, atque etiam ſępius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quæ humorem vel educant, vel diſſipent: quorũ ſuprà mentio facta eſt. Adurentibus quoq; quidam vtũtur, quę exedũt, cruſtaq́; eum locum aſtringunt: tunc verò vt vlcus curant. Quæcunq; autem ratio curandi eſt, corpus puro vlcere exercendũ, atq; alendũ eſt: donec ad cicatricem perueniat. Quæ cum medici doceant, quorundam ruſticorum experimento cognitum: quem ſtruma malè habet, eũ, ſi anguem edit, liberari.

De furunculo, & eius curatione.

FVrunculus verò eſt tuberculum acutũ cum inflatione, & dolore: maximéq; vbi iam in pus vertitur. Qui vbi adapertus eſt, & exit, ſupèr apparet pars carnis in pus verſa, pars corrupta, ſubalbida, ſubrubra, quem ventriculũ quidam furunculi nominant. In eo nullũ periculum eſt, etiam ſi nulla curatio adhibeatur. Matureſcit enim per ſe, atq; erũpit. Sed dolor efficit, vt potior medicina ſit, quæ maturius liberet. Proprium eius medicamentũ galbanũ eſt. Sed alia quoque ſuprà comprehenſa ſunt. Si cætera deſunt, imponi debent primũ non pingue emplaſtrum, vt id reprimat: deinde ſi non repreſſit, quodlibet puri mouendo accomodatum. Si ne id quidem eſt, vel reſina, vel fermẽtum. Expreſſo pure nulla vltrà curatio neceſſaria eſt.

De phymate, & eius curatione.

PHyma verò nominatur tuberculũ furũculo ſimile, ſed rotũdius, & planius, ſæpe etiam maius. Nã furunculus oui dimidij magnitudinem raró explet, nunquam excedit. Phyma etiam latius patere conſueuit, ſed inflammatio dolorq́; ſub eo minores ſunt. Vbi euulſum eſt pus, eodem modo adparet ventriculus: quod in furunculo nõ inuenitur. Verùm omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris & ſæpius naſcitur, & facilius tollitur: ĩ iuuenibus rarius oritur, & difficilius curatur. Vbi ætas indurauit, ne naſcitur quidem. Quibus verò medicamẽtis diſcuteretur, ſuprà propoſitum eſt.

De Phygethlo, & eius curatione.

PHygethlon autem eſt tumor, nõ altus, ſed latus, in quo quiddam puſtulæ ſimile eſt. Dolor diſtentio'que vehemens eſt, & maior q̃ pro magnitudine tumoris, interdum etiã febricula: idque tardè matureſcit, neq; magnopere in pus conuertitur. Fit maximè aut in vertice, aut in alis, aut in inguinibus. Panẽ ad ſimilitudinem figuræ, noſtri vocant. Atque idipſum quo medicamento tolleretur, ſuprà demonſtraui. Sed cum omnes hi nihil niſi minuti abſceſſus ſint, generale nomẽ trahit latius vitiũ ad ſuppurationem ſpectans. Id'que ferè fit aut poſt febres, aut poſt dolores partis alicuius: maximéque eos, qui ventrem infeſtarunt. Sæpiúsque oculis expoſitum eſt, ſiquidem latius aliquid intumeſcit ad ſimilitudinem eius, quod phyma vocari propoſui: rubétque cum calore, & paulopoſt etiam cũ duritia: magisque innocenter indoleſcit, & ſitim vigiliam'que exprimit. Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi poteſt, maximéque vbi altius pus mouetur. Sed cũ ſiti vigilia'que ſentiuntur intus aliquæ punctiones: & quod de ſubito durius non eſt, melius eſt: & quamuis non rubet, coloris tamen aliter mutati eſt. Quæ ſigna iã pure oriente naſcuntur. Tumor rubor'que multo antè incipiunt. Sed ſi locus mollis eſt, auertendus is materię adytus eſt per cataplaſmata, quę ſimul & reprimũt, & refrigerant: qualia & aliàs, & pauloante in Eryſipela propoſui. Si iam durior eſt, ad ea veniendum eſt, quæ digerant, & reſoluant: qualis eſt ficus arida, contuſa: aut fex miſta cũ cærato, quod ex adipe ſuilla coactum ſit: aut cucumeris radix, cui ex farina duæ partes adiectæ ſint, antè ex mulſo decoctæ. Licet etiam miſcere æquis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viſcũ: põdúsque adijcere myrrhæ dimidio minus, quàm in prioribus ſingulis erit. Atque emplaſtra quoque & malagmata idem efficiũt, quæ ſuprà explicui. Quod per hæc diſcuſſum non eſt, neceſſe eſt matureſcat. Id'que quò celerius fiat, imponẽda eſt farina ordeacea, & aqua cocta rectè miſcetur. Eadẽ autem hæc in minoribus quoque abſceſſibus, quorum nomina proprietatésque ſuprà reddidi, rectè fiunt. Eadémque omnium curatio, tantũ modo diſtat. Crudum eſt autem, in quo magis quaſi venarum motus eſt, & grauitas, & ardor, & diſtentio, & dolor, & rubor, & durities. Et ſi maior abſceſſus eſt, horror aut etiam febricula permanet, penitúsque condita ſuppuratio. Si pro his quæ alibi cutis oſtendit, pũctiones ſunt, vbi iſta ſe remiſerũt, iam'que cutis prurit, & aut ſubliuida, aut ſubalbida eſt, matura ſuppuratio eſt: ea'que vbi vel per ipſa medicamenta, vel etiam ferro aperta eſt, pus debet emitti. Tum ſi qua in alis, vel inguinibus ſunt, ſine linamento nutrienda ſunt. In cæteris quoque partibus, ſi vna plaga exigua eſt, ſi mediocris ſuppuratio fuit, ſi non altè penetrauit, ſi febris non eſt, ſi valet corpus, æquè linamẽta ſuperuacua ſunt. In reliquis, parcè tamen, nec niſi plaga eſt, im=

poni

poni debent. Commodẽ verò mel ſuper linamenta, vel ſine his imponitur lẽticula ex melle: aut malicorium, ex vino coctum. Quę & per ſe, & miſta, idonea ſunt. Si qua circà duriora ſunt, ad ea mollienda, vel malua contrita, vel fœni gręci, liniue ſemen ex paſſo coctũ, ſupèr dandũ eſt. Quicquid deinde impoſitũ eſt, nõ aſtringi, ſed modicè deligari debet. Illo neminem decipi decet, vt in hoc genere cærato vtatur. Cætera quæ pertinẽt ad purgandum vlcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conueniũt: quæ in vulneribus expoſita ſunt.

De fiſtulis, & earum generibus, & curationibus.

NOnnunquam autem ex eiuſmodi abſceſſibus, & ex alijs vlcerum generibus fiſtulæ oriuntur. Id nomen eſt vlceri alto, anguſto, calloſo. Fit in omni ferè parte corporis, habet'que quædam in ſingulis locis propria: prius de communibus dicam. Genera igitur fiſtularum plura ſunt. Siquidem aliæ breues ſunt, aliæ altius penetrant, alię rectè intus feruntur: aliæ, multo'que plures tranſuerſæ: aliæ ſimplices ſunt, aliæ duplices, triplices've: ab vno ore intus orſæ, quæ tres fiunt, aut etiam in plures ſinus diuiduntur: aliæ rectæ, aliæ flexæ, & tortuoſæ ſunt. Aliæ intra carnem deſinunt. Aliæ ad oſſa, aut cartilaginem penetrant: aut vbi neutrum horum ſubeſt, ad interiora perueniunt. Aliæ deinde facilè, aliæ cum difficultate curantur. Atque etiam quædam inſanabiles reperiuntur. Expedita curatio eſt in fiſtula ſimplici recenti intra carnem: adiuua'tque ipſum corpus, ſi iuuenile, ſi firmum eſt. Inimica, contraria his ſunt. Item'q; ſi fiſtula os, vel cartilaginem, vel neruum, vel muſculos lęſit: ſi articulum occupauit: ſi vel ad veſicam, vel ad pulmonem, vel ad vuluam, vel ad grandes venas, arterias've, vel ad inania: vt guttur, ſtomachum, thoracem penetrauit. Ad inteſtina quoque eam tendere ſemper periculoſum, ſępe peſtiferum eſt. Quibus multum mali accedit, ſi corpus, vel ægrum, vel ſenile, vel mali habitus eſt. Ante omnia autem demitti ſpecillum in fiſtulã conuenit: vt quò tẽdat, & quàm altè perueniat, ſcire poſſimus. Simul etiam protinus humida, an ſiccior ſit: quod extracto ſpecillo patet. Si verò os in vicino eſt, (id quod diſci poteſt ſic, iã nec ne eò fiſtula penetrauit) quatenus nocuerit, Nam ſi molle eſt, quod vltimo ſpecillo contingitur, intra carnem adhuc vitium eſt. Si magis id renititur, ad os ventum eſt. Ibi deinde ſi labitur ſpecillum, nondum caries eſt: ſi non labitur, ſed æquali innititur, caries quidem, verum adhuc leuis eſt. Si inæquale quoq; & aſperum ſubeſt, vehementius os exeſum eſt. At cartilago vbi ſubhæſit, ipſa ſedes docet, peruentúmque eſſe ad eam ex renixu patet. Sed ex his quidem colligũtur fiſtularum ſedes, ſpacia, noxæ, Simplices verò hæ ſint, an in plures partes diducantur, cognoſci poteſt ex modo puris: cuius ſi plus fertur, quàm quod ſimplici ſpacio cõuenit, plures ſinus eſſe manifeſtum eſt. Cũq; ferè iuxtà ſint caro, & neruus,

& aliqua neruoſa: quales ferè tunicę, mēbranæ'q; ſunt: genus quoq; puris docebit, nū plures ſinus ītus diuerſa corporis genera perroſerit. Siquidē ex carne pus leue, albū copioſius fert. At ex neruoſo loco coloris quidē eiuſdē, ſed tenuius & minus. Ex neruo pigue, & oleo nō diſſimile. Deniq; etiā corporis inquinatio docet, nū in plures parteis fiſtulę penetrarint: quia ſępe cū quis aliter decubuit, alitérq; membrū collocauit, pus ferri, quod iā deſierat, incipit: teſtatúr que non ſolum alium ſinum eſſe ex quo deſcendat, ſed etiā in aliam corporis partem eum tendere. Sed ſi & in carne & recēs & ſimplex eſt, ac neque rugoſa neque caua ſede, neque in articulo, ſed in eo membro, quod per ſe immobile, nō niſi cū toto corpore mouetur, ſatis proficiet ēplaſtrum, quod recentibus vulneribus imponitur: dum habeat, vel ſalem, vel alumen, vel ſquamam æris, vel æruginem, vel ex metallis aliquid. Ex'que eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulò plenius. Id'que ea parte qua tenuius eſt, altera antecedēte, demitti oportet in fiſtulam, donec ſanguis purus ſe oſtendat. Quæ in omnibus fiſtularum collyrijs perpetua ſunt. Idem deinde emplaſtrum in linteolo ſuperimponendum, ſupra'que inijcienda ſpongia, in acetum antè demiſſa, ſoluique quinto die ſatis eſt. Genúsq; victus adhibendū eſt, quo carnē ali docui. At ſi longius à præcordijs fiſtula eſt, interuallo ieiunum radiculas ediſſe, deide vomere, neceſſarium eſt. Vetuſtate calloſa fit fiſtula. Callus autē neminem fallit, quia durus eſt, & aut albus, aut pallidus. Sed tū validioribus medicamētis opus eſt. Quale eſt, quod habet papaueris lachrymæ. p°. ⚹. j. gummi. p°. ⚹. iij. cadmiæ. p°. ⚹. iiij. atramenti ſutorij. p°. ⚹. viij. Ex quibus aqua coctis collyriū fit. Aut ī quo ſunt gallę. p°. ⚹. æruginis, ſandaracæ, aluminis Aegiptij, ſingulorū. p°. ⚹. j. atramenti ſutorij cōbuſti. p°. ⚹. ij. Aut quod conſtat ex chalcitide, & ſaxo calcis: quibus auripigmenti dimidio minus, quàm in ſingulis prioribus eſt, adijcitur: ea'que melle cocto excipiuntur. Expeditiſſimum autē eſt ex præcepto Megetis, æruginis raſæ. p°. ⚹. ij. conterere: deinde ammoniaci, thymiamatis. p°. ⚹. ij. ex aceto liquare, eo'que infuſo ex ærugine colligere. Id'q; ex primis medicamentis eſt. Sed vt hæc maximi effectus ſunt, ſic cui iſta non adſunt, facilè tamen eſt callum quibuſlibet adurentibus medicamentis prodere: aut quibus hæc maximè in effectu ſunt erodere. Satiúſque eſt vel papyrum intortam, vel aliquid ex penicillo in modū collyrij aſtrictum eò illinere. Scilla quoque cocta & miſta cum calce, callum exeſt. Si quando verò longior & tranſuerſa fiſtula eſt, demiſſo ſpecillo cōtra principium huius incidi, commodiſſimum eſt, & collyrium vtrunque demitti. At ſi duplicem eſſe fiſtulā, aut multiplicem exiſtimamus: ſic tamen vt breuis, intra'que carnem ſit, collyrio vti non debemus, quod vnam partem curet, reliquas omittat: ſed eadem medicamenta arida in calamum ſcriptoriū conijcienda ſunt, iſque ori fiſtulæ aptandus, inſpirandúmque, vt ea medi/

camēta intus compellantur. Aut eadem ex vino liquanda. Vel ſi ſordidior fiſtula eſt, ex mulſo: ſi calloſior, ex aceto ſunt: atq; intus infundendū, quicquid inditum eſt. Superponenda ſunt quæ refrigerent & reprimant. Nam ferè quæ circa fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis. Neq; alienum eſt vbi quis reſoluerit, antequam rurſus alia medicamenta cōijciat, per oricularium clyſterē fiſtulam eluere. Si plus puris fertur, vino. Si callus durior eſt, aceto. Si iam purgatur, mulſo, vel aqua, in qua eruum coctum ſit: ſic vt huic quoque mellis paulùm adijciatur. Ferè verò fit, vt ea tunica quæ inter foramen, & integram carnem eſt, victa medicamentis tota exeat, infraque vlcus purum ſit. Quod vbi contigit, imponenda glutinantia ſunt, præcipuéque ſpongia melle cocto illita. Neque ignoro multis placuiſſe, linamentum in modum collyrij compoſitum, tinctum melle demitti. Sed celerius id glutinatur, quàm impletur. Neque verendum eſt, ne purum corpus puro corpori iunctum non coeat, adiectis quoque medicamentis ad id efficacibus: cum ſæpe exulceratio digitorū, niſi magna cura proſpeximus, ſaneſcendo in vnum eos iungat.

De Meliceria.

Est etiam vlceris genus, quod à faui ſimilitudine μελικηρία à Græcis nominatur, idque duas ſpecies habet. Alterum ſubalbidū furunculo ſimile, ſed maius, & cum dolore maiore. Quod vbi matureſcit, habet foramina per quę fertur humor glutinoſus, & purulentus: nec tamen ad ſanitatem peruenit. Si diuiſum eſt, multò plus intus corrupti quàm in furunculo apparet, altiúsque deſcendit. Raro fit niſi in ſcapulis. Alterū eſt, minus ſuper corpus eminens, durum, latum, ſubuiride, ſubpallidū, magis exulceratum. Siquidem ad ſingulorum pilorum radices foramina ſunt, per quæ fertur humor glutinoſus ſubpallidus, craſſitudinē mellis aut viſci referēs, interdum olei. Si inciditur, viridis intrà caro apparet. Dolor autem, & inflammatio ingens eſt: adeò vt acutam quoq; febrē mouere conſuerint. Super id quod minus crebris foraminibus exaſperatum eſt, rectè imponit & ficus arida, & lini ſemen in mulſo coctum: & emplaſtra, ac malagmata materiam educentia: aut quæ propriè huc pertinentia, ſuprà poſui. Super alterū, & ea medicamenta, & farina ex mulſo cocta, ſic vt ei dimidiū reſinę terebinthinæ miſceatur, & ficus in mulſo decocta: cui paulùm hyſſopi contriti ſit adiectum, & vuæ taminię pars quarta fico adiecta. Quòd ſi parum in vtrolibet genere medicamenta proficiunt, totum vlcus vſque ad ſanam carnem excidi oportet, & vlcere ablato, ſuper plagam medicamenta dāda ſunt: primùm quæ pus citent, deinde quæ purgent, tum quę impleant.

De Acrochordone, & Thymio, & Myrmecijs, & Clauo, curationibúſque eorum.

Sunt

SVnt quædam verò verrucis ſimilia, quorum diuerſa nomina, vt vitia ſunt. Ἀκροχορδόνα Græci appellant, vbi ſub cute coit aliquid durius, & interdũ paulò aſperius, coloris eiuſdem, infrà tenue, ad cutẽ latius: idq; modicũ eſt, quia rarò fabæ magnitudinẽ excedit. Vix vnũ tantum eodem tempore naſcitur, ſed ferè plura, maximéque in pueris: eaq; nonnunquam ſubitò deſinunt, nonnunquam mediocrem inflammationẽ excitant, Sunt quæ etiam in pus conuertuntur. At Thymion nominatur, quod ſuper corpus quaſi verrucula eminet, ad cutẽ tenue, ſuprà latius, ſubdurum, & in ſummo peraſperum. Idque ſummum colorem floris Thymi repræſentat, vnde ei nomen eſt, ibique facilè finditur, & cruentatur: nonnunquam aliquantum ſanguinis fundit, feréque circa magnitudinem fabę ægyptiæ eſt, rarò maius, interdum perexiguum: modò vnum, modò autẽ plura naſcuntur, vel in talis, vel palmis, vel inferioribus pedum partibus. Peſſima tamen in obſcœnis ſunt, maximéque vbi ſanguinem fundũt. Myrmecia autem vocantur, humiliora thymio, durioraque, quæ radices altius exigunt, maiorémque dolorem mouent: infrà lata, ſupèr autem tenuia, minus ſanguinis mittunt: magnitudine vix vnquam lupini modũ excedunt. Naſcuntur ea quoq;, aut in palmis, aut in inferioribus partibus pedum. Clauus autem nonnunquam quidẽ etiam alibi, ſed in pedibus tamen maximè naſcitur: præcipuè tamen ex contuſo, quamuis interdum aliter: doloremq; etiam, ſi nõ aliàs, tamen ingredięti mouet. Ex his Acrochordon, ſiue Thymiũ ſæpe etiam per ſe finiuntur: & quò minora ſunt, eò magis. Myrmecia, & claui ſine curatione vix vnquã deſinunt. Acrochordon ſi exciſa eſt, nullam radiculam relinquit, ideóque ne renaſcitur quidem. Thymio Clauoq; exciſis, ſubtèr rotunda radicula naſcitur, quę penitus deſcendit ad carnem, eaque relicta idem rurſus exigit. Myrmecia latiſſimis radicibus inhærẽt, ideóque ne excidi quidem ſine vlceratione magna poſſunt. Clauũ ſubinde deradere commodiſſimũ eſt, Nam ſine vlla vi ſic emolleſcit, ac ſi ſanguinis quoque aliquid emiſſum eſt, ſæpe emoritur, Tollitur etiam, ſi quis eũ circumpurgat, deinde imponit reſinam, cui miſcuit pulueris paulùm, quem ex lapide molari contrito fecit. Cætera verò genera medicamentis adurẽda ſunt. Alijsq; id quod ex fece vini: myrmecijs id, quod ex alumine, & ſandaraca fit, aptiſſimum, Sed ea, quæ circà ſunt, folijs contegi debent, ne ipſa quoque exulcerentur. Deinde poſtea lẽticula imponi ſolet, Tollit Thymiũ etiam ficus in aqua cocta.

De puſtularũ generibus, & earum curationibus.

AT puſtulæ maximè vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera ſunt, nã modò circa totũ corpus partémve, aſpredo quędam fit, ſimilis his puſtulis, quę ex vrtica, vel ex ſudore naſcunt, ἐξανθήματα Gręci vocãt: eaq; modò rubent, modò colorẽ cutis nõ excedũt:

Nonnunquã

Nonnunquam plures, ſimiles varis oriuntur, nonnũquam maiores puſtulę liuidæ, aut pallidæ, aut nigræ: aut aliter naturali colore mutato, ſubéſtque his humor. Vbi hæ ruptę ſunt, infrà quaſi exulcerata caro apparet, ἑλκώδης Grçcè nominatur. Fiũt vel ex frigore, vel ex igni, vel ex medicamẽtis. Phyzacion autẽ paulò durior puſtula eſt, ſubalbida, acuta, ex qua ipſa quod exprimitur humidum eſt. Ex puſtulis verò nonnunquã etiam vlcuſcula ſũt, aut aridiora, aut humidiora: & modò tantum cum prurigine, modò etiam cum inflammatione aut dolore. Exitque aut pus, aut ſanies, aut vtrunque. Maximeq; id euenit in ætate puerili: rarò in medio corpore: ſæpe in eminẽtibus partibus. Peſſima puſtula eſt, quæ ἐπινυκτὶς vocatur. Ea colore vel ſubliuida, vel ſubnigra, vel alba eſſe conſueuit. Circa hanc autẽ vehemens inflammatio eſt, & cum adaperta eſt, reperitur intus exulceratio muccoſa. Color eſt humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinẽ eius eſt, neq; enim ea faba maior eſt. Atque hæc quoque oritur in eminẽtibus partibus, & ferè noctu. Vnde nomen quoque a Græcis ei ἐπινυκτὶς impoſitum eſt. In omni verò puſtularum curatione primũ eſt, multum ambulare, atque exerceri. Si quid iſta prohibet, geſtari. Secũdum eſt, cibum minuere, abſtinere ab omnibus acribus, & extenuãtibus: eadẽq; nutrices facere oportet, ſi lactens puer ita affectus eſt. Preter hæc is qui iam robuſtus eſt, ſi puſtulę minutæ ſunt, deſudare in balneo debet: ſimulque ſuper eas nitrum iſpergere, oleoq; vinũ miſcere, & ſic vngi. Tum deſcẽdere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi maius puſtularum genus occupauit, imponenda lenticula eſt, detractaq; pellicula ad medicamenta lenia tranſeundũ. Epinyctis poſt lẽticulã rectè herba quoque ſanguinali, vel viridi coriandro curatur. Vlcera ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine fœni græci mixta: ſic vt his inuicem roſa, atq; intubi ſuccus adijciatur, donec mellis craſſitudo fiat. Propriè ad eas puſtulas, quæ infantes malè habẽt, lapidis, quẽ pyritẽ vocãt. p. ✳. viii. cũ quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adijciunturq; olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulæ debent, tum hoc illini.

De Scabie, & eius curatione.

SCabies verò eſt, durior cutis rubicundior, ex qua puſtulæ oriũtur, quædam humidiores, quędam ſicciores. Exit ex quibuſdã ſanies, fitque ex his cõtinuata exulceratio pruriens, ſerpitq; in quibuſdã citò. Atq; in alijs quidem ex toto deſinit, in alijs verò certo tempore anni reuertitur. Quò aſperior eſt, quoq; prurit magis, eò difficilius tollitur. Itaq; eam, quæ talis eſt ἀγρίαν (id eſt feram) Græci adpellant. In hac quoq; victus ratio eadem quæ ſuprà, neceſſaria eſt. Medicamẽtum autem ad incipientẽ hanc idoneum eſt, quod fit ex ſpodij, croci, æruginis, ſingulorum. p. ✳. j. piperis albi, omphacij, ſingulorum. p. ✳. j. cadmiæ. p. ✳. viij. Aut vbi iã exulceratio eſt, id quod fit ex ſulphuris. p. ✳. j. cęræ. p. ✳. iiij. picis liquidę

hemina,

hemina, olei ſextarijs duobus. Quæ ſimul incoquuntur, dum craſſitudo mellis fiat. Eſt etiam quod ad Protarchum autorem refertur. Habet hoc farinæ lupinorum ſextariũ, nitri cyathos quatuor, picis liquidæ heminã, reſinæ humidæ ſelibram, aceti cyathos tres. Crocum quoq;, lyciũ, ærugo, myrrha, cinis, æquis portionibus rectè miſcentur, & ex paſſo coquuntur. Id'q; omnem pituitam vbique ſuſtinet. At ſi nihil aliud eſt, amurca ad tertiam partem decocta, vel ſulphur pice liquida mixtum, ſicut in pecoribus propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.

De impetiginis ſpeciebus, & curationibus.

IMpetiginis verò ſpecies ſunt quatuor. Minimè mala eſt, quæ ſimilitudine ſcabiẽ repræſentat. Nam & rubet, & durior eſt: & exulcerata eſt, & roditur. Diſtat autem ab ea, quia magis exulcerata eſt, & varis ſimiles puſtulas habet: vidẽtur'q; eſſe in ea quaſi bullulæ quædam, ex quibus interpoſito tempore ſquamulæ reſoluũtur: certioribus'q; hoc temporibus reuertitur. Alterũ genus peius eſt, ſimile papulæ ferè, ſed aſperius, rubicundius'q;, figuras varias habens. Squamulæ ex ſumma cute diſcedunt, roſeo maior eſt, celerius & latius procedit, certioribus'q; etiam nõnunq̃ priori tẽporib9 & fit, & deſinit, Rubrica cognominat̃. Tertia etiãnũ deterior eſt, nã & craſſior eſt, & durior, & magis tumet: ĩ ſumma cute findit̃, & vehemẽtius rodit. Ipſa quoq; ſquamoſa, ſed nigra procedit: & latè, & tardè eminus ſerpit. In temporibus, aut oritur, aut deſinit, neq; ex toto tollitur, Nigræ cognomen eſt. Quartũ genus eſt, quod curationem omnino non recipit, diſtans colore: nam ſubalbidum eſt, & recenti cicatrici ſimile: ſquamulas'q; habet pallidas, quaſdam ſubalbidas, quaſdam lẽticulæ ſimiles: quibus demptis, nonnunquam profluit ſanguis. Alioquin verò humor eius albidus eſt, cutis dura, atque fiſſa eſt, proceditq; latius. Hæc verò omnia maximè genera oriuntur in pedibus, & manibus: atq; vngues quoque infeſtant. Medicamentum non aliud valentius eſt, quàm quod ad ſcabiem quoque pertinere ſub autore Protarcho retuli. Serapion autem nitri. p°. ⚹. ij, ſulphuris. p°. ⚹. iiij. excipiebat reſina copioſa, eo'que vtebatur.

De Papulis, & eius curatione.

PApularũ verò duo genera ſunt. Altera eſt in qua per minimas puſtulas cutis exaſperatur, & rubet, leuitérque roditur: medium habet pauxillò leuius, tardè ſerpit: idque vitium maximè rotundum incipit, eadémque ratione in orbem procedit. Altera autem eſt, quam ἀγρίαν id eſt feram, Græci adpellant. In qua ſimiliter quidem ſed magis cutis exaſperatur, exulceratúrque: ac vehementius & roditur, & rubet: interdum etiã pilos remittit. Quæ minus rotunda eſt, difficilius ſaneſcit: niſi ſublata eſt, in impetiginem vertitur: ſed leuis papula, etiã ſi ieiuna ſaliua cotidie defricatur, ſaneſcit. Maior commodiſſimè murali herba tollitur, ſi ſub ea de-

trita

Digitized by Google

trita eſt. Vt verò ad compoſita medicamenta veniamus, idem illud Protarchi tantò valentius in his eſt, quãtò minus in his vitij eſt. Alterum ad idem Myronis: nitri rubri, thuris, ſingulorum. p°. ⚹. j. cantharidum purgatarũ. p°. ⚹. ij: ſulphuris ignem non experti tantundem, reſinæ terebinthinæ liquidæ. p°. ⚹. xx. farinę lolij ſemis, gith cyathos tres, picis crudæ vnum.

De vitiliginis ſpeciebus, id eſt de Alpho, & Melane, & Leuce, & earum curatione.

VItiligo quoque, quamuis per ſe nullum periculum adfert, tamen fœda eſt, & ex malo corporis habitu fit. Eius tres ſpecies ſũt. ἄλφος vocatur, vbi color albus eſt, ferè ſubaſper & non cõtinuus, vt quędam quaſi guttæ diſperſę eſſe videantur. Interdũ etiã latius, & cũ quibuſdam ĩtermiſſionibus ſerpit. μέλας colore ab hoc differt, quia niger eſt, & vmbræ ſimilis. Cętera eadem ſunt. λεύκη habet quiddam ſimile Alpho, ſed magis albida eſt, & altius deſcendit: in ea que albi pili ſunt, & lanugini ſimiles. Omnia hæc ſerpũt, ſed in alijs celerius, in alijs tardius. Alphos & Melas in quibuſdam varijs temporibus & oriuntur, & deſinunt. Leuce quem occupauit, non facilè dimittit. Priora curationem non difficilimam recipiunt, vltimum vix vnquam ſaneſcit: ac ſi quid ei vitio demptum eſt, tamen non ex toto ſanus color redditur. Vtrum autem aliquod horum ſanabile ſit, an non ſit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pũgi. Si ſanguis exit; quod ferè fit in duobus prioribus, remedio locus eſt. Si humor albidus, ſanari non poteſt. Itaque ab hoc quidem abſtinendum eſt. Super id verò, quod curationem recipit, imponenda lenticula miſta cum ſulphure & thure, ſic vt ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem, quod ad Hirenæum autorem refertur, Alcyonium, nitrum, cuminum, fici folia arida paribus portionibus cõtũdũtur, adiecto aceto. His in ſole vitiligo perũgitur, deinde non ita multò pòſt, ne nimis erodatur, eluitur. Propriè quidem Myrone autore eos, quos Alphos vocari dixi, hoc medicamento perungũt, ſulphuris. p°. ⚹. ij. nitri. p°. ⚹. iiij, myrrhæ aridæ cõtritæ acetabulum miſcẽt: deinde in balneo ſuper vitiliginem inſpergũt farinam ex faba, tũ hæc inducũt. Hi verò quos Melanas vocari dixi curantur, cũ ſimul contrita ſunt, alcyonium, thus, hordeum, faba ſine oleo, in balneo ante ſudorem inſperguntur, tum genus id vitiliginis defricatur.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI LIBER QVINTVS FINIT.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI LIBER SEXTVS.

Digitized by Google

De vitijs ſingularum corporis partium. Caput. I.

De capillis fluentibus.

DIxi de his vitijs, quæ per totum corpus oriētia, medicamentorum auxilia deſyderant. Nūc ad ea veniam, quæ non niſi in ſingulis partibus incidere conſuerunt, orſus à capite. In hoc igitur capillis fluentibus maximè quidem ſæpe radendo ſuccurritur. Adijcit enim vim quandam ad continendum, ladanum cum oleo miſtum. Nunc de his capillis loquor, qui poſt morbum ferè fluūt. Nam quò minus caput quibuſdam ætate nudetur, ſuccurri nullo modo poteſt.

De Porrigine, & eius curatione. Caput ſecundū.

POrrigo autem eſt, vbi inter pilos quædam quaſi ſquamulæ ſurgunt, eæ'que à cute reſoluuntur & interdum madent, multò ſæpius ſiccę ſunt. Id'que euenit modò ſine vlcere, modò exulcerato loco: huic quoque modò malo odore, modò nullo accidente: fere'que id in capillo fit, rarius in barba: aliquādo etiā in ſupercilio. Ac neque ſine aliquo corporis vitio naſcit̄, neq; ex toto iutile eſt. Nā bene integro capite, nō exit. Vbi aliquod in eo vitiū eſt, nō incōmodum eſt, ſummā cutē potius ſubīde corrumpi, quā id quod nocet in aliā partem magis neceſſariam verti. Cōmodius eſt ergo ſubinde pectendo repurgare, quàm id ex toto prohibere. Si tamen ea res nimium offendit, quod humore ſequente fieri poteſt, magis'que ſi id & mali odoris eſt, caput ſæpe radendum eſt: dein id ſupèr adiuuandum aliquibus ex leuiter reprimentibus: quale eſt nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per hæc proficitur, vehementioribus vti licet: cum eo vt ſciamus, vtique in recenti vitio id inutile eſſe.

De Sycoſi, & eius curatione. Caput tertium.

ESt etiam vlcus, quod a fici ſimilitudine συκώσις Gręcis nominatur. Caro excreſcit, & id quidē generale eſt. Sub eo verò duæ ſpecies ſunt. Alterum vlcus durum & rotundū eſt, alterum humidum, & inæquale. Ex duro exiguum quiddam, & glutinoſum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit verò vtrun'que in his partibus, quæ pilis contegūtur. Sed id quidem quod calloſum, & rotundum eſt, maximè in barba. Id verò quod humidum, præcipuè eſt in capillo. Super vtrunq; oportet imponere elaterium, aut lini ſemen contritum, & aqua coactum: aut ficum in aqua decoctam, aut emplaſtrum tetrapharmacum ex aceto ſubactum: terra quoque erythria ex aceto liquata, rectè illinitur.

De Areis & earum curationibus. Caput. IIII.

AReaꝛum quoque duo genera ſunt. Commune vtrique eſt, quòd emortua ſumma pellicula pili primùm extenuantur, deinde excidunt: ac ſi ictus is locus eſt, ſanguis exit liquidus, & mali odoris: increſcit'q; vtrunque in alijs celeriter, in alijs tardè. Peius eſt quod denſam cutē, & ſubpinguē, & ex toto glabram fecit: ſed ea quæ ἀλωπεκία nominatur, ſub qualibet figura dilatatur: fit & in capillo, & in barba. Id verò quod a ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem nō excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit, quibuſdam etiam ad frōtem: donec ſe duo capita in priorem partem committāt. Illud vitium in qualibet ætate eſt: hoc ferè infantibus. Illud vix vnquam ſine curatione: hoc per ſe ſæpe finitur. Quidam hæc genera arearum ſcalpello exaſperant. Quidam illinunt adurentia ex oleo, maxime'que chartā combuſtam. Quidā reſinam terebinthinam cum thapſia inducūt. Sed nihil melius eſt, quàm nouacula cotidie radere: qua cū paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiuntur pilorum radiculæ. Neque antè oportet deſiſtere, quàm frequētem pilum naſci apparuerit. Id autem, quod ſubinde raditur, illiniri atramento ſcriptorio ſatis eſt.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide, & eorum curationibus. Caput quintum.

BEnè ineptiæ ſunt, curare Varos, & Lenticulas, & Ephelidas. Sed eripi tamen fœminis cura cultus ſui non poteſt. Ex his autē quas ſuprà propoſui, vari, lenticulæ'que vulgò notę ſunt: quamuis rarior ea ſpecies eſt, quam ξένιον Græci vocant, cum ſit ea lenticula rubicundior, & inæqualior. ἐφηλὶς verò a pleris'que ignoratur, quæ nihil eſt, niſi aſperitas quędam, & durities mali coloris. Cætera non niſi in facie, lenticulæ etiam in alia parte nonnunquam naſci ſolent. De qua per ſe ſcribere alio loco, viſum operæprecium non eſt. Sed vari commodiſſimè tolluntur impoſita reſina, cui non minus quàm ipſa eſt, aluminis ſciſſilis, & paulū mellis adiectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent: contrita'que ex aceto ſunt, donec ad mellis craſſitudinem venerint. His corpus illinendum, & interpoſitis pluribus horis manè eluēdum eſt, oleo'q; leuiter vngendum. Ephelidem tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis, & paulum mellis adiectum eſt. Ad omnia verò iſta atque etiā ad colorandas cicatrices poteſt ea compoſitio, quæ ad Tryphonem patrem autorem refertur. In ea pares portiones ſunt myrobalani, magmatis, cretę cimoliæ ſubcerulæ, nucum amararum, farinæ hordei, atque erui, ſtruthij albi, ferulæ campanę ſeminis. Quæ omnia contrita, melle quàm amariſſimo coquūtur, illitum'que à veſpere vſque manè eluitur.

De oculorum morbis, curationibuſque eorum: & primò de his morbis, qui lenibus medicamentis curantur. Cap. VI.

SEd hæc quidem mediocria ſunt. Ingentibus verò, & varijs caſibus oculi noſtri patent. Qui cum magnam partem ad vitę ſimul & vſum, & dulcedinē conferant, ſumma cura tuendi ſunt. Protinus autem orta lippitudine quædam notæ ſunt, ex quibus quod euenturum ſit, colligere poſſimꝰ. Nam ſimul ac lachryma, & tumor, & craſſa pituita cœperint, ſi ea pituita lachrymæ mixta eſt, & ea lachryma calida eſt: pituita verò alba, & mollis, tumor non durus, longæ valetudinis metus nō eſt. At ſi lachryma multa, & calida, pituitæ paulum, tumor modicus, idq; in vno oculo eſt, longum id, ſed ſine periculo futurum eſt. Idque lippitudinis genus minimè cum dolore eſt, ſed vix ante vigeſimū diem tollitur: nōnunquam per duos menſes durat, ſed quandoque finitur. Si pituita alba & mollis eſſe incipit, lachrymęque miſcētur: aut ſi ſimul hæ vtrunq; oculum inuaſerunt, poteſt eſſe breuior, ſed periculum vlcerum eſt. Pituita autē ſicca & arida, dolorem quidem mouet, ſed maturius deſinit, niſi quid exulcerauit. Tumor magnus ſi ſine dolore eſt, & ſiccus, ſine vllo periculo eſt. Si ſiccus quidem, ſed cum dolore eſt, ferè exulcerat: & nonnunquam ex eo caſu fit, vt palpebra cum oculo glutinetur. Eiuſdem exulcerationis timor in palpebris, pupillisve eſt, vbi ſuper magnum dolorem lachrymę ſalſæ, calidęq; eunt: aut etiam ſi tumore infinito diu lachryma cū pituita profluit. Peius etiam non eſt, vbi pituita calida, aut liuida eſt, lachryma calida, aut multa profluit: caput calet, à temporibus ad oculos dolor peruenit, nocturna vigilia vrget. Siquidem ſub his oculus plerūque rumpit̃, votúmq; eſt, vt tantum exulceret̃. Intus ruptum oculum febricula iuuat. Si foras iam ruptus procedit, ſine auxilio eſt. Si de nigro aliquid albidum factum eſt, diu manet. At ſi aſperum craſſum eſt, etiam poſt curationem veſtigium aliquod relinquit. Curari verò oculos ſanguinis detractione, medicamēto, balneo, vetuſtiſſimus autor Hippocrates memoriæ prodidit. Sed eorum tempora, & cauſas parum explicuit. In quibus medicinæ ſumma eſt. Neque minus in abſtinentia, & alui ductione ſæpe auxilij eſt. Hos igitur interdum inflāmatio occupat, vbi cum tumore in his dolor eſt: ſequiturque pituitę curſus nonnunquam copioſior vel acrior, nonnunquam vtraq; parte moderatior. In eiuſmodi caſu prima omniū ſunt, quies & abſtinentia. Ergo primo die loco obſcuro cubare debet, ſic vt à ſermone quoq; abſtineat. Nullum cibū aſſumere: ſi fieri poteſt, ne aquam quidem: ſin minus, certè quàm minimū eius. Quòd ſi graues dolores ſunt, commodius ſecundo die: ſi tamē res vrget, etiam primo ſanguis mittendus eſt: vtiq; ſi in fronte venæ tument, ſi firmo corpori materia ſupereſt. Si verò minor impetus minus acrem curationem requirit, aluum, ſed non niſi ſecundo, tertiove die, duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxilium deſiderat. Satisque eſt vti quiete, & abſtinentia. Neq; tamen in lippientibus longum ieiunium neceſſarium eſt,

ſarium eſt, ne pituita tenuior atque acrior fiat. Sed ſecũdo die dari debet id quod leuiſſimum videri poteſt ex his, quę pituitam faciunt craſſiorẽ: qualia ſunt oua ſorbilia. Si minor vis vrget, pulticula quoq;, aut panis ex lacte. Inſequentibus'que diebus quantum inflammationi detrahetur, tantum adijci cibis poterit, ſed generis eiuſdẽ: vtique vt nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex his, quæ extenuant, ſumatur: nihil potui pręter aquã. Et victus quidem ratio talis, maximè neceſſaria eſt. Protinus autem primo die croci. p°. 𐆖.j. & farinæ candidæ quàm tenuiſſimæ. p°. 𐆖.ij. excipere oportet oui albo, donec mellis craſſitudinem habeat: idque in linteolum illinere, & frõti agglutinare: vt compreſſis venis, pituitæ impetum cohibeat. Si crocum non eſt, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil ĩtereſt. Supèr inungi verò oculi debent, ſic vt croci quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ſumatur: myrrhæ, ad fabæ: papaueris lachrymę, ad lenticulæ magnitudinem: ea'q; cum paſſo conterãtur, & ſpecillo ſuper oculũ inducant. Aliud ad idẽ. Myrrhę. p°. 𐆖.j. mãdragorę ſucci. p°. 𐆖.ij. papaueris lachrymę. p°. 𐆖.ij. foliorũ roſę, cicutę ſeminis, ſingulorũ. p°. 𐆖.iiij. acacię. p°. 𐆖.iiij. gũmi. p°. 𐆖.viij. Et hęc quidẽ interdiu. Noctu verò, quò commodior quies veniat, nõ alienũ eſt ſuperĩponere cãdidi panis ĩteriorẽ partẽ ex vino ſubactã. Nã & pituitã reprimit, & ſi quid lachrymę proceſſit, abſorbet, & oculũ glutinari nõ patitur. Si graue id, & durũ propter magnũ oculorũ dolorem videtur, oui & album, & vitellus, in vas defundendum eſt: adijciendum'que eò mulſi paulum, idque digito permiſcẽdũ. Vbi facta vnitas eſt, demitti debet lana mollis bene carpta: quæ id excipiat, ſuper'q; oculos imponi. Ea res & leuis eſt, & refrigerando pituitam coercet: & non exareſcit, & glutinari oculum non patitur. Farina quoq; hordeacea cocta, & cũ malo cotoneo cocto mixta, cõmodè imponitur. Neq; ab ratione abhorret etiã penicillo potiſſimum vti expreſſo: ſi leuior impetus eſt, ex aqua: ſi maior, ex poſca. Priora faſcia deliganda ſunt, ne per ſomnum cadãt, & hoc ſuper imponi ſatis eſt, quia & reponi ab ipſo commodè poteſt: & cum inaruit, iterũ madefaciendum eſt. Si tantum mali eſt, vt ſomnum diu prohibeat, eorum aliquid dandum eſt, quæ ἀνώδυνα Græci vocant. Satis'que eſt puero, quod erui: viro, quod fabæ magnitudinem impleat. In ipſum verò oculum prio die, niſi modica inflãmatio eſt, nihil rectè cõijcitur. Sæpe enim potius cõcitatur eo pituita, quàm minuitur. A ſecundo die graui quoq; lippitudini per indita medicamẽta rectè ſuccurritur, vbi vel iam ſanguis miſſus, vel aluus ducta eſt: aut vbi neutrum neceſſarium eſſe, manifeſtum eſt.

De diuerſis oculorum collyrijs.

MVlta autem multorúmque autorum collyria ad id apta ſunt, nouiſq; etiã nunc miſturis temperari poſſunt, cum lenia medicamenta & modicè reprimentia, facilè & variè miſceantur. Ergo nobiliſſima exequar.

Philonis collyrium.

EST igitur Philonis, quod habet ceruſſæ elotę, ſpodij, gummi, ſingulorũ. p°. ✱. j. papaueris lachrymae combuſtæ. p°. ✱. j. Illud ſcire oportet, hic quoque omnia medicamenta, ſingula primùm per ſe teri: deinde miſta, iterum: adiecta paulatim vel aqua, vel alio humore: gummi cũ quaſdam alias facultates habeat, hoc maximè præſtare, vt vbi collyria facta inaruerunt, glutinata ſint, neq; frientur.

Dionyſij collyrium.

DIonyſij verò collyriũ eſt, papaueris lachrymę combuſtæ, donec teneręſcat. p°. ✱. j. thuris cõbuſti, gũmi, ſingulorũ. p°. ✱. ij. ſpodij. p°. ✱. iiij.

Cleonis collyrium.

CLeonis nobile admodum, papaueris lachrymæ frictæ. p°. ✱. j. croci. p°. ✱. j. gummi. p°. ✱. j. quibus, cum terũtur, adijcitur roſæ ſuccus. Aliud eiuſdẽ valentius, ſquamæ æris, quod στόμωμα adpellãt. p°. ✱. j. croci. p°. ✱. ij. ſpodij. p°. ✱. iiij. plumbi & eloti, & combuſti. p°. ✱. j. gũmi tantundem. Eius aliud quoq; ad idem eſt, maximè vbi multa pituita profluit. Caſtorei. p°. ✱. iij. aloes. p°. ✱. l. croci. p°. ✱. l. myrrhæ. p°. ✱. ij. lycij. p°. ✱. iij. cadmiæ curatæ. p°. ✱. viij. ſtibis tantundẽ, acaciæ ſucci. p°. ✱. xij. quod cum miſcuit, liquidum in pixidula ſeruatur. Theodotus verò huic compoſitioni adiecit papaueris lachrymæ combuſtę. p°. ✱. æris cõbuſti & eloti. p°. ✱. ij. nucleorum palmarum combuſtorum. p°. ✱. x. gummi. p°. ✱. xij.

Theodoti collyrium, Achariſtum adpellatum.

AT ipſius Theodoti, quod à quibuſdam ἀχάριστον nominatur, eiuſmodi eſt. Caſtorei, nardi indici, ſingulorum. p°. ✱. j. lycij. p°. ✱. papaueris lachrymæ tantundem, myrrhæ. p°. ✱. ij. croci, ceruſſæ elotæ, aloes, ſingulorum. p°. ✱. iij. cadmię, botryodis elotæ, æris combuſti, ſingulorum. p°. ✱. viij. gummi. p°. ✱. xviij. acaciæ ſucci. p°. ✱. xx. ſtibis tantundem, quibus aqua pluuiatilis adijcitur.

Cythion, vel Tephrion collyrium.

PRæter hęc ex frequentiſſimis collyrijs eſt id, quod quidã Cythion, quidam à cinereo colore Tephrion adpellant, amyli, tragacanthæ, acaciæ ſucci, gummi, ſingulorũ. p°. ✱. j. papaueris lachrymæ. p°. ✱. ij. ceruſſę elotæ. p°. ✱. iiij. ſpumæ elotæ. p°. ✱. viij. quæ æquè ex aqua pluuiatili conteruntur.

Euelpidis collyrium, Trygodes nominatum.

EVelpides autẽ qui ætate noſtra maximus fuit ocularius medicus, vtebatur eo, quod ipſe cõpoſuerat, Trygodes nominabat. Caſtorei. p°. ✱. ij. lycij, nardi, papaueris lachrymæ, ſingulorum. p°. ✱. j. croci, myrrhæ, aloes, ſingulorum. p°. ✱. iiij. ęris combuſti. p°. ✱. viij. cadmiæ, & ſtibis, ſingulorũ. p°. ✱. xij. acaciæ ſucci. p°. ✱. xxvj. gũmi tantũdem.

Digitized by Google

dem. Quò grauior verò quæ'que inflammatio eſt, eò magis leniri medicamentum debet, adiecto vel albo oui, vel muliebri lacte. At ſi neq; medicus, neq; medicamentum præſto eſt, ſæpius vtrumlibet horum in oculis penicillo ad idipſum facto infuſum, id malum lenit. Vbi verò aliquis releuatus eſt, iam'que curſus pituitæ conſtitit, reliquias fortaſſe leniores futuras diſcutiũt balneum & vinum. Igitur lauari debet leuiter, antè ex oleo perfricatus, diutiúſque in cruribus & fœminibus, multa'q; calida aqua fouere oculos: deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: à balneo cauere, ne quo frigore afflatúve lædatur: poſt hæc cibo paulò pleniore, quàm ex eorũ dierum conſuetudine, vti: vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus. Vinum bibere lene, ſubauſterum, modicè vetus, neq; effuſè neque tumidè: vt neq; cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat, leniantúrque intus acria. Sed ſi quis in balneo ſenſit maiorem oculorum perturbationem quàm attulerat, quod incidere his ſolet, qui manente adhuc pituitæ curſu feſtinarunt, quãprimum diſcedere debet: nihil eo die vini aſſumere, cibi minus etiam quàm pridie. Deinde cum primũ ſatis pituita ſubſtitit, iterum ad vſum balnei redire. Solet tamen euenire nonnunquam ſiue tempeſtatum vitio, ſiue corporis, vt pluribus diebus neq; dolor, neq; inflammatio, & minimè pituitę curſus finiatur. Quod vbi incidit, iam'q; ipſa vetuſtate res matura eſt, ab his eiſdem auxilium petẽdum eſt, id eſt, balneo ac vino. Hæc enim vt in recentibus malis aliena ſunt, quia concitare ea poſſunt, & accendere, ſic in veteribus quæ nullis alijs auxilijs ceſſerunt, admodum efficacia eſſe conſuerunt. Videlicet hic quoque vt alibi, cũ ſecunda vana fuerint, contrarijs adiuuantibus. Sed antè tonderi ad cutem conuenit. Deinde in balneo aqua calida q̃ plurima caput atq; oculos fouere: tum vtrũq; penicillo detergere, & vngere caput irino vnguento: continereq; in lectulo ſe, donec omnis calor qui conceptus eſt, finiatur: deſinat'q; ſudor, qui neceſſariò ĩ capite collectus eſt. Tũ ad idem cibi vinique genus veniẽdum eſt, ſic vti potiones meracæ ſint: obtegendúmque caput, & quieſcendum. Sępe enim poſt hæc grauis ſomnus, ſæpe ſudor, ſæpe alui deiectio pituitæ curſum finit. Si leuatum malum eſt, quod aliquantò ſæpius fit, per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto ſanitas reſtituatur. Si diebus eiſdem aluus nihil reddit, ducenda eſt: quò magis ſuperiores partes leuentur. Nonnunquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, vt oculos ſua ſede propellat, πρόπτωσιν id (quoniã oculi procidunt) Græci adpellant. His vtique, ſi vires patiuntur, ſanguinẽ mitti: ſi id fieri non poteſt, aluum duci, longiorémque inediam indici, neceſſarium eſt. Opus autẽ leniſſimis medicamentis eſt, ideo'que Cleonis collyrio quidã quod ex duobus antè poſitum eſt, vtũtur. Sed optimũ eſt Nilei, neq; de vllo magis inter omnes autores conuenit.

Nilei collyrium omnium optimum.

ID habet nardi indici, papaueris lachrymæ, ſingulorum. p°. ✳. gummi. p°. ✳. j. croci. p°. ✳. ij. foliorum roſæ recentium. p°. ✳. iiij. Quæ vel aqua pluuiatili, vel vino leni ſubauſtero coguntur. Neque alienũ eſt malicorium, vel ſertulã campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum roſæ folijs miſcere, aut hyoſcyami folia, cum oui cocti vitello: aut farinam cum acacię ſucco, vel paſſo, aut mulſo. Quibus ſi folia quoque papaueris adijciuntur, aliquantò valentiora ſunt. Horum aliquo pręparato, penicillo fouere oculos oportet, ex aqua calida expreſſo: in qua antè vel myrti, vel roſæ folia decocta ſint. Deinde ex illis aliquid imponi. Pręter hæc ab occipitio inciſa cute, cucurbitula admouenda eſt. Quòd ſi per hæc reſtitutus oculus in ſedem ſuã nõ eſt, eodémq; modo prolapſus permanet, ſcire oportet, lumẽ eſſe amiſſum. Deĩde futurũ, vt inareſcat is, aut in pus vertatur. Si ſuppuratio ſe oſtẽdit, ab eo angulo qui propior tẽpori eſt, incidi oculus debet: vt effuſo pure & inflãmatio, ac dolor finiatur, & intus tunicę reſidant, quò minus fœda poſtea facies ſit. Vtendũ deinde vel eiſdẽ collyrijs eſt ex lacte, aut ouo, vel croco, cui albũ oui miſceatur. Ac ſi ĩduruit & ſic emortuus eſt, ne in pus verteretur, quatenus fœdè prominebit, excidendum erit, ſic vt hamo ſumma tunica appreh endatur: infra id deinde ſcalpellus incidat, tantundem medicamenta erunt cõijcienda, donec omnis dolor finiatur. Ijſdẽ medicamentis in eo quoq; oculo vtendum eſt, qui primùm procidit, deinde per plura loca fixus eſt.

De carbunculis oculorum, & eorum curatione.

SOlent etiam carbunculi ex inflammatione naſci, nonnunquam in ipſis oculis, nonnunquam in palpebris: & in ipſis modò ab interiore, modò ab exteriore. In hoc caſu aluus ducenda eſt, cibus minuendus, lac potui dandum, vt acria quæ læſerunt, leniantur. Quod ad cataplaſmata & medicamenta pertinet, his vtendum, quę aduerſus inflammationes propoſita ſunt. Atq; hic quoq; Nilei collyrium optimum eſt, ſi tamẽ carbunculus in exteriore palpebræ parte eſt: ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen, ex mulſo coctum: aut ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

De puſtulis oculorum, & curatione earum.

PVſtulæ quoq; ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod ſi inter initia protinus incidit, magis etiam ſeruãda ſunt, quę de ſanguine, & quiete ſuprà poſui. Sin ſerius quàm vt ſanguis mitti poſſit, aluus tamen ducenda eſt. Si id quoq; aliqua res inhibet, vtiq; victus ratio ſeruanda eſt. Medicamentis autem hic quoq; lenibus opus eſt, quale Nilei, quale Cleonis eſt.

Philetis collyrium, ad puſtulas oculorum.

Digitized by Google

ID quoque, quod Philetis vocatur, huic aptum eſt. Myrrhæ, papaueris lachrymæ, ſingulorũ. p̃. ✳. j. plumbi eloti, terræ ſamiæ (quæ ἀστὴρ vocatur) tragacanthæ, ſingulorũ. p̃. ✳. iiij. ſtibis cocti, amyli, ſingulorum. p̃. ✳. vj. ſpodij eloti, ceruſſæ elotæ, ſingulorũ. p̃. ✳. viij. Quę aqua pluuiatili excipiuntur. Vſus collyrij, vel ex ouo, vel ex lacte eſt.

De vlceribus oculorum, & eorum curatione: & de διὰ λιβάνου collyrio.

EX puſtulis vlcera interdũ fiunt, eaque recentia æquè lenibus medicamentis nutrienda ſunt: & ijſdẽ ferè quę ſuprà in puſtulis poſui. Fit quoque propriè ad hęc quod διὰ λιβάνου vocatur. Habet ęris combuſti & eloti, papaueris lachrymæ frictæ, ſingulorũ. p̃. ✳. j. ſpodij eloti, thuris, ſtibis cõbuſti & eloti, myrrhæ, gummi, ſingulorum. p̃. ✳. ij.

Curatio oculorum aliquo caſu imminutorum,

EVenit etiam, vt oculi vel ambo, vel ſinguli, minores fiãt, quàm eſſe naturaliter debeant. Idque & acer pituitæ curſus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque ijſdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte vtendum eſt. Cibis verò his qui maximè corpus alere, & implere conſuerunt. Vitandaque omni modo cauſa, quæ lachrymas excitet, curaque domeſticorum: quorum etiam ſi quid tale incidit, eius notitiæ ſubtrahendum: atque acria quoq; medicamenta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent, quàm quòd lachrymas mouent.

De pediculis palpebrarum.

GEnus quoque vitij eſt, qui inter pilos palpebrarũ pediculi naſcuntur. Id φθειρίασιν Græci nominãt. Quod cũ ex malo corporis habitu fiat, raròò non vltrà procedit. Sed ferè tẽpore interpoſito, pituitę curſus acerrimus ſequitur: exulceratiſque vehementer oculis, aciem quoq; ipſam corrumpit. His aluus ducenda, caput ad cutem tondendum, diúque cotidie ieiunis perfricandum. His, ambulationibus, alijsq; exercitationibus diligenter vtendum: gargarizandúmq; ex mulſo, in quo nepeta & pinguis ficus decocta ſit: ſæpe in balneo multa calida aqua fouendum caput. Vitandi acres cibi, lacte vinoque pingui vtendum: bibendúmq; liberalius quàm edendum eſt. Medicamenta verò intus quidem lenia danda ſunt, ne quid acrioris pituitæ concitent. Super ipſos verò pediculos alia, quæ necare eos & prohibere ne ſimiles naſcantur, poſſint. Ad idipſum ſpumæ nitri. p̃. ✳. j. ſandaracæ. p̃. ✳. j. vuæ taminię. p̃. ✳. j. ſimul teruntur: adijcitúrque vetus oleum pari portione, atq; acetum, donec ei mellis craſſitudo ſit.

De oculorum grauioribus morbis, qui ex inflammationibus oriũtur, & validioribus medicamentis curantur: & de Andreæ collyrio, & de Diacerato.

Hactenus

HActenus oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia ſunt, quæ diuerſam curationẽ deſyderant: ferėq; ex inflammationibus nata ſunt, ſed finitis quoque his manentia. Atq; in primis in quibuſdam perſeuerat tenuis pituitę curſus, quibus aluus ab inferiore parte euocanda eſt, demendum aliquid ex cibo. Neq; alienum eſt illini frontem compoſitione Andreæ. Quæ habet gummi. p°. ⚹. j. ceruſſæ, ſtibis, ſingulorum. p°. ⚹. ij. ſpumę argenti & coctæ, & elotæ. p°. ⚹. iiij. Sed ea ſpuma ex aqua pluuiatili coquitur, & arida hęc medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita fronte, cataplaſma quoque ſuperinijciendum eſt ex farina, quæ frigida aqua coacta ſit: cuique aut acaciæ ſuccus, aut cupreſſus adiecta ſit. Cucurbitula quoq;, inciſo vertice, rectè accõmodatur, aut ex temporibus ſanguis emittitur. Inungi verò eo debet quod habet ſquamæ æris, papaueris lachrymæ, ſingulorũ. p°. ⚹. ceruini cornu cõbuſti & eloti, plumbi eloti, gummi, ſingulorum. p°. ⚹. iiij. thuris. p°. ⚹. xij. Hoc collyriũ, quia cornu habet, διὰ κέρατος nominatur. Quotieſcunq; nõ adijcio quod genus humoris adijciendum ſit, aquam intelligi volo.

Memigmenon, Euelpidis collyrium.

ADidem Euelpidis, quod μεμιγμένον uominabat. In eo papaueris lachrymę, & albi piperis, ſingulæ vnciæ ſunt, gũmi libra, æris cõbuſti. p°. ⚹. j. Inter has autem curationes, poſt itermiſſionem aliquam proſunt balneum & vinum. Cúmque omnibus lippientibus vitandi cibi ſunt, qui extenuant, tum pręcipuè quibus tenuis humor diu fertur. Quòd ſi iam faſtidium eſt eorum, que pituitam craſſiorem reddunt, ſicut in hoc genere materiæ maximè promptum eſt, confugiendũ eſt ad ea, quæ quia ventrem, corpus quoq; aſtringunt.

De oculorum vlceribus ſupercreſcentibus, ſordidis, cauis, veteribus, & curationibus ſingulorum.

AT vlcera ſi cum inflammatione finita non ſunt, aut ſupercreſcẽtia, aut ſordida, aut caua, aut certè vetera eſſe conſuerunt. Ex his ſupercreſcẽtia collyrio, quod Memigmenon vocatur, optimè reprimunt̃. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod Smilion nominatur.

Smilion collyrium.

HAbet æruginis. p°. ⚹. iiij. gummi tantundem, ammoniaci, minij ſinopici, ſingulorum. p°. ⚹. xvj. Quæ quidam ex aqua, quidam, quò vehementiora ſint, ex aceto terunt.

Phynon collyrium Euelpidis.

ID quoque Euelpidis (quod Phynona adpellabat) huic vtile eſt. Croci. p°. ⚹. j. papaueris lachrymæ, gummi, ſingulorum. p°. ⚹. ij. æris combuſti & eloti, myrrhę, ſingulorum. p°. ⚹. iiij. piperis albi. p°. ⚹. vj. Sed ante linitum hoc vngendum eſt.

Sphærion collyrium Euelpidis.

ID quoq; eiuſdem, quod Sphærion nominabat, eodem valet. Lapidis hæmatitis eloti. p°. ⚹. ij. piperis grana ſex, cadmiæ elotæ, myrrhæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum. p°. ⚹. iij. croci. p°. ⚹. iiij. gummi. p°. ⚹. viij. Quæ cum vino aminæo conteruntur.

Liquidum Euelpidis collyrium.

LIquidum quoq; medicamētum ad idem componebat, in quo erant hęc, æruginis. p°. ⚹. minij combuſti, atramenti ſutorij, cinnamomi, ſingulorum. p°. ⚹. iij. croci, nardi, papaueris lachrymæ, ſingulorum. p°. ⚹. j. myrrhæ. p°. ⚹. ij. æris combuſti. p°. ⚹. iij. cineris ex odoribus. p°. ⚹. iiij. piperis grana. xv. Hæc ex vino auſtero teruntur: deinde cum paſſi tribus heminis decoquuntur, donec corpus vnum ſit. Id'que medicamentum vetuſtate efficacius fit.

De cauis oculorum vlceribus, & curationibus.

CAua verò vlcera commodiſſimè implent ex his quæ ſuprà poſita ſunt, Sphęrion & id quod Philetis vocatur. Idē Sphęrion vetuſtis vlceribus, & vix ad cicatricem venientibus optimè ſuccurrit.

Hermonis collyrium.

ESt etiam collyrium quod cum ad plura valeat, plurimùm tamen proficere in his vlceribus videtur. Refertur ad Hermonem autorem, habet piperis longi. p°. ⚹. j. iij. albi. p°. ⚹. cinnamomi, coſti, ſingulorum. p°. ⚹. j. atramenti ſutorij, nardi, caſiæ, caſtorei, ſingulorum. p°. ⚹. ij. gallæ. p°. ⚹. v. myrrhæ, croci, thuris, lycij, ceruſſæ, ſingulorum. p°. ⚹. viij. papaueris lachrymæ. p°. ⚹. xij. aloes, æris combuſti, cadmiæ, ſingulorū. p°. ⚹. xvj. acaciæ, ſtibis, gummi, ſingulorum. p°. ⚹. xxv.

De cicatricibus oculorum, quæ ex vlceribus factæ ſunt, & quomodo curari debeant: & de Aſclepia & Canopite & Pyxino, collyrijs.

FActæ verò ex vlceribus cicatrices, duobus vitijs periclitantur, ne aut cauę, aut craſſæ ſint. Si cauæ ſunt, poteſt eas implere id, quod ſphærion vocari dixi, vel id quod Aſclepias nominatur. Habet papaueris lachrymæ. p°. ⚹. ij. ſagapeni, opoponacis, ſingulorum. p°. ⚹. iij. æruginis. p°. ⚹. iiij. cumini. p°. ⚹. viij. piperis. p°. ⚹. xij. cadmiæ elotæ, ceruſſæ, ſingulorū. p°. ⚹. xvj. At ſi craſſę cicatrices ſunt, extenuat vel Smiliō, vel Canopite collyriū, quod habet cinnamomi, acaciæ, ſingulorum. p°. ⚹. j. cadmiæ elotæ, croci, myrrhæ, papaueris lachrymæ, gummis, ſingulorum. p°. ⚹. ij. piperis albi, thuris, ſingulorum. p°. ⚹. iij. æris combuſti. p°. ⚹. ix. cum aqua pluuiatili. Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his cōſtat. Salis foſſilis. p°. ⚹. iiij. ammoniaci thymiamatis. p°. ⚹. viij. papaueris lachrymæ. p°. ⚹. xij. ceruſſæ. p°. ⚹. xv. piperis albi, croci ſiculi, ſingulorum. p°. ⚹. lij. gummi. p°. ⚹. xiij. cadmiæ

dmiæ

miæ elotæ. p°. ✳. ix. Maximè tollere cicatricem videtur id, quod habet gūmi. p°. ✳. iij. æruginis. p°. ✳. j. crocomagmatis. p°. ✳. iiij.

De alio genere inflammationis oculorum.

EſT etiam genus inflammationis, in qua ſi cui tument ac diſtendūtur cū dolore oculi, ſanguinem ex frōte emitti neceſſarium eſt, multa'q; aqua calida caput atq; oculos fouere: gargarizare ex lēticula, vel ex fici cremore: inungi acribus medicamentis, quæ ſuprà comprehenſa ſunt: maximéque eo quod Sphærion nominatur, quod lapidem hæmatiten habet. Atq; alia quoque vtilia ſunt, quæ ad extenuandam aſpritudinem fiunt, de qua protinus dicam. Hanc autem inflammatio oculorum ferè ſequitur, interdū maior, interdum leuior: nōnunquā etiam ex aſpritudine lippitudo fit, deinde aſpritudinem ipſam auget: fitque ea in alijs breuis, in alijs longa, & quę vix vnquam finiatur. In hoc genere valetudinis quidam craſſas duras'que palpebras, & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdū ſcalpello eradunt, verſas'que cotidie medicamentis ſuffricāt. Quæ neq; in magna vetuſta'q; aſpritudine, neq; ſæpe facienda ſunt. Nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamētis peruenitur. Ergo exercitationibus vtemur, & balneo frequētiore, multa'que oculorum palpebras aqua calida fouebimus. Cibos autem ſumemus acres, & extenuantes.

Cæſarianum collyrium.

AT medicamentum id quod cæſarianum vocatur, habet atramenti ſutorij. p°. ✳. i. myſios. p°. ✳. piperis albi. p°. ✳. v. papaueris lachrymæ, gummi, ſingulorum. p°. ✳. ij. cadmiæ lotę. p°. ✳. iij. ſtibis. p°. ✳. vj. Satiſq; cōſtat, hoc collyrium aduerſus omne genus oculorum valetudinis idoneū eſſe, exceptis his quæ lenibus nutriuntur.

Hieracis collyrium.

ID quoq; quod Hieracis nominatur ad aſpritudinē poteſt. Habet mirrhæ. p°. ✳. j. ammoniaci, thymiamatis. p°. ✳. ij. æruginis raſæ, p°. ✳. iiij. cum aqua pluuiatili. Ad idem idoneū eſt etiā id quod Canopites eſt, & id quod Smilion vocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphærion. Si compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quàm optimo melle ſatis commodè aſpritudo curatur.

De Xerophthalmia, genere aridæ lippitudinis.

EſT etiam genus aridæ lippitudinis, ξηροφθαλμίαν Græci appellant. Neq; tument, neq; fluunt oculi: ſed rubent tantum & cum dolore quodā graueſcunt, & noctu prægraui pituita inhæreſcunt: quanto'q; minor generis huius impetus, tātò finis minus expeditus eſt. In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lauari ſæpe, ibiq; deſudare, multa'q; frictiōe vti neceſſarium eſt. Cibi neq; qui implent, neq; nimium acres apti ſunt: ſed inter hos medij. Manè vbi concoxiſſe manifeſtum eſt, non alienum eſt ex ſinapi

gargarizare

gargarizare: tum deinde caput atque os diutius defricare

Rhinion collyrium

COllyrium verò aptiſſimum eſt, quod Rhiniõ vocatur. Habet myrrhę. p°.⚹. papaueris lachrymæ, acaciæ ſucci, piperis, gummi, ſingulorum. p°.⚹.j. lapidis hæmatitis, lapidis phrygii, lycij, lapidis ſciſſilis, ſingulorũ. p°.⚹.ij. æris cõbuſti. p°.⚹.iiij. Ac pyxinum quoq; eodem accõmodatũ eſt.

Ad oculos ſcabros collyria.

SI verò ſcabri oculi ſũt, quod maximè in angulis eſſe cõſueuit, poteſt prodeſſe Rhinion id, quod ſuprà poſitum eſt: poteſt ſimiliter prodeſſe id, quod habet æruginis raſę, piperis longi, papaueris lachrymæ, ſingulorum. p°.⚹.ij. piperis albi, gummi, ſingulorum. p°.⚹.iiij. cadmiæ lautæ, ceruſſę, ſingulorum. p°.⚹.vj. Nullum tamen melius eſt quàm Euelpidis, quod Baſilicõ nominabat. Habet papaueris lachrymę, ceruſſę, lapidis Aſii, ſingulorũ. p°.⚹.ij. gũmi. p°.⚹.xiij. piperis albi. p°.⚹.iiij. croci. p°.⚹.vj. pſorici. p°.⚹.xiij. Nulla autem ꝑ ſe materia eſt, quę pſoricũ nominetur: ſed chalcitidis aliquid, & cadmiæ dimidio plꝰ ex aceto ſimul cõterũtur: idq; in vas fictile additũ, & cotectum ficulneis folijs ſub terra reponitur: ſublatúmque poſt dies viginti rurſus teritur, & ſic appellatur. Verũ in baſilico quoq; collyrio cõuenit, ad omnes affectus oculorum id eſſe idoneum, qui non leuibꝰ medicamẽtis curãtur. Vbi non ſunt autem medicamenta cõpoſita, ſcabros angulos leuãt & mel & vinũ: ſuccurritq; & his, & aridæ lippitudini, ſi quis panẽ ex vino ſubactum ſuper oculum imponit. Nam cũ ferè ſit humor aliquis, qui modò ipſum oculũ, modò angulos aut palpebras exaſperat, ſic & ſi quid prodit humoris, extrahitur: & ſi quid iuxtà eſt, repellitur.

Ad caligationem oculorum, que propter lippitudinem oritur, remedia & collyria.

CAligare verò oculi nõnunquam ex lippitudine, nõnunquam etiam ſine hac propter ſenectutem, imbecillitatémve aliam cõſueuerunt. Si ex reliquijs lippitudinis id vitium eſt, adiuuat collyrium, quod Aſclepias nominatur. Adiuuat id, quod ex croci magmate fit.

Διὰ κρόκου collyrium.

PRopriè etiam ad id componitur, quod διὰ κρόκου vocant. Habet piperis. p°.⚹.j. croci cilicij, papaueris lachrymę, ceruſſæ, ſingulorum. p°.⚹.ij. pſorici, gummi, ſingulorum. p°.⚹.iiij.

Ad caligationem oculorum, quæ propter ſenectutem, aut aliam imbecillitatem fit.

AT ſi ex ſenectute aliáve imbecillitate id eſt, rectè inũgi poteſt, & melle quàm optimo & cyprino, & oleo vetere. Commodiſſimũ tamen eſt, balſami partem vnam, & olei veteris, aut cyprini partes duas, mellis quàm acerrimi partes tres miſcere. Vtilia quoq; huic medicamenta ſunt, quæ ad

caliginem proximè, quæ'q; ad extenuandas cicatrices ſuprà comprehenſa ſunt. Cuicunq; verò oculi caligabunt, huic opus erit multa ambulatione atq; exercitatione: frequenti balneo, vbi totum quidem corpus perfricandum eſt, precipuè tamen caput, & quidem irino, donec inſudet: velandū'q; poſtea, nec detegendum antè, quàm ſudor & calor domi conquieuerint. Tum cibis vtendum acribus, & extenuantibus: interpoſitisq; aliquibus diebus, ex ſinapi gargarizandum.

De ſuffuſione oculorum.

SVffuſio quoque, quam Græci ὑπόχυσιν nominant, interdum oculi potentiæ, qua cernit, ſe opponit. Quod ſi inueterauerit, manu curandum eſt. Inter initia nonnunquam etiam certis obſeruationibus diſcutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere, in tēporibus venas adurere, gargarizando pituitam euocare, ſuffumigare oculos acribus medicamētis, inungere expedit. Victus optimus eſt, qui pituitam extenuat

De reſolutione oculorum, quæ paralyſis dicitur.

AC ne reſolutio quidem oculorum, quam παράλυσις Græci nominant, alio victus modo, vel alijs medicamētis curanda eſt. Expoſuiſſe tantū genus vitij ſatis eſt. Igitur interdum euenit modò in altero oculo, modò in vtroq;, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex diſtētione neruorū qua vehementer oculus ipſe concuſſus eſt, vt his neque quoquā intendi poſſit, nec ōnino cōſiſtat: ſed huc illúcve ſine ratione moueatur, ideo'que ne conſpectum quidem rerum præſtet.

De mydriaſi oculorum.

NOn multùm ab hoc malo diſtat id, quod μυδρίασιν Græci vocant. Pupilla effunditur & dilatatur, aciéſq; eius hebeſcit: ac penè difficilimē genus id ībecillitatis eliditur. In vtraq; verò, ideſt & Paralyſi & Mydriaſi, pugnandū eſt per eadem omnia, quæ in caligine oculorum præcepta ſunt, paucis tantum mutatis: ſiquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adijciendum eſt, melle inungi ſatis eſt. Quidam in poſteriore vitio calidis aquis vſi, releuatiq;. Quidam ſine vlla manifeſta cauſa ſubitò obcæcati ſunt. Ex quibus nonnulli cum aliquandiu nihil vidiſſent, repētina profuſione alui lumen receperunt. Quo minus alienū videtur, ex recenti re, & interpoſito tēpore medicamentis quoq; moliri deiectiones, quę omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

De imbecillitate oculorum.

PRæter hæc imbecillitas oculorum eſt, ex qua quidam interdiu ſatis, noctu nihil cernunt, quod in fœminā bene reſpōdentibus mēſtruis non cadit. Sed ſic laborantes inungi oportet ſanguine iecinoris, maximè hircini: ſi minus, caprini: vbi id aſſum coquitur, excepto: atq; edi quoque ipſum iecur debet. Licet tamen etiam ijſdem medicamentis nō inutiliter vti, quę vel ci

catrices, vel aſpritudinem extenuant: quidam contrito ſemine portulacæ, mel adijciũt, eatenus ne id ex ſpecillo diſtillet, eo'q; inungunt. Exercitationibus, balneo, frictionibus, gargarizationib9 ijſdem, his quoq; vtẽdum eſt.

Ad oculos qui extrinſecus offenduntur, cum ſanguine ſuffuſi ſunt.

ET hęc quidem in ipſis corporibus oriũtur. Extrinſecus verò interdum, ſi ictus oculum lædit, vt ſanguis in eo ſuffundatur, nihil cõmodius eſt, quàm ſanguine vel columbę, vel palumbi, vel hirundinis inungere. Neque id ſine cauſſa fit, cum horum acies extrinſecus læſa interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celeberrimé q; hirundinis. Vnde etiam locus fabulæ factus eſt, per parentes id herba reſtitui, quod per ſe ſaneſcit. Eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſimè tuetur hoc ordine, vt ſit hirundinis optimus: deinde palũbi: minimè efficax colũbę & illi ipſi, & nobis. Supra percuſſum verò oculum ad inflãmationem leniendam, non eſt alienum imponere etiam cataplaſmata. Sed ammoniacus vel quilibet alius quàm optimus teri debet: ſic vt ei paulatim oleum adijciatur, donec craſſitudo ſtrigmenti fiat. Id deinde miſcendum eſt cũ hordeacea farina, quæ ex mulſo decocta ſit. Facilè autem recognitis omnibus, quæ medici quoq; prodiderunt, apparere cuilibet poteſt, vix vllũ ex his, quę ſuprà comprehenſa ſunt, oculi vitium eſſe, quod non ſimplicibus quoque, & promptis remedijs ſubmoueri poſſit.

De aurium morbis, & curationibus. Caput. VII.

HActenus in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum poſſint: ideo'que ad aures tranſeundum eſt, quarum vſum proximum à luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquantò maius periculum eſt: nam vitia oculorum intra ipſos nocẽt. Aurium inflãmationes doloréſque, interdum etiam ad dementiam mortémque præcipitant. Quò magis inter initia protinus ſuccurrendum eſt, ne maiori periculo locus ſit. Ergo vbi primùm dolorem aliquis ſenſit, abſtinere & continere ſe debet. Poſtero die, ſi vehementius malum eſt, caput tondere, idque irino vnguento calido perungere & operire. At magnus cum febre vigilia'que dolor exigit, vt ſanguis quoq; mittatur. Si id aliquæ cauſæ prohibẽt, aluus ſoluenda eſt. Cataplaſmata quoq; calida ſubinde mutata proficiunt, ſiue fœni græci, ſiue lini, ſiue alia farina ex mulſo decocta eſt. Rectè etiam ſubinde admouentur ſpongię, ex aqua calida expreſſæ. Tum leuato dolore, ceratum circundari debet ex irino aut cyprino factum. In quibuſdã tamen melius, quod ex roſa factum eſt proficit. Si vehemens inflammatio ſomnũ ex toto prohibet, adijci cataplaſmati debent papaueris cortices fricti, atque contriti: ſic vt ex his pars dimidia ſit, ea'que tum ſimul ex paſſo miſto decoquatur. In aurem verò infundere aliquod medicamentum oportet, quod ſemper antè tepefieri conuenit, commodiſſiméq; per ſtrigilem inſtillatur.

Vbi auris repleta eſt, ſupèr lana mollis addenda eſt, quę humorem intus cōtineat. Et hæc quidem communia ſunt. Medicamentum verò eſt & roſæ, & radicum harundinum ſuccus, & oleum in quo lumbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali perſici expreſſus. Cōpoſita verò ad inflammationem dolorémque leniendum hęc ferè ſunt, Caſtorei, papaueris lachrymæ pares portiones conteruntur, deinde adijcitur his paſſum. Vel papaueris lachrymæ, croci, myrrhæ par modus ſic teritur, vt inuicem modò roſa, modò paſſum inſtilletur. Vel id quod amarum in ægyptia faba eſt conteritur, roſa adiecta. Quibus myrrhæ quoq; paulùm à quibuſdā miſcetur, vel papaueris lachrymę: aut thus cū muliebri lacte, vel amararū nucum cum roſæ ſucco. Vel caſtorei, myrrhæ, papaueris lachrymæ pares portiones cum paſſo. Vel croci. p°. ✳. j. myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. p°. ✳. iij. quibus, cum teruntur, paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus cyatho. Id' que ex primis medicamentis eſt. Vel papaueris lachryma ex aceto. Licet etiam compoſitione vti Themiſonis, quæ habet caſtorei, opoponacis, papaueris lachrymæ ex aceto, ſingulorū. p°. ✳. ij. ſpumę lycij. p°. ✳. iiij. Quæ contrita paſſo excipiuntur, donec cerati craſſitudinē habeant, atq; ita reponuntur. Vbi vſus requiritur, rurſus idē medicamentum adiecto ſpecillo teritur. Illud perpetuum eſt, quotieſcūq; craſſius medicamentū eſt, quàm vt in aurem inſtillari poſſit, adijciendum eum eſſe humorem, ex quo id cōponi debet, donec ſatis liquidum ſit. Si verò pus quoq; aures habent, rectè lycium per ſe infunditur, aut irinum vnguentum, aut porri ſuccus cum melle, aut centaureæ ſuccus cum paſſo, aut dulcis punici mali ſuccus in ipſius cortice tepefactus, adiecta myrrhæ exigua parte. Rectè etiam miſcentur myrrhæ, quam στακτὴν cognominant. p°. ✳. j. croci tantundem, nuces amaræ. xv. mellis ſeſquicyathus. Quæ contrita, cum vtendum eſt, in cortice punici mali tepefiant. Ea quoq; medicamenta, quæ oris exulcerati cauſa componuntur, æquè vlcera aurium ſanāt. Quæ ſi vetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta compoſitio eſt, quæ ad autorē Eraſiſtratum refertur, piperis. p°. ✳. j. croci. p°. ✳. j. myrrhę, myſios cocti, ſingulorum. p°. ✳. ij. æris combuſti. p°. ✳. ij. Hęc ex vino teruntur: deinde vbi inaruerunt, adijciuntur paſſi heminæ tres, & ſimul coquuntur. Cum vtendum eſt, adijcitur his mel & vinum. Eſt etiam Ptolomei chirurgi medicamentū, quod habet lentiſci. p°. ✳. j. gallæ. p°. ✳. j. omphacij. p°. ✳. j. ſuccū punici mali. Eſt Menophili validum admodum, quod ex his conſtat, piperis longi. p°. ✳. j. caſtorei. p°. ✳. ij. myrrhæ, croci, papaueris lachrymę, nardi ſyriaci, thuris, malicorij, ex ęgyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quàm optimi, ſingulorum. p°. ✳. iiij. Quibus, cum teruntur, adijcitur acetum quàm acerrimum, donec craſſitudo in his paſſi fiat. Eſt Cratonis, cinnamomi, caſiæ, ſingulorum. p°. ✳. j. lycij, nardi, myrrhæ, ſingulorum.

gulorum. p̃. ⚹ .j. aloes. p̃. ⚹ .ij. mellis cyathi tres, vini ſextarius. Ex quib9 vinum cum lycio decoquitur, deinde his alia miſcentur. At ſi multum puris, malúsque odor eſt, æruginis raſę, thuris, ſingulorum. p̃. ⚹ .ij. mellis cyathi duo, aceti quatuor ſimul incoquuntur. Vbi vtendum eſt, dulce vinum miſcetur. Aut aluminis ſciſſilis, papaueris lachrymæ, acaciæ ſucci par pondus miſcetur: hisq; adijcitur hyoſcyami ſucci dimidio minor quàm vnius ex ſuperioribus portio, ea'que trita, ex vino diluũtur. Per ſe quoq; hyoſcyami ſuccus ſatis proficit. Commune verò auxilium aduerſus omnes auriũ caſus, iam'que vſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiæ, ſingulorum. p̃. ⚹ .j. floris iunci rotundi, caſtorei albi, piperis longi, amomi, myrobalani, ſingulorum ſcrupuli duo, thuris maſculi, nardi ſyriaci, myrrhæ pinguis, croci, ſpumę nitri, ſingulorum. p̃. ⚹ .ij. Quæ ſeparatim contrita, rurſus miſta ex aceto conteruntur, atq; ita condita, vbi vtendum eſt, aceto diluuntur. Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus eſt, Polybij ſphragis ex dulci vino liquata. Quæ compoſitio priore libello continetur. Quòd ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienum eſt, miſto vino per oricularium clyſterem eluere: & tum ĩfundere vinum auſterum cum roſa miſtum, cui ſpodij paulùm ſit adiectũ, aut lyciũ cum lacte: aut herbæ ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali punici ſuccũ cum exigua parte myrrhæ. Si ſordida quoq; vlcera ſunt, melius mulſo eluuntur, & tum aliquod ex his, quæ ſuprà ſcripta ſunt, quod mel habeat infunditur. Si magis pus profluit, & caput vtiq; tondendum eſt, & multa calida aqua perfundendum, & gargarizandum, & vſq; ad laſſitudinem ambulandum, & cibo modico vtendum eſt. Si cruor quoq; ex vlceribus apparuit, lycium cum lacte debet infundi, vel aqua, ĩ qua roſa decocta ſit: ſucco aut herbæ ſanguinalis, aut acaciæ adiecto. Quòd ſi ſuper vlcera caro increuit, ea'que mali odoris ſanguinem fundit, aqua tepida elui debet: tum infundi id, quod ex thure & ærugine, & aceto, & melle fit, aut mel cum ærugine incoctum. Squama quoq; æris cum ſandaraca contrita, per fiſtulam rectè inſtillatur.

Aduerſus aurium vermes.

VBi verò vermes orti ſunt, ſi iuxtà ſunt, protrahẽdi oriculario ſpecillo ſunt. Si longius, medicamentis enecandi, cauendúmque ne poſtea naſcantur. Ad vtrũq; proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoq; aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum ſit. Sic emortui vermes in primam auris partem prouocabuntur, vnde facilimè educi poſſunt.

Ad compreſſa aurium foramina.

SIn foramẽ auris compreſſum eſt, & intus craſſa ſanies ſubeſt, mel quàm optimum addendum eſt. Si id parum proficit, mellis cyatho & dimidio,

Digitized by Google

æruginis raſæ. p°. 𐆖. ij. adijciendum eſt, incoquendúmque, & eo vtẽdum. Iris quoque cum melle idem perficit. Item mellis & roſæ ſcrupuli duo. Itẽ galbani. p°. 𐆖. ij. myrrhæ cum melle, & fellis taurini, ſingulorum. p°. 𐆖. ij. vini quantum ſatis eſt ad myrrham diluendam.

Ad grauem auditum.

VBi verò grauius aliquis audire cœpit (quod maximè poſt longos capitis dolores euenire conſueuit) in primis aurem ipſam conſiderare oportet. Apparebit enim aut cruſta qualis ſuper vlcera innaſcitur, aut ſordium coitus. Si cruſta eſt, infundendum eſt aut oleum calidum, aut cũ melle ærugo, vel porri ſuccus, aut cum mulſo nitri paulùm. Atq; vbi cruſta à corpore iam recedit, eluẽda auris aqua tepida eſt, quò facilius ea per ſe diducta, oriculario ſpecillo protrahatur. Si ſordes æquè molles ſunt, eodem ſpecillo eximendæ ſunt. At ſi duræ ſunt, acetum & cũ eo nitri paululum inijciendum eſt. Cũq; emollitæ ſunt, eodem modo elui aurẽ, purgariq; oportet. Quòd ſi capitis grauitas manet, attõdendum idem, & leniter, ſed diu perfricandũ eſt: adiecto vel irino vel laureo oleo, ſic vt vtrilibet paulum aceti miſceatur: tum diu ambulandum, leniterq; poſt vnctionem aqua calida caput fouendum. Cibiſq; vtendum ex imbecilliſſima, & media materia, magiſq; aſſumendæ dilutæ potiones, nonnunquam gargarizandum eſt. Infundendum autem in aurem caſtoreum cũ aceto, & laureo oleo, & ſucco radiculæ corticis. Aut cucumeris agreſtis ſuccus, adiectis cõtritis roſę folijs. Immaturę quoq; vuæ ſuccus cũ roſa inſtillatus, aduerſus ſorditatem ſatis proficit.

Ad ſonitum aurium intra ſeipſas.

ALiud vitij genus eſt, vbi aures intra ſeipſas ſonãt. Atq; hoc quoq; fit, ne externum ſonum accipiant. Leuiſſimum eſt, vbi id ex grauedine eſt. Peius, vbi ex morbis, capitiſve longis doloribus incidit. Peſſimum, vbi magnis morbis venientibus, maximéque comitiali, prouenit. Si ex grauedine eſt, purgare aurem oportet, & ſpiritum cõtinere, donec inde humor aliquis expumet. Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, frictionem, perfuſionem, gargarizationémq; pertinet, eadem facienda ſunt. Cibis non vtendũ niſi extenuantibus. In aurem dandus radiculæ ſuccus cum roſa, vel cum ſucco radicis ex cucumere agreſti, vel caſtoreũ ex aceto, & laureo oleo. Veratrum quoq; cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, & inde collyrium factũ in aurem demittitur. Si ſine his cœpit, ideoq; nouo metu terret, in aurem dari debet caſtoreum cum aceto, vel irino, vel laureo oleo, aut huic miſtum caſtoreum cum ſucco nucum amararum, aut myrrha & nitrum cum roſa & aceto. Plus tamen in hoc quoq; proficit victus ratio. Eadémque facienda ſunt, quæ ſuprà comprehendi, cum maiori quoq; diligentia: & præterea donec his ſonus finiatur, à vino abſtinendum. Quòd ſi ſimul & ſonus & inflãmatio eſt, laureum oleum conieciſſe abun-

de eſt,aut id quod ex amaris nucibus exprimitur:quibus quidam vel caſtoreum,vel myrrham miſcent.

Ad ea,quæ in aurem inciderunt,extrahenda.

SOlet etiã interdũ in aurẽ aliquid incidere, vt calculus, aliquod'q; animal.Si pulex intus eſt,compellendum eò lanæ paulùm eſt,quò ipſe is ſubit,& ſimul extrahitur.Si non eſt ſecutus,aliúdve animal eſt,ſpecillum lana inuolutum in reſinam quàm glutinoſiſſimã, maximéq; terebinthinam demittendum:idque in aurem inijciendum,ibique vertendum eſt: vtiq; enim comprehendet & eximet.Sin aliquid exanime eſt, ſpecillo oriculario protrahendum eſt,aut hamulo retuſo paulùm recuruato. Si iſta nihil proficiunt,poteſt eodem modo reſina protrahi.Sternutamenta quoq; admota id commodè elidunt,aut oriculario clyſtere aqua vehementer intus compulſa. Tabula quoque collocatur media inhærens capitibus, vtrinque pendentibus,ſupérque eam homo deligatur in id latus verſus, cuius auris eo modo laborat,ſic vt extra tabulam emineat.Tum malleo caput tabulę, quod à pedibus eſt,ferit:atq; ita cõcuſſa aure,id quod ineſt,excidit.

De narium morbis,& curationibus. Caput viii.

NAres verò intus exulceratas fouere oportet vapore aquæ calidę,id eſt ſpongia expreſſa atque admota. Fit & ſubiecto vaſe oris anguſti,calida aqua repleto.Poſt id fomẽtum illinenda vlcera ſunt, aut plumbi recremento, aut ceruſſa. Aut argenti ſpumam cum quolibet horum aliquis conterit, eique dum teritur, inuicem vinum & oleum myrteum adijcit, donec mellis craſſitudinem fecerit. Sin autem ea vlcera circa nares ſunt, pluréſque cruſtas & odorem fœdum habent,quod genus Gręci ὀζαίνας appellant,ſciri quidem debet,vix ei malo poſſe ſuccurri. Nihilominus tamen hæc tentari poſſunt,vt caput ad cutem tondeatur, aſſiduéq; vehementer perfricetur,multa calida aqua perfundatur,multa ei deambulatio ſit,cibus modicus,neq; acer,neq; valentiſſimus. Tum in narem ipſam mel cũ exiguo modo reſinę terebinthinæ conijciatur,quod ſpecillo quoque inuoluto lana fit,attrahatúrq; ſpiritu is ſuccus,donec in ore guſtus eius ſentiatur.Sub his enim cruſtæ reſoluuntur, quæ tum per ſternutamenta elidi debent.Puris vlceribus vapor aquæ calidæ ſubijciendus eſt. Deinde adhibendum aut lycium ex vino dilutum,aut amurca,aut omphaciũ, aut mentæ,aut marrubij ſuccus:aut atramentum ſutorium,quod candens factum, deinde contritũ ſit:aut interior ſcillæ pars contrita,ſic vt horũ cuilibet mel adijciatur. Cuius in cęteris admodũ exigua pars eſſe debet,in atramẽto ſutorio tanta, vt ea miſtura liquida fiat,cum ſcilla vtiq; pars maior: inuoluendúmque lana ſpecillum eſt,& in eo medicamen intingendum, eo'q; vlcera implenda ſunt.Rurſúsq; linamentum inuolutum & oblongum eodẽ medicamento illinendum,demittendúmque in narem eſt,& ab inferiore par-

Digitized by Google

te leniter deligandum. Id'que per hyemem & ver bis die, per æſtatem & autumnum, ter die fieri debet. Interdum verò etiam in naribus carunculæ q̄dam, ſimiles muliebribus mammis naſcuntur, hæ'que imis partibus, quę carnoſiſſimæ ſunt, inhærent. Has curare oportet medicamentis adurentibus, ſub quib9 ex toto conſumũtur. πολύπους verò eſt carũcula, modò alba, modò ſubrubra, quæ nariũ oſſi inhæret, & modò ad labra pendens, narem implet, modò retrò per id foramen, quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit adeo increſcit, vti poſt vuam conſpici poſſit, ſtrangulat'q; hominẽ, maximè Auſtro aut Euro flante, feréq; mollis eſt, raro dura: ea'que magis ſpiritũ impedit, & nares dilatat, quæ ferè καρκινώδης eſt, itaque attingi nõ debet. Illud aliud genus ferè quidem ferro curatur, interdũ tamen inareſcit, ſi addita in narem per linamentum aut penicillum ea compoſitio eſt, quę habet minij ſinopici, chalcitidis, calcis, ſandaracæ, ſingulorum. p°. ⚹. j. atramenti utorij. p°. ⚹. ij.

De dentium dolore & curationibus. Caput. IX.

IN dentium autem dolore, qui ipſe quoq; maximis tormentis annumerari poteſt, vinum ex toto circuncidendum eſt. Cibo quoq; primò abſtinendum, deinde eo modico mollique vtendũ, ne mandentis dentes iritet: tũ extrinſecus admouendus per ſpongiam vapor aquæ calidæ, imponendum'queceratũ ex cyprino aut irino factum, lana'que id comprehendendũ, capútque velandũ eſt. Quòd ſi grauior is dolor eſt, vtiliter & aluus ducitur, & calida cataplaſmata ſuper maxillas inijciuntur, & ore humor calidus cũ medicamentis aliquibus continetur, ſæpiúsque mutatur. Cuius rei cauſa & quinquefolij radix in vino miſto coquitur, & hyoſcyami radix, vel in poſca, vel in vino miſto coquitur, ſic vt paulùm his ſalis adijciatur, & papaueris non nimiũ: aridi cortices, & mandragoræ radix, eodem modo. Sed in his tribus vtiq; vitandũ eſt, ne quod hauſtũ erit deuoretur. Ex populo quoque alba, cortex radicis in hũc vſum in vino miſto rectè coquitur, & in aceto cornu ceruini ramentũ, & nepeta cũ teda pingui: ac ficus item pinguis vel in mulſo, vel in aceto & melle: ex quibus cum ficus decocta eſt, is humor percolatur. Specillum quoque lana inuolutum in calidũ oleũ demittitur, eo'que ipſo dens fouetur. Quinetiam quædam quaſi cataplaſmata in dentem ipſum illinuntur. In quem vſum ex malo punico acido atque arido, malicorij pars interior cũ pari portione & gallę, & pinei corticis conteritur, miſcetúrque his miniũ, ea'q; contrita aqua pluuiatili coquũtur. Aut panacis, papaueris lachrymę, peucedani, vuæ taminiæ ſine ſeminibus, pares portiones conteruntur. Aut galbani partes tres, papaueris lachrymæ pars quarta. Quicquid dentibus admotũ eſt, nihilominus ſupra maxillam ceratũ, quale ſuprà poſui eſſe debet, lana obtectũ. Quidã etiam myrrhæ, cardamomi, ſingulorum. p°. ⚹. j. croci, pyrethri, ficorum partes,

ſingulorum.

ſingulorũ.p°.⚹.iiij.ſinapis.p°.⚹.viij. cõtrita linteolo illinũt,imponũtq; in humero partis eius qua dẽs dolet.Si is ſuperior eſt,à ſcapulis. Si inferior, à pectore. Id'que dolorem leuat,& cũ leuauit,protinus ſubmouendũ eſt. Si verò exeſus eſt dens,feſtinare ad eximendum eum, niſi res coegit, non eſt neceſſe. Sed cũ omnibus fomentis,quæ ſuprà poſita ſunt,adijciendæ quædam valentiores compoſitiones ſunt,quæ dolorem leuant,quales hæ ſunt. Habet autem papaueris lachrymæ.p°.⚹.j.piperis.p°.⚹.ij.pſoreos.p°.⚹.x.quæ contrita galbano excipiũtur,idque circundatur. Aut Menemachi maximè ad maxillares dentes,in qua ſunt croci.p°.⚹.j.cardamomi,thuris fuliginis,ficorũ partes, pyrethri,ſingulorum.p°.⚹.iiij.ſinapis.p°.⚹.viij. Quidam aũt immiſcent pyrethri,piperis,elaterij,ſingulorũ.p°.⚹.j.aluminis ſciſſilis,papaueris lachrymæ,vuæ taminiæ,ſulphuris ignem nõ experti,bituminis,lauri baccarũ,ſinapis,ſingulorum.p°.⚹.ij. Quòd ſi dolor eximi eũ cogit,& piperis ſemen cortice liberatũ, & eodem modo bacca hederæ coniecta in id foramen,dentem findit, isq; fortè ſtans excidet. Et plani piſcis quã paſtinacam noſtri, τρυγόνα Græci vocant,aculeus torretur,deinde conteritur,reſina'que excipitur,quæ denti circũdata,hunc ſoluit. Et alumen ſciſſile in id foramen coniectũ,dentem citat. Sed id tamen inuolutũ in lanula demitti commodius eſt,quia ſic dente ſeruato, dolorem leuat. Hæc à Medicis accepta ſunt. Sed agreſtiũ experimento cognitũ eſt,cũ dẽs dolet,herbam mentaſtrũ,cum ſuis radicibus velli debere,& in peluem conijci,ſupra'que aquam infundi, collocarique iuxtà ſedentem hominem vndique veſte contectum:tũ in peluem candentes ſilices demitti,ſic vt aqua tegantur,hominémque eum hiante ore vaporem excipere, vt ſuprà dictũ eſt,vndique incluſum. Nam & ſudor plurimus ſequitur,& per os continẽs pituita defluit: idque ſæpe longiorem, ſæpe annuam valetudinem bonam præſtat.

De Tonſillis,& earum cura. Caput.X.

SI verò tonſillæ ſine exulceratione per inflammationem intumuerunt,caput velandũ eſt extrinſecus,is locus vapore calido fouendus,multa ambulatione vtendũ,caput in lecto ſublime habẽdũ, gargarizandúmque eſt ex reprimentibus. Radix quoque ea quam dulcem appellant contuſa,& in paſſo mulſo've decocta,idẽ præſtat. Leniterq; quibuſdã medicamentis eas illini non alienũ eſt,quæ hoc modo fiũt. Ex malo punico dulci ſuccꝰ exprimitur,& eius ſextarius in leni igne coquitur,donec ei mellis craſſitudo fit:tum croci,myrrhæ,aluminis ſciſſilis, ſingulorũ.p°.⚹.ij.per ſe conteruntur,paulatimque his adijciũtur vini lenis cyathi duo, mellis vnus: deinde priori ſucco iſta miſcentur,& rurſus leniter incoquuntur. Aut eiuſdem ſucci ſextarius eodem modo coquitur,atque eadem ratione trita ei adijciuntur hæc, nardi.p°.⚹.omphacij.p°.⚹.j.cinnamomi,

myrrhę,

myrrhæ,caſiæ,ſingulorum.p°.⚹.j. Eadem autem hæc & auribus, & naribus purulentis accommodata ſunt. Cibus quoque in hac valetudine lenis eſſe debet,ne exaſperet. Quòd ſi tãta inflammatio eſt, vt ſpiritũ impediat, in lecto conquieſcendum, à cibo abſtinendum, neq; adſumendũ quicquam præter aquam calidã eſt. Aluus quoque ducenda eſt. Gargarizandũ ex fico & mulſo. Illinendum mel, cũ omphacio. Intrinſecus admouendus, ſed aliquantò diutius, vapor aquę calidæ, donec ea ſuppurent, & per ſe aperiantur. Si pure ſubſtante non rumpũtur hi tumores, incidendi ſunt, deinde ex mulſo calido gargarizandum ex fico. At ſi modicus quidem tumor & exulceratio eſt, furfurum cremori ad gargarizandum paulùm mellis adijciendum eſt, illinenda'que vlcera hoc medicamento: Paſſi quàm dulciſſimi tres heminæ ad vnam coquuntur, tum adijcitur thuris.p°.⚹.i, croci, myrrhæ, ſingulorũ.p°.⚹.leniterque omnia rurſus ferueſcunt. Vbi pura vlcera ſunt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum eſt. Atque hic quoque cibis lenibus opus eſt, quibus adijci dulce vinum poteſt.

De auris vlceribus, & curationibus: & quæ Antheræ ſint. Caput.xi.

VLcera autem oris, ſi cum inflammatione ſunt, & parũ pura ac rubicunda ſunt, optimè his medicamentis curantur, quæ ſuprà poſita ex malis punicis fiunt. Continendúſque ſæpe ore reprimens cremor eſt, cui paulùm mellis ſit adiectum. Vtendũ ambulationibus, & nõ acri cibo. Simulatque verò pura vlcera eſſe cœperunt, lenis humor, interdũ etiam quàm optima aqua ore continenda eſt. Prodéſtque aſſumptum purũ vinũ, plenior'que cibus, dum acribus vacet. Inſpergiq; vlcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio pl⁹ gallæ immaturę ſit adiectũ. Si iam cruſtas habẽt quales in aduſtis eſſe conſuerunt, adhibendæ ſunt hæ compoſitiones, quas Græci ἀνθηρὰς nominãt. Iunci quadrati, myrrhæ, ſandaracę, ſingulorum.p°.⚹.iiij, aluminis pares portiones. Aut croci, myrrhæ, ſingulorum p°.⚹.ij. iridis, aluminis ſciſſilis, ſandaracæ, ſingulorum.p°.⚹.iiij.iũci quadrati.p°.⚹.viij. Aut gallæ, myrrhæ, ſingulorum.p°.⚹.ij.aluminis ſciſſilis.p°.⚹.ij.roſæ foliorum.p°.⚹.iiij. Quidam autem croci.p°.⚹. aluminis ſciſſilis, myrrhę, ſingulorum.p°.⚹.j.ſandaracæ.p°.⚹,ij,iunci quadrati, p°.⚹.iiij, miſcent. Priora arida inſperguntur: hoc cum melle illinitur, neque vlceribus tantũ, ſed etiam tonſillis. Verùm ea longè periculoſiſſima vlcera ſunt, quas ἄφθας Græci appellant, ſed in pueris: hos enim ſæpe conſumunt. In viris & mulieribus, idem periculum non eſt. Hæc vlcera à gingiuis incipiũt, deinde palatum totúmque os occupant: tum ad vuam faucéſq; deſcendũt. Quibus obſeſſis non facilè fit, vt puer conualeſcat. Ac miſerius etiam eſt, ſi lactens adhuc infans eſt, quo minus imperari remedium aliquod poteſt. Sed in primis nutrix cogẽda eſt exerceri ambulationibus, hiſq; operibus, q̃ ſuperiores partes mouent. Mittenda in balneum, iubenda'q; ibi calida aqua

mammas

mām̄as perfundere: tum alenda cibis lenib⁹, & his qui facilè non corrūpuntur. Potiões, ſi febriat puer, aquæ: ſi ſine febre eſt, vini diluti. Ac ſi aluus nutrici ſubſtitit, ducenda eſt. Si pituita eius in os coit, vomere debet. Tum ipſa vlcera perungenda ſunt melle, cui ros, quem ſyriacū vocant, aut amaræ nuces adiectæ ſunt. Vel mixtis inter ſe roſæ folijs aridis, pineis nucleis, mētæ colliculo, melle. Vel eo medicamento, quod ex moris fit: quorū ſuccus eodem modo, quo punici mali, ad mellis craſſitudinem coquitur: eadémque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, mel miſcetur. Neq; quicquam dandum, ad quod humor euocari poſſit. Si verò iam firmior puer eſt, gargarizare debet his ferè, quæ ſuprà cōprehenſa ſunt. At ſi lenia medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quæ adurendo cruſtas vlceribus inducant: quale eſt ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium. Prodeſt etiam fames, & abſtinētia quanta maxima imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis: ad purganda tamē vlcera, interdum caſeus ex melle rectè datur.

De linguæ vlceribus. Caput. XII.

LInguę quoq; vlcera non alijs medicamētis egent, quàm quę prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quæ in latere eius naſcuntur, diutiſſimè durant. Videndúmque eſt, num contrà dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſæpe vlcus eo loco non ſinit, ideóq; limandus eſt.

De parodontidibus gingiuarum tuberculis, déque alijs vlceribus gingiuarum. Caput. XIII.

SOlent etiam interdum iuxta dentes in gingiuis tubercula quædam oriri dolentia, παροδοντίδας Græci appellant. Hęc initiò leniter ſale contrito perfricare oportet, aut inter ſe mixtis, ſale foſſili, cōbuſto cupreſſo, nepeta: deīde eluere os cremore lēticulæ, & inter hæc hiare, donec pituitę ſatis ꝓfluat. In maiore verò inflāmatione ijſdē medicamētis vtendum eſt, quæ ad vlcera oris ſuprà poſita ſunt: & mollis linamenti paulùm inuoluendum aliqua compoſitione ex his, quas Antheras vocari dixi, demittendúmq; id inter dentem & ginginam: quòd ſi durior erit & id prohibebit, extrinſecus admouēdus erit ſpongiæ vapor calidus, īponendúmq; ceratum. Si ſuppuratio ſe oſtendet, diutius eo vapore vtendum erit, & continendum ore calidum mulſum, in quo ficus decocta ſit. Itémque ſubcrudum incidendum, ne ſi diutius ibi pus permanſerit, os lædat. Quòd ſi maior is tumor eſt, cōmodius totus excidit̃, ſic vt ex vtraq; parte dens liberet̃. Pure exempto, ſi leuis plaga eſt, ſatis eſt ore calidam aquam cōtinere, & extrinſecus fouere eodem vapore: ſi maior eſt, lenticulæ cremore: vti ijſdem medicamentis, quibus cætera vlcera oris curantur. Alia quoque vlcera in gingiuis plærūque oriuntur, quibus eadem, quę in reliquo ore, ſuccurrunt. Maximè tamen mandere liguſtrū oportet, ſuccúmq; eum ore cōtinere. Fit

etiam

etiam interdũ, vt ex gingiuæ vlcere, ſiue parodontis fuit, ſiue non fuit, diuti⁹ pus feratur. Quod aut dẽte corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe, maximéque id per fiſtulam venire conſueuit. Vbi ĩcidit, locus aperiendus, dens eximendus: teſta oſſis, ſi qua exceſſit, recidenda eſt: ſi quid vitioſi eſt, radendum. Poſt quæ quid fieri debeat, ſuprà in aliorum vlcerũ curatione comprehenſum eſt. Si verò à dentibus gingiuæ recedunt, eędem Antheræ ſuccurrunt. Vtile eſt etiam pira, aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continere. Idémque pręſtare non acre acetum in ore retentum poteſt.

De Vuæ morbo, & curatione. Caput. xiiij.

VVæ vehemens inflãmatio terrere quoq; debet. Itaq; in hac & abſtinentia neceſſaria eſt, & ſanguis rectè mittitur, & ſi id aliqua res prohibet, aluus vtiliter ducitur, caput'q; ſuper hæc velandum, & ſublimius habendum eſt: tum aqua gargarizandum, in qua ſimul rubus & lenticula decocta ſit. Illinenda autem ipſa vua vel omphacio, vel galla, vel alumine ſciſſili, ſic vt cuilibet eorũ mel adijciatur. Eſt etiam medicamentũ huic aptum, quod Andronium adpellatur. Conſtat ex his, alumine ſciſſili, ſquama æris rubri, atramento ſutorio, galla, myrrha, Miſy. Quę per ſe cõtrita miſta'q; rurſus paulatim adiecto vino auſtero terũtur, donec his mellis craſſitudo ſit: vbi horum aliquo illita vua eſt, chelidonię quoq; ſucco per cochlear illita vua maximè prodeſt. Ferè multa pituita decurrit, cũ'que ea quieuit, ex vino calido gargarizãdum. Quòd ſi minor in ea inflammatior, laſer terere, eiq; adijcere frigidam aquam ſatis eſt, eam'que aquam cochleario exceptam ipſi vuæ ſubijcere: ac mediocriter eam tumentẽ aqua quoq; frigida, eodem modo ſubiecta, reprimit. Ex eadem autẽ aqua gargarizandum quoq; eſt, quę vel cũ laſere, vel ſine eo hac curatione vuæ ſubiecta eſt.

De Cancro oris. Caput. XV.

SI quando aũt vlcera oris Cancer inuaſit, primum conſiderandum eſt, num malus corporis habitus ſit, eiq; occurrendũ: deinde ipſa vlcera curanda. Quòd ſi in ſumma parte id vitiũ eſt, ſatis proficit anthera humido vlceri arida inſperſa: ſicciori cũ exigua parte mellis illita. Si paulò altius, chartæ combuſtæ partes duæ, auripigmenti pars vna. Si penitus malum deſcendit, chartæ combuſtæ partes tres, auripigmenti pars quarta. Aut pares portiones ſalis fricti, & iridis frictæ. Aut item pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium aũt eſt linamentũ in roſa tingere, & ſupèr adurentia medicamẽta imponere, ne vicinum & ſanũ locum lędant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictũ ſalem conijciunt, donec tabeſcere deſinat: deinde id acetum coquunt, donec exiccetur, eúmque ſalem contritum inſpergunt. Quoties autem medicamentum inijcitur, & antè & pòſt os diluendum eſt, vel cremore lenticulæ, vel aqua in

qua aut eruũ, aut oleæ, aut verbenæ decoctę ſint, ſic vt cuilibet eorũ paulũ mellis miſceatur. Acetum quoque ex ſcilla retentũ ore, ſatis aduerſus hæc vlcera proficit. Ex aceto cocto ſali, ſicut ſuprà demonſtratũ eſt, rurſus mixtum acetum. Sed & diu continere vtrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum eſt, neceſſariũ eſt. Quòd ſi puer eſt, cui id incidit, ſpecillum lana inuolutũ in medicamentum demittendũ eſt, & ſuper vlcus tenendũ: ne per imprudentiã adurentia deuoret. Et ſi dolor in gingiuis eſt, mouentúrque aliqui dentes, refici eos oportet. Nam curationes vehemẽter impediũt. Si nihil medicamenta proficient, vlcera erunt adurenda. Quod tamen in labris ideo non eſt neceſſariũ, quoniam excidere commodius eſt. Et id quidem æquè aduſtum atque exciſum, ſine ea curatione, quę corpori manu adhibetur, impleri nõ poteſt. Gingiuarũ verò oſſa, quæ hebetia ſunt, in perpetuũ vſtione nudantur. Neq; enim poſtea caro increſcit. Imponenda tamẽ aduſtis lenticula eſt, donec ſanitatem, qualis eſſe poteſt, recipiant.

De parotidibus, quæ ſub auribus oriuntur. Caput. XVI.

HAec in capite ferè medicamentis egent. Sub ipſis verò auribus oriri παρωτίδες ſolẽt, modò in ſecũda valetudine ibi inflãmatiõe orta, modò poſt longas febres, illuc impetu morbi cõuerſo. Id abſceſſus genus eſt. Itaq; nullam nouam curationem deſiderat. Animaduerſionem tantũmodo hanc habet neceſſariam, quia ſi ſine morbo id intumuit, primũ reprimentiũ experimentum eſt. Si ex aduerſa valetudine, illud inimicum eſt, maturarique & quàmprimum aperiri commodius eſt.

De vmbelici prominentis curatione. Caput. xvij.

AD vmbilicos verò prominentes, ne manu ferroq; vtendũ ſit, antè tentandum eſt, vt abſtineant: aluus his ducatur, imponatúrq; ſuper vmbilicũ id, quod ex his conſtat. Cicutæ & fuliginis, ſingulorũ. p°. ✱. j. ceruſſæ elotæ. p°. ✱. iiij. plũbi eloti. p°. ✱. viij. ouis duobus, quibus etiam ſolani ſuccus adijcitur. Hoc dilutius impoſitũ eſſe oportet, & interim conquieſcere hominem, cibo modico vti, ſic vt vitentur omnia inflantia.

De obſcœnarum partium vitijs, & curationibus. Caput. xviij.

PRoxima ſunt ea, quæ ad partes obſcœnas pertinent, quarũ apud Gręcos vocabula & tolerabilius ſe habent, & accepta iam vſu ſunt, cũ omni ferè Medicorum volumine atq; ſermone iactenrur: apud nos fœdiora verba, ne conſuetudine quidem aliqua verecũdius loquentium commẽdata ſunt: vt difficilis hæc explanatio ſit ſimul & pudorem, & artis pręcepta ſeruãtibus. Neq; tamẽ ea res à ſcribendo deterrere me debuit. Primum, vt omnia quæ ſalutaria accepi, comprehenderem: dein, quia in vulgus eorũ curatio etiam præcipuè cognoſcenda eſt, quæ inuitiſſimus quiſq; alteri oſtendit.

De colis morbis & curationibus.

IGitur ſi ex inflammatione coles intumuit, reduciq; ſumma cutis, aut rurſus induci nõ poteſt, multa calida aqua fouendus locus eſt. Vbi verò glans contecta eſt, oriculario quoq; clyſtere inter eam cutémq; calida aqua inſerenda eſt. Si mollita ſic & extenuata cutis, ducenti paruit, expeditior reliqua curatio eſt. Si tumor vicit, imponenda eſt, vel lenticula, vel marrubium, vel oleę folia ex vino cocta, ſic vt cuilibet eorũ, dum teritur, mellis paulùm adijciatur. Surſúmque coles ad ventrem deligandus eſt. Quod in omni curatione eius neceſſarium eſt. Is'que homo continere ſe debet, & abſtinere à cibo, & potione aquæ tãtum à ſiti vindicari. Poſtero die rurſus adhibendum ijſdem rationibus aquę fomentũ eſt, & cũ vi quoq; experiundũ, an cutis ſequatur. Ea'que ſi non parebit, leuiter ſummo ſcalpello concidenda erit. Nam cum ſanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur. Siue aũt hoc modo victa erit, ſiue vnquam repugnauerit, vlcera vel in cutis vlteriore parte, vel in glande vltra've eam in cole reperientur. Quæ neceſſe eſt, aut pura ſicca've ſint, aut humida, & purulẽta. Si ſicca ſunt, primũ aqua calida fouenda ſũt: deinde imponendũ lycium ex vino eſt, aut amurca cocta cum eodem, aut cum roſa butyrũ. Si leuis his humor ineſt, vino eluẽda ſunt: tũ butyri, & roſæ mollis paulùm, & reſinę terebinthinæ pars quarta adijcienda eſt, eo'q; vtendũ. Aut ſi pus ex his profluit, ante omnia elui mulſo calido debent. Tũ imponi piperis. p°. ✳. j. myrrhæ. p°. ✳. ij. croci, myſios cocti, ſingulorũ. p°. ✳. ij. Quę ex vino auſtero coquũtur, donec mellis craſſitudinem habeant. Eadẽ aũt cõpoſitio tonſillis, vuæ madenti, oris nariúmque vlceribus accommodata eſt. Aliud ad eam, piperis. p°. ✳. j. myrrhæ. p°. ✳. j. croci. p°. ✳. ij. myſios. p°. ✳. j. æris combuſti. p°. ✳. ij. Quæ primùm ex vino auſtero conteruntur, deinde vbi inaruerũt, iterum terũtur ex paſſi tribus cyathis, & incoquũtur, donec viſci craſſitudinem habeant. Aerugo quoque cum cocto melle, & ea quæ ad oris vlcera ſuprà comprehenſa ſunt curant. Aut Eraſiſtrati compoſitio, aut Cratonis rectè ſuper purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleę ex nouem cyathis vini coquuntur. His adijcitur aluminis ſciſſilis. p°. ✳. iiij. lycij. p°. ✳. viij. mellis ſeſquicyathus. Ac ſi plus puris eſt, id medicamentũ ex melle: ſi minus, ex vino diluitur. Illud perpetuum eſt, poſt curationem dum inflammatio manet, quale ſuprà poſitũ eſt cataplaſma ſuprà dare, & cotidie vlcera eadem ratione curare. Quòd ſi pus & multum, & cum malo odore cœpit profluere, elui cremore lenticulę debet, ſic, vt ei mellis paulũ adijciatur: aut oleæ, aut lentiſci folia, vel marrubium decoquendũ eſt, eo'que humore eodem modo cum melle vtendũ, imponenda'que eadem, aut etiam omphaciũ cum melle, aut id quod ex ęrugine & melle ad aures fit, aut compoſitio Andronis, aut anthera, ſic, vt ei paulũ mellis adijciatur. Quidã vlcera omnia, de quibus adhuc dictũ eſt, lycio ex vino curãt. Si verò vlcus latius atq;

altius

altius ſerpit,eodem modo elui debet. Imponi verò,aut ærugo,aut omphacium cũ melle, aut Andronis compoſitio, aut marrubij,aut myrrhæ,aut croci,aluminis ſciſſilis cocti,roſæ foliorum aridorum,gallæ,ſingulorum. p°.⚹.j.minij ſinopici.p°.⚹.ij. Quæ per ſe ſingula primùm terũtur:deĩde iũcta iterum melle adiecto,donec liquidi cerati craſſitudinem habeant: tũ in æneo vaſe leniter coquũtur,ne ſuperfluant. Cũ iam guttæ indureſcũt, vas ab igne remouetur,idq; medicamẽtũ tum (prout opus eſt) aut ex melle, aut ex vino liquať. Idem aũt per ſe etiam ad fiſtulas vtile eſt. Solet etiam interdũ ad neruos vlcus deſcendere,profluitq; pituita multa, ſanies tenuis maliq; odoris,nõ cocta,aut aquę ſimilis ĩ qua caro recẽs lota eſt. Doloréſq; is locus & pũctiones habet. Id genus quãuis inter purulẽta eſt,tamẽ lenib⁹ medicamẽtis curandũ eſt,quale eſt emplaſtrũ τεξαφάρμακον ex roſa liquatũ, ſic vt thuris quoque paulũ ei miſceatur. Aut idquod ex butyro,roſa,reſina, melle fit:ſuprà verò à me poſitum eſt. Præcipuéque id vlcus multa aqua calida fouendum eſt,velandúmque,neque frigori committendum. Interdũ autẽ per ipſa vlcera,coles ſub cute exeſ⁹,ſic vt glãs excidat. Sub quo caſu cutis ipſa circuncidẽda eſt. Perpetuúmq; eſt,quoties glans,aut ex cole aliquid, vel excidit, vel abſcinditur,hanc non eſſe ſeruandam,ne conſidat, vlceriq; agglutinetur, ac neque reduci poſſit poſtea,& fortaſſe fiſtulam quoq; vrinæ cludat. Tubercula etiam, quæ φύματα Græci vocant, circa glandem oriuntur,quæ vel medicamentis vel ferro aduruntur, & cũ cruſtæ exciderũt,ſquama æris inſpergitur,ne quid ibi rurſus increſcat.

De cancri,qui in cole naſcitur,curatione.

HAec citra cancrum ſunt, qui cum in reliquis partibus, tum in his quoq; vel præcipuè vlcera infeſtat. Incipit à nigritie, quæ ſi cutẽ occupauit,protinus ſpecillũ ſubijciendum, ea'que incidenda eſt: deinde oræ vulſella prehendendæ: tũ quicquid corruptũ eſt, excidendũ, ſic vt ex integro quoq; paulũ demat, idque adurendũ. Quoties quid vſtũ eſt, id quoq; ſequitur: vt imponenda lenticula ſit, deinde vbi cruſtę exciderunt, vlcera ſic vt alia curentur. At ſi cancer ipſum colem occupauit, inſpergenda aliqua ſunt ex adurentibus,maximéq; id quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. Si medicamenta vincuntur,hic quoq; ſcalpello quicquid corruptum eſt, ſic vt aliquid etiam integri trahat,præcidi debet. Illud quoq; æquè perpetuũ eſt,exciſo cãcro vulnus eſſe adurendũ. Sed ſiue ex medicamẽtis,ſiue ex ferro cruſtæ occalluerũt, magnum periculũ eſt,ne his decidentibus ex cole profuſio ſanguinis inſequatur. Ergo longa quiete & immobili penè corpore opus eſt,donec ex ipſo cruſtæ puræ leuiter reſoluantur. At ſi vel volens aliquis, vel imprudens dum ingreditur immaturè cruſtas diduxit,& fluit ſanguis, frigida aqua adhibenda eſt. Si hæc parũ valet,decurrendũ eſt ad medicamenta, quę ſanguinem ſupprimunt. Si ne hęc

Digitized by Google

quidem ſuccurrũt, aduri diligenter & timidè debet, neq; vllo poſtea motu dandus eidem periculo locus eſt.

De phagedænæ in cole naſcentis curatione.

NOnnunquam etiã id genus ibi cancri, quod φαγέδαινα, à Græcis nominatur, oriri ſolet, in quo minimè differendũ, ſed protinus iiſdẽ medicamentis occurrendũ eſt, & ſi parũ valent, ferro adurendũ. Quædam etiam nigrities eſt, quæ non ſentitur & ſerpit, ac ſi ſuſtinuimus, vſque ad veſicam tendit, neque ſuccurri poſtea poteſt. Si in ſumma glande circa fiſtulam vrinæ eſt, prius in ea tenue ſpecillũ demittendum eſt, ne clau datur: deinde id ferro adurendũ. Si verò altè penetrauit, quicquid occupatum eſt, præcidendũ eſt. Cæterũ eadem, quæ in alijs cãcris, facienda ſunt.

De carbunculo, qui in cole naſcitur.

OCcaleſcit etiam in cole interdum aliquid, idq; omni penè ſenſu caret, quod ipſum quoq; excidi debet. Carbũculus autem ibi natus, vt primùm apparet, oriculario clyſtere eluendus eſt. Deinde ipſe quoque medicamentis vrendus, maximéque chalcitide cũ melle, aut ærugine cũ cocto melle, aut ouillo ſtercore fricto & cõtrito cũ eodẽ melle. Vbi is excidit, liquidis medicamẽtis vtendũ eſt, quæ ad ora vlceris cõponũtur.

De teſticulorum morbis, & eorum curatione.

IN teſticulis uerò, ſi qua inflãmatio ſine ictu orta eſt, ſanguis ex talo mittendus eſt, à cibo abſtinendum, imponendum ex faba farina ex mulſo cocta, cũ cumino contrito ex melle cocto. Aut contritum cuminum cũ cerato ex roſa facto. Aut lini ſemen frictum, cõtritum, & in mulſo coctum, aut tritici farina ex mulſo cocta cum cupreſſo, aut lilij radix contrita: aut ſi iidem induruerunt, imponi debet lini vel fœnigræci ſemen ex mulſo coctum, aut ex cyprinoceratũ: aut ſimila ex vino contrita, cui paulùm croci ſit adiectũ. Si vetuſtior iam durities eſt, maximè proficit cucumeris agreſtis radix ex mulſo cocta, deinde contrita. Si ex ictu tumẽt, ſanguinem mitti neceſſarium eſt, magiſque ſi etiam liuent. Imponendum verò vtrumlibet ex his, quę cum cumino componuntur, ſupraq; propoſita ſunt. Aut ea compoſitio, quæ habet nitri cocti. p. ⚹. j. reſinæ pineę, gũmi, ſingulorum. p. ⚹. ij. vuæ taminię ſine ſeminibus. p. ⚹. iiij. mellis quantũ ſatis ſit ad ea cogenda. Quòd ſi ex ictu teſticulis aliquid deſit, ferè pus quoque increſcit: neque aliter ſuccurri poteſt, q̃ ſi inciſo ſcroto, & pus emiſſum, & ipſe teſticulus exciſus eſt.

De Rhagadijs, & Condylomate, & Hæmorrhoidibus, alijsq; ani morbis, & curationibus eorum, & primò de Rhagadijs.

ANus quoq; multa tædijque plena mala recipit, nec in ſe multùm abhorrentes curationes habet. At primùm in eo ſæpe, & quidem pluribus locis, cutis exciditur, ῥαγάδια, Greci vocãt. Id ſi recens eſt,

quieſcere

quieſcere homo debet, in aqua calida deſidere. Columbina quoque oua coquenda ſunt, & vbi induruerunt, purganda: deinde alterum iacere in aqua bene calida debet, altero calido foueri locus, ſic vt inuicem vtroque aliquis vtatur. Tū tetrapharmacum, aut rhypodes roſa diluendū eſt, aut hyſſopū recens miſcendū cū cerato liquido ex roſa facto. Aut eidem cerato liquido plumbū elotum adijciendū. Aut reſinæ terebinthinæ myrrha, aut ſpumæ argenti vetus oleum. Et quolibet ex his id perūgendū. Si quicquid læſum eſt, extrà eſt, neq; intus reconditum, eodem medicamento tinctū linamentum ſuperdandum eſt, & quicquid antè adhibuimus cerato cōtegendum. In hoc autem caſu neq; acribus cibis vtendum, neq; aſperis, neque aluum cōprimentibus, ne aridum quidem quicquam ſatis vtile eſt, niſi admodū paulùm. Liquida, lenia, pinguia, glutinoſa meliora ſūt. Vino leni vti nihil prohibet.

De condylomate.

Condyloma autem eſt tuberculum, quod ex quadam inflamminatione naſci ſolet. Id vbi ortum eſt, quod ad quietem, cibos, potionésq; pertinet, eadem ſeruari debent, quę proximè ſcripta ſunt. Iiſdem etiam ouis rectè tuberculum id fouetur. Sed deſidere ātè homo in aqua debet, in qua verbenæ decoctæ ſunt ex reprimentibus. Tum rectè imponitnr & lenticula cum exigua mellis parte, & ſertula campana, ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex roſa facto, & cum eodem cerato contritum vel cotoneum malū, vel malicorij ex vino cocti pars interior, & chalcitis cocta atq; contrita, deinde hyſſopo ac roſa excepta. Et ex ea cōpoſitione, quæ habet thuris. p°. ⚹. j. aluminis ſciſſilis. p°. ⚹. ij. ceruſſę. p°. ⚹. iij. ſpumæ argenti. p°. ⚹. v. Quibus dum teruntur, inuicem roſa & vinum inſtillatur. Vinculum aūt ei loco linteolum, aut pāniculus quadratus eſt, qui ad duo capita duas anſas, ab altera verò parte totidem faſcias habet, cunq; ſubiectus eſt, anſis ad ventrem datis à poſteriore parte in eas adductæ faſciæ conijciuntur: atq; vbi artatæ ſunt, dexteriori ſiniſtra, ſiniſteriori dextra procedit, circundatæ'q; circa aluū inter ſe nouiſſimè nodo deligantur. Sed ſi vetus condyloma iā induruit, neq; ſub his curationibus deſidit, aduri medicamento poteſt, quod ex his cōſtat, æruginis. p°. ⚹. ij. myrrhæ. p°. ⚹. iiij. gummi. p°. ⚹. viij. thuris. p°. ⚹. xij. ſtibis, papaueris lachrymæ, acaciæ, ſingulorū. p°. ⚹. xvj. quo medicamento quidam etiam vlcera, de quibus proximè dixi, renouant. Si hoc parū in cōdylomate proficit, adhiberi poſſunt etiam vehementius adurentia. Vbi conſumptus eſt tumor, ad medicamenta lenia tranſeundum eſt.

De Hæmorrhoidibus.

Tertium autem vitium eſt, ora venarum tāquam ex capitulis quibuſdā ſurgentia, quæ ſæpe ſanguinem fundunt, αἱμοῤῥοΐδας Gręci vocant. Id'q;

etiam in ore vuluæ fœminarum incidere conſueuit. Atq; in quibuſdam parum tutò ſupprimitur, qui ſanguinis profluuio imbecilliores non fiunt. Habent enim purgationem hanc, non morbum. Ideóque curati quidam cum ſanguinis exitum non haberent, inclinata in præcordia ac viſcera materia, ſubitis & grauiſſimis morbis correpti ſunt. Si cui verò id nocet, is deſidere in aqua ex verbenis debet: imponere maximè malicorium cũ aridis roſæ folijs contritum, aut ex his aliqua quæ ſanguinem ſupprimunt. Solet autem oriri inflammatio, maximè vbi dura aluus eum locũ læſit. Tum in aqua dulci deſidendum eſt, & id fouendum ouis, imponendi vitelli cũ roſæ folijs ex paſſo ſubactis: idque ſi intus eſt, digito illinendum: ſi extrà, ſuper illitũ panniculum imponendum eſt. Ea quoque medicamenta, quæ recentibus ſciſſuris poſita ſunt, hic idonea ſunt. Cibis verò in hoc caſu ijſdẽ, quibus in prioribus, vtendum eſt. Si iſta parũ iuuant, ſolent impoſita medicamenta adurẽtia, ea capitula abſumere. Ac ſi iam vetuſtiora ſunt, ſub autore Dionyſio inſpergẽda ſandaraca eſt, deinde imponendũ, quod ex his conſtat. Squamę æris, auripigmenti, ſingulorũ. p°. ✕. v. ſaxi calcis. p°. ✕. viij. poſtero die acu compungendũ. Aduſtis capitulis fit cicatrix, quæ ſanguinem fundi prohibet. Sed quoties is ſuppreſſus eſt, ne quid periculi afferat, multa exercitatione digerenda materia eſt. Præterea'que & viris & fœminis, quibus menſtrua non proueniunt, interdum ex brachio ſanguis mittendus eſt.

Si anus, vel os vuluæ procidit, qua curatione vtendum ſit.

AT ſi anus ipſe, vel os vuluæ procidit (nam id quoq; interdum fit) conſiderari debet purũ ne id ſit, quod prouolutũ eſt, an humore muccoſo circũdatum. Si purũ eſt, in aqua deſidere homo debet, aut ſalſa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si humidum, vino auſtero ſubluendum eſt, illinendúmq; fece vini combuſta. Vbi vtrolibet modo curatũ eſt, intus reponendum eſt, imponenda'q; plantago contrita, vel folia ſalicis in aceto cocta: tum linteolum, & ſupèr lana æquè deligãda, cruribus inter ſe deuinctis.

De vlcere fungo ſimili in ano.

FVngo quoq; ſimile vlcus in eadem ſede naſci ſolet. Id ſi hyems eſt, egelida: ſi aliud tempus, frigida aqua fouendũ eſt: deĩde ſpuma æris inſpergenda, ſupra'q; ceratum, ex myrteo factum, cui paulũ ſquamę, fuliginis, calcis ſit adiectũ. Si id hac ratione nõ tollitur, vel medicamẽtis vehementioribus, vel ferro adurendum eſt.

De digitorum vlceribus.

DIgitorum autem vetera vlcera commodiſſimè curantur aut lycio, aut myrrha cocta, cum vtrilibet vinum adiectum eſt. In ijſdem recedere ab vngue caruncula cũ magno dolore cõſueuit, πτερύγιον Græci appellant. Oportet alumen melinum rotundum in aqua liquare, donec mellis craſſitudinẽ

tudinẽ

tudinem habeat: tum quantum eius aridi fuit, tantũdem mellis infundere, & radicula miſcere, donec ſimilis croco colore fiat, eo'q; illinere. Quidam ad eũdem vſum decoquere ſimul malũt, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miſcuerint. Si hac ratione ea nõ exciderũt, excidenda ſunt: deinde digiti fouendi aqua ex verbenis, imponendúmque ſupèr medicamentum ita factum, Chalcitis, malicorium, ſquama æris, excipiũtur fico pingui leniter cocto ex melle. Aut chartæ combuſtæ, auripigmenti, ſulphuris ignẽ nõ experti par modꝰ cerato miſcetur, ex myrteo facto. Aut æruginis raſę. p°. ✱. j. ſquamę. p°. ✱. ij. mellis cyatho cogũtur: aut pares portiones miſcẽtur, ſaxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quicquid horũ impoſitum eſt, tegendum linteolo aqua madefacto eſt, tertio die digitus reſoluendus eſt. Si quid aridi eſt, iterum excidendum, ſimiliſque adhibenda curatio eſt. Si non vincitur, purgandus ſcalpello, tenuibúſq; ferramentis adurendns eſt, & ſicut reliqua vſta curandus eſt. At vbi ſcabri vngues ſunt, circumaperiri debent, qua corpus contingunt: tunc ſuper eos ex hac compoſitione æquè imponi ſandaracę, ſulphuris, ſingulorum. p°. ✱. ij. nitri, auripigmenti, ſingulorũ. p°. ✱. ij. reſinæ liquidæ. p°. ✱. viij. tertio'que id die reſoluendũ eſt. Sub quo medicamento vitioſi vngues cadunt, & in eorum locum meliores naſcuntur.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI LIBER SEXTVS FINIT.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI LIBER SEPTIMVS

DE Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis eſſe chirurgicus de beat, & quid in hoc libro deſcribatur.

Digitized by Google

TErtiam eſſe Medicinæ partem, quę manu curet, & vulgò
notum & a me propoſitũ eſt. Ea non quidem medicamẽ/
ta atq; victus rationem omittit, ſed manu tamẽ plurimũ
præſtat. Eſt'q; eius effectus inter omnes medicinæ partes
euidentiſſimus. Siquidem in morbis cum multũ fortuna
conferat, eadémq; ſæpe ſalutaria, ſępe vana ſint, poteſt du
bitari ſecunda valetudo, medicinæ, an corporis beneficio contigerit. In his
quoq;, in quibus medicamentis maximè vtimur, quãuis profectus euiden=
tior eſt, tamen ſanitatem & per hæc fruſtra quæri, & ſine his reddi ſępe, ma
nifeſtũ eſt. Sicut in oculis quoq; deprehendi poteſt, qui à medicis diu vexa/
ti ſine his interdum ſaneſcunt. At in ea parte, quę manu curat, euidens eſt,
omnem profectum, vt aliquid ab alijs adiuuetur, hinc tamen plurimũ tra/
here. Hæc aũt pars cũ ſit vetuſtiſſima, magis tamen ab illo parente omnis
medicinæ Hippocrate, quàm à prioribus exculta eſt. Deinde poſteaquam
diducta ab alijs habere profeſſores ſuos cœpit, in Aegypto quoq; increuit,
Philoxeno maximè autore, qui pluribus voluminibus hanc partem dili/
gentiſſimè comprehendit. Gorgias quoq; & Soſtratus & Hieron, & Apol/
lonij duo, & Hammonius Alexandrinus, multiq; alij celebres viri, ſinguli
quędã repererũt. Ac Romę quoq; nõ mediocres ꝑfeſſores, maximéq; nup
Tryphon pater, & Euelpiſtus, & (vt ex ſcriptis eius intelligi poteſt) horum
eruditiſſimus Meges, quibuſdã in melius mutatis, aliquantũ ei diſciplinæ
adiecerunt. Eſſe autem Chirurgicus debet adoleſcens, aut certè adoleſcen=
tiæ propior, manu ſtrẽnua, ſtabili, nec vnquam intremiſcente, ea'que non
minus ſiniſtra, q̃ dextra promptus, acie oculorum acri, clara'que: animo in=
trepidus, immiſericors, ſic vt ſanari velit eũ, quem accipit, non vt clamore
eius mot⁹, vel magis quàm res deſiderat, properet, vel minus q̃ neceſſe eſt,
ſecet: ſed peride faciet omnia, ac ſi nullus ex vagitibus alterius affectus ori=
atur. Poteſt autem requiri, quid huic parti propriè vendicandum ſit, quia
vulnerũ quoq; vlcerúmq; multorum curationes, quas alibi executus ſum,
Chirurgi ſibi vendicant. Ego eundem quidem hominem poſſe omnia iſta
præſtare concipio. Atq; vbi ſe diuiſerunt, eum laudo, qui q̃ plurimum per=
cipit. Ipſe autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non
accipit, & in quibus vulneribus vlceribúſve plus perfici manu, quàm me/
dicamento credo: tum quicquid ad oſſa pertinet, quæ deinceps exequi ag/
grediar, dilatiſq; in aliud volumen oſſibus, in hoc cætera explicabo: præ/
poſitiſq; his, quæ in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quæ proprias ſedes
habent, tranſibo.

De Luxatis. Caput. I.

LVxata igitur in quacunq; parte corporis ſunt, quam primum ſic curari
debent, vt qua dolor eſt, ea ſcalpello cutis crebrò incidatur, detergatúrq;
eodem

eo de aduerſo profluens ſanguis. Quòd ſi paulò tardius ſubuertitur, iam'q; etiam rubor eſt, qua rubet corp9, ſi tumor quoq; acceſſit, quacũque is eſt, id optimum auxilium eſt. Tũ ſupèr danda reprimẽtia ſunt: maximéque lana ſuccida ex aceto & oleo. Quòd ſi leuior is caſus eſt, poſſunt etiam ſine ſcalpello impoſita eadem mederi. Et ſi nihil aliud eſt, cinis quoque maximè ex ſarmentis. Si is non eſt, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

De his quæ per ſe intumeſcunt, quomodo excidenda & curanda ſint. Caput. II.

VErùm hoc quidem promptum eſt. In his autem negocium maius eſt, quę per ſe vitio intus orto intumeſcunt, & ad ſuppurationem ſpectant. Ea omnia, genera abſceſſuũ eſſe aliàs propoſui, medicamenta'que eis idonea executus ſum. Nunc ſupereſt, vt dicam in iiſdem quę manu fieri debeant. Ergo priuſquam indureſcant, cutem incidere, & cucurbitulam accõmodare oportet, quę quicquid illuc malæ corruptæ'que materiæ coiit, extrahat: idque iterum tertio'que rectè fit, donec omne indicium inflammationis excidat. Neque tamen fas non eſt, nihil cucurbitula agere. Interdum enim, ſed raro, quicquid abſcedit velamẽto ſuo includitur, id antiqui tunicam nominabãt. Meges, quia tunica omnis neruoſa eſt, dicit non naſci ſub eo vitio neruũ, quo caro conſumeretur, ſed ſubiecto iam vetuſtiore pure callũ circundari. Quod ad curationis rationem nullo loco pertinet: quia quicquid dixi, ſi tunica eſt, idem ſi callus eſt, fieri debet. Neq; vlla res prohibet, etiam ſi callus eſt, tamen quia cingit, tunicam nominari. Tum pure quoq; maturiore hęc interdum eſſe cõſueuit. Ideo'q; quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam nõ poteſt. Sed facilè id intelligitur, vbi nihil admota illa mutauit. Ergo ſiue id incidit, ſiue iam durities eſt, in hac auxilij nihil eſt. Et vt aliàs ſcripſi, vel auertenda concurrens eò materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda eſt. Si priora contigerunt, nihil præterea neceſſarium eſt. Si pus maturuit, in alis quidem & in inguinibus raro ſecandum eſt. Item vbicũq; mediocris abſceſſus eſt. Item quoties in ſumma cute, vel etiam carne vitiũ eſt: niſi feſtinare curantis imbecillitas cogit. Satiſq; eſt cataplaſmatis efficere, vt per ſe pus aperiatur. Nam ferè ſine cicatrice poteſt eſſe is locus, qui expertus ferrum non eſt. Si autem altius malũ eſt, conſiderari debet, neruoſus ne is locus ſit, an non ſit. Nam ſi ſine neruis eſt, candenti ferramento aperiri debet. Cuius hæc gratia eſt, quòd exigua plaga diutius ad pus euocandum patet, parua'q; poſtea cicatrix ſit. At ſi nerui iuxtà ſunt, in his periculũ eſt, ne vel diſtendantur hi, vel membrũ debilitent. Neceſſaria verò opera ſcalpelli eſt. Sed cætera etiam ſubcruda aperiri poſſunt. Inter neruos verò vltima expectanda maturitas eſt, quæ cutem extenuet, eique pus iũgat, quò propius reperiatur. Itémque aliam rectam plagam deſiderant in carne, quia ferè vehementer cutem extenuat, tota ea ſuper pus

excidenda

Digitized by Google

excidenda eſt. Semper autem vbi ſcalpellus admouetur, id agendum eſt, vt & quàm minimæ, & quàm pauciſſimæ plagæ ſint: cum eo tamen vt neceſſitati ſuccurramus & in modo & in numero. Nam maiores ſinus latius, interdū etiam duabus aut pluribus lineis incidendi ſunt. Danda' que opera, vt imus ſinus exitū habeat, ne quis humor intus ſubſidat, qui proxima & adhuc ſana rodendo ſinuet. Eſt etiam in rerū natura, vt cutis latius excidēda ſit. Nam vbi poſt longos morbos totus corporis habitus vitiatus eſt, latéq; ſe ſinus ſuffudit, & in eo pars cutis pallet, ſcire licet eā iam emortuam eſſe, & inutilem futuram. Ideo' que excidere commodius eſt, maximè ſi circa articulos maiores id euenit, cubantémq; ægrum fluens aluus exhauſit, neque per alimēta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, vt plaga ad ſimilitudinem myrtei folij fiat, quò facilius ſaneſcat. Id' que perpetuum eſt. Vbicunq; medicus ex quacunq; cauſa cutem excidit, pure effuſo in alis vel inguinibus, linamento opus non eſt. Spongia ex vino imponenda eſt. In cæteris partibus, ſi æquè ea linamenta ſuperuacua ſunt, purgationis cauſa paulùm mellis infundendū, dein glutinantia ſuperdāda. Si illa neceſſaria ſunt, ſuper ea quoq; ſimiliter dari ſpongia eodem modo ex vino expreſſa debet. Quando aūt linamentis opus ſit, quando non ſit, aliàs dictum eſt. Cætera eadem, inciſa ſuppuratione, facienda ſunt, quæ vbi per medicamenta rupta eſt, facienda eſſe propoſui.

De bonis malíſve ſignis exulceratorum. Caput. III.

PRotinus autē quantū curatio efficiat, quantumq; aut ſperari aut timeri debeat, ex quibuſdam ſignis intelligi poteſt, feréque iiſdem quæ in vulneribus expoſita ſunt. Nam bona ſigna ſunt, ſomnum capere, facilè ſpirare, ſiti non cōfici, cibum non faſtidire, ſi febricula fuit, ea vacare. Itémque habere pus albū, leue, non fœdi odoris. Mala ſunt, vigilia, ſpiritus grauitas, ſitis, cibi faſtidium, febris, pus nigrum, aut feculētum, & fœdi odoris. Item procedente curatione eruptio ſanguinis: aut ſi antequam ſinus carne impleatur oræ carnoſæ fiunt, illa quoq; ipſa carne hebete nec firma, deficere tamen animā vel ipſa curatione, vel poſtea, peiſſimū omniū eſt. Quinetiā morb9 ipſe ſiue ſubitò ſolutus eſt, dein ſuppuratio exorta eſt, ſiue effuſo pure permanet, nō iniuſtè terret. Eſt' q; inter cauſas timoris, ſi ſenſus ī vulnere rodētiū nō eſt. Sed vt hęc ipſa fortuna huc illúcve diſcernit, ſic medici partiū eſt, eniti ad reperiendā ſanitatē. Ergo quoties vlcus reſiluerit, eluere id: ſi reprimēdus humor videbit̃, vino ex aqua pluuiatili miſto vel aqua in qua lenticula cocta ſit, debebit. Si purgandū erit, mulſo: rurſúſque imponere eadem. Vbi iam repreſſus videbitur humor, vlcúſque purū erit, produci carnē cōueniet, & foueri vulnus pari portione vini ac mellis, ſupérque imponi ſpongia ex vino & roſa tincta. Per quæ cum caro producatur, plus tamen (vt aliàs quoque dixi) victus ratio eò confert, id eſt ſolutis iam fe-

bribus & cibi cupiditate reddita, balneum rarum, cotidiana ſed lenis geſtatio, cibi potionéſque corpori reficiendo. Aptéque omnia per medicamenta quoq; ſuppuratione rupta ſequuntur: ſed quia magno malo vix ſine ferro mederi licet, in hunc locum reſeruata ſunt.

De fiſtulis. Caput.iiij.

ADuerſus fiſtulas quoq;, ſi altius penetrant, vt ad vltimas demitti collyrium non poſſit, ſi tortuoſę ſunt, ſi multiplices, maius in manu quàm in medicamentis præſidium eſt: minúſque operæ eſt, ſi ſub cute tranſuerſæ ferũtur, quàm ſi rectę intus tendũt. Igitur ſi ſub cute trãſuerſa fiſtula eſt, demitti ſpecillum debet, ſupra'q; id ea incidi: ſi flexus reperiuntur, hi quoq; ſimul ſpecillo & ferro perſequẽdi ſunt. Idémq; faciẽdũ ſi plures ſe quaſi ramuli oſtendunt. Vbi ad fines fiſtulæ ventum eſt, excidendus ex toto callus eſt, ſupérq; fibulæ dandæ, & medicamentũ quo glutinetur. At ſi recta ſubtèr tendit, vbi quò maximè ferat ſpecillo exploratũ eſt, excidi is ſinus debet: dein fibula oris cutis inijcienda eſt: & æquè glutinantia medicamẽta ſupèr danda ſunt. Aut ſi corruptius vlcus, quod interdum oſſe vitiato fit, vbi id quoq; curatũ eſt, pus mouẽtia. Solent aũt inter coſtas fiſtulæ ſubtẽr exire, quod vbi incidit, eo loco coſta ab vtraque parte decidenda & eximenda eſt, ne quid intus corruptũ relinquatur: ſolent vbi coſtas tranſierunt, ſeptũ id, quod trãſuerſum à ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit, violare. Quod intelligi & ex loco, & ex magnitudine doloris poteſt, & quia nonnũquam ſpiritus eò, cũ humore quaſi bullante prorumpit, maximéque ſi hunc ore ille continuit. In eo medicamini locus nullus eſt. In cæteris verò quę circa coſtas ſanabilia ſunt, pinguia medicamenta inimica ſunt: cæteris quę ad vulnera accommodantur, vti licet. Optimẽ tamen ſicca linamenta, vel ſi purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur. Ventri nullum os ſubeſt, ſed ibi pernicioſæ admodum fiſtulę fiunt, adeò vt Soſtratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non ex toto ita ſe habere vſus oſtendit. Et quidem (quod maximẽ mirũ videri poteſt) tutior fiſtula eſt contra iecur, & lienẽ, & ventriculũ, quàm cõtra inteſtina: non quo pernicioſior res ibi ſit, ſed quo alteri periculo locũ faciat. Cuius experimento moti quidam autores parũ modũ rei cognouerũt. Nã venter ſæpe etiam telo perforatur, prolapſa'que inteſtina condũtur, & oras vulneris ſuturę cõprehendũt, quod quemadmodũ fiat mox indicabo. Itaque etiam vbi tenuis fiſtula abdomen perrũpit, excidere eam licet, ſutura'que oras coniũgere. Si verò ea fiſtula ĩtus patuit, exciſa neceſſe eſt latius foramẽ reliquat, quod niſi magna vi vtique ab interiore parte ſui non poteſt, qua quaſi membrana quædã finit abdomen, quam περιτόναιον Græci vocãt. Ergo vbi aliquis ingredi ac moueri cœpit, rumpitur illa ſutura, atq; inteſtina ſoluuntur. Quo fit, vt pereundum homini ſit. Sed nõ omnimodo res ea deſperationem habet.

Ideo'que

Digitized by Google

Ideo'q; tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

De ani fiſtulis.

PRopriam etiamnum animaduerſionem deſiderant ea, quę in ano ſunt. In hac demiſſo ſpecillo, ad vltimum eius caput incidi cutis debet: dein nouo foramine ſpecillũ educi lino ſequente, quod in aliam eius partem ob idipſum perforatã coniectũ ſit. Ibi linum prehendẽdum, vinciendúmq; cum altero capite eſt, vt laxè cutem, quæ ſuper fiſtulã eſt, teneat. Id'que linum eſſe debet crudum, & duplex tripléxve, ſic tortũ vt vnitas facta ſit. Interim aũt licet negocia agere, ambulare, lauari, cibum capere perinde atque ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis die ſaluo nodo ducendum eſt, ſic vt ſubeat fiſtulam pars quæ ſuperior fuerit. Neque committendũ eſt, vt id linum putreſcat. Sed tertio quoque die nodus reſoluendus eſt, & ad caput alterũ recens linum alligandũ eſt: educto'que vetere, id in fiſtula cũ ſimili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quę ſupra fiſtulam eſt, incidit: ſimúlque & id ſaneſcit, quod à lino relictum eſt, & id quod ab eo mordetur, inciditur. Hæc ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt. Qui feſtinat, aſtringere cutẽ lino debet, quò celerius ſecet: noctúq; penicillo tenuia quędam intus demittere, vt cutis hoc ipſo extenuetur, quo extenditur. Sed hæc dolorem mouent. Adijcitur celeritati ſic, vt tormento quoque, ſi & linum, & id quod ex penicillo eſt aliquo medicamẽto illinitur ex his, quibus callũ exedi poſui. Poterit tamen fieri vt ad ſcalpelli curationem etiam illò loci veniẽdum ſit, ſi intus fiſtula fert, ſi multiplex eſt. Igitur in hæc genera demiſſo ſpecillo duabus lineis incidenda cutis eſt, vt media inter eas habenula tenuis admodum eijciatur, ne protinus ora coeant, ſitq; locus aliquis linamentis, quæ quàm pauciſſima ſupèr inijcienda ſunt, omnia'q; eodẽ modo facienda, qui in abſceſſibus poſitus eſt. Si verò ab vno ore plures ſinus erunt, recta fiſtula ſcalpello erit incidenda, ab eo cæteræ quæ iam patebunt lino excipiendæ: ſi intus aliqua procedet, quò ferrũ tutò peruenire non poterit, collyrium demittendum erit. Cibus autem in omnibus eiuſmodi caſibus ſiue manu ſiue medicamẽtis agetur, dari debet humidus, potio liberalis, diúq; aqua vbi iam caro increſcit: tum demũ & balaneis raris vtendũ erit, & cibis corpus implentibus.

De telis è corpore extrahendis. Caput. V.

TEla quoq; quæ illata corporibus intus hæſerunt, magno negocio ſępe eijciuntur. Súntq; quędam difficultates ex generibus eorum, quędam ex his ſedibus in quas illa penetrarunt. Omne autem telũ extrahitur, aut ab ea parte qua venit, aut ab ea in qua tetendit. Illic viã qua redeat ipſum ſibi fecit. Hic à ſcalpello accipit. Nam contra mucronem caro inciditur. Sed ſi non altè telũ inſedit, & in ſumma carne eſt, aut certè magnas venas & loca neruoſa non tranſijt, nihil melius eſt, quàm qua venit id 4 euellere.

euellere. Si verò plus eſt per quod telo reuertendum quàm quod perrūpendum eſt, iam'q; venas neruos'que id tranſit, commodius eſt aperire quod ſupereſt, ea'q; extrahere. Nam & propius petitur, & tutius euellitur, & in maiore membro ſi medium mucro tranſijt, facilius ſaneſcit quod peruium eſt, quia vtrinq; medicamēto fouetur. Sed ſi retrò telū recipiendum eſt, ampliāda ſcalpello plaga eſt, quò facilius id ſequatur, quo'q; minor oriatur inflammatio: quæ maior fit, ſi ab illo ipſo telo dum redit, corpus laniatur. Itē ſi ex alia parte vulnus aperitur, laxius eſſe debet, q̃ vt telo poſtea tranſeūte amplietur. Summa autem vtraq; parte ita habenda cura eſt, ne neruus, ne vena maior, ne arteria incidatur. Quorum vbi aliquid detectum eſt, excipiendum hamo retuſo eſt, abducendum'que ſcalpello. Vbi autem ſatis inciſum eſt, telū eximendū eſt: tum quoq; eodem modo & eadem cura habita, ne ſub eo quod eximetur, aliquid eorū lædatur, quæ tuenda eſſe propoſui. Hęc communia ſunt. Propria quædam in ſingulis telorum generibus ſubijcienda ſunt, quæ protinus ſubijciam. Nihil tam facilè in corpus quàm ſagitta conditur, eadémq; altiſſimè inſidit. Hæc autem eueniunt & quia magna vi fertur illa, & quia ipſa in anguſto eſt. Sæpius itaque ab altera parte q̃ ex qua venit recipienda eſt: præcipuéque quia ferè ſpiculis cingitur, quæ magis laniant ſi retrò q̃ ſi contrà trahuntur. Sed inde aperta via caro diduci debet ferramento ad ſimilitudinem facto græcæ literæ ψ. Deinde vbi apparuit, ſi mucroni harundo inhæret, propellenda eſt, donec ab altera parte apprehendi & extrahi poſſit. Si iam illa decidit, ſolúmque intus ferrum eſt, mucro vel digitis apprehendi vel forfice, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahēdi eſt, vbi ab ea parte qua venit, euelli magis placuit. Nam ampliato vulnere aut harundo, ſi ineſt, euellenda eſt, aut ſi ea non eſt, ferrū ipſum. Quòd ſi ſpicula apparuerūt, ea'que breuia & tenuia ſunt, forfice ibi comminui debēt, vacuū'que ab his telum educi: ſi ea maiora valentiora'que ſunt, fixis ſcriptorijs calamis contegenda, ac ne quid lacerent, ſic euellenda ſunt. Et in ſagittis quidem hæc obſeruatio eſt. Latum verò telum ſi conditum eſt, ab altera parte educi nō expedit, ne ingenti vulneri ipſi quoque ingens vulnus adijciamus. Euellendum eſt ergo genere quodam ferramenti, quod diocleū eraphiſcum Græci vocant, quoniam autorem Dioclē habet, quem inter priſcos maximos'que medicos fuiſſe iam poſui. Lamina vel ferrea vel ænea etiam ab altero capite duos vtrinque deorſum conuerſos vncos habet, ab altero duplicata lateribus, leuitérque extrema in eam partem inclinata, quæ ſinuata eſt. Inſuper ibi etiam parte inclinata, quæ perforata eſt. Hæc iuxta telum tranſuerſa demittitur. Deinde vbi ad imū mucronem vētum eſt, paulùm torquetur, vt telum foramine ſuo excipiat. Cū in cauo mucro eſt, ilico duo digiti ſubiecti partis alterius vncis, ſimul & ferramentum id extrahunt & telum. Tertium genus telorum eſt, quod inter=

dū euelli debet, plumbea glans, aut lapis, aut ſimile aliquid, quod perrupta
cute integrum intus inſedit. In omnibus his latius vulnus aperiendū, idque
quod ineſt, ea qua venit forfice extrahēdū eſt. Accedit verò aliquid difficul
tatis ſub omni ictu, ſi telum vel oſſi inhæſit, vel in articulo ſe inter duo oſſa
demerſit: in oſſe vſq; eò mouendum eſt, donec is locus laxetur qui mucronē
momordit: & tum vel manu vel forfice telū extrahendum eſt, quæ ratio in
dentibus quoq; eijciendis eſt. Et vix vnquam ita telum non ſequitur. Sed
ſi morabitur, excuti quoq;, ictum aliquo ferramento, poterit. Vltimum eſt
vbi non euellitur, terebra iuxta forare, ab eo quoq; foramine ad ſpeciem li/
teræ ⸸ contra telum os excidere, ſic vt lineæ quæ diducuntur ad telū ſpe/
ctent, eo facto id neceſſe eſt labet & facilè auferatur. Inter duo verò oſſa ſi
per ipſum articulum perruperit, circa vulnus duo mēbra faſcijs habenisve
deliganda: & per has in diuerſas parteis diducēda ſunt, vt neruos diſtēdāt.
Quib⁹ extētis laxius iter oſſa ſpaciū eſt, vt ſine difficultate telū recipiatur.
Illud vidēdum eſt, ſicut in alijs locis poſui, ne quis neruus, aut vena, aut arte
ria à telo lædatur, dū id extrahitur, eadē ſcilicet ratione q̄ ſuprà poſita eſt.
At ſi venenato quoq; telo quis ictus eſt, ijſdem oībus ſi fieri poteſt etiā feſti
nātius actis adijciēda curatio eſt, quæ vel epoto veneno vel à ſerpente ictis
adhibetur. Vulneris autem ipſius extracto telo medicina nō alia eſt, quàm
quæ eſſet ſi corpore icto nihil inhæſiſſet. De qua ſatis alio loco dictum eſt.

De Ganglijs, & Meliceride, & Atheromate, & Steatomate, capitis tuberculis. Caput. VI.

HAec venire in qualibet parte corporis poſſunt. Reliqua certas ſe-
des habēt, de quib⁹ dicam, orſus à capite. In hoc multa varia'que
tubercula oriuntur. γαγγλία, μελικηρίδας, & ἀθερώματα nomi/
nant, alijs'que etiamnū vocabulis quædam alij diſcernunt, quibus ego στεα-
τώματα quoq; adijciam. Quę quamuis & in ceruice & in alis & in lateribus
oriri ſolent, per ſe tamen non poſui, cum iſta omnia mediocres differentias
habeant: ac neq; periculo terreant, neq; diuerſo genere curētur. Omnia autē
iſta & ex paruulo incipiūt, & diu paulatimque increſcunt, & tunica ſua in-
cludūtur. Quædam ex his dura ac renitentia, quædam mollia cedentia'q;
ſunt: quædam ſpacio nudantur, quædam tecta capillo ſuo permanent, fe/
réque ſine dolore ſunt. Quid intus habeant vt coniectura pręſagiri poteſt,
ſic ex toto cognoſci, niſi cum eiecta ſunt, non poteſt. Maximè tamen in his
quæ renituntur aut lapillis quędam ſimilia, aut cōcreti cōfertiq; pili repe/
riūtur. In his verò quę cedūt, aut melli ſimile aliquid, aut tenui pulticulæ.
aut quaſi raſæ cartilagini, aut carni hebeti & cruentæ, quibus aliqui colo-
res eſſe conſuerunt, feréq; Ganglia renituntur. Atheromati ſubeſt quaſi te-
nuis pulticula. Meliceridi liquidior humor, ideo'que preſſus circūfluit. Ste-
atomati pingue quiddam, idq; latiſſimè patere conſueuit, reſoluitque totā
cutem

cutem ſuperpoſitam,ſic vt ea labet,cum in cæteris ſit aſtrictior.Omnia deraſa antè,ſi capillis conteguntur,per mediũ oportet incidere:ſed ſteathomatis tunica quoq; ſecanda eſt,vt effundatur quicquid intus coit:quia non facilè à cute,ſubiecta carne,ea ſepararetur,in cæteris ipſa tunica inuiolata ſeruanda eſt.Protinus autem alba & intenta ſe oſtendit.Tum ſcalpelli manubriolo diducenda à cute & carne eſt, eijciẽda'que cum eo quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicę muſculus inhęſit, ne is lædatur, ſuperior pars illius decidenda,alia ibidẽ relinquenda eſt. Vbi tota exempta eſt,committendæ oræ,fibula'que his inijcienda , & ſupèr medicamentum glutinans dandum eſt.Vbi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictũ eſt,pus mouentia adhibenda ſunt.

De oculorum vitijs,quę ſcalpello& manu curantur.Caput.VII.

SEd vt hęc neq; genere vitij,neq; ratione curationis inter ſe multũ diſtant,ſic in oculis,quæ manum poſtulant, & ipſa diuerſa ſunt, & aliter alitérq; curantur.Igitur in ſuperioribus palpebris veſicæ naſci ſolent pingues grauéſque, quæ vix attollere oculos ſinunt, leuéſque pituitę curſus,ſed aſſiduos in oculis mouent.Ferè verò in pueris naſcũtur. Oportet cõpreſſo digitis duobus oculo,atq; ita cute intenta, ſcalpello tranuerſam lineam incidere,ſuſpenſa leuiter manu,ne veſica ipſa vulneretur,& vt locus ei patefactus eſt,ipſa prorũpat:tũ digitis eam apprehendere oportet,& euellere.Facilè autem ſequitur. Dein ſuperungi collyrio debet ex his aliquo,quo lippientes oculi ſuperinunguntur,pauciſſimisq; diebus cicatricula inducitur.Moleſtius eſt,vbi ĩciſa veſica eſt. Effundit enim humorem, neq; poſtea,quia tenuis admodum eſt,poteſt colligi.Si fortè id incidit,eorũ aliquid imponendum eſt, quæ puri mouendo ſunt.

De Crithe tuberculo palpebrarum.

IN eadem palpebra ſuper pilorum locum,tuberculum paruulum naſcitur, quod à ſimilitudine ordei à Græcis κριθὴ nominatur.Tunica quiddam quod difficulter matureſcit, comprehẽſum eſt. Id vel calido pane,vel cęra ſubinde calefacta foueri oportet, ſic ne nimius is calor ſit,ſed facilè ea parte ſuſtineatur . Hac enim ratione ſæpe diſcutitur,interdum concoquitur.Si pus ſe oſtendit, ſcalpello diuidi debet, & quicquid intus humoris eſt,exprimi.Eodem deĩde vapore poſtea quoq; foueri, & ſuperinungi,donec ad ſanitatem perueniat.

De Chalazijs palpebrarum.

ALia quoq; quædam in palpebris huic non diſſimilia naſcũtur, ſed neq; vtiq; figuræ eiuſdẽ,& mobilia ſimulatq; digito huc vel illuc impellũtur.Ideo'q; ea χαλάζια vocant.Hęc incidi debẽt,ſi ſub cute ſunt ab exteriore parte:ſi ſub cartilagine, ab interiore.Dein ſcalpelli manubriolo diducẽda ab ĩtegris partibus ſunt.Ac ſi intus plaga eſt, inũgendũ

primò lenibus, deinde acrioribus. Si extrà, ſuperdandum emplaſtrũ, quo id glutinetur.

De vngue oculorum, quod πτερύγιον à Græcis vocatur.

VNguis verò, quod πτερύγιον Græci vocant, eſt membranula neruoſa oriens ab angulo, quæ nõnũquam ad pupillam quoque peruenit, eique officit. Sæpius à nariũ, interdũ etiam à temporũ parte naſcitur. Hũc recentem non difficilè eſt diſcutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur. Si inueterauit, iã que ei craſſitudo quoque acceſſit, excidi debet. Poſt abſtinentiam verò vnius diei, vel aduerſus in ſedili contra medicum is homo collocãdus eſt, vel ſic auerſus, vt in gremiũ eius caput reſupinus effundat. Quidam ſi in ſiniſtro oculo vitiũ eſt, aduerſum: ſi in dextro, reſupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram à miniſtro diduci oportet, alteram à medico. Sed ab hoc, ſi ille aduerſus eſt, inferiorem: ſi ſupinus, ſuperiorem. Tum idem medicus hamulum acutum paulùm mucrone intus recuruato ſubijcere extremo vngui debet, eúmq; infigere: atq; eam quoq; palpebram tradere alteri, ipſe hamulo apprehenſo leuare vnguem, eúmque acu traijcere linum trahente. Dein acum ponere, lini duo capita apprehendere & per ea erecto vngue, ſi qua parte oculo inhęret, manubriolo ſcalpelli diducere, donec ad angulum veniat. Deinde, in vicem modò remittere, modò attrahere: vt ſic & initium eius, & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum eſt, ne vel ex vngue aliquid relinquatur, quod exulceratũ vix vllam recipiat curationẽ: vel ex angulo quoq; carũcula abſcindatur, quę ſi vehementius vnguis ducitur, ſequitur, ideóq; decipit: ac ſi abſciſſa eſt, pateſcit foramẽ, per quod poſtea ſemper humor deſcendit, ῥυάδα Gręci vocant. Verus ergo anguli finis vtiq; noſcẽdus eſt, qui vbi ſatis conſtitit, non nimium adducto vngue ſcalpellus adhibendus eſt: deinde excidenda ea membranula, ne quid ex angulo lædatur. Eo deĩde ex melle linamentum ſupèr dandum eſt, ſupra que linteolum & aut ſpongia, aut lana ſuccida: proximiſque diebus diducendus cotidie oculus eſt, ne cicatrice inter ſe palpebræ glutinentur. Siquidem id quoq; tertium periculum accedit, eodémque modo linamentum imponendum: ac nouiſſimè inungendum collyrio, quo vlcera ad cicatricem perducũtur. Sed ea curatio vere eſſe debet, aut certè ante hyemem. De qua re ad plura loca pertinẽte ſemel dixiſſe ſatis erit. Nam duo genera curationum ſunt. Alia in quibus eligere tempus non licet, ſed vtendum eſt eo, quod incidit, ſicut in vulneribus, & fiſtulis. Alia in quibus nullus dies vrget, & expectare tutuſſimum & facilè eſt: ſicut euenit in ijs quæ & tardè increſcunt, & dolore non cruciant, in his ver expectandum eſt. Aut ſi quid magis preſſit, melior tamen autũnus vel æſtas, quàm hyems eſt. Atq; his ipſe medius, iam fractis æſtatibus nondũ ortis frigoribus. Quò magis autẽ neceſſaria pars erit quæ tractabitur, hòc

quoq;

quoq; maiori periculo ſubiecta eſt: & ſępe quo maior plaga facienda, eò magis hæc temporis ratio ſeruabitur.

De Encanthide tuberculo.

Ex curatiõe verò vnguis, vt dixi, vitia naſcũtur, quę ipſa alijs quoque de cauſis oriri ſolẽt. Interdum enim fit in angulo, parum vngue exciſo, vel aliter tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur, ἐγκανθὶς græcè nominatur. Excidi hamulo & circũcidi debet, hic quoq; diligenter temperata manu, ne quid ex ipſo abſcindatur. Tũ exiguũ linamentum reſpergendum eſt, vel cadmia, vel atramento ſutorio, inq; eũ angulum diductis palpebris inſerendum, ſupra' que eodem modo deligandum: proximiſque diebus ſimiliter nutriendũ, tantum vt primis aqua egelida, vel etiam frigida foueatur.

De Ancyloblepharo oculorum vitio.

INterdum inter ſe palpebræ coaleſcũt, aperirique non poteſt oculus. Cui malo ſolet etiam illud adcedere, vt palpebrę cũ albo oculi cohæreſcant: ſcilicet cum in vtroq; fuit vlcus negligenter curatũ. Saneſcẽdo enim quod diduci potuit & debuit, glutinabit, ἀγκυλοβλέφαρον ſub vtroq; vitio Græci vocant. Palpebræ tantum inter ſe cohærentes, non difficulter diducuntur: ſed interdum fruſtra, nam rurſus glutinantur. Experiri tamen oportet, quia bene res ſæpius cedit. Igitur aduerſum ſpecillum inſerendum, diducendæ' que eo palpebræ ſunt: deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio eius loci finiatur. Aut vbi albo ipſius oculi palpebra inhæſit, Heraclides Tarentinus autor eſt, aduerſo ſcalpello ſubſecare magna cum moderatione, vt neque ex oculo, neque ex palpebra quicquam abſcindatur: ac ſi neceſſe eſt, ex palpebra potius. Poſt hæc inungatur oculus medicamentis, quibus aſpritudo curatur, quotidiéque palpebra vertatur: non ſolũ vt vlceri medicamentũ inducatur, ſed etiam ne rurſus inhęreat, ipſique etiam pręcipiatur, vt ſæpe eam duobus digitis attollat. Ego ſic reſtitutum eſſe neminem memini. Meges ſe quoque multa tentaſſe, neque vnquam profuiſſe (quia ſemper iterum oculo palpebra inhęſerit) memorię prodit.

De Aegilope, fiſtula oculorum.

ETiamnum in ãgulo, qui naribus propior eſt, ex aliquo vitio quaſi parua fiſtula aperitur, per quam pituita aſſiduè diſtillat, αἰγίλωπα Græci vocant: idque aſſiduè malè habet oculũ, nonnũquam etiã exeſo oſſe vſque ad nares penetrat, idque interdum naturam carcinomatis habet. Vbi intentæ venæ & æquatæ ſunt, color pallet, cutis dura eſt, & leui tactu iritatur, inflãmationémque in eas partes, quæ coniunctæ ſunt, euocat. Ex his eos qui quaſi carcinoma habent, curare periculoſum eſt. Nã mortem quoque ea res maturat. Eos verò quibus ad nares tendit, ſuper-

uacuum. Neq; enim ſaneſcũt. At quibus id in angulo eſt, poteſt adhiberi curatio, cũ eam non ignotũ ſit eſſe difficilem, quantó que angulo propius id foramen eſt, tantò difficilior eſt: quoniã perangustũ eſt in quo verſari manus poſſit. Recenti tamẽ re mederi facilius eſt. Sed hamulo ſummũ eius foraminis excipiendum: deinde totũ id cauum, ſicut in fiſtulis dixi, vſque ad os excidendũ, oculó q; & cęteris iũctis partibus benè obtectis, os ferramẽto adurendum eſt vehementius. Quod ſi iam carie vexatũ eſt, quò craſſior his ſquama accedat, quidam adurentia imponũt, vt atramentum ſutoriũ, vel chalcitidem, vel æruginem raſam. Quod & tardius & non idem facit. Oſſe aduſto curatio ſequitur eadem, quæ in cæteris vſtis.

De pilis palpebrarum oculum iritantibus.

PIli verò qui in palpebris ſunt, duabus de cauſis oculum iritare cõſuerũt. Nam modò palpebrę ſumma cutis relaxatur, & procidit: quo fit, vt eius pili ad ipſum oculum conuertantur, quia nõ ſimul cartilago quoque ſe remiſit. Modò ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculũ tẽdit. Curationes hæ ſunt. Si pili nati ſunt, qui non debuerunt, tenuis acus ferrea ad ſimilitudinẽ haſtæ lata, in ignem conijcienda eſt. Deinde candens ſublata palpebra, ſic vt eius pernicioſi pili in conſpectum curantis veniant, ſub ipſis pilorum radicibus ab angulo immittenda eſt, vt ea tertiam partẽ palpebræ tranſuehat. Deinde iterum tertió que vſque ad alterum angulum. Quo fit, vt omnes pilorum radices aduſtæ emoriantur. Tum ſuperimponendũ medicamentũ eſt, quod inflammationem prohibeat, atq; vbi cruſtæ exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facilimè autem id genus ſaneſcit: quidam aiunt acu tranſui iuxta pilos in exteriorem partem palpebrę oportere, eam q; tranſmitti duplicem, capillum muliebrem ducentem: atq; vbi acus tranſijt, in ipſius capilli ſinum, qua duplicatur, pilum eſſe inijciendum, & per eum in ſuperiorem palpebræ partem attrahendum: ibique corpori adglutinandũ & imponendum medicamentum, quo foramen quoq; glutinetur: ſic enim fore, vt is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. Id primùm fieri non poteſt, niſi in pilo longiore, cũ ferè breues eo loco naſcantur. Deinde ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longũ tormentum cũ toties acus tranſuet, magnam inflammationem moueat. Nouiſſimè cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & antè per pilos, & tum per palpebræ foramina affecto, vix fieri poteſt, vt gluten, quo vinctus eſt pilus, non reſoluatur. Eó que fit, vt is eò vnde vi abductus eſt, redeat. Ea verò curatio, quæ palpebræ laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubij. Siquidem oportet contecto oculo mediam palpebræ cutem, ſiue ea ſuperior, ſiue inferior eſt, apprehendere digitis, ac leuare: tũ cõſiderare quantulo detracto, futurũ ſit vt naturaliter ſe habeat. Siquidẽ hic quoq; duo pericula circunſtant: ſi nimium fuerit exciſum, ne contegi ocu- 4

lus non poſſit: ſi parū, ne nihil actū ſit, & fruſtra ſectus aliquis ſit. Qua deinde incidendū videbitur per duas lineas atramēto notandum eſt, ſic vt de interiore q̄ pilos cōtinet, & propiore ei linea aliquid reliquatur, quod apprehēdere acus poſtea poſſit. His conſtitutis ſcalpellus adhibendus eſt, & ſi ſuperior palpebra eſt, antè: ſi inferior, poſtea propius ipſis pilis incidendum, initiúmque faciendū in ſiniſtro oculo, ab eo angulo qui tempori in dextro, ab eo qui naribus propior eſt, idque quod inter duas lineas eſt excidendum. Deinde oræ vulneris inter ſe ſimplici ſutura committendæ, operiendúsque oculus eſt: & ſi parum palpebra deſcendet, laxāda vtiq;: ſi nimiū, aut aſtringenda, aut etiam rurſus tenuis habenula ab vlteriore ora excidēda. Vbi ſecta eſt, aliæ ſuturæ adijciendæ, quæ ſuprà tres eſſe non debent. Pręter hæc in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt, vt ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpectent. Idque ſi leuis inclinatio eſt, etiam ſolum ſatis tuetur. Inferior palpebra eo nō eget. His factis, ſpongia ex aqua frigida expreſſa ſupèr deliganda eſt. Poſtero die glutinans emplaſtrum inijciendum. Quarto ſutura tollenda eſt, & collyrio quod inflammationes reprimit ſuperinungendum.

De Lagophthalmo oculorum,

NOnnunquam aūt nimiū ſub hac curatione exciſa cute, euenit vt oculus non contegatur. Idq; interdū etiam alia de cauſa fit, λαγώφθαλμον Græci appellant. In quo ſi nimiū palpebræ deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt. Si exiguū, mederi licet, paulū infra ſuperciliū cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus eius deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe plagæ vſq; ad cartilaginem debet, ipſa illa nihil læſa. Nam ſi ea inciſa eſt, palpebra concidit, neq; attolli poſtea poteſt. Cute igitur tantū diducta fit, vt paulùm in ima oculi ora deſcendat, hiantis ſcilicet ſuper plagā, in quā linamentum inijciendū eſt, quod & coniungi diductam cutem prohibeat, & in medio carunculam citet: quę vbi eum locū impleuit, poſtea rectè oculus operitur.

De Ectropio.

VT ſuperioris aūt palpebræ vitiū eſt, quod parū deſcendit, ideoq; oculū non cōtegit, ſic inferioris, quod parū ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat, neque poteſt cū ſuperiore cōmitti. Atque id quoq; euenit interdū ex ſimili vitio curationis, interdū etiā ſenectute, ἐκτρόπιον Græci vocant. Si ex mala curatione eſt, eadem ratio medicinę eſt, quę ſuprà poſita eſt, plagę tantū cornua ad maxillas, non ad oculū conuertenda ſunt. Si ex ſenectute eſt, tenui ferramento id totū extrinſecus adurendū eſt, deinde melle inungendū: at quarto die vapore aquæ calidæ fouendū, inungendúmque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

De Staphylomate oculi.

Digitized by Google

HAec ferè circa oculũ in angulis palpebriſque incidere conſuerũt. In ipſo autem oculo nonnũquam ſumma attollitur tunica, ſiue ruptis intus membranis aliquibus, ſiue laxatis, & ſimilis figura acino fit. Vnde id σαφυλωμα Græci vocant. Curatio duplex eſt. Altera ad ipſas radices per mediũ tranſuere acu duo lina ducente. Deinde alterius lini duo capita ex ſuperiore parte, alterius ex interiore aſtrĩgere inter ſe quę paulatim ſecando id excidũt. Altera in ſumma parte eius ad lenticulæ magnitudinem excidere, deinde ſpodiũ aut cadmiam infricare. Vtrolibet aũt facto, album oui lana excipiendum & imponendum: poſteá q; vapore aquę calidæ fouendus oculus, & lenibus medicamentis vngendus eſt.

De Clauis oculorum.

CLaui autem vocantur calloſa in albo oculi tubercula, quibus nomen à figuræ ſimilitudine eſt. Hos ad imam radicem perforare acu commodiſſimum eſt, infrá que eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

De natura oculorum, & eorum ſuffuſione.

SVffuſionis iam aliàs feci mentionem, quia cũ recens incidit, medicamẽtis quoque ſæpe diſcutitur. Sed vbi vetuſtior facta eſt, manus curationem deſiderat, quæ inter ſubtiliſſimas haberi poteſt. De qua antequam dico, paucis ipſius oculi natura indicanda eſt. Cuius cognitio cum ad plura loca pertineat, tum vel pręcipuè ad hunc pertinet. Is igitur ſummas habet duas tunicas, ex quibus ſuperior à Græcis κερατοειδὴς vocatur. Ea qua parte alba eſt, ſatis craſſa pupillę loco extenuatur. Huic inferior adiũcta eſt, media parte, qua pupilla eſt, modico foramine concaua, circà tenuis, vlterioribus partibus ipſa quoque plenior, quæ ῥαγοειδὴς à Gręcis nominatur. Hæ duæ tunicæ cum interiora oculi cingant, rurſus ſub his coeũt, extenuatęque & in vnum coactę, per foramen quod inter oſſa eſt ad membranam cerebri perueniunt, eique inhæreſcũt. Sub his aũt qua parte pupilla eſt, locus vacuus eſt. Deĩde ĩfrà rurſus tenuiſſima tunica quã Herophil9 ἀραχνοειδὴν nominauit. Ea media ſubſidit, eó q; cauo cõtinet quiddã, quod à vitri ſimilitudine ὑαλοειδὲς Græci vocant. Id neq; liquidum neq; aridum eſt, ſed quaſi concretus humor, ex cuius colore pupillæ color vel niger eſt, vel ceſius, cũ ſumma tota tunica alba ſit. Id autem ſuperueniens ab interiore parte membranula ĩcludit: ſub his gutta humoris eſt, oui albo ſimilis, à qua vidẽdi facultas proficiſcitur, χρυσαλλοειδὴς à Gręcis nominatur. Igitur vel ex morbo vel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis, qua locum vacuum eſſe propoſui, isque paulatim indureſcens interiori potentiæ ſe opponit. Vitij́ que eius plures ſpecies ſunt, quædam ſanabiles, quædam quæ curationem non admittunt. Nam ſi exigua ſuffuſio eſt, ſi immobilis, colorem verò habet marinæ aquæ vel ferri nitentis, & à latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit, ſpes ſupereſt. Si magna eſt, ſi nigra pars oculi amiſſa na/

turali

turali figura in aliam vertit: ſi ſuffuſioni color ceruleus eſt, aut auri ſimilis, ſi labat, & hac atq; illac mouetur, vix vnquam ſuccurritur. Ferè verò peior eſt, quò ex grauiore morbo, maioribúsque capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta eſt. Neq; idonea curatio, ſi ſenilis ætas eſt, quæ ſine nouo vitio tamen aciem hebetem habet. At ne puerilis quidem, ſed inter hæc media ætas. Oculus quoq; curationi neq; exiguus, neque concauus ſatis oportunus eſt: atq; ipſius ſuffuſionis quædam maturitas eſt. Expectandũ igitur eſt donec iam non fluere, ſed durities quædam concreuiſſe videatur. Ante curationem aũt modico cibo vti, bibere aquam triduo debet, pridie ab omnibus abſtinere. Poſt hęc in aduerſo ſedili collocãdus eſt loco lucido, lumine aduerſo: ſic vt contrà medicus paulò altius ſedeat. A poſteriore aũt parte caput eius, qui curabitur, miniſter contineat, & immobile id præſtet. Nã leui motu eripi acies in perpetuum poteſt. Quinetiam ipſe oculus qui curabitur, immobilior faciendus eſt, ſuper alterũ lana impoſita & deligata. Curari verò ſiniſter oculus dextra manu, dexter ſiniſtra debet. Tũ acus admouenda eſt, aut acuta, aut fortè non nimium tenuis, ea'q; demittenda. Sed recta eſt per ſummas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi & angulũ tempori propiorem è regione mediæ ſuffuſionis, ſic ne qua vena lædatur. Neq; tamen timidè demittenda eſt, quia inani loco excipitur. Ad quæ cum ventum eſt, ne mediocriter quidem peritus falli poteſt, quia prementi nihil renititur. Vbi eò ventum eſt, inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt. leuitérque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionem pupillæ debet. Vbi deinde eam trãſit, vehemẽtius imprimi, vt inferiori parte inſidat. Si hęſit, curatio expleta eſt. Si ſubinde redit, eadem acu magis concidenda, & in plures parteis diſſipanda eſt, quæ ſingulæ & facilius condũtur, & minus latè officiunt. Poſt hæc educenda acus recta eſt, imponendúmq; eſt lana molli exceptũ oui albũ, & ſuprà, quod inflammationem coerceat, atque ita deuinciendum. Poſt hæc opus eſt quiete, abſtinentia, leniũ medicamentorũ inunctionibus: cibo, qui poſtero die ſatis maturè datur, primũ liquido ne maxillæ laborent: deĩde inflãmatione finita, tali, qualis in vulnerib⁹ propoſitus eſt. Quibus vt aqua quoq; diutius bibatur, neceſſariò accedit.

De pituita oculorum.

DE pituitę quoque tenuis curſu, qui oculos infeſtat, quatenus medicamentis agendum eſt, iam explicui. Nunc ad ea veniam, quæ curationem ex manu poſtulant. Animaduertimus aũt quibuſdam nũquam ſicceſcere oculos, ſed ſemper humore tenui madere, quæ res aſpritudinem continuat, ex leuibus momentis inflammationes & lippitudines excitat, totam denique vitam hominis infeſtat. Id'que in quibuſdam nulla ope adiuuari poteſt, in quibuſdam ſanabile eſt. Quod primum diſcrimen eſt, noſſe oportet, vt alteri ſuccurratur, alteri manus nõ inijciatur. Ac

primum

primùm ſuperuacua curatio eſt in his, qui ab infantibus id vitium habent, quia neceſſariò manſurū eſt vſque mortis diem. Deinde non neceſſariò etiā in his, quibus non multa, ſed acris pituita eſt. Siquidem manu nihil adiuuātur, medicamentis, & victus ratione, quæ craſſiorem pituitam reddit, ad ſanitatem perueniunt. Lata etiam capita vix medicinæ patent. Tum interest venæ pituitam emittant, quę inter caluariam & cutē ſunt, an quę inter membranam cerebri, & caluariam. Superiores ferè per tempora oculos rigant, inferiores per eas membranas, quæ ab oculis ad cerebrum tendūt. Poteſt autem adhiberi remedium his, quæ ſupra os fluūt: non poteſt his, quæ ſub oſſe. Ac ne his quidē ſuccurritur, quibus pituita vtrinq; deſcendit, quia leuata altera parte, nihilominus altera infeſtat. Quid ſit autem, hac ratiõe cognoſcit. Raſo capite ea medicamēta, quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur, à ſupercilijs vſque ad verticē illini debent. Si ſicci oculi eſſe cœperūt, apparet per eas venas, quæ ſub cute ſunt, irrigari. Si nihilominus madent, manifeſtū eſt ſub oſſe deſcendere. Si eſt humor, ſed leuior, duplex vitium eſt. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos ſuperiores venæ exerceant, ideo'q; pluribus etiam opitulari licet. Id'que non in Gręcia tantūmodo, ſed in alijs quoque gentibus celebre eſt: adeò vt nulla medicinæ pars magis per nationes quoq; expoſita ſit. Reperti in Gręcia ſunt, qui nouem lineis cutem capitis inciderent, duabus in occipitio rectis, vna ſuper eas trāſuerſa, dein duabus ſuper aures, vna inter eas item trāſuerſa, tribus inter verticē & frontē rectis. Reperti ſūt qui à capite rectè eas lineas ad tēpora diducerent, cognitisque ex motu maxillarū muſculorū initijs, leuiter ſuper eos cutem inciderent: inductis'que per retuſos hamos oris, inſererent linamenta, vt neq; inter ſe cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro increſceret, quę venas ex quibus humor ad oculos tranſiret, aſtrigeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt à media aure ad mediam alteram aurem, deinde à naribus ad verticem. Tum vbi lineæ committebātur, ſcalpello inciderunt, & pòſt ſanguine fuſo, os ibidem aduſſerunt. Nihilominus autē & in temporibus, & inter frontem atq; caluariam eminētibus venis idem candens ferrū admouerūt. Frequēs curatio eſt, venas in temporibus adurere: quæ ferè quidem in eiuſmodi malo tument, ſed tamen vt inflētur magiſque ſe oſtēdant, ceruix antè modicè deliganda eſt: tenuibúsq; ferramentis, & retuſis, venæ adurendæ, donec in oculis pituitæ curſus conquieſcat. Id enim ſignum eſt quaſi excæcatorum itinerum, per quę humor ferebatur. Valentior tamen medicina eſt, vbi tenues conditæ'que venę, ideo'que legi non poſſunt. Eodem modo ceruice deligata retento'q; ab ipſo ſpiritu, quo magis venę prodeant, atramento notare eas contra tempora & inter verticem ac frontem, deinde ceruice reſoluta qua notæ ſunt venas incidere, & ſanguinem mittere. Vbi ſatis fluxit, tenuibus ferramentis adurere.

Contra tempora quidem, timidè, ne ſubiecti muſculi, qui maxillas tenent, ſentiant: inter frõtem verò & verticem, vehementer, vt ſic ſquama ab oſſe recedat. Efficacior tamen etiamnũ eſt Afrorũ curatio, qui verticem vſque ad os adurũt, ſic vt ſquamam remittat. Sed nihil melius eſt, quàm quod in Gallia quoq; Comata fit, vbi venas in tẽporibus & in ſuperiore capitis parte legũt. Aduſta quomodo curanda ſint, iam explicui. Nunc illud adijcio, neq; vt cruſtæ decidant, neq; vt vlcus impleatur, aduſtis venis eſſe properãdũ, ne vel ſanguis erumpat, vel citò pus ſupprimatur: cũ per hoc ſicceſcere eas parteis opus ſit, per illud exhauriri opus nõ ſit. Si quando tamen ſanguis eruperit, infricanda medicamenta eſſe, quæ ſic ſanguinem ſupprimant, ne adurant. Quemadmodũ autem venæ deligendę ſint, quidque lectis his faciendũ ſit, cũ venero ad crurũ varices, dicam.

De aurium morbis, qui manu, & ſcalpello curantur.

Caput. VIII.

VErũ vt oculi multiplicem curationem etiam manus exigunt; ſic in auribus admodũ pauca ſunt, quæ in hac medicinæ parte tractentur. Solet tamẽ euenire vel à prima natali die protinus, vel poſtea facta exulceratione: deinde per cicatricem aure repleta, vt foramen in ea nullũ ſit, ideó que audiendi vſu careat. Quod vbi incidit, ſpecillo tentandum eſt, altè ne id repletũ, an in ſummo tantum glutinatũ ſit. Nam ſi altè eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpecillum protinus recipit, Illud attingi non oportet, ne ſine effectus ſpe diſtentio oriatur neruorũ, & ex ea mortis periculum ſit. Hoc facilè curatur, nam qua cauũ eſſe debet, vel medicamentum aliquod imponendũ eſt ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam ſcalpello incidendũ. Cúmq; id patefactum, & iam vlcus purũ eſt, cõijcienda eò pinna eſt illita medicamento cicatricem inducente: circá que idem medicamentũ dandum, vt cutis circa pinnam ſaneſcat. quò fit, vt ea remota poſtea facultas audiendi ſit. At vbi aures in viro putà, perforatæ ſunt & offendũt, traijcere id cauum celeriter candente acu ſatis eſt, vt leniter eius orę exulcerentur: aut etiam adurente medicamẽto idem exulcerare: poſtea deinde imponere id quod purget: tũ quod eum locũ repleat & ſic cicatricem inducat. Quòd ſi magnum id foramen eſt (ſicut ſolet eſſe in his, qui maiora pondera auribus geſſerũt) incidere quod ſupèr eſt ad extremum oportet: ſuprà deinde oras ſcalpello exulcerare, & poſtea ſuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium eſt, ſi quid ibi curti eſt, ſarcire: quę res cũ in labris quoq; & naribus fieri poſſit, eandem etiã rationem habeat, ſimul explicanda eſt.

Curta in auribus, labriſque ac naribus, quomodo ſarciri, & curari poſſint. Caput. IX.

CVrta igitͤ in his tribus, ac ſi qua parua paria ſunt, curari poſſunt. Si qua maiora ſunt, aut non accipiũt curationem, aut ita per hanc ipſam deformãtur, vt minus indecora antè fuerint. Atq; in aure quidẽ & naribus deformitas ſola timeri poteſt. In labris verò ſi nimium cõtracta ſunt, vſus quoq; neceſſarij iactura fit, qa minus facilè & cibus aſſumitͤ, & ſermo explicatͤ. Neq; enim creatur ibi corp9, ſed ex vicino adducitur: quod in leui mutatione, & nihil eripere, & fallere oculum poteſt: in magna non poteſt. Neque ſenile autem corpus, neq; quod mali habitus eſt, neque in quo difficulter vlcera ſaneſcunt, huic medicinæ idoneũ eſt, quia nuſquam celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur. Ratio curationis eiuſmodi eſt. Id quod curatum eſt, in quadratũ redigere, ab interioribus eius angulis lineas tranſuerſas incidere, quæ citeriorem partem ab vlteriore ex toto diducant: deinde ea quæ ſic reſoluimus, in vnũ adducere. Si non ſatis iunguntur, vltra lineas, quas antè fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam conuerſas immittere, quibus ſumma tantũ cutis diducatur. Sic enim fit, vt facilius quod adducitur, ſequi poſſit: quod non vi cogendũ eſt, ſed ita adducendum, vt ex facili ſubſequatur, & dimiſſum nõ multum recedat. Interdum autem ab altera parte cutis haud omnino adducta, deformem quem reliquit locum reddit. Huiuſmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Ergo neque ex imis auribus, neque ex medio naſo imis venarum partibus, neq; ex angulis labrorũ quicquam attrahere tentabimus. Vtrinq; autem petemus, ſi quid ſummis auribus, ſi quid imis, ſi quid aut medio naſo, aut medijs naribus, aut medijs labris deerit. Quę tamen interdum iam duobus locis curata eſſe conſuerũt. Sed eadem ratio curandi eſt, ſi cartilago in eo quod inciſum eſt eminet, excidenda eſt. Neque enim aut glutinatur, aut acu tutò traijcitur. Neq; longè tamẽ excidi debet, ne inter duas oras liberæ cutis, vtrinq; coitus puris fieri poſſit. Tum iunctę oræ inter ſe ſuendæ ſunt, vtrinq; cute apprehenſa: & qua priores lineę ſunt, ea quoq; ſuturæ inijciẽdæ ſunt. Siccis locis, vt in naribus, illita ſpuma argenti ſatis proficit. In vlteriores verò lunatas'que plagas linamentum dandum eſt, vt caro increſcens vulnus impleat: ſumma'q; cura quod ita ſutũ eſt tuendũ eſſe, apparere ex eo poteſt, quod de cancro ſuprà poſui. Ergo etiam tertio quoque die fouendum erit vapore aquæ calidæ, rurſúsq; idem medicamẽtũ inijciendũ, feréq; ſeptimo die glutinatum eſt. Tum ſuturæ eximi, & vlcus ad ſanitatem perduci debet.

De Polypi curatione per ferrum. Caput. X.

POlypum verò, qui in naribus naſcitur, præcipuè ferro curari iam aliàs poſui. Ergo etiam hũc ferramento acuto in modum ſpathæ facto reſoluere ab oſſe oportet: adhibita diligentia, ne infrà cartilago lædatur, in qua difficilis curatio eſt. Vbi abſciſſus eſt, vnco ferramento

extrahendus

Digitized by Google

extrahendus eſt. Tum implicitū linamentū, vel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento, quo ſanguis ſupprimitur, eoq; nares leniter implendæ. Sanguine ſuppreſſo, linamento vulnus purgandū eſt. Vbi purum eſt, eò pinna eodem modo quo in aure ſuprà poſitum eſt, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id ſaneſcat.

De Ozæna. Caput. XI.

ID autem vitiū quod ὀζαῖνα à Gręcis vocatur, ſi medicamentis non cederet, quemadmodū manu curādū eſſet, apud magnos chirurgos non reperi. Credo quia res rarò ad ſanitatem ſatis proficit, cum aliquod in ipſa curatione tormentū habeat. Apud quoſdam tamē poſitum eſt vel ſutilem fiſtulam, vel enodem ſcriptoriū calamū in narem eſſe conijciendū, donec ſurſum ad os perueniat: tū per id tenue ferramentū candens dandū eſſe ad ipſum os: deinde aduſtū locum purgandū eſſe ærugine & melle. Vbi purus eſt, lycio ad ſanitatem perducendum. Vel narem incidendā eſſe ab ima parte ad os, vt & cōſpici locus poſſit, & facilius candens ferramentū admoueri. Tū ſui narem debere, & aduſtū quidem vlcus eadē ratione curari. Suturam verò illini vel ſpuma argenti, vel alio glutinante.

De oris vitijs, quæ manu & ferro curantur. Caput. XII.

De Dentibus.

IN Ore quoq; quædam manu curantur. Vbi in primis dentes nōnunquam mouentur, modò propter radicū imbecillitatem, modò propter gingiuarū areſcentium vitium. Oportet in vtrolibet candens ferramentū gingiuis admouere, vt leuiter attingat, non vt inſidat. Aduſtæ gingiuæ melle illinendæ, & mulſo eluendæ ſunt. Vt pura vlcera eſſe cœperunt, arida medicamenta infricanda ſunt ex his quæ reprimunt. Si verò dens dolores mouet, eximiq; eum, quia medicamēta nihil adiuuāt, placuit, circūradi debet, vt gingiua ab eo reſoluatur. Tū is concutiēdus eſt. Eaque facienda, donec bene moueatur. Nam dens hærens cū ſummo periculo euellitur, ac nonnūquam maxilla loco mouetur. Idq; etiam maiore periculo in ſuperioribus dentibus fit, quia poteſt tempora oculoſve concutere. Tū ſi fieri poteſt, manu: ſi minus, forfice dens excipiendus eſt. Ac ſi exeſus eſt antè, id foramen vel linamento, vel bene accommodato plumbo replendū eſt, ne ſub forfice confringatur. Recta verò forfex ducenda eſt, ne inflexis radicibus os earū, cui dens inhæret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullū eius rei periculum eſt, vtique in dentibus breuibus, qui ferè longiores radices habent. Sæpe enim forfex cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingiuę prehendit & frangit. Protinus aūt vbi plus ſanguinis profluit, ſcire licet, aliquid ex oſſe fractū eſſe. Ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta quę receſſit, & volſella protrahenda eſt. Si nō ſequitur incidi gingiua debet, donec labans oſſis teſta recipiatur. Quod ſi

factum ſtatim non eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, vt is hiare nō poſſit. Sed imponendum calidum ex farina & fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moueatur. Tū incidi gingiua debet. Pus quoq; multū profluens, oſſis fracti nota eſt. Itaque etiam tum id extrahi cōuenit. Nonnūquam etiam eo læſo, fiſtula fit, quæ eradi debet. Dens autē ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinendúsq; roſæ flore contrito, cui gallæ quarta pars & altera myrrhæ ſit adiecta. Continendúmque ore crebrò vinum meracum. Atq; in eo caſu velandum caput, ambulatione multa, frictione capitis, cibo non acri vtendum eſt. At ſi ex ictu vel ex alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his qui bene hærent vinciendi ſunt. Continendáque ore reprimentia, vt vinum in quo malicorium decoctum, aut in quo galla candens coniecta ſit. Si quādo etiam in pueris alter dēs naſcitur quàm prior excidat, is qui cadere debuit circùm purgandus & euellēdus eſt: is qui natus eſt in locum prioris cotidie digito adurgendus, donec ad iuſtam magnitudinem perueniat. Quotiescūq; dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoq; ad id facta forfice, quam ῥίζαν Græci vocant, eximenda eſt. Tonſillas autem, quæ poſt inflammationes induruerunt, ἀντιάδες autem à Græcis appellantur, cum ſub leui tunica ſint, oportet digito circumradere & euellere: ſi ne ſic quidem reſoluuntur, hamulo excipere, & ſcalpello excidere: tū vlcus aceto eluere, & illinere vulnus medicamento, quo ſanguis ſupprimatur.

De vua.

Va ſi cum inflammatione deſcendit, dolorique eſt & ſubrubicūdi coloris, præcidi ſine periculo non poteſt. Solet enim multū ſanguinem effundere. Itaque melius eſt his vti, quæ aliàs propoſita ſunt. Si verò inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea vltra iuſtum modum à pituita diducta eſt, & eſt tenuis, acuta, alba, præcidi debet. Itémq; ſi ima, liuida, & craſſa: ſumma, tenuis eſt. Neq; quicquam commodius eſt, quàm volſella prehendere, ſub eáque quod volumus excidere. Neq; enim vllum periculū eſt, ne plus minúsve præcidatur, cum liceat tantum infra volſellam relinquere, quantum inutile eſſe manifeſtum eſt, idq; præcidere qua longior vua eſt, quàm eſſe naturaliter debet. Poſt curationē eadem facienda ſunt, quæ in tonſillis proximè poſui.

De lingua.

Ingua verò quibuſdam cū ſubiecta parte à primo natali die iūcta eſt, qui ob id ne loqui quidem poſſunt. Horū extrema lingua volſella prehendenda eſt, ſub eáque membrana incidenda: magna cura habita, ne venæ quę iuxtà ſunt violentur, & profuſione ſanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus poſita eſt. Et pleriq; quidem vbi conſanuerunt, loquūtur. Ego aūt cognoui, qui ſucciſa lingua cum abunde ſuper dentes eam premeret, non tamen loquendi facultatem conſequutus eſt.

eſt. Adeò in medicina etiam vbi perpetuum eſt, quod fieri debet, non tamē perpetuum eſt id, quod ſequi conuenit.

De abſceſſu ſub lingua.

SVb lingua quoq; interdum aliquid abſcedit, quod ferè cōſiſtit in tunica, doloréſque magnos mouet: quod ſi exiguum eſt, incidi ſemel ſatis eſt: ſi maius, ſumma cutis vſq; ad tunicam excidēda eſt: deinde vtrinq; oræ hamulis excipiendæ, & tunica vndiq; circundata liberanda eſt: magna diligentia per omnem curationem habita, ne qua maior vena incidatur.

De labris.

LAbra autem ſæpe finduntur, ea'que res habet cum dolore etiamhanc moleſtiam, quòd ſermo prohibetur, qui ſubinde eas rimas cum dolore diducendo ſanguinem citat. Sed has, ſi in ſummo ſunt, medicamētis curare commodius eſt, quæ ad vlcera oris fiunt. Si verò altius deſcenderūt, neceſſariū eſt tenui ferramento adurere, quod ſpathæ ſimile quaſi tranſcurrere, non imprimi debet. Poſtea facienda eadem ſunt, quę in auribus aduſtis expoſita ſunt.

De ceruicis vitijs, & curatione. XIII.

AT in ceruice iter cutē & aſperā arteriā tumor īcreſcit, βρογχοκήλην Græci vocant, quo modò caro hebes, modò humor aliquis melli aquæ've ſimilis includitur, interdū etiam minutis oſſibus pili immiſti. Ex quibus quicquid eſt, quod tunica continetur, poteſt adurentibus medicamentis curari, quibus ſumma cutis cum ſuperiecta tunica exeritur: quo facto ſiue humor eſt, profluit: ſiue quid denſius, digitis educitur: tū vlcus ſub linamentis ſaneſcit. Sed ſcalpelli curatio breuior eſt. Medio tumore vna linea inciditur vſq; ad tunicam. Deinde vitioſus ſinus ab integro corpore digito ſeparatur, totúſque cum velamento ſuo eximitur. Tum aceto cui vel ſalem, vel nitrum aliquis adiecit, eluitur, orę'que vna ſutura iungūtur, cætera'que eadem quæ in alijs ſuturis ſupèr inijciuntur. Leniter deinde, ne fauces vrgeat, deligatur: ſi quando autem tunica eximi non potuerit, intus inſpergenda adurentia, linamentiſque id curandum eſt, cæteris pus mouentibus.

De Vmbilici vitijs Caput. XIIII.

SVnt etiam circa vmbilicū plura vitia, de quibus propter raritatē inter autores parū conſtat. Veriſimile eſt *autem* id à quoq; prætermiſſum, quod ipſe non cognouerat, à *nullo* id quod non viderat, fictum. Commune omnibus eſt, vmbilicum indecorè prominere. Cauſæ requiruntur. Meges tres has poſuit. Modò inteſtinum eò irrumpere, modò omentum, modò humorem. *Soſtratus* nihil de omento dixit. Duobus iiſdem adiecit, carnem ibi interdum increſcere, eam'que modò integrā

eſſe, modò carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit. Sed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoq; interdum eò dixit irrumpere. Hieron omnibus his quatuor poſitis, & omenti mentionem habuit, & eius quod ſimul & omentum & inteſtinum habuerit. Quid autem horum ſit, his indicijs cognoſcitur. Vbi inteſtinũ prolapſum eſt, tumor neq; durus neque mollis eſt, omni frigore comminuitur: non ſolũ ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit. Sonat interdũ, atq; vbi reſupinatus eſt aliquis delapſo inteſtino ipſe deſidit. Vbi verò omentũ eſt, cætera ſimilia ſunt, tumor mollior ab ima parte latus, extenuatus in verticem eſt, ſi quis apprehendit, elabitur. Vbi vtrũq; eſt, indicia quoq; miſta ſunt, & inter vtrũq; mollities. At caro durior eſt, ſempérq; etiam reſupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facilè cedentibus. Si vitioſa eſt, eaſdem notas habet, quas in carcinomate expoſui. Humor autem ſi premitur, circũfluit. At ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit, reſupinatoque corpore tumorem in eadem figura tenet. Ex his id quod ex ſpiritu vitium eſt, medicinam nõ admittit. Caro quoque carcinomati ſimilis cum periculo tractatur. Itaque omittẽda eſt. Sana excidi debet, idque vulnus linamentis curari. Humorẽ quidam vel inciſo ſummo tumore effundunt, & vulnus iiſdem linamentis curant. In reliquis varię ſententiæ ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe res ipſa teſtatur, vt in vterũ ſiue inteſtinũ, ſiue omẽtum eſt, delabatur. Sinus verò vmbilici tum vacuus à quibuſdam duabus regulis exceptus eſt, vehementérque earum capitibus deligatis, ibi emoritur. A quibuſdam ad imum acu traiectatur, duo lina ducente, deinde vtriuſque lini duobus capitibus diuerſæ partes aſtringuntur. Quod in vua quoque oculi fit. Nam ſic id quod ſupra vinculũ eſt, moritur. Adiecerunt quidam, vt antequam vincirent, ſummũ vna linea inciderent, exciderẽtque, quò facilius digito demiſſo, quod illuc irrupiſſet, depellerent, tum deinde vinxerũt. Sed abunde eſt, iubere ſpiritum continere, vt tumor quantus maximus eſſe poteſt, ſe oſtendat: tum imam baſim eius atramento notare, reſupinatoque homine digitis tumorem eum premere, vt ſi quid delapſum nõ eſt, manu cogatur. Poſt hæc vmbilicum adtrahere, & qua nota atramenti eſt, lino vehementer aſtringere. Deinde partem ſuperiorem aut medicamẽtis, aut ferro adurere, donec emoriatur, atque vt cætera vſta vlcus nutrire. Idque non ſolũ vbi inteſtinum vel omentum vel vtrũque eſt, ſed etiam vbi humor eſt, optimè proficit. Sed antè quædam viſenda ſunt, ne quod ex vinculo periculum ſit. Nam curationi neque infans, neque aut robuſtus annis, aut ſenex aptus eſt, ſed à ſeptimo ferè anno ad quartumdecimum. Deĩde ei corpus idoneũ eſt id, quod integrum eſt. At quod mali habitus eſt, quodque papulas, impetigines, ſimiliaq; habet, idoneũ non eſt. Leuibus quoq; tumoribus facilè ſubuenitur. At in eorũ, qui nimis magni ſunt curatione, periculũ eſt. Tem-

pus

pus autem anni & autumnale, & hybernum vitãdum eſt. Ver idoneum maximè eſt. Ac prima æſtas non aliena eſt. Præter hæc abſtinere pridie debet. Neq; id ſatis eſt, ſed aluus quoq; ei ducenda eſt, quò facilius omnia quę excesſerunt, intra aluum conſidant.

Quomodo aqua hydropicis emittatur. Caput.XV.

AQuam his qui hydropici ſunt emitti oportere aliàs dixi. Nunc quemadmodum id fiat dicẽdum. Quidam autem ſub vmbilico ferè quatuor interpoſitis digitis à ſiniſtra parte. Quidam ipſo vmbilico perforato, facere conſuerunt. Quidam cute primùm aduſta, deinde interiore abdomine inciſo: quia quod per ignẽ diuiſum eſt, minus celeriter coit. Ferramẽtum autem demittitur, magna cura habita ne qua vena incidatur. Id tale eſſe debet, vt ferè tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat. Demittendum'que ita eſt, vt membranam quoque trãſeat, qua caro ab interiore parte finitur, eò tum plumbea aut ænea fiſtula inijcienda eſt, vel recuruatis in exteriorem partem labris, vel in media circũ ſurgente quodã nodo, ne tota intus delabi poſſit, huius ea pars quæ intrà paulò longior eſſe debet quàm quæ extra, vt vltra vlteriorem membranã procedat, per hanc effundendus humor eſt. Atque vbi maior pars eius euocata eſt, cludenda demiſſo linteolo fiſtula eſt, & in vulnere, ſi id vſtum non eſt, relinquẽda. Deinde per inſequentes dies circa ſingulas heminas emittẽdũ, donec nullum aquæ veſtigium appareat. Quidam tamen etiam non vſta cute protinus fiſtulam recipiũt, & ſuper vulnus ſpongiam expreſſam deligant. Deinde poſtero die rurſus fiſtulã demittunt, quod recens vulnus paulum diductum patitur, vt ſi quid humoris ſupereſt emittatur. Idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

De inteſtinorum vulneratorum curationibus. Caput.XVI.

NOnnunquam autem venter ictu aliquo perforatur, ſequitur'que vt inteſtina euoluantur. Quod vbi incidit, protinus conſiderãdum eſt, an integra ea ſint, deinde an his color ſuus maneat. Si tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe iam retuli. Latius inteſtinum ſui poteſt, non quòd certa fiducia ſit, ſed quòd dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior. Interdum enim glutinatur. Tum ſi vtrumlibet inteſtinum liuidum aut pallidum aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſariò accedit, vt ſenſu careat, medicina omnis inanis eſt. Si verò adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendum eſt. Momento enĩ alienantur, externo, & inſueto ſpiritu circundata. Reſupinãdus autem homo eſt coxis erectioribus. Et ſi anguſtius vulnus eſt, quàm vt inteſtina commodè refundantur, incidendum eſt donec ſatis pateat. Ac ſi iam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt, cui paulum admodum olei ſit adiectũ. Tũ miniſter oras vulneris leuiter diducere manibus ſuis, vel etiam duobus ha-

Digitized by Google

mis membranæ interiori iniectis debet, medicus priora ſemper iteſtina quæ poſteriora prolapſa ſunt, condere: ſic vt orbium ſingulorum locum ſeruet. Repoſitis omnibus, leniter homo concutiẽdus eſt. Quo fit vt per ſe ſingula inteſtina in ſuas ſedes diducantur, & inibi conſidant. His conditis, omẽtum quoque conſiderandũ eſt, ex quo ſi quid iam nigri & emortui eſt, forfice excidi debet. Si quid integrum eſt, leuiter ſuper inteſtina diduci: ſutura autem neque ſummæ cutis, neque interioris membranæ per ſe ſatis proficit, ſed vtriuſque. Et quidem duobus linis vincienda eſt ſpiſſior, quàm alibi: quia & rumpi facilius motu ventris poteſt, & non æquè magnis inflammationib9 pars ea expoſita eſt. Igitur in duabus acubus fila traijciẽda, eaq; duabus manibus tenenda, & prius interiori membranæ ſutura inijcienda eſt, ſic vt ſiniſtra manus in dexteriore ora, dextra in ſiniſteriore à principio vulneris orſa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat. Quo fit vt ab inteſtinis ea pars ſemper acuum longè ſit, quæ retuſa eſt: ſemel vtraque parte traiecta permutandæ acus inter manus ſunt, vt ea ſit in dextra quæ fuit in ſiniſtra, ea veniat in ſiniſtram, quam dextra cõtinuit. Iterũque eodẽ modo per oras immittendæ ſunt. Atque ita tertiò & quartò, deincepſque permutatis inter manus acubus includenda plaga. Poſthæc eadem fila, eædémque acus ad cutem transferendæ. Similiq; ratione ei quoq; parti vtraq; ſutura inijcienda, ſemper ab interiore parte acubus venientibus, ſemper inter manus traiectis. Dein glutinantia inijciẽda. Quibus aut ſpongiam, aut ſuccidam lanam ex aceto impreſſam accedere debere manifeſtius eſt, quàm vt ſemper dicendum ſit. Impoſitis his, leuiter deligari venter debet.

De interiore parte abdominis rupta, & qua ratione curanda ſit. Caput. XVII.

INterdum tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius ſpiritu, vel ſub graui faſce interior abdominis membrana ſuperiore cute integra, rũpitur. Quod fœminis quoque ex vtero ſępe euenire conſueuit, fitque præcipuè circa ilia, ſequitur autem cum ſuperior caro mollis ſit, vt non ſatis inteſtina cõtineat, hiſque intẽta cutis indecora intumeſcat. Atque id quoque aliter ab alijs curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam baſim immiſſis, ſic vtrinque vinciunt, quemadmodum & in vmbilico, & in vua poſitum eſt, vt quicquid ſupra vinculũ eſt emoriatur: quidam mediũ tumorem excidũt, ad ſimilitudinem myrtacei folij, quod ſemper eodem modo ſeruandũ eſſe iam poſui, & tum oras ſutura iũgunt. Commodiſſimum eſt autem reſupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maximè cedat, quia neceſſe eſt ea parte rupta membrana ſit, quaque integra eſt, ea magis obnitatur: tum qua rupta videbitur, immittendæ ſcalpello duæ lineæ, vt exciſo medio interior membrana vtrinque recentem plagam habeat: quia quod vetus eſt, ſutura non coit, loco patefacto. Si

qua parte membrana nõ nouã plagam ſed veterem habet, tenuis excidẽda habena eſt, quæ tantũ ora eius exulceret. Cætera, quæ ad futuræ reliquam curationem pertinent, ſuprà comprehenſa ſunt.

De Varicibus ventris.

PRæter hęc euenit, vt in quorundam ventribus varices ſint, quarũ quia nulla alia curatio eſt, quàm quę in cruribus eſſe conſueuit, tũ eam partem explanaturus, hanc quoque eò differo.

De teſticulorum natura, & morbis eorum. Caput. XVIII.

VEnio autem ad ea, quæ in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent: quæ quò facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. Igitur teſticuli ſimile quiddam medullis habent. Nam ſanguinem non emittunt, & omni ſenſu carent. Dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicæ, quibus hi continentur. Dependent verò ab inguinibus per ſingulos neruos, quos κρεμαστῆρας Græci nominant: cum quorum vtroque binæ deſcendunt & venæ & arteriæ. Hæ autem tunica conteguntur tenui, neruoſa, ſine ſanguine alba, quæ ἐρυθροειδὴς a Græcis nominatur: ſuper eam valentior tunica eſt, quæ interiori vehementer ima parte inhæret, δαρτὸν Græci vocant. Multæ deinde membranulæ venas & arterias, eos'que neruos comprehendunt. Atq; inter duas quoq; tunicas ſuperioribus partibus leues, paruulæ'que ſunt. Hactenus propria vtrique teſticulo & velamenta & auxilia ſunt. Communis deĩde vtriq; omnibus interioribus ſinus eſt, qui iam conſpicitur à nobis, ὄσχεον Græci, ſcrotũ noſtri vocant: isque ab ima parte medijs tunicis leuiter ĩnexus eſt, à ſuperiore tantum circũdatus eſt. Sub hoc igitur plura vitia eſſe conſuerunt, quæ modò ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere propoſui, modò his integris fiunt. Siquidem interdum vel ex morbo primùm inflammatur, deinde poſtea pondere abrumpitur: vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quæ diducere ab inferioribus partibus inteſtina debuit: tum pondere eò deuoluitur aut omentum, aut etiam inteſtinum. At ibi reperta via, paulatim ab iguinibus in inferiores quoq; partes demiſſum, ſubinde neruoſas tunicas, & ob id eius rei patiẽtes diducit, ἐντεροκήλην & ἐπιπλοοκήλην Gręci vocãt, apud nos indecorũ, ſed cõmune his Hernię nomẽ eſt. Deĩde, ſi deſcendit omentum, nunquam in ſcroto tumor tollitur, ſiue inedia fuit, ſiue corpus huc illúcve conuerſum, aut aliquo modo collocatũ. Itémq;, ſi retẽtus eſt ſpiritus, nõ magnopere increſcit: tactu verò inæqualis eſt, & mollis, & lubricus. At ſi inteſtinũ quoq; deſcendit, tumor is ſine inflammatione modò minuitur, modò increſcit, éſtque ferè ſine dolore: & cum cõquieſcit aliquis aut iacet, interdum ex toto deſidit, interdum ſic diuiditur, vt in ſcroto exiguæ reliquiæ maneant. At ſi clamore & ſatietate, & ſi ſub aliquo pondere is homo nixus eſt, creſcit, frigore omni contrahitur, calore diffunditur: eſt'que tum

ſcrotũ & rotundũ & tactu leue, idq; quod ſubeſt, lubricũ eſt: ſi preſſum eſt,
ad vnguem reuertitur, demiſſúmque iterum cũ quodam quaſi murmure
deuoluitur. Et id quidem in leuioribus malis euenit. Nonnunquam autem
ſtercore adcepto vaſtius tumet, retro'que compelli non poteſt: adfert tum
dolorem & ſcroto, & inguinibus, & abdomini: nonnunquam ſtomachus
quoque affectus, primùm ruffam bilem per os reddit, deinde viridem, qui-
buſdam etiam nigram. Integris verò membranis interdum eam partem
humor diſtringit. Atque eius quoque ſpecies duæ ſunt. Nam vel inter tu-
nicas is increſcit, vel in mẽbranis, quę ibi circa venas & arterias ſunt, vbi hę
grauatæ occaluerunt. Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas eſt, vna
ſedes eſt. Nam modò inter ſummam & mediam, modò inter mediam &
imam conſiſtit. Græci communi nomine quicquid eſt, ὑδροκήλην appellant:
noſtri, vt ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis, hoc quoq; ſub eodẽ no-
mine, quo priora habent. Signa autem quædam communia ſunt, quædam
propria. Communia, quibus humor deprehẽditur. Propria, quibus locis hu-
morem ſubeſſe dicimus: ſi tumor eſt, nũquam ex toto ſe remittens, ſed in-
terdũ leuior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximéq; in pu-
eris: isque mollis eſt, ſi non nimius humor ſubeſt. At ſi is vehementer incre-
uit, renititur, ſic, vt vter replet9, & arctè aſtrictus. Venę quoq; in ſcroto in-
flantur, & ſi digito preſſus cedit humor, circumfluénsque id quod non pre-
mitur, attollit, & tanquam in vitro cornúve per ſcrotũ apparet, isque (quã-
tũ in ipſo eſt) ſine dolore eſt. Sedes aũt eius ſic deprehẽditur. Si inter ſummã
mediam'que tunicam eſt, cum digitis duobus preſſus, paulatim humor in-
ter eos reuertẽs ſubit, ſcrotũ ipſius albidius eſt. Si ducit, aut nihil aut puulũ
intenditur, teſticulus ea parte neq; viſu neq; tactu ſentitur. At ſi ſub media
tunica eſt, intẽtum ſcrotum magis ſe attollit, adeò vt ſuperior coles ſub tu-
more eo deliteſcat. Præter hæc æquè integris tunicis ramex innaſcitur, κιρ-
σοκήλην Gręci appellant, cum venæ intumeſcunt. Hæ quoq; intortæ conglo-
meratæ'que ad ſuperiorem partem, vel ipſum ſcrotum implent, vel mediã
tunicam vel imam. Interdũ etiam ſub ima tunica circa ipſum teſticulum
neruúmque eius increſcunt. Ex his eæ quæ in ipſo ſcroto ſunt oculis patẽt:
hæ verò quæ mediæ imę've tunicæ inſident, vt magis conditæ, non æquè
quidẽ cernunt, ſed tamẽ viſui ſubiectę ſunt, præterq̃ etiã quòd & tumoris
aliquid eſt pro venarum magnitudine & modo: & id prementi magis reni-
titur, ac per ipſos venarum toros inęquale eſt: & qua parte id eſt, teſticulus
magis iuſto dependet. Cum verò etiam ſuper ipſum teſticulum neruũ'que
eius, id malũ increuit, aliquantò longius teſticulus ipſe deſcendit, minor'q;
altero fit, vtpote alimento amiſſo. Rarò ſed aliquando caro quoq; inter tu-
nicas increſcit, σαρκοκήλην Gręci vocant. Interdũ etiam ex inflammatione tu-
met ipſe teſticulus, ac febres quoque adfert: & niſi celeriter ea inflammatio
conquieuit,

conquieuit, dolor ad inguina atq; ilia peruenit, partésque hæ intumeſcunt, neruus ex quo teſticulus dependet, plenior fit, ſimúlque indureſcit: ſuper hæc inguen quoque nonnunquam varices implent, βουβωνοκήλην appellant.

De teſticulorum curationibus communibus, & primò de inciſione & curatione inguinis vel ſcroti. Caput. XIX.

HIs cognitis de curatione dicendum eſt, in qua quædam communia omnium ſunt, quædam propria ſingulorum. Prius de cõmunibus dicam. Loquar autem nunc de his quæ ſcalpellum deſiderant. Nam quæ vel ſanari non poſſint, vel aliter nutriri debeant, dicẽdum erit ſimulac ad ſpecies ſingulas venero. Inciditur aũt interdum inguen, interdum ſcrotum. In vtraq; curatione homo ante triduum bibere aquam, pridie abſtinere etiam à cibo debet: ipſo autem die collocari ſupinus: deinde ſi inguen incidendum eſt, idque iam pube contegitur, antè radendum eſt: & tum extento ſcroto, vt cutis inguinis intenta ſit, id incidendum ſub imo ventre, qua cum abdomine tunicę inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter eſt donec ſumma tunica, quę ipſius ſcroti eſt, ĩcidatur, perueniaturque ad eam, qua media eſt plaga facta. Foramen deorſum verſus ſubeſt. In id demittẽdus eſt ſiniſtrę manus digitus index, vt diductis interuenientibus membranulis ſimul laxet. Miniſter autem ſiniſtra manu cõprehenſo ſcroto ſurſum verſus eum debet extendere, & quàm maximè ab inguinibus abducere: primũ cum ipſo teſticulo, dum medicus omnes mẽbranulas quæ ſuper mediam tunicam ſunt, ſi digito deducere non poteſt, ſcalpello abſcindat. Deinde ſine eo, vt is delapſus ipſi plagæ iungatur, digitoq; inde promatur, & ſuper ventrem cum duabus ſuis tunicis collocetur. Inde ſi qua vicioſa ſunt, circuncidenda ſunt. In quibus cũ multæ venæ diſcurrant, tenuiores quidem pręcidi protinus poſſunt. Maiores verò antè lõgiore lino deligandæ ſunt, ne periculoſè ſanguinem fundant. Sin media tunica vexata erit, aut ſub ea malum increuerit, excidenda erit, ſic, vt altè ad ipſum inguen præcidatur. Infrà tamen non tota demenda eſt. Nam quod ad baſim teſticuli vehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt. Itaque ibi relinquendum eſt. Idem in ima quoque tunica, ſi læſa eſt, faciendum eſt. Sed non à ſumma inguinis plaga, verũ infrà paulùm ea abſcĩdenda, ne lęſa abdominis membrana inflammationes moueat. Neque tamen nimium ex ea ſurſum relinquendũ eſt, ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidem malo præſtet. Purgatus itaque teſticulus per ipſam plagam, cum venis & arterijs, & neruo ſuo leuiter demittendus eſt, videndúmque ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, néve concretus maneat. Quæ ita fient, ſi venis vinciẽdo medicus proſpexerit, lina quibus capita earũ continebuntur, extra plagam dependere debebunt, quę pure orto ſine vllo dolore excident. Ipſi autẽ plagæ inijciendæ duæ fibulæ ſunt, & inſuper medi-

camentum

camentum quo glutinentur. Solet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, vt cicatrix maior & latior fiat. Quod vbi incidit, linamenta ſupèr non fulcienda, ſed leuiter tantum ponenda ſunt, ſupra'que ea quę inflammationem repellant, id eſt, ex aceto vel lana ſuccida vel ſpongia. Cætera eadem quæ vbi pus moueri debet, adhibenda ſunt. At cum infrà incidi oportet, reſupinato homine ſubijcienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt, deinde id vehementer apprehendendum, & incidendum. Si paruulũ eſt quod nocet, modicè, vt tertia pars integra ad ſuſtinendum teſticulum infrà relinquatur. Si maius eſt, etiã amplius, vt paulũ tantũmodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit, integrum maneat. Sed primò rectus ſcalpellus quàm leuiſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat. Tum inclinandus mucro eſt, vt tranſuerſa membrana ſecet, quæ inter ſummam mediam'que tunicam ſunt. At ſi vicium in proximo eſt, mediam tunicam attingi non oportet. Si ſub illa quoque conditur, etiã illa incidenda eſt, ſic vt tertia quoq;, ſi illa vitium tegit. Vbicũq; repertum malum eſt, miniſtrum ab inferiore parte exprimere moderatè ſcrotum oportet, medicum digito, manubriolo, vel ſcalpello diductam inferiorem partem tunica extrà collocare: deinde eam ferramento, quod ad ſimilitudinem curuũ vocant, incidere, ſic vt intrare duo digiti, index & medius poſſint. His deinde coniectis, excipienda reliqua pars tunicæ, & inter digitos ſcalpellus imittendus eſt: eximendúmque aut effundendum quicquid eſt noxium. Quamcũque autem tunicam quis violauit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem (vt ſuprà dixi) quàm altiſſimè ab inguine, imam autem paulò infrà. Cæterum antequam excidantur, hæ quoq; vincire lino ſummè debent, & eius linica pita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in alijs quoque venis, quæ id requiſierint. Eo facto, teſticulus intus reponendus eſt, oræ'que ſcroti ſuturis inter ſe committendæ: neq; paucis, neq; parum glutinentur, & longior fiat curatio, neque multis ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum eſt, ne quid in ſcroto ſanguinis maneat. Tũ imponenda glutinantia ſunt. Si quando autem in ſcrotum ſanguis defluxit, aliquidve concretũ ex eo decidit, incidi ſubter id debet, purgato'que eo, ſpongia acri aceto madens circundari. Deligatur autem vulnus omne, quod ex his cauſis factum eſt. Si dolor nullus eſt, quinque primis diebus non eſt reſoluendum, ſed bis die tantùm aceto irroranda lana vel ſpongia. Si dolor eſt, tertia die reſoluendum, & vbi fibulę ſunt, hæ incidendæ, vbi linamentum, id mutãdum eſt: roſa'que & vino madefaciẽdum id, quod imponitur. Si inflammatio increſcit, adijciendum prioribus cataplaſma ex lenticula & melle, vel ex malicorio, quod in auſtero vino coctum ſit, vel ex his miſtis. Si ſub his inflammatio non cõquierit, poſt diem quintum multa calida aqua vulnus fouendum, donec ſcrotũ ipſum & extenuetur & rugoſius fiat. Tum imponendũ

cataplaſma ex triticea farina, cui rheſina pinea adiecta ſit. Quæ ipſa ſi robuſtus curatur, ex aceto: ſi tener, ex melle coquenda ſunt. Neque dubium eſt, quodcunque initium fuit, ſi magna inflammatio eſt, quin ea, quæ pus mouent, imponenda ſint. Quòd ſi pus in ipſo ſcroto ortum eſt, paulùm id incidi debet, vt exitus detur. Linamentum'que eatenus imponendum eſt, vt foramen tegat. Inflammatione finita, propter neruos priore cataplaſmate, dein cerato vtendũ eſt. Hæc propriè ad eiuſmodi vulnera pertinẽt. Cætera & in curatione, & in victu ſimilia his eſſe debent, quæ in alio quoq; vulnerum genere præcepimus.

De inteſtini curatione. Caput.xx.

HIs propoſitis ad ſingulas ſpecies veniendum eſt, ac ſi cui paruulo puero inteſtinum deſcendit, ante ſcalpellum experienda iunctura eſt. Faſcia eius rei cauſa fit, cui imo loco pila aſſuta eſt ex panniculis facta, quæ ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubijcitur, deinde reliqua faſciæ pars arctè circundatur: ſub quo ſæpe & intus compellitur inteſtinũ, & inter ſe tunicæ glutinantur. Rurſus ſi ætas proceſſit, multum'que inteſtini deſcẽdiſſe ex tumore magno patet, adijciuntur'que dolor & vomitus, quæ ex ſtercore & ex cruditate eò delapſo ferè accidunt, ſcalpellum adhiberi ſine pernitie non poſſe manifeſtum eſt. Leuandum tantummodo malum, & per alias curationes extrahendum eſt. Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, ſi vires patiuntur, imperanda tridui abſtinẽtia eſt: ſi minus, certè pro vi corporis quàm longiſſimè. Eodem verò tempore ſupèr habẽdum cataplaſma ex lini ſemine, quod antè aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt hæc & farina hordeacea cum rheſina inijcienda, & is demittẽdus in ſoliũ aquæ calidæ, cui oleum quoque adiectum ſit, dandum'que aliquid cibi lenis calidi. Quidam etiam aluum ducunt. Id deducere aliquid in ſcrotum poteſt, educere ex eo non poteſt. Per ea verò quæ ſuprà ſcripta ſunt leuato malo, ſi quando aliàs dolor reuerterit, eadem erunt facienda. Sine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt, ſecari ſuperuacuum eſt: non quo non excludi à ſcroto poſſint, niſi tamẽ id inflãmatio prohibuit, ſed quo repulſa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent: atque ita fiat mali nõ finis, ſed mutatio. At in eo quem ſcalpello curari oportebit, ſimulatque ad mediam tunicã vulnus in inguine factum peruenerit, duobus hamulis ea iuxta ipſas oras apprehendi debebit, dũ eductis omnibus membranulis medicus eam liberat. Neque enim cum periculo lęditur, quæ excidenda eſt: cum inteſtinum eſſe niſi ſub ea nõ poſſit. Vbi deducta autem erit, ab inguine vſque ad teſticulũ incidi debebit, ſic, ne his ipſe lædatur: tum excidi. Ferè tamen hãc curationem puerilis ætas, & modicũ malum recipit. Si vir robuſtus eſt, maiuſque id vitiũ eſt, extrahi teſticulus non debet, ſed in ſua ſede ꝑmanere. Id hoc modo fit. Inguen eadẽ ratione vſq; ad mediã tunicã ſcalpello aperitur,

ea'que

ea'que tunica eodem modo duobus hamis excipitur: ſic vt à miniſtro teſticulus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorſum verſus ſcalpello inciditur, ſub ea'que index digitus ſiniſtrę manus ad imum teſticulum demittitur, eũ'que ad plagam cõpellit. Deĩde dextræ manus duo digiti pollex atque index venam & arteriam & neruum, tunicam'q; eorũ à ſuperiore tunica diducũt. Quod ſi aliquę membranulæ prohibent, ſcalpello reſoluuntur, donec ante oculos tota iam tunica ſit. Exciſis quæ excidenda ſunt, repoſito'que teſticulo ab ora quoque eius vulneris, quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt, quò maior plaga ſit, & plus creare carnis poſſit.

De omenti curatione. Caput vigeſimumprimum.

AT ſi omentum deſcendit, eodem quidem modo, quo ſuprà ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendæ'que tunicæ ſunt. Conſiderandum autem eſt, maior ne is modus, an exiguus ſit. Nam quod paruulum eſt, ſuper inguen in aluum vel digito, vel auerſo ſpecillo repellendum eſt. Si plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex vtero prolapſum eſt, idque adurentibus medicamentis illinere, donec emoriatur & excidat. Quidam hic quoq; duo lina acu traijciũt, biniſque ſingulorum capitibus diuerſas parteis aſtringunt. Sub quo æquè, ſed tardius emoriatur. Adijcitur tamen hic quoque celeritati, ſi omentum ſuper viculum illinitur medicamentis, quæ ſic exedunt, ne erodant, σηπτικὰ Græci vocant. Fuerunt etiam qui omentum forfice præciderent, quod in paruulo non eſt neceſſarium. Si maius eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere. Siquidem omentũ quoque venis quibuſdam etiam maioribus illigatum eſt. Neque verò ſi diſcuſſo ventre id prolapſum, forfice pręciditur, cum & emortuum ſit, & aliter tutius auelli nõ poſſit, inde huc exemplum transferendum eſt. Vulnus autem curari, ſi relictum omentum eſt, ſutura debet. Si id amplius fuit & extrà emortuum eſt, exciſis oris, ſic vt ſuprà propoſitum eſt. Si verò humor intus eſt, incidẽdum eſt, in pueris quidem inguen, niſi in his quoque liquoris eius maior modus prohibet: in viris verò & vbicun'que multus humor ſubeſt, ſcrotum. Deinde ſi inguen inciſum eſt, eò protractis tunicis humor effundi debet. Si ſcrotum, & ſub hoc protinus vitium eſt, nihil aliud quàm humor eſt effundendus, abſcidendæ'que membranæ ſunt, ſi quæ eum cõtinuerunt: deinde eluendum id ex aqua, quæ vel ſalem adiectum, vel nitrũ habeat: ſi ſub media, ima've tunica, totæ hæ extra ſcrotum collocandæ, excidendæ'que ſunt.

De ramicis curatione. Caput. XXII.

RAmex autem, ſi ſuper ipſum ſcrotum eſt, adurendus eſt tenuibus & acutis ferramentis, quæ ipſis venis infigãtur, cũ eo ne amplius quàm has vrant: maximéque vbi inter ſe implicatæ glomerãtur,

eò ferrum

eò ferrum id admouēdum eſt: tum ſupèr farina ex aqua frigida ſubacta inijcienda eſt, vtendum'que eo vinculo, quod idoneum eſſe ani curationibus poſui. Tertio die lenticula cum melle imponenda eſt, poſt eiectis cruſtis vlcera melle purganda, roſa implenda, ad cicatricem aridis linamētis perducenda ſunt. Quibus verò ſuper mediam tunicam venæ tumēt, incidēdum inguen eſt, atque tunica promouenda, ab ea'que venę digito vel manubriolo ſcalpelli ſeparandæ. Qua parte verò inhęrebunt, & ab ſuperiore & ab inferiore parte lino vinciendæ: tum ſub ipſis vinculis præcidendæ, reponendúsque teſticulus eſt. At vbi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediā excidi neceſſe eſt. Deinde, ſi duæ trésve venæ tument & ita pars aliqua obſidetur, vt maiore vitio vacet, idem faciendum quod ſuprà ſcriptum eſt, vt ab inguine & à teſticulo deligatæ venæ præcidantur, is'que condatur. Sin totum id ramex obſederit, per plagam demittēdus digitus index erit: ſubijciendus'que venis, ſic vt paulatim protrahat æquè adducēdo, donec is teſticulus par alteri fiat. Tum fibulæ oris ſic incidendæ, vt ſimul eas quoque venas comprehēdant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat. Tum non per ipſam venam, ſed per membranam eius immittitur, per eam'que in alteram oram compellitur. Venæ vulnerari non debent, ne ſanguinem fundant. Membrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculum affert, & filo cōprehenſas illas abunde tenet. Itaque etiā ſatis eſt, duas fibulas eſſe, tum venæ quæcun'que protractæ ſunt in ipſum inguen, aduerſo ſpecillo comprehendi debent: ſoluendi fibulas tempus inflammatione finita & purgato vulnere eſt, vt vnà ſimul & oras & venas cicatrix deuinciat. Vbi verò inter imam tunicam & ipſum teſticulum neruum'que eius ramex ortus eſt, vna curatio eſt, quę totum teſticulum abſcidit. Nam neque ad generationem quicquam is cōfert, & omnibus indecorè, quibuſdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda eſt, idem in ima faciendum, neruus'que ex quo teſticulus dependet, præcidendus. Poſt id venæ & arterię ad inguen lino deligandæ, & infra vinculum abſcindendæ ſunt.

De carne quæ inter tunicas teſticulorum concreuit, & de neruo indurato. Caput vigeſimumtertium.

CAro quoque ſi quando inter tunicas cōcreuit, nihil dubij eſt qui eximenda ſit: ſed id ipſo ſcroto inciſo fieri, commodius eſt. At ſi neruus induruit, curari res neque manu neque medicamento poteſt. Vrgent enim febres ardentes, & aut virides aut nigri vomitus: pręter hæc ingens ſitis & linguæ aſpritudo, feréq; à die tertio ſpumās bilis aluo cum roſione redditur. Atq; neque aſſumi facilè cibus, néq; cōtineri poteſt, neq; multo poſt extremæ ptes frigeſcūt, tremor orit̃, manus ſine ratione extēdūtur: deīde in frōte frigidus ſudor, eúmq; mors ſequitur.

Digitized by Google

De Ramice inguinis.
Caput.xxiiij.

VBi verò in ipſo inguine ramex eſt, ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi: ſi maior, duabus lineis debet, vt medium excidatur: deinde non extracto teſticulo, ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui, colligẽdæ venæ: vinciẽdæ que vbi tunicis ĩhærebunt, & ſub his nodis præcidendæ ſunt. Neq; quicquã noui curatio vulneris eius requirit.

Ad tegendam glandem colis, ſi nuda eſt. Caput vigeſimumquintũ.

AB his ad ea tranſeundum eſt, quæ in cole ipſo fiunt: in quo ſi glãs nuda eſt vúltque aliquis eam decoris cauſa tegere, fieri poteſt: ſed expeditius in puero quàm in viro. In eo cui id naturale eſt, quàm i eo, cui quarundam gentium more circunciſus eſt. In eo cui glans parua iuxta que eã cutis, ſpaciſior verò ipſe coles eſt, quàm in quo cõtraria his ſunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, eiuſmodi eſt. Cutis circa glandem prehenditur, & extenditur donec illam ipſam condat, ibiq; deligatur: deinde iuxta pubẽ in orbẽ tergus inciditur, donec coles nudetur: magna q; cura cauetur ne vel vrinæ iter, vel venæ quæ ibi ſunt, incidantur. Eo facto cutis ad vinculũ inclinatur, nudatúrque circa pubem velut circulus, eo que linamenta dantur, vt caro increſcat & id impleat, ſatiſq; velamenti ſuprà latitudo plagæ præſtat. Sed donec cicatrix ſit, vinctũ eſſe id debet, in medio tantùm relicto exiguo vrinę itinere. At in eo qui circunciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. Non ita dolet, quia ſummo ſoluto, deduci deorſum vſq; ad pubem manu poteſt. Neq; ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis rurſus extenditur vltra glandem. Tum multa frigida aqua fouetur, emplaſtrúmque circà datur, quod valẽtem inflammationem reprimat. Proximiſque diebus vt propè à fame victus eſt, ne fortè eam partem ſatietas excitet, vbi iam ſine inflammatione eſt, deligari debet à pube vſque circulum. Super glãdem autem aduerſo emplaſtro impoſito induci. Sic enĩ fit, vt inferior pars glutinetur, ſuperior ita ſaneſcat, ne inhæreat.

Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit.

COntrà ſi glans ita cõtecta eſt, vt nudari non poſſit, quod vitium Græci φιμωσις appellant, aperienda eſt. Quod hoc modo fit. Subtèr à ſumma ora cutis ĩciditur recta linea vſque ad frenũ, atq; ita ſuperius tergus relaxatũ cedere retrò poteſt. Quòd ſi parũ ſic profectũ eſt, aut propter ãguſtias, aut propter duritiẽ tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore pte excidẽda eſt: ſic vt vertex eius ad frenũ, baſis in tergo extremo ſit. Tũ ſuperdanda linamenta ſunt, alia q; medicamenta, quæ ad ſanitatem perducant. Neceſſarium autem eſt, donec cicatrix ſit conquieſcere. Nam ambulatio atterendo vlcus ſordidum reddit.

Infibulandi

Inſibulandi ratio.

INſibulare quoque adoleſcentulos interdũ valetudinis cauſa quidam conſuerũt. Eius'que hęc ratio eſt. Cutis quæ ſuper glandem eſt extenditur, notatur'que vtrinque à lateribus atramento qua perforatur, deĩde remittitur. Si ſuper glandem notæ reuertuntur, nimis apprehenſum eſt, & vltrà notari debet. Si glans ab his libera eſt, is locus idoneus fibulæ eſt. Tum qua notæ ſunt, cutis acu filũ ducente tranſuitur, eius'q; fili capita inter ſe deligantur, cotidiéque id mouetur donec circa foramina cicatriculæ fiant. Vbi hæ confirmatæ ſunt, exẽpto filo fibula additur, quæ quò melior, eò leuior eſt. Sed hoc quidẽ ſæpius inter ſuperuacua, quàm inter neceſſaria eſt.

De vrinæ reddendæ difficultate & de calculo, curationibus'que eorum. Caput. XXVI.

REs verò interdum cogit emollire manu vrinam cum illa non redditur, aut quia ſenectute iter eius collapſum eſt, aut quia calculus, vel cõcretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit. Ac mediocris quoque inflammatio ſępe eam reddi naturaliter prohibet. Id'que non in viris tantummodo, ſed in fœminis quoque interdum neceſſarium eſt. Ergo æneæ fiſtulæ fiunt, quæ vt omni corpori ampliori minoriq; ſufficiant, ad mares tres, ad fœminas duæ medico habendæ ſunt. Ex virilibus maxima decẽ & quinq; eſt digitorũ: media, duodecim: minima, nouẽ. Ex muliebribus maior, nouem: minor, ſex. Incuruas verò eſſe eas paulũ, ſed magis viriles oportet, leuéſque admodum: ac neque nimis plenas, neq; nimis tenues. Homo tum reſupinus, eo modo quo in curatione ani figuratur, ſuper ſubſellium aut lectum collocandus eſt. Medicus autem à dextro latere ſiniſtra quidem manu colem maſculi continere, dextra verò fiſtulam demittere in iter vrinæ debet. Atq; vbi ad ceruicem veſicæ ventum eſt, ſimul cum cole fiſtulam inclinatam in ipſam veſicam compellere, eam'que vrina reddita recipere. Fœmina breuius vrinæ ſimiliter & rectius iter habet, quod mammulę ſimile inter imas oras ſuper naturale poſitum non minus ſępe auxilio eget, aliquantò minus difficultatis exigit. Nonnunquam etiam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui ſubinde ea extenuatur, nõ longè ab exitu inhęreſcit. Eum ſi fieri poteſt, oportet vellere, vel oriculario ſpecillo vel eo ferramento, quo in ſectione calculus protrahitur. Si id fieri nõ potuit, cutis extrema quàm plurimum attrahenda, & condita glande lino vincienda eſt. Deinde à latere recta plaga coles incidendus & calculus eximendus eſt. Tũ cutis remittenda. Sic enim fit, vt inciſum colem integra pars cutis cõtegat, & vrina naturaliter profluat.

Quæ curatio calculoſis adhibeatur.

CVm veſicę verò calculiq; facta mẽtio ſit, locus ipſe exigere videt̃, vt ſubijciã, quę curatio calculoſis, cũ aliter ſuccurri nõ poteſt, adhibeat̃. Ad quã feſtinare, cũ pręceps ſit, nullo modo conuenit: ac neq; in oĩ ætate, neq; omni tẽpore, neq; in oĩ vitio id experiendũ eſt: ſed ſolo vere in eo corpore, quod iã nouẽ annos, nondũ quatuordecim exceſſit: &, ſi tantum mali ſubeſt, vt neque medicamentis vinci poſſit, neque etiam trahi poſſe videatur, quò minus interpoſito aliquo ſpacio interimat. Non quo nõ interdum etiam temeraria medicina proficiat, ſed quo ſæpius vtiq; in hoc fallat, in quo plura & genera & tempora periculi ſunt. Quæ ſimul cum ipſa curatione proponam. Igitur vbi vltima experiri ſtatutum eſt, antè aliquot diebus victu corpus præparandum eſt, vt modicos, vt ſalubres cibos, vt minimè glutinoſos aſſumat, vt aquam bibat. Ambulandi verò inter hęc exercitatione vtatur, quò magis calculus ad veſicæ ceruicem deſcendat. Quod an inciderit, digitis quoque, ſicut in curatione docebo, demiſſis cognoſcitur. Vbi eius rei fides eſt, pridie is puer in ieiunio continendus eſt, & tum loco calido curatio adhibenda, quæ hoc modo ordinatur. Homo prævalens & peritus in ſedili alto conſidit, ſupinum'que eum & aduerſum ſuper genua ſua coxis eius collocatis comprehendit, reductis'que eius cruribus, ipſum quoque iubet manibus ad ſuos poplites datis, eos quàm maximè poſſit attrahere, ſimul'que ipſe ſic eos continet. Quòd ſi robuſtius corpus eius eſt qui curatur, duobus ſedilibus iunctis duo valẽtes inſidunt, quo & ſedilia & ĩteriora crura inter ſe deligant̃, ne diduci poſſint. Tũ is ſuper duorũ genua eodẽ modo collocat̃, atq; alter prout cõſedit ſiniſtrũ crus eius, alter dextrum, ſimúlq; ipſe poplites ſuos attrahit. Siue aũt vnus, ſiue duo cõtinẽt, ſup humeros eius ſuis pectoribus incũbũt. Ex quibus euenit, vt inter ilia ſinus ſuper pubem ſine vllis rugis ſit extentus, & in anguſtum compulſa veſica, facilius calculus capi poſſit. Pręter hęc etiamnum à lateribus duo valentes obijciuntur, qui circunſtantes leuari vel vnum vel duos, qui puerum continent, non ſinunt. Medicus deinde diligenter vnguibus circunciſis, atque ſiniſtra manu duos eius digitos, indicem & medium, leniter prius vnum, deinde alterum in anum eius demittit: dextræ'q; digitos ſuper imũ abdomen leniter imponit, ne ſi vtrinque digiti circa calculum vehemẽter concurrerint, veſicam lædant. Neque verò feſtinanter in hac re, vt in pleris'que agendum eſt, ſed ita, vt quàm maximè id tutò fiat. Nam læſa veſica neruorum diſtentiones cum periculo mortis excitat. Ac primùm circa ceruicem quęritur calculus. Ibi repert⁹ minore negocio expellitur. Et ideo dixi ne curãdum quidem, niſi cum hoc indicijs ſuis cognitũ eſt. Si verò aut ibi non fuit, aut receſſit retrò, digiti ad vltimam veſicam dantur, paulatĩ'q; dextra quoque manus eius vltra tranſlata ſubſequitur. Atq; vbi repertus eſt calculus, qui neceſſe eſt in manus ĩcidat, eò curioſius deducitur, quò mi=

nor

Digitized by Google

nor lęuior'que eſt, ne effugiat, id eſt, ne ſæpius agitanda veſica ſit. Ergo vltra calculum dextra ſemper manus eius opponitur, ſiniſtrę digiti deorſum eum compellunt, donec ad ceruicem peruenitur. In quam ſi oblongus eſt, ſic compellendus eſt, vt pronus exeat: ſi planus, ſic vt tranſuerſus ſit: ſi quadratus vt duob9 angulis ſedeat: ſi altera parte plenior, ſic vt prius ea qua tenuior ſit, euadat. In rotundo nihil intereſſe ex ipſa figura patet, niſi ſi lęuior altera pte eſt, vt ea antecedat. Cũ iã eò venit, vt incidi ſuper veſicæ ceruicẽ iuxta anũ cutis plaga lunata vſque ad ceruicem veſicæ debeat, cornibus ad coxas ſpectãtibus paulùm, deinde ea parte qua ſtrictior ima plaga eſt, etiãnũ ſub cute altera tranſuerſa plaga faciẽda eſt, qua ceruix aperiatur, donec vrinæ iter pateat, ſic vt plaga paulò maior, quàm calculus ſit. Nam qui metu fiſtulæ, quam illo loco ὀυρυάδα Græci vocant, parum patefaciunt, cum maiore eòdem periculo reuoluuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, niſi accipit. Id'que etiam pernitioſius eſt, ſi figura quoque calculi vel aſpritudo aliquid eò contulit. Ex quo & ſanguinis profuſio, & diſtẽtio neruorum fieri poteſt. Quę ſi quis euaſit, multò tamen patentiorem fiſtulam habiturus eſt rupta ceruice, quàm habuiſſet inciſa. Cum verò patefacta eſt in conſpectum calculus venit, in cuius corpore nullũ diſcrimen eſt. Ipſe ſi exiguus eſt, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi poteſt. Si maior, iniiciendus à ſuperiore ei parte vncus eſt, eius rei cauſſa factus. Is eſt ad extremum tenuis, in ſemicirculi ſpeciẽ retuſę latitudinis, ab exteriori parte lęuis qua corpori iungitur: ab interiori aſper, qua calculum attingit. Is'que longior potius eſſe debet. Nam breuis extrahendi vim habet. Vbi iniectus eſt, in vtrũq; latus inclinandus eſt, vt adpareat calculus, & teneatur, quia ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur. Ideo'q; eo minimo opus eſt, ne cũ adduci vncus cœperit, calculus intus effugiat, hic in orã vulneris incidat, eãq; conuulneret. In qua re quod periculum eſſet, iam ſuprà propoſui. Vbi ſatis teneri calculũ patet, eodem penẽ momento triplex motus adhibendus eſt, in vtrumq; latus, deinde extra, ſic tamen, vt leniter id fiat, paulúmq; primò calculus attrahatur: quo facto, attollẽdus vncus extremus eſt, vti intus magis maneat, facilius'q; illum producat. Quòd ſi aliquando à ſuperiore parte calculus parum commodè comprehendetur, à latere erit apprehendendus. Hæc eſt ſimpliciſſima curatio. Sed varietas rerum quaſdam etiamnũ animaduerſiones deſyderat. Sunt enim quidam non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoq; calculi, qui per ſe quidem delapſi in ceruicem, ſine vllo periculo eximuntur. In veſica verò non tutò vel hi conquiruntur, vel attrahuntur, quoniam vbi illam conuulnerarũt, ex diſtentione neruorũ mortẽ maturant: multo'que magis, ſi ſpina aliqua veſicæ inhæret, eam'que cũ duceretur, duplicauit. Colligitur autem eo, quòd difficilius vrina redditur, in ceruice calculũ eſſe: eo quòd cruenta diſtillat, illum eſſe ſpinoſum, maximé

que id ſub digitis quoque experiendum eſt, neque adhibenda manus niſi id
conſtitit. Ac tum quoq; leniter intus digiti obijciendi, ne violenter promo/
uendo cõuulnerent, tum incidẽdũ. Multi hic quoq; ſcalpello vſi ſunt. Me=
ges (quoniam is infirmior eſt, poteſt'que in aliqua prominentia incidere,
inciſo'que ſuper illa corpore, qua cauum ſubeſt, non ſecare, ſed relinque=
re quod iterum incidi neceſſe ſit) ferramentum fecit rectum, in ſummam
partem labroſum, in imã ſemicirculatũ acutũ' q;: id receptum inter duos d
gitos indicem ac medium ſupèr pollice impoſito ſic deprimebat, vt ſimul
cum carne, ſi quid ex calculo prominebat, ĩcideret. Quo cum ſequebatur,
vt ſemel quantum ſatis eſſet, aperiret. Quocunq; autem modo ceruix ea
parte fracta eſt, leniter extrahi, quod aſperum eſt, debet, nulla propter feſt
nationem vi admota.

Signa calculorum, vel harenoſorum, vel mollium.

AT calculus harenoſus, & antè manifeſtus eſt, quoniã & vrina qu
redditur harenoſa eſt: & in ipſa curatione, quoniam inter ſubie
ctos digitos neq; æquè leniter renititur, & ĩſuper dilatatur. Iten
mollis calculus & ex pluribus miuutisq;, ſed inter ſe parũ aſtrictis compo
ſitus indicatur, in ſe attrahens quaſdam quaſi ſquamulas. Hos omneis leni
ter permutatis ſubinde digitorũ vicibus ſic oportet abducere, ne veſicã læ
dant: ne've intus aliquæ diſſipatæ reliquiæ maneant, quæ poſtmodum cu
rationi difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conſpectum ve
nit, vel digitis vel vnco eximendũ eſt. At ſi plures calculi ſunt, ſinguli pro
trahi debent, ſic tamen vt ſi quis exiguus ſupererit, potius relinquatur. Si
quidem in veſica difficulter inuenitur, inuentúſque celeriter effugit. Ita lõ
ga inquiſitione veſica læditur, excitat'que inflammationes mortiferas: ade
vt quidam ſecti cũ diu fruſtra'q; per digitos veſica eſſet agitata, deceſſerin
Quibus accedit etiam quod exiguus calculus, ad plagam vrina poſtea pro
mouẽte, excidit. Si quando autem is maior, non videtur niſi rupta ceruic
extrahi poſſe, findendus eſt. Cuius repertor Ammonius ob id Lithotom
cognominatus eſt. Id hoc modo fit. Vncus inijcitur calculo, ſic vt facilè e
concuſſum quoq; teneat, ne is retrò reuoluatur. Tũ ferramentũ adhibet
craſſitudinis modicę, prima parte tenui, ſed retuſa, quod admotum calcu
lum ex altera parte ictum findit: magna cura habita, ne aut ad ipſam veſ
cam per ferramentum perueniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

De calculis fœminarum.

HAe verò curationes in fœminis quoq; ſimiles ſunt, de quibus ta
men parũ propriè quędã dicẽda ſunt. Si quidẽ in his vbi paruul
calculus eſt, ſcalpellus ſuperuacuus eſt, quia is vrinam in ceruic
non compellit, quæ & breuior, quàm in maribus, & laxior eſt. Ergo & p
ſe ſępe excidit, & ſi in primo, quod eſt anguſtius, inhæret, eodẽ tamen vn

ſi

Digitized by Google

ſine vlla noxa educitur. At in maioribus calculis neceſſaria eadem curatio eſt. Sed virgini ſubijci digiti tanquā maſculo, mulieri per naturalia eius debent. Tum virgini quidem ſub ima ſiniſteriore ora. Mulieri verò inter vringiter & os pubis incidendum eſt, ſic vt vtroq; loco plaga tranſuerſa ſit: neq; terreri conuenit, ſi plus ex muliebri corpore ſanguinis profluit.

Quæ curatio calculo euulſo habenda ſit.

CAlculo euulſo, ſi valens corpus eſt, neq; magnopere vexatum, ſinere oportet ſanguinem fluere, quò minor inflammatio oriatur. Atq; ingredi quoq; eum paulùm non alienū eſt vt excidat, ſi quid intus cōcreti ſanguinis manſit. Quòd ſi per ſe non deſtitit, rurſus ne vis oīs intereat, ſupprimi debet. Id'q; protinus in imbecillioribus ab ipſa curatione faciēdum eſt. Siquidem vt diſtentione neruorum periclitatur aliquis, dum veſica eius agitatur, ſic alter metus excipitur remotis medicaminibus, ne tātū ſanguinis profluat vt occidat. Quod ne incidat, deſidere is debet in acre acetū, cui aliquantū ſalis ſit adiectum. Sub quo & ſanguis ferè conquieſcit, & aſtringitur veſica, ideo'q; minus inflammatur. Quod ſi parum proficit, agglutinanda cucurbitula eſt & inguinibus & coxis, & ſuper pubem. Vbi iam ſatis vel euocatus eſt ſanguis, vel prohibitus, reſupinus collocandus eſt, ſic vt caput humile ſit, coxæ paulùm excitentur: ac ſuper vlcus imponendum eſt duplex, aut triplex linteolum, aceto madēs. Deinde interpoſitis duabus horis in ſoliū is aquæ calidæ reſupinus demittendus eſt, ſic vt à genibus ad vmbilicum aqua teneat, cætera veſtimentis circūdata ſint: manibus tantummodo pedibúsque nudatis, vt & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo ſudor multus oriri ſolet, qui ſpongia ſubinde facilè detergendus eſt, finisque eius fomenti eſt, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perūgendus, inducēdus'que hapſus lanę mollis, tepido oleo repletus, qui pubem & coxas & inguina, & plagam ipſam contectam eodem ante ſe linteolo protegat: isque ſubinde oleo tepido madefaciendus eſt, vt neque frigus ad veſicam admittat, & neruos leniter molliat. Quidam cataplaſmatis calefacientibus vtūtur. Ea plus pondere nocent, quæ veſicam vrgendo vulnus iritant, quàm calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem vllū neceſſarium eſt. Proximo die, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi vrina non excedit, ſi locus circa pubem maturè intumuit, ſcire licet in veſica ſanguinem concretum remanſiſſe. Igitur demiſſis eodem modo digitis, leuiter pertractanda veſica eſt, & diſcutienda, ſi qua coierunt. Quo fit, vt per vulnus poſtea procedant. Non alienū etiam eſt, oriculario clyſtere acetum nitro miſtum, per plagam in veſicam compellere. Nam ſic quoque diſcutiūtur, ſi qua cruenta coierunt. Ea'que facere etiam primo die conuenit. Si timemus, ne quid intus ſit, maximéque vbi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit, cætera eadem facienda ſunt: vt demittatur in ſolium, vt eodem modo pānicu-

lus, eadem lana ſupèr inijciatur. Sed neque ſæpe, neque tandiu in aqua calida puer habendus, quàm adoleſcens eſt, infirmus quàm valens: leui, quàm grauiore inflammatione adfectus: is cuius corpus digeritur, quàm is cuius aſtrictum eſt. Inter hæc verò ſi ſomnus eſt, & æqualis ſpiritus, & madens lingua, & ſitis modica, & venter imus, ſed & mediocris eſt cum febre modica dolor, ſcire licet rectè procedere curationem. Atq; in his inflammatio ferè quinto vel ſeptimo die finitur. Qua leuata, ſolium ſuperuacuũ eſt. Supini tantũmodo vulnus aqua calida fouendum eſt, vt ſi quid vrinæ rodet, abluatur. Imponenda autem medicamenta ſunt pus mouentia, & ſi purgandum vlcus videbitur, melle linendum. Id ſi rodet, roſa temperabitur. Huic curationi aptiſſimum videtur Enneapharmacum emplaſtrum. Nam & ſeuum habet ad pus mouendũ, & mel ad hulcus repurgandũ: medulla etiam maximéque vitulina, quod in id ne fiſtula relinquatur, præcipuè proficit: linamenta verò tum ſuper hulcus non ſunt neceſſaria, ſuper medicamentũ ad id continendum rectè imponuntur. At vbi hulcus purgatum eſt, puro linamento ad cicatricem perducendum eſt. Quibus temporibus tamen, ſi felix curatio non fuit, varia circà pericula oriũtur. Quæ prẹſagire protinus licet, ſi continua vigilia eſt, ſi ſpiritus difficultas, ſi lingua arida eſt, ſi ſitis vehemens, ſi venter imus tumet, ſi vulnus hiat, ſi tranſfluens vrina id non rodit, ſi ſimiliter ante tertium diem quædam liuida excidunt, ſi is aut nihil, aut tardè reſpondet, ſi vehementes dolores ſunt, ſi poſt diem quintum magnæ febres vrgent, & faſtidium cibi permanet, ſi cubare in ventrem iocundius eſt. Nihil tamen peius eſt diſtentione neruorum, & ante nonum diem vomitu bilis. Sed cũ inflammationis ſit metus, ſuccurri abſtinẽtia, modicis & tẽpeſtiuis cibis, inter hæc fomẽtis (de quibus ſuprà ſcripſimus) oportet.

De Cancro qui exciſa veſica naſcitur, & qua curatione vti deceat.

Caput. XXVII.

PRoximus cancri metus eſt. His cognoſcitur: ſi & per vulnus & per ipſum colem fluit ſanies mali odoris, cumque ea quædam à concreto ſanguine non abhorrẽtia, tenuesq; carunculæ lanulis ſimiles: præter hæc ſi oræ vulneris aridæ ſunt, ſi dolent inguina, ſi febris nõ deſuit, eaque in noctem augetur, ſi inordinati horrores accedunt. Cõſiderandum autem eſt, in quam partem cancer his tendat. Si ad colem, indureſcit is locus & rubet, & tactu dolorem excitat, teſticulique intumeſcunt. Si in ipſam veſicam, ani dolor ſequitur, coxæ dureſcunt, nõ facilè crura extendi poſſunt. At ſi in alterutrum latus, oculis id expoſitum eſt, paresque vtrinq; eaſdem notas ſed minores habet. Primùm autem ad rem pertinet corpus rectè iacere, vt ſuperior pars ſemper eadem ſit in quã vicium fertur, ita ſi ad colem it, ſupinus is collocari debet. Si ad veſicam, in ventrem: ſi in latus, in id quod integrius eſt. Deĩde vbi ventum fuerit ad curationem, ho-

Digitized by Google

mo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctũ ſit aut cupreſſus aut myrtus, idémque humor clyſtere intus adijcietur. Tum ſupèr ponetur lenticula cum malicorio mixta, quæ vtraque ex vino decocta ſint: vel rubus aut oleę folia eodem modo decocta, alia'que medicamenta, quę ad cohibẽdos purgandos'que cancros propoſuimus: ex quibus ſi qua erunt arida, per ſcriptoriũ calamũ inſpirabuntur. Vbi ſtare cœperit cancer, mulſo vulnus eluetur. Vitabitur'que eo tempore cęratum quod ad recipiendum id malum corpus emollit, potius plumbum elotum cum vino inungetur, ſupérque idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perueniri ad ſanitatem poteſt, cum eo tamen quòd non ignoremus orto cancro ſæpe affici ſtomachum, cui cum veſica quoddam conſortium eſt: éxque eo fieri vt neque retineatur cibus, neque ſi quis retentus eſt, cõcoquatur, neque corpus alatur: ideo'que ne vulnus quidem aut purgari aut ali poſſit, quæ neceſſariò mortem maturant: ſed vt his ſuccurri nullo modo poteſt, ſic à primo tamen diu tenenda ratio curationis eſt. In qua quædam obſeruatio ad cibum quoque potionẽ'que pertinens neceſſaria eſt. Nam cibus inter principia non niſi humid9 dari debet. Vbi vlcus purgatũ eſt, ex media materia olera & ſalſamẽta ſemper aliena ſunt. Potione opus eſt non modica, nam ſi parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia vrget, & vis corporis minuitur. Si plus æquo aſſumitur, ſubinde veſica impletur, eo'que iritatur: non niſi aquam autem bibendam eſſe manifeſtius eſt, quàm vt ſubinde dicendum ſit. Solet verò ſub eiuſmodi victu venire vt aluus non reddatur. Hęc aqua ducenda eſt, in qua vel fœnum græcum vel malua decocta ſit. Idem humor roſa mixtus in ipſum vulnus oriculario clyſtere agẽdus eſt, vbi id rodit vrina neque purgari patitur. Ferè verò primò per vulnus exit hæc, deinde eo ſaneſcente diuiditur, & pars per colem deſcẽdere incipit, donec ex toto plaga claudatur: quod interdum tertio menſe, interdum non ante ſextum, nonnũquam exacto quoq; anno fit. Neq; deſperari debet ſolida glutinatio vulneris, niſi vbi aut vehementer rupta ceruix eſt, aut ex cancro multæ magnæ'que caruncule, ſimul'que neruoſa aliqua exciderũt. Sed vt vel nulla ibi fiſtula, vel exigua admodum relinquatur, ſumma cura prouidendum eſt. Ergo cum iam ad cicatricẽ vulnus tendit, extentis iacere fœminibus, & cruribus oportet, niſi tamen molles, arenoſi ve calculi fuerũt. Sub his enim tardius veſica purgatur. Ideo'que diutius plagam patere neceſſarium eſt, & tum demum vbi iam nihil tale extrà fertur, ad cicatricem perduci: quòd ſi antequam veſica purgata eſt oræ ſe glutinarũt, dolor'que & inflammatio redierunt, vulnus digitis vel aduerſo ſpecillo diducẽdũ eſt, vt torquentibus exitus detur, ijs'q; effuſis tum diutius pura vrina deſcendat. Tum demum quæ cicatricem inducãt, imponẽda ſunt, extendendiq;, vt ſuprà docui, pedes quàmmaximè victi. Quòd ſi fiſtulę metus ex his cauſis, quas propoſui, ſubeſſe videbitur,

quò

Digitized by Google

quò facilius claudatur ea, vel certè coãguſtetur, in anũ quoq; danda plumbea ſiſtula eſt: extentiſque cruribus, fœmina taliqúe inter ſe deligãda ſunt, donec qualis futura eſt, cicatrix ſit.

Si naturalia fœminarum concubitum non admittunt, quo modo curari conueniat. Caput XXVIII.

ET hoc quidem commune eſſe marib9 & fœminis poteſt. Propriè verò quædam ad fœminas pertinent, vt in primis quòd earum naturalia nonnunquam inter ſe glutinatis oris, concubitum non admittunt. Id'que interdum euenit protinus in vtero matris, interdum exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris ſaneſcẽdo iunctis. Si ex vtero eſt, membrana ori vuluæ oppoſita eſt. Si ex vlcere, caro id repleuit. Oportet autem membranam duabus lineis inter ſe tranſuerſis incidere, ad ſimilitudinem literæ. X. magna cura habita, ne vrinæ iter violetur. Deinde vndi'que eam membranam excidere: ac ſi caro increuit, neceſſarium eſt recta linea patefacere: tum ab ora vel vulſella vel hamo apprehenſam, tãquam habenulam excidere: & intus implicitum in lõgitudinem linamentum, λημνίσκον Græci vocant, in aceto tinctum demittere, ſupra'q; ſuccidam lanam aceto madentem deligare. Tertio die ſoluere vlcus, & ſicut alia vlcera curare. Cun'que iam ad ſanitatem tendet, plumbeam fiſtulam medicamento cicatricem inducente illinire, eamque intus dare. Supra'que idem medicamentum inijcere, donec ad cicatricem plaga perueniat.

Qua curatione partus emortuus ex vtero excutiatur. Caput. XXIX.

VBi concipit autẽ aliqua, ſi iam propè maturus partus intus emortuus eſt, neque excidere per ſe poteſt, adhibenda curatio eſt, quæ numerari inter difficilimas poteſt. Nam & ſummam prudentiã moderationémque deſiderat, & maximum periculum affert. Sed ante oĩa vuluę natura mirabilis cum in multis alijs, tum in hac re quoque facilè cognoſcitur. Oportet autem ante omnia reſupinam mulierem tranſuerſo lecto ſic collocare, vt fœminibus eius ipſius ilia comprimantur. Quo fit vt & imus venter in conſpectu medici ſit, & infans ad os vuluæ compellatur, quæ emortuo partu id comprimit, ex interuallo verò paulùm dehiſcere. Hac occaſione vſus medicus vnctæ manus indicem digitum primùm debet inſerere, atque ibi continere donec iterum ad os aperiatur: rurſus'q; alterum digitum demittere debebit, & per eaſdem occaſiones alios, donec tota eſſe intus manus poſſit. Ad cuius rei facultatem multùm confert & magnitudo vuluæ, & vis neruorum eius, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum præſertim intus nõnunquam etiam duę manus dari debeant. Pertinet etiam ad rem quàm calidiſſimum eſſe imum ventrem, & extrema corporis: nequedum inflammationem cœpiſſe, ſed recenti re protinus

tinus

tinus adhiberi medicinam: nam ſi corpus iam intumuit, neq; demitti manus, neque ęduci ĩfans, niſi ęgerrimè poteſt: ſequitur'que ſæpe cum vomitu & cum tremore mortifera neruorum diſtentio. Verum intus emortuo corpori manus iniecta protinus habitũ eius ſentit. Nam aut in caput, aut in pedes conuerſum eſt, aut in tranſuerſum iacet: ferè tamen ſic, vt vel manus eius, vel pes in propinquo ſit. Medici verò propoſitum eſt, vt eum manu dirigat vel in caput, vel etiam in pedes. Si fortè aliter compoſitus eſt, ac ſi nihil aliud eſt, manus vel pes apprehenſus corpus rectius reddit: nam manus in caput: pes, in pedes eum conuertet. Tum ſi caput proximum eſt, demitti debet vncus vndique læuis acuminis breuis, qui vel oculo, vel auri, vel ori, interdum etiam fronti rectè iniicitur: deinde attractus infantem educit, neque tamen quolibet is tẽpore extrahi debet: nam ſi compreſſo vuluæ ore id tentatum eſt, nõ emittente eo infans abrumpitur, & vnci acumen in ipſum os vuluæ delabitur, ſequitur'que neruorum diſtentio & ingens periculum mortis. Igitur compreſſa vulua, conquieſcere: hiante, leniter trahere oportet, & per has occaſiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus vncum, ſiniſtra intus poſita infãtem ipſum, ſimul'que dirigere eum debet. Solet etiam euenire, vt is infans humore diſtendatur, ex'que eo profluat fœdi odoris ſanies. Si quid tale eſt, indice digito corpus illud forandum eſt, vt effuſo humore extenuetur. Tum id leniter per ipſas manus recipiendũ eſt, nã vncus iniectus facilè hebeti corpuſculo eleuabitur. In quo quid periculi ſit, ſuprà poſitum. Sed in pedes quoque conuerſus infans non difficulter extrahitur, quibus apprehenſis per ipſas manus commodè educitur. Si verò tranſuerſus eſt, neq; dirigi potuit, vncus alæ iniiciendus paulatimq; attrahendus eſt. Sub quo ferè ceruix replicatur, retro'que caput, ac reliquum corpus ſpectat. Remedio eſt ceruix præciſa, vt ſeparati vtra'q; pars auferatur. Id vnco fit, qui priori ſimilis in interiorem tantum partem per totam aciem exacuitur. Tum id agendum eſt vt antè caput, deinde reliqua pars auferatur: quia ferè maiore parte extracta, caput in vacuã vuluã prolabitur, extrahique ſine ſummo periculo nõ poteſt: ſi tamẽ id incidit, ſuper ventrem mulieris duplici panniculo intecto, valens homo non imperitus à ſiniſtro latere eius debet aſſiſtere, & ſuper imum ventrem eius duas manus imponere, altera'que alteram premere. Quo fit vt illud caput ad os vuluæ compellatur. Id'que eadem ratione quæ ſuprà poſita eſt, vnco extrahitur. At ſi pes alter iuxtà repertus eſt, alter retrò cum corpore eſt, quicquid protractum eſt, paulatim abſcĩdendũ eſt: & ſi clunes os vulue vrgere cœperũt, iterum retrò repellendæ ſunt, conquiſitus'que pes eius adducendus. Aliæque etiamnum difficultates faciunt, vt qui ſolidus non exit, conciſus eximi debeat. Quoties autẽ infans conquiſitus eſt, tradẽdus miniſtro eſt. Is eum ſupinis manibus ſuſtinere, medicus deĩde ſiniſtra manu leniter trahere vm

bilicum

bilicum debet, ita ne abrumpat, dextra'que eum ſequi vſque ad eas, quas ſecundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hiſque vltimis apprehēſis venulas membranula'ſque omneis eadem ratione manu diducere à vulua, totúmque illud extrahere, & ſi quid intus præterea concreti ſāguinis remanet. Tum compreſſis in vnum fœminibus, illa conclaui collocanda eſt, modicum calorem ſine vllo perflatu habente. Super imum ventrem eius imponēda lana ſuccida, in aceto & roſa tincta. Reliqua curatio talis eſſe debet, qualis in īflammationibus: & in his vulneribus, que in neruoſis locis ſunt, adhibeatur.

De Ani vitijs, & eorum curatione. Caput. XXX.

ANi quoque vitia vbi medicamentis non vincuntur, manus auxiliū deſiderant. Ergo, ſi qua ſciſſa in eo vetuſtate induruerūt, iā'q; callum habent, commodiſſimum eſt ducere aluum, tum ſpongiā calidam admouere, vt relaxentur illa, & foras prodeant. Vbi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, & vlcera renouare: deinde imponere linamētum molle, & ſupèr linteolum illitum melle, locum'que eum molli lana implere, & ita vincire altero die: deincépſque cęteris lenibus medicamentis vti, quæ ad recentia eadem vitia neceſſaria eſſe aliàs propoſui: & vtique per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere: paulatim deinde cibis adijcere aliquid, generis tamen eius, quod eodem loco præceptum eſt. Si quando autē ex inflammatione pus in his oritur, vbi primùm id apparuit, incidēdū eſt, ne anus ipſe ſuppuret. Neq; tamen antè properandū eſt: nam ſi crudum inciſum eſt, inflammationis multùm accedit, & puris aliquantò amplius cōcitatur. His quoq; vulneribus, lenibus cibis, iiſdē'q; medicamētis opus eſt.

De Condylomatum curatione.

AT tubercula, quæ condylomata appellantur vbi induruerūt, hac ratione curantur: aluus ante omnia ducitur, tum vulſella tuberculum apprehenſum iuxta radices exciditur. Quod vbi factū eſt, eadem ſequuntur, quæ ſuprà poſt curationem adhibenda eſſe propoſui. Tantūmodo ſi quid increſcit, ſquama æris coercendum eſt. Ora etiam venarum fundentia ſanguinem ſic tolluntur. Vbi ſanguini qui effluit, ſanies adijcitur, aluus acrius ducitur, quò magis oræ promoueātur. Eo'que fit, vt omnia vela, quaſi capitula conſpicua ſint. Tum ſi capitulum exiguum eſt, baſimq; tenuem habet, aſtrīgendū lino paulùm ſuprà eſt quàm vbi cū ano committitur: imponenda ſpongia aqua calida eſt, donec id libeat. Deinde aut vngue, aut ſcalpello ſupra nodum id exulcerandū eſt. Quod niſi factū eſt, magni dolores ſubſequuntur, interdū etiam vrinæ difficultas. Si id maius eſt, & baſis latior, hamulo vno aut altero excipiendum eſt, paulum'que ſupra baſim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum eſt. Quod conſequitur is, qui neque

nimium,

nimium, neque parum hamos ducit. Qua inciſum eſt, acus debet immitti, infra'que eam lino id capitulum alligari: ſi duo tria've ſunt, imum quodq; primũ curandum eſt. Si plura, non omnia ſimul, ne tempore eodem vndiq; teneræ cicatrices ſint. Si ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia, deinde linamentum imponendum. Vngenda fœmina & inguina, & quicquid iuxta hulcus eſt, ceratum'que ſuperdandum eſt. Farina hordeacea calida implendus is locus eſt: ſic deligandus eſt. Poſtero die is deſidere in aqua calida debet, eodémque cataplaſmate foueri. Ac bis die, & ante curationem, & poſt eam, ceruices ac fœmina liquido cerato perungenda ſunt, tepido'que is loco continendus. Interpoſitis quinq; aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamẽta educenda. Si capitula ſimul non exciderunt, digito promouenda. Tum lenibus medicamentis, iiſdémque quæ alibi poſui, hulcera ad ſanitatẽ perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum eſſet, iam aliàs ſuperius expoſui.

De varicum curatione. Caput. XXXI.

AB his ad crura proximus tranſitus eſt, in quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum quæ in capite nocent, & eorum varicũ qui in ventre ſunt, curationem diſtuli: quoniam vbique eadẽ eſt. Igitur vena omnis quæ noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu exciditur. Si recta eſt, ſi quamuis tranſuerſa, tamẽ ſimplex, ſi modica eſt, melius aduritur. Si curua eſt, & velut in orbes quoſdam implicatur, pluréſque inter ſe inuoluũtur, vtilius eximere eſt. Adurendi ratio hæc eſt. Cutis ſupèr inciditur, tũ patefacta vena, tenui & retuſo ferramento candente modicè premitur: vitatur'que, ne plagæ ipſius oræ adurantur, quas reducere hamulis facilè eſt. Id interpoſitis ferè quaternis digitis per totum varicem fit, & tũ ſuperimponitur medicamentũ, quo aduſta ſanantur. At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione ſuper venam inciſa, hamulo oræ excipiuntur, ſcalpello'que vndique à corpore vena diducitur, cauetur'que ne inter hæc ipſa lędatur, eique retuſus hamulus ſubiicitur: interpoſito'que eodem ferè ſpacio quod ſuprà poſitum eſt, in eadem vena idẽ fit, quæ quò tendat, facilè hamulo extẽto cognoſcitur. Vbi iam idem, quacũque varices ſunt, factum eſt, vno loco adducta per hamulum vena præciditur: deinde qua proximus hamus eſt attrahitur & euellitur, ibi rurſus abſcinditur. Ac ſic vndique varicibus crure liberato, tum plagarum orę cõmittuntur, & ſupèr emplaſtrum glutinans iniicitur.

Curatio digitorum cohærentium. Caput. xxxii.

AT ſi digiti vel ĩ vtero ꝓtinus, vel ꝓpter cõmunẽ exulceratione põſtea cohæſerunt, ſcalpello diducũtur, dein ſeparatim vterque non pingui emplaſtro circundatur, atque ita per ſe vterque ſaneſcit. Si verò fit vlcus in digito, poſtea'que malè inducta cicatrix curuum eum red-

dit, primùm malagma tentandũ eſt. Dein ſi id nihil prodeſt (quod & in ve=
teri cicatrice, & vbi nerui lęſi ſunt euenire cõſueuit) viderę oportet nerui ne
id vitium, an cutis ſit. Si nerui eſt, attingi nõ debet: neq; enim ſanabile eſt.
Si cutis, tota cicatrix excidenda eſt, quæ ferè calloſa efficit vt extendi digi/
tum non patiatur: tum rectus ſic ad nouam cicatricem perducẽdus eſt.

De gãgrænæ curatione. Caput trigeſimumtertium

GAngrenã inter vngues alas'que aut inguina naſci, & ſi quãdo me=
dicamenta vincuntur membrum præcidi oportere, alio loco mi=
hi dictũ eſt. Sed id quoque cum periculo ſummo fit. Nam ſæpe
in ipſo opere, vel profuſione ſanguinis, vel animæ defectione moriuntur.
Verum hic quoque nihil intereſt an ſitis tutum præſidium ſit, quod
vnicum eſt. Igitur inter ſanam vitiatam'que partem incidẽda
ſcalpello caro vſque ad os eſt: ſic vt neque contra ipſum
articulum id fiat, & potius ex ſana parte aliquid
excidatur, quàm ex ęgra relinquatur. Vbi
ad os ventũ eſt, reducenda ab eo ſa/
na caro & circa os ſubſecãda
eſt, vt ea quoq; parte ali=
quid os nudetur:
dein id ſerrula
pręcidẽdũ
eſt, q̃
proximè ſa
næ carni etiam
inhærenti: ac tum
frons oſſis, quam ſerrula
exaſperauit leuãda eſt, ſupra'q;
inducenda cutis quæ ſub eiuſmodi
curatione laxa eſſe debet, vt quàm ma=
ximè vndique os contegat. Quò cutis in=
ducta non fuerit id linamẽtis erit con
tegendum, & ſuper id ſpongia ex
aceto deligãda. Cętera poſtea
ſic facienda, vt in vulneri
bus in quibus pus
moueri debet,
præceptũ
eſt.

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI
LIBER SEPTIMVS FINIT.

Digitized by Google

ARTIVM AVRELII CORNELII CELSI LIBER OCTAVVS.

De poſitu & figura totius humani corporis. Caput.I.

SVpereſt ea pars quę ad oſſa pertinet, quę quò facilius accipi poſſit, prius poſitus, figuraſ'que eorũ indicabo. Igitur caluaria incipit ex interiore parte concaua, extrinſecus gibba, vtrinq; lęuis, & qua cerebri mẽbranã contegit, & qua cute capillũ gignente contegitur. Ea'que ſimplex ab occipitio & tẽporibus, duplex vſq; in verticem à fronte eſt. Oſſa'que eius ab exterioribus dura, ab interioribus quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt. Inter'que ea venæ diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare credibile eſt: rarò autem caluaria ſolida ſine ſuturis eſt. Locis tamẽ æſtuoſis facilius inuenitur. Et id caput firmiſſimum, atque à dolore tutiſſimum eſt: ex cæteris, quò ſuturæ pauciores ſunt, eò capitis valetudo commodior eſt. Neque enim certus earum numerus eſt, ſicut ne locus quidem. Ferè tamẽ duæ ſuper aures, tempora à ſuperiore capitis parte diſcernunt. Tertia ad aures per verticem tendens, occipitium à ſummo capite diducit. Quarta ab eodem vertice per medium caput ad frontẽ procedit, ea'que modò ſub imo capillo deſinit, modò frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur. Ex his cæteræ quidem ſuturæ in vnguem committuntur. Hæ verò quæ ſuper aures tranſuerſæ ſunt, totis oris paulatim extenuãtur, atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. Craſſiſſimũ verò in capite os poſt aurem eſt, quia capillus vt veriſimile eſt, ob idipſum non gignitur. Sub his quoque muſculis, qui tempora connectunt, os medium in exteriorem partem inclinatum poſitũ eſt. At facies ſuturam habet maximam, quæ à tempore incipiens per medios oculos naréſque tranſuerſa peruenit ad alterum tempus. A qua breues duæ ſub interioribus angulis deorſum ſpectãt. Et malæ quoque in ſumma parte ſingulas tranſuerſas ſuturas habent. A medijs'que naribus aut ſuperiorũ dentiũ gingiuis per medium palatum vna procedit, alia'que tranſuerſa idem palatum ſecat. Et ſuturæ quidem in plurimis hæ ſunt. Foramina autẽ intra caput maxima oculorũ ſunt, deinde narium, tũ quæ in auribus habemus. Ex his quæ oculorũ ſunt, recta ſimplicia'que ad cerebrum tendunt. Narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur. Siquidem hæc primùm à ſupercilijs angulisque oculorum oſſe inchoantur, ad tertiam fere partem: deinde in cartilagine verſæ quò propius ori deſcendunt, eò magis caruncula quoque molliũtur. Sed ea foramina quæ à ſummis ad imas nares ſimplicia ſunt, ibi rurſus in bina itinera diuiduntur. Alia'que ex his ad fauces peruia ſpiritum & reddũt & accipiũt, alia ad cerebrũ tendũt. In vltima parte in multa & tenuia foramina

diſſipantur, per quæ ſenſus odoris nobis datur. In aure quoq; primò rectũ
& ſimplex iter procedendo flexuoſum fit, quod ipſum iuxta cerebrum in
multa & tenuia foramina diducitur, per quæ facultas audiendi eſt: iuxta'q;
ea duo paruuli quaſi ſinus ſunt, ſupérque eos finitur os, quod tranſuerſum
à genis tendens ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur: iugale appellari poteſt ab
eadem ſimilitudine à qua id Græci συζυγῶδες appellant. Maxilla verò eſt mol
le os, ea'que vna eſt, cuius eadem & media & etiam ima pars mentum eſt, à
quo vtrinque procedit ad tempora, ſola'que ea mouetur. Nam malæ cum
toto oſſe quod ſuperiores dentes exigit, immobiles ſunt. Verùm ipſius ma=
xillę partes extremæ quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus intrà latior, ver=
tice ipſo tenuatur, longius'que procedens ſub oſſe iugali ſubit, & ſuper id tẽ
porum muſculis illigatur. Alter breuior & rotũdior, & in eo ſinu qui iuxta
foramina auris eſt cardinis modo fit: ibique huc & illuc ſe inclinans maxil
læ facultatem motus præſtat. Duriores oſſe dentes ſunt, quorum pars ma=
xillæ, pars ſuperiori oſſi malarum hæret. Ex his quaterni primi quia ſecãt,
τομικοί à Græcis nominantur, hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni
parte cinguntur. Vltra quos vtrinque ferè maxillares quaterni ſunt, præ=
terquam in his in quibus vltimi, qui ferò gigni ſolent, non increuerunt. Ex
his priores ſingulis radicibus, maxillares vtique binis, quidam etiam ternis
quaternisve nituntur. Feréque longior radix breuiorem dentẽ edit, rectiq; 2
dentis recta etiam radix, curui flexa eſt: éxq; eadem radice in pueris nouus
dens ſubit, qui multò ſæpius priorem expellit, interdũ tamẽ ſuprà infra've
eum ſe oſtendit. Caput autem ſpina excipit. Ea cõſtat ex vertebris quatuor
& viginti. Septem in ceruice ſunt, duodecim ad coſtas, reliquæ quinq; ſunt
proximæ coſtis. Hæ teretes breuéſque ab vtroq; latere, proceſſus duos ex=
igunt. Mediæ perforatæ, qua ſpinæ medulla cerebro commiſſa deſcendit,
circà quoq; per duos proceſſus tenuibus cauis peruiæ, per quę à membrana
cerebri ſimiles membranulæ deducuntur. Omnéſque vertebrę exceptis tri
bus ſummis à ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidẽtes ſinus ha
bent, ab inferiore alios deorſum verſus proceſſus exigũt. Sũma igitur pro= 3
tinus caput ſuſtinet, per duos ſinus receptis exiguis eius proceſſibus. Quo
fit, vt caput ſurſum deorſum verſum tuberibus exaſperetur, ſecũda ſuperi/
ori parti inferiore. Quod ad circuitum pertinet, pars ſumma ãguſtiore or=
be finitur. Itaque ſuperior ſummę circundata, in latera quoque caput mo=
ueri ſinit. Tertia eodem modo ſecundam excipit. Ex quo facilis ceruici mo
bilitas eſt. Ac ne ſuſtinere quidem caput poſſet, niſi vtrinq; recti valẽteſq;
nerui collum continerent, quos τένοντας Græci adpellant. Siquidem horum
inter omnes flexus alter ſemper intentus vltrà prolabi ſuperiora non patiť.
Iam'que vertebra tertia tubercula quæ inferiori inſerãtur, exigit. Cæteræ
proceſſibus deorſum ſpectãtibus, in inferiores inſinuãtur, ac per ſinus quos 4
vtrinq;

vtrinq; habēt, ſuperiores accipiūt, multiſq; neruis & multa cartilagine cōtinenť. Ac ſic vno flexu modico in prōptū dato cęteris negocijs homo & rectꝰ inſiſtit, & aliq̃d ad neceſſaria opera curuať. Infra ceruicē verò ſūma coſta cōtra humeros ſita eſt, inde vndecī inferiores vſque ad imū pectꝰ ꝑueniūt, hæq; primis partibꝰ rotūdæ & leniter quaſi capitulatę, vertebrarum trāſuerſis proceſſibꝰ ibi quoq; paulū inſinuatis inhęrēt. Inde pateſcūt, & in exteriorē partē recuruatę, paulatī in cartilaginē degenerāt. Ea'q; ꝑte rurſꝰ in interiora leniter flexæ committuntur cū oſſe pectoris. Quod valens ac durū à faucibus incipit, ab vtroque latere lunatū, & à præcordijs iam ipſū quoque cartilagine mollitum terminatur: ſub coſtis verò prioribus quinq; quas ξοὰς Græci nominant, breues tenuiores'que, atque ipſæ quoque paulatim in cartilaginem verſæ, extremis abdominis partibus inhæreſcunt, ima'que ex his maiore iam parte nihil niſi cartilago eſt. Rurſus à ceruice duo lata oſſa vtrinque ad ſcapulas tendunt, noſtri ſcoptula operta. ὠμοπλάτας Græci nominant. Ea in ſummis verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatim'que lateſcentia ad ſpinam tendunt: & quò latiora quaque parte ſunt, hòc hebetiora. Atque ipſa quoque in imo cartilaginoſa, poſteriore parte velut innatant: quoniam niſi in ſummo nulli oſſi inhæreſcunt. Ibi verò validis muſculis neruis'que conſtricta ſunt. At à ſumma coſta paulò interius quàm vbi ea media eſt, os excreſcit: ibi quidem tenue, procedēs verò quò propius lato ſcapularum oſſi fit, eò plenius latius'que & paulatim in exteriora curuatur: quod propius altera verticis parte modicè intumeſcēs, ſuſtinet iugulum. Id autem ipſum recuruum ac neque inter duriſſima oſſa numerādum, altero capite in eo quod poſui, altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit, paulum'que motu brachij mouetur, & cū lato oſſe ſcapularū infra caput eius neruis & cartilagini connectitur. Hinc humerus incipit, extremis vtrinque capitibus tumidus, mollis, ſine medulla, cartilaginoſus, medius teres, durus, medulloſus, leniter gibbus & in priorem & in exteriorem partem. Prior autem pars eſt, quæ à pectore eſt, poſterior quæ ab ſcapulis, interior quæ ad latus tēdit, exterior quæ ab eo recedit, quod ad omnes articulos pertinere in vlterioribus patebit. Superius autem humeri caput rotundius, quàm cætera oſſa de quibus adhuc dixi, verticulatis ſcapularum oſſibus inſeritur, ac maiore parte ex tranſitu neruis deligatur. At inferius duos proceſſus habet, inter quos quod mediū eſt, magis etiam extremis partibus ſinuatur, Quæ res ſedem brachio præſtat, quod cōſtat ex oſſibus duobus. Radius, quem κερκίδα Gręci adpellāt, ſuperior breuiorq;, & primò tenuior, rotūdo & leniter cauo capite exiguū humeri tuberculū recipit, atq; ibi neruis & cartilagine continetur. Cubitus inferior lōgiorq; & primò plenior in ſummo capite duobus quaſi verticibus extantibus in ſinū humeri, quem inter duos proceſſus eius eſſe propoſui, ſe inſerit. Primo

verò duobus radijs brachij oſſa iuncta paulatim dirimuntur, rurſusque ad manum coeunt, modo craſſitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt. Deinde radius in caput cartilaginoſum conſurgens, in verticem eius ſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paulum procedit. Ac ne ſæpius dicendum ſit, illud ignorari non oportet, plurima oſſa in cartilaginem deſinere; nullum articulum nō ſic finiri. Neque enim aut moueri poſſet, niſi leui īniteretur: aut cum carne neruiſq; coniūgi, niſi ea media quædam materia committeret. In manu verò prima palmæ ps ex multis minutiſq; oſſibus cōſtat, quorū numerus incertus eſt. Sed oblonga omnia & triangula ſtructura quadam inter ſe connectuntur, cum inuicem ſuperior alterius angulus, alterius planities ſit: eoq; fit ex his vnius oſſis paulū in interiora concaui ſpecies. Verùm ex manu duo exigui proceſſus in ſinu radij conijciuntur. Tū ex altera parte recta quinq; oſſa ad digitos tendentia palmam explent: à quibus ipſi digiti oriuntur, qui ex oſſibus ternis conſtant, omniumq; eadem ratio eſt. Interius os in verticem ſinuatur, recipitq; exterioris exiguū tuberculū, neruique ea cōtinent, à quibus orti vngues indureſcunt. Ideoq; nō oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhęrent. Ac ſuperiores quidem partes ſic ordinatæ ſunt. Ima verò ſpina in coxarū oſſe deſidit, quod tranſuerſum longeq; valentiſſimū, vuluam, veſicam, rectū ītestinum tuetur: idq; ab exteriore parte gibbū, ad ſpinam reſupinatū, à lateribus, id eſt, in ipſis coxis ſinus rotundos habet: à quibus oritur os, quod pectinem vocant, idq; ſuper inteſtina ſub pube tranſuerſū vētrem format: rectius in viris, recuruatum magis in exteriora in fœminis, ne partū prohibeat. Inde fœmina oriuntur, quorum capita rotundiora etiā quā humerorū ſunt, cum illa ex cæteris rotundiſſima ſint. Infrà verò duos proceſſus à priore & a poſteriore parte habent. Dein dura, & medulloſa, & ab exteriore parte gibba, rurſus ab inferioribus quoque capitibus intumeſcūt. Superiora in ſinus coxę, ſicut humeri in ea oſſa, quæ ſcapularum ſunt, conijciuntur: tum infrà introrſus leniter tendunt, quò æqualius ſuperiora mēbra ſuſtineant. Atq; in eo inferiora quoque capita media ſinuantur, quò facilius excipi à cruribus poſſint. Quæ cōmiſſura, oſſe paruo, molli, cartilaginoſo tegitur, patellam vocant. Hæc ſupèr innatans, nec vlli oſſi inhęrens, ſed carne & neruis deligata, pauloq; magis ad fœmoris os tendens, inter oēs crurum flexus iuncturam tuetur. Ipſum autem crus eſt ex oſſibus duobus. Etenim per omnia fœmur humero, crus verò brachio ſimile eſt: adeò vt habitus quoque & decor alterius ex altero cognoſcatur, quod ab oſſibus incipiens, etiam in carne reſpondet. Verùm alterum os ab exteriore parte ſuprà poſitum eſt, quod ipſum quoque ſuprà rectè nominatur. Id breuius, ſupraque tenuius ad ipſos talos intumeſcit. Alterū à priore parte poſitum, cui tibiæ nomen eſt, longius, & in ſuperiore parte plenius, ſolū cum

fœmoris

Digitized by Google

fœmoris inferiore capite committitur, ſicut cũ humero cubitus. Atque ea quoq; oſſa infrà ſupraq; cõiuncta, media, vt in brachio dehiſcunt. Excipitur autem crus infra oſſa ex tranſuerſo talorum, idq; ipſum ſuper os calcis ſitum eſt, quod quadam parte ſinuatur, quadam exceſſus habet, & procedẽtia ex talo recipit, & in ſinum eius inſeritur. Idq; ſine medulla durũ, magisq; in poſteriorem partem proiectũ, teretem ibi figuram repræſentat. Cȩtera oſſa pedis ad eorum, quȩ in manu ſunt, ſimilitudinem, inſtructa ſunt. Plantæ palmis, digiti digitis, vngues vnguibus, reſpondent.

Oſſa vitiata & corrupta quibus ſignis cognoſcantur, & qua ratione curentur. Caput. II.

OMne aũt os vbi iniuria acceſſit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut loco mouetur. Id quod vitiatũ eſt, primò ferè pingue fit, deinde vel nigrũ vel carioſum. Quæ ſupèr natis grauibus vlceribus aut fiſtulis, hisq; vel lõga vetuſtate, vel etiã cancro occupatis eueniũt. Oportet aũt ante omnia os nudare vlcere exciſo, & ſi latius eius vitium eſt, quàm vlcus fuit, carnem ſubſecare, donec ĩtegrũ os vndique pateat: tum id quod pingue eſt ſemel iterumve ſatis eſt admoto ferramento adurere, vt ex eo ſtatu ſecedat, aut eradere donec iã aliquid cruoris oſtendatur, quȩ integrioris nota eſt: nam neceſſe eſt aridum ſit id quod vitiatum eſt. Idem in cartilagine quoque læſa faciendum eſt. Siquidem ea quoque ſcalpello radenda eſt, donec integrum id ſit quod relinquatur. Deinde ſiue os, ſiue cartilago raſa eſt, nitro bene trito reſpergẽdum eſt. Neque alia facienda ſunt, vbi caries, nigritiésve in ſummo oſſe eſt. Siquidem id vel paulò diutius eodem ferramento adurendum, vel radẽdum eſt. Qui radit hæc, audacter imprimere ferramentum debet, vt & agat aliquid, & maturius deſinat. Finis eſt cum vel ad album os, vel ad ſolidum vẽtũ eſt. Albo finiri ex nigritie vitium, ſoliditate quadam ex carie manifeſtum eſt. Accedere etiam cruoris aliquid integro, ſuprà dictũ eſt. Si quando aũt altius deſcẽderit, vtrumlibet dubium eſt. In carie quidem expedita cognitio eſt. Specillũ tenue ĩ foramẽ demittitur, quod magis minusve intrãdo, vel in ſummo cariem eſſe, vel altius deſcendiſſe teſtatur. Nigrities colligi quidem poteſt etiam ex dolore & ex febre. Quȩ vbi mediocria ſunt, illa altè deſcẽdiſſe nõ poteſt. Manifeſtior tamen adacta terebra fit. Nam finis vitij eſt, vbi ſcobis nigra eſſe deſijt. Igitur ſi caries altè deſcendit, per terebram vrgẽda crebris foraminibus eſt, quæ altitudine vitium æquẽt. Tum in ea foramina demittenda candẽtia ferramẽta ſunt, donec inde ſiccum os ex toto fiat. Simul enim poſt hæc & reſoluetur ab ĩferiori oſſe, quodcũque vitiatũ eſt, & is ſinus carne replebitur: & humor, aut nullus poſtea feretur, aut mediocris. Si autem nigrities eſt, aut ſi caries ad alteram quoq; partem oſſis tranſit, oportet excidi. Atq; idem in carie quoq; ad alteram partem oſſis penetrante fieri

poteſt. Sed quod totum vitiatum, totum eximendum eſt. Si ĩferior pars integra eſt, eatenus quod corruptum eſt, excidi debet. Item ſiue capitis, ſiue pectoris os, ſiue coſta carioſa eſt, inutilis vitio eſt, & excidẽdi neceſſitas eſt. Neq; audiendi ſunt, qui oſſe nudato, diem tertiũ expectant, vt tunc excidant. Ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaq; quantum fieri poteſt, eodem momento, & cutis incidenda eſt, & os detegendũ, & omni vitio liberandum eſt. Longéque pernicioſiſſimum eſt, quod in oſſe pectoris eſt: quia vix etiam ſi rectè ceſſit, curatio veram ſanitatem reddit.

Quomodo os excidatur, & de Modiolo & Terebra, ferramentis ad id paratis. Caput. iij.

EXcidĩt verò os duobus modis. Si paruulũ eſt qđ læſum eſt, modiolo, quem χοινίκιον Græci vocãt. Si ſpacioſum, terebris. Vtriusq; rationem proponam. Modiolus ferramentum concauũ, teres eſt, imis oris ferratũ, per quod mediũ clauus ipſe quoque interiore orbe cinctus demittitur. Terebrarũ autem duo genera ſunt. Alterum ſimile ei quo fabri vtuntur. Alterũ capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde ſubitò latius fit, atq; iterũ ab alio principio paulò minus quàm æqualiter ſurſum procedit. Si viciũ in anguſto eſt, quod comprehendere modiolus poſſit, ille potius aptatur. Et ſi caries ſubeſt, medius clauus in foramen dimittitur. Si nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus fit, qui clauũ recipiat, vt eo inſiſtente circumactus modiolus delabi non poſſit. Deinde is habena quaſi terebra conuertitur, Eſt'que quidam premẽdi modus, vt & foretur, & circumagatur, quia ſi leniter imprimitur, parum proficit. Si grauiter, nõ mouetur. Neq; alienum eſt inſtillare paulũ roſæ, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur. Quod ipſum tamẽ ſi copioſius eſt, aciem ferramenti hebetat: at vbi iam iter modiolo preſſum eſt, medius clau9 educitur. & ille per ſe agitur. Deinde cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt, modiolus remouetur: at ſi latius vitium eſt, quàm vt illo cõprehendatur, terebra res agenda eſt. Ea foramen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atq; integri, deinde alterũ non ita longè, tertiũmque donec totus is locus qui excidendus eſt, his cauis cinctus ſit: atq; ibi quoq; quatenus terebra agendũ ſit, ſcobis ſignificat. Tũc exciſorius ſcalper, ab altero foramine ad alterũ malleolo adact9, id qđ iter vtrũq; mediũ eſt excidit: ac ſic ãbit9 ſimilis ei fit, qui in ãguſtiorẽ orbẽ modiolo imprimitur. Vtro modo verò id circunductũ eſt, idem exciſorius ſcalper in oſſe corrupto plan9 ſummã quãq; teſtã lędit, donec ĩtegrũ os reliquatur, Vix vnquã nigrities integrũ, caries p totũ os prũpit, maximéq; vbi vitiata caluaria eſt. Id quoq; ſigni ſpecillo ſignificatur, q depreſſus in id foramẽ, quod infra ſolidam ſedem habet, & ob id renitens aliquid inuenit & madens exit. Si peruiũ inuenit, altius deſcendens inter os & membranam nihil oppoſitũ inuenit, educitur'q; ſiccus; non quo non ſubſit aliqua vitioſa

ſanies,

ſanies, ſed quoniam ibi vt in latiore ſede diffuſa ſit, *Siue autẽ nigrities*, quã terebra detexit, ſiue caries, quam ſpecillum oſtendit, os trãſit, modioli quidem vſus ferè ſuperuacuus eſt: quia latius pateat neceſſe eſt, quod iam altè proceſſit. Terebra verò ea quam ſecundo loco poſui, vtendũ, ea'q; ne nimis incaleſcat ſubinde in aquam frigidam demittenda eſt. Sed tum maiore cura agẽdũ eſt, cũ iam aut ſimplex os dimidiũ perforatũ eſt, aut in duplici, ſuperius. Illud ſpaciũ ipſum, hoc ſanguis ſignificat. Ergo tum lẽtius ducenda habena, ſuſpendenda'que magis ſiniſtra manus eſt, & ſępius attollenda, & foraminis altitudo conſideranda: vt quandocunque os perrumpitur, ſentiamus: neq; periclitemur, ne mucrone cerebri membrana lædatur. Ex quo graues inflammationes cũ periculo mortis oriũtur. Factis foraminibus eodem modo media ſæpe, ſed multò circunſpectius excidenda ſunt, ne fortè ãgulus ſcalpri eandem membranam violet, donec fiat aditus, per quã mẽbranæ cuſtos immittatur, μηνιγγοφύλακα Græci vocant. Lamina ænea eſt, firma, paulũ reſima, ab exteriore p̃te lęuis, quæ demiſſa eſt, vt exterior pars eius cerebro propior ſit, ſubinde ei ſubijcitur quod ſcalpro diſcutiẽdum eſt: ac ſi excipit eius angulum, vltrà tranſire non patitur: eo'que & audacius & tutius ſcalprum malleolo ſubĩde medicus ferit, donec exciſum vndique os eadem lamina leuetur, tolliq; ſine vlla noxa cerebri poteſt. Vbi totum os eiectum eſt, circumradendę leuandęque ſunt orę, & ſi quis ſcobis membranę inſedit, colligendũ. Vbi ſuperiori parte ſublata, inferior relicta eſt, non ora tantum, ſed os quoque totum leuandũ eſt: vt ſine noxa poſtea cutis increſcat, quę aſpero oſſi innaſcens protinus non ſanitatẽ, ſed nouos dolores mouet. Patefacto cerebro qua ratione agẽdum ſit dicam, cũ ad fracta oſſa peruenero. Si baſis aliqua ſeruata eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia, quæ recentibus vulneribus accommodantur, ſupra'que imponenda lana ſuccida oleo atque aceto madẽs. Vbi tẽpus proceſſit, ab ipſo ore caro increſcit, ea'que factum manu ſinum complet. Si quod etiam os aduſtũ eſt, à parte ſana recedit: ſubitque inter integram atque emortuam partem carũcula, quę quod abſceſſit expellat, ea'que ferè quia teſta tenuis & ãguſta eſt, ſquama eſt, id λεπίς à Græcis nominat̃. Poteſt etiam euenire, vt ex ictu neque findatur os, neque perfringatur, ſed ſummum tamen collidatur, exaſperetur'q;. Quod vbi incidit, radi & leuari ſatis eſt. Hæc quanuis maximè fiunt in capite, tamen cæteris quoque oſſibus communia ſunt: vt vbicunque idem incidet, eodem remedio ſit vtendum. Atque cũ ea fracta, fiſſa, forata, colliſa ſint, quaſdam proprias in ſingulis generibus, quaſdam cõmunes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem caluaria accepto.

De caluariæ curatione.
Caput quartũ.

Igitur

IGitur vbi ea pertuſa, protinus requirendũ eſt num bilem is homo vomuerit, num oculi eius obcæcati ſint, num obmutuerit, num per nares aurésve ſanguis ei effluxerit, nũ conciderit, nũ ſine ſenſu quaſi dormiens iacuerit. Hæc enim non niſi oſſe fracto eueniunt. Atq; vbi inciderunt, ſcire licet neceſſariã, ſed difficilẽ curationẽ eſſe. Si verò etiã torpor acceſſit, ſi mens non cõſtat, ſi neruorũ vel reſolutio vel diſtẽtio ſecuta eſt, veriſimile eſt etiam cerebri membranam eſſe violatam, eo'que in anguſto magis ſpes eſt. At ſi nihil horum ſecutũ eſt, poteſt etiam dubitari, an os fractum ſit. Et protinus conſyderãdum eſt, lapide an ligno, an ferro, an alio telo percuſſum ſit: & hoc ipſo leni an aſpero, mediocri an vaſtiore, vehementer an leuiter. Quia quò mitior ictus fuit, eò facilius os ei reſtitiſſe credibile eſt. Sed nihil tamen melius eſt, quàm certiore id nota explorare. Ergo qua plaga eſt, demitti ſpecillum oportet, neque nimis tenue, neque acutum, ne cũ in quoſdam ſinus naturales inciderit, opinionẽ fracti oſſis fruſtra faciat: neq; nimis plenum, ne paruulæ rimulę fallãt. Vbi ſpecillũ ad os venit, nihil niſi lene & lubricũ occurrit, integrum id videri poteſt. Si quid aſperi eſt, vtiq; qua ſuturæ nõ ſint, fractum os eſſe teſtatur. A ſuturis ſe deceptum eſſe Hippocrates memorię prodidit, more ſcilicet magnorũ virorum, & fidutiam magnarum rerũ habentium. Nam leuia ingenia, quia nihil habẽt, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio, multa'que nihilominus habituro, conuenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio: præcipuéq; in eo miniſterio quod vtilitatis cauſſa poſteris traditur, ne qui decipiantur eadẽ ratione, qua quis antè deceptus eſt. Sed hæc quidẽ alioquin memoria magni profeſſoris, vti interponeremus effecit. Poteſt autem ſutura eo nomine fallere, quæ æquè aſpera eſt, vt aliquis hanc eſſe etiam ſi rima eſt exiſtimet eo loco, quo ſubeſſe hãc veriſimile eſt. Ergo eo nomine decipi non oportet, ſed os aperire tutiſſimum eſt. Nam neque vtiq; certa ſedes, vt ſuprà poſui, ſuturarũ eſt: poteſt idem, & naturaliter commiſſum, & ictu fiſſum eſſe, iuxta've aliquid fiſſum habere. Qui aliquid etiam, vbi ictus fuerit vehemẽtior, quãuis ſpecillo nihil inuenitur, tamen aperire commodius eſt. At ſi ne tum quidem rima manifeſta eſt, inducendum ſuper os atramentum ſcriptorium eſt, deinde ſcalpro id detrahendum. Nigritiẽ enim cõtinet, ſi quid fixum eſt. Solet etiam euenire, vt altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaq; ſi grauiter aliquis percuſſus eſt, ſi mala indicia ſubſecuta ſunt, neq; ea parte qua cutis diſcuſſa eſt, rima reperitur, non incommodum eſt parte altera conſyderare, num quis locus mollior ſit, & tumeat, eum'q; aperire. Si quidem ibi fiſſum os reperietur, nec tamẽ magno negocio cutis ſaneſcit etiam ſi fruſtra deſecta eſt. Os fractum, niſi ſuccurſum eſt, grauibus inflammationibus afficit, difficilius'que poſtea tractatur. Raró, ſed aliquando tamen euenit, vt os quidem totum integrum maneat: intus verò ex ictu vena

aliqua

aliqua in cerebri membrana rupta aliquid ſanguinis mittat, iſque ibi concretus magnos dolores moueat, oculos quibus obcæcet. Sed ferè contra id dolor eſt, & eo loco cute inciſa pallidum os reperitur. Ideoque id quoque os excidendũ eſt. Quacunq; autem de cauſſa curatio hæc neceſſaria eſt, ſi nondum ſatis cutis patefacta eſt, latius aperiẽda eſt, donec quicquid læſum eſt in conſpectu ſit. In quo ipſo videndum eſt, ne quid ex ipſa membranula quæ ſub cute caluariam cingit, ſuper os relinquatur, Siquidem hæc ſcalpro terebriſve lacerata, vehemẽtes febres cum inflammationibus excitat. Itaq; eam commodius eſt ex toto ab oſſe diduci. Plagam, ſi ex vulnere eſt, talem neceſſe eſt habeamus, qualem acceperimus. Si manu facienda eſt, ea ferè cõmodiſſima eſt, quæ duabus tranſuerſis lineis literę. X. figurã accipit, vt deinde à ſingulis procedẽtibus ſingulis cutis ſubſequatur. Inter quę ſi ſanguis fertur, ſpongia ſubinde in aceto tincta cohibendus eſt, occupandúſque obiectis linamentis, & caput altius excitandum. Neque id vitium vllum metum, niſi inter muſculos, qui tempora continent, adfert, ſed ibi quoque nihil tutius fit. In omni verò fiſſo fractove oſſe protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multò melius eſt antè emplaſtra experiri, quæ caluariæ cauſſa componuntur. Eorúmq; aliquid oportet ex aceto mollitum, per ſe ſuper fiſſum fractúmve os imponere: deinde ſuper id aliquantò latius quàm vulnus eſt, eodem medicamento illitũ linteolũ, & præterea ſuccidam lanam aceto tinctam, Tunc vulnus deligare, & cotidie reſoluere, ſimiliterq; curare vſq; ad diem quĩtũ. A ſexto die, etiã vapore aquæ calidę per ſpongiã fouere, cætera ex eadẽ facere. Quòd ſi caruncula increſcere cœperit, & febricula aut ſoluta erit, aut leuior, & cupiditas cibi reuerterit, ſatiſq; ſomni accedet, in eodem medicamento erit perſeuerandũ. Procedente deinde tempore, emolliẽdũ id emplaſtrum adiecto cerato ex roſa facto, quò facilius carnem producat: nam per ſe reprimendi vim habet. Hac ratione ſæpe rimæ callo quodam implentur, eſtq; ea oſſis velut cicatrix: & latius fracta oſſa, ſi qua inter ſe non cohærebant, eodem callo glutinantur: éſtque aliquantò melius velamentũ cerebro, quàm caro quę exciſo oſſe increſcit. Si verò ſub prima curatione febris intenditur, breueſq; ſomni, & ijdem per ſomnia tumultuoſi ſunt, hulcus madet, neq; alitur, & in ceruicibus glandulæ oriuntur, magni dolores ſunt, cibique ſuper hæc faſtidiũ increſcit, tum demũ ad manũ ſcalprumque veniendũ eſt. Duo verò ſub ictu caluariæ pericula ſunt, ne vel findatur, vel medium deſidat: ſi fiſſum eſt poſſunt oræ eſſe compreſſę, vel quia altera ſuper alteram exceſſit, vel etiam quia vehementer rurſus ſe commiſerunt. Ex quo euenit, vt humor ad membranam quidem deſcendat, exitũ verò non habeat, ac ſic eam iritet, & graues inflammationes moueat. Vbi medium deſedit, eandẽ cerebri membranam os vrget, interdum etiam ex fractura quibuſdam ve-

lut

ſut aculeis pungentibus. His ita ſuccurrendũ eſt, vt tamen quamminimũ ex oſſe dematur. Ergo ſi ora alteri iſedit, ſatis eſt id quod eminet, plano ſcalpro excidere, quo ſublato iam rima hiat quantũ curationi ſatis eſt. At ſi orę inter ſe comprimuntur, à latere eius interpoſito digiti ſpacio, terebra foramen faciẽdũ eſt, ab eo'que ſcalper duabus lineis ad rimam agendus ad ſimilitudinem. C. literę, ſicut vertex eius à foramine baſis ad rimas it. Quòd ſi rima longius patet, ab altero foramine rurſus ſimilis ſinus fieri debebit, & ita nihil latens in eo oſſe concauum eſt, abundéque exitus datur intus lędẽtibus. Ne ſi fractũ quidem os deſedit, totũ excidi neceſſe eſt. Sed ſiue totũ perfractum eſt, & ab alio ex toto receſſit, ſiue circumpoſitę caluariæ inhæret, exigua parte ab eo quod naturaliter ſe habet ſcalpro diuidendũ eſt: deinde in eo quod deſedit iuxta rimam quam fecimus foramina addẽda ſunt: ſi in anguſto noxa eſt, duo: ſi latius patet, tria, ſepta'q; eorũ excidenda: & tũ ſcalper vtrinque ad rimam agẽdus, ſic vt lunatũ ſinũ faciat, ima'q; pars eius intus ad fracturam, cornua ad os integrũ ſpectent. Deinde ſi qua labent, & ex facili remoueri poſſunt, forfice ad id facta colligẽda ſunt, maximéq; ea quæ acuta membranam infeſtant. Si id ex facili fieri non poteſt, ſubijciẽda lamina eſt quam cuſtodem eius membranæ eſſe propoſui: & ſuper eã quicquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendum eſt: eadẽ lamina quicquid deorſum inſedit attollendũ. Hoc genus curationis efficit, vt qua parte fracta oſſa tamen inhærent, ſolidentur: qua parte abrupta ſunt, ſine vllo tormento ſub medicamenti tempore excidant, ſpacium'que inter hęc ſatis illi magnum ad extrahendam ſaniem relinquatur, plus'q; in oſſe propugnaculi cerebrum habeat, quàm habiturũ fuit eo exciſo. His factis, ea mẽbrana acri aceto reſpergẽda eſt: vt ſiue aliquid ſanguinis ex ea profluit, cohibeatur: ſiue intus concretus cruor remanet, diſcutiatur. Tum idem medicamentum eodem modo, qui ſuprà poſitus eſt, mollitum, ipſi membranæ imponendum eſt. Cætera'que eodem modo facienda ſunt, quæ ad linteolũ illitum & lanam ſuccidam pertinent: collocandus'que is loco in tepido, & curandum cotidie vulnus, bis etiam ęſtate. Quòd ſi membrana per inflammationẽ intumuerit, infundenda erit roſa tepida. Si vſque eò tumebit, vt ſuper oſſa quoque emineat, coercebit eam bene trita lẽticula, vel folia vitis cõtrita, & cum recẽti vel butyro vel adipe anſerino miſta: ceruixque molliri debebit liquido cerato ex irino facto. At ſi parum pura membrana videbitur, par modus eius emplaſtri & mellis miſcendus erit, idque ſupèr infundendum, eius'q; continendi cauſſa vnum aut alterum linamentum inijciendum, & ſupèr linteolo cui emplaſtrũ illitum ſit, contegendũ. Vbi plus pura membrana eſt, eadem ratione adijciẽdum emplaſtro ceratũ, vt carnem producat. Quod ad abſtinentiam verò & primos vlterioréſque cibos potiones'que pertinet, eadem quæ in vulneribus præcepi ſeruanda ſunt: eò magis,

gis, quò periculoſius hæc pars afficitur. Quinetiam cũ iam nõ ſolum ſuſtineri, ſed ali his quoq; adparebunt, tamen erũt vitanda quæcunq; mandẽda ſunt: item fumus & quicquid excitat ſternutamentũ. Spem verò certã faciũt membrana mobilis ac ſui coloris, caro increſcẽs rubicũda, facilis motus maxillæ atque ceruicis. Mala ſigna ſunt, mẽbrana immobilis, nigra vel liuida, vel aliter coloris corrupti, demẽtia, acris vomitus, neruorum vel reſolutio vel diſtentio, caro liuida, maxillarum rigor atq; ceruicis. Cętera'que quæ ad ſomnũ, cibi deſyderiũ, febrem, puris colorem attinent: eadem quæ in cęteris vulneribus, vel ſalutaria, vel mortifera ſunt: vbi bene res cedit, incipit ab ipſa mẽbrana: vel ſi os eo loco duplex eſt, inde quoq; caro ĩcreſcere, ea'q; id quod inter oſſa vacuum eſt, replet: nõnunquam etiam ſuper caluariam excreſcit. Quod ſi incidit, inſpergẽda ſquama ęris eſt, vt id reprimat, cohibeat'q;, ea carni ſuperdando, quę ad cicatricem perducant. Omnibúsq; ea locis commodè inducitur, excepta frontis ea parte, quæ paulùm ſuper id eſt, quod inter ſupercilia eſt. Ibi enim vix fieri poteſt, vt per omnem ætatẽ ſit exulceratio, quæ linteolo medicamentum habente contegenda ſit. Illa vtiq; capite fracto ſeruanda ſunt, vt donec iam valida cicatrix erit ſoluẽda, vitentur frequens balneum, maior vini modus.

De narium fractarum curatione. Caput. V.

IN naribus verò & os & cartilago frãgi ſolet, & quidem modò aduerſa, modò à latere: ſi aduerſa fracta ſunt, alterum've ex his, nares deſidũt, difficulter ſpiritus trahitur: ſi à latere os fractum eſt, is locus cauus eſt: ſi cartilago, in alteram partem nares declinantur. Quicquid in cartilaginem incidit, excitandum leniter eſt, aut ſubiecto ſpecillo, aut duobus digitis vtrinq; compreſſis. Deinde in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circũſuta'q;, intus adijcienda ſunt. Aut eodem modo compoſitũ aliquid ex arido penicillo. Aut grandis pinna, gũmi vel fabrili glutine illita, & molli pellicula circundata, quæ deſidere cartilaginem non ſinat. Sed ſi aduerſa ea fracta eſt, æqualiter vtraque naris implenda eſt. Si à latere, craſſius eſſe debet ab ea parte in qua naſus iacet, ab altera tenuius id quod inſeritur. Extrinſecus autem circundanda habena eſt mollis, media illita mixtis inter ſe ſimila & thuris fuligine: ea'q; vltra aures ducenda, & fronti duobus capitibus agglutinanda eſt. Id eni corpori quaſi gluten inhæreſcit, & cum induruit nares commodè continet. Sin quod intus inditum eſt lædit, ſicut maximè fit vbi interior cartilago perfracta eſt, excitatæ nares eadem tantummodo habena continendæ ſunt. Deinde poſt quatuordecim dies idipſum demẽdum eſt. Reſoluitur autem aqua calida, ea'q; tum is locus cotidie fouẽdus eſt. Sin os fractum eſt, id quoq; digitis in ſuam ſedem reponendum eſt: atq; vbi aduerſum id ictum eſt, vtraque naris implenda eſt: vbi à latere, ea in quam os impulſum eſt: imponendum'q;

ceratum, & paulò vehementius deligandum eſt: quia callus eo loco non a
ſanitatem tantummodo, ſed etiam ad tumorem increſcit. A tertio die fo
uendum id aqua calida eſt, tantóque magis quãtò propius eſſe ſanitati de
bet. Quòd ſi plura erunt fragmenta, nihilominus extrinſecus ſingula in ſ
as ſedes digitis erunt compellenda, imponendáq; extrinſecus eadẽ habena
& ſuper eam ceratum, neq; vltrà faſcia adhibenda eſt. At ſi quod fragmen-
tum vndiq; reſolutum cum cæteris non glutinabitur, intelligetur quiden
ex humore, qui multus ex vulnere feretur, vulſella verò extrahetur. Fini-
tiſque inflammationibus imponetur aliquod medicamentum ex ijs, quę l
niter reprimunt. Peius eſt, vbi aut oſſi, aut cartilagini fractæ, cutis quoqu
vulnus acceſſit. Id admodũ raro fit: ſi incidit, illa quidem nihilominus ead
ratione in ſuas ſedes excitanda ſunt. Cuti verò ſuperimponendũ emplaſtrũ
aliquod ex his, quæ recentibus vulneribus accommodata ſunt: ſed inſupe
nullo vinculo deligandum eſt.

De aurium fractarum curatione. Caput. VI.

IN aure quoque interdum rumpitur cartilago: quod ſi ĩcidit, a
tequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentũ eſt.
Sępe enim ſuppurationem prohibet & aurem confirmat. Illud &
in hac, & in naribus ignorari non oportet: non quidem cartilaginem ipſam
glutinari, circà tamen carnem increſcere ſolidarique eum locum. Itaque ſ
cum cute cartilago rupta eſt, cutis vtrinq; ſuitur. Nunc autem de ea dico,
quæ cute integra frangit̃. In ea verò ſi iã pus natũ eſt, aperiẽda altera parte
cutis, & ipſa cartilago contrà lunata plaga excidenda eſt. Deinde vtendum
eſt medicamento leniter ſupprimente, quale lycium eſt aqua dilutum: do-
nec ſanguis fluere deſinat. Tum imponẽdum linteolum cum emplaſtro: ſic
vt pingue omne vitetur, & à parte poſteriore lana mollis auri ſubijciẽda eſt,
quæ quod eſt inter hãc & caput cõpleat. Tũ ea leniter deligãda eſt, & à ter-
tio die vapore, vt in naribus poſui, fouẽda. Atq; in his quoq; generibus ab-
ſtinentia primi temporis neceſſaria eſt, donec inflammatio finiatur.

De maxillæ fractæ curatione, déque quibuſdam ad omnia oſſa pertinentibus. Caput ſeptimum.

AB his ad maxillam venturus, indicanda quædam puto commu-
niter ad omnia oſſa pertinentia, ne ſæpius eadem dicenda ſint.
Omne igitur os, modò rectum vt lignum in longitudinem findi-
tur, modò frangitur tranſuerſum, interdum obliquum: atque in ipſum nõ-
nunquam retuſa habet capita, nonnũquam acuta. Quod genus peſſimum
eſt: quia neq; facilè committuntur, quæ nulli retuſo innituntur, & carnem
vulnerãt, interdũ neruũ quoq; aut muſculũ. Quin etiã aliquãdo plura fra
gmenta à fragmento fiunt. Sed in alijs quidẽ oſſibus ex toto ſępe fragmen-
tum à fragmento recedit, maxillæ verò ſemper aliqua parte etiam vexata,

oſſa

Digitized by Google

oſſa inter ſe cohærent. Igitur in primis digitis duobus vtrinque prementibus, & ab ore, & à cute omnino oſſa in ſuam ſedem compellenda ſunt. Deinde ſi tranſuerſa maxilla fracta eſt, ſub quo caſu ferè dens ſuper proximũ dentem excidit, vbi ea in ſuam ſedem collocata eſt, duo proximi dentes: aut ſi hi labant, vlteriores inter ſe ſeta deligandi ſunt. Id in alio genere fracturę ſuperuacuum eſt. Cætera eadem faciẽda ſunt. Nam linteolum duplex madens vino & oleo ſupèr inijciẽdum cum eadem ſimila, & eadem thuris fuligine eſt. Deinde aut faſcia, aut mollis habena media in longitudinem inciſa vt vtrinque mẽtum complectatur, & inde capita eius ſupra caput adducta ibi deligãtur. Illud quoque ad omnia oſſa pertinens dictum erit, famẽ primùm eſſe neceſſariam: deinde die tertio humidum cibũ, ſublata inflammatione paulò pleniorem, eúmque qui carnem alat: per omne tempus vinũ eſſe alienum. Deinde tertio die reſolui debere: foueriq; per ſpongiam vapore aquæ calidę, eadémq; quæ primò fuerunt ſupèr dari. Idem die quinto fieri, & donec inflammatio finiatur, quę vel octauo die, vel ſeptimo ferè reſoluitur. Ea ſublata, rurſus oſſa eſſe tractanda, vt ſi quod fragmentum loco ſuo non eſt, reponatur. Neque id eſſe ſoluendum niſi duæ partes eius temporis intra quod quæ'q; oſſa conſeruntur, tranſierint. Ferè verò intra quartumdecimum & vnum & vigeſimum diem ſaneſcũt, maxilla, malę, iugulum, latus, pectus, os ſcapularum, coſtę, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta. Inter vigeſimum & trigeſimum diem, crura brachia'que. Inter ſeptimũ & vigeſimum & quadrageſimum, humeri & fœmina. Sed in maxilla illud quoq; adijciendum eſt, quòd humidus cibus diu aſſumendus eſt. Atq; etiã cum tempus proceſſit, in lagano, ſimilibúsq; alijs perſeuerandum, donec ex toto maxillam callus firmarit. Item vtiq; primis diebus habendũ ſilentiũ.

De iuguli fracti curatione. Caput octauum.

IVgulum verò ſi tranſuerſum fractum eſt, nonnũquã per ſe rurſus rectè coit: & niſi mouetur, ſanari ſine iunctura poteſt. Nonnunquam verò, maximéque vbi motum eſt, elabitur: feréque id quod à pectore, ſub id quod ab humero eſt, in poſteriorem partem inclinatur. Cuius ea ratio eſt, quòd per ſe non mouetur, ſed cum humeri motu cõſentit. Itaq; eo ſubſiſtente ſub id humerus agitatur. Raro verò admodum in priorem partem iugulum inclinatur: adeò vt magni profeſſores nunquã ſe vidiſſe memoriæ mãdarint. Sed locuples tamen eius rei autor Hippocrates eſt. Verùm vt diſſimilis vterque caſus eſt, ſic quædam diſſimilia requirit. Vbi ad ſcapulas iugulum tendit, ſimul dextra manu planè propellẽdus in poſteriorem partem humerus eſt, & illud in priorem attrahendum. Vbi ad pectus conuerſum eſt, ipſum quidem retrò dandum, humerus autem in priorem partem adducendus eſt. Ac ſi is inferior eſt, non id quod à pectore eſt deprimendum eſt, quia immobile eſt, ſed humerus ipſe attollendus. Si

Digitized by Google

caſu ſuperior eſt, id quod à pectore eſt, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus eſt. Si acuta fragmenta ſunt, incidi contrà cutis debet: ex oſſibus ea, quæ carnem vulnerant, præcidenda ſunt: tunc retuſa oſſa committenda ſunt. Si quod ab aliqua parte eminet, opponendum ei triplex linteolum eſt in vino & oleo tinctũ. Si plura fragmenta ſunt, excipienda ſunt ex ferula facto canaliculo, eodémq; intus incerato, ne faſcia diducatur, quę iugulo compoſito circundanda eſt, ſæpius potius quàm valentius. Quod ipſum quoque in omnibus oſſibus fractis perpetuum eſt. A dextro verò iugulo ſi id fractum eſt, ad alam ſiniſtram, à ſiniſtro ad dextram. Rurſus'que ſub ala ſua faſcia dari debet. Poſt hæc ſi iugulũ ad ſcapulas ĩclinatũ eſt, brachiũ ad latus: ſi in partem priorem, ad ceruicem deligãdũ eſt: ſupinus'que homo collocandus, cætera'que eadem faciẽda, quæ ſuprà cõprehenſa ſunt. Sunt verò plura oſſa ferè immobilia vel dura vel cartilaginoſa, quę vel frangũtur, vel forantur vel colliduntur vel finduntur, vt malę, pectus, latus, os ſcapularum, coſtæ, ſpina coſtarũ, os tali, calx, manus, planta. Horũ omniũ eadem curatio eſt. Si ſuprà vulnus eſt, id ſuis medicamentis nutriẽdum eſt. Quo ſaneſcẽte rimas quoque oſſis, aut ſi quod ferrumen eſt, callus implet. Si cutis integra eſt, & os lęſum eſſe ex dolore colligimus, nihil aliud, q̃ quieſcendũ, imponendum'que cæratũ eſt, & leniter deligandũ, donec ſanitate oſſis dolor finiatur.

De coſtarum fractarum curatione. Caput. IX.

PRopriè tamen quædam de coſta dicenda ſunt, quia iuxta viſcera eſt, grauioribus'que periculis is locus expoſitus eſt. Hæc quoque igitur interdum ſic finditur, vt ne ſummum quidem os, ſed interior pars eius, quæ rara eſt, lædatur: interdũ ſic vt eam totã is caſus perruperit. Si tota fracta nõ eſt, nec ſanguis expuitur, nec febricula ſequitur, nec quicquã ſuppurat, niſi admodum raró, nec dolor magnus eſt, tactu tamen is locus leuiter indoleſcit, abunde eſt eadem quæ ſuprà ſcripta ſunt facere: & à media faſcia incipere deligare, ne in alterutram partem hæc cutem inclinet. Ab vno verò & vigeſimo die, quo vtique os eſſe debet glutinatũ, id agendum. Cibis vberioribus eſt vtendum, vt corpus quàm pleniſſimũ fiat: quò melius os veſtiat, quod illo loco tenerum, adhuc iniuriæ ſub tenui cute expoſitum eſt. Per omne autem tempus curationis vitandus clamor, ſermo quoq;, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, puluis, & quicquid vel tuſſim vel ſternutamentum mouet: ne ſpiritum quidem magnopere cõtinere expedit. At ſi tota coſta perfracta eſt, caſus aſperior eſt. Nã & graues inflammationes & febris & ſuppuratio, & ſæpe vitæ periculum ſequitur, & ſanguis ſpuitur. Ergo ſi vires patiũtur, ab eo brachio quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittẽdus eſt. Si non patiuntur, aluus tamen ſine vllo acri ducẽda eſt, diutius'que inedia pugnandum. Panis verò ante ſeptimũ

diem

Digitized by Google

diem non aſſumendus,ſed vna ſorbitione viuendum, imponendum'que ei loco ceratũ ex lino factum,cui cocta quoq; reſina adiecta ſit,aut Polyarchi malagma,aut panaces ex vino & roſa & oleo, ſupérque imponenda lana ſuccida mollis, & duæ faſciæ à medijs orſæ,minime'que aſtrictæ.Multò verò magis omnia vitanda quæ ſuprà poſui , adeò vt ne ſpiritus quidem ſæpius mouendus ſit.Quòd ſi tuſſis infeſtabit,ad id potio ſumẽda erit,vel ex tryxagine,vel ex ruta,vel ex herba ſtychade,vel ex cumio & pipere. Grauioribus verò doloribus vrgentibus cataplaſma imponi quoq; conueniet vel ex lolio vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars ſit adiecta.Et id quidem interdiu ſuperiacebit.Noctu verò idem aut ceratum,aut malagma,aut pãni, quia poteſt cataplaſma decidere.Ergo cotidie quæque reſoluetur,donec iã cerato aut malagmate poſſimus eſſe contenti:& decem quidem diebus extenuabitur fame corpus,ab vndecimo verò ali ĩcipit. Ideo'que etiam laxior quàm primò faſcia circumligabitur , fere'q; ea curatio ad quadrageſimum diem perueniet:quæ ſi modus erit ſuppurationis,plus malagma quàm ceratũ ad digerẽdũ proficiet.Si ſuppuratio vicerit neq; per quæ ſuprà ſcripta ſunt,diſcuti potuerit,omnis mora vitanda erit,ne os infrà vitietur : ſed qua parte maximè tumebit, demittendũ erit cãdens ferramentũ,donec ad pus perueniat ,id'q; effundendũ.Si nuſquam caput ſe oſtendit, vbi maximè pus ſubit,ſic ĩtelligimus. Creta cimolia totũ locũ illinimus,& ſiccari patiemur. Quo loco maximè humor in ea perſeuerauit,ibi pus proximũ erit,ea'q; vri debebit.Si latius aliquid abſcedet, duobus aut tribus locis erit perforandũ, demittendum erit linamentũ, aut aliquid ex penicillo quod ſummum lino ſit deuinctũ,vt facilè educatur.Reliqua eadem quę in cæteris aduſtis,facienda ſunt. Vbi purum erit vlcus,ali corpus debebit,ne tabes pernicioſa futura id malum ſubſequatur. Nonnũquam etiam leuius ipſo oſſe affecto,& inter initia neglecto, non pus ſed humor quidam muccis ſimilis intus coit, molleſcitque contrà cutis,in qua ſimili vſtione vtendum eſt.

De ſpinæ curatione.

IN ſpina quoq; eſt quod propriè notemus . Nam ſi id quod ex vertebra excidit, aliquo modo fractum eſt , locus quidem concauus fit,punctiones autem in eo ſentiuntur, quia neceſſe eſt ea fragmẽta ſpinoſa eſſe.Quo fit, vt homo in interiorem partẽ ſubinde nitatur. Hęc noſcendæ rei cauſſa ſunt. Medicamentis verò ijſdem opus eſt , quæ plurima parte huius capitis expoſita ſunt.

De humerorum, brachiorum,fœmorũ,crurũ , digitorũ fractorum vel euulſorũ,communibus curationibus. Caput.X.

SImiles rurſus ex magna parte caſus curationes'que ſunt humeris & fœmoribus. Cõmunia etiam quędam humeris,brachijs,fœmoribus,cruribus,digitis.Siquidem ea minimè periculoſè media

Digitized by Google

frãguntur. Quò propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt, eò peior eſt. Nã & maiores dolores adfert, & difficilius curatur. Ea maximè tolerabilis eſt ſimplex, tranſuerſa: peior vbi fragmẽta, atque vbi obliqua. Peſſimum, vbi eadem acuta. Nonnunquam autem fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanẽt, multò ſæpius excidunt, aliud'que ſuper aliud effertur. Id'q; ante omnia cõſyderari debet, & ſunt notę certę. Si ſuis ſedibus mota reſima pũctionis'que ſenſum repræſentant tactu, inæqualia ſunt. Si verò non aduerſa, ſed obliqua iunguntur (quod fit vbi loco ſuo non ſunt) membrũ id altero latere breuius eſt, & muſculi eius tument. Ergo ſi hoc depreſſum eſt, protinus id membrum oportet extendere. Nam nerui, muſculi'que intenti per oſſa cõtrahuntur, neque in ſuum locũ veniunt, niſi illos per vim aliquis intendit. Rurſus, ſi primis diebus id omiſſum eſt, inflammatio oritur. Sub qua & difficilè & periculoſè vis neruis adhibetur. Nam diſtẽtio neruorum, vel cancer ſequitur, vel certum, vt diutiſſimè alatur, pus. Itaque ſi antè repoſita oſſa non ſunt, poſtea reponenda ſunt. Intendere autem digitum vel aliud quoq; membrũ, ſi adhuc tenerum eſt, etiam vnus homo poteſt, cum alteram partem dextra, alteram ſiniſtra prendit. Valentius membrũ duobus eget, qui in diuerſa contendant. Si firmiores nerui ſunt, vt in viris robuſtis, maximéque eorum fœminibus & cruribus euenit, habenis quoque vel lineis faſcijs vtrinque capita articulorum deliganda, & per plures in diuerſa ducenda ſunt. Vbi paulò longius quàm naturaliter eſſe debet, membrum vis fecit, tum demũ oſſa manibus in ſuam ſedem compellenda ſunt, indicium'q; oſſis repoſiti eſt, dolor ſublatus. Et membrũ alteri parti æquatũ inuoluendũ duplicibus, triplicibus've pannis, & in vino & oleo tictis, quos lineos eſſe cõmodius eſt. Ferè verò faſcijs ſex opus eſt. Prima breuiſſima adhibenda, quę circa fracturam ter voluta ſurſum verſum feratur, & quaſi in cochlea ſerpat, ſatiſque eſt eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longiore, ea'que qua parte os eminet, ab ea ſi totum ęquale eſt, vndelibet ſuper fracturam debet incipere priori aduerſa, deorſúmq; tẽdere atque iterum de fractura reuerſa in ſuperiore parte vltra priorem faſciam deſinere. Super has iniijciendũ latiore linteo ceratũ eſt, quod eas contineat: ac ſi qua parte os eminet, triplex ea pannus obijciendus, eodem vino & oleo madens. Hæc tertia faſcia comprehendẽda ſunt, quarta'que, ſic vt ſemper inſequẽs priori aduerſa ſit, & tertia tantum in inferiore parte, tres in ſuperiore finiãt, quia ſatius eſt ſæpius circuire quàm adſtringi. Siquidem id quod adſtrictũ eſt alienatur, & cancro oportunũ eſt: articulum autem quãminimè vincire opus eſt. Sed ſi iuxta hunc os fractum eſt, neceſſe eſt. Deligatum verò mẽbrum in diem tertium cõtinendum eſt. Ea'que iunctura talis eſſe debet, vt primo die nihil offenderit, non tamen laxa viſa ſit, ſecundo laxior, tertio iã penè reſoluta. Ergo tum rurſum id membrum deligandum, adijcienda'que

prioribus

prioribus quinta faſcia eſt, iterū'que quinto reſoluendū eſt, & ſexto faſcijs inuoluendū: ſic vt tertia & quinta infrà, cæteræ ſuprà finiantur. Quotieſcunque autem ſoluitur membrū, calida aqua fouendum eſt. Sed ſi iuxta articulum fractura eſt, diu inſtillādum vinū eſt, exigua parte olei adiecta, eadem'que omnia faciēda donec ab eo inflammatio ſoluatur, vel leuius quoq; quàm ex conſuetudine id membrum fiat. Quod ſi ſeptimus dies nō dedit, certĕ nonus exhibet. Tum facilimè oſſa tractantur. Rurſus ergo ſi parū cōmiſſa ſunt, committi debent. Si qua fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda ſunt. Deinde eodem modo membrum deligandum, ferulę'que ſupèr accommodandæ ſunt, quæ fiſſę circumpoſitæ'que oſſa in ſua ſede contineant: & in quam partem fractura inclinat, ab ea latior, valentior'que ferula imponēda eſt. Eas'que omnes citra articulum eſſe oportet reſimas, ne hunc lædant, nec vltrà aſtringi, quàm vt oſſa contineāt: & cum ſpatio laxentur, tertio quoque die paulū habenis ſuis coartari: ac ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic manere donec duæ partes eius temporis quod os quoq; conſeruet compleantur: poſtea leuius aqua calida fouere, quia primò digeri materiam opus eſt, tum euocari. Ergo cerato quoque liquido id leniter eſt vngendum perfricāda'q; ſumma cutis eſt, laxius'q; id deligandum eſt. Tertio quoq; die ſoluēdum, ſic vt remota calida aqua cętera eadem fiant. Tantummodo ſingulæ faſciæ quoties reſolutæ fuerint, ſubtrahantur.

De fracti humeri curatione.

Hæc communia ſunt, illa propria. Si quidem humerus fractus, non ſic, vt membrum aliud intenditur. Sed homo collocatur alto ſedili, medicus autem humiliore aduerſus. Vna faſcia brachiū amplexa ex ceruice ipſius qui læſus eſt, id ſuſtineat. Altera ab altera parte ſuper caput data, ibi accipit nodum. Tertia iuncto imo humero deorſum demittitur, ibi quoque capitibus eius inter ſe iunctis. Deinde ab occipitio ipſius, miniſter ſub ea faſcia quam ſecūdo loco poſui, correpto, ſi dexter humerus ducēdus eſt, dextro: ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio, demiſſum inter fœmina eius qui curatur baculū tenet: medicus ſuper eam faſciam de qua tertio loco dixi, planam inijcit dextram, ſi ſiniſter: ſiniſtram, ſi dexter humerus ſumatur: ſimul'q; alteram faſciam miniſter attollit, alteram premit medicus: quo fit, vt leniter humerus extendatur. Faſcijs verò ſi medium aut imū os fractū eſt, breuioribus opus eſt: ſi ſummū longioribus, vt ab eo ſub altera quoque ala per pectus & ſcapulas porrigātur. Protinus verò brachiū cum deligatur, ſic inclinandum eſt id quod afficit, vt ante faſcias quoq; ſic figurandum ſit: ne poſtea ſuſpenſum aliter, aliter cum deligabatur, humerum inclinet. Brachio'que ſuſpenſo, ipſe quoque humerus ad latus leniter deligandus eſt. Per quæ fit, vt minimè moueatur, ideo'que oſſa ſic ſe habēt, vt aliquis compoſuit. Cum ad ferulas ventum eſt, extrinſecus eſſe earū lon=

giſſimę debent, à lacerto breuiores, ſed ſub ala breuiſſimę. Sępius'q; eæ reſoluēdę ſunt, vbi in vicinia cubiti humerus fractus eſt, ne ibi nerui rigeſcāt & inutile brachium efficiant. Quoties ſolutæ ſunt, fractura manu continenda, cubitus aqua calida fouēdus, & molli cerato perfricandus: ferulę'q; vel omnino non imponendæ contra eminentia cubiti, vel aliquantò breuiores ſunt.

De brachij fracti curatione.

AT ſi brachium fractum eſt, in primis cōſiderandum eſt, alterum os, an vtrumque comminutum ſit: non quo alia in eiuſmodi caſu curatio admouenda, ſed primū vt valentius extendatur, ſi vtrūq; os fractum eſt: quia neceſſe eſt minus neruos contrahi altero oſſe integro, eos'que intendente. Deinde, vt curioſius omnia in cōtinendis oſſibus fiant, ſi neutrum alteri auxilio eſt. Nam vbi alterū integrum eſt, plus opis in eo q̄ in faſcijs, ferulisque eſt. Deligari autem brachiū debet paulū pollice ad pectus inclinato. Siquidem is maximè brachij naturalis habitus ſit, idque inuolutum mitella cōmodiſſimè excipitur, quæ latitudine ipſi brachio, perangustis capitibus collo inijcitur, atque ita commodè brachium ex ceruice ſuſpenſum eſt. Id'que paulū ſupra cubiti alterius regionē pendere oportet. Quòd ſi ex ſummo cubito id factum ſit, glutinare id vinciendo alienū eſt. Fit enim brachium immobile, ac ſi nihil aliud q̄ dolori occurſum eſt, idem qui fuit eius vſus eſt.

De crurum, fœmorum'que fractorum curatione.

IN crure ęquè ad rem pertinet, alterum ſaltem os integrū manere. Commune verò ei fœmorique eſt, quòd vbi deligatum eſt, in canalem coniijciendum eſt. Is canalis & inferiori parte foramina habet, per quæ ſi quis humor exceſſerit, deſcendat: & à planta moram, quæ ſimul & ſuſtineat eam, & delabi non patiatur: & a lateribus caua, per quæ loris datis mora quidem crus fœmur'que, vt collocatū eſt, detineat. Eſſe etiam is debet à plāta ſi crus fractum eſt, circa poplitem: ſi fœmur, vſque ad coxam: ſi iuxta ſuperius caput fœmoris, ſic vt ipſa quoque ei coxa ſit. Neq; tamen ignorari oportet, ſi fœmur fractum eſt, fieri breuius, quia nunquam in antiquum ſtatum reuertitur, ſummiſque digitis poſtea cruris eius inſiſti, ſed multa tamē fœmori debilitas eſt, vbi fortunę negligētia quoq; acceſſit.

De fracti digiti curatione.

DIgitum ſatis eſt ad vnum furculum poſt inflammationem deligari.

Communes curationes ad humeros, brachia, crura, fœmina, digitos'que confractos, pertinentes.

HIs propriè ad ſingula membra pertinentibus, rurſus illa communia ſunt, primis diebus fames: deīde tum cū iam increſcere callū oportet, liberalius alimentum, longa à vino abſtinentia, fomentū

aquæ

aquæ calidæ dum inflammatio eſt, liberale, cum ea deſit, modicum. Tum etiam longior vlterioribus & liquido cærato membris, & mollis tamen vnctio. Neque protinus exercendum id membrum, ſed ad antiquos vſus reducendum eſt. Grauius aliquantò eſt, cũ oſſis fracturæ carnis quoque vulnus acceſſit, maximéque ſi id muſculi fœmoris aut humeri ſenſerũt. Nam & inflammationes multò grauiores & promptiores cancros habent. Ac fœmur quidẽ, ſi oſſa inter ſe ceſſerunt, ferè præcidi neceſſe eſt. Humerus verò quoq; in periculũ venit, ſi facilius conſeruatur. Quibus periculis etiam magis id expoſitum, quod iuxta ipſos articulos ictum eſt. Curioſius igitur agendũ eſt, & muſculus quidem per mediam plagam tranſuerſus præcidẽdus. Sanguis verò ſi parum fluxit, mittendus: corpus inedia extenuandum, ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt. His verò neque intendi neruos, neq; oſſa tractari ſatis expedit. Ipſiq; homini permittẽdum eſt, vt ſic ea collocata habeat, quẽadmodum minimè lædunt. Omnibus autem his vulneribus imponendũ primò linamentum eſt vino madens, cui roſę paulùm admodũ adiectũ ſit: cætera eadem deliganda faſcijs ſunt aliquantò quàm vulnus latioribus, laxius ſcilicet, quàm ſi ea plaga non eſſet, quantò facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt numero potius faſciarum id agendum eſt, vt laxæ quoque ęquè contineãt. Quod in fœmore humeró que ſic fiet, ſi oſſa fortè rectè concurrerint: ſin aliter ſe habebunt, eatenus circundari faſcia debebit vt impoſitum medicamentum contineat. Cætera eadem quæ ſuprà ſcripſi facienda ſunt, præterquam quòd neque ferulis neque canalibus, inter quæ vulnus ſaneſcere non poteſt, ſed pluribus tantummodo & latioribus faſcijs opus eſt, ingerendum q; ſubinde in eas eſt calidum oleum & vinũ, magisq; in primo, fame vtendũ, vulnus calida aqua fouendum, frigus que omni ratione vitandum, & tranſeundum ad medicamenta, quæ puri mouẽdo ſũt, maior que vulneri quàm oſſi cura agenda. Ergo quotidie ſoluendum nutriendum que eſt. Inter quæ ſi quod paruulum fragmentum oſſis eminet, id ſi retuſum eſt, in ſuam ſedem dandum: ſi acutum, ante acumen eius longius eſt præcidendum: ſi breuius, limãdum, & vtrin que ſcalpro limandũ: tũ ipſum recondendum eſt, ac ſi id manus facere non poteſt, vulſella (quali fabri vtuntur) inijcienda eſt rectè ſe habẽti capiti ab ea parte qua ſima eſt, vt ea parte qua gibba eſt eminens os in ſuam ſedem compellat. Si id maius eſt, membranulis que cinguntur, ſinere oportet ea ſub medicamentis reſolui, id que os, vbi iam nudatum eſt, abſcĩdere: quod maturius ſcilicet faciẽdum eſt, poteſt q; ea ratione & os coire, & vulnus ſaneſcere. Illud ſuo tempore, hoc prout ſe habet. Nõnunquã etiam in magno vulnere euenit, vt fragmenta quędam velut emoriantur, neque cum cæteris coeant. Quod hic quoq; ex modo fluentis humoris colligitur. Quo magis neceſſariũ eſt, ſæ/

Digitized by Google

pius vlcus reſoluere atq; nutrire. Sequitur verò, vt id os per ſe poſt aliquot dies excidat: cum tam miſera antea conditio vulneris ſit, tamen id interdũ maius diutius'que facies. Sæpe enim integra cutis oſſe abrumpitur, protinus'que prurigo & dolor oritur. Quæ ſoluere (ſi adcidit) maturiꝰ oportet, & fouere aqua per æſtatem frigida, per hyemẽ egelida: deinde ceratũ myrteum imponere. Interdum fractura quibuſdam velut aculeis carnẽ vexat, quo à prurigine & punctionibus cognito, aperire id meliꝰ, eos'que aculeos præcidere neceſſe habet. Reliqua verò curatio in vtro'que hoc caſu eadem eſt, quæ vbi ictus protinus intulit puro iam vlcere. Cibis hic quoq; vtendũ eſt carnem producentibus: ſi breuius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt, paxillus tenuis quàm leuiſſimi generis inter ea demitti debet, ſic vt capite paulùm ſupra vlcꝰ emineat: is'que quotidie plenior adigendꝰ eſt, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus remouendus, vulnus ſanandum eſt, cicatrix inducta fouenda frigida aqua eſt, in qua myrtꝰ, hedera, aliæ've ſimiles verbenæ ſint: illinendum'que medicamentum quod ſiccet, & magis etiam hic quieſcendum, donec id membrum confirmetur. Si quando verò oſſa non conferbuerunt, quæ ſæpe ſoluta, ſæpe mota ſunt, in aperto deinde curatio eſt: poſſunt enim coire. Si vetuſtas occupauit, membrum extendendum eſt, vt aliquid lædatur. Oſſa inter ſe manu diuidẽda, vt concurrendo exaſperentur, & ſi quid pingue eſt, eradatur, totum'que id quaſi recens fiat. Magna tamen cura habita, ne nerui muſculi've lædantur. Tum vino fouendum eſt, in quo malicorium decoctum ſit, imponendũ'q; idipſum oui albo miſtum. Tertio die reſoluendum, fouendum'que aqua, in qua verbenæ, de quibus ſuprà dixi, decoctæ ſint. Quinto die idẽ faciendum, ferulæ'que circundandæ. Cętera & antè & pòſt eadem facienda, quę ſuprà ſcripſi. Solent tamen interdum diuerſa inter ſe oſſa cõferuere: eo'que & breuius membrum & indecorũ fit, & ſi capita acutiora ſunt, aſſiduę pũctiones ſentiuntur. Ob quam cauſſam frangi rurſus oſſa & dirigi debẽt: id hoc modo fit. Calida aqua multa membrum id fouetur, & ex cerato liquido perfricatur, intenditur'que: & inter hæc medicus pertractãs oſſa, vt adhuc tenero callo manibus ea diducit, compellit'que id quod eminet in ſuam ſedem: & ſi parum valuit, ab ea parte, in qua os ſe inclinat, inuolutã lana regulam obijcit. Atq; ita deligãdo, aſſueſcere iterum vetuſtæ ſedi cogit. Nõnunquam autem rectè quidem oſſa cœperunt, ſuperincreuit verò nimius callus, ideo'que locus intumuit. Quod vbi incidit, diu leniter'q; id membrum perfricandum eſt ex oleo & ſale & nitro, multũ'que aqua calida ſalſa fouendum, & imponendum malagma quod digerat, aſtrictius'que alligãdum, oleribus'que & præterea vomitu vtendum. Per quæ cum carne callꝰ quoque extenuatur: confert'que aliquid de ſinapi, quod cum ficu in alterũ pariter membrum impoſitum, donec id paulum erodat, eo'que euocet materiam.

teriã. Vbi his tumor extenuatus eſt, rurſus ad ordinẽ vitæ reuertendũ eſt.

De luxatis oſſibus. Caput.XI.

HAC de fractis quidem oſſibus hactenus dictum ſit. Mouentur aũt ea ſedibus ſuis duobus modis. Nam modò quæ iuncta ſunt inter ſe dehiſcunt, vt cum latum ſcapularum os ab humero recedit, & in brachio radius à cubito, & in crure tibia à ſura: interdum à ſaltu, calcis os à talo, quod raro tamen fit. Modò articuli ſuis ſedibus excidũt. Antè de prioribus dicam. Quorum vbi aliquid incidit, protinus is locus cauus eſt, depreſſus'que digitus ſinum inuenit. Deinde grauis inflammatio oritur, atq; in talis præcipua. Siquidem febres quoq; & cancros, & neruorũ vel diſtentiones vel rigores, qui caput ſcapulis annectunt, mouere conſueuit. Quorũ vitandorum cauſa facienda eadem ſunt, quæ in oſſibus mollibus læſis: vbi aliquid incidit, protinus his locis propoſita ſunt, vt dolor tumor'que per ea tollantur. Nam diducta oſſa nunq rurſus inter ſe iunguntur, & vt aliquid decoris eo loco ſit nihil vſus admittitur. Maxilla verò & vertebra omnéſq; articuli cum validis neruis comprehendantur, excidunt: aut vi expulſi, aut aliquo caſu neruis vel ruptis vel ĩfirmatis: facilius'que in pueris & adoleſcẽtulis, quàm in robuſtioribus: hique elabuntur in priorem & in exteriorem partem, quidam omnibus modis, quidam certis. Sũt'que quædam communia omnium ſigna, quædam propria ſunt cuiuſq;: ſiquidem ſemper ea parte tumor eſt, in qua os prorũpit: ea ſinus, à qua receſſit. Et hæc quidem in omnibus deprehenduntur, alia verò ſi in ſingulis. Quæ ſimulatq; de quoque dicam proponenda erunt. Sed vt excidere omnes articuli nõ poſſunt, ſic nõ omnes reponuntur. Caput enim non vnq̃ compellitur: neq; in ſpina, vertebra: neque ea maxilla, quæ vtraque parte prolapſa antequam reponeretur inflammationem mouit. Rurſum qui neruorum vitio prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſuas ſedes, iterũ excidunt. At quibus in pueritia exciderũt, neq; repoſiti ſunt, minus quàm cæteri creſcunt. Omniũ'que quæ loco ſuo non ſunt, caro ea increſcit, magiſque in proximo membro, q̃ in vlteriore. Vtputà ſi humerus loco ſuo non eſt, maior in eo ipſo fit, q̃ in brachio: maior in hoc, q̃ in manus acie. Tum pro ſedibus & pro caſibus qui inciderunt, aut maior aut minor vſus eius membri relinquitur: quo'que in eo plus vſus ſupereſt, eò minus id extenuatur. Quicquid aũt loco ſuo motũ eſt, ante inflãmationem reponendũ eſt. Si illa occupauit, dũ conquieſcat. Tunc laceſſendũ eſt. Vbi finita eſt, tentandũ eſt in his membris quæ id patiuntur. Multũ autem eò confert & corporis & neruorũ habitus. Nam ſi corpus tenue, ſi humidũ eſt, ſi nerui infirmi, expeditiꝰ os reponitur. Sed & primò facilius excidit, & poſtea minus fideliter continetur. Quæ contraria his ſunt, melius continent. Sed id quod expulſum eſt, difficulter admittũt. Oportet autem ipſam inflammationem leuare, ſupèr ſuccida lana ex aceto impoſita. A

cibo

cibo, ſi valentioris articuli caſus eſt, triduo, interdum etiam quique diebus abſtinere debere. Bibere aquam calidã dũ ſitim finiat. Curioſius'q; hæc facere his oſſibus motis, quæ validis pleniſque muſculis continentur: ſi verò etiam febris acceſſit, multò magis: deinde ex die quinto fouere aqua calida, remota'q; lanaceratũ imponere ex cyprino factum, nitro quoque adiecto donec omnis inflammatio finiatur. Tũc infrictionem ei membro adhibere: cibis vti bonis, vti vino modicè, iam'que ad vſus quoq; ſuos id membrum promouere: quia motus vt in dolore peſtifer, ſic aliàs ſaluberrimus corpori eſt. Hæc communia ſunt, nunc de ſingulis dicam.

De maxillæ luxatæ curatione. Caput. XII.

MAxilla in priorem partem propellitur, ſed modò altera parte, modò vtra'que. Si altera, in contrariam partem ipſa, mentum'que inclinatur, dentes paribus non reſpondent, ſed ſub his qui ſecant canini ſunt. At ſi vtra'q;, totum mentũ in exteriorem partem promouetur, inferiores'q; dẽtes longius quàm ſuperiores excedunt, intenti'que ſupèr muſculi apparẽt. Primo quoque tempore homo in ſedili collocandus eſt, ſic vt miniſter à poſteriore parte caput eius contineat: vel ſic, vt iuxta parietem is ſedeat, ſubiecto inter parietem & caput eius ſcorteo puluino duro: eo'q; caput per miniſtrum vrgeatur, quò ſit immobilius. Tum medici digiti pollices linteolis vel faſcijs, ne dilabantur, inuoluti in os eius conijciendi: cæteri extrinſecus admouendi ſunt. Vbi vehemẽter maxilla apprehẽſa eſt, ſi vna parte procidit, cõcutiendum mentũ, & ad guttur adducendũ eſt. Tunc ſimul & caput adprehendendum, & excitato mento maxilla in ſuam ſedem compellenda, & os eius comprimendum eſt, ſic, vt omnia penè vno momẽto fiant. Si in vtraque parte prolapſa eſt, eadem omnia facienda, ſed ęqualiter retrò maxilla agenda eſt. Repoſito oſſe, ſi cum dolore oculorum & ceruicis iſte caſus incidit, ex brachio ſanguis mittẽdus eſt. Cum omnibus verò quorũ oſſa mota ſunt primò liquidior cibus cõueniat, tum his prȩcipuè: adeò vt ſermo quoque frequenti motu oris per neruos lædat.

De capite luxato. Caput decimũtertium.

CAput duobus proceſſibus in duos ſinus ſummæ vertebræ demiſſis, ſuper ceruicem cõtineri in prima parte propoſui. Hi proceſſus interdum in poſteriorem partem excidunt, quo fit vt neruus ſub occipitio extendatur, mentum pectori agglutinetur, neq; bibere is, neq; loqui poſſit, interdum ſine voluntate ſemẽ emittat. Quibus celerrimè mors ſuperuenit. Ponendum autem hoc eſſe credidi: nõ quo curatio eius rei vlla ſit, ſed vt res indicijs cognoſceretur: & nõ putarent ſibi medicum defuiſſe, ſi qui ſic aliquem perdidiſſent.

De ſpina luxata.
Caput. xiiij.

IDem caſus manet eos, quorum in ſpina vertebræ exciderunt. Id enim nõ poteſt fieri, niſi ex medulla quæ per medium, & duabus membranulis, quæ per duos à lateribus proceſſus ferũtur, & neruis qui continent, ruptis. Excidunt aũt & in poſteriorem partem, & in priorem, & ſupra ſeptum trãſuerſum, & infra. Si in vtrãq; partem exciderit, à poſteriore parte vel tumor, vel ſinus oritur. Si ſuper ſeptum id incidit, manus reſoluuntur, vomitus aut diſtentio neruorum inſequitur, ſpiritus difficulter mouetࢼ, dolor vrget, & aures obtuſæ ſunt. Si ſub ſepto, fœmina reſoluuntur, vrina ſupprimitur, interdum etiam ſine voluntate prorumpit. Ex eiuſmodi caſibus vt tardius quàm ex capitis, ſic tamẽ intra triduum homo moritur. Nam quod Hippocrates dixit, vertebra in exteriorẽ partem prolapſa, pronũ hominem collocandũ eſſe & extendendum, tũ calce aliquem ſuper ipſum debere conſiſtere, id intus impellere, in his accipiendũ eſt quæ paulũ exceſſerunt, non in his quæ toto loco mutatæ ſunt. Nonnunquam enim neruorum imbecillitas efficit vt quamuis non exciderit vertebra, paulũ tamen in priorem partem promineat. Id nõ iugulat, ſed ab interiore parte non contingi quidem poſſe: ab exteriore ſi propulſum eſt, plerũq; iterum redit: niſi (quod admodum rarum eſt) vis neruis reſtituta eſt.

De humero luxato. Caput. XV.

HVmerus aũt modò in alam excidit, modò in partẽ priorem. Si in alã delapſus eſt & victus cubitus recedit ab latere, rurſum iuxta eiuſdem partis aurem cũ humero porrigi non poteſt, longius'q; altero id brachium eſt. Si in priorem partem, ſummum quidem brachium extenditur, minus tamen q̃ naturaliter: difficiliúsq; in priorem partem q̃ in poſteriorem cubitus porrigitur. Igitur ſi in alam humerus excidit & vel puerile adhuc eſt corpus, vel molle certè & imbecillibus neruis intentũ eſt, ſatis eſt collocare id in ſedili, & ex duobus miniſtris alteri imperare vt caput lati ſcapularum oſſis leniter reducat, alteri vt brachiũ extendat: ipſum poſteriore parte reſidẽtem humerum ſub ala eius cogere, ſimúlq; & latum os, & altera manu brachium eius ad latus impellere. At ſi vaſtius corpus neruive robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpathula lignea, & quæ craſſitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala ad digitos peruenit. In qua ſumma capitulũ eſt rotundũ & leniter cauũ, vt recipere particulam aliquã ex capite humeri poſſit. In ea bina foramina tribus locis ſunt inter ſe ſpatio diſtantibus, in'q; ea lora mollia conijciuntur: ea'q; ſpatha faſcia inuoluta, quò minus tactu lædat, ad alam à brachio dirigitur, ſic vt caput eius ſummæ alæ ſubijciatur. Deinde loris ſuis ad brachiũ deligatur, vno loco paulũ infra humeri caput, altero paulũ ſupra cubitũ, tertio ſupra manum. Cui rei protinus interualla tũc quoq; foraminum aptata ſunt. Sic brachiũ deligatũ ſup ſcalæ gallinariæ gradũ traijcitur, ita altè vt homo ipſe cõſiſtere non

poſſit, ſimulq́; in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium intēditur. Eoq́; fit vt capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem, modò cū ſono, modò ſine hoc compellatur. Multas alias eſſe rationes ſcire facilè eſt vno Hippocrate lecto, ſed non alia magis vſu comprobata eſt. At ſi in priorem partē humerus excidit, ſupinus homo collocādus eſt, faſciaq́; aut habena media ala circūdanda eſt, capitaq́; eius poſt caput hominis miniſtro tradenda, brachiū alteri: pręcipiendūq́; vt ille habenam, hic brachiū extendat. Deinde medicus caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere, dextra verò cubitū cum humero attollere, & os in ſuam ſedem compellere: faciliusque id in hoc caſu quàm in priore reuertitur. Repoſito humero lana alæ ſubijcienda eſt. Si ī interiore parte os fuit, vt ei opponatur. Si in priore parte, vt tamen commodius deligetur. Tū faſcia primū ſub ala obuoluta caput eius debet comprehendere, deīde profectus ad alteram alam, ab eaq́; ad ſcapulas, rurſusque ad eiuſdem humeri caput tendere. Sępiusq́; ad eandem rationem circumagi, donec benè id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodius continetur. Si adductus ad latus ſit, ad id quoque faſcia deligatur.

De cubiti luxati curatione. Caput. XVI.

IN cubito autem tria coire oſſa, humeri, & radij, & cubiti ipſius, ex his quæ prima parte huius voluminis poſita ſunt ītelligi potuit. Sed cubitus qui innexus humero eſt ab hoc excidit, radius qui adiunctus eſt interdū trahitur, interdū ſubſiſtit. In omnes verò quatuor partes excidere cubitus poteſt: ſed ſi in priorem prolapſus eſt, extentū brachiū eſt, neq; recuruatur. Si in poſteriorem, brachiū curuū eſt, neq; extenditur, breuiusq́; altero eſt. Interdū febrem vomitumq́; bilis mouet. Si in exteriorem interioremue brachiū porrectū eſt, ſed paulū in eam partem à qua os receſſit recuruatū, quicquid incidit, reponendi ratio vna eſt. Neq; in cubito tantū eſt, ſed in omnibus quoq; membris longis, quæ per articulum longa teſta iunguntur. Vtrunq; membrū in diuerſas partes extendere, donec ſpaciū inter oſſa liberū ſit. Tum id os quod excidit, ab ea parte in quam prolapſum eſt, in contrariam impellere. Extēdendi tamen alia atq; alia genera ſunt, prout nerui valent, aut oſſa huc illucue ſederunt. Ac modò manibus ſolis vtendū eſt, modò quædam alia adhibenda. Ergo ſi in priorē partem cubitus prolapſus eſt, extendi per duas manus, interdū etiam habenis iniectis ſatis eſt. Deinde rotundū aliquid à lacerti parte ponendū eſt, & ſuper id repentè cubitus ad humerū impellendus eſt. At in alijs caſibus commodiſſimum eſt eadem ratione brachiū extendere, quæ fracto cubito ſuprà poſita eſt, & tum oſſa reponere. Reliqua curatio eadem eſt, quæ in omnibus. Celerius tantū & ſæpius id reſoluendū eſt, multoq́; magis aqua calida fouendum, diutius ex oleo & nitro ac ſale perfricandum. In cubito enim

celerius

celerius, quàm in vllo alio articulo, ſiue extrà remanſit, ſiue intus reuertit, callus circũdatur: isq; ſi per quietem increuit, flexus illius poſtea prohibet.

De manu luxata. Caput decimumſeptimum.

MAnus quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt: ſi in priorem, non inclinantur: ſi in alterutrũ latus, manus in contrarium, id eſt aut ad pollicem aut ad minimnm digitum cõuertitur. Reponi non difficilimè poteſt. Super durũ locum & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachiũ debet, ſic vt prona ſit: ſi in poſteriorem partem os excidit, ſupina, ſi in priorem, ſi i interiorem exteriorémve, in latus. Vbi ſatis nerui diducti ſunt, ſi in alterutrũ latus procidit manus, brachiũ in contrarium repellendum eſt. At his, quæ in priorem poſteriorémve partem prolapſa ſunt, ſuperimponendũ durum aliquid: idq; ſupra prominens os manu vrgendum eſt, per quod vis adiecta facilius in ſuam ſedem compellit.

De palma. Caput decimũoctauum.

IN palma quoq; oſſa interdũ ſuis ſedibus promouentur, modò in priorem partem, modò in poſteriorem. In latus enim moueri paribus oſſibus oppoſitis, non poſſunt. Signum id ſolum eſt quod omniũ commune eſt: tumor ab ea, in quam os venit: ſinus ab ea à qua receſſit. Sed ſine intentione, digito tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedẽ reuertitur.

De digitis. Caput decimũnonum.

AT in digitis totidem ferè caſus, eademq; ſigna ſunt, quę in manibus. Sed in his extendendis non æquè vi opus eſt: cum & articuli breuiores, & nerui minus validi ſint. Super menſam tantummodo intendi debẽt, qui vel in priorem, vel in poſteriorem partem exciderũt: tum iam palma compelli, atq; id quod in latus elapſum eſt digitis reſtitui.

De fœmore. Caput vigeſimum.

CVm de his dixerim, de his quoque quæ in cruribus ſunt videri poſſum dixiſſe. Siquidem etiam in hoc caſu quædam ſimilitudo eſt fœmori & humero, & tibiæ, & cubito, pedi & manui. Quędã tamen ſeparatim quoq; de his dicenda ſunt. Fœmur i omnes quatuor partes promouetur, ſæpiſſime in interiorem, deinde in exteriorem, rarò admodũ in priorẽ, aut poſteriorem. Si in interiorem partem prolapſum eſt, crus longius altero & vaſtius eſt: extrà enim pes vltimus ſpectat. Si in exteriorem, breuius rarumque fit, & intus inclinatur, calx in greſſu terram nõ cõtingit, ſed planta ima, meliúsque id crus ſuperius corpus, quàm in priore caſu fert, minusque baculo eget. Si in priorẽ crus extenſum eſt, implicarique non poteſt, alteri cruri ad calcem par eſt: ſed ima planta minus in priorem partem inclinatur, dolorque in hoc caſu præcipuus eſt, & maximè vrina

ſupprimitur. Vbi cum dolore inflammatio quieuit, commodè ingrediun/
tur, totúsque eorum pes eſt. Sed & ſi in poſteriorem extendi nõ poteſt crus
breuius'que eſt, vbi conſtitit, calx quoque terram non contingit. Magnum
autẽ fœmori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rur=
ſus excidat. Quidam iterum ſemper excidere contẽdunt, ſed Hippocrates
& Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admo
dum autores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriæ prodiderunt. Neque tot ge=
nera machinamẽtorum quoque ad extẽdendum in hoc caſu fœmur, Hip=
pocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides reperiſ
ſent, ſi id fruſtra eſſet, Sed vt hæc falſa opinio eſt, ſic illud verum eſt: Cum
ibi valẽtiſſimi nerui, muſculi'q; ſint, ſi ſuum robur habent, vix admittere: ſi
non habent, poſtea non continere. Tentandum igitur eſt, & ſi tenerius mẽ/
brum eſt, ſatis eſt habenam alteram ab inguine, alteram à genu intendi. Si
validius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad valida bacula deligarint:
túmq; eorum fuſtiũ imas partes oppoſitæ moræ obiecerint, ſuperiores'que
ad ſe vtraq; manu traxerint. Etiamnum valentius intendit membrũ ſuper
ſcamnum, cui ab vtraq; parte axes ſunt, ad quos habenæ illę deligãtur, qui
(vt in torcularibus) conuerſi rumpere quoque, ſi quis perſeuerauerit, non
ſolũ extendere neruos & muſculos poſſunt. Collocandus autem homo ſu/
per id ſcãnum eſt, aut pronus, aut ſupinus, aut in latus: ſic vt ſemper ea pars
ſuperior ſit, in quam os prolapſum eſt: ea etiam inferior, à qua receſſit. Ner
uis extentis, ſi in priorem os venit, rotundum aliqd ſuper inguen ponendũ,
ſubito'q; ſuper id, genu adducendũ eſt eodem modo, eadẽ'q; de cauſſa, qua
idem in brachio fit, protinúsque ſi complicari fœmur poteſt, int9 eſt. In cę
teris verò caſibus, vbi oſſa per vim paulùm inter ſe receſſerunt, medicus de
bet id quod eminet retrò cogere, miniſter contrà inde coxam propellere.
Poſito oſſe, nihil aliud noui curatio requirit, quàm vt diutius is in lecto de=
tineatur: ne ſi motum adhuc neruis laxiorib9 fœmur fuerit, rurſus erũpat.

De genu. Caput. XXI.

GEnu quoq; & in exteriorem & in interiorem & in poſteriorẽ par/
tem excidere notiſſimum eſt, In priorem non prolabi pleriq; ſcri
pſerunt, poteſt'que id vero proximum eſſe: cum inde oppoſita
patella, ipſa quoque caput tibiæ contineat. Meges tamen eũ cui in priorem
partem excidiſſet, à ſe curatum eſſe memoriæ prodidit. In his caſibus in/
tẽdi nerui rationibus iiſdem quas in fœmore retuli, poſſunt. Et id quidem
quod in poſteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo ſuper po
plitem impoſito, adducto'q; eò crure, reconditur. Cætera verò manibus ſi=
mul, tum oſſa in diuerſas partes compelluntur.

De Talo.
Caput. XXII.

Digitized by Google

TAlus in omnes partes prolabitur. Vbi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem conuertitur. Vbi huic contrarius talus, contrarium etiam ſignum extat. Si in priorem partem erumpit, à poſteriore latus neruus durus & inſanus eſt, minuſ'que is opus eſt: ſi in poſteriorem, lanx penè conditur, plaga maior fit. Reponitur autem is quoque per manus, prius in diuerſa pede & crure diductis. Et in hoc quoque caſu diutius in lectulo perſeuerãdum eſt, ne is talus qui totum corpus ſuſtinet, parum confirmatis neruis ferendo oneri cedat, rurſuſ'que prorumpat. Calciamentis quoque humilioribus primo tempore vtẽdum, ne iunctura talum ipſum lædat.

De planta. Caput vigeſimumtertium.

PLantæ oſſa ijſdem modis quibus in manu, prodeunt, ijſdem'que conduntur. Faſcia tantummodo calcem quoque debet comprehendere: ne cum mediam plantam imúmque eius vinciri neceſſe eſt, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideo'que ſuppuret.

De Digitis. Caput vigeſimũquartum.

IN digitis nihil vltrà fieri debet, quàm quod in his qui ſunt in manu, poſitũ eſt. Poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri. Hęc facienda ſunt in his caſibus vbi ſine vulnere oſſa exciderunt. Hic quoque & ingens periculum eſt: & eò grauius, quò maius membrum eſt, quo've validioribus neruis aut muſculis cõtinetur. Ideo'que humeris, fœmoribuſ'que metus mortis eſt: ac ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes nulla eſt. Non repoſitis tamen, nonnullum periculum eſt. Eo'que maior in vtroque timor eſt, quò propius vulnus articulo eſt. Hippocrates nihil tutò reponi poſſe, præter digitos & plantas & manus, dixit: atque in his quoque diligenter eſſe agendũ, ne præcipitarent. Quidam brachia quoque & crura repoſuerunt. Et ne cancri, diſtentionéſque neruorum orirentur, ſub quibus in eiuſmodi caſu fieret mors matura, ſanguinem ex brachio miſerũt. Verùm ne digitus quidem, in quo minimum vt malum, ſic etiam periculum eſt, reponi debet ante inflammationem, aut poſtea cũ iam vetus res eſt. Si quoque repoſito oſſe nerui diſtenduntur, rurſus id protinus expellendum eſt. Omne autem membrum, quod cũ vulnere loco motũ, neq; repoſitũ eſt, ſic iacere conuenit vt maximè cubantem iuuat: tantũ ne moueatur, néve dependeat. In omniq; tali morbo magnũ ex longa fame præſidiũ eſt. Deinde ex curatione eadem quæ propoſita eſt, vbi oſſibus fractis vulnus acceſſit. Si nudum os eminet, impedimento ſemper futurũ eſt. Id quod excedit abſcindendum eſt. Imponenda'que ſupèr arida linamenta ſunt & medicamenta nõ pinguia, donec quæ ſola eſſe in eiuſmodi re ſanitas poteſt, veniat. Nam & debilitas ſequitur: & tenuis cicatrix inducitur, quæ neceſſe eſt facilè noxæ poſtea pateat.

A. C. Celſi De Medicina Liber Octauus Finit.

ENCOMIVM MEDICINAE, docto quodam autore.

VEreor, viri ampliſſimi, ne qui de Medicinæ dignitate m
lè exiſtiment, cum eam ſubinde laudibus ornari, & Enc
miјs celebrari, à noſtri ordinis hominibus audiãt. Omni
bus enim in ore eſt, reb9 per ſe parũ honeſtis ac pulchri
alieno ornatu, & orationis fuco opus eſſe, quibus cõme
dentur, quando nihil in ſe habent, quo ſibi gratiã aut de
cus parent. Sicut fœminæ inhoneſtæ, ac deformes, quia ipſæ pulchritudin
carent, à ceruſſa formæ adiumentũ petunt, quò ſe aliјs venditent. His (
qui ſunt) noſtri conſiliј rationem reddendam duxi, ne re aliter atque eſt in
tellecta, & falſa perſuaſione adducti, de diſciplina pręclara iniquè iudicent
aut de honeſtis factis, inhoneſtè pronũcient. Nos non prædicamus laude
Medicinæ, vt ei gratiam & venuſtatem conciliemus, quando tanta eius n
tiua elegantia, & innatũ eſt decus, vt nullũ nõ modò lenocinium requirat
ſed etiam nec vlla arte magis exornari poſſit q̃ natiua, pulcherrimo fucc
ſed quò adoleſcentibus adhuc rerũ imperitis, eius ſplendorem ac maieſta
tem oſtendamus: ne ignorent, quantũ hæc ars in ſe boni habeat, & impru
dentes rem ſingularẽ prætereant, vt eſt ea ætas infirmi conſiliј, & pręcep
neque iudicio ſed libidine fertur, ſi ei dux quem admonentem ſequatur, de
fuerit. Verùm admodũ paucis de re ampliſſima dicam, quòd intelligo mi
hi eam ſermonis copiam, & benedicendi facultatem deeſſe, quam eius arti
virtutes depoſcũt, ſi hominũ oculis exhibere velis. Neque eo conſilio han
prouinciam ſuſcepi, quòd hoc me præſtiturũ cõſiderem, ſed ne in pulcher
rimam noſtri Gymnaſiј conſuetudinem peccarem, quę tanti bonis viris eſt
vt non dubitent difficilia & ardua, & prorſus quæ ſupra ſuas vires ſunt, m
liri, modò illam ſeruent. Quare dũ publicæ vtilitati inſeruire conor, & pi
quidem, licet parũ feliciter, me quęſo benignè & patienter audite. In diſci
plinis quæ excellentibus illuſtriũ hominũ ingeniјs inuentæ ſunt, & incre
dibili grauiũ virorũ cura & induſtria perfectæ & expolitæ, ea princeps a
regina exiſtimari ſine cõtrouerſia debet, quę honeſtatis ſplendore, vtilitati
magnitudine, iucunditatis illecebris reliquas omneis vincit, tum rebus hu
manis in primis neceſſaria eſt: quam eſſe Medicinã vt verè ita & liberè pro
nũciare nihil veremur, quę honeſtam rerũ naturalium ſcientiam, & elegan
tem humanæ naturæ cognitionem cõplectitur, ea'q; tradit quibus vel bo
nam valetudinem tueamur & ſuſtentemus, vel malã corrigamus ac emen
demus: ad hæc quid commodi aut incommodi quæ'q; res nobis adferant

Qui

Quid autem bono viro, & excellentis ingenij homini honeſtius, quid melius, quid dignius, q̃ verſari in earũ rerũ inquiſitione & indagatione, quarũ ſcientia & ſplendoris, & magnificentiæ plurimũ habet, vſum verò ac fructũ immenſum, maximéq; naturam rerũ omniũ parẽtem attingit? Iam'q; animum attollere humo, & ſublimia petere, vt aeris naturam & cœli vim inſpicias, & vigilantibus oculis in his obſerues quæ cura & admiratione digna ſunt, quæ'q; commodi aut detrimenti aliquid hominũ naturæ portendant: vt poſſis & commoditates ex omnibus decerpere, & damna cauere? Iam verò infinitis herbarũ generibus cõtemplandis te dedere, ibiq; diu morari, & propius cognoſcere admirabiles illas & planè diuinas earũ virtutes atq; opes, quæ tam variæ, tam pręſtantes, tam'q; incredibiles ſunt, vt nihil profectò in ipſa natura ſit, aut dignius quod ſuſpiciamus, aut pulchrius qđ inueſtigemus, aut iucũdius qđ cognoſcamus? Videt̃ enĩ ipſi naturæ ſtudio fuiſſe, rara ſuæ benignitatis munera, & nõ mediocrem boni vim in intimis herbarũ medullis recondere & occultare: quò bonos & alacres viros ad inquirendum acueret, & eorũ ſtudia ac induſtriam liberalibus premijs remuneraret. Quemadmodum viri principes eorũ virtuti qui in certaminibus præſtiterũt, exquiſitos honores habere ſolent. Cuius rei locuples teſtis Heſiodus eſt, antiquæ fidei vates: qui deplorat homines ignorare, quantũ boni in Malua & Albuco recõditũ ſit. Et Mercurius ille deorũ apparitor, Vlyſſi Moly herbam commõſtrans, inquit hominibus difficile eſſe eam inuenire, dijs aũt non item. Hæc igitur procul ab omniũ oculis in extremis rerũ latebris abſtruſa perueſtigare, & magnũ inde humanę ſocietati fructũ, & ſibi ſapientiam colligere, eſt præclari & magni viri. Quid verò de gemmarum naturis & virtutibus dicam? quas viri Medici ſingulari ingenij acrimonia, & incredibili induſtria perpendentes inuenerũt, quibus tam ſplendida vis tam'que incomparabilis virtus ineſt, vt nihil ſit in rebus humanis, quod cũ ijs comparari poſſit? Et ne longior æquo ſim, reliquas naturaliũ rerũ parteis placet ſilentio præterire, ſi prius de homine, de quo tacere fas eſſe non puto, dixerim: quo à natura non aliud animal aut melius, aut præſtantius aut diuinius conditum eſt. Ad quem contemplandũ Medicina (quę hòc in cognoſcendo accuratior & diligentior, quò quid excellẽtius & melius) omnem ingenij vim, & animi robur conuertit, omneis eius partes perluſtrat, ſingula membra ſeorſum propius intuetur, & acri iudicio examinat, ſingulos'que eius angulos perreptat & cognoſcit, & in admirabili illa & viua corporis humani compoſitione omnia ſingulatim, veluti luculentũ & illuſtre nobis architecti ædificiũ perquirit, & inſpicit, ibique aptè & eleganter diſpoſita admiratur: ſi quæ vitiũ fecerunt, notat: totum'que hoc animal, adeò perplexũ & ſinuoſum, vt non iniuria Momus ei feneſtras addendas cenſuerit, quò ea quæ ĩtus ſunt cognoſci poſſent, lynceis oculis perſpicit. Si igitur

quis, quod pulcherrimum & honeſtiſſimum eſt, ſemetipſum intus & in cute cognoſcere cupit, veluti labyrinthũ ingreſſurus, Medicinam ducem, ceu Theſei filum ſequetur, ſi errore implicari, & à vero deduci non velit, & minimo negocio rem, qua nihil cognitione ſplẽdidius, & inquiſitione melius & oblectatione ſuauius, cõſequi. De qua, quàm honorificè veteres illi, veri ſancti & ſapientes homines iudicarit, luce clarius eſt. Homerus enim vates ſine dubio rerũ humanarum peritiſſimus vnum Medicum multis alijs hominibus præſtare cenſuit: quod Poeta acerrimi iudicij nunquam dixiſſet, ſi non vidiſſet tantum oportere tribui tam eleganti rerum naturæ cognitioni. Quid quòd Homero non tantum vetuſtiores, ſed etiam grauiores viri, Medicis diuinos honores habuerunt, eosq; beneficentia & ſtudio in numerum deorũ ſuſtulerunt? Quod grauiter quidem illi, & conſtanter fecerunt, vt eorum ferebat religio: iudicabant enim illi hanc ſapiẽtiam non humanam, ſed cœleſtem eſſe, quæ tam arcanas rerum virtutes in ipſis naturę venis reconditas & abſtruſas euoluere, & in lucẽ proferre poſſet. Neq; hominis, ſed Dei eſſe tanta hominibus commoda adferre. Quare meritò apud eos in diuino honore erant, à quibus diuina beneficia percipiebant.

Eos verò qui de iure reſpõdebãt plurimùm admirabantur, & meritò quidem: quis enim tam ſanctos iuſtitiæ cuſtodes non magnifaceret? ſed tamẽ nemo vllũ Iuriſperitũ cœlo dignatus eſt: verùm ijs quorũ magna & celebris iuſtitię & æquitatis opinio fuit, hanc prouinciam detulerunt, vt apud inferos inter vmbras cauſſas cognoſcerent. De Mathematicis veterũ iudiciũ etiam fabulis teſtatum eſt, qui Promethea nobilem ſanè Mathematicum Caucaſo alligarunt, ei pro honeſtiſſima diſciplina tradita, ſolicitudinẽ & miſeriam reponentes. Neque his maior honor Philoſophis habitus. Hic nimirũ palam eſt, inter honeſtiſſimas diſciplinas, principem locum veteres Medicinæ dediſſe: vt interim taceam Græciam, cũ omni genere diſciplinarum maximè floreret, Hippocrati eos honores habuiſſe, quos prius Herculi monſtra tollenti detulerat. Ex quo Medicinæ dignitas & ſplendor æſtimari debet, cum ea regio, quæ ſic viris ſapientibus præſtabat, ſic optimarũ rerum iudicio pollebat, Medicinam tam exquiſitis honoribus exornarit, vt dignitate eam Herculi minorum gentium Deo adæquaret. Et vt honeſtate, ita & vtilitate & dulcedine reliquis diſciplinis præſtat. Quemadmodum enim in Platone & Demoſthene, & eiuſdem monetæ bonis ſcriptoribus, non tantum magna maieſtas & ingens ſermonis ſplendor, ſed etiam pulcherrimus fructus, & inſignis vtilitas, Sic etiam Medicinæ non minus voluptatis & bonæ frugis, q̃ dignitatis ineſt: niſi quis putat aliquid melius & optabilius eſſe bona valetudine, quæ Medicinæ beneficio cõſeruatur, & eiuſdẽ opera labefactata curatur, quę ex varijs herbis ſuccos quantiuis precij exugit in valetudinis ſubſidium: ſicut apes ex varijs floribus materiam

colligunt,

colligũt, vnde mel conflent, quibus nobis à morbis circũuentis & oppreſ=
ſis opem ferant, qui nobis à fronte, tergo, lateribus, inſidias tendũt: vt ne
Ianus quidem ab his tutus eſſe queat, ſi non Medicina adſit, quæ ab omni
parte morbos tanquam è ſpeculo obſeruet. Et nos qui eos effugiamus, mo/
neat, vel ab his oppreſſos ceu è mortis faucibus eripiat: cui⁹ rei teſtis eſt gra
uiſſimus ille, non dicendi modò, ſed etiam intelligendi præceptor & magi=
ſter Cicero, inquiens: Valetudo ſuſtentatur notitia ſui corporis, & obſerua
tione earũ rerũ, quæ res aut prodeſſe ſoleant, aut obeſſe. At ſola Medicina
obſeruat, quib⁹ noſtra natura vehemẽter oblectẽ, & reficiatur, quibus' ve
grauiter lædatur: quare idem autor addit, Valetudinem ſuſtentari ar=
te eorũ, quorũ ad ſcientiam hæc pertinent: & tamen ſunt qui hæc monen=
tem non audiunt, qui tũ demum ſua cõſilia, imò temeritatem cõtemnunt,
cũ iam aut febri concutiuntur, aut morbo contabeſcunt. Veluti Atheniẽ/
ſes, qui de pace non niſi pullati conſultabant, ſicut Demades inquit. Et diſ/
cunt iſti lari magno ſuo malo rectè ſapere, & res verè vtiles non temerè ne=
gligendas eſſe. Medicina verò, ſi vlla res alia, nobis in primis neceſſaria eſt,
cuius opera incolumes & ſalui viuimus, ſole, igne, aqua, & aere deniq; citius
carebimus, quàm Medicina. Nã pręſtat ſemel mori, & magnis miſerijs de=
fungi, quàm in longis morbis, quibus liberari nequeas, miſerũ ducere ſpiri=
tum, atq; infœlicem viuere vitam, à quibus multi ſic premuntur, à Medi/
cinę auxilio deſtituti, vt ſibi manus adferre non dubitẽt. Quare Romani
Cæſares videri poſſunt intellexiſſe, quàm ſalutares & neceſſarij eſſent bo/
ni Medici rebus publicis, qui eos in ſingulos annos ampliſſimũ ſtipendium
ducenta & quinquaginta ſeſtertia pendebant, ſicut Plinius autor eſt: cum
tamen reliquarũ diſciplinarũ profeſſoribus cẽtena ſeſtertia modo in annũ
numerarint. Cuius pecunię, ſi rationem more noſtro inieris, cõperies Rhe
toribus & Poetis tria milia aureum, & trecentos triginta quatuor nume/
ratos, Medicis verò octo milia aureũ, & amplius trecẽtis in ſingulos annos
ſtipendium fuiſſe: næ illi probè maieſtatem & operam Medicinæ perſpe/
ctam habuerunt, & melius & cãdidius de honeſtis rebus iudicarunt. Qui=
dam liberalibus premijs bonos Medicos honeſtarunt, tanto' q; illum ordi/
nem honore affecerunt. At nunc eò deuentum eſt, vt ex libidine, nõ ex ve=
ro iudicemus: ex gratia, non ex merito tribuamus. Fiunt' q; paulatim dete/
riora omnia & in pei⁹ delabuntur. Neq; deſunt, quibus nunc Medicina ſor
det, quę olim magnis & ſapientibus viris tanti fiebat. Sed quid mirum? vt
enim ſcarabei precioſi vnguenti odore offenduntur, & ſues Amaracini fra
grantia, ſic hi noſtri ſcarabei & ſues, præclaras & honeſtas res non ferunt.
Sed quis iſtos non contemnit? niſi quis leuem & impurum ſeruum Caryo=
nem apud Ariſtophanẽ audiendum putat, qui virum Medicum σκατοφάγον
id eſt, ſtercoris voratorẽ vocat: cum nemini hominum obſcurum ſit, quòd
lingua

Digitized by Google

linguaeſt (vt ille inquit) pars peſſima ſerui. Neque iſti veteratores, qui
bus mala mens, malus animus eſt, aliter faciunt, à quibus vituperari, laud
ducitur: prudentes viri rectè iudicant. Iſtos etiam contemnēdos duco, qu
ebrij inter pocula eructāt & crepāt: Qui medicè viuit, miſerrimè viuit, vi
dentes aliquem continentiæ & frugalitatis, quàm crapulę amantiorē. Sec
quàm miſerè iſtę hominū laruæ delirant, qui exiſtimant iſtū miſerè viue
re, qui medicè viuit: næ iſti ignorant, quid mederi, aut Medicina, aut Med
cus ſit: qui ſi intelligerent verba, iuuandi & auxiliandi vim habere, certè al
ter iudicarent. Sed quid moramur hos? quibus nemo ſanus reſpondendum
putat, ſed Helleborum porrigendū, vt purgato cerebro, deſinant delirare.
Neque Medicorū ordini fraudi eſſe debet quorundam temeritas & īſcitia,
qui eius artis titulo ſe venditantes, multis fucū faciunt: quibus ſi quis titu/
lū detraheret, idem ſanè eis accideret, quod cumano leoni, qui pelle nuda/
tus, aſinus fiebat. Tales non magis Medicinæ officere debent, quàm hone=
ſtiſſimo theologorum ordini Triobolares iſti Theolegaſtri, qui ceu fœdæ
Harpyiæ, & ſacra, & ſanctiſſimū Theoligici nominis ordinem defœdant,
atq; conſpurcant. Vt enim inter pulcherrimas ſegetes triticū & ſiliginem,
zizania & loliūſibi eſſe volūt locū, ita & perditi quidam homines in hono
ratis virorū ordinibus quoquo modo eſſe volūt: qui digni ſunt, vt ī coruos
deportentur, non quibuſcum boni viri litigent. Vos quibus melior mens,
& honeſtior animus eſt, qui dignitate, ſplendore, & maieſtate naturaliū re/
rū mouetur, āplectimini Medicinā, qua nihil meli9, neq; pulchrius,
neq; maius rebus humanis diuinitus contigit: quæ & rei am
plificandæ compendiaria via eſt, & tantū oblectationis
ſubminiſtrat, quantum humanus animus capere
poteſt. Non enim hic vt in pictura inanes
vmbræ & vanæ corporū imagines
nos oblectāt, ſed res ſolidæ &
viuū naturę opus: & in/
credibile, & variū
eius decus
cum
ſumma vo=
luptate ſpectatur:
tū facit, vt his bonis flore
amus, quibus vt abūdare feliciſſi
mū, ita & carere miſerrimū eſt. Quare
qui beati quàm miſeri eſſe malunt, hi putent
ſibi Medicinam omnibus modis amplexandam.

FINIS.

Digitized by Google

SCRIBONII LARGI DE COMPOSITIONIBVS MEDICAMENTORVM LIBER VNVS,

antehac nuſquam excuſus:

IOANNE RVELLIO,

doctore medico

caſtigatore.

CANDIDO LECTORI.

Nihil ſanè in literatorum uotis æquè fuit, atquè rediuiuas priſcorum imagines omneis, easq́; quàmlibet edacis temporis iniuria delitas, poſteritatis memoriæ tradere. In qua re, cũ mirẽ ſudatũ ſit, hactenus tamẽ, poſt alios huius calculi multos, SCRIBONIVS LARGVS *(indignum) ſepultus delituit. Eccũ tamen, Ruellij uiri diligentiß. opera, laboreq́; reducem, ceu poſtliminio, habemus. Noluit enim homo ſanctus hac nos diutius antiquitate ueneranda fraudari: ſcilicet qui hunc ipſum inter medicos eo albo habitum ſciebat, quem Galenus non commendarit modò, ſed* περὶ κατὰ τόπους *pluribus locis ſequeretur. Iam quibus temporibus floruerit, ipſe ſibi teſtis eſt fideliß. qui etiam recepiſſe ſe ab Tyberij Cæſaris legato medicamẽtum, hoc libro fateatur.*

Interim, optime lector, latino medico fruere, atque beneficij iſtud acceptum Ruellio feres. Nimirum qui ipſe ædendum eũ curarit, plurimisq́; in locis multa repoſuerit, quæ ætatis ſuperioris incuria deprauata, contabuerant. Nõnulla etiã ex Galeno, quod ex notulis deprehendas licet, reddidit.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

SIMON SILVIVS TYPOGRAPHVS
Ioanni Ruellio, doctori medico S.

QVàm peſtilens fuerit barbarici contagio, Ruelli doctiſſime, quamq́; late graſſata ſit in omne ſcriptorum genus, uel hoc unum documento eſt, quòd quum docti omnes pro ſe quiſque certatim iam ſtrennuam nauarint operam, ut bona ſtudia refloreſcerent, & elegantes autores ceu poſtliminio reuocarētur: tamē nōdū id aßequutus eſt orbis, ut hac parte nihil amplius deſideremus: tā multi adhuc aut hominū inſcitia dicam, an potius negligētia? in tenebris & puluere alicubi iacēt egregij ſcriptores: aut inuidentia, neſcio qua, in bibliothecis aſſeruātur: tantū ut illic ſint, nec cuiq̄ ſui præbeāt uſum. Quorum ut illud ueluti fatale, ita hoc indignum & miſerabile mihi uidetur. Quod ſi omnes candido, quemadmodum tu, eſſent animo, Ruelli optime, & propenſa in ſtudioſos beneuolentia, næ præclarius longe cum rebus mortalium ageretur. Haberemus enim & in omni artium genere terſiores ac meliores libros, idq́; in magna copia: & iam bona pars eorum, quæ non extare creduntur prodijſſet in apertum. Nam quū tibi ſit bibliotheca inſtructiſſima, & omne genus libros habeas exquiſitiſſimos, rariſſimosq́: quoſdam etiam nuſquam impreßos, omnes autem emēdatiſſimos, & ſcholijs, & doctis annotationibus abs te uno è cultioris literaturæ proceribus paſſim illuſtratos: nihil tamen horum propriè tibi habes, ſed omnibus doctis, omnibus ſtudioſis: quin poſtulas uulgari in omnium cōmoda, ſi quid hoc genere penes te eſt, quod frugē afferre queat. Cornelius Celſus, & latiniſſimus & antiquiſſimus autor, Deus bone, ut deformatus mendis, & deprauatus, & multis in locis mancus erat? Hūc tua diligenti opera caſtigatiſſimum mihi tradidiſti, formis excudendum. Scribonius item Largus hactenus delituerat, torſeratq́; ingenti deſiderio ſui medicinæ ſtudioſos: nempe uel Galeni albo calculo magnus autor, ſiquidem hic illū deprehēditur ſectatus: hunc tu quoque, quaſi in lucē reuocatū addidiſti, quò pariter inuulgaretur, publicareturq́;. Nec committere uoluiſti, homo natus ad cōmunē omniū utilitatē, ut tanto bono amplius carerēt mortales. Nun iſtud eſt ſeipſum ōnibus impēdere, & CHRISTVM propius imitari? O hominē lōgißima uita dignum, quum tam abſolutè, tamq́; exactè eruditus ſis, ut nihil ſit præterea requirendū: quiduis aliud etiā iure tuo profiteri poteras: (in quibus enim artibus & diſciplinis, tā Græcis q̄ Latinis nō omnino excellis?) cæterū id tibi potiſſimum deligere placuit, quod pluribus & maiori eſſet uſui. atque in eo ita promouiſti, ut nulli è primo loco inter medicos cedas. Itaque citra intermiſſionem feliciter conſulis ſaluti hominum: & miſeros ab obrepētibus morbis, aut ſerpentibus mirè uindicas. Hoc magnū eſt. ſed illud maius duco, quòd occupatiſſimus homo id in literis præſtas, quod ægrè queunt etiam doctiſſimi illi, quibus abunde eſt ocij. Etenim præſtantiſſimos autores, & optimos libros tot uitijs quaſi morbis quibuſdam (quando in tota rerum uniuerſitate nihil prorſus eſt, quod malis non ſit obnoxiū) malè affectos, imò & magna ex parte laceros mutilatosq́; (quid enim non uel ſuis telis confodit barbaries, uel obliterat temporum iniuria?) reſtituis ipſos ſibi, id eſt, priſtino nitori, priſtinæ integritati, atque īcolumitati planè reddis: ne nulla ex pte nō ſis uerè & egregiè medicus. Vanus ſim, niſi Scribonius ipſe huius fidē facit: cuius codicis quū index pleraque cōtineret, quæ in ipſo opere prorſum deſiderabātur, & magni interim uiri id putarent malum non poſſe ad integritatem conuerti, unus tu ea ſic reſtituiſti, ut nihil reliqui factum ſit, cui induſtria humana mederi poſſet. Quo nomine, quū tibi omnes deuictiores in dies reddātur, neminem tamen tibi plus q̄ me debere exiſtimo. Non enim ſat habebas, hominum beneficētiſſime, me beneuolentia haud quaquam uulgaria proſequi, & ſemper, uel conſilio, uel re adiutare: ſeu quod morum, & eorum quæ ſunt in animis ſimilitudo quædā te ad id impelleret: ſeu quòd in Atheneo eodem uterque uerſati, nempe Præſleo, ex eodem curriculo, ornamētis illis inſigniti, ad celeberrimos artiū honores euecti ſumus. Id, inquā, tibi non ſat erat, niſi & me cæteris nō indiligentibus chalcographis prætuliſſes: cui cōmitteres rem quouis precio æſtimandam. Iure igitur autores tuos noſtris characteribus excuſos nomini tuo dico, ac nūcupo. Agens interī gratias pro tuo in me & omnes bonos tam pio affectu: & obſecrans ut pergas ſimilibus in orbem beneficijs CHRISTO domino, & DEO NOSTRO gratum facere. Vale. Ex officina noſtra, pridie Calendas Octobreis. M. D. XXVIII.

Caio Iulio Calliſto ſuo S.

INter maximos quōdam habitus medicos Herophilus, Cai Iuli Calliſte, fertur dixiſſe, medicamēta diuinum munus eſſe. Et id quidem non ſine ratione, vt mea fert opinio. Prorſus enim quod tactus diuin9 efficere poteſt, id præſtant medicamenta, vſu, experientia'q; probata. Animaduertimus itaque ſæpe inter deliberationes, contentionéſque medicorum autoritate præcellentium, dū quæreretur quidnam faciendum, aut qua ratione ſuccurrendum eſſet ægro, quoſdam humiles quidem, & alioquin ignotos, vſu verò peritiores, & (quod fateri pudet) longè ſummotos à diſciplina medicinæ, ac ne adfines quidē eius profeſſionis, medicamēto efficaci dato, protinus velut præſenti numine, omni dolore, periculo'que liberaſſe ægrum. Quamobrem ſpernendi ſunt qui medicinam ſpoliare tentant vſu medicamentorum: non à medendo, ſed à potentia, effectu'que medicamentorum ita adpellatam. Probandi autē qui omni modo ſuccurrere periclitantibus ſtudent. Ego certè aliquoties magnum ſcientiæ conſecutus ſum titulum ex vſu proſperè datorum medicamentorum, multos'que ex eadem cauſſa non mediocrem gloriam tuliſſe memini. Eſt enim hęc pars medicinę vt maximè neceſſaria, ita certè antiquiſſima: & ob hoc primū celebrata, atque illuſtrata. Siquidem verum eſt, antiquos herbis ac radicibus earum, corporis vitia curaſſe: quia etiam tunc genus mortalium inter initia non facilè ſe ferro committebat. Quod etiā nunc pleriq; faciunt, ne dicam omnes, & niſi magna compulſi neceſſitate, ſpéq; ipſius ſalutis nō patiūtur ſibi fieri, quæ ſanè vix ſunt toleranda. Cur ergo aliqui excludant medicinam & vſum medicamētorum non inuenio: niſi vt detegāt imprudētiam ſuam. Siue enim nullum experimentum eius generis remediorū habent, meritò accuſandi ſunt, quòd tàm negligētes in tam neceſſaria parte fuerit: ſiue experti quidem ſunt eorum vtilitatem, denegant autem vſum, magis culpandi ſunt, qui crimine inuidentiæ flagrāt: quod malum, quum omnibus animantibus inuiſum eſſe debet, tum præcipuè medicis, ī quibus, niſi plenus miſericordię & humanitatis anim9 eſt, ſecundum ipſius profeſſionis voluntatem, omnibus dijs & hominibus inuiſi eſſe debent. Idcirco ne hoſtibus quidem malum medicamentū dabit, qui ſacramēto medicinæ legitimè eſt obligatus: ſed perſequetur eos, quum res poſtulauerit, vt miles & ciuis bonus omnimodo. Quia medicina non fortuna, neque perſonis homines æſtimat: verùm æqualiter omnibus implorantibus auxilia ſua, ſuccurſurā ſe pollicetur, nullique vnquam nocituram profitetur. Hippocrates, conditor noſtræ profeſſionis, initia diſciplinæ ab iureiurando tradidit, in quo ſanctum eſt, ne prægnanti quidem medica-

 mentum

Digitized by Google

mentum,quo conceptum excutitur,aut detur,aut demōſtretur à quoquā
medico,longè præformans animos diſcentium ad humanitatem. Qui enī
nephas exiſtimauerit ſpem dubiam hominis lędere,quātò ſceleſtius perfe=
ctè iam nato nocere iudicabit? Magni ergo ęſtimauit nomen decusq; me=
dicinæ conſeruare, pio ſanctoque animo quemque, ſecundum ipſius pro/
poſitum ſe gerentem. Scientia enī ſanandi,non nocēdi,eſt medicina. Quæ
niſi omni parte ſua plenè incumbat in auxilia laborantiū, non præſtat quā
pollicet̃ hominib⁹ miſericordiā. Deſināt ergo qui prodeſſe adflictis aut no
lūt aut nō poſſūt,aliosq; deterrēt,negādo ęgris auxilia,quę per vī medica=
mentorum frequenter exhibētur. Etenim quaſi per gradus quoſdam me
dicina laborantibus ſuccurrit. Nam primum cibis,ratione,aptoq; tempore
datis tentat prodeſſe languentibus. Deinde,ſi ad hos non reſponderit cu=
ratio,ad medicamētorum decurrit vim. Potentiora enim hæc & efficacio=
ra,quàm cibi. Pòſt vbi ne ad hæc quidē cedunt difficultates aduerſæ vale=
tudinis, tunc coacta ad ſectionē,vel vltimò ad vſtionem deuenit. At Aſ=
clepiades maximus autor medicinæ, negauit ægris danda medicamenta.
Quidam enim hoc mendacio,etiam pro argumento vtuntur. Poteram ta
mē (ſi verum id eſſet) dicere: Viderit Aſclepiades quid ſenſerit: forſan non
omnino in hanc partem animum intendit. Homo fuit,parum feliciter ſe in
hoc negocio geſſit. Non deterreor perſona,quum rē tam manifeſtè prodeſ=
ſe videam. Nunc verò quum tam impudēter comminiſcantur de eo, quid
poſſum vltrà dicere? niſi genere quodam parricidiū ac ſacrilegium eos cō=
mittere qui hæc dicunt? Ille enim febricitantibus,vicijsque præcipitibus
correptis,quæ ὀξῆ πάθη Gręci dicunt,negauit medicamenta danda:quia ci/
bo vinoq; aptè interdum dato remediari tutius eos exiſtimauit. Cęterū in
libro qui παρασκευαστικῶν, id eſt, præparationū inſcribitur,contendit vltimæ
fortis eſſe medicum,qui non ad ſingula quęque vitia binas ternasve com=
poſitiones,& expertas protinus paratas habeat. Vides ergo quàm non pla=
ceat Aſclepiadi vſus medicamentorum? cui niſi plura quis ad quodq; ge/
nus vitij medicamenta compoſita habeat, non videtur dignus profeſſione
medicinæ. Sed iſta licentia nomine tantūmodo medicorum, propter quo=
rundam negligentiā latius proceſſit. Raròenī aliquis prius quàm ſe ſuosq;
tradat medico,diligenter de eo iudicat: quum interim nemo,ne imaginem
quidem ſuam committat pingendam,niſi probato prius artifice per quędā
experimēta,atque ita electo: habēt itaq; omnes pondera atque mēſuras ex/
actas, ne quid erroris in rebus non neceſſarijs accidat. Videlicet quia ſunt
quidam qui pluris omnia quàm ſeipſos æſtimant. Itaque ſublata eſt ſtudē
di cuiq; neceſſitas,& non ſolum antiquos autores, per quos conſummatur
profeſſio,quidam ignorant: ſed etiam comminiſci falſa de his audent. Vbi
enim delectus non eſt perſonarum, ſed eodem numero malus bonúsq; ha=
betur,

betur,quod ſine labore poteſt contingere,idémque dignitatis vtilitatiſque
præſtare videtur poſſe,vnuſquiſque id magis ſequitur. Sic, vt quiſque vo=
let,faciet medicinam. Quoſdā enim à peruerſo propoſito nemo poteſt mo
uere, & ſanè omnib⁹ permiſit liberum arbitrium magnitudo profeſſionis.
Multos itaque animaduertimus, vnius partis ſanandi ſciētia,medici plenū
nomen conſecutos:nos verò ab initio rectam viam ſecuti nihil prius totius
artis perceptione,quę homini permittitur,iudicauimus:quia ex hac omnia
commoda nos cōſecuturos exiſtimabamus:nō mediuſfidius tam ducti pe=
cuniæ aut gloriæ cupiditate, quàm ipſius artis ſcientia. Magnum enim &
ſupra hominis naturam duximus,poſſe aliquem tueri, & recuperare ſuam,
& vniuſcuiusque bonam valetudinem. Itaque vt cæteris partibus diſcipli=
næ,ita huic quoque quæ per medicamenta virtutem ſuam exhibet,curioſe
inſtitim⁹:eò magis quòd percipiebamus in dies ex vſu profectus eius, quos
interdum ſupra fidem atq; opinionem plurimorum exhibebam⁹.Sed quid
vltrà opus eſt probare,neceſſarium vſum eſſe medicamentorum? pręcipuè
tibi,qui quia percepiſti vtilitatem eorū,idcirco à me cōpoſitiones quaſdam
petijſti:ego autem memor humanitatis tuæ, candoriſque animi tui,quem
omnibus quidem hominibus plenè, mihi autē etiam peculiariter præſtas,
non ſolùm quas deſideraſti , verumetiam ſi quas aliàs expertas in præſenti
habui,in hunc librum contuli. Cupio enim mediuſfidius qua poſſum,tuæ
in me tam perſeueranti beniuolentię reſpondere: adiutus omni tempore à
te,præcipuè verò his diebus . Vt primum enim potuiſti nō es paſſus ceſſa/
re tuæ erga me pietatis officium , tradendo ſcripta mea latina medicinalia
Deo noſtro Cęſari:quorum poteſtaſtem tibi feceram , vt ipſe prior legeres,
ſimpliciterq; indicares mihi quid ſentires : plurimum enim iudicio tuo tri=
buo. Tu porrò cādidiſſimo animo & erga me beneuolentiſſimo,diligentiā
meam ſub tanti nominis editione , non verbis, ſed re probaſti:periculúmq;
non minus tui iudicij,quàm ego ſtili,propter me adiſti,quo tempore diui=
nis manibus laudando conſecraſti.Fateor itaq; libenter,vnicas me tibi gra=
tias agere,quòd & prius quàm rogareris , conſummaſti amiciſſimo adfe/
ctu vota mea , quod contigit mihi fauore pleniſſimo tuo,maturiorem per=
cipere ſtudij huius mei fructum ac voluptatem . Ignoſces autem ſi paucæ
viſæ tibi fuerint compoſitiones,& nō ad omnia vitia ſcriptæ. Sumus enim
(vt ſcis) peregre:nec ſequitur nos niſi neceſſarius admodum numerus libel
lorum. Poſtea tamen,ſi & tibi videbitur,ad ſingula quæque vitia plures cō
poſitiones colligemus. Oportet enim copiam quoq; earum ſelectā habere.
Quoniam reuera quædam quibuſdam magis,& non omnes omnibus con
ueniunt:propter differentiam ſcilicet corporum. Quarum initium à capi=
te faciemus:ſummum enim & primum locum hoc obtinet: dantes operam
vt ſimplicia primò ponamus. Interdum enim hæc efficaciora ſunt, quàm

ex pluribus compoſita medicamenta. Erit aũt nota denarij vnius pro græ=
ca drachma : æquè enim in libra . ⚹ . denarij octogintaquatuor
apud nos , quot drachmæ apud Græcos incurrunt.
Primum ergo ad quæ vitia compoſitiones
exquiſitę & aptæ ſint, ſubiecimus,
& numeris notauimus, quò
facilius quod quę=
retur inue=
niat̃.
Deĩde me=
dicamentorum,
quibus compoſitiones
cõſtant, nomina
& pondera
vitijs
ſubiunximus.

Digitized by Google

AD capitis dolorem primis diebus, etiam in fębre. j.
Item ad eundem aliud. ij.
Ad capitis dolorem plurium dierum. iij.
Ad capitis dolorem omnem. iiij.
Ad capitis dolorem, cum inueterauerit. v.
Purgatio capitis per nares. vj.
Alia purgatio per nares. vij.
Alia purgatio. viij.
Purgatio capitis per os. ix.
Sternutorium ad diuturnum capitis dolorem. x.
Ad capitis omnē dolorē, & q̄uis veterē, quę res imperpetuū ſanat. xj.
¶ Ad comitialem morbum ſimplicia. iiij. compoſitum vnum. xij.
Ad eundem aliud. xiij.
Ad eundem aliud. xiiij.
Ad eundem aliud. xv.
Ad eundem aliud. xvj.
Ad eundem aliud. xvij.
Ad eundem aliud. xviij.

Item collyria leuia.

¶ Ad conturbationes & epiphoras oculorū ſimplex res, quæ omni collyrio melius facit. xix.
Ad eaſdem collyrium ex plantaginis ſucco mirificum. xx.
Ad eaſdem aliud. xxj.
Ad eaſdem Diaglaucium nouè factum. xxij.
Ad plurium dierum ἐπιφορὰν cum glutinoſa lachryma fluit. xxiij.
Aliud collyriū ad tenuē lachrymā, & ad puſtulas, & vlcera pura. xxiiij.
Collyrium ad ſordida vlcera & cruſtas, quas ἐσχάρας Gręci vocant. Item ad carbunculos, puſtulas, aſpritudinem palpebrarum recentium. xxv.
Collyrium leue quod facit ad tenuem & acrem lachrymam, puſtulas, & ad vſtiones, & vlcera. Item ad ſolutas cicatrices: quod quidam Athenippon, quidam Diaſmyrnes, alij εὐώδες vocant. xxvj.
Aliud ad idem ψιττακινὸν. xxvij.
¶ Collyria acria, & ἐγχριστὰ ad cicatrices extenuandas, & palpebrarū aſpritudinem. xxviij.
Alio modo ad idem. xxix.
Ad palpebras perungendas. xxx.
Aliud quo Auguſtus vſus eſt collyrium ψωρικὸν. xxxj.
Ad caliginem & aſpritudinem oculorum, ſiccamq; perturbationem, quā ξηροφθαλμίαν Græci vocant xxxij.
Aliud ad caliginem & aſpritudinem. xxxiij.

Aliud

Aliud ad idem, quod magis mulieribus conuenit. xxxiiij.
Ad cicatrices extenuandas veteres, & caliginem, & aſpritudinem acrem, quod ſemel inunctum plurium dierum effectum exhibet. xxxv.
Collyrium quod propriè ad aſpritudinem, & calloſitatem palpebrarum facit. xxxvj.
Liquidum medicamentum ad veterrimam aſpritudinem palpebrarum, & callos duriſſimos. xxxvij.
Aliud liquidum medicamentum ad ſuffuſiones. xxxviij.
¶ Ad auriculæ dolorẽ, & tumorem ſimplicia benefacientia ſex. xxxix.
Ad idem compoſitum ex duabus rebus mirificum. xl.
Ad tumorem & exulcerationem aurium. xlj.
Aliud ad carnem in foramine auris excreſcentem. xlij.
¶ Ad parotidas ſimplex. xliij.
Compoſitio ad idem. xliiij.
Alia compoſitio ad eaſdem antequam ſuppurauerint. xlv.
¶ Ad ſanguinis eruptionem de naribus remedia. xlvj.
Medicamentum compoſitum ad idem. Si præfocabuntur obturatis naribus, qua ratione efficiatur vt adſpirent, & nihilominus nares ſpiſſatas habeant. xlvij.
¶ Ad vlcera in naribus compoſitiones duę. xlviij.
Ad idem. xlix.
¶ Ad grauem odorem earum, quem ὀζένας Græci dicunt. l.
Ad polypos. lj.
Ad grauedinem. lij.
¶ Ad dentium dolorem, quibus colluendi ſunt. liij.
Quibus ſuffiri oportet. liiij.
Quæ eum manducare oportet. lv.
Quæ imponere extrà. lvj.
Qui mouentur dentes, vt confirmentur. lvij.
Ad eoſdem aliud remedium. lviij.
¶ Dentifricij compoſitio. lix.
Dentifricium Octauiæ Auguſtæ. Aliud Meſſalinæ. lx.
¶ Ad fluorem gingiuarũ, quas prægnantes quidam vocant, & fluorẽ ſanguinis. lxj.
¶ Ad cancrum in ore ſimplicia duo, compoſitum vnum. lxij.
Ad idem. lxiij.
¶ Ad faucium & vuæ tumorem. lxiiij.
Ad idem. lxv.
¶ Ad ſuppurationem faucium ſuſpectam etiam factam. lxvj.
¶ Ad anginam. lxvij.
Ad

Ad idem compoſitum ex pluribus. lxviij.
Item ad idem compoſitum ex pluribus. lxix.
Item ad idem compoſitum ex pluribus. lxx.
¶Ad vuam diu iacentem. lxxj.
¶Ad arteriam diu exaſperatam. lxxij.
¶Ad tumorem arteriæ & tuſſi m. lxxiij.
Ad fluorem & raucitatem arteriæ. lxxiiij.
Arteriace qua melior non eſt, facit ad omne vitium arteriæ, euiratam'que reſtituit vocem. lxxv.
¶Ad ſuſpirium ſimplicia quatuor. lxxvj.
Ad idem compoſitum ex pluribus. lxxvij.
Ad idem compoſitum ex pluribus. lxxviij.
Item ad idem compoſitum ex pluribus. lxxix.
¶Ad ſtrumas, ſimplicia duo. lxxx.
Ad idem compoſitum ex pluribus, & ad mammarum duritiem. lxxxj.
Item ad idem compoſitum ex pluribus, & ad omnem duritiem. lxxxij.
¶Ad ſanguinis eruptionẽ ex arteria, vel de pectore, vel de pulmone, ſimplicia quinq;. Imponenda extrà quæ ſunt, & quæ euitanda. lxxxiij.
Paſtilli duo ad idem. lxxxiiij.
Paſtillus ad idem. lxxxv.
Paſtillus ad idem. lxxxvj.
¶Catapotiũ ad tuſſim aridam, & veterem. lxxxvij.
Catapotium ad tuſſim cum fluore. lxxxviij.
Catapotium ad tuſſim veterem. lxxxix.
Paſtillus ad deſtillationem pectoris, & quicquid ſupprimendum eſt, pręcipuè ad phthiſicos: initiò ſomnũ facit, dolorem omnis partis ſedat. xc.
Paſtillus ad idem remiſſior Valentis præceptoris mei. xcj.
Paſtillus ad ſtomachi ſolutionem. Idem ad deiectionem, & veſicæ dolorẽ adiuuat, & oculorum epiphoras. xcij.
Paſtillus ex odoribus, facit ad omnem dolorem, ꝓpriè aũt ad tuſſim. xciij.
Medicamentum quod cochleario ſumitur ad tuſſim aridam, & lateris dolorem cum febre. xciiij.
Alterum medicamentum ad tuſſim aridam, & horrores qui ſolent præcedere febres. xcv.
Aliud medicamentum ad tuſſim aridam. xcvj.
¶Ad lateris dolorẽ, ſiue cum febre, ſiue ſine febre, Pacchij Antiochi mirifica compoſitio. xcvij.
Eadẽ ad morbo cõitiali correptos, quos ἐπιληπτικοὺς dicũt, & furioſos. xcviii
Eadem ad ſcotomaticos, & cephalalgicos. xcix.
Ad ſuſpirioſos, & vocis abſciſionem. c.

Ad

Ad muſculos maxillares,& facies prauas. cj
Ad duritiem mammarum muliebrium. cij
Ad ſtomachicos quod euidenter conuenit. ciij
Ad eos quibus frequenter inaceſſit cibus,& inflationibus vrgentur,& me
lancholicos. ciii
Ad ſtomachi vitium,quod cum ſiti ardeſcit. c
Ad inteſtina & colum,& vomicas,& menſtrua mulierum. cv
Ad idem & comitialem morbum,& furioſos,& podagram. cvi
¶Ad ſtomachi ſolutionem,& fluorem. cvii
¶Ad ſtomachi dolorem & inflationem. ci
Aliud ad idem. c
¶Paſtillus ad cœliacos & tormínoſos. cx
Alter melior ad eoſdem. cxi
¶Alter ad torminoſos efficacior. cxi
Paſtillus qui per anum mittitur, cum inteſtina cancer occupat. cxiii
Potio,quę,cũ hoc medicamentũ ſubtus imiſſum eſt,propriè cõuenit.cx
Ad ἔιλεον,quod eſt inflatio inteſtinorum pernicioſa. cxv
Ad idem vitium alterum medicamentum. cxv
Ad idem quod per anum mittitur. cxvi
¶Ad coli inflationẽ,& dolorem vetuſtum. cxi
Caſſij medici colica bona. cx
Iulij Baſſi medici colice melior. Eadem ad vitia muliebria facit. cx
Ad colum,quod & in præſentia tollit dolorẽ,& in futurũ remediat.cx
¶Ad tumorem iocineris,& ad duritiem. cxx
Ad duritiẽ iocineris veterem. cxxi
Ad tumorem & dolorem iocineris,& lienis,& renũ,& veſicæ,& qui pr
pter hæc mali coloris ſunt. Idémque prodeſt ad aquæ mutationes. cxx
Ad tumorem & duritiem iocineris veterem. Idem ad lienoſos,& hydro
cos,& arquatos,& quibus vrina mouenda. cxx
¶Ad auriginẽ,quod vitium quidã Arquatũ,quidã Regiũ vocãt.cxxv
¶Ad lienoſos medicamentum. cxxvi
Aliud ad lienoſos medicamentum. cxx
Lienem quod ſanat extrà poſitum. cx
Aliud extrà impoſitum. cxx
Ad flatus lienoſos. cxx
¶Ad hydropicos cum iam diſtenti ſunt aquæ multitudine. cxxx
Alterum medicamentum eiuſdem generis efficacius. cxxxi
¶Aluum mollientia. cxx
Ad idem. cxxx
Ad idem. cxxx

Alt

¶Altera purgatio per globulos, qui deuorati integri deijciuntur. cxxxviij.
¶Alia purgatio eiuſdem generis. cxxxix.
¶Ad tineas necandas & lumbricos. cxl.
Ad lumbricos. cxlj.
¶Ad τεινεσμὸν, vitium eſt extremi inteſtini, iritatio cū deſurrectione. cxlij.
¶Ad renum tumorē, & vlcerationem. cxliij.
Ad renum dolorem potio: ac renum, iocineris, lienisque tumorem, atque malum colorem, & aquæ mutationes. cxliiij.
Ad lapidem in renibus innatum, & vrinam ſuppreſſam. cxlv.
Ad tumorem & exulcerationem veſicæ. cxlvj.
Ad dolorem veſicæ, & difficilem exitum vrinæ, quod vitium Græci δυσουρίαν dicunt. cxlvij.
Ad veſicam exulceratam. cxlviij.
Ad ſanguinem per vrinam reddentes. cxlix.
¶Ad calculoſos. cl.
Alterum ad eoſdem. clj.
Aliud ad calculoſos. clij.
Ad calculoſos, lienoſos, hydropicos. cliij.
¶Ad lumborum dolorē. cliiij.
Aliud ad lumborum dolorem. clv.
Ad paralyſin, & lumborum dolorem compoſitio Antiochi ātidotus, optime facit acopum ad paralyſin. clvj.
Ad lumborum dolorem malagma. clvij.
¶Ad podagrā cū tumore, & feruore, & rubore, quam caldā vocāt. clviij.
Ad eandem podagram. clix.
Ad podagram frigidam. clx.
Ad eandem quaſi acopum. clxj.
Ad vtranque podagram remedium, quod in perpetuum ſanat. clxij.
¶Ne cui ſerpens noceat. clxiij.
Ne quem ſcorpio feriat. clxiiij.
¶Ad morſus & ictus ſerpentium theriace. clxv.
¶Altera theriace ad eadem. clxvj.
¶Altera theriace etiā ad aſpidem. clxvij.
Ad viperæ morſum propriè. clxviij.
Antidotos Zopyri. clxix.
Antidotos Mithridatis. clxx.
¶Antidotos Apulei Celſi ad canis rabioſi morſum. clxxj.
Ad idem remedium quod brachio alligatur. clxxii.
Antidotos Celſi. clxxiii.
Compoſitio alia. clxxiiii.

¶ Emplaſtrum mirificum ad canis rabioſi morſum. clxxv.
¶ Antidotos Caſſij ad toxicum, & tela veneno tincta. clxxvi.
¶ Antidotos Marciani ad omnia mala medicamenta, quæ τελεία, id eſt, perfecta dicitur, quæ Auguſto componebatur. clxxvii.
Singulorum malorum medicamentorum propria auxilia. clxxviii.
¶ Ad cicutam. clxxix.
¶ Ad opium. clxxx.
¶ Ad altercum. clxxxi.
¶ Ad gypſum. clxxxii.
¶ Ad ſpumam argenti. clxxxiii.
¶ Ad ceruſſam. clxxxiiii
¶ Ad coriandrum. clxxxv.
¶ Ad leporem marinum. clxxxvi.
¶ Ad ſalamandram. clxxxvii.
¶ Ad aconitum. clxxxviii.
¶ Ad cantaridas. clxxxix.
¶ Ad bupreſtim. cxc.
¶ Ad dorycnion. cxci.
¶ Ad ixiam. cxcij.
¶ Ad ephemeron. cxciii
¶ Ad toxicum. cxciiii.
¶ Ad pharicum cxcv.
¶ Ad tauri ſanguinem. cxcvi
¶ Ad lac potum. cxcvii
¶ Ad fungos venenatos. cxcviii
¶ Ad ſanguiſugam. cxcix.
¶ Quoties ſuſpicio mali medicamenti fuerit, commune remedium. cc

Item Emplaſtra.

¶ Emplaſtrũ viride Triphonis chirurgi, quod facit cum oſſa in capite fracta ſunt. cci.
¶ Emplaſtrum viride Megetis chirurgi ad eadem. ccii.
¶ Emplaſtrum viride Triphonis ad vulnera recentia. cciii.
¶ Emplaſtrum Traſeæ ad eadem minus acre. cciiii.
¶ Emplaſtrum viride Triphonis facit ad vetera vlcera. ccv.
¶ Emplaſtrũ viride Gliconis chirurgi ad omnia mirificum vitia corporis. Iſis vocatur. ccvi.
¶ Emplaſtrũ nigrum, quod βάρβαρος dicitur, facit ad omne vulnus recens & contuſum. ccvij.
¶ Emplaſtrũ nigrum Traſeæ facit ad omne recens vulnus neruorum, muſculorúmq; punctus. Idẽ articulos præciſos iungit. ccviij.
¶ Emplaſtrũ nigrum Ariſti chirurgi, ad vulnera recentia, punctúsq; muſculorum

ſculorum, neruorúmq;, ad luxum, contuſum: præcipuè cũ oſſa fracta ſunt artuum: ſine alligatura enim dimidio celerius ſanat. ccix.

¶Emplaſtrum nigrũ Triphonis chirurgi facit ad contuſa, & ad canis morſum, & furunculos. Idem roſa dilutum explet vlcera concaua. Idem vocatur βασιλική. ccx.

¶Emplaſtrũ nigrũ Ariſti chirurgi facit ad eadem, & vocatur τετραφάρμακος. ccxi.

¶Emplaſtrũ rubrũ Dionyſi chirurgi facit ad leuia vulnera & in tenerioribus corporibus. ccxii.

¶Alterum rubrũ emplaſtrum quo venatores vtuntur: facit enim ad canis, & ad omnium quadrupedum morſus, Megetis chirurgi. ccxiij.

¶Emplaſtrũ coloris incerti, facit ad omnia mediocria vulnera, & ad morſum omnium quadrupedum: ad contuſa, inciſa articulamenta, mire facit. Item cicatricem ducit, tumorem non patitur fieri, neque pus: faſciam, lanã ſuccidam non deſiderat: in balneo, aut ſolio non excidit. Furunculos, ſtrumas aut diſcutit, aut aperit, aut perſanat. ccxiiij.

¶Emplaſtrũ luteũ Euelpiſti chirurgi facit ad tenera vlcera mediocriter læſa. ccxv.

¶Emplaſtrũ quod aperit, & ducit pus, vel ſi quid aliud ſubeſt ἐπισπαστικὴ dicitur. ccxvj.

Emplaſtrum ex ſale album, quod δι' ἁλῶν Græci vocant, facit ad omnẽ duritiem, & diutinum dolorem, & ducit ſudores: eadem vlcera calloſa renouat, & cogit facilius cicatricem ducere. ccxvij.

Emplaſtrum aliud ex ſale nigrum ad eadem efficacius. ccxviij.

Emplaſtrum album ad combuſta, & exulcerata ex frigore, quæ perniones vocantur. ccxix.

¶Emplaſtrũ album ad cicatricem ducendam Pacchij Antiochi, ad perniones, ad combuſta, & vlcera, quæ κακοήθεις Grȩci dicunt. Idem ex roſa dilutum facit melius omni lipara, ad omnia vitia quȩ in ano fiunt. ccxx.

Emplaſtrum ad cõbuſtum mirificè facit. Idẽ nigrũ, & cito perſanat. ccxxj.

¶Lipara ad intertriginẽ, & exaſperationem, atque tumorem ani. ccxxii.

¶Lipara rufa facit ad fiſſuras ani, quas ῥαγάδας Græci dicunt. Eadem ad eiuſdem partis vitia, & vlcera diutina. ccxxiij.

¶Ad condylomata ſimplicia complura. ccxxiiii.

Ad idem compoſita. ccxxv.

Ad idem alia. ccxxvi.

¶Hæmorrhoidas queãdmodũ medicamento curare oporteat. ccxxvii.

Non exulceratas eminentias ex qualibet corporis parte medicamento tollere. ccxxviii.

Suppurationem ſine ferro aperire, & quòd idem medicamentum pectoris,

lateris, lumborum diutinos dolores tollit. ccxxi
¶Melior Triphera, hoc enĩ noĩe appellaẽ vtrũq; gen⁹ medicamẽti. ccxx
Ad ſtigmata tollenda medicamentum. ccxxx
¶Inteſtinum extremũ cum prodit, quibus oporteat remedijs vti. ccxxx
Ad teſticulorum tumorem. ccxxxii
¶Ad veretri tumorem. ccxxxiii
Si vlcus ſordidum fuerit, aut cancro tentabitur, corruptum've fuerit, cõ
poſita duo. ccxxx
Si cicatrix ducenda eſt. ccxxxv
Ad omne vlcus, in omni parte corporis ſordidum, communia ſimplicia m
dicamenta, & compoſitum vnum. ccxxxvi
Ad omne purum vlcus, & concauum quæ complent. ccxxxvii
Ad omne vlcus in quo caro excreſcit. ccxxxi
¶Ad idem alio modo cõpoſitum. Emplaſtrũ ad cicatricẽ ducẽdam. ccx
¶Emplaſtrum ad cicatricẽ ducendam. ccx
¶Emplaſtrum ad idem, διὰ καδμίας dicitur. ccxli
¶Ad papulas in capite efferueſcentes, vel qualibet corporis parte. ccxlii
¶Ad ignem ſacrum complura ſimplicia. ccxliii
Ad idem compoſitum. ccxl
Ad idem aliud. ccxlv
¶Ad Zonam quam Græci ἕρπητα vocant. ccxlvi
Ad idem aliud medicamentum. ccxlvii
¶Ad impetigines ſimplex compoſitum. ccxlix
¶Ad idem aliud. c
¶Ad ſcabiem ſimplex vnum, compoſitum vnum. ccl
Ad leprã, quæ quaſi ĩpetigo eſt cũ prurigine cutis, ſimplicia quatuor. ccli
Ad idem compoſitio. cclii
Ad idem alterum malagma. ccliii
¶Malagma ad ὀπισθότονον & κυνικὸν σπασμόν. Idem facit ad omnẽ tenſionem
& contractionẽ neruorum. cclv
Malagma quod ſtomachum ſolutum confirmat, aluum incitat, ſuppri
mit, & adſtringit quicquid opus eſt. cclv
Malagma ad pectoris & lateris dolorẽ, & quicquid ex perfrictiõe fit. ccvi
Malagma ad omnem dolorem, præcipuè iecinoris. cclvii
Malagma ad iocineris, & lienis tumorem, & dolorem. cclix
Malagma ad præcordiorum tenſionem. cclx
¶Malagma ad lienoſos. cclx
Malagma ad omnem veterem dolorem, præcipuè lumborum. cclxij
Malagma quod diſcutit ſtrumas, parotidas, panum. Idẽ ſuppurationes in
teraneis partibus futuras aperit. Idem facit ad omnem dolorem articulo
rum

rum:præcipuè lumborum. cclxiij.
Malagma ad omnem dolorem corporis, & articulamentorum, facit & ad podagram. cclxiiij.
Malagma ad contuſionem lateris. Idem facit ad ſuſpectas in iiſdem partibus ſuppurationes, vel iam factas. Aperit enim citò, & ſanat. Idem prodeſt præcordiis tenſis, iecinori duro. cclxv.
Malagma ad luxum, contuſum, canis morſum, parotidas, ſtrumas, podagram. cclxvj.
Malagma ad podagrã, & omnem dolorẽ, & tenſionem neruorum. cclxvij.
¶ Acopum ad perfrictionẽ, laſſitudinem, dolorem, tenſionem neruorum. Idem hyeme non patitur perfrigeſcere. cclxviij.
¶ Acopum quod per vindemię tempus componitur, facit ad omnẽ dolorem corporis, & neruorum. cclxix.
Acopum odoris grauioris ad perfrictionẽ, & dolorem neruorum. cclxx.
Acopum optimi odoris, quo Auguſta Antonia ferè vtebatur, facit ad neruorum dolorem: perfrigeſcere non patitur. cclxxj.

FINIS.

Ad initium epiſtolæ Largi uerſu decimo, pro, ac ne adfines quidẽ eius profeſſionis, legi poteſt, ac ne ad fores quidem eius profectos. Item uerſu uiceſimooctauo ubi habes, qui crimine inuidentiæ flagrant, lege. Qui crimine &c. ut ſit principium ſententiæ. In fine epiſtolæ: æquè enim in libra..denarij octogintaquatuor apud nos, quot drachmæ apud Græcos incurrunt. aliter ſic: æquè enim in libra.*.denarij octogintaquatuor apud nos ſunt, ſicut drachmæ apud Græcos incurrunt.*

Digitized by Google

PONDERA

Duodecima pars aſſis	*Vncia.*
Sextans	*Vnciæ duæ.*
Quadrans	*Vnciæ treis.*
Triens	*Vnciæ quatuor.*
Quincunx	*Vnciæ quinque.*
Semis, quæ & ſelibra dicitur	*Vnciæ ſex.*
Septunx	*Vnciæ ſeptem.*
Bes	*Vnciæ octo.*
Dodrans	*Vnciæ nouem.*
Dextans	*Vnciæ decem.*
Deunx	*Vnciæ undecim.*
As	*Libra, Vnciæ duodecim.*
Pondo duo	*Libræ duæ.*
Trepondo	*Libræ tres.*
Sicilicum faciunt drachmæ duæ.	
Sextulas ſenas habet uncia.	
Duella ſextulæ duæ uocantur.	
Seſcuncia	*Vncia una & ſemis.*
Semuncia	*Vncia ſemis.*

Horum ponderum quædam apud ueteres inueniuntur notæ.

S		*Semis uel ſelibra.*
[illegible]		*quarta pars ſemiſſis.*
[illegible]	*ſignificatur*	*octaua pars ſemiſſis.*
n		*duella.*
9		*ſicilicus.*
Z		*pars unciæ octaua.*

Denarius ſic ſtellatim..decuſſatur.*

Victoriatus argenteus erat nummus uictoriæ nota ſignatus, pro quo in compoſitionibus à Scribonio relatis, Galenus duos obolos ponit, hoc eſt, ſcrupulum.

Seſtertius & ipſe argenteus nummus erat, duos aſſes & ſemiſſem ualens.

MENSVRAE.

Ligula cochlearis eſt menſura. Cyathus Plinio autore pendet per ſe drachmas decem. Seſquicyathus acetabulum implet. Acetabulum eidem Plinio heminæ quarta pars eſt. Hemina ſex impletur cyathis. Dimidium ſextarij hemina eſt. Congius ſenos capit ſextarios, ut Amphora octo Congios. Duplex Amphora Modius eſt.

Eius quoque memineris, bone lector, ut ubi uolua pomorum inuenies, legas uolema: ubi ferula, fæcula. Nam Paulo Aeginetæ σφέκλη, ſeu φέκλη οἴνου τρύξ ἐστι, id eſt, uini fæx eſt.

AD CAPITIS DOLOREM. COMPOSITIO I.

AD capitis dolorem, etiam in febre, primis diebus benefacit ſerpylli. p°. quadrans, roſæ aridę. p°. quadrans: hęc incoquūtur duobus ſextarijs aceti acerrimi, donec ad dimidias perducantur. Inde ſumitur cyathus, & in duobus roſæ commiſcetur, frequentérque ex eo curatur caput: vbi enim cōcaluit quod infuſum eſt, niſi aliud recens adijciatur, nocet.

ij.

¶Item prodeſt eodem modo ruta per ſe vel cū hederæ baccis decocta. Polygoniū quoq; & menta multis profuit, ea ratione decocta, & infuſa capiti dolēti, ſphondylion, & agni ſemen, & platani pilulę ſimiliter aceto incoctę, roſæ'que folia reſiduo aceto commixta.

iij.

¶Cum autem pluribus diebus permanſerit dolor, tum omnium ſupradictorum oportet vncias ſingulas ſumere, ijs'q; admiſcere lauri baccarum, caſtorei, nucum amararum, pulegij, ſampſuci foliorum, ſingulorum vncias, & aceti ſextarios tres decoquere ad dimidias. Eodem modo roſa admixta, non tamen frequenter, caput curare.

iiij.

¶Ad omnem capitis dolorem efficaciter prodeſt, crocomagmatis pondo ſextans, aluminis fiſſi, vel gallæ. p°. vncia. Hæc terere ex aceto & roſa vicibus adiecta oportet, vſque dum mellis habeat ſpiſſitudinem: inde frōtem, & vtraque tempora oblinere.

v.

¶Ad capitis dolorem, cum inueterauerit, benefacit hæc compoſitio: Murrhæ. ⚹. p°. j. croci. ⚹. p°. ij. amigdalorum amarorum. ⚹. p°. ij. rutæ viridis ⚹. p°. iij. ſphondylij. ⚹. p°. j. panacis. ⚹. p°. j. laurus baccarū. ⚹. p°. iij. ſerpylli. ⚹. p°. ij. caſtorei. ⚹. p°. j. Teruntur hæc omnia aceto, & fiunt paſtilli: cum opus eſt diluūtur aceto & roſa, in mellis ſpiſſitudinem, atque ita frōs & tempora illinuntur.

vj.

¶Oportet verò permanēte capitis dolore, materiam quoque detrahere ex eo per nares, vel os. Quæ res etiam auriculæ, vel dentibus dolentibus prodeſt. Nec minus quibus ſubitæ vertigines obuerſantur, quos σκοτωματικοὺς Græci dicūt. Item comitiali morbo correptos, & caligine impeditos ex magna parte leuat. Debent autem ij omnes pridie abſtinere, & ſuperioribus diebus aquam potare.

vij.

¶Per nares ergo purgatur caput ijs rebus infuſis per cornu quod rhinenchytes vocatur: Hederæ ſucco per ſe, vel betæ ſucco, cū exiguo flore æris, vel cyclamini ſucco mixto lacte aut aqūa pari menſura.

viij.

¶Bene detrahit è naribus liquorem & hæc compoſitio: Salis, nitri, mellis, aceti, olei veteris, ſingulorum. ⚹. p°. binū, cyclamini ſucci, σταφίδος ἀγρίας quā herbam pediculariā, quòd pediculos necat, quidam appellant, ſingulorum ⚹. p°. j. Hæc in vnum mixta, naribus per cornū infundūtur, vel pinna lon

Digitized by Google

giore nares interius perfricantur. Cum ſatis viſum fuerit fluxiſſe, vt repri=
matur, aqua frigida nares diutius abluere pura oportet: vel ea, in qua pridie
crocum adiectum maceratum fuerit. ix.

¶Sed ſi per os magis detrahere materiam viſum fuerit, quia non ſine tor=
mento per nares ea deduceretur, ſuadebimus pyrethri radiculã comman/
ducare, atq; ſubinde hiantem pati fluere ſaliuam: vel vuam paſſam cum pi=
peris albi granis totidem dabimus commanducandam, & expuendã: æquè
enim & hæc deducunt pituitam. Benefacit & ſinapi ex aceto tritum, & nõ
excaſtratum, gargarizatum triũ cyathorum menſura, admixto mellis. p°.
quadrante: detrahit enim largiter pituitam. x.

¶Prodeſt cũ diu caput dolet, adtondere ad cutem, & radere, & diutius ſic=
cũ ad relaxationem cutis fricare, & aqua calida fouere pura, vel laurum in=
coctam habente: quo tempore etiam ſternutamentum concitare non alie=
num erit medicamento quod ex his rebus componitur. Veratri albi, caſto/
rei, ſtruthij quod eſt radix lanaria, piperis albi, ſingulorum. ⚹. p°. j. hęc cõ
tuſa tenuiter forato cribro tranſmittuntur: cum opus fuerit per pinnam,
vel calamum ſcriptorium naribus ſufflentur, vel ſpecillo tincto in aquam,
& excuſſo, tacta naribus inijciãtur. Proritat ſternutamentum etiam per ſe
contuſum, & eadem ratione iniectum veratrum albũ. Nigrũ, ſiccũ, & ari=
dum, ſternutationem ſtatim inuitat. xj.

¶Capitis dolorem quemuis veterem & intolerabilẽ protinus tollit, & im=
perpetuum remediat torpedo viua nigra, impoſita eo loco qui in dolore eſt,
donec deſinat dolor, & obſtupeſcat ea pars: quod cum primùm ſenſerit, re/
moueatur remedium, ne ſenſus auferatur eius partis. Plures autem parãdę
ſunt eius generis torpedines, quia nõnunq̃ vix ad duas, tresve reſpondet cu
ratio, id eſt, torpor, quod ſignum eſt remediationis.

Ad comitialem morbum. xij.

AD comitialem morbum, quem Græci ἐπιληψίαν vocant, herbam
quam ijdem πολύνευρον, nos nerualem appellamus, oportet ieiu=
num quamplurimum viridem comeſſe, à prima luna ad triceſi/
mam. Hęc eadem herba ebrio data copioſa, in crapula vinum diſcutit, mẽ
témq; reſtituit. xiij.

¶Itẽ hinulei cerui coagulũ intra nouem dies exceptum, benefacit ad mor
bum comitialem. Intelligitur autem dierum numerus ex eo, quòd iacent
aures ſimul eorum primis temporibus, à nono enim die ſubriguntur. Opor
tet ergo ſumere tunc coagulũ, & arefacere, quo neq; Sol, neque Luna acce=
dit, atq; inde dare pueris viciæ magnitudinis globulum, ex aquæ caldę cy=
athis duobus. Maioribus verò natu fabæ ſolidæ magnitudine, ex aquę cal
dæ cyathis tribus per dies triginta. Dentur autem aquæ puræ ſupra medi=
camentum cyathi duo, aut tres. Hoc remediũ qui mõſtrauit, dixit ad rem
pertinere

Digitized by Google

pertinere, occidi hinnulum cultro quo gladiator iugulatus ſit. xiiij.

¶Conſtat inter plures & crocodili teſticulũ. ⚹. p°. j. aut victoriati per dies triginta ex aquæ cyathis tribus ſumptum multos remediaſſe. xv.

¶Ad recentẽ comitialem morbum citò proficit: ad veterem tardius, tymi albi. ⚹. p°. iij. ex aceti cyathis tribus, & mellis boni põdo vncia: vt dilutum ieiunus bibat per dies quadragitaquinq;: ſed cũ biberit, citatus ambulet milia paſſuum minimè duum. xvj.

¶Scio Romæ quandam honeſtam matronam aliquot comitiali morbo liberaſſe hoc medicamento: eboreę ſcobis hemina, mellis attici pondo libra, hęc in vnũ miſcentur. Poſtea adijcitur, ſi puer fuerit, qui laborat, teſtudinis maſculæ, palumbi maſculi, vtrorũq; ferorũ, id eſt, nuper captorũ ſanguis, quantũ fluxerit dũ viua vtraq; animalia dimittantur. Sinautem puella fuerit, fœminei generis animalia ſint, & eodem modo capta, ſanguine effuſo emittantur. Oportet aũt clauum cyprij ęris acutũ demittere in iugulũ teſtudinis, & palumbi venas quæ ſub alis ſunt, ære acuto incidere: hoc medicamentũ ligneo vaſe ſeruatum reponitur. Cũ opus fuerit, datur ex eo luna decreſcente per cõtinuos dies triginta. Primũ cochlearia tria, deĩde quinq;, deinde ſeptem, deinde nouem, ſummum vndecim: & rurſus nouem, deĩde ſeptem, deĩde quinq;, poſtea tria: & iterũ augetur, minuiturq; numerus cochleariorũ, donec dies triginta antedicti cõſumantur. Poſtea oportebit ſcobis eboreæ heminam per duos menſes conſumere vitio correptũ, accipientem ex ea terna cochlearia in die, ex aquæ cyathis tribus: hoc medicamẽto qui vtitur, neq; vinũ, neq; ſuillam guſtet. Præterea habeat in brachio verua eborea. Nã ſunt & qui ſanguinem ex vena ſua miſſum bibãt, aut de caluaria defuncti terna cochlearia ſumant per dies triginta, xvij.

¶Item ex iecinore gladiatoris iugulati particulam aliquam nouies datam cõſumant. Quę q; eiuſdẽ generis ſunt, extra medicinæ profeſſionẽ cadũt: q̃uis profuiſſe quibuſdam viſa ſunt. xviij.

¶Illud tamen non oportet ignorare, ſanari hoc vitiũ cũ cognitũ eſt, aliquibus: viros facili⁹ mulieribus remediari: pueros, vel virgines liberari poſt cõplexum & deuirginationem.

Collyria compoſita leuia. xix.

AD cõturbationes & epiphoras oculorum ſcio multa collyria, tãetſi tardè, magnos tamen effectus habere. Sed nulli collyriorũ tantũ tribuo, quantũ lycio indico vero per ſe: hoc enim ĩter initia, ſi quis hoc collyrio inungatur protinus, id eſt, eodem die, & dolore præſenti, & futuro tumore liberabitur. Superuacuũ eſt autem nunc laudes eius referre, in alijs enim expertus intelliges ſimplicis rei vix credendos effectus. xx.

¶Oportet verò minimè quater, quinquiéſve ex interuallo inungere, dein-

de cũ combiberit oculi ad ſingulas inũctiones, ea'q; q̃ poterint ſuſtinere calidiſſima, ſpongijs expreſſis vaporare eos diutius, eodémq; die in balnea ducere: ita vt cũ cætero corpore caput quoq;, & facies calida ĩmergatur, & foueatur: vino'q; vti vt quiſq; aſſuetus eſt. Poſtero die ſi qua veſtigia epiphoræ remanſerint, inũgere collyrio aliquo acriore aquato ſub veſpere, & rurſus in balneũ deducere, & vinum dare eodem modo. Ferè enim vno die tollit epiphoram, & præcipuè incipientẽ neq; adhuc alio medicamento tactã. Sed ſi ea vis fuerit epiphorę vt non cedat vno die, ſpectare oportebit donec impetus ſedetur, & ita in balneum deducere, cætera'que facere quæ præcepimus. Idem hoc medicamentum etiam ſuprà perunctũ tardius quidẽ, ſed eoſdem effectus præſtat, maximè in teneris corporibus, vt mulierum, & puerorum, quorũ oculi nullius medicamẽti vim ſuſtinent: triduo enim, aut plerũq; quadriduo tollit dolorem, adiutũ oui infuſione, & aquæ calidæ vapore. xxj.

¶ Item compoſitorũ collyriorũ hoc maximè probo ad recẽtes epiphoras, & conturbationes oculorũ, tumoréſq;, & dolores: Aloes indicæ. ⚹. p°. iiij. croci. ⚹. p°. ij. opij. ⚹. p°. j. gũmis. ⚹. p°. iiij. plãtaginis ſucci cyathos tres. Terere oportet per ſe crocũ diligenter, deinde cætera admiſcere pridie macerata ſucci plantaginis cyatho: atq; ita reliquis duobus cyathis admixtis, cũ ſpiſſata fuerint, fingere collyria. Vtrũq; autem genus medicamenti eximiè prodeſſe iudico, proprietate quidem quadam: ſed præcipuè quod nullam in ſe aſpritudinem habet, vt pleraq; quibus ferè inungũtur homines. Nam quæ ex cadmia, aut ære vſto, eiuſdémq; generis pigmentis componũtur, q̃uis curioſe terantur, naturam ſuam tamen amittere non poſſunt. Nunq̃ enim vt ſuccus diluũtur, ſed cũ in ſummam ſubtilitatem deduci nõ poſſint, perſeuerantia tamen terentiũ, corpora quaſi puluerulenta neceſſe eſt maneant: quorũ verò partes velut cõfigũt, certè exterius pungunt foramina prima, & tuniculam oculi, atq; initijs interdum nõ tam moleſtam futuram concitant epiphoram. xxij.

¶ Quod nomine etiam quidem diaglauciũ dicitur, probo in initijs. Nam & hoc genere quodam ex eadem materia conſtat, nec vllam aſpritudinem habet, quando ſic componitur: croci. ⚹. p°. v. ſarcocollæ. ⚹. p°. x. glaucei ſucci. ⚹. p°. xx. tragacãthi. ⚹. p°. v. opij. ⚹. p°. v. Et hoc enim ego adijcio, & ita melius reſpondet, ſcilicet opium & in hoc, & in omni collyrio, medicamento'q;. Verùm adijcere oportet, quod ex lacte ipſo ſyluatici papaueris capitũ fit, non ex ſucco foliorũ eius, vt pigmentarij inſtitores eius rei compendij cauſa faciunt. Illud enim cũ magno labore exiguum conficitur, hoc ſine moleſtia & abundanter teritur. Ante omnia crocũ aqua pluuiatili, deinde adijcitur ſarcocolla, glauciũ, opiũ, tragacanthũ, prius omnia ſeorſum macerata non multa eius generis aqua: vt q̃ primũ, id eſt (ſi poteſt fieri) eadem

Digitized by Google

dem die fingantur collyria: ſolet enim diu neglectum mortario inareſcere. His vti primis diebus collyrijs, non cæteris auxilijs prout res poſtulat, abſtinendo dico ſanguinis detractione, meliúſque eam cæteris proficere adfirmo. xxiij.

¶Cum verò pluribus quis diebus vexatus fuerit epiphora cum perſeuerantia tumoris, & pituita ipſo calore oculorum glutinoſior viſa fuerit (quod ferè ſexto ſeptimo'que die accidere ſolet) tũ proderunt & ea quorum genus ſuperius improbauimus, compoſita ex rebus metallicis. Facilius enim iam patiuntur oculi (ſi modo exulcerati non fuerint) iniuriam: quorum præcipuè hoc mihi placet quod à colore φαιὸν dicitur. Accipit autẽ hæc: æris vſti ✱. p. xij. cadmiæ vſtæ. ✱. p. xij. ſtibij cocti. ✱. p. xij. acaciæ chyliſmatis ✱. p. vj. aloes. ✱. p. iij. opij. ✱. p. ij. croci. ✱. p. iij. caſtorei victoriati pondo, myrrhę, licij, idem ſcilicet põderis, commis. ✱. p. decem & octo, aqua pluuiatili quæ ſunt durata diu, terũtur donec leuiſſima fiant: poſtea cętera alio mortario ſingula trita admiſcentur: dũ tollendum eſt, cõmi adijcitur. Hoc quidem etiam in initijs vtuntur, cum oui aquato liquore per ſe, vel cũ collyrio quod à cinereo colore σποδιακὸν appellatur. xxiiij.

¶Collyrium ſpodiacum à quibuſdam cinereum dicitur, componitur autẽ ex his: cadmiæ, botryitidos vſtę ſuper teſtam donec incandeſcat, & vino falerno extinctæ. ✱. p. xl. cretæ ſamiæ, quam vocant aſtera. ✱. p. lxxx. ſtibij cocti. ✱. p. xx. opij. ✱. p. x. commis Alexandrini. ✱. p. xx. Teruntur hæc omnia aqua pluuiatili, commi vltimum adijcitur: ante hoc, cũ cætera leuia ſunt facta, opium miſcetur maceratum pridie aqua. Facit hoc per ſe etiam initiò cum tenuis abundans'que fluit lachryma, & puſtulæ moleſtæ ſunt. Aut cum prima tunica oculi exeſa eſt, alia've exulcerata. Cum purum vlcus eſt, duluitur ferè oui albore, quod eſt tenuiſſimum. xxv.

¶Ad ſordida vlcera oculorum, cruſtas'que habentia, quas ἐσχάρας vocant, item carbunculos quos ἄνθρακας dicũt, facit benè & per ſe mel atticũ pyxide cyprij æris conditum, & repoſitum menſibus duobus, nec minus: quantò enim diutius remanet efficacius fit. xxvj.

¶Sed præcipuè hoc collyrium quod quidam Athenippũ, quidã diaſmyrnes, quidam εὐώδεις vocant, quia boni odoris eſt. Sed præcipuè hoc, quod etiam ad puſtulas, papulas'q;, & ſuppurationes oculorum facit, & ad cicatrices non veteres, & ad palpebrarum recẽtem, aut in corporibus tenuioribus aſpritudinem. Oportet autem eo ad ſordida vlcera diluto cum oui albo, id eſt, aquatiſſimo vti: deinde cum lachrymæ fluere deſierit, cinereo ſupèr inungere. Itẽ ad puſtulas ex ouo tritum facit. Ad papulas verò, & ad dolores cũ rubore, & diſtentione oculi ſicca, cum lacte muliebri & ex aqua. Aut ad cicatrices recentes extenuandas, & palpebrarum aſpritudinem tollendam, ſubiecto ſcilicet ſpecillo, aut inuerſa palpebra, ſi quis eo vtatur. Cõponitur

autẽ ex his: Pompholygis lotæ. ✱.p°.viij.æris vſti. ✱.p°. viij.croci. ✱.p°. iiij.myrrhę. ✱.p°.iij.nardi. ✱.p°.ſex ſemis & victoriati, lapidis hęmatitis. ✱.p°.duũ & victoriati, piperis albi grana decẽ, opij. ✱.p°.j.aut victoriati, commis. ✱.p°.x.teritur vino chio. xxvij.

¶ Collyriũ Pſittacinũ à colore ita dictum, facit ad epiphoras quę cum tenui & acri lachryma conſiſtũt. Item ad vſtiones & ſolutas cicatrices, & vaſtũ tumorem, quem quia à loco interdũ videtur propellere oculũ, προπτώσεις vocant, cum oui albo quod eſt tenue. Sed præcipuè facit, cũ quaſi ſanguine ſuffuſi ſunt oculi, & ob id nullum niſi leuiſſimum collyrium patiuntur: recipit autem hæc: Croci. ✱.p°.iiij.cadmiæ. ✱.p°.iiij.ſtibis. ✱.p°. iiij . opij. ✱.p°.ij.commis. ✱.p°.ij.amyli & recentis & dulciſſimi. ✱.p°.iiij. Eodem modo quæ ſcripta ſunt in mortario debent teri ex aqua pluuiali. Amylum autem cum iam fingendum erit collyrium, adijcietur. Interdum & hoc ſuperinungantur qui prius Athenippo curati ſunt. His ferè collyrijs leuibus omnia quæ circa oculos cũ tumore & dolore fiunt, remediamus.

Collyria acria. xxviij.

ACrioribus autem ijs ad cicatrices extenuandas, & palpebras aſperas, quod quia ex quatuor rebus vt quadriga equis conſtat, & celeres effectus habet, ἅρμα, dicitur. Recipit aũt hæc: æris vſti. ✱.p°.iiij.thuris arboris corticis. ✱.p°.iiij.ammoniaci guttæ. ✱.p°.iiij. commis. ✱.p°.iiij. Teruntur ex aqua pluuiali. xxix.

¶ Hoc etiam ſuperũctum, ad puerorum epiphoras, & qui non ſufferũt inunctionem facit: vt huiuſmodi medicamenta, quæ τρίχιςὰ vocant. Croci ſiculi pondo vncia, commis pondo vncia: hæc aqua teruntur, fiunt collyria. xxx.

¶ Eſt & hoc medicamentum ſatis efficax, quo ita oportet palpebras perungere, ne quid intra oculum fluat. Recipit autem hæc: Croci ſiculi. ✱.p°.iij. crocomagmatis. ✱.p°.xij.thuris. ✱.p°.iij.aluminis rotũdi. ✱.p°.vj. opij. ✱.p°.j.myrrhæ. ✱.p°.ij.commis. ✱.p°.iij. Vino falerno teruntur, cum lenia facta ſunt, & craſſitudinem habẽt mellis ſpiſſi, adijcitur paſſi cretici. p°. ſextans: reponitur pyxide ſtagnea, ſi paſſum adiectum non erit, collyrium erit. xxxj.

¶ Benefacit & hoc medicamentum, quo Auguſtus vſus eſt, & recipit hęc: Aluminis fiſſi. ✱.p°.xl.thuris candidi. ✱.p°.x.aloes, ✱.p°.xv. croci. ✱.p°.xv.opij. ✱.p°.ij.gallæ. ✱.p°.x.roſæ foliorum aridorũ. ✱.p°.x.plantaginis ſucci vel ſeminis. ✱.p°.x. Vino falerno teruntur, cũ leuia facta ſunt, & ſpiſſitudinẽ mellis habẽt, Adijcitur paſſi ſextarius, aut hemina, aut rurſus commiſcetur. Reponitur vaſe ſtagneo, vel argenteo. xxxij.

¶ Collyrium pſoricum ad caliginem, & ad aſpritudinem oculorũ, ſiccã'q; perturbationem ſine tumore, quã ξηροφθαλμίαν appellant. Facit hoc collyriũ

bene

Digitized by Google

benè quod pſoricon dicitur. Habet autem hæc: Croci. ⚹. p°. xij. pſorici. ⚹. p°. xxiiij. pſimmithij. ⚹. p°. iiij. opij idem, piperis albi idem, cõmis. ⚹. p°. vj. aqua pluuiali commiſcentur, teruntur. xxxiij.

¶Stratioticum collyrium ad aſpritudinem, & caliginem. Recipit aũt hęc: pſimmithij. ⚹. p°. vj. piperis albi. ⚹. p°. j. omphacij. ⚹. p°. ij. cadmię. ⚹. p°. iij. opobalſami. ⚹. p°. ij. opij. ⚹. p°. j. commis. ⚹. p°. ij. teruntur aqua pluuiali. Colluriũ hoc melius ſuperiori ad caliginem facit. xxxiiij.

¶Stacton, quod vocant, ad eadẽ. Ferè aũt mulieribus prodeſt. Habet hæc: cadmię. ⚹. p°. xij. ſtibis. ⚹. p°. vj. piperis albi. ⚹. p°. ij. myſis vſti donec puniceũ fiat. ⚹. p°. ij. æruginis raſæ. ⚹. p°. j. & victoriati, æris floris idem, cõmis. ⚹. p°. v. aqua pluuiali teritur. xxxv.

¶Collyrium acre ad extenuandas cicatrices, & q̃uis veteres, caliginémque & aſpritudinẽ oculorum, quod ſemel inunctum plurium dierum effectũ pręſtat. Oportet aũt eo aquato vti, diu enim tenet, ammoniaci guttæ. p°. libram, æruginis. p°. libram, commis. p°. quadrantem, pluuiali aqua teritur ærugo: poſtea cætera adiunguntur macerata aqua. xxxvj.

¶Collyriũ quod propriè facit ad aſpritudinem palpebrarum, & calloſitatem. Oportet ſubijcere ſpecillum, aut inuertere palpebram, ęris vſti. ⚹. p°. xxiiij. ęruginis. ⚹. p°. vj. croci. ⚹. p°. x. myrrhę. ⚹. p°. j. nardi ſpicæ. ⚹. p°. j. caſiæ rufæ fiſtularũ victoriati. p°. piperis albi grana. xlv. commis. ⚹. p°. nouem, vino chio teruntur. xxxvij.

¶Medicamentũ liquidũ ad palpebrarũ veterrimam aſpritudinem, & excreſcentem carnem, σύκωσιν quam vocant. Item callum duriſſimum, Hygram appellant, quia eſt liquidum medicamentũ, carnem ex palpebris tollit ſine magno dolore. Recipit hæc: Myrrhę, thuris, croci, ſingulorum. ⚹. p°. iij. myſios. ⚹. p°. iij. chalcitis. ⚹. p°. vj. Hæc terũtur diligẽter aceto acri: vbi leuia facta ſunt, & habẽt ſpiſſitudinẽ paſſi, miſcetur eis mellis attici. p°. libra. Deinde in patella æris cyprij ſuper carbones poſita inferueſcit, donec mellis habeat nõ nimiũ liquidã ſpiſſitudinẽ: atq; ita reponitur puxide æris cyprij. Cũ opus fuerit, inuertitur palpebra: deinde hoc medicamento ſuffricatur curioſè ad delachrymationem, id eſt, vbi deſierit mordere medicamen. Rurſus inuertere oportet palpebram, atque ita pollice impreſſo membranas innatantes abducere, quæ facilè ſubſequuntur. Poſt hæc cinereo ex aqua inungendi erunt craſſiore. Hoc inunctum multorum annorũ callos, & aſpritudines palpebrarum deſperatas à quibuſdam oculariorum paucis diebus tollit. xxxviij.

¶Hygra ad ſuffuſiones oculorũ quas Gręci ὑποχύματα dicũt, medicamentum liquidũ. Fęniculi ſucci. ⚹. p°. iij. opobalſami. ⚹. p°. iij. mellis attici. ⚹ p°. iij. olei veteris. ⚹. p°. iij. hyænæ fellis. ⚹. p°. j. euforbij. ⚹. p°. j. Hoc, oleo diluitur, & ita commiſcetur cęteris. Aquato vti oportebit hoc medicamẽ=

to:eſt enim acerrimum, & vndiq; humores trahit. Quamobrem non ſunt inungendi qui capitis dolorem, aut grauitatem habēt. Item ante biduum, aut triduum vt aquam bibant quos deſtinauerimus eo vnguere. Quāquā melius facient etiam, ſi perſeueranter aquam potauerint: vitio enim moleſtiſſimo facilius inter initia carebunt. Non præterit me, habere te prudētes ocularios, quibus ſi nomina dixeris collyriorum in hoc libro ſcriptorū, contendant forſan ſe quoq; habere eadem cōpoſita: ſed ſi pondera, aut effectus cōparare voles, longè diuerſos inuenies. Ego enim ipſe eodē nomine multa compoſita, non iiſdem ponderibus & rebus, interdū habeo: ſed his maximè probatis vtor. Nec vtiq; adfirmo non poſſe & alios eadem habere: nam & ipſe ab aliis accepi, ſed rarò. Scio quoſdam ocularios ſimpliciter tradētes cōpoſitiones, méq; multum elaboraſſe, vt veras & incorruptas acciperem, cōſcius ſum mihi. Neq; illud rurſus dico, nouas, & non aliquibus notas in hoc libro cōgeſturum compoſitiones, verum etiam quaſdam diuulgatas, & (vt ita dicam) publicatas: eiuſmodi enim, quia efficaces ſunt, etiam pluribus in notitiam veniunt.

Ad aurium dolorem. xxxix.

AD auriculæ & tumorem, & dolorem ſine vlcere prodeſt herbæ vrceolaris, aut cucurbitæ ramentorū ſuccus tepens per ſtrigilem in foramen auris dolentis infuſus. Item beſtiolæ multorum pedum (quæ tactæ conduplicant ſe in orbem pilulæ rotundiſſimæ ſimilem, κατοικιδίους ὄνους aut πολύποδας Græci hoc gen⁹ animaliū vocāt) oleo domeſtico complures inferuefactę vaſe ferreo, benefaciunt. Prodeſt & gliris pinguis, & gallinę adeps, & medulla bubula, liquefacta, tepénsque infuſa. xl.

¶Sed pręcipuè picis flos, quod πισσελαίων appellant, cū oleo communi mixtū, ita vt tertia pars ſit olei: Nam & dolores ſedat, & ferè non patitur ſuppurationem fieri. Et ſi facta fuerit, eadē res perſanat. Ad ſummam ego ipſe diu vexatus ab aure, cum multis fruſtra vſus eſſem medicamentis, ab hoc ſum perſanatus, & alios complures ſanaui. Florem picis autē appello, quod excipitur dum ea coquitur, lana ſuperpoſita eius vapori: hoc etiam grauitatem odoris protinus tollit. xlj.

¶Item benefacit hoc medicamentum ad tumorem, & exulcerationem auriū, aceti acris ſextarij duo, incoquuntur mala granata, quibus coriarij vtūtur, quia ſemper valida ſunt, nec vnquam matureſcunt, ῥοὰς ὀξείας Græci dicūt, donec madida fiant: tūc hæc adijciūtur & admiſcentur: Aluminis fiſſi vncia, acaciæ ſucci. p⁹. quadrās. Reponitur medicamentū ampulla vitrea. Cum opus eſt, ad tumorem quidem calidum per ſtrigilem infunditur: deinde foramē ſummum lana ſuccida tegitur. Ad vlcus autem frigidum per eiuſdem generis lanam & auriſcalpium iniicitur. xlij.

¶Si caro excreuerit in foramine auris, compeſcitur ſine dolore aut ferro hoc

Digitized by Google

hoc paſtillo. Aluminis fiſſi. p°. triẽs, æruginis. p°. triẽs, miſyos vſti. p°. triẽs, rubricæ ſinopidis. p°. triens, commis. p°. ſextans. Teruntur priora ex aceto acri, donec quaſi cum collyrium componitur leuia fiant. Vltimum commi adijcitur: & fiũt paſtilli, qui ad omnia vlcera faciunt, aqua diluti, cũ aut compeſcenda ſint, aut cicatricem debeant ducere. Sed aquatioribus oportet vti, cum cicatrix eſt cludẽda. Benefaciunt & ad exulceratas nares qualibet ex cauſa, & grauiter olentes.

Ad parotidas. xliij.

AD parotidas conuenit noctuæ cerebellum butyro mixtum: diſcutit enim ferè eas ſine dolore & moleſtia. Oportet autem aqua marina feruenti, nouis ſpongijs demiſſis, & per linteum intortũ vtriſq; expreſſis vaporare parotidem, atq; ita oblinere hoc medicamento, ſupérque tegere lana ſulphurata totam maxillam. xliiij.

¶ Item benè diſcutit parotidas Iris illyrica contuſa, cocta ex paſſo more farinæ hordiaciæ, calda bis térve impoſita. xlv.

¶ Diſcutit & hoc medicamentum parotidas, antequam ſuppurauerunt: Spumę argẽteæ pondo dua, ceruſſæ. p°. libra, ſalis ammoniaci. p°. libra, æris floris. p°. dodrans, aceti ſextarius, olei veteris ſextarij duo & dimidium. Spumam & ceruſſam ſalẽ per ſe & cum aceto terere oportet mortario, deinde oleo admixto traijcere in cacabum amplum, ne extrà fundatur, & efferueſcat (efferueſcit enim valde). Cũ hæc ſuper ignem poſita habuerint emplaſtri temperaturam mollis, deponere oportebit cacabũ, cum feruere deſierit: paulatim aſpergere æris florem, & mouere ſpatha medicamentũ, ne extrà fundatur: & rurſus coquere, donec habeat emplaſtri ſpiſſitudinem ſtricti.

Ad ſanguinis eruptionem de naribus. xlvj.

ERumpit ſe è naribus ſanguis, qui cum abundanter fluxit, niſi celerius ſupprimatur, periculum adfert. Proderit ergo aqua frigida vel poſca ſubinde aſpergere totam faciem, vel ſpõgia refrigerare, acetum acre infundere in aurẽ, cuius è regione ſanguis fluit, aut in vtranq;, ſi ex vtraq; ſanguis emanauerit: gypſo totam faciem cum frõte, & maximè nares craſſe oblinere prodeſt: & caput frigida aqua copioſe, ſuperpoſito aliquo tegumẽto, perfundere, vel cucurbitam occipitio adfigere. Inijcere aũt intus narem aut nares oportebit cochleæ viuæ carnem per ſe, aut cũ thuris polline tritam: vel herbam quæ quia multa eſt & vbiq; naſcitur, πολύγονον appellatur. Idẽ trita facit & λυσίμαχιον herba eodẽ genere. Proderit & ſpongiæ particulam pręſectam, aptè forcipe ad amplitudinem & patorem nariũ figuratam inijcere paulò preſſius ex aceto per ſe. Interdũ aſpergenda ei galla erit, vel chalcitis curioſe trita, vel vtraq; in vnũ æquis ponderibus mixta, melius enim facit. xlvij.

¶ Item bene ſupprimit & hoc medicamentum: mali corticis quo coriarij

vtantur

vtuntur.p°.quadrans,aluminis ægyptij.p°.ſextans,chalcitis.p°.vncia. Hoc tritum per ſuccidam lanam aſperſum medicamentum inijcere oportebit. Facit aũt etiam ad omnem ex qualibet corporis parte,ſeu vulneris ſanguiniſq; eruptionem,quoniam interdum ita (vt diximus) minus curati,præfocati videntur. Et maximè cum vtraque obturata ſpiſſe neceſſario ſunt foramina narium,quia ſpirandi facultas eripitur,non alienum eſt ſcire qua ratione vtrunq; præſtari poſſit,vt neq; ſpiratio interpelletur,neq; remedium efficaciſſimũ (quod per oppilationem narium efficitur) excludatur. Oportet ergo ſumere pinnam anſeris quammaximam, vel calami ſcriptorij fiſtulam modicè plenam:deinde aptare ad longitudinem naſi,atq; ita pręcidere vtraque parte vt perforata ſit,inuoluereq; ex faſciola tenui lintea quaſi inſita explere circuitum eius,donec cũ videatur pator nariũ cuneatione quadam recipere poſſe fiſtulam,atq; ita vt eſt circũuolutam mergere aceto acri & inijcere,interdum per ſe, vel aſperſo ſuper acetum vtro libuerit antè dictorum medicamẽtorum. Hoc autem remedio magis vti,cum per vtraſq; nares ſanguis abundauit.

Ad vlcera in naribus. xlviij.

AD vlcera in naribus,plumbi ſtercus quod ſcoriã dicunt, ex vino, & murteo oleo vicib⁹ adiecto terere oportet,donec ſpiſſum fiat, & ita per pinnam nares obſeguntur. xlix.

¶Facit & hoc medicamentum bene:Pompholygis.⚹.p.quatuor,ceruſſæ ⚹.p°.duodecim,hyſſopi.⚹.p°.trium, Vino falerno & roſa vicib⁹ adiecta teritur,donec mellis habeat temperaturam.

Ad polypos. l.

AD grauem odorem narium, ὀζαίναν Græci hoc vitium vocant: æruginis.p°.quadrantem,aut ſquamæ æris.p°.quadrantem, aut vtranq; rerũ ponderis ſeſcunciæ in mellis deſpumati.p°. libra decoquere oportebit,& eo vti liquido per pinnam. li.

¶Ad polypos, miſy vſtum,chalcitis vſta,æris flos,vſtum ſori,æris ſquama tuſa,cribrata,ſi eo medicamento per pinnam ſæpius nares tactæ, eiuſmodi vitia attenuata,cotidie emendantur: cum ſint à cerebro paribus ponderibus:ſicca benefaciunt. lij.

¶Sed quia plerunq; vexantur nares grauedine,quæ tumore earũ efficitur: non alienũ eſt te eius quoque remedia ſcire. Prodeſt igitur quies vnius diei, & ab omni re abſtinentia:perungendæ nares erunt bitumine liquido, aut mirrha ſtacte, vel pice liquida: poſtero die paſtillus iſte nocte ſuper cibum dandus eſt,& ſi opus fuerit per triduum continuum eodem tempore: recipit autem hæc:apij ſeminis.p°.trientem,aneſi.p°.quadrantem,alterci ſeminis, quod ὑοσκύαμον dicitur pondo trientem,opij.p°.vnciam. Fiunt paſtilli ponderis victoriati:alijs parte tertia detracta dantur cum aquæ cyathis tribus

bus. Faciunt autem & ad oculorũ epiphoras, & ſtomachi nauſeam, & deiectiunculas, & ad omnem fluorem.

Ad dentium dolorem. liij.

AD dentium dolorem quamuis plurimi dicant forfices remedium eſſe, multa tamen citra hanc neceſſitatem ſcio profuiſſe. Itaque cum etiam exeſus eſt aliqua ex parte, tum nõ ſuadeo protinus tollendum: ſed excidẽdum ſcalpro medicinali qua cauatus eſt, quod ſine vllo fit dolore: reliqua enim ſolida pars eius, & ſpeciem, & vſum dentis pręſtabit. Sed cũ dolor vrgebit, variè ſedãdus eſt, partim collutione quorundam, partim commanducatione, nõnũquam ſuffitione, aut impoſitione aliquorum. Prodeſt colluere os frequenter radice herbæ quinquefoliæ incoctæ in vino. Itẽ herba vrceolari, & cupreſſi baccis aqua ĩcoctis. Alterci quoq; radix, aut eiuſdem ſemen linteolo ſpiſſo inligatum, & aqua ſępius inferuefactum, denti ſubinde adpoſitum. Item leuat æquè dolorem dentium portulaca, commanducata ab ea parte qua non dolebunt, vt ſuccus traiectus contineatur puſillo diutius, & ſolani ſuccus tepens benefacit gargarizatus. liiij.

¶ Suffire autem oportet ore aperto alterci ſemine carbonibus aſperſo, ſubinde os colluere aqua calida, interdum enim quaſi vermiculi quidam eijciuntur. Leuat dolorem & bitumen ſuffitum. lv.

¶ Item commanducare proderit herbam rhododaphnen, & ſaliuã dolentibus traijcere, ac puſillo diutius continere, & ita hiantem pati ſaliuam decurrere. Item mentaſtrum, vel radicem κοτυληδόνος, quæ herba ſimilia folia cymbalis habet, naſciturque ferè in parietibus humidis. Pyrethri quoq; radix commanducata multorum leuauit dolorem. Nec minus alumen fiſſum linteolo ſpiſſo circundatum, & ita dolenti preſſum diutius continere prodeſt. lvj.

¶ Imponere ipſi verò denti toti oportet hoc medicamentum quaſi emplaſtrum: peucedani ſucci. ⚹. p̃. iij. opopanacis. ⚹. p̃. j. thuris. ⚹. p̃. duum. vuæ paſſæ ſine granis. ⚹. p̃. j. Hæc per ſe contundi iubebis, deinde cætera ſeorſum trita commiſceri in vnum. Vbi fuerit dolor, auriſcalpiũ lana molli inuoluitur, deinde tingitur feruentiſſimo oleo, atque ita denti primũ, deinde proximis gingiuis ſuperponitur bis terve, donec hebeteſcat ex aliqua parte dolor: poſt hoc, medicamento dens coperitur. Si repetierit, aut permanſerit nihilominus aliquis dolor, ſuper medicamentum auriſcalpium cum lana ex oleo candenti eodem modo imponere ſæpius oportebit, id eſt, donec dolor tollatur. lvij.

¶ Sed ſi quando mouentur dentes ex perfrictione, confirmandi erunt plurima gargarizatione lactis aſinini, aut vini marſici ad tertias decocti, ĩ quo lapathi radices conijci debebunt, vt vnà decoquantur. Strigit etiam dẽtes alumen

alumen, quo infectores vtũtur ex melle attico, ita vt duę partes ſint mellis, tertia aluminis. Hęc miſceri oportet mortario, deinde patella fictili feruefacere vt ſpiſſentur: atque ita recondere quolibet vaſe æreo, donec hoc medicamētum primò auſterè, & nimis perſtringere dentes, poſtea remiſſius videbitur. lviij.

¶Item proderit motis dētibus hoc medicamētum: aceti acerrimi ſextari9 vnus ſemis, cedrię verę ne habeat picis aliquam mixturam hemina, aluminis fiſſi. pº. triens. Teritur alumen cum aceto, miſcetur deīde cedrię, & vnà omnia vaſe ęreo coquuntur, teda pingui mota donec in mellis ſpiſſitudinē temperati medicamentum redigatur. Hoc medicamento ſi quis ter in mēſe dentes fricuerit, dolorem eorum non experietur.

Dentifricij compoſitiones. lix.

DEntifricium quod ſplendidos facit dentes, & confirmat: Farinæ hordeaciæ ſextarium conſpergere oportet aceto cum melle mixto, & ſubigere diutius: atque ita in globulos diuidere ſex, quibus dilatatis admiſceri ſalis foſſicij ſemunciam: deinde furno coquere, donec in carbonem redigantur, tunc terere oportebit eos globulos, & admiſcere ſpicæ nardi quod ſatis videbitur. lx.

¶Ad dolorem faciundũ hoc Octauia Auguſti ſoror vſa eſt: ad dentiũ dolorem, & confirmationem benefacit radicis edulis cortex ſole arefacta, & contuſa, cribrata. Item vitrum candidum quod ſimile cryſtallo eſt diligēter tritũ, admixta ſpica. Vtuntur pleriq; etiam huiuſmodi dentifricio: herbam vrceolarem legunt cũ iam in ſemine eſt quamplurimam cum radice: deinde lotam vno die ſiccant: poſtridie recenti muria dura macerant: tertio die expreſſam olla noua componũt, ſubinde ſalis foſſicij quaſi tabulata interponunt: atq; ita percoquunt fornace balneariorum, donec in carbonem redigantur. Poſtea trita ad tertias admiſcēt ſpicæ nardi quod ſatis eſt. Hoc cũ eo quod candidos facit dentes, tũ etiã cõfirmat, Auguſtã conſtat vſam. Nam Meſſalina dei noſtri Cæſaris hoc vtitur, cornorum cerui vſtorum in ollam nouam ad cinerem redactorum ſextario vno, maſtiches chiæ pondo vncia, ſalis ammoniaci pondo ſeſcuncia.

Ad fluorem gingiuarum. lxj.

SOlent gingiuæ quorundam, fluore infeſtari, quas prægnãtes vocant. Proſunt eis lentiſci folia arida contuſa, & cribrata perforato cribro: facit & cinis eiuſdem lentiſci foliorum ex aqua eiuſdem decocti. Compoſitum autem hoc medicamentum prodeſt, quod & ad omnia vlcera quæ in ore fiunt vtile eſt, ἀνθηρὰ à Græcis appellatur: recipit hæc: Aluminis fiſſi. ⚹. pº. iiij. myrrhæ ⚹. pº. j. croci. ⚹. pº. ij. cypiri, id eſt, iunci radicis. ⚹. pº. ij. gallę. ⚹. pº. j. roſæ lutei floris. ⚹. pº. j. ſandaracę. ⚹. pº. iij. His omnibus rebus tunſis cretis, arido medicamento vti oportet per

pinnam

pinnam etiam ad παρουλίδας & ἐπουλίδας, id eſt, vbi ex tranſuerſo gingiua ſuppurauit: aut tonſillarum tumorem magnũ, vt digito preſſius fricentur, vel vbi ſuper extremum molarem increuerit gingiua.

Ad cancrum in ore. lxij.

ESt & moleſtum interdum cũ cãcer os corripit, quod initijs neglectum, breui ſpacio temporis mortis cauſſa eſt. Oportet ergo, cũ primùm viſum fuerit, anteq̃ latius ſerpat, fauces'que occupet, miſy vſto quàm plurimo cum melle vti ſæpius: deinde colluere aqua oleaſtri decocti ſubinde, aut corticis mali granati. lxiij.

¶Medicamentũ andronis prodeſt in omni parte corporis facto cancro, recipit autẽ hæc. Mali granati corticis. ⚹. p°. x. terrę mali. ⚹. p°. ix. aloes. ⚹. p°. iiij. myrrhę. ⚹. p°. ii. gallæ. ⚹. p°. viij. aluminis fiſſi. ⚹. p°. iij. æris floris. ⚹. p°. duũ. Terũtur & cribrãtur ſicca curioſe: deinde admiſcetur paſſũ creticũ dum habeat ſpiſſitudinem mellis: cũ opus eſt vino auſtero ſumendum medicamentum eſt, vitro reponitur, diluitur. Facit hoc medicamẽtum ad carbunculos, & ad ignem ſacrum, & ad zonam quam Gręci ἕρπητα dicunt.

Ad faucium vuæ'que tumorem. lxiiij.

AD faucium vuę'q; tumorem ſtomatice hac ferè vtuntur, quia nullam aſpritudinem habet & ſatis efficax eſt, vuæ amineæ acerbæ cum primùm granũ incipiet perlucere, ſucci ſextarios quatuor, mellis attici ſextarium commiſceto in vnum, atq; in ęreo vaſo coquito ſubinde mouens, donec mellis ſpiſſitudinem habeat. lxv.

¶Altera eiuſdem vtor ſtomatice, cũ diutius vexatę partes antedictę ſunt: Aluminis fiſſi. ⚹. p°. duũ. gallę cõtuſæ. ⚹. p°. duũ. omphacij aridi. ⚹. p°. j. croci. ⚹. p°. j. paſſi cretici ſextarius vnus. Hoc decoquit̃ vaſo fictili ad dimidias, & ita cætera diligenter trita admiſcentur. Vtrũq; autem medicamentum ſtagneo reponendum eſt vaſo.

Ad ſuppurationem faucium. lxvj.

VBi verò ſuppuratio faucitũ ſuſpecta eſt, diutius permanente earũ tumore, & interdum febriculis non ſine horrore intercurrẽtibus, oportebit gargarizare quidẽ aqua mulſa crebrius, furfuribus ſiligineis decocta, vel paſſo ad dimidias decocto benè caldo, vti ore & faucibus diutius contineatur, vel ea aqua, in qua ficus arida pinguis erit decocta: perungere autem fauces hoc medicamento, quàm tactus ſuſtinere poterit puſillò preſſius. Mellis optimi heminã, reſinę terebithinæ. ⚹. p°. duũ. roſę cyathos duos, reſinam cum roſa in duplici vaſo, vti ſolent vnguentarij, liquefacere oportet: deĩde admiſcere ei mel, & coquere donec ſpiſſũ fiat medicamẽtum. Hoc etiam, cũ eruperit ſuppuratio, vti oportet: expurgat enim & explet idem.

Ad anginam. lxvij.

AD anginā prodeſt & ſanguinis detractio, cucurbitarū admiſſio,
cæteraq; auxilia quibus medici efficacius vtuntur. Medicamen=
ta autem ſimplicia quidem hæc faciūt: laſer cyrenaicum, ſi pote/
rit inueniri: ſin minus, ſyriacum aqua dilutū, craſſius per pinnam faucibus
adhibitum. Item euforbium aqua dilutum. lxviij.

¶ Compoſitorum autem medicamentorum hæc ſunt apta: Fellis taurini,
ſalis, aceti, mellis, olei veteris, æquas partes in vnum miſcere oportet, & cū
opus fuerit, pinna perfricare fauces diutius. lxix.

¶ Itē benefacit git frictū. ⚹. p°. duū, pyrethri. ⚹. p°. j. ſagapeni victoriati
pondus, melle miſcentur hæc in vnum trita. lxx.

¶ Facit bene & hoc medicamentum: Fellis taurini. ⚹. p°. ij. elaterij qui eſt
ſuccus cucumeris ſyluatici. ⚹. p°. j. cachryos animati. ⚹. p°. j. tritum melle
admixto reponitur. Cum opus eſt, dilutum aqua tepida ſumetur, & fauces
perungentur, coguntúrq; inde q̄plurimum deuorare. Soluit enim vētrem,
& ita vehementiſſimè prodeſt. Item hoc medicamentum vehementiſſimè
prodeſt, multos enim à ſummo diſcrimine mortis liberauit. Benefacit hi=
rundinum pullorum cineris pondo quadrās, hyſſopi pondo ſextans, nitri.
p°. vncia, piperis. p°. ſemuncia, laſeris pondo ſemuncia: his tritis cretis, mel/
lis attici quod ſatis erit admiſcetur. Et hoc autem cæteris medicamentis ſę
pius fauces, & preſſius fricare oportet. Multis & hoc profuit medicamētū
quod eſt ſine dubio efficacius & vehementius: coſti, apij, aneſi, ſchœni, ca/
ſiæ rufæ, ſingulorū. ⚹. p°. binum. git. ⚹. p°. j. amomi victoriati. p°. vnius,
Zeæ, quod eſt ſemen. ⚹. p°. duū, aluminis fiſſi ſemuncia, gallæ mediæ ma
gnitudinis, numero. v. croci. ⚹. p°. duū. crocomagmatis victoriati. p°. myr
rhæ victoriati. p°. Ariſtolochiæ creticæ. ⚹. p°. iiij, cinnami. ⚹. p°. iij. hyrū=
dinum ſyluestrium pullorū cineris. p°. vncia, nardi ſpicæ victoriati pondo.
Hæc omnia ſiue contuſa, ſiue creta diligenter melle attico deſpumato com
prehendātur. Cum autē opus fuerit adijcietur quod ſatis erit eiuſdem mel=
lis. Hoc Auguſta ſemper compoſitum habuit.

Ad vuæ tumorem & dolorem. lxxj.

VVam ſupprimit diu iacentem ſal ammoniacū, galla cōtuſa, ęquis
ponderibus. Eadem ratione aluminis fiſſi. ⚹. p°. iiij. piperis albi
⚹. p°. j. quibus in vnum mixtis cochleario, ter tacta reſilit. Item
herbæ cyclamini ſucco per cochlearium ter die tacta, ac per triduum,
nō ſolum reſilit ac fit minima, ſed etiam raro valde moleſtat. Item ad vuę
tumorem & tōſillarū ſiccum & efficax medicamentum: gallæ tuſæ. p°. vn
cia, æris flos. p°. ſemuncia, menarū ſine ouis quæ ſunt, ſalſarum capita de/
cem. Hęc comburuntur, & ita cæteris admiſcentur cineribus, & poſtea ni/
hilominus in vnum diutius teruntur. Oportet autem digito humido tan=
gere medicamentum, & ſic vuam ab imo rectam diutius ſupprimere ſurſū

verſum

verſum. Item aliud efficacius ad vuam diu iacẽtem, cyperi ſiccatæ bene. p°. quadrans, myrrhæ. ℈. S. croci ſiccati antè. ℈. r. ſandaracæ. ⚹. p°. j. aluminis fiſſi. ℈. S. æris vſti. ℈. S. Hæc omnia in vnum tunduntur, cribrantur, ac digito melle mixto medicamentum ſumitur, & ita vua leuatur, ac tonſillæ preſſius fricãtur per triduum, aut ſi voles, digito mũdo ſine melle curabis.

Ad tumorem & raucitatem arteriæ & vocis abſciſionem. lxxii.

AD arteriam exaſperatam ſimplicia quidem hæc faciunt: commis alexandrina vel tragacanthum per ſe ſub lingua retentum, compoſitio autem hæc eſt. *Deeſt compoſitio.*

lxxiij.

AD tumorem arteriæ papaueris ſyluatici iam maturi, viridis tamẽ adhuc, capita quàm plurima vaſe fictili coniјciuntur, aqua'q; ſuperfunduntur, vt ſupernatet duobus tribúsve digitis. Hæc vbi triduo macerata fuerint, eodem vaſe coquũtur donec demadeſcant, poſtea exprimuntur capita, omnisque aquæ percolatæ prius diligenter menſura capitur, ad cuius modum mellis attici quarta pars miſcetur: deinde per duplex vas coquitur, donec mellis habeat ſpiſſitudinem. Hoc medicamẽtum & ad arteriæ tumorem, & ad tuſſum facit. lxxiiij.

¶ Altera arteriace ad fluorem & raucitatem arteriæ. Item ex ea ad tuſſim, & abſciſſum ſonũ vocis. Tragacanthi. ⚹. p°. vj. commis alexãdrinę. ⚹. p°. vj. myrrhæ. ⚹. p°. j. thuris. ⚹. p°. ij. croci. ⚹. p°. j. piperis albi grana. xx. cariotarum recentiũ trium pulpas medias, detracta exteriore cute, interioribus'q; venis vel vuę paſſę nouę & ĩcorruptę, purgatis interioribus granis. p° viij. cõmis & tragacãthũ paſſo cretico vno die & vna nocte macerari oportet, & poſtero die pila & pilo mundo contundere, & cætera trita mortario curioſe admiſcere. Inde dare fabę magnitudinem, globulum ſub lingua tenere deuorantem quoad liquefactũ fuerit. Hoc medicamentũ, pipere detracto, & ad tumorem arterię facit. Seruandũ autẽ puxide buxea. lxxv.

¶ Arteriace qua melior non eſt, refertur autem ab Aſclepiade noſtro: facit ad oĩa ſuperius dicta efficacius: & quicqd ĩ arteria vitij eſt. Cõſtat ex his myrrhæ optimę pinguis. ⚹. p°. xxiiij. tragacanthi cãdidi. ⚹. p°. xxviij. glycyrizę radicis. ⚹. p°. xviij. reſinę terebĩthinę verę. ⚹. p°. xviij. tragacanthũ ſicut eſt cõtũdere, & per cribrũ tenuibus foraminib9 eijcere oportet: deĩde myrrham tritam ſeorſum admiſcere, & rurſus vtraq; in vnũ diu terere, atq; ita in pilam cõijcere, & ibi cũ concaluerint ictu pili terebinthinam paulatim miſcere: donec oĩm vnitas fiat. Poſtea glycyrizam contuſam & cribratam, mortario'q; nihilominus tritam ſenſim aſpergere oportet. Vbi hęc bene mixta fuerint, dũ calet medicamentũ, plures accedant, & pilulas faciãt magnitudinis fabę. Fit enim duriſſima hæc arteriace, & hoc ipſo præcedit cæteras: quia lingue ſubiecta non facilè ſoluitur, & ita diutius exhibet ſuũ

effectum.

Ad ſuſpirium. lxxvj.

Ad ſuſpiriũ faciunt bene iter ſimplicia quidẽ acetũ ſcillites, quod vocãt, cochleario ter quaterʹve ſumptũ in die. Prodeſt & ipſa ſcilla argilla circundata, & furno cocta, purgatis exterioribus putaminibus, & quod tenerrimum eſt eius, mellis duabus partibus attici admixtũ & tritũ bene coclear io, ſemel in die bisʹve ſumptum profuit multis. Pulmo vulpis in olla fictili ad cinerem redactus, & datus menſura cochleariorum trium, cum aquæ calidæ cyathis tribus. Item pulmo cerui eodem modo factus & datus. lxxvii.

¶ Prodeſt & hoc medicamentum euidenter: Aluminis fiſſi. p°. ⚹. vj. opij. p°. ⚹. j. aqua exigua opium diluitur, miſcetur alumini antè trito, fiunt globuli ciceris amplitudinis, dantur ieiuno ante cibũ quaterni aut quini. Hoc medicamẽtũ & ad ſanguinis eruptionẽ ex interioribus partibus facit, & ad veterẽ tuſſim, & ad phthiſicos, vel alios qui purulẽta excreãt. lxxviij.

¶ Hoc quoq; medicamentum ad ſuſpirium ſatis cõmodè proficit. Sulphuris viui. p°. ⚹. j. nitri. p°. ⚹. ſelibra, abrotani quod tribus digitis comprehendi poſſit. Hæc contunduntur, & teruntur curioſe. Cum opus eſt dantur ex his cochlearia duo cum duobus cyathis aceti calidi ieiuno. lxxix.

¶ Aliud medicamentum ad ſuſpiriũ efficax valde. Facit aũt & ad lumborũ diutinũ dolorem, & ad paralyſin, & hydropicos, lyenoſos. Bryoniæ, id eſt, albæ vitis radicis. p°. ⚹. xii. iris illyricæ. p°. ⚹. xii. ammoniaci guttę. p°. ⚹. xii. aſparagi radicis. p°. ⚹. vi. ſcyllę bulbi crudi ex interiore parte. p°. ⚹. xij. tragacãthi. p°. ⚹. vi. mel miſcetur cõtuſis & tritis donec cęrę mollis habeat temperaturam. Inde cum opus eſt, datur. p°. ⚹. i. cum aqua mulſa cyathis tribus vel quatuor.

Ad ſtrumas & omnem duritiem in corporis quolibet loco. lxxx

AD ſtrumas bene facit radix cucumeris ſyluatici cocta ex aqua mulſa & trita, atq; ita impoſita. Item ebiſcum eodẽ modo factũ. Sed melius marini lepores oleo vetere necati faciunt in plumbea pxide cluſi, quam diebus quadragĩta diligenter alligatam oportet habere, poſtea ex ea, pinna oblinendæ ſunt ſtrumæ, ſupérque eas pellis lanata non nimium tonſa, tegendi gratia, imponen da eſt. Prępipere autem oportet, ne quis hoc medicamento manus inquinet, aut inquinatas, prius q̃ lauerit, ad os referat. lxxxi

¶ Ad ſtrumas & ad duritias mammarum mirificè facit antequam ſuppurent, & poſt ſuppurationem nihilominus) hoc medicamẽtũ. Olei veteris p°. ⚹. dua, ſpumæ argenteæ põdo libra, gallæ ſyriacæ põdo triens, manna thuris pondo vncia, galbani pondo vncia. Cum oleo coquitur ſpuma donec cerati ſpiſſi habeat temperamentum, deide admiſcetur ei galla, & ſecundũ hanc manna, cũ emplaſtri habet ſpiſſitudinẽ, tollitur ab igne medicamẽtũ

& cũ deſinet feruere paulatim galbanũ miſcet̃, per minutas parteis linitur aluta cũ opus eſt. Hoc medicamẽtũ ſoluit̃ tertio quarto've die ſi nõ ſuppurauerint ſtrumę: ſed ſi aptæ fuerit, hyeme alternis, æſtate cotidie. lxxxii.

¶Malagma ad ſtrumam & omnem duritiem mirificum. Idem ad mãmarum muliebriũ duritiã, & ad paniculas, & ad tubera, & cætera quæ ſubitò adnaſcuntur. Recipit hæc: Reſinæ terebinthinæ pondo dua, cæræ pondo ſemiſſem, propolis, quã quidam cærã ſacram vocant, pondo ſeſcunciã, galbani põdo ſextãtẽ, olei veteris pondo ſelibrã. Hęc oĩa oleo ad ignẽ liquefacere oportet, & poſtea miſcere viſci de quercu põdo quadrãtẽ, ammoniaci guttę põdo quadrantẽ, ebiſci radicis aridę pondo quadrãtẽ, cypiri radicis, quem nos gladiolũ appellamus, pondo ſextãtẽ, ferulę pondo triẽtẽ, aphronitri pondo quadrãtẽ, aſii lapidis floꝝ pondo quadrantẽ, opopanacis põdo ſextãtẽ. Hæc omnia ordine quo ſcripta ſunt cribrata in cacabum conijciuntur, opopanax oleo diluitur. Vbi temperatum eſt medicamentũ, manibus ſubigitur, linitur cum opus eſt aluta.

Ad ſanguinis eruptionem. lxxxiij.

AD ſanguinis eruptionem, ſiue ex arterijs, ſiue à pulmone, vel pectore ea fuerit, benefacit ſymphyti radix, quam quidam inulam ruſticam vocant, quidã autem Alum gallicum dicũt, lota aqua frigida, & raſa cultello eburneo vel oſſeo. p°. ſextãtis, aut plus, id eſt, quantum poterit manducare & deuorare, neque enim amara eſt. Oportet autem eodem die acetum non guſtare, quod interdum per ſe magnificè ſolet prodeſſe: ſed huius radicis effectũ reſoluit. Item benefacit polygonij ſuccus cyathorũ duorum aut trium per triduum repetitus. Et plantaginis & ſolani eodem modo ſuccus prodeſt: & cretę ſamiæ. p°. ⚹. j. ſumptũ ex aquæ frigidæ rigore detracto cyathis tribus. Prodeſt & herbæ quam πολιὸμ vocãt, nos vt opinor tiniariam, faſciculus, quantùm manu comprehẽdi poteſt, in tribus heminis aquę decoctus, & ad tertias redactus, ſi quis inde cyathos tres dederit per triduum. lxxxiiij.

¶Oportet autem extrà ſentienti vulnus, eo loco ſpongiam ex aqua recenti imponere, vel ex aceto acri, ac frequẽter mutare ne concalefacta noceat. Et vetare artus conſtringere, quod plerique medicorum faciũt, ignorantes quòd icitatur ſanguinis eruptio muſculorum compreſſione. Quandoquidem omnis cõſtrictio in vtranque partem exiget æquè ſubiectã materiã, ſicut vtrem ſi quis medium laqueo conſtrixerit, animaduertet in vtranque partem excludere ſubiectum liquorem. Et ſi ſupèr foratus caſu fuerit, incitatione eiaculabitur quod in eo erit. Eadem ergo ratione cũ ſanguis eruptꝰ eſt, qui conſtringunt vi magna artus exprimentes, ſanguinem venis ſubiectum cogunt magis erumpi per vulnus. Huius rei argumentum eſt, ſi quis ſuper laqueũ percuſſerit venam in brachio quę eſt animalis, animaduertet

æquè incitari ſanguinem ex ea parte, quàm ex inferiore loco cũ percuſſa eſt vena. Et hoc per ſe quidem ſi non viderant medici, meritò eſſent culpandi, quòd negligentes in ancipiti caſu hominum eſſent. Cũ præſertim Aſclepiades etiam pluribus vſus ſit argumentis in hac re: neque ei quiſquam contradixit, quis enim aduerſus veritatem hiſcere poteſt? proinde magis ſunt cuſtodiendi qui pollicentur ſalutis cuſtodiam vniuſcuiuſq; ſe facturos. Tã inertes autem & negligentes neceſſaria quidem ad conſeruandam vitã humanam, quæ per aliorum laborem reperta ſunt, ſtudeãt ſcire. Meritò itaq; manifeſte quidam iugulãtur genere quodam incitata eruptione ſanguinis ab eiuſmodi hominũ imprudentia. Et, o bone deus, hi ſunt ipſi qui imputãt ſuam culpam medicamentis quaſi nihil proficientibus. Sed ad propoſitum reuertemur lxxxv.

¶ Faciunt enim compoſita medicamenta ad ſanguinis eruptionem, quorũ & hoc eſt: Acaciæ ſucci. p°. vnciæ, ὑποκυστίδος qui eſt ſuccus roſæ ſyluaticę, quam caninam quidam vocant. p°. vncię, balauſtium quod eſt flos mali granati quo coriarij vtuntur. p°. vnciæ, opij. p°. ſemunciæ. Balauſtiũ cõtunditur, ſiccatur, ſicco mortario teritur. Cætera pridie macerata in aqua commiſcentur, & diligenter paſtilli finguntur. Quidam. p°. ⚹. i. quidam victoriati denarij dantur ad ætatem cuiuſq;, ex aquæ frigidæ remiſſæ cyathis tribus aut duobus. Atque ille quidem paſtillus benefacit ad dyſentericos, id eſt, torminoſos. lxxxvj.

¶ Alter paſtill⁹ ad ſanguinis eruptionẽ mirificè faciẽs. Tragacãthi. p°. ⚹. ix. ſamiæ cretę. p°. ⚹. vij. ceræ ponticæ. p°. ⚹. ix. glycyrrhiſę ſucci (eſt autem radix dulcis). p°. ⚹. v. Symphyti ſucci. p°. ⚹. xij. Commis. p°. ⚹. iiij. ὑποκυστίδος ſucci. p°. ⚹. vij. thuris. p°. ⚹. v. aluminis liquidi. p°. ⚹. ij. opij. p°. ⚹. v. amyli. p°. ⚹. vj. myrrhæ. p°. ⚹. v. croci. p°. ⚹. vij. plãtaginis ſucci. p°. ⚹. iii. paſſi meconii quod ſatis erit miſcebitur, fiũt paſtilli. Alii. p°. ⚹ i. alii victoriati dabuntur ex aquæ tepentis cyathis duobus & dimidio.

Ad tuſſim veterem, & deſtillationes, & ſuſpiria & inflationes, cum dura habent præcordia, & lienoſos, & phthiſicos. lxxxvii.

Catapotium, id eſt, medicamentum quod non diluitur, ſed ita vt eſt deuoratur ad tuſſim quæ cum fluore eſt, Croci põdo vnciæ, myrrhę pondo ſextãtis, opij pondo quadrãtis. Contunditur crocum, percribratur, cõtuſæ myrrhæ opium admiſcetur aqua exigua dilutum. Poſtea adiicitur crocũ, & cũ in vnũ benè mixta ſunt, fingunt̃ pilulæ erui magnitudinis. Dant̃ in nocte ternæ vel quaternæ. lxxxviii.

¶ Catapotium alterũ ad tuſſim aridam. Myrrhę, piperis, caſtorei, galbani, ſtoracis, opii, ſingulorum idem ponderis. Caſtoreum & piper contunduntur & cribrantur. Deinde myrrhæ antè tritæ cæteris contuſis æquè admiſcentur.

ſcentur. Vbi omnium vnitas mortario facta eſt, melle deſpumato medicamentum comprehenditur: deinde formantur pilulæ viciæ magnitudinis. Dantur ternæ vel quaternæ in noctem. lxxxix.

¶ Aliud catapotium ad tuſſim veterē, ſuſpiriū, & phthiſi tētatos, lienem, & iecur durum habentes. Idem inflationem tollit, & purgat mulierem, ſi qua ex partu ſubſtiterūt. Styracis. p°. * .vi. myrrhæ. p°. * .ii. & victoriati, opopanacis. p°. * .ii. iris illyricæ. p°. * .ii. galbani. p°. * .ii. reſinæ terebinthinę. p°. * .v. alterci ſeminis. p°. * .i. nitri. p°. * .i. piperis albi. p°. * .i. opii p°. * .i. Irim, altercum, piper contundere oportet & cribrare, nitrum mortario terere, & cætera pilo commiſcere, & poſtea hæc eis adiicere, atq; facere catapotia magnitudinis fabæ. Inde terna vel quaterna in noctem dare ad inflationes in ipſa diſtentione cum aquæ calidæ cyathis tribus. xc.

¶ Paſtillus ad tuſſim, deſtillationem pectoris, pulmones, ad epiphoras oculorum, veſicæ dolorem qui cum fluore conſiſtit, vbi ſæpius & non ſine cruciatu vrinam faciunt. Item ad eos qui ſanguinem reiiciunt, aut per vrinam reddūt. Ad deiectionem, tormina, grauedinem, cholerā, ſtomachi crebrā nauſeam cum vomitu ſine febre. Et quicquid reprimere & ſiccare oportet optimè compeſcit. Præterea facit ad omnis partis corporis dolorem, præterea capitis. Quinetiam ſi quando aliquis hoc fuerit inunctus. Alii vitio non erit dandum hoc medicamentum. Cum aūt ad omnia quæ ſuprà dixi manifeſtè proſit, tū pręcipuè ad initia phthiſim habētes benefacit. Multos enim eripuit ex magno periculo interdum bis térve datus hic paſtillus: recipit hęc: myrrhæ troglodytis. p°. * .vi. croci. p°. * .v. opii. p°. * .iiii. thuris. p°. * .v. alterci albi ſeminis. p°. * .iiii. apollinaris herbę radicis corticis. p°. * .iiii. Cōtūditur hic cortex per ſe, & cribratur tenui cribro: deinde crocum, poſtea altercum, myrrha, thus, quibus miſcetur opiū pridie aqua maceratū: ſubinde aquæ exiguum adijcitur donec fingi paſtilli poſſint. p°. * . victoriati. Alij tertia huius ponderis detracta, dantur in noctem ex aquæ cyathis tribus. Somnum faciunt, dolorem ſedant, vt ſuperius dixi. Oportet autem ex eo etiam catapotia facere, quidam enim facilius ea quàm potionē ſumunt, verùm non multum intereſt. xcj.

¶ Ad eadem remiſſior quidē paſtillus, ſed non contemnendus, croci, myrrhæ, alterci, opij pondera paria contuſa miſcentur, deſpumato attico melle fiunt paſtilli eiuſdem ponderis. Dantur ad ætatem eius tres in noctem, licet & hinc catapotia facere propter eandem cauſam, ſed tunc aqua, nō mel adijcitur. xcij.

¶ Paſtillus ad tuſſim & ſanguinē reijciētes, & ſtomachum ſolutū habētes facit, & ad deiectionem, & veſicæ dolorem: apij ſemen. p°. * .vj. alterci ſeminis. p°. * .xij. anethi. p°. * .xij. opii. p°. * .vi. croci. p°. * .iii. roſæ foliorum arefactorum in vmbra. p°. * .xii. myrrhæ. p°. * .xii. Semina, & cro/

cum, & folia roſæ contunduntur, cribrantur, myrrha teritur: opiū aqua ma
ceratur: omnia in vnum miſcentur aqua adiecta: fiunt paſtilli victoriati. p°.
alijs tertia parte detracta. Dantur ad ſtomachū imbecillē habētes & ſangui
nem reijcientes ex aqua frigida cyathis duobus, cæteris ex calida totidem
cyathis xciij.

¶ Paſtillus ex odoribus benefacit ad omnem dolorem. Propriè autem ad
tuſſim. Item pectoris deſtillationem, & oculorū epiphoras. Facit & ad ſu
ſpiriū, & ad lateris dolorē, & ad phthiſicos: & veſica, renibusq; laborantes
vel ſanguinē ad vrinā reddentes cum dolore. Caſiæ, cinnami, croci, ſingu
lorū. p°. ✳. iij. alterci ſeminis, apollinaris herbæ radicis, ſingulorum. p°. ✳
iiij. piperis. p°. ✳. ij. opij. p°. ✳. iiij. thuris. p°. ✳. iij. nardi ſpicæ. p°. ✳. ij. Vi
no falerno contuſa & trita vtraq; vt debent, conſperguntur: fiunt paſtilli v
ctoriati. p°. Et alijs parte tertia detracta. Dātur in noctem prout vires ſun
cum aquę calidæ cyathis duobus aut tribus. xciiij

¶ Medicamentum, quod per cocleariū deuoratur, benefacit ad tuſſim ari
dā, & eos qui difficulter glutinoſa excreāt, & præfocari videntur interdū
Sed precipuè ijs qui lateris dolorem cū febre ſentiunt, quos Gręci πλευρϊτικὸ
vocant. Liberat enim eos ab omni periculo. Hoc medicamentum Apul
Celſi fuit, præceptoris Valentis & noſtri, & nunquam vlli ſe viuo cōpoſi
tionem eius dedit, quòd magnam opinionem ex ea traxerat. Eſt autem hę
quæ cōponitur tribus rebus his. Piperis nigri electi & pōderoſi granis du
bus, myrrhę troglodytidos. p°. ✳. ij. mellis attici deſpumati libra. Piper c
tunditur diligenter & cribratur, myrrha teritur mortario curioſe: & po
ſtea vtraq; in vnum miſcentur: deinde mel adijcitur. Dantur coclearia qui
na vel ſena. Pleuriticis etiam plura ſæpius, & cū interuallo dare oportet: &
maximè cū tuſſiunt, aut præfocari videntur, & difficulter ſpirant: ſiue no
ctu ſiue interdiu. Protinus enim excreant ea quæ obſtant tranſitui ſpiritu
& tuſſire deſinunt. xcv

¶ Alterum medicamentū ad tuſſim aridam. Naſturcij animati ſeminis. p
vncia, alterci ſeminis. p°. vncia, opij. p°. vncia, myrrhæ. p°. vncia, croci. p°. ſe
mūcia, ſulphuris viui. p°. ſemuncia, piperis albi. p°. quadrans. Melle coll
gitur medicamentum. Datur fabæ ægyptię magnitudine ex cyathis aqu
tribus in noctem. Facit autem hoc medicamētum ad lateris dolorem & a
ſtomachi īflationem, grauedinem, cœliacos qui ſubitò vniuerſa deijciunt.
Prodeſt & dolentibus ſuperpoſitū & circundatum denti, & ſi exeſus eſt, i
cauernam eius infertur. Tollit præterea horrores febrem pręcedentes: ti
cum hęc circuitum certum habet datum ante horam, diutius corpore pe
fricato ex oleo calido. Prodeſt & illis qui ſine horrore circuitibus febriu
vexantur. Quamobrem ἀλεξίπυρετος hæc compoſitio dicitur. xcv

¶ Aliud ad tuſſim aridam, & glutinoſa excreantes. Purgat etiam interan

Digitized by Google

neas vomicas,ſuppurationes,lini ſeminis,vrticæ ſeminis,naſturcij ſeminis, iris illyricæ radicis æqua pondera miſceri oportet, & cum melle deſpumato, quantum ſatis ſit:& frequenter oportet cochleario dare.

Antidotos hyera Pacchij Antiochi ad vniuerſa corporis vitia, maximè lateris,& ad podagram. xcvij.

AD lateris dolorem,ſiue cum febre,ſiue ſine febre fuerit,compoſitio mirifica,non ignorata quidem ab antiqnioribus propter effectus,ſed pręcipue à Pacchio Antiocho auditore Philenidis Catineſis vſu illuſtrata.Fecit enī magnos quæſtus ex ea ꝓpter crebros ſucceſſus ī vitijs difficilimis.Sed ne hic quidā vlli,ſe viuo,cōpoſitionē dedit.Poſt mortem aūt eius Tiberio Cæſari per libellum ſcriptum ad eum, & bibliothecis publicis poſita venit in manus noſtras, quam antea nullo modo extrahere potuimus. Quamuis omnia fecerimus vt ſciremus quæ eſſet. Ipſe enim cluſus componebat, nec vlli ſuorum committebat: plura enim quàm recipit ipſemet contūdi iubebat pigmenta, fallendi ſuos cauſa. Hanc poſtea nos ſciuimus,quæ vt ſanè,& libello ipſe fatetur non à ſe inuenta,ſed vſu exactiore comprobata ad quæ vitia & cum quibus, & quemadmodum data proficeret. Etenim non ignota, ponderibus tamen antiquis, aut adiecit,aut detraxit.Et res quæ in hac compoſitione ſunt, nō vtiq; conueniūt ad antiquas.Interdum enim earum quædam plures etiam numero accipiunt,atq; ideo non idem præſtant, cum interim hæc mirifica temperatura compoſita mirificos effectus habeat.

¶Facit hoc verò medicamentum non ſolum ad lateris dolorem, ſed etiam ad plura vitia efficaciter. Quamobrem ſemper habeo id compoſitum. Percurram autem q̃ breuiſſimè, ad quæ vitia, & qualiter datū proſit,vt etiam in libello eius ſcriptum eſt,& ego magna ex parte iā expertus ſum. xcix.

¶Sanat ergo morbo comitiali correptos,quos ἐπιληπτικοὺς Græci vocāt, furioſos, quos μαινομένους dicunt. Item ſanat, quibus ſubitis tenebris obſcurantur oculi cum vertigine, σκοτωματικοὺς hos Græci appellant. Nec minus diutino correptos capitis dolore, quem κεφαλαργίαν appellant. Prodeſt data.p°.⚹.duum ex aquę mulſę cyathis quatuor,cū remiſſi fuerint.Et ſi freqūeter quidē corripiunt̃, poſt binas ternaſ'ue acceſſiones danda erit antidotos Hyera,hoc nomē enim tribuit ei duas ꝓpter cauſas (vt exiſtimo) Vnā, ne eius nomen verū dicendo, oſtenderet quæ eſſet (Dicitur enim à quibuſdam πικρὰ quia amara eſt:à quibuſdam διὰ κολοκυνθίδος) Alteram,quò magis ſub tanta ſpecie nominis commendaret medicamentum. Sed ſi ex lōgo interuallo acceſſionibus vexabuntur, in remiſſione dolorum ſæpius dandum erit medicamentum.Ita enim aut ex toto remedio eſt,aut certè minuitur cotidie impetus vitiorū & ſedatur,interuallaq; maiora accipit,& hoc ipſo oportuniores fiunt ad veratri potionē, qua maximè hæc vitia tolluntur.

Digitized by Google

tur. Dare autem his oportet ſecundum purgationem (bis enim aut ter ſpumoſa & glutinoſa deijciunt) ptiſanæ cremorem, olera lenia ex vrtica, & lapatho malua facta: torpedine interdũ admixta, & cũ exiguo pane, aquã'q; potui. c.

¶Facit bene hæc compoſitio ad ſuſpirium, & ad vocis abſciſionem, & ſubitas præfocationes ex qualibet cauſa ortas, & ad eos qui ſæpius exiſtimãtur ab incubone deludi. Vſq; eo tamen vexantur, vt interdum vitæ periculum adeant (eſt enim vitium non contemnendum) vtique in proceſſa ætate. Quibus dandum erit medicamentũ, proximo die eius noctis qua correpti ſunt, cum interuallum à ſomno fecerint, & quod ſatis eſt ambulauerint, ex aquæ hyſſopum aut marrubium incoctum habentis cyathis quatuor vel quinque. ⚹. p°. j. vel vnius & victoriati, prout res poſtulauerit. Deinde poſt horas treis quatuor've cremor ptiſanę detur. ci.

¶Facit & hoc medicamentũ ad eos, quorũ muſculi maxillares cum maximo dolore tenſi ſunt, adeò vt aperire os nullo modo poſſint τετανὸν hoc vitium Gręci dicunt. Item facit ad deprauatam faciem in vtramlibet partem, κυνικὸν σπασμὸν hoc idem appellant, genus morbi. Præcipuè verò ad pectoris, & lateris dolores prodeſt ex qualibet cauſa factos, ſiue latente & occulta, ſiue manifeſta: vt ex ictu, caſu, conatu aliquo ſupra vires, vel ponderis ſupra modum portatione, vel contuſione quæ frequenter gladiatoribus accidere ſolet in luctationibus, & eorum maximè ſauciatis. Nec minus arbore alta delapſis, vel ſcalis deuolutis, excuſſis à rheda vel curriculo, atq; ita tractis. Sed his, id eſt, manifeſtą ex cauſa vexatis, cum acethi cyathis tribus quatuor've dãda erit antidotos. Illis verò qui ex occulta cauſa laborant ex aqua mulſa proderit. Præterea neruorum tenſionibus mirificè conuenit. Quamobrem facit & ad tremulos, & ſyderatione tentatos vtralibet, vna enim ex contractione, altera cum remiſſione neruorum conſpicitˀ, παράλυσις hoc vtrũq; vitium Gręci appellant. Ad quod etiam cum correpti ſunt prodeſt ex aquæ mulſę cyathis tribus quatuor've datum medicamentum. ⚹. p°. j. vel vnius & victoriati admixto pondere victoriati caſtorei. Prodeſt & ad articularem morbũ, quem ἀρθρῖτις vocãt, ad ſpinam, & totius lũborũ'q; dolorem, ex aqua mulſa datur ad vires cuiuſque. Item ad podagram benefacit, nam & in pręſentia detractione ipſa leuat, & in futurum omni moleſtia liberat. Dimidio enim celerius ſanantur qui acceperunt medicamentũ, quàm prius ſolebant. cij.

¶Quid dicam? duritias in mammis mulierum cum dolore conſiſtenteis, quas nullum medicamentum leuat, quemadmodum ex toto imperpetuum interdum ſanat, quas plærique medicorum inſanabiles adfirmant, καρκινώματα & κακοήθη appellantes. Poteram nominare honeſtas fœminas, quas aut ille, aut ego hoc medicamto ſanauimus: niſi crederem fidem te ha

bere

bere nobis alioquin, ipſe tibi iam dixiſſem. ciij.

¶Illud verò ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachicos euidẽter conuenit, cum ſit viroſiſſimum medicamentum aduerſus ſtomachum, ne ad lenia quidem, & ſimplicia medicamenta aptè diſpoſitum. Sed videlicet in eiuſmodi rebus potentior vſus ratione eſt, expertus enĩ vnuſquiſq; intellegit ſtomacho quoq; hoc medicamentum eximiè prodeſſe. ciiij.

¶Remediat enim eos, quibus frequenter inaceſcit cibus, & eos qui aſſiduè inflationibus vrgentur, vel dolore eius vexantur, aut aſſiduè nauſeãt aut ſaliua abundant, vel inedia conſumuntur, ſtomachúmq; ita ſolutum habent, vt ex eo varios liquores ſubinde reſpuant conſentiente capite, vt nullum genus cibi continere poſſint. Item ad bilẽ atram generantes, quos μελαγχολικοὺς appellant benefacit. Oportet autem non continentibus cibos ſecũdum vomitum protinus oleo perunctis, & diutius preſſe fricatis dare medicamentum. ⚹. p°. j. ex aquæ cyathis tribus: deinde artus conſtringere, & interdũ olfactarijs reficere, & cõmanducatione oliuarum contuſarum, earumq; rerum quæ ſtomachum conſtringere ſolent, interim ſubrectos recubantes: deinde cum deiecerint ſolutis vinculis rurſus perungere, & fricare totum corpus. Atque ita varietate apta ciborum ſtomachum proritate, vt halica ex mulſo, malorum cydoniorum ſucco facto, vel ex granatorum per ſe malorum, vel ſi quos magis delectat ex frigida poſca: ſecundum quæ, apala oua proderũt, & intubi cocti vel crudi ex aceto. Itẽ lactucæ caules cũ folijs ex poſca decocti, conchula marina, purpuræ murices, pelorides, volua pomorum, ſorba mala orbiculata, ſcãdiana, pira, cruſtumina ſegnina olla repoſita: item vuæ ex olla. Hæc enim & huiuſmodi quæ ſunt, confirmant ſtomachum, quibus & inſequentibus diebus vti oportebit paulatim ad cõſuetudinem progredientem: donec propè omni moleſtia ægri liberentur. cv.

¶Eſt ſtomachi vitium quod cum ſiccitate & ardore eius, & inrequiebili (vt ita dicam) & ĩextinguibili ſiti conſiſtit: ἄτονον Græci vocant, ab eo quòd exiccat omnẽ ſtomachi humorem. Scimus quoſdam vrnas aquæ bibiſſe, neq; ideo ſitim aliqua ex parte in præſentia compeſcuiſſe. Ad hoc. ⚹. p°. j. vel victoriati datum ex aquæ cyathis duobus frigidæ, ita prodeſt vt facilè abſtinere ab aqua proximis dieb9 poſſint. Lienoſis verò ex poſca, & iocineroſis duritiam habentibus diutinam ex aqua mulſa ſatis conuenit. Nec minus hydropicis quibus datur eadem ratione. Sed his per cõplures dies oportebit ptiſanæ cremorem ſine vllo liquore dari. cvi.

¶Prodeſt cõpoſitio hæc & colo inflato, & cęteris inteſtinis. Futuras quoq; vel iam factas vomicas ijſdem partibus aut diſcutit, aut celerius aperit. Itẽ menſtrua mouet mulieribus, quæ difficulter purgantur. Dandum autem erit his ex aqua medicamẽtum. In aqua decoquitur herba quæ artemiſia dicitur, aut quam Δίκταμνον appellant. Etiam ad papulas & ſacrum ignem,

vel

vel quam zonam vocãt benefacit ex aqua mulſa, detracto prius ſanguine, ſi res poſtulauerit: vt & in aliis omnibus ſuperius dictis faciendũ eſt. Oĩa enĩ auxilia adhibẽda ſunt, quę ex vſu pdeſſe eis cõperta habemus: quia facilius adiuta antidotos adiuuabit, & effectus exhibebit. Recipit autem hæc: Stœcados, marrubij, χαμαίδρυος, quæ herba ſimilia quercus folia habet, agarici, cucurbitulæ ſylueſtris, quam κολοκυνθίδα appellãt, ſingulorum. ⚹. p°. x. opopanacis, ſagapeni, petroſelini, terræ mali, piperis albi, ſingulorũ. ⚹. põdo. v. cinnami, nardi ſpicæ, myrrhæ folij, croci, ſingulorum. ⚹. p°. iiij. in vnum omnia ponderata contunduntur & cribrantur. Præterea opopanaces & ſagapenum: hæc enim mortario teruntur, adiecto melle tenui, id eſt, q̃liquidiſſimo: deinde cæteris miſcẽtur, quæ & ipſa recipere debent tãtum mellis, quantum ſatis erit ad comprehendenda, & continenda ea. Reponitur medicamentum vaſo vitreo. Datur vt ſuprà diximus ad cuiuſque vires, & eſt prorſus ſacrum, vt autor huius nominis appellat. cvij.

¶Si quando autem efficaciore eo voluerimus vti propter difficultatem naturalẽ vitiorum, aut diuturnitatem: vt in furioſis, aut comitiali morbo correptis, vel lumborũ perpetuum dolorem habẽtibus, podagra correptis vaſtius, cucurbitæ ſylueſtris adijcimus ad ſuperius dicta pondera. ⚹. p°. xx. opopanacis atque ſagapeni, ſingulorũ. ⚹. p°. triũ. Quãobrem vtraq; parata debent eſſe medicamenta: vt cum opus fuerit, vſus alterutrius in promptu ſit. Illud vtiq; credas interim velim mihi, dum in aliis expertus perſuadeã, hoc medicamentum non ſolũ nõ nocere ſtomacho, verũ etiam reficere & confirmare eum ſupra omnem opinionem.

Ad ſtomachi dolorem & inflationem, & cætera vitia interius. cviij.

MEdicamentum quod propriè aduerſus ſolutionem ſtomachi facit & fluorem eiuſdem. Maximè verò cũ nihil cibi retinere poſſunt, ſed quicquid datum eſt reijciunt. Maſtiches chiæ candidæ pondo libra, tragacanthi albi pondo libra, apollinaris herbæ radicis vncia. Contunditur tragacanthum cum radice: poſtea maſtiche adijcitur. Reponitur in vitreo vaſo. Dantur cum opus eſt cochlearia tria ſecũdum vomitum per ſe factum ex aquæ frigidæ cyathis tribus.

Ad ſtomachi dolorem & inflationem. cix.

PAlmarum. ⚹. p°. xl. anethi. ⚹. p°. iiij. croci. ⚹. p°. duum, git. ⚹. p°. duum, & aſari. ⚹. p°. duũ, murti nigræ baccarum. ⚹. p°. iiij. iuniperi grana numero viginti. Contũduntur ſeorſum omnia, & in vnũ miſcentur: deinde fiunt paſtilli. ⚹. p°. j. aliis victoriati. Dantur ieiuno ex aquæ cyathis quatuor, aut ex cretico muſto, quod eſt paſſi genus. cx.

¶Medicamentum ſiccum ad ſtomachi inflationem, & dolorem, & ínediã. Mouet vrinam: ideo'que facit & ad hydropicos, & iecur durum habenteis,

aurigine

Digitized by Google

auriginem, quam quidam regium, quidam arquatum morbũ vocant. Refertur in Muſam Antoniũ. Recipit aũt hæc: Aloes. p°. aſſis trientẽ, croci, cinnami, nardi ſyriacę ſpicę, aſari, xylobalſami, maſtiches chiæ, ſingulorũ. ⚹. p°. vj. Tunditur, & vitro reponitur. Dantur cochlearia duo vel tria ex aquæ cyathis tribus.

Compoſitio. lxxij. quæ ſuperius defuerat, hic ex Galeno ſeptimo de compoſitione medicamentorum κατὰ τόπους citante Scribonium Largum ſic reſtituta eſt à Io. Ruellio.

ALtera Scribonij Largi, quæ quòd ſub lingua teneatur ὑπογλωσσὶς appellata, facit ad abſciſionem vocis: Radicis dulcis. ⚹. p°. viij. myrrhæ. ⚹. p°. xxiiij. terebinthinæ. ⚹. p°. xxxij. tragacanthæ. ⚹. p°. xxxviij. ſingula ſicca ſeorſum tũdito & cernito, reſina'q; in pilam coniecta excipito. Vbi in vnitatem coierũt, in formulas digerito, quæ ægyptiæ fabę magnitudinem æquent, & in vmbra ſiccato: cúmq; vſus poſcet, vnam aut alteram ſub lingua tenendam dato, vt elliqueſcens deuoretur. Medicamẽtũ oportet cũ res exiget, celeriter effingere, ſiquidem confeſtim exiccari ſolet: quapropter in promptu terere conuenit medicamenta cum in paſtillos coges. *Hæc Galenus ex Scribonij Largi ſententia.*

Ad cœliacos, & torminoſos, & ventris diutinum dolorem. cxj.

AD cœliacos, id eſt, qui ſubitò & multa deijciunt. Item & ad aluum citatam, & interdum lenia tormina. Sorborum aridorum contuſorum ſextarius vnus, rhus ſyriaci coquuntur ſextarij duo, malagranata recentia decem, item mala cydonia decem. Hæc vtraq; conijciuntur in ſapam factam ex muſti adhuc in dolio feruentis ſextarijs triginta ſex, ad duodecim ſextarios decoctam, donec malorum coria percoquantur, vt ſint madida. Deinde teruntur hæc fictili mortario, vt grana comminuantur, quibus deinde cydonia admiſcentur, & æquè terũtur. Poſtea rurſus & ſorba arida admiſcẽtur, cribrata curioſe ſapæ quę reſidua eſt, & omnibus in vnum bene coactis. Reponitur medicamentum in vitreo vaſe. Dantur aũt inde ieiunis in diem ligulæ binæ vel ternæ per ſe. Sin autem grauior morbus inſedit, hic datur. cxij.

¶Paſtillus ad cœliacos & torminoſos optimè faciẽs: Balauſtij hypocyſtidos pridie aqua macerati. p°. ſextans, alterci ſeminis, cretæ ſamiæ, ſingulorũ. p°. vncia, vino myrtite adiecto, fiunt paſtilli. ⚹. p°. vnius, aut victoriati. Dantur ieiuno ſine febre ex vino myrtite, aut ſignino, cyatho vno cum duobus aquæ mixto: febricitantibus, ex aquæ cyathis tribus. Hoc etiam, incitata libidine ipſius morbi, paſtillus, ſiue plures diluti aqua calida, vino, oleo, per clyſterem immittitur, ſtatim ſomnus conſequitur quoties deſurrexerint torminoſi, qui grauiter adflicti ſunt, & vtiq; prodeſt.

Alius paſtillus ad torminoſos efficacior. cxiij.

Digitized by Google

ACaciæ.⚹.p°.quatuor,croci.⚹.p°.duū,gallę.⚹.p°.viij.hypocy
ſtidis.⚹.p°.iiij.lycij.⚹.p°.iiij.myrrhæ.⚹. p°.iiij. rus quo coqu
vtūtur,nardi ſpicæ ſyriacæ,aloes,ſingulorū.⚹. pōdo duū, aneſi
commis,ſingulorum.⚹.p°.quatuor,piperis nigri.⚹.p°.duū. Tunduntur
teruntur,cribrantur, ex ſucco cauliculorū rubi, vel ex vino ſignino collyri
tritura. Cum fuerint hæc lenia,aut vngui nulla pateat aſpritudo,fingūtu
paſtilli.⚹.p°.j.alijs pōdo victoriati. Datur vnus ieiuno ante meridiem,al
ter in noctem ex aqua ſi febres erunt:ex vino ſignino,ſi ſincerè corpus erit
Hoc efficax eſt medicamentū,& ſi cætera quæ debent, ſentiente eius vale
tudine,rectè adhibita fuerint,vtiq; ſanant. cxiiij

¶Paſtillus item qui clyſterio immittitur torminoſis per anum,cū ſordida
& ſanguinolenta eijciūt, id eſt, cum inteſtina eorum cancer occupauit,qu
quaſi cauterio tunc tantummodo vti oportet, alioqui nocet. Ideo'q; à qui
buſdam ignorantibus eius vſus accuſatur, quaſi nocuus. Recipit aūt hæc
Chartæ combuſtæ cineris. ⚹.p°.trigita,calcis viuæ. ⚹.p°.xxiiij.ἀρσενικ
quod eſt auripigmentū.⚹.p°.xij.ſandaracæ.⚹.p°.ſex.Hæc trita vino c
ſpergūtur,in quo roſa & lētes prius incoquūtur,vt poſſint fieri paſtilli.⚹
p°.duū aut vnius. Cū opus eſt teritur vnus paſtillus,& immittitur per aqu
decoctam roſam & lentem habentem, ſi febricitabunt. Sin minus,ex vin
eadem incocta habente, Facit & murti faſciculus cum oleaſtri, vel oliu
ramulis,vtrorunq; modo prout res exigeret,incoctus. cxv

¶Potio autem,id eſt paſtillus cum immiſſus fuerit,medicamentum ſic c
uenit in noctē.Myrrhæ.⚹.p°.duū.Lycij..⚹.p°.iij.thuris⚹.p°.j.opij.⚹
p°.duū,aloes.⚹, p°.duū,acaciæ.⚹.p°.iiij.murti, baccarū nigrarum.⚹
p°.xvj. ouorum ex aceto coctorum vitelli duo. Hæc trita vino ſurrentin
conſperguntur,& fiunt paſtilli.⚹.p°.j.Dantur febricitantibus ex aquæ c
athis quatuor,permixti ſurrentini vini cyathis duobus. cxv

¶Ad εἴλεον,quod vitium eſt inflatio tenuium inteſtinorum, facit bene ga
bani pōdo victoriati, deuoratur in pilulas diuiſum duas vel tres. Mouet
ructum,& interdum deiicit ventum deorſum,atq; ita prodeſt. cxvi

¶Ad idem vitium mirificè prodeſt hoc medicamentum:Facit autem ad
teris dolorem,& ad omnem partem corporis,dauci ſeminis, panacis radi
cis,caſtorei paria pōdera,rutę ſyluaticę dimidiū,tritis vel cōtuſis mel dec
ctum adiicere oportet. Inde dare.⚹.p°.i,aut victoriati,ex aquæ caldæ cy
athis tribus. cxvii

¶Facit & ad huiuſmodi per anum immiſſum fœnum græcum,id aqua b
nè coquere oportet,atq; inde ſumere heminam. Item in oleo domeſtico i
coquere rutam q̄plurimam, & hinc caldam heminā adiicere priori aqua
quibus vtriſq; admiſcere aphronitri triti ſeſcunciā, & ita per clyſteria cal
dam immittere. Hoc ego iam ſtercus per os deiicientem (quod ſi non mo

tiferu

tiferum eſt) ſanaui vnguentarii cuiuſdam ſeruũ. Eſt aũt vitium εἴλεος periculoſiſſimum, & ideo inter pręcipua refertur. Quamobrem non vtiq; cum magna fiducia ad hoc genus vitii aggredi debemus.

Ad coli dolorem etiam vetuſtum compoſitionum genera experta, quę in totum perſanant. cxix.

AD coli inflationem benefacit cumini ſyluatici ſemen per ſe, vt eſt, datũ, quantũ cochlearia tria in aquæ caldę cyathis quatuor. cxx.

¶ Nam Caſſij medici colice bona multis nota propter effectus, vera hęc eſt, vt ab eius ſeruo Atimeto accepi, legato Tiberij Cæſaris: quia is eã ſolitus erat ei componere. Apij ſeminis põdo ſelibram, aneſi põdo quadrãtem, caſtorei pondo ſextantem, myrrhæ pondo quadrantem, ſpicæ nardi indicę pondo ſextantem, opij pondo quadrantem, croci pondo ſeſcunciam, piperis longi pondo ſextantem, piperis nigri pondo ſextantem ſemunciam, petroſelini pondo ſextantem, ſchœni pondo ſeſcunciã. Hęc omnia contuſa cribrata, melle attico decocta miſcentur. Datur ex hoc medicamento, quãtum nux abellana media patet, ex aquæ cyathis tribus calidæ. In ipſis doloribus ſtatim prodeſt. Item medicamentum cerati ex malabathro facit ex duabus partibus, & cerę vnius mixtum, & extrà impoſitum in ventrem totum. Præterea benefacit & ad ſtomachi inflationem, & ad ſuſpirium, & ad iocineris dolorem, tuſſim, deſtillationem. cxxj.

¶ Colice mirifica Iulij Baſſi, citò leuat: deinde tollit inflationes coli & omnis partis corporis. Facit & ad ſtomachi imbecillitates, & ad inteſtinorum alioqui dolorem, quem Græci στρόφον appellant, ex aqua hyſſopum, aut rutam decoctam habente. Item benefacit ad ſanguinem, & ex interiore parte. Non enim patitur late fieri nec intus vulnus cõuerti: ſed citò ſupprimit ſanguinem, & vulnus cogit coire. Dandum autem his medicamentũ ex aqua, πολιὸν coctum habẽte, aut rutam. Prodeſt & torminoſis, & cœliacis, datum ex aqua centunculum herbam incoctam habente, quam Græci γναφαλίδα dicunt, vel ſorba, vel ſiliquam ſyriacam. Lienoſis datur ex mulſo vel paſſo aquæ mixtis. Eodem modo dandũ eſt & eis qui ſanguinem per vrinam vel aluũ reddunt. Nec minus etiã mulieribus quę fluore ſanguinolento infeſtantur, quod ῥόον ἐρυθρὸν Græci dicunt, vel ex partu abortúve, quæ reſiduos vuluæ dolores habent: & in totũ quibus ſupprimendus eſt fluor, aut ex aliqua parte corporis inflatio tollenda. Recipit autem hęc: Spicæ nardi, coſti, piperis albi, piperis nigri, piperis longi, myrrhę, opij, apollinaris radicis, & cinnami, aſari, acori, thuris, braſſicæ ſeminis, caſtorei, ſingulorum. ⚹. p°. xij. opopanacis. ⚹. p°. x. ſtœchadis, dauci, amij, ſingulorũ. ⚹. p°. xviij. ſeſelis cretici. ⚹. p°. xxiiij. mel atticũ miſcetur, datur nõ plus q̃. ⚹. p°. aut victoriati. Cæterũ prout cuiuſq; vires poſtulabũt, dummodo infra hoc pondus ex aquæ caldæ cyathis tribus in noctem ſe-

Digitized by Google

cundũ cœnam. Hęc potio etiam febricitantibus tutò datur: ſed cœliacis in
ipſo dolore prodeſt. Vitreo vaſe ſeruatur. cxxij.

¶ Ad coli dolorem faciunt quidem mirificè quæ ſuperius poſita ſunt, ſed
cætera medicamenta in aliis vitiis dolorem leuant in præſentia, hoc verò
quod dicturus ſum, ſupra hominis ſpem conditionémq; eſt. Ideo primo tē
pore ne fidem quidem habet, poſtea à nullo ſatis dignè laudari poteſt.
Nam & in præſentia dolorem tollit, & in futurum remediat, ne eũ vnquã
repetat. Raro enim quis iterum, vel ad ſummum tertiò, hoc accepto me/
dicamento, vexatus eſt. Quamobrem ſi quando repetierit iterum dolor,
dandæ erunt per triduum & tunc potiones, eodem modo quo primæ da=
tæ fuerint. Interdum & tertiò in dolore eodem genere potiones dabun=
tur: quod accidit poſt hanc, vtiq; in futurum quoq; remediatur, ita vt ne ſu
ſpicio quidem vlla relinquatur vitiis. Si quando tamen frigus, aut multitu
do cibi præceſſerint, grauitatem quandam, & priorē eius loci ſine vllo dolo
re ſentiunt planè, vt intellegãt quaſi, quanto malo caruerint. Hoc medica=
mento muliercula quædã Romæ ex Africa multos remediauit. Poſtea nos
per magnam curã cōpoſitionē accepimus, id eſt, precio dato quod deſide=
rauerat, & aliquot non ignotos ſanauimus, quorũ nomina ſuperuacuũ eſt
referre. Cōſtat autem medicamentũ ex his rebus: Cerui cornua ſumuntur,
dum tenera ſunt, quaſi in taleas breueis diuiſa, olla fictili componuntur,
operculóq; ſuperpoſito, ex argilla vndiq; circũdata, fornace vruntur, donec
in cinerem candidiſſimum redigantur: atq; ita in vaſo vitreo mundo repo
nuntur. Cum dolorem habet aliquis, pridie, quàm poturus eſt medica/
mentum, debet abſtinere ab omni re: atq; ita poſtero die ſumuntur ex cor=
nib9 cochlearia tria cumulata, ſatis ampla: quibus miſcētur piperis albi gra
na nouem trita, & myrrhæ exiguum, quod odorem tantummodo præſta=
re poſſit. Hęc cũ in vnũ cōmixta ſunt mortario diligēter, cochlea verò afri
cana, id eſt, īde adlata ſumitur q̃ poteſt ampliſſima, & viua mortario cũ ſua
teſta cōtunditur, atque vt eſt teritur: donec nullum veſtigiũ appareat teſtu
larũ. Poſtea vini falerni non ſaccati cyathus adiicitur, & nihilominus rur=
ſus teritur. Magis enim tunc apparent reſidendo amplitudines, ſi quæ reli=
quæ ſunt: quibus leuatis, iterum adiiciuntur cyathi duo eiuſdem vini, atq;
ita prioribus bene admiſcentur: tranſfunditúrq; cum his quæ ſunt in mor=
tario, calice nouo, & ſupra carbones imponitur, mouente aliquo cochleario
liquorem, ne quid ſubſidat & peruratur. At vbi bene incaluerit, iniiciuntur
in eundem calicem quę ſuprà dixi cochlearia tria, & permouetur. Cum au
tem calore temperata & potio datur abducēda, ſtatim dolorem leuat. Hoc
facere oportebit per inſequens biduum, capientem cibi in prandio, aut alio
tempore exiguum, quod facilè conficiatur, ne crudus ſumat medicamen=
tum. Poſtea in conſuetudine victus ſui, qui colo infeſtabatur, dimittatur.

Oportet

Oportet tamen non indifferẽter remediatos in futurum viuere, tametſi enĩ à coli dolore tuti ſint, metuere nihilominus debent, ne alia parte corporis æquè adficiantur ad intemperantiam coli antequam remediati erunt.

Ad tumorem, dolorem iocineris & duritiem. cxxiij.

AD tumorem & dolorem iocineris, item ad duritiem facit bene lupi iecur primũ in aqua feruẽti dimiſſum, atq; ita arefactũ. Quãtum victoriatorũ pondo trium ex aquę caldæ cyathis tribus per aliquot dies dabis. cxxiiij.

¶Item benefacit ad duritiam iocineris veterẽ cunillæ aridæ quam satureiam quidam vocant, cõtuſæ. ⚹. p°. vnius, vel victoriati, cum mulſi cyathis duobus & totidem aquæ. cxxv.

¶Proficit mirificè hæc compoſitio ad tumorem, & ad dolorem cum duritia iocineris & lienis. Item ad reniũ dolorem benefacit. Nam colorẽ corporis reſtituit, qui propter vitia dictarũ partium corrumpitur, pallidúſque conſpicitur. Prodeſt hoc item medicamentum etiam ad aquæ mutationes, croci. ⚹. p°. x. nardi. ⚹. p°. duum, caſiæ. ⚹. p°. duũ, coſti. ⚹. p°. j. ſchœni. ⚹. p°. j. cinnami. ⚹. p°. j. myrrhæ ſtactę. ⚹. p°. j. mellis optimi. ⚹. p°. xxv. Datur quantum faba ægyptia, in muſti mulſi cyathis quatuor. Vitreo vaſo ſeruatur. cxxvj.

¶Ad iocineris duritiam veterem, hydropicos, lienoſos, arquatos, & quibus opus eſt vrina. Item ex partu reſidua mulieri purgat, & vuluæ dolorem tollit ſic. Aneſi. ⚹. p°. viij. dauci. ⚹. p°. iij. petroſelini, itẽ iuniperi, item ſilis, tragacanthi. p°. ſelibra, panacis. ⚹. p°. viij. iris, myrrhæ, coſti, amomi, ſingulorum. ⚹. p°. vj. cumami. ⚹. p°. iij. caſiæ. ⚹. p°. iij. ſmyrnij, quod eſt ſemen oluſatri. ⚹. p°. viij. nardi ſyriaci. ⚹. p°. iiij. acori. ⚹. p°. x. balſami ſeminis. ⚹. p°. vj. opij. ⚹. p°. v. erui moliti ſextarij bes, ſcyllæ coctæ pondo triens, vini chij aut leſbij quod ſatis erit. Paſtilli fiunt. ⚹. p°. duum.

Ad auriginem. cxvij.

AD auriginem, quod vitium arquatũ quidam vocant, capreæ montanæ ſtercus arefactũ & tritum, adiecta mica myrrhæ, ex vini meri cyathis tribus: ſi febricitabunt, ex aquę totidem. Item rumicis radices tres aquæ tribus heminis incoctæ, donec ſextarius relinquatur, inde cyathi quatuor per triduum dantur.

Ad lienoſos veteres & nouos inpubium puerorum. cxxviij.

LIenoſis benefacit tamaricum longè à mari collectũ, & arefactũ, & contuſum. ⚹. p°. vnius aut victoriati, datũ ex aqua, vel ex poſca. Prodeſt & inula arida campana eodẽ modo contuſa & cribrata, ex vini mixti cyathis quatuor. ⚹. p°. vnius data. Mirificè facit & ammoniacæ guttæ. ⚹. p°. victoriati, cũ cauliculis tribus rubi ex aceto datum per dies quinq;. Tollit enim ex toto duritiam. cxxix.

¶Potio ad lienoſos, balani qua vnguentarij vtũtur. ✳.p°.duũ,coſti.✳.p°. vnius,capparis radicis.✳.p°.j.hederę nigrę baccarũ.✳.p°.duũ,περικλυμένου quam ſyluæ matrem vocamus.✳.p°.victoriati,galbani.✳.p°.viij.cardami nigri,id eſt,naſturcij ſeminis.✳.p°.duũ,& victoriati,piperis nigri.✳. p°.j.ſcyllæ coctę.✳.p°.xij.Hæc omnia colligũtur ſcylla,fiũt globuli. Dantur .✳.p°. duũ vel vnius ex melle & aceto mixtis cyathis quatuor aut tribus. Eadẽ facit ad hydropicos bene, ex aqua mulſa vrinã mouet. cxxx.

¶Lienoſos ſanat extrà impoſitus ſinapis ſextarius vnus detritus , adiecto ſextario vno lentis aceto coctæ. Oportet aũt impoſitũ eſſe medicamẽtum, donec dolorẽ pati non poſſint: poſtea ſolio caldo dimittantur, vt plures eos contineant dum deſinat dolor,alioquin exiliẽt : maior enim fit dolor calda tactis,poſtea ceratum ex roſa imponere oportebit. cxxxj.

¶Aliud eadem ratione impoſitum melius facit. Sinapis ſextarius, git cyathi duo,naſturcij cyathi quatuor,myrobalani corticis cyathi quatuor,piperis cyathi duo, ſinapi aceto acri pridie maceratum, deinde tritum , contuſum cæteris miſcetur:in panno inlitum medicamentum imponitur,faſcia quàm longiſſima alligatur plurimũ in vnum commiſſa , quò tardius ſoluatur.Hoc eſt efficaciſſimum , & multorum annorum tollit duritiam. Sed poſt hoc ſi quæ reliquiæ remanſerint , ammoniaco tollendæ erunt & rubo. cxxxij.

¶Inflatibus lienoſis dare oportebit aquam, in qua candens ferrum dimiſſum, vel lac caprinum, capra tantũmodo hedera paſta . Proderit & his ſinapis ſicca,contuſa, cerato mixta,extrà impoſitũ & gypſum aqua cõſperſum, & acetum in quo tamaricum decoctum fuerit, veſica abditum,& ita extrà impoſitum.

¶Ad hydropicos. cxxxiij.

AD hydropicos,cum iam diſtenti ſunt propter aquæ multitudinẽ (initiò enim alia via prodeſt) benefaciũt chamęlej,quę herba eſt ſimilima oliuę,folia quinq;,vel ſex, etiam ſi arida fuerint data ex aquæ mulſæ cyathis tribus , ſalis cochleario adiecto : largiter enim aquam ducit. Item ſquamæ æris,quam λεπίδα Græci vocãt põdo victoriati , data cũ apij ſeminis pari pondere ex aquæ mulſę cyathis quatuor:plurimum autem aquæ deijcit. Datur & radicis ſuccus ex vini cyathis tribus mixtis. Oportet verò ſecũdum purgationem ſpongijs nouis totũ ventrem ex aceto & ſale eiuſdem menſuræ diluto & inferuefacto imponere,& conſtringere extrà inſtita longa,ciboſq; aſſæ carnis dare,cum pane azymo, fricãtem totum corpus ſale,oleo,paribus menſuris , vini meraci quod ſatis erit dantem. cxxxiiij.

¶Benefacit ad hydropicos hæc compoſitio,& maximè in initijs, quorum ſufflatum corpus eſt,ὑποσάρκα quod Græci vocant,vitis albæ radicis.✳.p°. xx.

xx. Cocci cnidij. ⚹. p°. iiij. ſcyllę bulbi cocti detracta exteriore parte. ⚹. p° x. myrrhæ. ⚹. p°. viij. cymini cyathis tribus, aneſi cyathis tribus, vini falerni ſextarijs duobus, paſſi ſextario vno. Præter myrrham, omnia cõtuſa, nõ cribrata, macerãtur paſſo & vino, nocte & die: poſtridie colatur liquor, cui myrrha trita admiſcetur, à quo cyathus datus à balneo alternis diebus, ſingulis adiectis cyathis, donec profectus intelligatur. Oportet aũt his diebus dare eis cibos aſſæ carnis agreſtis, aut volucrũ, aut vinũ auſterũ meraculũ.

Aluum mollientia. cxxxv.

QVoniã interdũ res poſtulat & per aluũ detrahi materiã, vt diuti9 lippiẽtibus, ſecũdũ ſanguinis detractionẽ, ſcabiẽ, ignẽ ſacrũ, papulas habentibus, & alia eiuſmodi circa cutem ſummã, non alienum iudicauimus, horũ quoq; genus exponere. Sed prius exponemus, quæ aluum mediocriter molliunt, ſimplicia quæ ſunt. Mollit ergo aluum herba mercurialis lenibus oleribus q̃plurima mixta: itẽ nitri victoriati põdus, cum reſinæ terebĩthinæ auellanæ nucis magnitudine deuoratur: calices quoq; eis incruſtẽtur, additis quinq; vel ſex ſalis farriſq; granis, apij ſeminis paribus menſuris: & is qui vinũ nõ auſterũ præbiberit, quãtũ poſſit ante cibum, & inter prandium, vel cænam belle aluũ mollit. Item ouilli lactis ſextario ſi quis adijciat cnici purgati. ⚹. p°. iiij. Mollit & ventrem quidem tribus heminis vini vt aloes victoriati pondo, vel idem pondus duobus tribúsve ſextarijs vini, & ita totũ per partes aqua mixtum bibũt. Videtur autem vinũ vetuſtius, vẽtrem'q; cum eo ſatis mollit. Facit autem aloe per ſe victoriati, vel. ⚹. p°. ex aquæ cyathis tribus frigidę vel calidæ perductæ.

cxxxvj.

¶ Purgat ergo belle chamælea, quæ herba oliuæ folia ſimilia habet: quorũ quinq; vel ſex dare oportet, trita ex aquæ mulſæ cyathis. iiij. frigidæ ſi adſuetus erit: ſi minus, calidæ, adiecto cochleario. Detrahit enim aquã largiter. Biles purgat, & filicis radix lota & raſa, atq; in minimas particulas cõciſa, quantum placet aceto aſperſas condito, vt ſolet: ita cum pondo quadrante conſumpta.

cxxvvij.

Bene purgat & hæc compoſitio, aloes victoriati pondus, colofonię victoriati pondus, vnà teruntur, adiicitur mellis quod ſatis eſt ad colligenda ea. Datur ex aquæ calidæ vel frigidæ cyathis quatuor. Hoc medicamentum ſtomachum non corrumpit.

Globuli mirificè purgantes, qui vt ſumuntur, ita integri deiiciuntur, nec lædunt ſtomachum. cxxxviii.

COlofonię. ⚹. p°. viii. Bdellii. ⚹. p°. duũ, cõmis. ⚹. p°. vnius. Hæc trita ſucco lactucæ colliguntur, & finguntur pilulæ fabę magnitudinis. Dantur paribus pilulis vſq; ad ſeptẽ, prout vniuſcuiuſq;

vires patiuntur.

Globuli qui etiam cœnatis dātur, & efficiunt manè deijci quod ſatis ſit. cxxxix.

COlofoniæ. ⚹. p°. iij. aloes. ⚹. p°. iiij. tragacanthi. ⚹. p°. duum. Hoc pridie aqua maceratur, poſtero die cæteris admiſcetur: fiūt inde globuli fabæ magnitudinis. Dantur à tribus vſq; ad ſeptē, prout cuiuſq; vires patiuntur. Stomachum nullo modo vexant.

Ad tineas & lumbricos necandos. cxl.

AD tineas necādas, eijciendas, per triduum allium plurimum edat, & veteratum caſeum mollem, ſecundum hoc filicis macedonicæ contuſæ, aridæ & cribratæ. ⚹. p°. viij. cum melle quantum ipſe voluerit cōſumat. Poſt horas quatuor detur ei aloes & ſcamonię, ſingulorū victoriati pondo, ex aquæ mulſæ cyathis quatuor: cum cœperit deſurgere, aqua calda ſupponatur, Licet & ſine oleo pridie incœnato dare vtraque medicamenta. cxlj.

¶ Ad lumbricos ſatis commodè facit & ſandonica herba quæ nūc viget, & cornū ceruinū limatū lima lignaria quantum quatuor vel quinq; cochlearia ex aquę mixorū decoctorū cyathis tribus, pridie maceratū: deinde tritū & datū, aqua exigua adiecta.

AD prolapſionem & libidinem nimiam deſurgendi extremi inteſtini. cxlij.

TEneſmos eſt iritatio vltimæ partis directi inteſtini, in quo vltimo ſæpius libet deſurgere ſine cauſſa. Proderit ad hoc quoties deſurrexerit, vino auſteriſſimo & aqua calida fouere, vel verbenis & murti, & oliuæ ramulis, factis ita, vt duæ partes murti ſint. Quinetiam penicillum intinctum, & nō nimis expreſſum, ex alterutro eorum ano expoſitum proderit habere, vel eodem modo glom9 ſtaminis albi: diutius enī vaporem continet. Perungundus erit anus ſpecillo lycio, patarico, vel īdico. Vel hoc collyrium inijciendum, quod ad omnem deiectionem, & tormina benefacit. Acaciæ, mali granati corticis vſti, ſingulorū. ⚹. p°. iiij. hypocyſtidis, rhois quo coriarij vtuntur, opij, ſingulorum pōdo ſena, omphacij pōdo quatuor & victoriati, croci. ⚹. p°. iiij. vino auſtero colligūtur: fiunt collyria magnitudinis nucleorum pineorum.

Ad renium tumorem & exulcerationem, etiam ſi ſanguilentā vrinam faciant. cxliij.

AD reniū tumorem, & exulcerationem, etiam ſi ſanguilentā vrinam faciant, roſæ aridæ foliorum, papaueris nigri ſeminis, nucleorum pineorum paria pondera, contunduntur ſeorſum, & in vnum miſcētur: inde datur quantū nucis iuglandis, ex paſſi cyathis duobus, & aquę cyathis tribus.

cxliiii.

Alia

Digitized by Google

¶ Alia ad renium dolorem potio, quæ etiam quaſi arenam ſabuloſam detrahit. Apij ſeminis, petroſelini, aneſi, ſingulorum. ✳. p°. xvi. dauci ſeminis. ✳. p°. iiij. ſchœni. ✳. p°. vj. croci. ✳. p°. triginta duũ, mellis quod ſatis videbitur. Dantur quãtũ lupinus ex mellis ligula, & aquæ cyathis. iiij. Ad renium tumorem & dolorem facit eadẽ, & ad iecinoris, & ad lienis tumorem, ad eos qui mali coloris propter hæc ſunt vitia: item aquæ mutationes: Croci. ✳. p°. x. nardi ĩdici. ✳. p°. duũ, caſię. ✳. p°. duũ, coſti. ✳. p°. j. cumami. ✳. p°. vnius, myrrhæ ſtactes. ✳. p°. vnius, mellis optimi. ✳. p°. viginti quinque. Dantur quantũ fabæ ægyptiæ ex mulſi cyatho, mixto aquę duobus, vel mulſæ aquæ cyathis tribus. cxlv.

¶ Si cui autem lapis in renibus innatus fuerit, & vrinam non faciet, medicamentũ his rebus fieri debet: Petroſelini põdo. ∸. aneſi. p°. ∸. dauci ſeminis põdo. z. git. p°. ∸. cinnami. p°. z. ſchœni pondo. z. croci. ꝰ. v. apii ſeminis. p°. ꝰ. vj. Hęc omnia tuſa, creta, melle attico deſpumato põdo. ij. z. colliguntur, & medicamentum vitro condunt. cxlvj.

¶ Ad tumorem & dolorem veſicæ, & exulcerationem benefacit aqua in qua ferrũ candens dimiſſum eſt. Hoc ego traxi ab aquis caldis quæ ſunt in Tuſcia ferratæ, & mirificè remediãt veſicæ vitia. Appellantur itaq; veſicarię, quõdam Milonis Gracchi prætorii hominis optimi ad quinquageſimũ lapidem reddentis. cxlvij.

¶ Ad tumorẽ & dolorem veſicæ, & ad eos qui difficulter vrinam reddunt. Alterci ſeminis, apii ſeminis, maluæ ſeminis, cucumeris edulis ſeminis purgati, ſingulorum. ✳. pondo. vj. amigdalorum dulcium purgatorum, nucleorum pineorum purgatorum, ſingulorum. ✳. p°. trium, opij. ✳. p°. vnius, croci. ✳. p°. vnius & victoriati, paſſo contuſa conſperguntur. Datur hoc medicamentũ. ✳. p°. j. ex paſſi cyathis duobus, & aquæ totidẽ. cxlviij.

¶ Ad veſicam exulceratam, nucleorum amigdalorum victoriati pondus, cucumeris edulis ſeminis purgati cyathus vnus, aneſi cyathus, papaueris nigri. ✳. p°. iiij. croci. ✳. põdo vnius, palmas cariotas. p̃. triginta. Has macerari oportet in paſſi ſextarium vnum, atq; conterere, his adijcere cætera: ex eodẽ dare nucis iuglandis magnitudinẽ, ex paſſi cyathis tribus. cxlix.

¶ Ad ſanguinem cum dolore per vrinam reddentes. Aluminis fiſſi, põdo vncia, tragacanthi põdo ſextans. Tragacanthũ ex alumine trito cogitur in paſtillos victoriati pondo, hinc viciæ magnitudine detractum datur ex paſſi cyathis tribus. cl.

Ad calculoſos experta.

AD initia vetuſta ve cõprimenda, & emendanda benefacit ad calculoſos herba σκολοπένδριον, quã nos calcifragam appellamus, bellefacit contuſa. ✳. p°. j. ex aquæ cyathis tribus per dies triginta: eodem modo ἱερα βοτάνη, quã nos vettonicam dicimus. Item eodem genere datur tãtum, licet aũt aqua earum decocta vti cotidie ieiunũ. ✳. p°. vnius,

cum

Digitized by Google

cum aquæ cyathis tribus. clj.
¶Multos cũ admiratione effectus audiui narrantes, Cai Iuli, naſci in lapi/
dicinis beſtiolas adhærentes ſaxis quaſi verrucas, has quinq; ex aquæ cya=
this tribus ſuffundere, & per vrinam extrahere lapides certum eſt. clij.
¶Ad calculoſos, cucumeris ſeminis, dauci, aneſi, apij, petroſelini, myrrhæ,
ſingulorum. ⚹. p°. triũ & victoriati, caſiæ, daphnidis, cinnami, nardi, ſin/
gulorum. ⚹. p°. vnius, aqua colliguntur, fiunt paſtilli lupini magnitudinis.
Ex aqua dantur cyathis tribus per dies quadraginta. Hoc medicamentum
cum componitur, pilum ligneum ſit, qui contunditur, anulum ferreũ non
habeat. Hãc enim ſuperſtitionẽ adiecit Ambroſius medicus Puteolanus,
qui adfirmauit multos ſe hoc medicamento ſanaſſe. Detrahere autẽ dixit
poſt diem ſeptimum fragmina quædam lapidum quaſi arenam. cliij.
¶Ad calculoſos, lienoſos, hydropicos, vrinam detrahit, lapidẽ extenuat.
Eryngij, pyrethri, ſaliuncæ, calcifragę, ſingulorũ. ⚹. p°. vigintiquinq;, ebu
li, ariſtolochiæ, ſingulorũ. ⚹. p°. oxymyrſinæ quæ ſcopa regia vocaẽ, ſucco
hęc oĩa contuſa ligno, colligũtur, fiunt paſtilli. ⚹. p°. vnius. Dantur autem
ex aceti & mellis cyathis tribus. Calculoſis illecebræ quantum manus ca=
pit, aut auriculæ murinæ idem, aut betonicæ tantundem: earum quælibet
herba ex aquę tribus heminis ad tertias decoquitur, inde ſumuntur cyathi
tres, & eodem adijciuntur vini cyathi duo, & nitri victoriati pondo, atque
his dilutum medicamentum datur pondo. j. per dies quadragintaquinque.
In arenam ſoluit lapidem, & hydropicis ex mulſi mixti cyathis tribus dan
dum eſt.

Ad lumborum dolorem diutinum, & paralyſin. cliiij.

AD lumborum dolorem, cucurbitæ ſylueſtris floccorum, aut ſe=
minis. ⚹. p°. duum, brathys. ⚹. p°. j. ſalis. ⚹. p°. j. Fiunt catapotia
melle decocto adiecto. Valentibus tota datur compoſitio, imbecil
lioribus autem dimidia. Sed manè per clyſterem aluus ducenda, ouorum al
bis temperatum. clv.
¶Ad lumborum dolorẽ & paralyticos, cucurbitę ſylueſtris. ⚹. p°. iiij. py/
rethri. ⚹. p°. iiij. myrrhæ. ⚹. p°. duũ vel vnius. Dantur ex paſſi cyathis tri
bus: licet hinc catapotia fieri, dum idem ponderis deuoretur. Sed & his al/
uus acri clyſmo manè trahenda eſt. clvj.
¶Ad lumborũ dolorem & paralyticos antidotos Hiera Pacchij Antiochi
melius omni medicamẽto facit. Sed ad paralyſin mirificè hoc acopum fa=
cit, quod oportet in ſole diu fricare, aut loco flamma præcalfacto. Olei ſa=
bini. ⚹. p°. xxv. cucumeris ſyluatici recentis radicis. ⚹. p°. quindecĩ. Hæc
radix magnitudine nucis iuglandis conciſa vaſo fictili nouo ex oleo coqu
tur, donec ſuccum omnem remittat, & quaſi arida ſit: poſt hoc adijcitur pe
linteum, vel colum tranſmiſſo oleo in quo adijcitur dum calet, cæræ põti=

cæ in fruſta redactæ pondo libra, olei laurini pondo libra, olei cyprini pondo libra, olei lilij pondo libra, olei veteris pondo dua, piperis albi contuſi, & per cribrũ tenuiſſimum trãſmiſſi. ⚹. p°. as. pyrethri contuſi, & per idẽ cribrũ tranſmiſſi. ⚹. p°. vnius. Hæc in vnũ miſcentur, reponuntur vaſo fictili. Facit præterea ad lumborũ, & ad omnem dolorem corporis, & pręcipuè neruorũ. Mulíebres locos duriſſimos mollit, cũ diu alijs medicamẽtis nihil profectum eſt. clvij.

¶ Ad lumborũ dolorem malagma quod propriè facit: Picis liquidæ ſextarios duos, olei veteris ſextariũ vnũ, reſinæ terebinthinæ ſextariũ vnũ, cęræ. p°. librã & triẽtẽ, magmatis põdọ beſſem, aphronitri põdo trientẽ. Coquitur pix cũ oleo, donec ſpiſſa fiat, & poſtea adijcitur ei reſina, deĩde cæra, & ſecundum hanc ex interuallo magma. Vbi habet emplaſtri figurã medicamentum, tollitur ab igne cum tepere cœperit, & aphronitrũ aſpergitur ſenſim, ne ſuperfundatur quod in cacabo eſt.

Ad podagram. clviij.

AD podagram caldam cũ feruore, & tumore rubicũdo, quam caldam vocãt, benefacit primis diebus herba vrceolaris, item caſeus mollis recens per ſe, poſtea herbę ſalis puſillũ admiſcere oportet. Item facit apium viride per ſe & cũ polenta. Necѐ minus ſolanũ, portulaca, plantago, ſpongia vel rhodia, vel africana mollis ex aqua frigida, lana ſuccida ex roſa & vino. Subinde autẽ hæc omnia mutare oportet prius, quàm excaleſiant. Prodeſt & omentũ caprinum. Item faba molita cũ ſuis valuulis ex aceto cum melle diluto conſperſa & impoſita, ducit enim ſanguinem, & dolorem leuat. Benefaciunt & mala citria q̃ maxime cocta, ex aceti ſextarijs tribus, donec madida fiant, quibus tritis adijcitur aluminis fiſſi pondo vncia, myrrhæ pondo ſextans. Benefacit & aloe aceto diluta, & per pinnam pedibus inducta. Item opium lacte muliebri dilutum. Mirificè verò hoc facit cataplaſma, id eſt, ſuperpoſitum medicamentum. clix.

¶ Tollit enim triduò dolorem lomẽti hemina, feniculi ſeminis cyathi duo, polentæ tenuis cyathi duo. Commiſcentur hæc in vnũ contuſa, molita, trita, deĩde conſpergũtur aqua pluuia, & ita temperantur, ne durũ ſit medicamentum, aut aquatum nimis. Impoſitum protinus leuat, triduò tollit dolorem. Hoc cõſtat, ſi quis ter in menſe inter denos dies vſus fuerit, in nocte non laboraturum. clx.

¶ Ad frigidam podagrã, quæ ſine tumore & rubore conſiſtit, cataplaſma: Piperis nigri moliti hemina, feniculi ſeminis cõtuſi hemina. Coquũtur ex aqua: vtraq; vbi tẽperata ſunt, adijcit̃ axũgia ſuilla, & dũ calet, panno ſpiſſo inducto medicamentum imponitur. Benefacit ad idem genus & lini ſeminis, & fœni græci ſeminis, farinæ ordeaciæ, ſingulorum bini ſextarij, cribrati in vnum commiſcentur: inde coquere oportet quod ſatis erit ex aqua

&

Digitized by Google

& oleo: ſubinde calidum cataplaſma etiam imponere. Ad hos benefacit & hybiſci radix ex aqua mulſa cocta & impoſita. Item ſabucum cum axũgia vetere tritum & impoſitum. Adiectus & braſſicæ cinis cum axũgia vel ſemen caulium. Vbi autem impetus ceſſauerit & in hoc, & in priore genere podagræ, calda aqua marina diu fouẽdi ſunt: vel, ſi hæc non erit, aquæ puræ feruẽti ſalẽ adijcito, poſt epithemate vti oportet, quod ad parotidas ſcriptum eſt. Tollit enim citò reliquias per ſudores, & in futurũ confirmat neruos, nec patitur facilè vitiari. clxj.

¶ Scio quendã hoc quaſi acopo medicum vſum in noctem, nec poſtea tentatum podagra, cum antè diu eſſet vexatus. Lanam ſuccidam pondo libra, vini veteris ſextario diu lauabat: deinde expreſſam reijciebat: vino autem reſiduo adijciebat aphronitri vſti pondo ſextantem, olei veteris põdo librã: reponebat in oleario fictili, vtebatur, vt ſuperius dixi, in nocte. Multis profuit ad corpus in duplici calceo pellem caninam habere. clxij.

¶ Ad vtramlibet podagram torpedinem nigram viuã, cum acceſſerit dolor, ſubijcere pedibus oportet, ſtantibus in littore non ſicco, ſed quod alluit mare, donec ſentiat torpere pedem totum & tibiam vſq; ad genua. Hoc & in præſenti tollit dolorem, & in futurum remediat. Hoc Anthero Tiberij libertus ſupra hæreditates remediatus eſt.

Genera medicamentorum, & demonſtrationes
ſerpentum ictus, morſúsque. clxiij.

VT ſis tutus, etiã ſi qñ rus ſeceſſeris, ponã theriacarũ cõpoſitiones, id eſt, ad ſerpentum morſus, atq; ictus medicamenta. Sed prius quę cognita habui remedia, ne cui ſerpentes noceant, dicam. Habere ergo incinctum oportet peucedanum, vel ceruí cum captus eſt, in oculi angulo, qui eſt ad nares verſus, quæ inueniuntur ſordes viroſi odoris, has Siciliæ venatores diligenter colligunt, & habent in cincto propter antedictã cauſſam. Idem præſtat & hiera botane, & trifoliũ acutũ, quod ὀξυτρίφυλλον Græci appellant, naſcitur & hoc Siciliæ plurimum, nã in Italiæ regionibus nuſq̃ eam vidi herbam, niſi in Lunæ portu cum Britãniam peteremus cũ deo noſtro Cæſare, plurimum ſuper circundatos mõtes. Eſt autem folijs, & ſpecie, & numero ſimilis cõmuni trifolio, niſi quod huius pleniora ſunt, & quaſi lanuginem quandam ſuper ſe habent, & in extrema parte velut aculeum eminentem. Sed huius frutex duorum pedum interdum, aut etiã amplior conſpicitur, & odorem grauem emittit, quorum nihil circa patrẽſe trifolium inuenitur. Sed vtraſq; ſuperius dictas herbas, quas cum inueneris, pridie notare oportet, & circunſcribere ſiniſtra aure fruges aliquas ponẽtem, atq; poſtero die ante ſolis ortũ ſiniſtra manu vellere, ita illigatas habere. clxiiij.

¶ In Africa, aut ſicubi ſcorpiones ſunt noxij, ſtellionem aridum incinctũ

oportet

oportet habere.

Theriace prima. clxv.

THeriace facit ad omnium ſerpentium morſus, & ictus, & afflat9. Mirificè eadem prodeſt, & ad contuſiones, & ad conuulſiones interiorum partium lateris'que ex qualibet cauſſa, & pectoris dolores: Vitis albæ radicis pondo octo, trifolij acuti ſeminis, quod & ipſum in extremo aculeũ habet, vel eiuſdẽ radicis trepondo, panacis. p°. iiij. terræ mali. ⚹. p°. v. rori marini radicis. ⚹. p°. iiij. laſeris. ⚹. p°. iiij. gingiberis. ⚹. p°. iiij. rutæ ſyluaticæ. p°. ſex, cumini thebaici. ⚹. p°. iij. myrrhæ. p°. iij. cumini ęthiopici. ⚹. p°. v. caſtorei. ⚹. p°. iij. eryngij radicis. ⚹. p°. iij. ſerpylli. ⚹ pondo. iij. erui albi ſeminis moliti. ⚹. p°. xij. Chio vino cõſperguntur contuſa ac trita: fiunt paſtilli. ⚹. p°. vnius, aut victoriati. Dantur ex vino mero vetere, vel ex mixto, vel aqua: quæ ſi non fuerint, per ſe commanducandus erit paſtillus & deuorandus.

Theriace ſecunda. clxvj.

ALter paſtillus ad eadem facit. Cinnami. ⚹. p°. iiij. ſerpylli ⚹. p°. iiij. ſtaphiſagria, quã herbã pediculariã quidã vacãt, ꝙ pediculos necat, à quib9 hoc nomẽ trahit, ſeminis. ⚹. p°. iij. & victoriati, piperis albi. ⚹. p°. vj. peucedani lactis. ⚹. p°. viij. & victoriati, glycyſidæ nigræ ſeminis, quam pęoniam Græcorum quidam appellant. ⚹. p°. vnius & victoriati. terrę mali. ⚹. p°. triũ, naſturcij ſeminis. ⚹. p° iiij. cachryos. ⚹. p°. duũ & victoriati, caſtorei. ⚹. p°. duum, ſaliuncæ. ⚹. p°. quinque.

Hic nonnullæ deſunt compoſitiones: Theriace tertia ad aſpidem: Theriace ad uiperæ morſum propriè: Antidotos zopyri, & media pars antidoti mithridatij, quarum aliquæ hic ex Galeno ſecundo antidotorum reſtituuntur à Io. Ruellio.

Altera theriace etiam ad aſpidem. clxvij.

ANtidotos altera ad aſpidis morſum ſiue p̃ſumpta, ſiue pòſt data, gẽtianę. ⚹. p°. iiij. trifolij. ⚹. p°. iiii. ſeminis eiuſdẽ. ⚹. p°. duũ, polij. ⚹. p°. iiij. mali terræ. ⚹. p°. duum, peucedani radicis, galbani, ſingulorum. ⚹. p°. duum, petroſelini. ⚹. p°. iiij. rutę ſyluaticę. ⚹. p°. trium, pyrethri. ⚹. p°. vnius, herbæ pediculariæ, quam vocant σαφίδα, ἀγρίαν, tantũdem, maceris. ⚹. p°. iii. vitis albę radicis. ⚹. p°. duũ, piperis candidi tantũdem, ammoniacæ guttæ. ⚹. p°. vnius & victoriati, acori. ⚹. p°. iij. varbaſci, aiugę idęæ, chamęleę, marubii tenuis, conyzæ minoris, cumini ęthiopici, lachrymę papaueris, caſtorei, fęniculi ſeminis, agarici, caſię ruffę, ſchœni, id eſt iũci odorati floris, radicis ponticę, ſingulorũ. ⚹. p°. ij. dauci cretici. ⚹. p°. j. & victoriati, opopanacis tãtundẽ, ſagapeni. ⚹. p°. ij. & victoriati, abrotoni. ⚹. p°. j. & victoriati, ſtyracis dictãni, ſingulorũ. ⚹. p°. vni9 & victoriati, cinnamomi, nardi, ſingulorũ. ⚹. p°. iii. myrrhæ. ⚹. p°. iiii. thuris. ⚹. p°. vnius, croci. ⚹. p°. viii. aneſi. ⚹. p°. vnius, cyrenaicæ lachrymę. ⚹. p°. vni9, hinuli coaguli. ⚹. p°. iii. mellis attici, quod ad ea

excipienda ſatis ſit: inde ſumitur nucis abellanæ tuberculo. Sic præſumpta à morſu tuetur. Hæc compoſitio ad Antipatrũ autorem refertur. clxviii.

¶ Ad viperæ morſum propriè. *Non reſtituta* clxix.

¶ Antidotos Zopyri ad lethalia venena & omnem ſerpentis ictũ efficax, ratio componendi hæc eſt: Opobalſami. ⚹. p°. triũ, nardi indicę, myrrhę, troglitidis, iunci rotũdi floris, cinamomi, characię, coſti recentis, piperis longi, hypocyſtidis, piperis nigri, ſcordii, meu cretici, cardamomi, ſigulorũ. ⚹. p°. iiii. thuris maſculi, opobalſami, dictamni, ſingulorũ. ⚹. p°. vi. petroſelini caſiæ ruffæ, ſingulorũ. ⚹. p°. vii. croci coricii. ⚹. p°. viii. mellis attici quod ad ea colligẽda ſatis ſit. Datur abellanę nucis magnitudine ſi febris abſit ex vino, febricitãtibus ex aqua mulſa. Prodeſt etiam ſanguinem excreantibus, cœliacis, iocineroſis, lienoſis, & renũ dolore vexatis, emortuos fœtus & ſecundas hęrentes trahit. clxx.

¶ Antidotos mithridatis recipit hęc: Meu. ⚹. p°. duum, lachrymę papaueris pondo victoriati, ſtyracis. ⚹. p°. viii. polii, caſię nigrę, ſeſelis, bdellij, piperis albi, ſingulorũ. ⚹. p°. v. & victoriati, hypocyſtidis ſucci, myrrhę, thuris maſculi, caſtorei, piperis lõgi, cyphis, malobathri foliorũ, ſingulorũ. ⚹. p°. vi. ſcordii, coſti, ſigulorũ. ⚹. p°. vi. & victoriati, nardi ſyriaci. ⚹. p°. vi. dauci cretici. ⚹. p°. vi. & victoriati, croci, cinnami, gingiberis, ſingulorum. ⚹. p°. vi. ſucci radicis dulcis, agarici, ſingulorũ. ⚹. p°. vii. & victoriati.

Hæc defuerant in compoſitione, ſequentia in ponderibus & menſuris & effectibus mithridatij compoſitioni, quæ eſt apud Galenum citato loco, conſentiunt.

Acori. ⚹. pondo duum, phu. ⚹. pondo vnius, ſagapeni. ⚹. põdo duum, iris illyricæ. ⚹. pondo duum, balſami ſeminis. ⚹. pondo duum, rutæ ſyluaticæ. ⚹. p°. duum, gentianę. ⚹. p°. duum, aneſi. ⚹. p°. triũ. thlaſpis. ⚹. p°. ſex & victoriati, roſæ aridæ. ⚹. p°. quatuor, myſi. ⚹. p°. quatuor, acaciæ ⚹. p°. triũ, commis. ⚹. p°. duũ, cardamomi. ⚹. p°. duũ, ſchœni floris. ⚹. p°. ſex & victoriati, opopanacis. ⚹. pondo ſex, opobalſami. ⚹. p°. ſex & victoriati, galbani. ⚹. p°. ſex & victoriati, reſinæ terebinthinæ. ⚹. p°. ſex & victoriati, rubricæ lemnię. ⚹. p°. ſeptẽ, melle attico & vino chio conſpergito, donec habeat ſpiſſitudinem mellis. Reponitur vitreo vaſe. Dãdum autẽ eſt his qui malum medicamentum ſumpſerunt fabæ ægyptiæ magnitudine, ex vini meri, ſi poterit, cyathis ſex: ſin minꝰ, mixti meraciꝰ cyathis quatuor cotidie. Et à ſerpente læſis danda erit. Ex mulſo autem quorum iecur durum eſt, aut arquati ſunt, & quibus alioquin vrinam mouere ſtudemus. Sed fabæ noſtratis magnitudinis tuſſientibus, oculis laborantibus, latus dolentibus: cęterũ magnitudine ciceris cęliacis. Prodeſt enim & his viciæ magnitudo ante acceſſionem febriũ, tetanicis, opiſthotonicis, ſpaſmo correptis. Adiuuat enĩ eos lupini magnitudine, ſed cũ aquæ cyathis tribꝰ. clxxj.

Antidotus

Antidotus Apulei Celſi.

ANtidotus Apulei Celſi præceptoris, quam quotannis cōponebat, & genere quodam publicè mittebat Centuripas, vnde ortus erat, quia in Sicilia plurimi fiunt rabioſi canes. Facit enim ad horum morſum protinus quidem data per dies triginta, ita vt aquæ, id eſt, liquoris timore nunq̃ tentetur, qui cum accidit ſummo cruciatu ad mortem eos compellit, quos ob antè dictam cauſam ὑδροφόβους Gręci appellāt. In ipſa aūt correptiōe vti oportet ea, data cū roſę cyathis trib⁹ & exigua aqua. ⚹. p°. j. Hoc proficit, vt aquam poſtea ſine tumore ſumāt, & minus quidem liberati hac difficultate cruciantur. Cæterum nemo adhuc correptus hoc malo, quātū ego ſcio, expeditus eſt. Quanq̃ peruenit ad me opinio, eſſe in inſula Creta barbarum quēdam naufragio appulſum, maiorē natu, publicè mercedem accipientem. Quinetiam cum liquore timent, & latratus edunt, ſpaſmo'q; vexantur: remediū, brachio ſiniſtro alligato efficere, vt & potionem accipiant, & liberentur vitio: quod adhuc ante antidotum Celſi inter omnes quaſi inſanabile conſtitit. clxxij.

¶ Hoc ego cum quęrerem ab hoſpite meo legato inde miſſo nomine Zopyro, Gordienſe medico, quid eſſet pro magno munere accepi. Dixit aūt hyęnæ corij particulam eſſe panno inligatam: quod ego adhuc nō ſum expertus, quamuis protinus magna cura hyęnā inueneri, & pellem paratam habeam: quia non incidit ex eo quiſq̃, & opto quidem ne incidat: ſed quia id nō eſt in noſtra poteſtate, ſi caſu inciderit, remedium habere oportet ad tātæ rei experimentum. Antidotus autem Celſi hæc recipit: clxxiij.

¶ Nardi ſyriaci, croci, myrrhæ, coſti, caſiæ, cinnami, ſchœni, piperis albi, piperis longi, caſtorei, galbani, reſinę terebinthinę, opij, ſingulorum. ⚹. p°. iij. alterci albi. ⚹. p°. ij. aneſi. ⚹. p°. j. apij ſeminis, tragacāthi, ſingulorū. ⚹. p°. ſex, mellis attici ſextariū vnū, vini falerni vnciam. In hoc maceratur tragacanthū & opiū pridie: poſtero die contuſis cæteris, miſcētur in melle galbanum & reſina, fictili patella ſuper carbones impoſita reſoluūtur: deinde arida aſperguntur, & ſi opus eſt adijcitur mel: & vt cerati teneri ſpiſſitudinem habeant, & rurſus patella ſuper ignem imponitur, mouentur'q; quæ ſunt in ea, ſpatha fraxinea. Coquitur medicamētū, donec crocinum habeat colorem, vltima quæ ſunt vino macerata adijciuntur, vaſe vitreo antidotus reponitur. Datur fabæ ægyptię magnitudine ex aqua. Facit autem etiā ad ſtomachi omne vitium, & precipuè quod cum fluore cōſiſtit. Facit & ad oculorum epiphoras, & ad tormina, & ad coli inflationem, iecinoris, pectoris dolorem, tuſſienteis, aduerſus mala medicamēta omnia, ſerpentiū morſus vel ictus. Oportet autem locū morſum à rabioſo cane, vel à ſerpēte diu tenere in exulcerationem: neque pati cicatricem ducere, vt virus illa pertrahatur. clxxiiij.

¶Extrà itaque ea ſunt imponenda, quæ etiam ſana corpora exulcerant, vt
allium, lepidium, celidonium, batracium, ſinapis, ſcylla, cepa cum aceto.
Optime facit & per ſe caprifici liber per ſe contritus & impoſitus vlceri.
Item laſer per ſe.

Compoſitio emplaſtri. clxxv.

EMplaſtrũ antidotũ, ſed multò magis ẽplaſtri huius vis facit, quo
Auguſta propter eiuſmodi caſ⁹ habuit cõpoſitum, & multis pro/
fuit. Accepimus à Triphone præceptore noſtro, Iris illyricę. ⚹.
p°.v. caſtorei pontici. ⚹.p°.v. caprificus lactis aridi. ⚹.p°.v. canis nigri adi
pis. ⚹.p°.viij. eiuſdem ſanguinis. ⚹.p°.x. reſinę terebĩthinæ. ⚹. p°. viij. le
poris coaguli. ⚹.p°. quatuor, ſalis ammoniaci. ⚹.p°. duũ, laſeris ſyrenaici.
⚹.p°. duũ, aut ſyriaci. ⚹.p°.iiij. cęrę ponticę. ⚹.p°.xxxvj. olei veteris cya=
thi duo, aceti ſcillitis cyathi tres. Arida ex aceto teruntur, quę liquefie=
ri poſſunt, oleo ad ignem liquefacto miſcentur: mortario tritis & tempera=
tis in mellis ſpiſſitudinem. Vitreo reponitur.

Antidotus Caſſij. clxxvj.

ANtidotus Caſſij medici facit aduerſus toxicum potum. Eadem,
ſi quis venenato telo percuſſus eſt. Præterea ad omnis ſerpentis
morſus aut ictus, Præcipuè ad canis rabioſi morſ⁹ bis die ſumpta
⚹.p°. vnius, ex aqua mulſa. Facit ad pectoris, & lateris dolorem, & tuſ/
ſim, & omnia ĩteranea inflatione, alió que dolore, aut quouis correpta. Nar
di ſpicæ ſyriacæ. ⚹.p°.iii. coſti. ⚹.p°.iii. cinnami, gentianæ, caſiæ, myr/
rhæ, ſingulorum. ⚹.p°. triũ, croci. ⚹.p°. triũ, vuæ paſſæ purgatæ. ⚹.p°.
duum, ſchœni. ⚹.p°. duũ, opobalſami. ⚹.p°. duũ, myſis, dauci, ſingulorũ
⚹.p°. duũ, cumini ęthiopici. ⚹.p°. duũ, acori. ⚹.p°.iiij. & victoriati, aſari
⚹.p°. vnius & victoriati, petroſelini. ⚹.p°. vnius & victoriati, piperis lon
gi. ⚹.p°.j. & victoriati, piperis albi. ⚹.p°. vni⁹ & victoriati, phu põtici ſe=
minis. ⚹.p°. triũ, rapę ſeminis. ⚹.p°.iiij. nardi folia. ⚹.p°.iii. ſcyllæ victo=
riati. ⚹.p°. pondus, feniculi ſeminis. ⚹.p°. iiij. mellis attici quod ſatis erit
ad venenum, & ad ſerpentes ex vino, ad cæteros dolores interaneorum ex
aqua.

Antidotus Marciani medici. clxxvij.

ANtidotus Marciani medici, cui quia nihil deeſt, πλέα, dicitur
græcè, id eſt, perfecta. Facit ad omnia hæc vitia, ad quæ ſuperio
res antidoti omnes. Hoc Auguſto Cæſari componebatur. Cin/
nami. ⚹.p°. viij, amomi. ⚹.p°. vj. caſiæ nigræ. ⚹.p°.xxv. croci. ⚹.p°.xvj.
ſchœni. ⚹.p°. quinque, thuris. ⚹.p°. quinque, piperis albi. ⚹.p°. duo, myr
rhæ. ⚹.p°.x. piperis longi. ⚹.p°.x. nardi indicæ. ⚹.p°.x.S. nardi celticæ.
⚹. põdo ſedecim, roſę aridæ. ⚹.p°. vj, coſti albi. ⚹.p°. duum, opobalſami.
⚹.p°.iiij. laſeris cirenaici victoriati pondus, vel ſyriaci. ⚹.p°.j. ſtœcados
⚹.p°. ſex, gentianæ. ⚹.p°.v. trifolii acuti radicis. ⚹.p°.iiij. vel eiuſdem
ſeminis

ſeminis.✳.p°.trium,ſcordij.✳.p°.x. polij.✳.p°.v.aſari.✳.p°. duũ,acori.✳.p°.iij.phu.✳.p°.iij.miſy.✳.p°.duũ,dictamni.✳.p°. duodecim, ammoniaci guttæ.✳.p°.trium,agarici.✳.p°. duũ ſemis,balſami ſeminis grana.p̃.viginti,petroſelini.✳.p°.vj.& victoriati,rutæ ſyluaticæ.✳. p°. triũ ſemis,fœniculi ſeminis.✳.p°.triũ ſemis,dauci cretici.✳.p°.iiij. aneſi.✳..p°.duum,cumini æthiopici.✳.p°.duũ, rapæ ſeminis.✳.p°. quinq; & victoriati ,napi ſyluatici ſeminis.✳.p°.trium,anatis fœminę recentis.✳.p°.ii.anatis maſculi ſa nguinis aridi.✳.p°. iii. hædi maſculi ſanguinis aridi ✳.p°.iij.teſtudinis marinæ ſanguinis aridi.✳.p°.vj.S.anſeris maſculi ſanguinis aridi.✳.p°.iij.mellis attici quod ſatis erit.Facit ad omnia.Hæc ego compoſita habeo. clxxviij.

¶Quoniam antidotos,quas optimas ſciuimus,poſui in faciẽtibus ad omne malum vitium:aliud medicamentum etiam ex multis rebus, ſimplicia quoq; medicamenta,& propria remedia monſtraui.Interdũ enim hæc melius aduerſus quædam,quàm antidotos faciunt. Trademus autem ſingulorum malorum medicamentorùm epotorum ſigna, quò facilius intelligatur,quid quiſque ſumpſerit,& qua ratione adiuuari debeat.

Ad cicutam clxxix.

CIcutam ergo potam,caligo, mẽtiſq; alienatio,& artuum gelatio inſequitur,vltimóq; præfocantur qui eam ſumpſerunt,nihilque ſentiunt.Adiuuari autẽ debent in initijs vino mero ſubĩde quàm plurimo caldo,& per ſe, & cum pipere, & cum ſtyrace poto. Atqui maximè prodeſt lac aſininum datum:ſi minus,vaccinũ,aut quodlibet.Oportet autem & aluum acri cluſtere ducere eorum, & extrà ſuper ventrẽ imponere farinam ordeaciam,vel triticeam coctam ex vino caldam.

Ad opium. clxxx.

Opium potum,quod quidam meconiũ vocant,ab odoris grauitate ĩtelligitur,papaueris enim viridis,cuius ſuccus eſt,qualitatem repręſentat.Facit autem capitis grauitatem,gelationem & liuorem artuum,ſudoréſque frigidos manare.Præterea ſpirationem impedit, mentem ſoporat,ſenſúſq; abalienat.Adiuuari porrò debent qui biberunt,aqua cum oleo in vinum admixtis,ſæpius datis, & frequenter reiectis per pinnã aut lorum vomitorium. Prodeſt & vini cyathus, & paſſi & olei cyathus eadem ratione datus.Item vinum & acetum pari mẽſura datũ ex aqua mulſa cum roſa eius menſuræ,ita vt iſta ſubinde cogãtur reijcere.Præterea caput roſa & aceto ſine intermiſſione curetur,eorúmque pedes adſiduè fricentur manibus ſiccis, aut linteo aſpro inuolutis. Prodeſt & ſinapi ex aceto tritum, circundatum pedibus cruribus'q;, & à ſomni tempore prohibere ne obſopiantur,

Ad altercum. clxxxj.

ALtercum, quod Græci ὑοσκύαμον vocant, qui biberunt, caput graue venisq; diſtentum habent, mente abalienabuntur cum quadam verborum altercatione, inde enim hoc nomen herba trahit altercum: poſtea ſopiuntur, & omni ſenſu carent, liueſcentibus membris eorũ. Adiuuantur autem lacte poto aſinino quamplurimo, vel quolibet alio recenti per ſe, vel decocto. Sed ij prius aqua mulſa ſæpius pota cogantur per pinnam reijcere. Opio læſi ſimiliter curentur.

Ad gypſum. clxxxij.

GYpſo poto ſtomachus, venterq; dolore vaſto vrgetur, frigidus ſudor ſubſequitur, oculi ſanguilenti conſpiciuntur, vrina alba redditur, concreſcit in aliqua parte ventris quod potũ eſt, & tactu quaſi ſaxum percipitur. Adiuuari autem debent qui his malis vexãtur, lixiuio è ſarmẽtorum cinere facto q̃plurimo poto. Item aqua thymum, aut origanum decoctum habente.

Ad ſpumam argenti clxxxiij.

SPuma argẽtea pota, quam Græci λιθάργυρον dicũt, ventris infert grauitatem, inflammationem, poſtea dolorem cũ vrinæ difficili exitu: procedente tempore, coloris quidem quaſi plumbei ſunt: præcipuè hęc deformitas circa faciem deprehẽditur. Suppurãt autem plurimæ partes eorum. Adiuuantur ſecundum reiectionem aqua mulſa acrique curatione, pipere, myrrha, apij ſemine, pondere pari in vnum mixtis, ex eo'que medicamento. ⚹. p°. vnius dare cum vini cyathis tribus quatuor've cotidie potis.

Ad ceruſſam. clxxxiiij.

CEruſſa, quã Græci ψιμμύθιον vocãt, qui biberũt facilè deprehẽdũtur, linguam enim albam habent, commiſſuras'que dentium albicantes. Præterea nauſeant, reijciunt poto medicamento, caligant, magis magis'que vertigine quadam vrgentur. Poſtea ſpiritus via intercluditur, & præfocantur. Adiuuantur autem poſt vomitum ab oleo, vel ab aqua mulſa, cremore ptiſanę caldo largiore accepto, ſed bene vncto. Item lacte cum melle poto. Facit & malua diſcocta, conciſa, ſale & oleo pipere'que condita, & pro ſorbitione data per ſe, vel cũ vrtica, herba'q; mercuriali. Proſunt & nucieorum perſicorum interiora ex vino trita atque pota q̃plurima. Item lixiua calda ex cinere ſarmentorum facta.

Ad coriandrum. clxxxv.

COriandrum datum apparet quidem ab odore ſpirationis totius'q; corporis. Redolet enim & hoc herbã vt infectum. Intellegitur autem ex guſtu. Facit porrò raucitatem, & mentem mouet. Adiuuari autem debent qui biberunt ex vino mero atque plurimo, vel aqua marina, vel muria dura pota. Item ouis anſerinis ſorbilibus plurimum ſalis habentibus, vel iure gallinaceo, agnino've quàm pinguiſſimo, & ſalſiſſimo per ſe poto.

Ad leporem marinum. clxxxvj.

Leporis

LEporis marini guſtus non abſimilis illotis piſcibus, aut etiam putentibus, qui ſumpſerunt autem, ſtomacho veſica'que adficiuntur, ita vt vrinã quidem difficulter, & cum dolore, purpureiq; coloris reddant. Stomacho item tento & dolenti ſunt, auerſo'que ab omni eſca, præcipuè piſce. Nauſeant præterea & ſubinde reijciunt ſpumoſa, interdũ bilioſa aut ſanguilẽta, & maximè cum ſimulauit, aut nominauit aliquis piſcem. In ſomnis littoris pulſi fluctus vidẽtur ſubinde audire. Oculi eorũ exulcerantur, genę inflantur. Coloris mali, & veluti plumbei fiunt, minutimq; per tabem quaſi phthiſici conſumũtur. Adiuuari autẽ debẽt hoc malo circunuenti lacte muliebri, vel equino, vel vaccino, aut aſinino quamplurimo cotidie per ſe, aut cum melle ſumpto. Prodeſt & maluæ ſorbitio benè vncta & ſalſa. Item proſunt malorum punicorum grana adſiduè data. Benefacit & pix cedria, ſi quis ĩde bina, terna've cochlearia eius ſumpſerit per ſe, vel ex paſſi cyathis duobus tribus've. Item benefaciunt iuniperi tritę q̃plurimo cum paſſo, aut per ſe datę.

Ad ſalamandram. clxxxvij.

SAlamãdra quibus data eſt, lĩgua exaſperatur, corpus inualidum fit: præter hoc torpet rigoribus quibuſdam, & liuoribus quaſi maculis variatur. Adiuuari autem debent quibus impacta eſt melle quamplurimo per ſe, vel cum reſina ex pinu, cuius etiam tenera folia cum herba, quam Græci χαμαιπίτυν appellant, decocta ex aqua mulſa proſunt. Item lini ſeminis farina ex aqua mulſa ſumpta quamplurimum bene adiuuat.

Ad aconitum. clxxxviij.

ACOniti guſtus eſt auſter atque ſubamarus. Potum autem protinus facit corpus graue & diſplicens. Mordet autem ſtomachum & cor adficit, itaq; ſudor eueſtigio inſequitur, multus & frigidus, maximè circa oculos & frontem apparet. Inflantur inteſtina, & vẽti plurimum emittũt, qui biberunt, capitisq; dolorem habent cum vertigine quadam, aſſiduè quidem, ſed præcipuè cum ſe è lectulo leuare conantur. Proprium eſt autem huius mali medicamenti protinus liuidos articulos & artus facere. Sed adiuuantur facilè qui id ſumpſerunt, ruta q̃plurima pota cũ vino: item iure gallinę pinguis vel bubulæ. Prodeſt & his vinum chamępythyn decoctam in ſe habens, item acetum melle mixtum in quo ferri ſtercus, quod σκωρίαν Græci vocant, vſtum, prius inferueſcat ſæpius, & ita detur. Item proficit abrotoni pondo ſextans ex vino datum, & origani pondo ſextans eodem modo datum. Præcipuè autem adiuuabit, ſi quis coagulũ leporis, hinuli, & porci in vnũ miſcuerit, & dederit ex vini hemina aut cyathis tribus. ⚹.p̊.j. vel victoriati pondus.

Ad cantaridas. clxxxix.

 Cantarides

CAntarides guſtum & odorem ſimilem pici è cedro factæ habent. Potæ ſtomachi dolorem, morſusque excitant, præcipuè veſicę. Quamobrē qui biberunt eas, difficulter vrinam & cum ſanguine reddūt, exulcerata ſcilicet veſica. Pręterea animo ſubinde linquuntur deficiuntque. Adiuuantur autem cum ſæpius reiecerūt, paſſo cū oleo poto vel omni lacte, ſed debent plurimū eius ſumere. Itē proſunt eis nuclei pini per ſe ſumpti, vel ex aqua mulſa, aut ex paſſo triti & dati. Item cucumeris ſemen purgatū, & lini ſemen ex paſſo datum. Adiuuat bene & ius pingue agninū, vel ex bubula factum, & farina triticea pultis more cocta, plurimum anſerini adipis habente. Prodeſt & ſamię cretæ .⚹. p°. quatuor cum paſſi cyathis quatuor mixtiſq; aqua datū. Item oleū irinum ex ruta tritum & potum.

Ad Bupreſtim. cxc

BVpreſtis guſtus eſt nitri ſimilis. Facit autem tumorē ſtomachiq; infinitum dolorem, & inflat totum corpus in ſpeciem hydropici. Adiuuantur aqua ficus aridæ decoctę, & ipſa ficu plurimū ſumpta. Item paſſo plurimum & lacte muliebri, & iure ſuillo pigui accepto, & nitri. ⚹. p°. quatuor cum aquæ hemina dato, & cæteris quæ ſuprà ad cantaridas ſcripta ſunt.

Ad dorycnion. cxcj.

DOrycnion guſtū quidem habet lactis, potum verò ſingultus crebros facit, & vomitus frequēter concitat. Reijciunt autem ab ſtomacho ramēta, quæ etiam ſimilima torminoſis, ſubindéq; animo deficiunt. Adiuuari autem debent lęſi eo, lacte aſinino, equino, bubulo, conchilijs omnibus crudis atq; decoctis.

Ad Ixiam. cxcij.

IXia, quam quidam chamęleōta vocāt, odorem habet, cum ſumitur, ocymi: pota autem lingue tumorem facit. Mētem abalienat ventremque, & omnes naturales exitus ſupprimit. Adiuuantur autem læſi ab ea abſinthio poto cum vino. Item caſtorei. ⚹. p°. ij. dato ex vino cyathis quatuor, & rutæ fruticibus quinque vel ſex. Facit bene & chamęlea. ⚹. p°. triū ex vini cyathis tribus aqua mixtis, nec minus radix laſeris ex vino data. Tragoriganum eodem modo datum.

Ad ephemeron. cxciij.

EPhemeron potum protinus quidem totum os prurire facit velut ſcylla tactum, poſtea etiam adurit quaſi pipere manducato, ſecundum hæc quoque ſtomachum mordēdo exulcerat: atq; qui id biberint, primùm ab ore ſanguinem expuunt, deinde ex ſtomacho cruorem reijciunt: poſtea per ſellas, & iam abundantius eundem deijciunt. Adiuuabuntur autē lęſi ab eo polygonii ſucco quamplurimo per ſe poto, vel arido

trito

trito pondo libræ, dato cum aqua. Prȩmacerātur autem mala cydonia, aut vitis capreoli, aut myrti baccæ, aut eiuſdem folia.

Ad toxicum. cxciiij.

TOxicum cuius ſit guſtus haud facilè quiuis dixerit. Verū cum potum eſt, eueſtigio ciet dolorem omnium interaneorū infinitum, & velut telo traiectorū, concitat'q; mētis furorē, cogitq; exululare, & palpitare lingua ſimiliter decollatorum capitibus: nihil enim poteſt intelligi ex voce eorum. Adiuuantur autem qui id biberunt roſa pota, aut oleo irino, coacti'q; frequentius reijcere. Item aluo acri clyſmo ſæpius ducta, poſtea paſſo, lacte, & antidoto mithridatio.

Ad pharicum. cxcv.

PHaricum & ipſum dicitur ex compluribus componi, guſtúmque habere nardi. Potum autem facit ſpaſmon, citò exanimat. Adiuuātur verò læſi ab eo ſaliunca, id eſt, nardo ſylueſtri q̄plurima ex vino ſæpius data. Item oluſatri radice aut ſemine ex vino dato. Benefacit & hoc medicamentum: galbani puri. ⚹. p°. duum, myrrhæ. ⚹. p°. vnius cum paſſi cyathis quatuor datum. ⚹. p°. vnius, & hoc etiam ad omne medicamentum facit.

Ad tauri ſanguinem. cxcvj.

TAuri ſanguinis potū, quamuis quis difficilè cælauerit, hūc tamen veſtigia cruoris relicta inter dentium commiſſuras produnt. Nauſeant autem & præfocantur qui biberunt, cum gelatur. Sed adiuuantur aceto calido ſæpius poto & iniecto per ſe, vel cū nitro laſeris've radice.

Ad lac potum. cxcvij.

LAc potum & gelatum odore ſpirationis (ſi non confitebitur qui laborat) cognoſcetur: prȩfocantur autem & hoc homines. Adiuuari autem debent qui ab ea laborant, menta q̄plurima ſæpius ſumpta. Item coagulo agnino, leporino, porcino, victoriati pōdere ex aqua bis térve dato. Prodeſt & laſeris radix cum poſca, & aluus acri clyſmo ducta.

Ad fungos. cxcviij.

FVngis venenatis cum quis laborat, primū nauſeat, nec quicquam magnopere reijcit: poſtea ſtomachum ventriſq; & præcordiorum infinitos habent dolores, manant ſudores frigidi per artus, qui & ipſi gelantur celerrimè, niſi citò ſuccurratur. Adiuuantur autem radice ea quam nos edimus, acri quamplurima per ſe, vel cum ſale manducata, eiúſq; ſemine: ſi ipſa non fuerit, poto ex vino. Item ruta ex aceto trita & pota proficit. Nec minus lixiua cineris ex ſarmētis pota. Adiuuat & nitrum aceto dilutum & datum: eodémque modo æris flos datus, & mel cum aceto dilutum quamplurimum deuoratum. Oportet autem & oleo antè multo poto cogere eos reijcere quantumcunq; potuerit, & eodem caldo ſubinde artus perunctos expreſſius fricare.

Ad Irudinem. cxcix.

HIRudinem, quam quidam ſanguiſugam vocāt, deuoratam, & adhærentem faucibus, eo'que ipſo moleſtiam, titillationémque quandam præſtantem, excutere oportebit aceto quamplurimo epoto per ſe, vel cum ſale, aut nitro, aut laſere. Idem faciunt & niuis glebulæ quamplurimum deuoratæ.

¶ Medicamētorum malorū non nocet nominū, aut figurarum notitia, ſed ponderis ſciētia: hanc porrò medicus nec quęrere, nec noſſe debet, niſi dijs, hominibúsq; inuiſus meritò eſſe vult, & contra ius, fas'q; profeſſionis egredi. Illas autē figuras dico, & noīa neceſſe eſt ei ſcire, vt & ipſe deuitet, ne per ignorantiam aliquā ſumat, & alijs idem præcipere poſſit: hoc enim proprium eſt Medicinæ, & illud execratiſſimi pharmacopolæ contrario oppoſiti virtuti eius, vt & in cæteris artibus animaduertit̃: nulla enim eſt, quæ non habeat aduerſantem ſibi ſua ſpecie ſimilitudinis malignam profeſſionem.

Ad ſuſpicionem mali medicamenti. cc.

QVoties autem ſuſpicio mali medicamenti accepta fuerit, primùm aſſumere oportet quę nauſeam faciūt, vel oleū per ſe, vel cū aqua, & reijcere: deinde ea quæ ventrem molliunt tanq̄ lac, album ius pigue & ſalſum, chamęleā nō ceſſantē inijcere clyſtere. Poſtea remedia propria ad ſingula quoq; & antidotos ſumere.

IMplicitas Medicinæ partes inter ſe & ita connexas eſſe conſtat, vt nullo modo diduci ſine totius profeſſionis detrimēto poſſint. Ex eo intelligitur, quòd neque chirurgia ſine diætetica, neque hæc ſine chirurgia, id eſt, ſine ea parte quæ medicamentorum vtilium vſum habent, perfici poſſunt: ſed aliæ ab alijs adiuuantur, & quaſi conſumantur. Itaq; quamuis ex magna parte ad diæteticos pertinentes cōpoſitiones iam exhibuerimus, tamē quaſi claudicat & vacillat hic liber, niſi eas quoque compoſitiones, quę ad chirurgos pertinent, poſuerimus, quarū initium ex emplaſtris faciemus.

Emplaſtrum Triphonis. ccj.

EMplaſtrū chirurgi Triphonis ſubuiride quod facit cū vulnus ita actum eſt, vt os lædatur, vel frāgatur, pręcipuè caluariæ, κεφαλικὴ ideo à Græcis dicitur. Idem ſi os ſcabrum, aut putre vetuſtate vicij factū eſt, expurgat & educit, quantū eius alienū eſt. Facit prætera ad canis morſum, & ad vlcus recens molle: Squama ęris cyprij. ✳. p°. xij. thuris. ✳. p°. vj. ammoniacæ guttæ. ✳. p°. vj. reſinæ pituinę, id eſt, ex picea arbore. ✳. p°. x. S. reſinæ terebinthinæ. ✳. p°. vj. adipis vituli. p°. quadrans, cęrę. p°. triens, olei. p°. ſemūcia, aceti cyathus vnus & dimidius, acetū intritū: conſūmat̃ ad oīa quę teri debeāt, dū leuia habuerit mellis ſpiſſitudinē: cęra, & vtraq; reſina cum adipe purgato & oleo liqueſcant, & incoquātur, donec habeāt ſpiſſi cęrati tēperaturā, feruētia ſuperfūdēt̃ rebus quæ ſunt

in

in mortario minutati & piſtillo ſubide dũ calet, & permiſcebunt. Atq; ita dum deſinit feruere, emplaſtrum manibus ſubigetur, & redactum in rotũdas ampliores, quas magdalidas dicunt, reponetur.

Emplaſtrum Megetis chirurgi. ccii.

EMplaſtrum Megetis chirurgi ſubuiride ad eadem facit, componitur ſimiliter, accipit hæc: Squamę æris cyprij. ⚹. p°. xxv. ammoniaci guttæ. ⚹. p°. vigintiquinq;, terrę mali, quod ἀςισολοχίαυ Gręci dicunt. ⚹. p°. viginti, iris. ⚹. p°. viginti, aluminis fiſſi. ⚹. p°. viginti, myrrhæ. ⚹. p°. xxij. reſinæ terebinthinæ. ⚹. p°. quatuor, pytuinæ reſinæ. ⚹. p°. iiii. adipis taurini. ⚹. p°. iiii. cęræ. ⚹. p°. quatuor, olei veteris ſextariũ vnũ, aceti acris ſextarios. iiij. Cõponitur hoc medicamentũ cum Caniculæ ſydus oritur, teritur in ſole donec acetum omne conſumatur. In quibuſdam hoc emplaſtrũ efficacius, in quibuſdam ſuperius poſitũ. inuenitur.

Emplaſtrum viride Triphonis chirurgi. cciii.

EMplaſtrum viride Triphonis facit ad vulnera recẽtia, quo vtebatur etiam in gladiatoribus, coloris boni, ἔυχροον ideo etiam appellabat. Recipit hæc: æris vſti pondo ſextantem, aluminis rotundi pondo ſextantem, ſalis ammoniaci pondo ſextantem, thuris pollinis pondo ſextantem, ęruginis raſæ pondo trientem. Hæc teruntur ex aceto aliquot diebus, poſtea cęræ pondo dua, reſinę frictæ pondo dua, cum olei veteris pondo dextante, liquefacta ab igne mortario ſuperfunduntur, & mixta manibus ſubiguntur.

Emplaſtrum viride Traſeæ chirurgi. cciiii.

EMplaſtrũ viride Traſeæ chirurgi ad recentia vlcera minus acre, ęris vſti. ⚹. p°. duodecim, ſalis ammoniaci. ⚹. p°. nouem. Hæc terere aceto per aliquot dies oportet, donec viridis color appareat, poſtea adijcere aluminis fiſſi. ⚹. p°. vij. Vbi iam omnia leuia facta fuerint, & mellis liquidi temperaturam habuerint, cęrę pondo libra, reſinæ frictę pondo libra, cum olei cyathis quinq; liquefacta ſuper ea adijciuntur, & rurſus mortario ſubiguntur. Refrigeratũ'q; manibus ſubigitur ac reponitur.

Emplaſtrum Triphonis chirurgi viride. ccv.

EMplaſtrum viride Triphonis facit ad recentia vulnera, morſus hominum, ſed præcipuè ad vetera vlcera, quæ nullo modo cicatricem ducunt, & callos eminentes circa ſe habent. Oportet autem tunc non linteolo, vt cætera, inlinere, ſed dilatatum magis manibus in magnitudinem vulneris ſatis craſſum imponere, ſupérque linteola carpta plurima, deĩde ſpongiam nouam, ex verbenis murto olea'que factis. Conſtat ex his: æruginis. ⚹. p°. quatuor, ſquamæ æris. ⚹. p°. ſex, thuris pollinis. ⚹. p°. vj. galbani. ⚹. p°. quatuor. aluminis rotundi. ⚹. p°. iiij. reſinę pytui-

næ

næ. ⚹. p°. xxv. cęrę. ⚹. p°. xxv. olei pondo ſextante, terebinthinę pondo ſelibra, aceti quod ſatis eſt. Componitur eodem modo quo & ſuperius ſcripta viridia emplaſtra ſunt.

Emplaſtrũ viride Gliconis chirurgi. ccvj.

EMplaſtrum viride quod ſui generis, meo iudicio, ſuperat omnia, vocatur Iſis. Accipit hæc: æris vſti, ęris cyprij, ęruginis raſę, ſalis foſſitij, guttæ ammoniaci, thuris maſculi, mali terræ rotundi, quę ἀριστολοχία στρογγύλη græcè dicitur, mali terrę ſarmentorum quibus vnguentarij vtũtur, dicitur autem ariſtolochia clematitis, aluminis rotũdi, ſingulorum pondo vnciam, myrrhæ, galbani, aloes, ſingulorũ pondo ſextantem, ceræ pondo triẽtẽ, reſinę colophonię. p°. iiij. vel dua & beſſem, olei ſextariũ vnũ. Hęc enim galbano, reſina, cęra, & oleo ſuper ignẽ liquefacta, miſcẽtur mortario, præterea cæteris ex aceti ſextario vno. Facit hoc emplaſtrum ad detectam membranam tegẽtem cerebrum: de induſtria à medicis cũ terebratu exciditur, quod lædit eam os, vel alioquin detectam, roſa dilutum & impoſitum. Item facit ad capitis diutinum dolorem, quem κεφαλαλγίαν Græci appellant, dolenti loco raſo ſuperpoſitum, nec minus dies viginti. Item facit ad oculorum iminentes epiphoras, ſuperpoſitũ frontibus. Cęteras eodẽ modo ſanguinis eruptiones è naribus adiuuat. Et vlcerib9 factis eiuſdẽ partis roſa dilutum prodeſt. Nec minus angina correptis faucibus, extrà ſuperpoſitum, & toto collo. Parotidas initia habẽtes diſcutit, ſuppuratas iungit, ſi quis emiſſariũ collectionis apto loco, id eſt, infra ſinum vbi collectio eſt, fecerit, quod ὑπόχυσις Græci dicunt. Eadem ratione ſuppurationibus in mammis mulierum futuris, aut factis prodeſt, iungit omnem partem diuiſam, & fibulis arctatã. Pręcipuè cum inteſtina prolapſa & repoſita ſunt, atq; ſartum vulnus, quod à Græcis dicitur γαστοραφία. Lateris, ſtomachi, ventris,, iecinoris, lienis dolorẽ ſedat. Adiuuat cœliacos, torminoſos vẽtri toto circundatum. Item veſicę tumenti prodeſt. Eodem modo lumborũ dolorem leuat. Ad luxatum omne & eiectum, & repoſitum articulamentũ, benefacit. Et ad podagram pręter quoduis aliud medicamentum ſatis conuenit, & huic mirificè prodeſt. Fiſtulas roſa dilutum ſanat. Ad carbũculos & cancer imponẽdum eſt: purgat enim, nec patitur latius ſerpere: vetera vlcera cicatricem ducere cogit. Pũctus neruorum muſculorum, qui periculoſiſſimi ſunt, quos νύγματα Gręci dicunt, ſine inciſione aut diuiſione ſanat cyprio oleo dilutũ. Ad neruorum vitia omnia acopo melius facit.

Eiuſdem nigrum. ccvij.

EMplaſtrum nigrum eius, Barbara dicitur, facit ad omne recẽs vulnus & contuſum, hoc plerięq; in gladiatoribus vtuntur. Picis brutiæ. ⚹. p°. centum, reſinę frictæ. ⚹. p°. centum, bituminis iudaici. ⚹. p°. centum, cęrę. ⚹. p°. centũ. Hęc conciſa in minima fruſtra, coquũtur

cum

cum olei ſextario vno donec ſpiſſentur: quibus depoſitis ab igne, & deſinentibus nimis feruere, adijcitur ſpumæ argenteæ.⚹.p°.x.ceruſſæ.⚹.p°.x.æruginis.⚹.p°.v. Et hęc autem cum aceti hemina terere oportet, & minutatim aſpergere, ne efferueſcat medicamētum. Vbi his adiectis & intermixtis intepuerit medicamentū, opopanax oleo dilutus exiguo.⚹.p°.duū adijcietur: deinde refrigeratū manibus, & ſubactum medicamentū, & in partes diuiſum, reponitur. Huic ergo emplaſtro, cum ita compoſitum eſt, dum adhuc modicè calet, adijcito thuris pollinis pondo trientem: & mirū, quantò efficacius eſt, ſine dolore atq; tumore conſeruat vulnera, & celerius ſanat.

Emplaſtrum nigrum Traſeæ chirurgi. ccviij.

EMplaſtrum Traſeæ chirurgi facit ad omnia recentia vulnera. Propriè autem ad neruorum muſculorum punctus, contuſiones, luxa: & in totū, tumorem non patitur fieri: articulos inciſos iungit. Idē & gladiatorū, & omniū hominū ad periculoſa vulnera mirificè facit: ſinus veteres, & fiſtulas iungit: interius iniectū primùm, & poſtea extrà poſitū: ceræ pondo quatuor, picis brutiæ pondo quatuor, reſinæ frictæ pondo iiij. bituminis ſaguntini quod eſt natura liquidū.p°.iiij. ceruſſæ, æruginis, chalcitidis, myſijs, aluminis fiſſi, aluminis rotundi, melanterias quæ creta ſutoria dicitur, qua ligulæ calceolorū denigrantur, gallæ ſyriacæ, ſingulorum pondo libra. Hæc aceto teruntur donec leuia fiant: quibus mellis habentibus ſpiſſitudinem, cęra, atq; alia quæ igne liquefiūt, bituménq; ſuper ignem ſolutū, ſuperfunduntur his quæ ſunt in mortario: poſtea medicamētum manibus ſubigitur, & reponitur vaſe fictili acetum habente.

Emplaſtrum nigrum Ariſti. ccix.

EMplaſtrum nigrum Ariſti chirurgi facit ad omne recēs vulnus mirificè, ad punctus neruorum & ad muſculorum. Item ad cōtuſum, luxum, præcipuè ad oſſa fracta. Sine alligatura enim interdum dimidio celerius ſanat ea, & ſine dolore ſeruat: iungit ſinum. Habet aūt hæc: Spumæ argenteæ.⚹.p°.ducētoꝝ, aluminis fiſſi.⚹.p°.xxx. picis hiſpanæ ⚹.p°.centū, bituminis iudaici.⚹.p°.centum, propolis.⚹.p°.triginta, ęruginis.⚹.p°.decem, cæræ.⚹.p°.centum, ammoniaci guttæ.⚹.p°. viginti quatuor, terebinthinæ.⚹.p°.quiquaginta, olei veteris ſextarios quatuor. Oleo inferueſcit ſpuma argentea trita curioſe: deinde adijcitur bitumen, & ipſum contuſum & tritum. Vbi hæc cerati mollis habent temperamentū, pix adijciēda eſt: deinde cęra & propolis, poſtea ammoniacū, à quo ærugo, vltimum alumen aſpergitur. Oportet autem vbi tumor ſuſpectus eſt, lanā ſuccidā ex vino ſine oleo ſuperponere.

Emplaſtrū Triphonis. ccx.

EMplaſtrū nigrū Triphonis, Baſilicon appellatur, facit ad cōtuſa, & canis morſum, & furunculos. Idem roſa dilutum explet concaua vulnera. Picis brutię.⚹.p°.xl. reſinę.⚹.p°.xl. galbani.⚹.p°.ij. olei

cyprei. ⚹.p°.ſeſcuncia, cum oleo cōmuni. ⚹.p°.ix.liquefiet,& coquit̃ donec coeat, poſt hoc reſina adijcitur: deinde emplaſtri habens temperamentum, deponitur cacabus, & tepente medicamento galbanum dilatatum, ne vno loco ſubſidat, adijcitur.

Emplaſtrum Ariſti chirurgi. ccxj.

EMplaſtrum nigrum, quod τετραφάρμακον dicitur, facit ad eadem. Recipit hæc: cęræ, picis, reſinæ frictæ paria pondera, adipis taurini dimidium: vnà omnia coquuntur, donec emplaſtrum fiat.

Emplaſtrum nigrum Dionyſi chirurgi, ccxij.

EMplaſtrum Dionyſi chirurgi facit ad mediocria vulnera, & ī teneris corporibus puerorum. Idem iūgit belle vulnera, & ſine tumore ſeruat. Spumæ argenteę. ⚹.p°.cxx. olei ſextarios duos. Hæc ſuper ignem mouentur, donec cerati habeant temperaturam, poſt hoc adijcitur aluminis. ⚹.p°.xlv. & decoquitur vſq; dum rufum medicamētū fiat: poſt hęc adijcit̃ reſinę colophoniæ. ⚹ p°.xlv. cęræ. ⚹.p°.xlv. vbi ēplaſtri oīa habuerit ſpiſſitudinē, deponit̃ cacabus, & tepente medicamēto, & cū deſierit feruere, adiicitur galbanū minutatim dilatatū, quò facili⁹ ſoluatur. ⚹.p°. quatuor.

Rurſum eiuſdem. ccxiij.

ALterum rubrum medicamentū, quo venatores vtuntur, facit ad canis morſum & omnium quadrupedū. Idem & ad offenſionē in ſtirpe, & cætera vulnera mediocria. Spumæ argenteæ pondo 2
quinque ſemis, olei veteris pondo dua. Hæc coquantur donec coeant: deinde adijcitur æris ſquamæ pondo vncia, & coquitur donec colorem rufum ſumat: poſtea adijcitur cęrę pondo triens, reſinæ frictæ pondo duo, ammoniaci guttæ, depoſito pauliſper cacabo, pondo quadrans, galbani item diuiſi in minimas partes, & rurſus repoſito ad breue tempus, atq; iterū repoſito & non feruenti, galbani pondo ſextans.

Coloris incerti. ccxiiij.

EMplaſtrum coloris incerti facit ad omnia mediocria vulnera, quadrupedum morſus, contuſa vel inciſa articulamēta (vt fit) cum ad dētem peruenit pugnus. Idem ad furūculos mirè facit, & ſtrumas, 3
omnémq; duritiem diſcutit, ſi id quis perſeueranter imponat. Item cicatricem ducit diutini vlceris, & in totum ad omnia leuia, in quotidianos vſus mirificum eſt: tumorem non patitur fieri neque pus. Hæret vt faſcia nō ſit opus. In balineo non excidet. Hoc ipſum eſt quod tu deſideraſti: Olei veteris pondo quinque, ſpumæ argenteæ pondo quinque. Hæc coquuntur donec coeant, poſtea adijcitur his reſinæ pytuinę pondo quinque. Vbi emplaſtri habet temperamentum, adijcitur propolis inalienatę ſincerę & bonę, qualis eſt attica, pondo ſelibra, deīde in cacabo depoſito viſci de quercu lecti pondo quadrans: hoc ſemper habeo compoſitum.

Emplaſtrum Euelpiſti chirurgi. ccxv. 4

Emplaſtrum

Digitized by Google

EMplaſtrum luteum Euelpiſti chirurgi facit ad tenera corpora mediocriter lęſa & abraſa, quæ ἀποσύρματα, Græci dicunt. Spumę argenteæ pondo ſelibra, olei hemina, coquuntur dū coeant: deinde adijciuntur cęræ pondo duo, reſinæ pytuinæ pondo duo.

Emplaſtrum Epiſpaſticum. ccxvj.

EMplaſtrum quod aperit & educit pus, vel ſi quid aliud ſubeſt, ἐπισπαστικὸν dicitur, cæræ pōdo libra, reſinæ terebinthinæ pondo libra, nitri rubri pondo libra: hoc teritur ex cinere lixiua, donec leue factum habeat mellis ſpiſſitudinem, poſtea ſupradicta cum olei cyathis ſex liquefiunt ad ignē, quibus adijcitur thuris pollinis ſelibra, & ita quę in cacabo ſunt, mortario ſuperfunduntur & commiſcentur. ccxvij.

¶Emplaſtrum albū ex ſale, διαλῶν Græci dicūt, facit ad omnem duritiem & diutinū dolorem, & ducit ſudores, idē vlcera vetera & calloſa renouat, & facilius alijs medicamentis quæ hoc pollicentur, cogit cicatricē ducere. Salis marini, ceruſſæ, olei veteris paria pondera. Coquitur cū oleo ceruſſa donec coeant, & poſtea ſal admiſcetur. ccxviij.

¶Emplaſtrum aliud ex ſale nigrum efficacius, idem ad omnia facit, ſed recipit ſingulorū. p°. librā ſimiliter, olei autē veteris triplex adijcitur. ccxix.

¶Emplaſtrum album ad combuſta & perniones, ceruſſæ pondo libram, olei myrtei pondo libram, ſpumæ argenteæ. ⚹. p°. xxiiij. cęræ pontice pondo libram. Ceruſſa & ſpuma argentea coquuntur cū oleo donec coeāt: poſtea adijcitur cera.

Emplaſtrum album Pacchij Antiochi. ccxx.

EMplaſtrum albū Pacchij Antiochi, quo vti oportet cū in mammis mulierum, alio've quouis loco duritia fuerit, quæ ad omne medicamentū exaſperatur, quam Græci καρκίνωμα, aut κακοήθες vocant. Facit autem ad combuſta & vetera omnia, quę nō facilè cicatricem ducūt. Itē ad vlcera ex frigore, vel per ſe facta. Pręcipuè verò ad ani vitia difficilia & vetera, roſa dilutū: cadmiæ botryitis. ⚹. p°. viij. pōpholygos cyprię. ⚹. p°. vij. molybdenæ lotæ. ⚹. p°. v. thuris maſculi. ⚹. p°. iiii. ceruſſæ. ⚹. p°. ſeptuaginta, ſpumæ argenteæ quinquaginta, cęræ pontice. ⚹. p°. viij. reſinę terebinthinæ. ⚹. p°. vij. olei murtei. ⚹. p°. centū. Quæ ſunt dura terūtur ex vini veteris ſextario vno, in quo die & nocte macerent. Alterci albi, iridis, ſertulæ campanę, terræ mali, papaueris ſyluatici capitū corticis, ſingulorum. ⚹. p°. vj. Cum leuia facta fuerint, & mellis ſpiſſitudiuem habuerint, tunc murteū oleum minutatim in mortario adijciatur, & cum fuerit temperaturę liparæ, medicamentum conijciatur in nouo fictili cacabo, & coquatur pruna non nimis acri, moueatur'q; ſine requie ne aduratur: cū emplaſtri temperaturam habuerit, reſinę cera adijciatur. ccxxj.

¶Emplaſtrum ad combuſtum mirificè facit: cum multis vſus ſim, nullū

magis probo, protinus enim impoſitum mitigat, poſtea tollit dolorem, ſtatimque infinita celeritate perſanat. Spumæ argenteæ pondo ſelibram, adipis ſuilli purgati pondo ſelibram, cæræ ponticæ pondo ſelibram, ouorum aſſorum vitellos ſex, quos terere oportet, & miſcere ſpumæ argenteæ & tritæ, cæram cum adipe lequefacere, deinde pati coire, poſtea in vnum miſcere.

Lipara ad intertrigines & exaſperationem. ccxxij.

LIpara ad intertrigines & exaſperationem, tumorem ani mirifica. Spumæ argenteæ pondo triens, ceruſſæ pondo triens, thuris pollinis pondo triens, aluminis fiſſi pondo quadrans, adipis ſuilli curati pondo quadrans, vini auſteri veteris heminę tres, roſæ ſeſquilibra, olei acerbi ſelibra. Teruntur ſpuma, ceruſſa, alumen ex vino, deinde adijcitur thus minutum & cretum, & cum primùm hæc leuia paruerint, cum oleamentis ex vino adipem liquefactum cum roſæ pondo quadrante miſcere in vnum oportet.

Lipara rufa. ccxxiij.

LIpara rufa facit ad fiſſuras ani diutinas, quas ῥάγαδας dicũt, eadẽ & eiuſdem partis exulcerationes, & vitia diutina benefacit. Spumæ argẽteę. ⚹. p°. xxxvj. ceruſſæ. ⚹. p°. vj. chalcitidis vſtę. ⚹. p°. vj. myſios. ⚹. p°. vj. reſinę terebinthinę. ⚹. p°. xij. cęræ. ⚹. p°. vj. olei murtei ſextarios. S. ij. aquę pondo ſextans. Cum aqua teruntur quę prima poſita ſunt & olei pondo dimidio, cum reliquo oleo cęra & terebinthina liquefacto mortario ſuperfunduntur

Ad condylomata. ccxxiiii.

AD cõdylomata facit bene elaterium ſiue cera: quod eſt ſuccus cucumeris ſyluatici, compoſitus, ratione'q; in paſtillos redactus, ex aceto dilutum & perũctum. Item propolis per ſe ſubacta & more emplaſtri impoſita. ccxxv.

¶ Facit bene & reſinæ terebinthinę. ⚹. p°. vi. cęrę idem in vinũ cocta igni, quantum poſſunt gagatis lapidis triti recipere. Multis & iris contuſa & ex vino mixta, cocta & poſita velut farina ordeacea profuit. Facit & andronium medicamentum, quod initiò poſuimus, ad condylomata vino dilutum bene. ccxxvi.

¶ Hoc medicamentum mirificè prodeſt. Aluminis melini. ⚹. p°. centum, chalcitidis. ⚹. p°. quiquaginta, fęculæ. ⚹. p°. quinquaginta. Teritur aceto, cum opus eſt vino aut aceto diluitur

Ad Hęmorrhoidas. ccxxvii.

Hæmorrhoidas ſic curare oportet medicamento. Perungantur cẽtaurij ſucco põdo duũ, hæc herba latinè fel terræ dicitur, & vbiq; in agris naſcitur. Eſt autem tenuis multorũ ramorum in rectum ſurgentiũ, florem habet exiguũ purpureũ. Abſynthij ſucci. ⚹. p°. duũ, alu minis

Digitized by Google

aluminis liquidi. ⚹. p°. duum, herbæ pedicularis. ⚹. p°. duum, miſyis. ⚹. p°. vnius, mellis quantum ad comprendēda ea ſatis erit. Hoc perunćto interius ano, aut lana tincta & interius truſa, cum deſederint ad ſellam, & apparuerint totæ, medicamento rurſus bene tangendæ ſunt vndique, & pręcipuè radices earum carbaſis ducunt, ſpecilli latitudine, ſubinde haurieнте, medico cumulāte medicamentum, & adſtruēte, imprimētéq; donec cōbibant, totū eni in ea eſt, vt ab omni parte ſaturētur. Eſt autem hoc medicamētum: chalcitidis vſtę. ⚹. p°. quatuor, ęris floris vſti. ⚹. p°. quatuor, miſyis vſti. ⚹. p°. triū, ęris ſquamę. ⚹. p°. duū, diſphrygis. ⚹. pondo duū, ſoreos vſti. ⚹. pondo duum, auripigmenti. ⚹. pondo duum. Hæc omnia terunť, & ſicca (vt dixi) hęmorrhoidib⁹ īprimunť vndiq;, poſt hoc tenue, ſimplex, rarū linteolū īponere oportet, & ſup hoc panē autopyron ex aqua maceratū & tritum, roſaceo oleo adiecto. Hoc medicamētum ſine magno labore circa ſeptimū diem cadere cogit hæmorrhoidas. Oportet autem bis die panem imponere, nōnūq̄ in nocte ſi circùm tenſionem ſenſerint aqua frio, die auriſcalpio auerſo, quam partem κυαθίσκον Græci vocant, ſenſim tentare, mouere abalienatam oportet, quò celerius excidāt hęmorrhoides. Hoc medicamentum omnem carnem, & omni parte corporis exulceratā, & excreſcentem, & eminentem, ſine magno morſu tollit. ccxxviii.

¶ Si quādo non exulceratas eminētias tollere ſine ferro voluerimus, vt verrucas, neuos, aliá've eius generis, hoc medicamento vtimur. Calcis viuæ. ⚹. p°. ſex, fęculę, ⚹. p°. trium, vitri vſti. ⚹. p°. triū. Hæc terere oportet ex cinere lixiua, ex caprifico vel ſarmentis, donec leuia paſſi habeant temperamentum, deinde adiicere rubricę, aut atramēti quod poſſit colorare ea: deinde patella fictili coquere ad mellis ſpiſſitudinem, atque puxide nigri plūbi reponere. Melius autem recens facit, cuius vſus eſt talis, quod deſtinatū erit tollere, id ipſum ſpecillo oblinetur craſſius, ex interuallo penicillo abſtergetur, & cū ſatis nigrum quaſi perunctum viſum fuerit, deſinere oportebit imponere res, & abſtergere, & panem ex aqua imponere & roſa. Hoc & ſtrumas ſanat antequam ſuppurent. Oportet autem, cum hoc medicamentum cauſam fecerit in ſtrumis, nullum aliud medicamentum adhibere, ſanę enim ita fiunt. ccxxix.

¶ Cum verò aliqua pars ſuppurauerit, & timidus fuerit ad ſectionem cui id acciderit, viſcum quàm plurimum colligere oportebit: eúmque cum cinere lixiui diutius terere, & aluta inductum imponere, ita formata, & in tantum ſpacium circunſecta, quantum & quale volumus vlcus, id eſt, emiſſarium vomicæ fieri, & ea parte ſcilicet imponemus, quantum neceſſe erit aperire. Hoc eodem medicamento ſæpe dolores diutinos pectoris, lateris, lumborum ſuſtuli, cum ad nullū malagma aut auxilium cedebant: exulcerata enim minima parte cuiuſq; dolentis loci, humoribus poſtea vitium ve-

luti eijciebatur.

Ad eadem vitia. ccxxx.

MElior triphera, hoc enim nomen ſuperius poſitum, medicamētum appellatur: facit ad omnia quæ ferro debēt tolli ſine magno dolore. Idem hæmorrhoidas productas medicamēto, quod ſuprà poſitum eſt, tollit. Vuā nimis iacentem ſine periculo per auriſcalpium lana inuolutū perūctā, ex parte qua tollēda eſt, amputat. Oportebit aūt poſtea aqua mulſea gargarizare, & lentis atq; roſę aridę aqua decoctę. Eadē res & palpebrā piloſam remediat, ſi quis radices aduerſus naturam pilorum natas oblinierit, donec locus earū niger fiat. Recipit hæc: æris floris. ⚹. p°. trium, calcis viuæ. ⚹. p°. ſex, tapſiæ radicis. ⚹. p°. ſex, ferulæ. ⚹. p°. trium, nitri. ⚹. p°. duum, auripigmenti. ⚹. p°. duum, fellis taurini. ⚹. p°. ſex. Teruntur ex cinere lixiua qua culinarij vtūtur, donec habeat mellis liquidi temperamentum. Reponitur puxide nigri plumbi. Hæc puxis in ampliorem ſtagneam mittitur, habentē cinerem lixiuā vſq; ad operculū minoris. Oportet autem & hoc medicamētū colorare rubrica vel atramēto. Huic medicamēto ſi anatis ſanguinis quaſi duæ ligulæ adiūctę fuerint, minus mordebit. ccxxxj.

¶Quatenus acrium & exulcerantium medicamentorum habita eſt mentio, ponemus qua ſtygmata tollūtur in dignis, & in multis. Hęc calamitas ex tranſuerſo accidit, vt diſpēſatori Sabini Calui naufragio in ergaſtulo deprehēſo, quem Triphon multis deluſum, & ne caſu quidem literas cōfuſas vllo medicamento habentem, liberauit, allij candidi ſpicæ capitis tritæ, cū cantaridibus viginti alexandrinis (ſunt autem variæ & oblongæ) ſulphuris viui. ⚹. p°. j. & victoriati, chalcitis. ⚹. p°. as ſemis, cærę pōdo triens, olei pondo triens, cærā cum tritis cæteris admiſcuit & impoſuit.

Inteſtini extremi prolapſio. ccxxxij.

INteſtinum extremū quibus prolabitur & excidit, quoties prodierit, toties vino calido, vel verbenis, vel cinere lixiua lauari oportet & reponere. Prodeſt & pice liquida perungere & cedria. Interdum vel Andronio perungere, & ſicca reponere. Facit & cinis ex ſarmentis cribrata aſperſa, alumen fiſſum tritum bene, & eodē modo aſperſum, atq; inteſtino repoſito. ccxxxiij.

¶Ad teſticuli tumorem cupreſſus baccę ex vino coctæ conueniunt, ex faba quaſi cōcha multo cum cumino cocta. Item vua paſſa cum cumino cōtuſa in modum malagmatis, melle quantum ſatis eſt admixto. Idem vua paſſa, nucleata, contuſa ac mixta eiuſdem menſuræ vel ponderis.

Ad veretri tumorem & dolorem. ccxxxiiij.

AD veretri tumorē lens ex aqua cocta, & trita, roſaceo oleo mixta prodeſt. Si maior tumor erit, mali granati corium ex aqua coctū & tritum, lenticulæ pari pondere admiſcere oportet. ccxxxv.

¶Si vlcus ſordidum erit, aut cācer tētauit, aut iam occupauit, Andronios

ex vino benefacit. ccxxxvj.

¶Si cicatrix ducenda. *Deſideratur.* ccxxxvij.

¶Omne vlcus in omni parte corporis ſordidum (id autem eſt cũ cãdicat, & quaſi cruſtã perductam albã habet) purgat mel per ſe, iris arida cõtuſa, vel cum melle. Eadẽ ratione & terrę mali, & panacis radix purgat ſordida vlcera. Mirificè & hoc medicamentum purgat, & iam ſi cancer tentat: eſt autem leue, auripigmenti quod Græci ἀρσενικὸν dicũt. ⚹.pº.ſex, æris ſquamæ.⚹.pº.triũ, elaterij.⚹.pº.j.chartæ combuſtæ cinis.⚹.pº.iij.cum opus eſt cochlearia tria roſæ cyatho permiſcentur, inde linteola carpta cõtingun tur, atque ita vlceri ſuperponuntur. Hoc medicamentum citò, & ſine vllo morſu expurgat ſordidiſſima vlcera. ccxxxviij.

¶Omne purũ vlcus & cõcauũ replet Baſilice roſa diluta, vt ſuperius dixi, propè aũt hoc medicamentũ. Medullæ vitulinæ.⚹.pº.iiij.adipis anſerini.⚹.pº.duũ, butyri.⚹.pº.duũ, medullæ ceruinæ.⚹.pº.duũ, cęrę.⚹.pº.iiij. terebithinę.⚹.pº.duũ, mellis.⚹.pº.ſeſcũcia, roſę.⚹.pº.ſeſcũcia, reſina cũ roſa liqueſcit, cui miſcentur calenti mel & cęra, cũ cęra præcalfacta in feruenti aqua contunduntur, atq; ita ſuperioribus miſcentur. ccxxxix.

¶Omne vlcus luxuriãs & creſcẽs carne compeſcit chalcitis per ſe trita, vel æris flos vſtus. Bene autem & propriè hoc medicamentũ facit, quo Meges vtebatur: Calcis viuæ.⚹.pº.duũ, thuris.⚹.pº.vnius, æris ſquamę.⚹.pº. vnius.

Triphonis medicamentum ccxl.

TRiphon chirurgus carnem eminentem hoc medicamẽto cõpeſcebat, ęris floris vſti.⚹.pº.vj.chalcitis vſtę.⚹.pº.iiii.myſis vſti.⚹.pº.iiii.æris vſti.⚹.pº.iiii. Hoc acre eſt, & quaſi cauteriũ cruſtam altam facit: quamobrem cancer non patitur impoſitũ ſerpere, omnẽ eruptionem ſanguinis veluti cauteriũ ſiſtit. Et hoc autem, & quę diximus imminuit. Cicatricem quoq; ducit, ſi quis tincto, extracto'q; ſpecillo, quod ei quaſi puluis adhęſerit, exiguo oras vlceris tetigerit. Sed propriè cicatricẽ medicamenta hæc ducunt:

Triphonis ad cacatricem. ccxli.

EMplaſtrum efficax ad cicatricem ducendam: Spumæ argenteæ.⚹ pº.quinquaginta, myſii vſti, chalcitis vſtę, aluminis fiſſi, ceruſſę, ſingulorũ.⚹.pº.iiii.reſinæ terebinthinæ.⚹.pº.xii.cęræ.⚹.pº.v.Cæra & reſina liquefiũt, deinde cum refrixerunt, raduntur, ſicca & bene trita adiiciuntur & commiſcentur.

Emplaſtrum diacadmias. ccxlij.

EMplaſttum διὰ καδμίας Græci dicunt, quod cicatricẽ ducit, cadmiæ pondo libra, chalcitidis vſtę pondo libra. Hęc teruntur ex vini falerni heminis tribus, donec liquefacta mellis habeant ſpiſſitudinem, poſtea fit ceratum ex cęræ pondo quatuor, reſinæ fri-

ctę pondo quatuor, olei murtei. p°. quatuor. Cum refrigeratũ eſt raditur & miſcetur his quę in mortario ſunt. Sũt qui liquefacta hæc ipſa dum calent, mortario ſupefundunt, & ita ſubigunt.

Ad papulas & porriginem. ccxliij.

AD papulas in capite efferueſcentes, vel qualibet parte corporis totius porriginem ſtaphiſagria trita, & nitrum decoctum tritũ pari mẽſura, in mixto oleo & vino auſtero, ante deſudationem corporis ac poſtea. Item alumen liquidũ ex aceto ſtaphide agria adiecta. Ad epiphoram verò toto corpore efferueſcẽtẽ medicamẽtũ prodeſt.

¶Ad ignem ſacrum benefacit hoc medicamentũ, rutę viridis põdo triens, ſpumæ argenti pondo bes, aceti ſextarius vnus, olei viridis ſextarius. Cum aceti parte in ſpuma & ruta terũtur donec leuia fiant, poſtea quod ſupereſt aceti, vicibus cum oleo adiicitur.

Ad ignem ſacrum. ccxliiii.

AD ignem ſacrum coriandrum per ſe tritum benefacit, eſt enim res viroſa: vel cum pane eodem modo & menta prodeſt, & cinis de filice facta, aqua conſperſa, oblinita. Item cimolia creta ſucco ſolani diluta. Et per ſe ſolanum, vel cum pane prodeſt. ccxlv.

¶Facit & ad hoc medicamentum bene, ſulphuris viui, opij, ſingulorũ pondo ſemuncia, ſpumę argenteę pondo vncia paſſo miſcentur. Item hoc ſatis prodeſt, ceruſſę. ⚹. p°. viii. aluminis fiſſi. ⚹. p°. triũ, thuris. ⚹. p°. trium, croci. ⚹. p°. duũ, ſulphuris viui. ⚹. p°. duum. Teruntur hæc ſolani ſucco, cum opus eſt vino diluuntur.

Ad zonam ccxlvj.

AD zonam, quam Gręci ἑρπητα dicũt, faciunt quidem vt ſupradicta omnia, pręcipuè cicuta viridis bene trita & ĩpoſita. Item hoc medicamentum, ceruſſæ. ⚹. p°. xxxviii. aluminis fiſſi. ⚹. p°. duodecim, croci. ⚹. p°. j. thuris. ⚹. p°. duũ, acaciæ. ⚹. p°. viii. dyphrygis. ⚹. p°. duũ, opii. ⚹. pondo duum. Ex aqua teritur, & cum opus eſt ex eadem dilutum perungetur. ccxlvii.

¶Ad idem melius facit gallę, aluminis rotũdi, chalcitidis, cretę ſutorię, ſingulorum. ⚹. p°. duum, myſus, corticis malorũ, acaciæ, ſingulorum. ⚹. p°. quatuor, calcis viuę. ⚹. p°. ſedecim, Mali cortex in aceti ſextario vno decoquitur donec madida fiat: deinde teritur acacia aceto eodem, macerata nocte & die admiſcetur & vnà teritur. Poſtea cętera adiiciuntur, & fiunt paſtilli: cum opus eſt diluuntur aqua. ccxlviii.

¶Ad vtrunque autem genus vitii, mirificè medicamentum Andronicum facit.

Ad Impetigines. ccxlix.

AD impetigines vua aminea, quæ ſic dicitur, bene facit. Eſt autem ruberrima, & in vepribus naſcitur, qua fricari oportet impetiginẽ, quoad curet̃ & non appareat: hoc autẽ diebus fit paucis. ccl.

Digitized by Google

Ad ſuggillationes.

BEnefacit huius radicis recentis ſuccus, ad ſuggillationes & liuores perunctus. Scabiem tollit ſulphur nigrum oleo mixtum communi, atq; in cerati ſpiſſitudinē redactum. Hoc etiam lepram, & quam Elephantiam dicunt, ſanat: & omnia quæ efferueſcunt per ſe cum inueterauerint.

Ad ſcabiem. cclj.

AD ſcabiē halica ex aceto macerata, & trita, benefacit: exiguo thure adiecto. Item picis liquidę libra, cęræ pondo ſemis, ſulphuris viui pondo ſextans, aluminis fiſſi. ✱. p. vnius. cclij.

¶ Benefacit oliuæ æthiopicæ commi, quod græcè ἐλαίας αἰθιοπικῆς δάκρυον vocant, aceto dilutum. Item ſalicis libri ex aceto cocti, atque ita triti & impoſiti tollūt ſcabiem. Facit & eiuſdem cinis ex aceto ad ſcabiem. Prodeſt & farina ordeacea cocta ex poſca, ſi tenerum corpus erit: vel ex aceto, ſi durū, per dies quatuor aut quinque: deinde ceratū ex roſa, adiecta ceruſſa, imponere oportet donec cicatrix ducatur. ccliij.

¶ Facit bene & hæc cōpoſitio, Thuris maſculi pondo triens, ſulphuris pondo vncia, cæparum pondo ſextans, rumicis erraticæ radices aceto quoque tritæ. p. ∸. Omnia terūtur: miſcetur aceto quod ſatis erit, id eſt, dum mellis craſſi habeat ſpiſſitudinē. Cum opus eſt, ſcabiei nitro ex aceto locus fricatur diutius & preſſius, deinde hoc medicamentum ſuperlinitur. ccliiij.

¶ Alia copoſitio ad idem. Scammoniæ. ✱ p. trium, myrrhę. ✱. p. vnius, æris floris. ✱. p. vnius, aſtulę regię, quā ἀσφόδελον Gręci dicūt, radicis. ✱. p. duū, glutinis taurini. ✱. p. duum, nitri. ✱. p. vnius & victoriati. Teruntur omnia aceto præter gluten, hoc enim pridie maceratum cæteris iam tritis miſcet. Cū opus aūt eſt, antè nitro & aceto locus exaſperatur, deinde hoc oblinitur. ¶ Vt conſummetur liber malagmata & acopa adijciemus.

Genera malagmatorum ad omnem corporis valetudinem. cclv.

MAlagma ad ὀπισθότονον, id eſt cū ceruix reflexa eſt in poſteriorē partem, aut rigida cum intenſione oculorū & maxillarum. Facit & ad κυνικὸν σπασμόν, cum in vtramlibet partem deprauata eſt facies. Idē ad omnē tēſionē, & cōtractionē neruorū & ligationē, ἀγκύλην quod Gręci vocant. Itē ad dolorem omnis partis quamuis veterem: Bdellij. ✱. p. xvj. opopanacis. ✱. p. octo, galbani. ✱. p. octo, adipis vitulini. ✱. p. ſedecim. piperis grana numero clx. ammoniaci guttæ. ✱. p. octo, cachryos. ✱. p. octo, iris. ✱. p. ſedecim, cæræ. ✱. p. quīquagintaquinq;, terebithinę. ✱. p. quinquaginta. Arida quæ ſunt contunduntur, cribrantur: ſuccū habentia cum reſina ſubinde admixta contunduntur, cæra in fruſta conciſa aqua feruenti dimittitur, & ſubacta manibus miſcetur cæteris in pilam. Oportet autem pilum ligneum frequenter cypreo oleo perūgere. Hoc malagma cypreo oleo liquefactum acopi vſum præſtat. cclvj.

Malagma

Digitized by Google

¶Malagma alterum, ſtomachum, aluum, inteſtina ſoluta habentibus & cholericis prodeſt. Confirmat omnem partem & adſtringit, quæ hæc deſiderat: Aluminis fiſſi. ✳. pondo ſex, rus ſyriaci. ✳. pondo ſex, gallæ. ✳. pondo ſex, acaciæ. ✳. pondo ſex, cæræ. ✳. p°. quadraginta, picis ſpanæ. ✳. p°. quadraginta, olei melini aut roſę pondo triētem. Acacia vino exiguo macerata teritur: cætera & pix oleo alterutro mixta inferueſcūt, quibus tēperatis adijciuntur cribrata ſicca: ijs acacia miſcetur, atque in vnum omnia ſubiguntur. cclvij.

¶Malagma pectoris & lateris dolorem, & quicquid ex perfrictione eſt benè calfacit. Idem ad omnem dolorē prodeſt. Sanſuci cōtuſi ſextarius vnus, iris contuſæ ſextarij. xv. cyperi contuſi ſextarius vnus, reſinę terebinthinæ pondo bes, cæræ pondo quadrans, olei cyperi pondo ſelibra, vini aminiæi ſextarius vnus. In vino arida contuſa macerantur vna nocte & die: oleo, cęra, & reſina liqueſiunt: deinde ſuperfunduntur vino, miſcentur manibus. Hoc medicamentum efficacius eſt ſecundo. poſt dies triginta efficacius ꝓdeſt: initiò enim humidū valde eſt, & vix inlitū remanet. cclviii.

¶Malagma ad omnem dolorem, præcipuè iocineris. Spicæ nardi. ✳. p°. v. celticæ, id eſt, ſaliuncę. ✳. p°. x. iris. ✳. p°. viij. mellilori, quod à nobis ſertula campana dicitur. ✳. p°. xxv. cyperi. ✳. p°. viij. ammoniaci thymiamatis. ✳. p°. viij. cardamomi. ✳. p°. vij. croci. ✳. p°. duū, vini falerni ſextarius vnus. In hoc omnia ſuprà ſcripta contuſa vno die & nocte macerantur, pręter ammoniacum: hoc enim aceto diluere oportet, & quaſi cęratum facere: poſtea cæræ pondo dua bes, & reſinæ frictæ pondo quatuor, roſæ pondo libra, leuia ſunt & refrigerata, quę roſę & cæteris miſcētur. Hoc & ad pręcordiorum tenſionem benefacit, & veſicæ dolorem. cclix.

¶Malagma ad lienoſos & ad iocineris dolorem. Ammoniaci guttæ pondo. j. cæræ pondo. j. & ſextans. Ammoniacum ex aceto teritur, admixto crocomagmate quantum colorare poſſit, ammoniacum quod teritur vſque dum leuefactum mellis craſſi habeat ſpiſſitudinē: poſtea cęra liquefacta, roſa adijcitur mortario, & bene paſtillo mixta, manibus vtraq; ſubiguntur. Facit hoc malagma ad luxum,, & ad capitis dolorem fronti ſuperpoſitum. cclx.

¶Malagma ad præcordiorum tenſionem, ventris, ſtomachi duritiem cū dolore. Idem ad iecur & lienem prodeſt. Cæræ. ✳. p°. quinquaginta, ammoniaci guttæ. ✳. p°. quinquaginta, iris. ✳. p°. vigintiquinq;, panacis. ✳. p°. viginti, aneſi. ✳. p°. vigintiquinq;, nitri. ✳. p°. vigintiquinq;, adipis taurini. ✳. p°. vigintiquinq;, fœni græci ſeminis. ✳. p°. vigintiquinq;, reſinæ terebinthinę. ✳. p°. quinquaginta, aceti acris ſextarius vnus, mellis pondo triens. Mel aceto diluendum eſt, atque arida omnia his maceranda die ac nocte, cęram, terebinthinam, adipem liquefactam in vnum cęteris miſce=

re

re oportet, & manibus ſubigere.

Malagma ad lienoſos. cclxj.

MYrobalani. ⚹.p°. quiquaginta, aphronitri. ⚹.p°. triginta, cappa/ris radicis. ⚹.p°. viginti, cardamomi. ⚹.p°. vigintiquinq;, ammoniaci guttæ. ⚹.p°. triginta, cæræ pondo ſelibra, irini olei pōdo ſelibra. Cæra irino ſoluitur, quibus ammoniacum aceto dilutum miſcetur, & poſtea arida quæ ſunt commiſcentur. cclxij.

¶Malagma ad omnē dolorē veterē, & qualibet cauſa factum, prȩcipuè ad lumborū dolorem, qui antè leniter ſcarifiant. Recipit hȩc: bdellij pōdo trientem, ſtyracis pondo trientem, hyſſopi pōdo trientem, ammoniaci pōdo trientem, piperis albi. p°. trientem, thuris. p°. trientem, baccȩ lauri aridȩ. p°. dua, terebinthinæ. p°. trientē, opopanacis. p°. trientē, adipis taurini. p°. trientem, medullæ ceruinæ pondo trientem, propolis pondo ſelibram, olei veteris pondo libram, cȩræ pondo duo, thuris pollinis pondo libram. Oleū, cæ/ra, reſina, propolis liquefiūt: deinde thuris pollinis pondo ſuperius dictum adijcitur, & cætera minutatim, vel in vnum contuſa, opopanacem oleo diluere oportet. cclxiij.

¶Malagma quod diſcutit ſtrumas, parotidas, panū, quod Græci φυγεθλον vocant. Idem omnem futuram ſuppurationem diſſipat, factam aperit. Facit & ad dolorem articulamentorum, vel cuiuſlibet partis: præcipuè ad lūborum dolorem, atq; īflationē ſtomachi vel coli. Picis hiſpanæ, aphronitri, reſinæ pytuinȩ, cȩræ, laurus baccarū, ſingulorum. ⚹.p°. xxxv. adipis taurini. ⚹.p°. xv. ammoniaci guttæ. ⚹.p°. iris illyricæ. ⚹.p°. xv. galbani. ⚹.p°. xij. piperis albi. ⚹.p°. xv. Quæ debent liquefieri ſoluūtur igne & oleo, cætera contuſa temperatis aſperguntur: vltimo loco tepente medicamento laurus baccȩ miſcētur. cclxiiij.

¶Malagma ad omnem dolorē corporis articulorum. Facit & ad podagrā. Idē diſcutit vomicas, aut aperit: prȩcipuè in pectore & interaneis. Prodeſt & lūboꝝ doloribus. Cȩrȩ. ⚹.p°. viij. āmoniaci. ⚹.p°. x. bdellij. ⚹.p°. x. iris. ⚹.p°. vj. galbani. ⚹.p°. iij. terebinthinȩ. ⚹.p°. v. Cōtundūtur ordine quo ſcripta ſunt, pilo ligneo cyprino oleo, quod ī vino ſubſidit, perūcto: cȩra in aquā feruentem in minimas partes conciſa dimittitur, & ſubacta manibus in pilam conijcitur. cclxv.

¶Malagma itē ad cōtuſionē lateris. Idē facit ad ſuſpectas vomicas aut iā factas. Prȩterea ad iecinoris, prȩcordiorum duritiam vel dolorē benefacit. Proderit & in omni loco dolēti impoſitum. Cyperi, ammoniaci guttæ, cardamomi, bdelij, thuris, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum pondo bes: thus & bdelliū macerantur pridie vini hemina vna: cætera contunduntur, cæra. p°. libra & triēs, & olei cyprini ſextarius vnus cū terebīthina liquefiūt, cæteriſq; commiſcentur. Quidam adijciunt myrrhæ partem, croci partem ſextantem, cinnamomi partem ſextantem. ccxlvj.

Digitized by Google

¶Malagma ad luxum,contuſum,canis morſum,parotidas,ſtrumas,poda
grã. Cerę pondo dua, reſinę frictæ pondo dua, picis hiſpanæ pondo tria,
ammoniaci pondo librã,thuris pollinis pondo ſemis,galbani pondo ſemis,
aceti ſextarios duos. Ammoniacum tritum cum aceto ſoluitur igne:deĩde
reſina,cæra pondo nouẽ adijcitur, & coquitur vſque dum ſpiſſetur: poſtea
thus admiſcetur. Vbi emplaſtri habuerit temperamentum, medicamentũ
tepenti galbano adijcitur. cclxvij.

¶Malagma ad podagram, & omnem dolorem, & tenſionem neruorum,
recipit hæc:ãmoniaci guttæ pondo.j.cæræ.pondo.j.axungiæ veteris ſeli/
bram,olei veteris pondo trientem,olei cedrini pondo vnciam, roſæ pondo 1
ſextantem,cyprini pondo ſextantem,croci pondo ſextãtem, aſij lapidis põ
do vnciam,myrrhæ pondo vnciam,aphronitri pondo ſemunciam. Patella
noua liquefit axungia, cæra cum oleo vetere: quibus adijcitur ammonia/
cum tritum, & mouetur vſque dum ſoluatur:poſtea oleum cyprinum,ro=
ſa, & cedria in vnum miſcentur, & tunc ſubducitur flamma, ne ferueſcat
medicamentum:ſecundum quæ adijcitur crocum tritum ex aceto:deinde
myrrha trita per ſe aſpergitur:vltimũ nitrũ, & aſius lapis fœnicio ĩducitur.

Acopi genera & compoſitiones. cclxviij.

ACopum ad perfrictionem, laſſitudinem, tenſionem neruorum.
Idem hyeme non patitur perfrigeſcere artus:hoc Auguſta vteba 2
tur. Samſuci floris ſextariũ vnũ, fœnigræci ſextariũ vnum, roſ=
marini foliorum ſextariũ vnum,vini falerni cõgium,olei veriafri ſextarios
quinque. Præter oleum omnia in vnum triduo macerare oportebit,quarto
die oleum adijcere, & coquere in pruna non acri medicamentum,donec vi=
num conſumatur: poſtea recolare per linteum duplex oleum,cui adhuc ca=
lenti ceræ ponticæ beſſem miſcere. Reponitur medicamentum fictili vel
ſtagneo vaſe. cclxix.

ACopum quod per vindemiam componitur,antequam muſtum de=
ferueſcit, muſti recentis congij quinq;,in hoc & olei veriafri pondo
quinquaginta macerantur,res quę infrà ſcriptæ ſunt cõtuſæ,& per 3
cribratæ grandioribus foraminibus cribri. Iris illyricæ. ⚹.pondo quadra=
ginta,cyperi. ⚹.põdo quadraginta, fœnigręci. ⚹.pondo quadraginta,pi
peris nigri pondo quadraginta,xylobalſami. ⚹.pondo quadraginta,cala=
mi odorati quo vnguentarij vtuntur. ⚹.p°. lxxx. ſpathę qua vnguentarij
vtuntur. ⚹.p°.lxxx.ſchœni. ⚹.p°.lxxx.ſaliuncæ. ⚹.p°.lxxx.caſiæ nigrę
⚹.p°.xxiiij.cardamomi. ⚹.p°.xxviij.ſtyracis. ⚹.p°.xxviij.coſti. ⚹.põdo
xxviij.myrrhę ãmineę. ⚹.p°.xxij.caſię daphnitidis. ⚹.p°.xxiiii.ſertulę cã
panę. ⚹.p°.xiii.aſpalathi. ⚹.p°.xl. Hæc cũ muſto & oleo macerantur vaſe
ſtagneo aut fictili per dies triginta. Oportet autem vas bene clauſum & alli
gatum diebus his ſoluere, inuiſere omnia: deinde rurſus operire & ſignare 4

ne

ne vires euaneſcāt:poſt dies triginta cōijciūtur macerata: deide oleū purū excipietur, quod reponitur fictili vaſo: cuius oleaminis vires ad omnē cōtractionem neruorum tantę ſunt, vt ſit vix credibile. cclxx.

¶ Acopum ad perfrictionem, laſſitudinem, neruorum dolorem, grauioris odoris (ſuperiores enī boni ſunt odoris) Ammoniaci guttæ. ✳.p°.xv.galbani.✳.p°.iiij.reſinæ terebinthinæ.✳.p°. quinquagintaſex, cæræ.✳.p°.xxviij.mellis.✳.p°.triēs, olei veteris ſextarius vnus, hyſſopi pondo vncia, medullę ceruinæ pōdo vncia, opopanacis.✳.p°.vj. Sunt qui hunc nō adijciunt. Cęrā, oleum, terebinthinam liquefacere oportet, deinde cętera adijcere, nouiſſimum ammoniacum tritum curioſe. Hoc qui perunctus erit, etiam à ſerpente tutus erit. cclxxj.

¶ Acopum, quo ferè Auguſta & Antonia vſæ ſunt, facit ad perfrictiones & neruorum dolorem. Idem perunctum nō patitur perfrigeſcere artus, & refrigeratos calfacit. Componitur hyeme hoc modo: Sumere oportet adipis porcinę ſterilis trepondo, vel anſeris adipis idem pondus: deinde aqua frigida bene lauare, atque in nouo vaſe adijcere vini veteris congium vnū, aut ſextarios tres, non nimis contuſa ponderis huius. Xylocinnami pondo quadrantem, cardamomi pondo quadrantem, cyperi pondo quadrantem, ſchœni pondo quadrantem, roſæ aridæ foliorum pondo vnciam, ſertulæ campanæ coronas decem. Hęc omnia inferueſcunt ſuper carbones, deinde perfrigerata eodem cacabo reponūtur: poſterọ́q; & tertio die cum inferuefiūt, recondūtur, quę eodem modo die rurſus recalfiunt, & colātur per linteū, vel ex iunco factū deinduſtria colum: vinum atque adeps quę ſupereſt in nouo vaſo conijcitur: deinde cum gelauerit ſe adeps, oportebit fundum cacabi perforare, & vinum omne emittere, atque in priorem cacabum adipem eādem conijcere, & vini eiuſdem recentis eandem menſuram adijcere, résque non nimis contuſas nec cribratas. Nardi ſyriaci ſpicę pondo ſextantem, ſaliuncæ pondo ſextantem, amomi pondo quadrantem, caſiæ pondo quadrantem, myrrhæ pondo trientem, cumami pondo trientem, roſę aridæ foliorum pondo ſextātem. Deinde ſemel manè, & in nocte ſemel inferuefacere oportet: idem in poſtero die cum inferuefacta fuerint, percolanda erūt, in cacabum priorem perfuſum: ſed antè diligenter & ſpiſſe obturatū, atq; vbi ſe congelauerit adeps, extrahendum erit ſpiſſamentum, quod cum vinum omne fluxerit, quod ſupereſt adijce. Vaſe ſtagneo vno, vel pluribus, diligenter operto & adplumbato reponitur.

Digitized by Google

PERORATIO OPERIS.

HArum compoſitionum (ſi qua fides eſt) ipſe compoſui plurimas, & ad ea quæ ſcripta ſunt facienti ſcio paucas: ſed valde paucas ab amicis, quibus æquè ac mihi credo, acceptas adieci: quas cum iureiurando adfirmauerunt ſeſe ipſos expertos eſſe, vt benefacientes ſcire ad vitia quæ ſcripta ſunt. Illud autẽ te meminiſſe oportet, mi Calliſte, quod initiò dixi, eadem medicamẽta in iiſdem vitijs interim melius, deterius've reſpondere: propter corporum varietatem, differentiam'que ætatum, temporum, aut locorum. Eædem enim res non diſſimiliter diſpoſitis corporibus nõ poſſunt eoſdẽ effectus exhibere. Sed adfirmo ex magna parte proſperos euentus (ſi quãdo opus fuerit) has cõpoſitiones habituras.

FINIS.

VINDICIANVS COMES ARCHIAtrorum *Valentiniano Imperatori S.*

CVm ſæpe, ſacratiſſime Imperator, humani generis fragilitas falſò de natura ſua queratur, aliquando tamen potuimus redditis cauſis oſtẽſiſq; remedijs, vanas & innumeras querimonias refrenare. Nã ſicut rudis gubernator turbatum mare ſulcans, incertus periculorum, dubius ſalutis, cuncta rimatur, ita & mortaliũ natura, quę perpetua ſanitate optat frui, placita quæque deſiderat. Sed quia nec mare ſemper poteſt eſſe tranquillum, nec vnus in diem ventis ſpiritus durat, nec ſecurus nauta ratem poteſt ſcandere, cum æquor mole fluctuum tollitur: ſic neq; mortales poſſunt ſemper eſſe validi, aut viuentes: ſed pro ætatis & tẽporis varietate, diuerſis morborũ agũtur incõmodis. Quæ quũ ita ſint, clemẽtiſſime Imperator, magna laus, veterum inſtituta ſcrutari: maior verò gloria, inuenta ſeruare. Siquidem illi viam laboris ſuis virtutibus aperuerunt, nobiſque iter intellegentiæ ſua ſapientia reliquerunt: vnde cum quidam febribus teneretur, & diu vẽtris duritia ſtrangulatus, die duodecimo iam morti proximus videretur, adhibitis ad curam multis & magnis medicis, vt remedium conſequeretur, hoc illis ſummum periclitanti præſidiũ viſum eſt, vt per inteſtinum clyſterio ei curatio pararetur. Cum ille imminenti periculo æſtuaret, & veluti morti proximus, curationis etiam extrema depoſceret, ego pudoris & reuerentiæ modum ſeruans, quem cunctis ſemper exhihui, proſpexi ad tempus ne veluti turpis cura forti viro adplicaretur. Cum ergo vidiſſem febrem eius, quã de colore collegi, & ſiccitate viſcerum fatigari eum penitus aduertiſſem, ilico infuſo ſale aquã frigidiſſimam obtuli eius ardori, qui cum deſiderio recẽtis qua cruciabatur, totum quod ei oblatũ fuerat ebibiſſet, autores medicinæ magni qui id ſpectabãt, exclamarũt occidiſti hominem: necdũ vox eorꝝ ab ore manauerat, è veſtigio eũ ſomnus occupauit ſudor'que perfudit. Quibus ego pręſentibus, clementiſſime Imperator, tãtis ſudoris eius abſterſionibus laboraui, vt (ſi dici fas ſit) Nilus ex eius corpore videretur effluere. Verùm cum ęger expergefactus recreatum ſe extinctis febribus, & ab infirmitate leuiorem eſſe ſenſiſſet, vẽtris etiã cœpit deſiderio vehementer vrgeri: adlato itaque vaſculo, omne alui onus quo grauabatur expoſuit, ad tam dirũ fœtorem, vt omnes qui illic aderant fugarentur: dicentibus egregijs medicis quòd omnia eius interna putruiſſent. Poſt hæc à me æger ad balnea mittit̃, vt lauachro eius ſiccitas humigetur: qui perunctus vnguentis remedialibus, cũ poſt balneũ veſtimenta accepiſſet, ſitire ſe dixit, ſtatim eum abſynthio in quo lybiſticũ fuerat decoctum, progreſſum à balneo potaui, ne quid cauſationis in corpuſculo eius maneret, quo veſica ſcybalis vel lapidib9 per vicina loca meã-

tibus premeretur. Præcepi etiam & eſcam fieri de minutalibus porcinis, id eſt, podicylijs & ventriculo, in quem ventriculum acetum cyminatū, mo=
dico adiecto laſere, mitti mandaui: vt omnino excocta caro etiam oſſorum duritiam emolliret, vt ſoluta eoꝝ medulla cum iure ipſo abſorberetur. Nō dubiū eſt autem, optime Imperator, quòd ex indigeſtione externarum, cru diſſimarúmque crapularum, vel ſuperfuſa diuerſi nimietate vini repletis, & pœne tumentibus venis, potus in viſceribus amareſcunt, aufertur ſom=
nus, ſubſequitur calor, atque occultarum febrium peſtis, & quædam phre neſis pulſu cerebrum inquietat, venter dureſcit qui iamdudum crudus re/
pletus fuerat, exuberantibus cibis, qui dum excoquūtur conſumptis quæ humida ſunt, inflammationes importuniſſimas faciunt, quæ a diecta ca/
lida aqua amplius neceſſe eſt excitentur. Inde ergo vēter dureſcit, inflatur pulmo, ſplen diſtenditur, pennæ etiam iecoris porriguntur, quibus coan/
guſtatum & coartatum fel exprimitur, quo infuſo tingitur corpus & fit lu theū. Cum ergo peruenerit ad ea loca venarū, in quæ pocula hauſta deſcen dūt, duo mala iūcta, id eſt, res acris ac dulcis citò auferunt animam. Sicuti petraꝝ humidarum ſudor igni ſubiectus citò abſorbetur ab igne: petra aūt ipſa exucta & cōcremata, ſpongia efficitur, vnde calx vel gypſum efficitur: ita calore febrium excoquitur vitium cruditatis, ciborum'que congeſtio, quibus conſumptis & exhauſtis, frigida ſine dubio ſuperfundenda eſt, ne penitus areſcant. Nam nimirum æſtimas, ò bone Imperator, calidā & fri=
gidam mortalibus incluſam eſſe corporibus, cum ſingulæ res propriam ha beant naturam, ignis ignem, aquam aqua deſiderat: ſed ad horum iungen=
dam ſocietatem ſiue temperantiam procurandā, ſyluaꝝ materies lignū'q; depoſcitur, quod & nutrit ac ſuſcitat, & rapit ignem, & frigidam vertit in calidam: ſed non ita in nobis eſt coęquandū. Accipe igitur, ſereniſſime Im perator, quod conueniēs in nobis putetur exemplū: thermarū ſcilicet, ab ſe calidarum mixtio temperata, vbi nec ignis videtur, nec lignū ſuggeritur, niſi vapor ſolus ſponte conficitur, & aer calidus ſine labore ſentitur. Nonne duo vnum ſunt, & diuerſa atq; contraria inuicem proſunt, diuina prouiden tia ſalubri permixtione ac temperie procurata? Num multam corporibus abluendis ſanitatem præſtant, competentémq; medicinam præbentes, va rios languores à corporibus mortalium pellūt? Hæc cū ita ſint, nihil aliud reor mortalibus præbendum, niſi id quod cū infirmi eſſent deſiderauerūt, & oblatū ſibi ꝓfuiſſe ſenſerūt. His ergo vtamur quibus ſumus bene expti, & quoꝝ beneficio conſequuti ſumus optabilem ſanitatem. Nam ſimiliter quidam cum oculorum rheumate carere non poſſet, productus eſt in me/
dium conuentum multorum ſpectātium medicorum, qui cum inſpectus ab his fuiſſet, dixerunt ei palpebras incidi debere, comburi etiam hemicra=
niū, & raſo capite venas ſecari, quod Gręci ἀρτηριοτομὸν dicunt: imponi etiam

eſcas,

Digitized by Google

eſcas, & cum iam omnibus locis debilitatũ & cauteritatum caput haberet,
nihilque ei tormẽta, quæ deſiderio ſanitatis patienter tulerat, profuiſſent,
deflebat omnibus infelicitatem ſuam. In vltimum hac ab egregijs medicis
inuenta curatione, vt cum dexter oculus lachrymam funderet, vena ei de=
xtri brachij laxaretur: quũ ſiniſter, ſimiliter in ſiniſtro brachio fieret: quod
cũ pati cœpiſſet infirmus, flens & gemẽs illud Catonis ſæpe dicebat: Cor=
poris exigua medico commite fideli. Ego autem & perito reſtiti. Igitur his
nec venam permiſi laxari, magno'q; ſilẽtio facto, autores noſtros in mediũ
protuli ac recitaui, dixiq; ad eos: ſi ex multifario tormentorum genere, mi=
ſerandus iſte vel vnam medelam fuiſſet adeptus, meritò vos pateretur: ſed
cum neq; inunctione, neq; inciſione, neq; combuſtione inundationẽ lachry
marum reprimere potueritis, cur indoctè venas ei laxari præcepiſtis? cum
hic iam ſemianimis, viſionem' ferri perhorreſcat. Vnde reddite mihi, ſa=
pientiſſimi viri, hodiernæ cauſas curationis, cur fuerit deſuper oculus inci=
ſus, cur raſum caput, cur meacula exuſta venarum. Meatus inrigatio ſi ve/
nerit ad ea loca, in quibus habebat receptaculum collectionis ſuę: quo impe
tu exinde deſcendebat deorſum, recurrens rurſus ad fontem cerebri, ibique
coanguſtatus cum feruere cœperit, verendum ne perforans cutem ac per=
tũdens cratem capitis, generet in eo vitia aduerſa, aut ne iterum per aliquã
venarum erumpat ad aures, faciat'que hominem ſurdum totum oppilans
auditũ, aut vermes in auribus generet, vel naribus polypos nutriat, aut ocu
lis egylopia excitet, aut dentibus ſit moleſtus, & faciat hominẽ oris fœtidi,
atq; corrupti: vel (quod maximè cauendum eſt) ne per vuæ diſtillantis aut
exulceratæ vitium, ipſa muſice hominis corrupta, lãgueſcat, pulmonique
& ſtomacho plagam inferat, lũbos'q; renésq; diſſoluat: & incipiat humor
noxius per inguina & coxas & crura decurrens, facere contractiones taloꝝ
atq; neruorum, paulatimque auferat greſſus, toto'q; organo tabeſcente, vi
deamini potius conſumpſiſſe hominem, quàm curaſſe: cum verè violenta
morte videatur de hac luce migrare. Nam ſi cæparum acritudo aliquoties
nobis non manducantibus, noſtris tamen oculis moleſta eſt, aut ſinapi vbi
& mel mittitur, leniri penitus non poteſt, ſed calore eius commodum cere=
brum ita deſudat vt oculos & nares acer humor infeſtet: quid putamus illi
patiuntur, quibus circa oculos cura rurſus aut igni adhibetur aut ferro?
Quare, Imperator, fidem noſtris autoribus adhibentes, nõ credamus qui/
buſcunq; medicinis: nec vulneri vulnus ſuperponendũ putemus: ſed ægris
remedium porrigendum eſſe credamus, vt neq; grauibus tormentis, neq;
intolerabili medicinæ curatione cruciẽtur. Plura ergo de obſeruatione me=
dicinæ pietati tuæ, ac poſteris tuis, digna memoria tradidi, quæ homines
docti de expertis remedijs prodiderunt: quæ tua diuina ſerenitas oro ſuſci
piat, & ad memoriam cæteris relinquat. Vale.

Digitized by Google

EIVSDEM VINDICIANI CARMEN.

QVod natum Phœbus docuit, quod Chiron Achillem,
Quod didicere olim Podalyrius atque Machaon
A genitore ſuo: qui quondam verſus in anguem,
Templa palatinæ ſubijt ſublimia Romæ:
Quod Cous docuit ſenior, quod'que Abdera ſuaſit,
Quod Logos aut Methodos, ſimpléxque Empirica pangit,
Hoc liber iſte tenet, diuerſo è dogmate ſumptum;
Nanque ſalutiferas diſponit pagina curas:
Iſthic repperies per nomina, pérque medelas,
Deſcriptas ſpecies, & pondera menſurarum
Congrua: quæ ſæpe accipies, moderamine certo,
Ne fallare vide, neu quæ ſunt parta ſaluti,
Vertat in exitium non ſolers cura medentis:
Sume igitur medicos, pro tempore, pro'que labore,
Aetate, atque habitu, ſumma ratione paratus,
Gramine ſeu malis ægro præſtare medelam,
Carmine ſeu potius: nanque eſt res certa ſaluti
Carmen, ab occultis ædens miracula verbis.
Quæ curis hominum, phyſicorum inuenta pararint,
Quot'que ſuis natura bonis, terræ'que marique,
Aedidit illa ſuis, altrix, ſimul atque creatrix
Fœtibus omnigenis, quos parturit: ergo ſalubres,
Suggerit impenſas, ponto & tellure creatas:
Angue, fera, pecude, & fruge, alite, murice, piſce,
Lacte, mero, pomis, lymphis, ſale, melle, & oliuo,
Succis, vnguinibus, thædis, pice, ſulphure, cera,
Polline, farre, ſcobis, lino, ſcobe, vellere, cornu,
Baccis, & balanis, lignis, carbone, fauilla,
Floribus, & varijs herbis, holere, atq; metallis,
Sandice, cũ creta, pſymmytho, pumice, gypſo,
Cadmia, chalcitide, chalcanto, calce, camino,
Caſſitero molli, lepido, cypro, atq; atramento,
Prome etiam ſeu tunde prius, ſeu contere gyro,
Quod viride Ortus habet, vel quod Carnaria ſiccum:
Allia ſerpyllúmque herbas, tymbram'q; ſalubrem,
Braſſica'que & raphanos, ac longis intyba fibris:
Et mentam, & ſinapi, coriandrum, prototomúmq;,
Erucam, atq; apium, maluam, betam'q; ſalubrem
Rutas, & naſturtia, amara abſynthia miſce,

Pulegiúmq;

Digitized by Google

Pulegíúmq; potens, necnon & vile cymínum,
Palmula, nec deſint Dymes, nec poma Damaſci,
Quæ cum multiplici contriueris orbe terendo,
In patinis excocta dabis, aut grandibus ollis.
Verùm adoperta coques, ne fumida iura ſaporem
Correptum reddant, quæ mox faſtidiat æger.
Adde & aromaticas ſpecies, quas mittit Eous,
Vel quę iudaicis flagrant bene condita capſis:
Thus, coſtum, folium, myrrham, ſtyracen, crocomagma,
Aſphaltum albúmque helleborum, nigrúmque bytumen,
Et nardum & caſias, & amoma, & cinnama rara,
Balſama, peucedanum, ſpicam, crocum, atque bedellam,
Irim, caſtoreum, ſcillam, opium, panaceam,
Reſinam, lepidum, euphorbum, git, atque pyretrum,
Zingiber & calidum, mordax piper, & laſer algens,
Agaricum, aſarúmque potens, aloen, aconitum,
Galbana, ſandaracam, ſampſucum, ſporon, alumen,
Acaciam, propolen, adarchen, cicnon, acanthum,
Andrachnen, acorum, opopanaca, pompholygimque,
Cypirum, ladanum, ſagapenon, & tragacanthum,
Scammoniam, cæpam, malabathron, ammoniacum:
Denique reperies iſthic, quod lucis in ortu,
Indus, Arabs, Syrus, Perſis, diuésq; Sabęus
Vicino ſub Sole legunt, quod prębet Orontis,
Eximium ignoto mittit quod Nilus ab ortu
Decerptum folijs, ramo, cute, cortice, virga:
Quod'que ab Edymis vectum Seplaſia vēdunt,
Et quicquid confert medicis Lalagea cataplus.
Hęc quicunque leges poteris diſcernere tecum,
Agnoſcenda magis, ſiue exercenda rearis,
At noſtrum ſtudium quiſquis dignabere, quæſo
Pręſtes iudicium purum, mentémque benignam:
Sic tua perpetuo vegetentur membra vigore,
Et peragas placidam per multa decennia vitam:
Sic non incuſes validam, placidam'que ſenectam,
Nec tibi ſit medicis opus vnquam, nec tibi caſus,
Aut morbus, pariant vllum quandoque dolorem.
Sed procul à curis, & ſano corpore viuas,
Quot'que hic ſunt verſus, tot agant tua tempora Ianos.

FINIS.

Digitized by Google

HIPPOCRATIS EPISTOLA *ad Mœcenatem è græco tranſlata.*

QVem roganti tibi libellum promiſi, omni cura adhibita deſcriptum miſi, ordinatiſſimum tuæ ſalutis cuſtodē, quem debebis tam diligenter intueri quàm ſcriptus eſt: ad curationem corporis tui omnia explorata ſunt, quæ cum rerum effectu comperi celeritérque complexus ſum. Intueri ergo omnem medicinæ rationem debebis: nanq; ego diligēti cura, licet ſumma breuitate, comprehendi ſingula curationum genera, ſicut proximè in eo libello, quem Cæſari noſtro coram te tradidi. Quas curationes per temetipſum æſtimare poteris: ſapientibus enim ratio venire in conſilium adſueuit. Omne itaque corpus hominum, pecudum, alitumq; ex quatuor generibus conſtat, ſed pręcipuè hominum: calido, frigido, ſicco & humido. Frigido enim continentur viſcera vnde ſpiramus: calore cōtinetur anima qua viuimus, id eſt, qua vita ſentimus. Sicca ſunt oſſa quæ vires faciunt ad ſuſtinendū laborē: humidus eſt ſanguis quo alitur vita: per oſſa & viſcera venę currunt, quę ſanguinem regunt: ſanguis animam: anima vitam ſuſtinet: ſpiritus autem aeris eſt: oſſa neruis munita virtutem corpori præſtant. Sanguis cum abundat, valetudinem vitiat: ex eo naſcitur ſanies, quem in vulneribus ſectis vidimus. Naſcitur & pituita quæ nauſeam facit: naſcitur etiam bilis acuta & amara, quæ dicitur mater morborum: bilis enim cū eſt, cōcitat calores: de pituita perfrictio naſcitur, quæ facit dolorem inteſtinorum: tortus etiam inflationem, quæq; corpus extenuat: ſanguis autem animi cibo nimiaq; potione incipit abūdare, & cruditate corrumpere, qui cum euacuatur extra curſum naturæ, infert aliqua corpori vitia, & in quamcunque partem corruptus incubuit fatigat & lædit. Nam ſanguis animā quoq; vitiat, & inde os hominis incipit fœtere. Cū eſt ergo integer ſanguis animam ſine dubio confirmat, vt poſſit frigus caloremq; fortius ſuſtinere. At cum abūdat, cū'q; calorem animi corrumpit, fit ſanies: cum & bilem atram concitauerit, & calorem interdum ac frigus faciet, corporique vniuerſo languorem, animæ'que malum odorem vel anhelitum faciet. Quò facilius igitur commodis valetudinis fruamur, & incommoda vitemus, prognoſtica, id eſt, pręcurrētia vitia ſignis naturalibus cognoſcamus, cognita'que emendemus, ne mortifera fiāt. Quatuor igitur diſponūtur corporis partes, cuius origo in capite eſt, & thorace: deinde venter ſequitur & veſica. Ita ergo locorum iſtorꝝ ſinceras notas cognoſcimus: hominis ſani vrina manè alba erit, ante prandium rufa, pranſi rurſus candida. Item ante cœnam rufea: nec ego tamen neceſſitatem prandendi impoſui, ſed magis vrinam, & tempora naturalia oſtendi. Cādida enim vrina debet eſſe, vbi cruditas non eſt manè quieto corpore: deinde motus ipſe &

deambulatio

deambulatio vrinã turbat, excitat'q; veſicã, ideo'q; coloratior fit. Quòd ſi manè mutauerit vrina colorem, oſtendit ſubeſſe vitium infirmitatis, quod tamẽ proprijs iudicijs intellegimus. Cum enim à capite morbus oritur, ſolet capitis dolor temperare, tunc & ſupercilia grauantur, tempora ſaliunt, aures ſonant, oculi lachrymant, nares replelę odorem non ſentiunt. Cum ex his ergo aliquid accidit, caput purgari oportet hac ratione: hyſſopi aut cunillæ bubulæ faſciculum cum aqua deferuefacies, inde aquam ore continebis, ſed caput calidè tractabis vt fluat pituita: quod ſi quis neglegit, capiet epiphoras oculorum, aut dentium, vel aurium dolorem. Interdum etiam ſtrumæ parotidéſq; naſcuntur, & alia vitia quæ circa fauces, ceruicéſq; oriri ſolent. Item diſtillatio aut grauedo narium erit, & interdum vlcera in capite naſcuntur, aut etiam capilli defluunt. Cum autem à thorace morbus naſcitur, incipit caput ſudare, linguaq; fit craſſior, aut os amarum, aut tunſillę dolent, oſcitatio erit frequẽs ſine ſomno & quiete, torpor membrorũ, animi dolor, prurigo corporis, brachia manuſq; aſſiduè intremiſcent, ſubita'que tuſſis arida & inquieta naſcitur. Ex his ergo cũ aliquid acciderit, vitabis vitium graue ſi vomueris, ſiue ieiunus, ſiue poſt cœnam, vel in balneo: plus autem prodeſt, ſi ieiunus bilem eieceris, eam enim dicimus matrẽ morborum. Sed qui vomere nolunt, vel non poſſunt, quia ſtomacho laborant, decimoquoque die ieiunando, omni cibo ſe abſtineant: quo facto, vitiũ grãde vitabunt. Nam frequenter vomendo, ſolet ſtomachus corrumpi: quòd ſi à vẽtre morbus orietur, hęc erũt ſigna: venter vertitur, atque turbabitur, & ſentiet crebros dolores, cibus & potio amara videbũtur, genua ſuccidẽt, lumbi grauabuntur, interſcalpium contrahetur, totũq; corpus particulatĩ grauabitur, tardabuntur pedes, pigra fient crura, renes indoleſcent, & poſt hæc febriculę incurrent. His itaque cognitis, prima eſt abſtinentię vtilitas: tum etiam medicamentis aluum purgari oportebit, vt graue corpus leuamentis adiuuetur. Quòd ſi morbus maior premere videbitur, adijcies alterum diem abſtinentiæ, ſi tamen vires patientur: ſin minus, q̃ leuiſſime ſumes cibum, vt ouum ſorbile tantum, aut aliquid ouo ſimile accipias. Hoc qui neglegũt fiunt cœliaci, torminoſi, dyſenterici: etiam ex eo naſcũtur tertianæ & quartanæ, fiunt podagrici, chiragriciq;: morbus etiam articularis hinc accidere ſolet: quidam etiam fiunt amentes: quibuſdam etiam ſanguis erumpere è naribus ſolet. Oportet ergo occurri tam grauibus malis curatione prædicta. A veſica qui naſcuntur morbi hæc dabunt ſigna: pleni videbuntur & citò ſaturari, quos grauabit: ſequẽtur inflationes ventris, & crepitus cerebri, videbuntur oſcitare, nec oſcitabunt, ſed tantum os diducent: ſequitur totius corporis ſtupor, ſomnuſq; grauis quaſi marcor, fiet vrina liuida & vix erumpens: tumeſcent etiam veretra, inde & calculoſi fient, Hęc vitia ſic emendãtur: fœniculum & apium vino auſtero madefacito. vel etiã

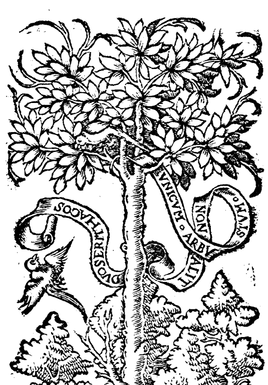
earum

earum herbarũ radices cõtere, & ex vini cyathis duobus, & tãtũdem aquę calidę accipe adſiduè, vel dauci ſemen & murtum ex aqua calida ſume, vel cicer album, non arietinũ, madefactũ vino vt ſuprà ſcripſi, ebibe: vel radicem aſparagi, vel eruum erraticũ, vel ſerpullum decoque, eiuſq; aquã vino mixtam bibe. Quæ qui negligunt fiunt hydropici, ſequitur hæc iocineris & renium, & veſicæ dolor: fient quoque calculoſi, ſtranguriam ſuſtinebũt & vẽtris tumorem. Intueri autem oportet ægri vires, quo modo poſſit ſuſtinere medicinam, vt ita febri & cruditati eius adhibeatur. Fiunt ergo cataplaſmata, adhibentúrq; quæ apta ſint capiti, ventri, veſicæ, cruditati, frigori, calori: prout tempus exegerit. Vti autem ad hæc oportet aqua, roſa, aceto, vino, oleo, irino: linguam quoque ægri aſperam melle perfricari, vel mentę folio. Reliqua diligenti medico permittenda ſunt: quia iuxta morbum debet adhibere medicinam. Quoniam oſtendi corporis ſani & imbecilli notas per vrinam denunciari, & adieci curationum conſilia, nunc & cõpoſitiones medicamentorum adijciam: vnum, ne naſcantur corpori vitia: alterum, vt emẽdatio ſanitatem reducat. Aduerſus autem omneis impetus morborum, duo ſunt remedia certiſſima. Primũ eſt, decimoquoque die vt te abſtineas à cibo & potione: deinde poſtero die laueris, cibo'que firmo vtaris. Qua re & obſeruatione efficies, ne quid omnino vitij corpori tuo accidat, & perpetua ſanitate ſis tutus. Eſt & potio ſalubris, quæ omne corporis vitium eliminat, & valetudinẽ cõfirmat. Eius potionis iam tecum ad hæc compoſitio eſt, per annos enim complures, amiciſſime Mœcenas, cum Cęſare noſtro pariter nos morari meminiſti: quo tempore hæc obſeruando, nunquam in vllum corporis langorem incidiſti: quo tempore nec noſtrum Auguſtum quicquam moleſtioris incommodi paſſum eſſe noſti. Ita enim me tecum habebis, ſi libellum meum legendo ſępius tractaris, qui plenius tibi me abſente pręſtare conſilium in omnibus poterit. Terenti Euelpiſti in vltimo libello legis dynameis herbarum, quas vt creſcentibus numeris Lunæ obſerues, dum tollis & componis, curato: ſi ita non feceris, & ad diminutionem Lunę ſuſtuleris, minus valebunt. Ipſum etiam mare per Lunam augeri & minui ſcitis: cerebra etiam hominum augẽtur creſcẽte Luna. Cũ autem minuitur Luna, vnaquęq; res diminutionem ſentit: quod licet recognoſcas ex his quibus quotidie vteris, tamẽ & per me admonitus ſcies, omnibus & minui augmentum & augeri per Lunam. Quod ſi ita eſt, in herbis quoque legendis, componendiſque medicamentis, vim eius, & poteſtatem nos obſeruare debere ne dubites. Vale.

Excudebat PARISIIS *Simon Siluius Anno Domini.* M. D. XXVIII. *menſe Octobri.*

[illegible] BIBLIOTECA [illegible] DERECHO

Digitized by Google

Digitized by Google